

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsishingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsishingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e

Contents

Matta	1
Marku	52
Luka	81
Yahaya	129
Ajiya	168
Roma	218
1 Korinti	242
2 Korinti	264
Galatiya	279
Afisu	288
Filipi	297
Kolosi	303
1 Tasalonika	309
2 Tasalonika	314
1 Timoti	317
2 Timoti	324
Titu	329
Filimon	333
Mmaci ma Ibrahim	335
Yakubu	353
1 Bituru	359
2 Bituru	366
1 Yahaya	371
2 Yahaya	377
3 Yahaya	379
Yahuza	381
Wenu	384

Alabari a Sa'ani a Matta

Ucuduwu wa aatagada a nda

Matta, vuma na danai aatagada a nda, vuma ta da atsumā a ajiya e Yesu. Matta za va Isra'ila da, waru u dana ta aatagada'a adama u roco aza a yi, aza a Isra'ila, a na Yesu da Zamawawa na a ri e indanasa matawa ma yi.

Matta reve ta a na Yesu Mogono ma amayun ma da, u to tsugono tsu uvadi suru. Waru u roco ta amayun a da Yesu shiton ta ili i na amasula a Nzuwulai mu Ufaru n dammai adama a Zamawawa na a tawa na woo o'wo Mogono ma Gbain. Matta rito ta a na tsugono tsā yi, tsugono tsu uvadi u nda u da shi. Tsugono tsu uvadi u to koto, amma tsugono tsā Yesu tsu ta lo babu ukotu. Mogono na a ciga a 'yuwan u dana za vu ucira. Yesu roco ta ucira wa yi ana u lyuwai aci o ukwisa, reve waru u 'yon diga a aason. Ili i nda suru obolo na akapi e ili suru a ta pe atsumā a aatagada a nda.

Matta kamba ta aza e Itoni ana'an adama a na u cuduwai cine Yesu shityoin ifofoi ya Asula tsara u tawato ama zuzu na ayi. Ana Adamu nusayin Asula, ama o o'wo ta wukasu na ayi. Kucci na ama a yuwusain a Nzuwulai mu Ufaru waa gura tawa addama a nda shi. Matta roco tsu ta cine Yesu o o'woi kucci na cayi ama ure u na aa tawa zuzu na Asula, waru Yesu da mogono ma na maa yuwusan tsugono tsi ili suru atsumā o uvadi u nda.

Ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda

1. Nkaya na limatan va Yesu (1:1-2:23)

2. Ikaka ya Yahaya za vu Urum-busu (3:1-12)
3. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:13-4:11)
4. Yesu atsumā a Galili (4:12-18:35)
5. Yesu iyawa ta Galili a tyo Ur-ishelima (19:1-20:34)
6. Ajuma o ukosu wa Yesu: atsumalima a yi nu ukwa wa yi (21:1-27:66)
7. Yesu 'yon ta atsumā o ukwa (28:1-20)

Nkaya ma Yesu

(Luk. 3:23-38)

¹ Yesu Kristi† Zamawawa† uta ta o u'wa u Mogono Dawuda diga o ugundo wa Ibrahim.† Apa nda ugeru u tsukaya tsa na wu utai.

² Ibrahim da matsain Ishiyaku.

Ishiyaku† da matsain Yakubu.

Yakubu† da matsain Yahuza na akapi a muwun ma anawu ma yi olobo.

³ Yahuza† da matsain mpishe Farisa na Zera (Tamar da makuci me le).

Farisa da matsain Hesuruna.

Hesuruna da matsain Aram.

⁴ Aram da matsain Aminadabu.

Aminadabu da matsain Nashon.

Nashon da matsain Salumuna.

⁵ Salumuna da matsain Buwaza.

(Rahapu† da makuci ma Buwaza.)

Buwaza da matsain Obe.

(Rutu* da makuci ma Obe.)

Obe da matsain Yese.

⁶ Yese† da matsain Dawuda Mogono.

Dawuda† da matsain Sulemanu.

(Bashaba da makuci ma Sulemanu, ayi da ka na Dawuda† usai e ekere a Uriya.)

⁷ Sulemanu† da matsain Rihobuwa.

Rihobuwa da matsain Abija.

Abija da matsain Asa.

⁸ Asa da matsain Jehoshafa.

Jehoshafa da matsain Jehora.

Jehora da matsain Azariya.

* 1:5 Rutu Takpaci da. † 1:6 Dawuda yuwan ta tsipere na Bashaba ayi o oluso Uriya, reve u yuwan ifofoi i na vali va yi Uriya aa kuwa. Aalabari a nda a ta pe atsumā 2 Sam. 11:1-27.

9 Azariya da matsain Jotam.

Jotam da matsain Ahazu.

Ahazu da matsain Hezekiya.

10 Hezekiya da matsain Manasa.

Manasa da matsain Amon.

Amon da matsain Josaya.

11 Josaya da matsain Jekoniya na muwun ma anawu ma yi olobo.

(A mantsa ma dada a purai ama a tyo e ida ya Babilat tsug-bashi.)

12 Ana a purai nle a tyo Babila, awu Jekoniya matsan Shayatiya.

Shayatiya da matsain Zerubabe.

13 Zerubabe da matsain Abihudu.

Abihudu da matsain Eliyaki.

Awu Eliyaki matsan Azoro.

14 Azoro da matsain Saduku.

Saduku da matsain Akimu.

Akimu da matsain Aliyadu.

15 Aliyadu da matsain Eliza.

Awu Eliza matsan Mata.

Reve Mata matsan Yakubu.

16 Yakubu da matsain Isuhu.

Isuhu da vali va Meri,

Merit da mma va Yesu za na e deyi Kristi Zamawawa.

17 Ala o ugeru wa zuva e reme ta tsukaya kupa na aza a nashi diga ya Ibrahim a tyo ya Dawuda, na tsukaya kupa na aza a nashi diga a mantsa ma Dawuda a tyo mantsa ma na a purai nle a tyo Babila, waru na tsukaya kupa na aza a nashi diga a mantsa ma na a purai nle a tyo Babila a tyo mantsa ma Zamawawa.

Limatan va Yesu Kristi

18 Apa nda ununa a matsain Kristi Zamawawa. Mma va yi eegebe a vuma ro da na a tsu de Isuhu. Babu u reve vali, awu u tsura aatsumu o ure wa Ruhu va Akiza.† 19 Isuhu gba vuma va abula da za na shi a yuwusan ili i na i ri mejege; agba u ciga u ca Meri wono a alanga e eteshe shi, dada u fofoi wu kasa na ayi usokowu.

† 1:21 Aala "Yesu" ta nu urevu "Asulazuva za vi iwawi." ◇ 1:23 Isha. 7:14. * 2:1 Ayi Mogono Hiridu ayi da Hiridu Mogono ma gbain. Mawun ma yi Hiridu Antiba da danai Mogono a mantsa ma na Yesu kuwai.

20 Ayi atsuma a majiyan mo ndolo, awu malingata ma Asulazuva ma tawa ya'a yi atsuma a alavu, reve u damma, "Isuhu, mawun ma tsukaya ma Dawuda, she vu uwu wovon na vaa zuwa Meri wan, adama a na Ruhu va Akiza da zuwa niyi u yuwain aatsuma a mawu'un. 21 U ta matsan ulobo, awu vu ca yi aala Yesu,†† adama a na u ta wawa ama a yi o unusu u le."

22 Ne da nzuwulai ma Asulazuva n shiwain, ununa Ishaya vumavasula† dammai de nu ujimu, 23 a na,

"Usheli u na koto u revei vali shi u ta yuwan aatsuma, u ta matsan ulobo, reve a ca yi aala Imanuwe." Urevu wa yi ayi da, "Asula obolo na atsu." ◇

24 Ana Isuhu jiwain, reve u yuwan ili i na malingata ma Asulazuva ma damma niyi u yuwan. Awu u tara Meri a tyo o u'wa wo o'wo ka va yi, 25 agba e revelei shi hali u matsan ulobo'o. Reve Isuhu ca yi aala Yesu.

2

Aza o urevu a tawai e ene Yesu

1 A matsan ta Yesu a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda, a mantsa ma na Hiridu* danai mogono. A mantsa mo ndolo, reve ama o ro aza a na a ri nu urevu wi italyo'o o uta asana reve a tawa Urishelima.† 2 Awu e ece, "Te da mawun ma na a matsai'in, za na ri mogono ma aza a Isra'ila?† Tse ene ta talyo'o asana za na rocoi limatan va yi dada tsu tawai adama tsu yuwaan yi aganda."

3 Ana Hiridu Mogono ma uwwai ne, reve ugbozu wa yi u 'yon, ne da waru akapi a ama atsuma a Urishe-lima. 4 Reve u boloto nan ganu a gbagbain na munlu n Wila† suru,

avu we ece le, “Te da aa matsan Kristi Zamawawa?”

⁵ Reve a usu, “A lyuci va Batalami atsuma a Yahuda. Mika vumavasula dana ta adama a nda a Adanshi a Asula:†

⁶ ‘Avu gba Batalami, vi ida ya Yahuda, ili i ro i da shi atsuma e ilyuci ya Yahuda.

Mogono ma to uta ya'a wu.

Za na oo o'wo ana za va aguba va aza a Isra'ila, ama a va.’ ” ◊

⁷ Avu Hiridu de omocin a na a tawai diga asana'a usokowu, reve a damma yi mantsa ma na talyo'o'o vu utai. ⁸ Reve u damma le, “Walai i 'yawa Batalami i bunga mawu'un ulobonu. Na ye ene yi, avu i tawa i damma mu adama amu fo n 'yawa n yuwaan yi aganda!”

⁹ Ana aza o urevu'u a uwwai ili i na mogono ma dammai, reve a kara. Avu talyo'o na e enei a asana'a u wala elime e le, she na u rawai ubata'a, avu wi isawan ubata u na mawu'un u ri. ¹⁰ Ana e enei talyo'o'o, reve a yuwan mazanga lon! ¹¹ Ana ama'a a uwai o u'wa'a, avu e ene mawu'un na Meri† mma va yi, avu a kingyo a kadato a yuwaan mawu'un aganda. Reve o utaa nu une'e u le u zinariya, ne erepu e re a maguru na ri ni ikebe na a tsu de furenkisen† na mur.† ¹² Avu Asula o rono atsuvu aza o urevu'u atsuma a alavu, she a kamba ya Hiridu wan, dada a kambai e ida i le nu ure u ro.

Iladi a tyo Masar

¹³ Ana a karai, reve malingata ma Asula† ma tawa ya Isuhu atsuma a alavu, avu u damma, “Yon! Jika vu tara mawu'un na mma va yi a tyo Masar! Vi isawan de she urana u na n damma nuwu vu kamba, adama a na Hiridu ri a zama mawu'un tsara wu una yi.”

¹⁴ Reve u 'yon, u tara mawu'un na mma va yi, avu u reme ure na ayin a tyo Masar. ¹⁵ Reve a danu de she na Hiridu kuwai. A yuwan ta ne adama o shiton ili i na Asulazuva a dammai o una wa Hosiya vumavasula: “N de ta mawun ma va mo uta Masar.” ◊

Hiridu zuwa ta o una muwun mo olobo

¹⁶ A mantsa'a ana Hiridu enei aza o urevu'u a kandaruwa yi tu ucina, reve u yuwan upan lon. Dada u zuwai o una muwun mo olobo suru n na n ri na a'wan e re a cipa atsuma a Batalami ni ilyuci i ro i na i ri lo ukandaruwu. U reve ta mantsa ma na a matsain mawu'un adama e ili i na aza o urevu'u a dammai. ¹⁷ Reve ili i na Asula a dammai o una wa Irimiyat vumavasula wo o'wo amayun:

¹⁸ “Reve a uwwa udyo atsuma a Rama, vuma ro a yisaali a adama a atsumolangu. Rahila† da ri a yisaali adama a muwun ma yi, reve u yuwan adanshi a na aa casu yi, adama a na muwun ma yi n kuwai suru.” ◊

Ukambu u le Nazara

¹⁹ Ana Hiridu kuwai, reve malingata ma Asula ma tawa ya Isuhu e ida ya Masar atsuma a alavu. ²⁰ Avu u damma yi, “Yon, vu tara mawu'un na mma va yi vu kamba e ida ya Isra'ila,† adama a na aza a ri e izami i na oo una mawu'un a kuwa ta.”

²¹ Reve Isuhu 'yon, avu u tara mawu'un na mma va yi, reve a kamba e ida ya Isra'ila. ²² Amma ana u tawa u revei mogono ma sa'avu Akilayu† mawun ma Hiridu ma da, reve wu uwwa wovon. Dada atsuma a alavu o ro, Asula a damma niyi u tyo e ida ya Galili.

◊ 2:6 Mik. 5:2. ◊ 2:15 Hos. 1:1. ◊ 2:18 Irm. 31:15. † 2:22 Hiridu Akilayu mogono ma wuya ma da ma danai dada o utaa niyi o tsugono. Reve Hiridu Antiba maci va yi vo o'wo mogono.

23 Reve a *karā* a *'yawā* a *danu* a lyuci na a tsu de Nazara. Adama o ndolo a *da* ili i na *Asulā* a dammai o una wa *amaṣulā* wo o'woi amayun, a na: “E te *de* yi za va Nazara.”

3

Yahaya za vu Urumbusu foboi ure

(*Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28*)

¹ Ana a yuwain a'wan o ro, reve *Yahaya†* za vu *Urumbusu* teme alajiya *aṣumā* o una upasu wa *Yahuda*, ² adansa, “*Vadalai* i *lyawa* unusu† u *du* i *kambā ubatā wā Asulā*, adama a na tsugono tsa zuva† tsa yuwan *tā zuzu*.” ³ *Ishaya†* vumavaṣulā yuwan *tā de* adanshi a *Yahaya* ana u dammai: “*Nanza* te *dewu aṣumā* o una, ‘*Foḳoyi Zagbain ure*, i yuwan *ure* u na *wā* kuru mejege!’” ◇

⁴ *Yahaya* shi *tā wotowu* ni itana i na a *ḍavai* ne eleme a arakumi. Reve wu *nla* *gbakala* vu *ukwan*. Apapari ni *ishiki* i *da* i *ḍanai* ilyalya *yā* yi. ⁵ Ama *nā abundā* diga *Urishelima* *nā Yahuda* *nā batā* na ri lo *zuzu* nu *Udolu* *wā Urdu* a *tawā* *tā adama* a uwwa *Yahaya*. ⁶ Ana a dammai nusu le a alanga e eteshe, *avu* u *rumbu†* le o *udolu'u*.

⁷ *Afarishi†* na aza a *Sadukiya* *nā abundā* a *tawā* *tā ubatā* u na *Yahaya* shi a *rumbusu* ama *tsarā* u *rumbu* le. Ana *Yahaya* ene nle, reve u damma, “*Suru ndu* apili a *da!* *Zane* *da* damma *ndu* i *suma aṣumālimā* a na *Asulā* a ri lo a *tawāa?*” ⁸ I yuwan *ili* i na *yoo roco* i *lyawa* *tā nusu* *du*. ⁹ She i *jiyan* *yoo* sowo *aṣumālimā* shi, adama a na *yaa* *dansa Ibrahim* *akaya* a *du* a *da*. N ta *dansaa* *du Asulā* a ta *gura* tara atali a *nda*, reve u *vazatowo Ibrahim* *muwun* n *tsukaya!* ¹⁰ Ko *gogo* *tsunda*, *aaḅau* a *tā* lo *ufoḅu* adama wu *kodō* *dāngā* a *aralu* e le. *Udāngā* u na u *matsain* *muwun* n

sa'ani shi, *suru* o to *kodō* yi *reve* a *vari* yi *akina*.

¹¹ “N *tā rumbusu* *du* *nā* mini *adama* u *roco* i *vadala†* *tā*, *amma* za na ri lo a *tawā* *acapā* a *vā* u *tā rumbu* *du* *nā Ruhu* va *Akiza* na *akina*. U *la'a* mu *tā* *tsugbain* *lon*, *agba* n *rawa* n *guzaa* yi *atan* shi. ¹² U tu *ufoḅu* na *aadāngā* a *faba* na *aakpatalutsu* o *uyeluwu* *adama* u *zangāda* *ishina*. U ta *kakasa* *ishina* no *owopo*. Reve u *tsun* *ishina* i *sa'ani* o *mopon* *mā* yi, *owopo* *gba* shi *avu* u *kulato* le na *akina* a na a *ri* n *kimā* shi.”

Yahaya rumbuyi Yesu

¹³ A *mantsa* mo *ndolo* ma *da* *Yesu* *utai* *Galili*, *reve* u *'yawā* o *Udolu* *wā Urdu* *adama* *Yahaya* *rumbu* yi. ¹⁴ *Agba* *avu* *Yahaya* shi *ciga* u *'yuwan* a *yuwan* yi, *avu* u *damma*, “*Avu* *da* za na *aa* *rumbu* mu. *Cine* *tsa* *da* *vāa* *tawā* *ya'a* *vā?*”

¹⁵ Reve *Yesu* *usu*, “*Ne* *da* u *lobonoi* wo o'wo *gogo*, *adama* *tsu* *yuwan* *ili* i na *Asulā* a *cigai* *tsu* *yuwan*.” *Dada* *Yahaya* *usuyi* u *rumbu* yi.

¹⁶ *Dada* u *rumbuyi†* *Yesu*. *Yesu* o *utushi* a *mini'i*, *ḍada* *zuva* *kpaṭu'wai*, *avu* we *ene* *Ruhu* *vā Asulā* e *telee* yi *ana* *muda*. ¹⁷ *Dada* *udyo* *diga* *zuva* wa *damma*, “*Ayi* *nda* *Mawun* *mā* *vā* *ma* *da*, za na n *cigai*, *waru* n ta *yuwusan* *mazāngā* *nā* *ayi* *lon*.”

4

Yesu nā Mekerrenkesu

(*Mak. 1:12-13; Luk. 4:1-13*)

¹ Reve *Ruhu* va *Akiza†* tara *Yesu* a *tyo* *aṣumā* o una, *adama* *Mekerrenkesu†* *mā* *lyungwā* yi. ² *Agba* *Yesu* *lyuwa* *ili* shi, *hali* *rana* na *ayin* *amunga*. *Adama* o *ndolo*, wu *uwwa* *tā* *ambulu* *lon*. ³ Reve *Mekerrenkesu* *mā* *tawā* *avu* u *damma* yi, “*Nā* *avu* *Mawun* *mā* *Asulā* *ma* *da*, *kambāto* atali a *nda* o o'wo *opopofu*.”

4 Avu u usu, “A dana ta a Adanshi a Asula,†
‘Na alya e ilyalya i da goon vuma aa
dana wuma shi,
amma she ni ili i na Asula a
dammai biti.’ ” ◇

5 Reve Mekerencesu ma tara yi
a tyo Urishelima lyuci va akiza,
reve u zuwa yi de e ncilecile ma
Aa'isamapada.† 6 Avu u damma yi,
“Na avu Mawun ma Asula ma da,
teteruwe e ida, adama a na a dana
ta atsuma a Adanshi a Asula:
‘Asula a ta zuwa nlingata ma yi n
tiga wu,
e te kede wu ne ekere e le,
adama vu taɗaɗsa a aatali vu uwwa
usan wan.’ ” ◇

7 Reve Yesu usu, “Amma Adanshi
a Asula fo a damma ta, ‘She vu
lyungwa Zagbain Asula a wu wan.’
” ◇

8 Reve Mekerencesu ma tara
Yesu a tyo zuwa masasan mo
uga'an, avu u roco yi tsugono tsu
uvadi suru na tsugbain tse ele.
9 Reve u damma, “Na vaa kaɗato
vu yuwaan mu aganda, n ta ca wu
ili i nda suru.”

10 Avu Yesu usu, “Buwaa mu ure
Male!† Adanshi a Asula a damma
ta,
‘Vu yuwaan Zagbain Asula a wu
aganda, ayi a nde'en da vaa
yuwaan tsugbashi!’ ” ◇

11 Dada Mekerencesu ma lyawai
Yesu, avu nlingata ma Asula n tawa
n kamba yi.

Yesu temei ulinga wa yi
(Mak. 1:14-15; Luk. 4:14-15)

12 Ana Yesu uwwai a zuwa ta Ya-
haya o u'wa wa ali, avu u kamba
e ida ya Galili. 13 U fara ta 'yawa
a lyuci va Nazara, avu u 'yon u
kaɗa a tyo Kafarnahum na nden,
a mɓanga m Mala ma Galili, up-
asu wi ida ya Zebelun na Nafutali.
14 Ne da nzuwulai ma Asula n shi-
wain ununa Ishaya vumavasula
dammai:

15 “Atsuma e ida ya Zebelun na
Nafutali,
o ure a tyo a mala, upasalai wu
Udolu wa Urdu,
atsuma a Galili ubata u na Atak-
paci† na abunda a ri nden.

16 Ama a nda a na a ri nden atsuma
e irumbu
e te ene ekan a gbain.

A ta nden ubata u na u ri ukpatowu
na lulu vu ukwa,
amma ekan e te ikana le.” ◇

17 Diga lo da Yesu temei alajiya
adansa, “Vadalai a nusu du i kamba
ubata wa Asula, adama a na tsug-
ono tsa zuwa tsa yuwan ta zuzu.”

Yesu dangulai ama a nashi aza e
mereme ma mugula

(Mak. 1:16-20; Luk. 5:1-11)

18 Urana u ro, Yesu a mmalu a
nge'en m Mala ma Galili, avu we
ene ama e re muwun ma anawu.
Za ta aala a yi a da Simo za na waru
e revei na aala Bituru, za ve ire gba
ayi da Andarawu. Aza e mereme
ma mugula n da, a shi ta a varishi
igolo i le a mala. 19 Avu u damma
le, “Tawai i kuru mu! N to roco
du ununa yaa tawaa na ama o una
u mugula.” 20 Lo da a 'yoshin a
lyawai igolo i le, reve a kuru yi.

21 Ana u lyuwai elime, reve u
cina ama e re muwun ma anawu
waru, Yakubu na Yahaya, olobo a
Zabadi. A shi ta a wantsun u le
obolo na dada le, o fobuso igolo i le.
Avu u damma le a kuru yi. 22 Dada
a lyawushi wantsun u le na aabara
e le, reve a kuru yi.

Yesu yuwan ta uritosu

23 Yesu 'yawa ta ubata suru
atsuma a Galili. U ritosu ta atsuma
a alisa. Waru u yuwusan ta alajiya
a Alabari a Sa'ani† o tsugono tsa
zuwa. Avu waru u kambatosu aza
o ubanakun na aza a mɓala gbaga.

24 Avu alabari a yi o uta a alanga
atsuma e ida ya Galili, adama o
ndolo a da aza o ubanakun, hali

na aza a na a ri e ida ya Suriya, a tawusai adama a kambato le gbaga a banakun icu'un icu'un na mɓala n lipu. Ozo o ro e le a shi ta no otoni a lima na abunda, ozo o ro gba shi a shi ta atsumalima na tsuda'un, ozo o ro waru gba akutsuma a da a shi. Avu gba Yesu kambato le gbaga suru. ²⁵ Avu obolo a ama'a na abunda a kuru yi ubata u na u 'yawai suru: ama diga Galili, na Dikafoli,* na Urishelima, na Yahuda suru, na diga asana o Ufolu wa Urdu.

5

Yesu yuwain uritosu a masasan

¹ Ana Yesu enei obolo'o, reve u kumba a aagadi a masasan avu u danu. Avu aza a na oo tono yi a rawa zuzu, ² daɗa u uwai o ritosu le.

*Aba'un a amayun
(Luk. 6:20-23)*

³ “Aza a aba'un a da aza a na e revei aa gura yuwan ili i ro na aciyele shi, daɗa e isawain ubata wa Asula goon.

Tsugono tsa zuva za le da!

⁴ Aza a aba'un a da aza a na a ri a atsumolangu, adama a na Asula a ta tanato okolo e le.

⁵ Aza a aba'un a da aza a na a tarai aciyele ili i ro shi, adama a na uvadi u to o'wo za le.

⁶ Aza a aba'un a da aza a na a ri na akuli na ambulū adama e ili i na Asula a cigai o unā wi ili ya alyā ni ili yo oso,

adama a na Asula a ta cuwaton le.

⁷ Aza a aba'un a da aza a na oo rocosu ozo o ro isa'ani, adama a na Asula o to roco le isa'ani fo.

⁸ Aza a aba'un a da aza a na okolo e le a ri cece, adama a na a ta danu obolo na Asula.

⁹ Aza a aba'un a da aza a na aa yuwusan ulinga adama a nden n sa'ani,

adama a na Asula a ta de le muwun ma yi.

¹⁰ Aza a aba'un a da aza a na o sowoi atsumalima a malyungwa,

adama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai,

adama a na tsugono tsa zuva za le da.

¹¹ “Asula a ta zuwaa du aba'un a mantsa ma na ama e isula ndu. Asula a ta zuwaa du aba'un nna ama a lyungwa du. Asula a ta zuwaa du aba'un nna ama a yuwaan du cu'un ve epen suru adama a va. ¹² Ama a ta lyungwa du cine a lyungwai amasula a na a yuwain wuma de nu ujimu. I yuwan mazanga, reve waru asuvu a du o yo'ono, adama a na i ta ni iliyinkapa ya abunda a pura du de zuva.”

Akpaɗi ne ekan

(Mak. 9:50; Luk. 14:34-35)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Adu da akpaɗi o uvadi. Agba ulobonu u ne u da akpaɗi a ri nna a buwa peme shi? I ta gura zuwa le u yo'oniso? O to oco le reve a dasa le na ana, cine vu revei ili ye pere.

¹⁴ “Adu da aza a na aa casu uvadi ekan. Yaa gura pa'aton lyuci na ri usuwu a masasan shi. ¹⁵ Waru a tsu kabato fitila reve a kpaɗo yi na aasa'atsu shi. E eelele a da a tsu zuwa yi adama ekan e ikana, tsara ama a na a ri pe o u'wa'a suru e ene ure. ¹⁶ Ne da fo, yo o'wo ekan e ekere a ama o ro. I yuwan ili i sa'ani i na ee ene adama a cibala Dada du na ri zuva.”

Uritosu wa Yesu adama a Wila

¹⁷ Reve Yesu lyuwa elime u damma, “She i jiyān n tawa ta adama n lungusa Wila† wa Musa ko ili i na amasula o ritoi wan. N tawa adama n lungusa le shi, amma adama n shiton uritosu u le. ¹⁸ Amayun a da maa dansaa du, ko ili i ta yaa pusan atsuma a Wila†a

* 4:25 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

shi, she ni idā nā zuva o koto. Ko dani aā puwān shi waru ko madafi me idāni maā puwān shi, she ni ili biti i shiwan. ¹⁹ Ni i 'yuwan ko Wilā u ke'en u na u la'ai ukalāmu wi ili i na aa yuwan, avu waru i roco ozo o ro a yuwan ne, adu da yoo o'wo nkosoto atsumā o tsugono tsa zuva. Amma ni i kuru avu waru i roco ozo o ro ili i na u dammai, i ta tsura ubatā u sa'ani atsumā o tsugono'o.

²⁰ “Munlu n Wilā na Afarishi a ta yuwusan atyo a na aa yuwan adama a kuru Wilā wā Asulā mejege. I ciga i 'yuwan i la'a le atsumā e itoni ya Asulā. Ni i yuwan ne shi, n ta dansaa du amayun, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi.”

*Uritosu wā Yesu adama o upan
(Luk. 12:58-59)*

²¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa tā a na Wilā wa Musa u dammai, ‘She vu una vuma nu ucigu wā wu wan.’ Waru, ‘Za na unai suru a ciga a 'yuwan e ge'eto yi.’ ²² Gogo gba n ta dansaa du: nā vu yuwan upan nā za va wu, a tā ge'eto wu. Nā vu de za va wu, ‘Aatamu,’ a ta tara wu a tyo ubatā wā Azagbain a Mbara.† Nā vu de za va wu, ‘Avu aatamu za na ri nā aḅulā shi,’ vu tā zuzu na vaa uwa a akina a na a ri n kima shi.

²³ “Adama o ndolo, nā vu ri mishin ubatā u masa'a† a Aa'isamapada a casu une'e ubatā wā Asulā, reve vu cuwushin vuma ro damma tā vu nusaan yi tā, ²⁴ vu lyawa de ili i na vu tawayi ubatā u masa'a'a. Avu vu 'yawā i salalāi nā vuma'a, reve kambā vu ca une'e wā wu.

²⁵ “Nā vuma ri na adanshi nā avu, avu u ciga u tara wu a tyo ubatā o uge'etosu, i lapula adanshi atsumā a mantsa, kafu i rawa o ukobu wu uge'etosu. Nā vu yuwan ne shi, nā vu rawa de, a ta tara wu a tyo ubatā wu za vu uge'etosu. Reve

u zuwa wu e ekere a mumadanga, aza a nā a zuwa wu o u'wa wa ali. ²⁶ N ta dansaa wu amayun, voo utā pe shi, she nā vu tsupa ili i na oo tono wu.”

Uritosu adama e tsipere

²⁷ Reve Yesu lyuwa elime, “Yu uwwa tā a na Wilā† wa Musa u dammai, ‘She vu yuwan tsipere wan.’ ²⁸ Amu gba n ta dansaa du, nā vu kalyuwā ka, reve asuvu a wu a 'yawā ya'a yi, vu yuwan tā de tsipere nā ayi o okolo a wu. ²⁹ Nā lyusu vu usa'ani va wu waa zuwusa wu vu yuwan unusu, vu fodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u tā u lipu va wu, a na lipu va wu suru aa uwa a akina. ³⁰ Nu ukere usa'ani wā wu waa zuwusa wu vu nusan, vu kodo yi vu vari! U ta la'aa wu vu lamba upasu u tā u lipu va wu a na lipu va wu suru aa uwa a akina.”

*Uritosu adama a wukasu u lolo
(Mat. 19:9; Mak. 10:11-12; Luk. 16:18)*

³¹ Reve u lyuwa elime u damma, “Yu uwwa tā a na Wilā wa Musa u dammai, ‘Vuma ta gura kakasa nā ka va yi nu u ca yi aatagada a wukasu u lolo.’ ³² Amu gba n ta dansaa du, she vuma kakasa nā ka va yi wan, she nu u yuwan tsipere nā vali ro. Nā wu kasa nā ayi u ta zuwa yi wo o'wo aashakala, ununa za na tara niyi suru ri nu unusu u tsipere adama a na u zuwa niyi.”

Uritosu adama a akucunu

³³ Reve waru Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa tā a na Wilā wa Musa u dammai, ‘She vu kuda akucunu a wu wan. Ciga 'yuwan vu shiton akucunu a na vu yuwayin Asulazuva.’ ³⁴ Amu gba n ta dansaa du, i kucina ko ni ili i ro wan, a mantsa ma na yaa yuwusan akucunu! Zuva ubatā u na Asulā a ri nā nden da, adama o ndolo she i yuwan akucunu nā

zuwa wan. ³⁵ Iɗa udasata wa Ɔsulā u ɗa, adama o ndolo she i kucina ni ɗa wan. Urishelima lyuci Mogono ma Gbain ma ɗa, adama o ndolo she i kucina na Ɔyi wan. ³⁶ She i kucina na aci a ɗu wan. Yaa gura zuwa anji a ta a ɗu wo o'wo u'uri ko ulima shi. ³⁷ A mantsa ma na vaa yuwusan akucunu, vu damma 'Ee' ko 'O'o.' Na vu damma ili i na i la'ai 'Ee' ko 'O'o,' wu utā ta ubatā wu za wuya.”

A yuwan gafura

(Luk. 6:29-30)

³⁸ Ɔvu Yesu lyuwa elime na adanshi, reve u damma, “Yu uwwa ta a na Wilā wa Musa u dammai, 'Nna za amaton nanza a lyusu ko a aanga, nu u ciga u 'yuwan u tsupa vuma'a lyusu ko aanga o ro na za va yi.’ ³⁹ Gogo gba n ta dansaa ɗu: na za ro nusaan wu, she vu tsupa wan. Nna za ro basa wu o ugbaguzu wu ukere usa'ani vu lyawa yi u koso basa wu o ugbaguzu wu ukere wu ugula. ⁴⁰ Na wo o'wo za ro damma vu nusaan yi ta, reve u damma za vu uge'etosu u zuwa wu vu ca yi utugu wa wu, vu ca yi aapalutsu a wu fo. ⁴¹ Na soja zuwa wu vu tanu itana ya yi mili ta, tanu le a tyo imili i re. ⁴² Na vuma ro pati wu ili i ro, vu ca yi. Na vuma ro ece wu okopu, vu ca yi.”

Icigi yi n'yuwatan

(Luk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ɔvu Yesu lyuwa elime reve u damma, “Yu uwwa ta a dammai, 'Vu ciga moron ma nden ma wu, reve vu 'yuwan n'yuwatan ma wu.’ ⁴⁴ Amu gba n ta dansaa ɗu, i ciga n'yuwatan n ɗu, reve i yuwaan aza a na oo bongishi ɗu avasa. ⁴⁵ Ni i yuwan ne, i to o'wo muwun ma amayun ma Dada ɗu na ri zuva. U tsu zuwa ta urana wu utā ubatā wa ama a abula nu ubatā wa ama a vama. Waru u tsu yuwan ta iro'i ubatā wa aza a na aa yuwusan ili

i na i ri mejege nu ubatā wa aza a na aa yuwusan ili i babu ulobonu. ⁴⁶ Cine Ɔsulā aa zuwaa ɗu aba'un, ni i ciga aza a na a ciga ndu goon? Ko munlu mu utafa fo a ta yuwusan ne! ⁴⁷ Waru nni i lobonoto aciyaɗu e ekere a n'utsa n ɗu goon, i la'a akapi a ama shi. Ko aza a na e revei Ɔsulā shi, o tsu lobonoto ta aciyele e ekere a n'utsa n le. ⁴⁸ Adama o ndolo, yo o'wo aza a abula, ununa Dada ɗu za na ri zuva ri na abula.”

6

Uritosu adama o ucasu

¹ Ɔvu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tonu yi avu u damma, “I yuwan ugbozu! A mantsa ma na yaa yuwusan ili i sa'ani, she i yuwan adama ama e ene a cuwa ɗu wan. Ni i yuwan ne, yaa tsura iliyinkapa ubatā wa Dada ɗu za na ri zuva shi.

² “A mantsa ma na yaa casu alambi, she i ca le ununa aza e ikpa'a a tsu yuwan wan. A tsi ivula ta avana atsuma a a'isa ne e re adama ama e ene le a cuwa le. Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, aza e ikpa'a o ndolo a ushi ta de iliyinkapa i le. ³ Adama o ndolo a mantsa ma na yaa yuwusaan alambi une'e, i yuwan yi usokowu ununa ukere ugula wa wu wee reve ili i na ukere usa'ani wa wu waa yuwusan shi. ⁴ I ca une'e u ɗu usokowu, ne ɗa Dada ɗu na revei ili i na i ri usokowu suru, waa ca ɗu iliyinkapa.”

Uritosu adama a avasa

(Luk. 11:2-4)

⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na i ri a avasa, she yo o'wo ana aza e ikpa'a wan! A tsu la'a ta ciga e isawan a a'isa na a nge'en mu re a yuwusan avasa adama ama e ene le. Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, a ushi ta de iliyinkapa i le suru suru. ⁶ A mantsa ma na yaa

yuwan avasa, i uwa a aasula reve i ɓaru unantsu. Reve i yuwan avasa a tyo ya Dada ɗu na ri ubata o usokowu'u. Ne da Dada ɗu za na tse ene ili i na yaa yuwusan usokowu, waa ca ɗu iliyinkapa i ɗu. ⁷ Waru a mantsa ma na i ri avasa, she yoo o'wo ana aza a na e revei Asula shi wan. Adama a na a tsu kambuwusa ta ili i na i ri na aci shi. A ta zuwusa Asula a ta uwwa le adama a abunda a adanshi e le. ⁸ She yo o'wo ana ele wan. Adama a na Dada ɗu reve ta de ili i na i cigai kafu i pati yi.

⁹ "Adama o ndolo, na yaa yuwan avasa, i vasa tsunda: 'Dada tsu na ri zuva,† kamba tsu tsu ca aala a wu tsugbain.

¹⁰ Tsugono tsa wu tsa tawa, adama vuma biti o uvadi u yuwan tsutoni na avu, Ununa aa yuwusan tsutoni na avu zuva.

¹¹ O urana wa ana'an vu ca tsu ilyalya i malya.

¹² Vu yuwaan tsu gafura vu nusu u tsu, adama a na atsu tsa yuwusaan aza a na aa yuwusan tsu unusu gafura.

¹³ She vu lyawa tsu tsu uwa a malyungwa wan, agba vu wawa tsu e ekere a za wuya.*

¹⁴ "Amayun nni i yuwaan ozo o ro gafura vu nusu le, Dada ɗu na ri zuva u ta yuwaan ɗu fo gafura vu nusu ɗu. ¹⁵ Amma ni i yuwaan ozo o ro gafura shi, Dada ɗu na ri zuva waa yuwaan ɗu gafura vu unusu u ɗu shi."

Uritosu adama a akuli

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, "A mantsa ma na yaa yuwusan akuli, she i lukuta urewesu u ɗu ununa aza e ikpa'a a yuwusan wan. A tsu vadala ta o o'wo ili i ro ko'o adama ama e

reve a na a ri a akuli. Amayun n ta dansaa ɗu, aza e ikpa'a o ndolo a tsura ta de iliyinkapa i le suru suru. ¹⁷ Amma a mantsa ma na i ri a akuli, i sa'a urewesu u ɗu avu yi sara anji a ɗu. ¹⁸ Ne da za ee reve a na i ri a akuli shi, she de Dada ɗu, za na ri ubata o usokowu suru. Waru a na u revei ili yu usokowu suru, u ta ca ɗu iliyinkapa."

Utsuru zuva (Luk. 12:33-34)

¹⁹ Yesu lyuwa ta elime adansa, "She i bolotowo aciyaɗu uzuwa pa o uvadi wan! Ikupu na matsafi ma ta lungusa le, waru evu a ta gura bosu a uwa pe e iya le. ²⁰ Amma, i yuwan izuwa i ɗu zuva, ubata u na ikupu na matsafi ma lungusa le shi, waru evu aa gura bosu a uwa pe e iya le shi. ²¹ Okolo a ɗu a ta dana ubata u na uzuwa u ɗu u ri kuci.

Ekan a lipu

²² "Esu ele da o o'woi ana fitila lipu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u to o'wo ne ekan mafula. ²³ Amma ne esu a wu a ri ulobonu shi, lipu va wu mafula u ta dana atsuma e irumbu. Ne ekan a na a ri pe ya'a wu wo o'wo irumbu, to, amayun vu ta atsuma e irumbu i gbain.

Asula nu utsuru u vuma (Luk. 16:13)

²⁴ "Ko za lo aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. Vu ta lyuwan za ta, reve vu ciga za ta. Ko vu kuru za ta, reve vu lyuwan a kuru za ta. Vaa gura yuwaan Asula nu utsuru aganda shi."

She vu dama wan (Luk. 12:22-31)

²⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, "N ta dansaa ɗu, she i dama adama e ilyalya ni ili yo oso i na i cigai adama yo o'wo wuma wan. She i dama adama e itana yu u'otosu i lipu i ɗu wan. Wuma

* **6:13** Akuci a atagada a dashi ta, "Tsugono na tsugbain nu ucira za va wu da babu ukotu suru suru, ami."

u la'a tã ilyalya, waru lipu la'a tã itana i lipu. ²⁶ Kalyuwai nnu! A tsu cu'wan shi, agba aa gasa shi. A tsu zuwa ilyalya o mpon shi. Agba suru na ne Dada du na ri zuva u tã kalyuwusa le. Agba i reve tã na i la'ai nnu pepere. ²⁷ Yaa gura dashi ko mini† ma tã a wuma u du shi ni i dama adama a yi.

²⁸ “Adama a nye vu damai adama e itana yu u'otosu? Kalyuwai ununa yipalu yu una i tsu kungwa. A tsu yuwan ulinga adama a yuwan itana i le shi. ²⁹ Amma n ta dansaa du, ko Sulemanu† nu utsuru wa yi suru, wo oto itana i sa'ani reve u lobono vadamma za tã le shi. ³⁰ Asula o to fobuso anlya o ogozo, aza a na a ri wuma ana'an, nfa'an gba shi a kulato. U lobono tã i gura reve Asula a ta ca du itana yu u'otosu. She i dana nu ucawu wo okolo wa'a wan! ³¹ She i dama wan hali i damma, ‘Nye tsaa lyuwa?’ ko ‘Nye tsoo sowo?’ ko ‘Nye tsoo oto?’ ³² Ama a na e revei Asula da shi goon a tsu dama adama e ili i ndolo. Dada du na ri zuva reve tã na i cigai ili i ndolo suru. ³³ Ili i na yaa la'a ciga ayi da tsugono tsa Asula, reve waru i yuwan ili i na Asula a cigai. Reve a ca du akapi e ili i na i cigai suru. ³⁴ Adama o ndolo, she i dama adama a nfa'an wan, adama a na nfa'an ta dama adama a aciyayi. Adama o ndolo she i dashi addama a aci a addama na urana suru waã tãwaã wan.”

7

She i ge'eto wan

(Luk. 6:37-38, 41-42)

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tono yi, reve u damma, “She i ge'eto za ro wan, adama Asula e ge'eto du wan. ² Na makundatsu ma na i ge'etoi ozo o ro, na ayi da aa yuwaan ulinga e ge'eto du.

³ “Nye i zuwai waã kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu

za va wu, reve vi icina na aagbala a na a ri pe a lyusu va wu? ⁴ Cine vaa gura damma za va wu, ‘Lyawa mu utaa macaka ma na ma ri a lyusu va wu?’ Vu kalyuwa aciyawu! Avu gba vu buwa ta na aagbala o ndolo a lyusu va wu. ⁵ Avu za vi ikpa'a! Utaa ne'en aagbala a na a ri a lyusu va wu, reve ve ene ulobonu ununa voo utaa macaka ma na ma ri a lyusu va yi.

⁶ “She i ca musan ili i na i ri za va Asula wan. A ta vadala aa amaton wu. She i variya ngurusumu iyedi yi ikebe† wan. A ta dadasa le.”

Pati, zami, gugula

(Luk. 11:9-13)

⁷ Reve waru Yesu dammisa, “I lyuwa elime ni ipati, a ta ca du ili i na ya patishi. I zamishi, i ta tsura. Yi gulusa a yuwusan ‘Azo'wa,’ Asula a ta zuwa a kpatu'waa du unantsu. ⁸ Adama a na za vi ipati suru a tsu ca yi ta. Waru za vi izami suru, u ta tsura. Waru nna ama a lyuwa elime na wugulusa, Asula a ta kpatu'waa le.

⁹ “Atsuma a du zane da aa ca mawun ma yi aatali, nna mawu'un u pati yi ilyalya? ¹⁰ Vu ta ca yi aagbaji, nna u pati wu magula? ¹¹ Adu na i ri aza o unusu, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du gba na ri zuva, za na ri na abula, u tu ufofu u na waa ca aza a na a pati niyi ili i sa'ani! ¹² Ununa i cigai ama a yuwaan du, i yuwaan le fo ne. Ayi nda ayi da urevu u Wila wa Musa nu uritosu wa Amasula.”

Unantsu wu uboru

(Luk. 13:24)

¹³ Reve Yesu damma, “I uwa o tsugono tsa Asula nu unantsu wu uboru. Adama a na ure nu unantsu u na waã 'yawa o u'wa wa akina a ta washin waru a ri usan wu mmalu shi, waru ama na abunda oo tono ure'e. ¹⁴ Amma unantsu u na u ri a tyo ubata u wuma u na

† 6:27 Pa nda mini u ta yuwusan adanshi a mantsa wa'a ayi da Agana a tsu de “minti” va agogo.

woo koto shi, u tu u^oboru waru ure'e u tu usan wu mmalu, waru ama wa'a da oo tonon ure'e.”

Udanga na muwun ma yi
(Luk. 6:43-44)

¹⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “I danu nu ugbozu adama a amasula e epen. A ta tawa du vadamma ikyon i da, agba atsuma e le a ta ni iwuya vadamma nkerenkesu. ¹⁶ I te reve le e ili i na aa yuwusan, ununa vee reve udanga nna ve ene umatsun wa yi. A tsu ta^o ubiri o udanga wa awanda shi, ko adyumbu a ataci^o shi. ¹⁷ Udanga u sa'ani u tsu matsan ta muwun n sa'ani ma abula, agba udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ¹⁸ Udanga u sa'ani u tsu matsan muwun m babu ulobonu shi, waru udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ¹⁹ Ama o tsu kodo ta udanga suru u na u tsu matsan muwun ma abula shi, reve a kula^o yi. ²⁰ Ne da fo, i te reve ama e ili i na aa yuwusan.”

“Nreve du shi”
(Luk. 13:25-27)

²¹ Reve Yesu damma, “Za na ee desu mu Zagbain Zagbain suru da aa uwa o u'wa u tsugono tsa zuva shi. Ama a na aa uwa o tsugono tsa zuva goon, ele da aza a na aa yuwusan ili i na Dada va va zuva cigai. ²² O urana wu uge'etosu ama na abunda e te de mu Zagbain le. A ta damma, ‘Tsu yuwan ta alajiya atsuma a aala a wu, waru atsuma a aala a wu tsu utaa ta otoni a lima, waru tsu yuwan ta linga va asalama a abunda.’ ²³ Reve gba n damma le, ‘Nreve du shi. I ne'e mu ure, adu aza a aciyogbamul!’ ”

Asuwi ere
(Luk. 6:47-49)

²⁴ Avu Yesu damma, “Adama o ndolo, za na aa uwwusa ili i na maa dansa, reve u yuwan tsutoni ne ele, u ta vadamma suwi va abula na suwai u'wa wa yi a aatali. ²⁵ Ko

na mini ma gbain ma tawa, ko na dolo tawa, waru nu upepu u kebe yi usaa'a, waa riya shi, adama a na a suwa yi ta aatali.

²⁶ “Amma za na uwwai adanshi, agba u yuwan tsutoni ne ele shi, u ta vadamma ulo u vuma u na u suwai u'wa wa yi a wuyun. ²⁷ Nna mini ma gbain ma tawa, ko dolo tawa, waru nu upepu u kebe yi she u ramo, reve wu boso suru suru.”

Ucira wa Yesu
(Mak. 1:22; Luk. 4:32)

²⁸ Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi a nda, reve obolo a ama'a a uwa asalama nu cu'un vu uritosu wa yi. ²⁹ Adama a na u dana vadamma munlu n Wila shi, agba u yuwan ta uritosu tsu za vu ucira.

8

Yesu kambato ta makutu gbaga
(Mak. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

¹ Ana Yesu cipai zuva masasa'an, reve abajini o obolo a ama o toni yi. ² Reve makutu ma cina yi. Avu u kadato a makakan ma yi reve u damma, “Zagbain, na vu usu vu kambato mu gbaga, vu ta gura kambato mu.”

³ Reve Yesu canana ukere wa yi, avu u ju'wan yi avu u damma, “N usu ta. Kamba gbaga!” Babu usan dada ukutu'u u lyawa niyi, avu wo o'wo gbaga! ⁴ Reve u damma yi, “She vu damma za ro ili i na i farai wan. Amma vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu,† reve vu ca kucit cine Musa dammai aza a na a kambai gbaga a ca. Ayi nda u to roco ama a na vu kambai gbaga.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga
(Luk. 7:1-10)

⁵ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum. Ana u uwai atsuma a lyuci gbain, yalit ya Roma i ro i cina yi ta, reve u pati yi u kamba yi. ⁶ Reve u damma, “Zagbain, n ta na aagbashi a na a ri ubanakun lon. U ta de o

u'wa nven, u tsu gura jingadā lipu vā yi shi. U ta uwwusa lipu lon.”

⁷ Reve u damma, “N tā 'yawa n kambato yi gbaga.”

⁸ Reve yali'i u usu, “Zagbain, n rawa vu tawa o u'wa u va shi. Yuwan adanshi goon, aagbashi a va a ta kambā gbaga. ⁹ N tā nā nan yali a gbagbain a na a tsu damma mu n yuwan ulinga, amu fo n tsu damma tā asoja a va ili i na aa yuwan. N tsu damma tā soja, 'Wala,' reve u wala. Reve waru n damma soja ro, 'Tawa,' reve u tawa. Waru n tsu damma tā aagbashi a va, 'Yuwan nda,' reve u yuwan. Nreve tā a na adanshi a wu a ri nu ucira.”

¹⁰ Ana wu uwwai adanshi o ndolo, u yuwan tā asalama. Reve u damma aza a na oo tonon yi, “Amayun a da maa dansaa du, ucawu wo okolo a vuma nda u la'a tā ucawu wo okolo a na me enei atsuma e ida ya Isra'ila suru.

¹¹ Ama nā abunda a to utā asana nā alivu, a tā danu, reve a lyuwa obolo nā Ibrahim, nā Ishiyaku, nā Yakubu atsuma o tsugono tsa zuva. ¹² Amma a ta vari aza a na a shi a ntsayi a uwa o tsugono'o atsuma e irumbu picim. A tā shon na a lumi anga adama a atsumalima.”

¹³ Reve Yesu damma yali'i, “Wala a tyo o u'wa. Aagbashi a wu a ta kambā gbaga cine vu cayi okolo.” A mantsa mo ndolo ma dada gan aagbashi a yi a kambai gbaga.

Yesu yuwaan tā ama a abunda opocino

(Mak. 1:29-34; Luk. 4:38-41)

¹⁴ Ana ayi ndolo kotoi, avu Yesu 'yawa o u'wa wā Bituru, reve u cina anawale Bituru nven ni ivuna.

¹⁵ Reve u ju'wan ukere wā yi, reve ivuna'a i lyawa yi, reve u 'yon dada u cayi Yesu ilyalya.

¹⁶ Nu ulivu u ndolo ama a tawaa yi tā na ama a abunda a na a ri no otoni a limā.† Reve u bara otoni a

limā'a dada a lyawai ama'a, reve u kambato aza o ubanaku'un suru gbaga. ¹⁷ U yuwan tā ili i nda tsara u shiton ili i na Ishaya vumavasula dammai:

“U tara tā banakun tsu, reve waru u tawa mbaala n tsu.” ◇

Ama a ciga tā o toni Yesu (Luk. 9:57-62)

¹⁸ Ana Yesu enei abajini o obolo a ama zuzu nā ayi, reve u damma a 'yawa upasalai u mala u ndede. ¹⁹ Reve manlu mā Wilā mo ro mā tawa ubata wā yi avu u damma, “Manlu, n tā kuru wu ubata u na vaa 'yawa suru.”

²⁰ Reve u damma yi, “Nranji n tā na angu a nden, nnunu n tā ni ikinda, amu agba, Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi.”

²¹ Avu vuma ro za na danai toni vā Yesu, damma yi, “Zagbain, lyawa mu ne'en n 'yawa n cido aabara a va.”

²² Reve u damma yi, “Toni mu, avu vu lyawa akwakwa a cido akwakwa e le.”

Yesu isawaton tā upepu u mala (Mak. 4:35-41; Luk. 8:22-25)

²³ Avu Yesu uwa atsuma a wantsun, tsara u 'yawa upasu u mala u ndede obolo no ogoro a yi. ²⁴ Reve abajini o upepu u mala u 'yon, avu u jingadasa wantsu'un, hali mini mā kara a uwusa yi, agba Yesu dana tā pe a nlavu. ²⁵ Reve ogoro a yi a 'yawa ubata wā yi, avu a 'yasan yi nā yisaali, “Zagbain, wawa tsu! Tsu ciga tā maligaa!”

²⁶ Avu u usu le, “Adama a nye yu uwwai wovon? I ri nu ucawu wo okolo abunda shi.” Reve u 'yon avu u bara upepu'u ni ikefu i mini'i, avu upepu'u u von kwin.

²⁷ Ogoro'o a yuwan tā asalama lon reve a damma, “Cu'un vuma ne da tsunda? Hali upepu ni ikefu i mini a yuwan tsutoni nā ayi!”

Yesu yuwaan ta ama e re a na a ri no otoni a lima opocino

(Mak. 5:1-20; Luk. 8:26-39)

²⁸ Ana Yesu rawai upasalai wu nge'en u mala zuzu na lyuci va Gadara, reve ama e re a na a ri no otoni a lima a ga'an na ayi. Ubatā wa ason a da ama a nda a tsu dana, waru a dana nu uyo'o shi, babu za na tsu gura toni lo. ²⁹ Avu e teme a saalasaa yi, "Cine vaa damatosun tsu, Mawun ma Asula? Vu tawaa tsu ta na atsumalima kafu mantsa ma na Asula a zuwai!"

³⁰ Zuzu nu ubata'a, obolo a ngurusumu a dana ta lo a alyuna. ³¹ Avu otoni a lima'a a pati yi, "Na vu utaa tsu atsuma a ama a nda, vu yuwan ankuri vu caco tsu atsuma o obolo a ngurusumu a ndede."

³² Reve Yesu damma le, "Walai!" Avu otoni a lima'a a lyawa ama'a, avu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve ngurusumu'u suru a suma a tyo zala va agadi a tyo atsuma a mala, avu a kuwa pe. ³³ Reve ama a na a dana'i a aguba a ngurusumu'u, a suma a tyo a lyuci, reve a damma ili i na i farai suru, hali ni ili i na i farai na ama e re'e. ³⁴ Reve ama suru atsuma a lyuci'i o uta tsara e ene Yesu. Ana e ene niyi, avu a pati yi u kara u lyawaa le ida i le.

9

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mak. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

¹ Avu Yesu uwa a wantsun a kambā a tyo upasalai u mala a tyo a lyuci na u shi na nden.* ² Ana u rawai de, reve ama o ro a tawaa yi na vuma na ri no osowi a lipu a avalu. Ana Yesu enei ucawu wo okolo wa ama a nda, reve u damma yi, "Ulobo, she vu uwwa wovon wan. A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

³ Avu munlu n Wila n ro n dammulai vāni le, "Vuma nda u ta

yuwusan adanshi a tarasa aciyayi Asula a da!"

⁴ Ana u revei cu'un majiyan ma na aa yuwusan, da da we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan me iwuya i nda? ⁵ Zane da la'ai babu usan a na a damma, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko 'Yon vu wala?' ⁶ Agba amu n to roco du a na amu, Mawun ma Vuma, n ta nu ucira atsuma o uvadi u nda n yuwan gafura vu unusu." Da da u dammai aakutsuma'a, "Yon, vu tara avalu a wu, avu vu kara a kambā o u'wa."

⁷ Reve u 'yon u kara a tyo o u'wa. ⁸ Ana ama e enei ili i ndolo, a yuwan ta asalama, reve a yuwaan Asula ica a na u cayi vuma cu'un vu ucira u nda.

Yesu de ta Matta

(Mak. 2:13-17; Luk. 5:27-32)

⁹ Reve Yesu lyawa ubata u ndolo, u lyuwa elime na mmalu, da da we enei vuma ro na a tsu de Matta, za na shi nden ubata u na u tsu ushishi utafa. Da da u damma niyi, "Toni mu." Avu u 'yon u toni yi.

¹⁰ A tyo de, avu Yesu no ojoro a yi a danu alye e ilyalya o u'wa wa Matta. Aza o u'ushishi wu utafa na abunda na aza o unusu o ro a dana ta lo. ¹¹ Ana Afarishi enei ili i ndolo, avu e ece ojoro a yi, "Cine manlu ma du maa lyuwusa ilyalya ni icu'un ya ama o ndolo?"

¹² Yesu uwwa le ta avu u usu le, "Aza a na a ri gbaga a ciga za va aguma shi, amma aza o ubanakun a ciga ta. ¹³ Yawai i rito ili i nda i na Adanshi a Asula aa dansa, 'Ana yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.' ¹⁴ N tawaa adama m banu ama a afula tsara o o'wo aza e itoni a va shi. Amma n tawa ta m banu aza o unusu."

A yuwan ta Yesu yeci adama a akuli

(Mak. 2:18-22; Luk. 5:33-39)

* **9:1** A mantsa ma nda u shi ta nden a lyuci na a tsu de Kafarnahum (Mat. 4:13). ¹⁴ **9:13** Hos. 6:6.

14 Urana u ro, ojoro a Yahaya za vu Urumbusu a tawa ta ubata wa Yesu, reve a yuwan yi yeci, “Nye i zuwai atsu na Afarishi tsaa yuwusan akuli, agba ojoro a wu aa yuwusan shi?”

15 Avu Yesu usu, “Ama a vali vu kasa'avu a tsu yuwan atsumolangu shi, nu u ri obolo ne ele. Amma mantsa ma ta tawa a na aa tara vali'i e memere me le, a mantsa ma dada aa yuwan akuli.

16 “Babu za na a pada umuna u sa'avu u lapulaa ubamu wa akuci o utugu wa yi. Nu u yuwan ne, umuna u sa'avu u ta vuranu avu u kara akuci o utugu'u, agba apadi o umuna u sa'avu'u waa ntsaa a akuci o utugu'u shi. Ne da ubamu'u waa dashi washin. 17 Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a nu u kutsa, u to boso itsa'an, reve woo oco waru itsa'an a langa. Amma ama a tsu tsun ta ribina sa'avu kuci e itsan i sa'avu. Avu suru nle a dana gbaga.”

Aakwakwa o usheli na ka vu ubanakun

(Mak. 5:21-43; Luk. 8:40-56)

18 Yesu atsuma a adanshi, avu zagbain va aa'isa ro tawa ya'a yi. Reve u kingyo a makakan ma yi avu u damma, “Usheli u va u kuwa ta gogo. Agba na vu tawa vu kuruwa yi ukere, u ta kambisa wuma.” 19 Reve Yesu na aza a na oo tono yi a 'yon avu o toni zagbai'in.

20 Avu ka na danai o ocosu mpasa hali a'wan kupa ne ejere tawa acapa e Yesu, avu u ju'wan yi nge'en mu utugu. 21 U dana ta a majiyan, “Na n ju'wan utugu wa yi goon, n ta kamba gbaga.”

22 Reve Yesu vadala dada we ene niyi, avu u damma, “Usheli, she vu uwwa wovon wan! Ucawu wo okolo a wu u kambato wu ta gbaga.” Avu ka'a wo o'ushi gbaga.

23 Reve Yesu lyuwa elime na mmalu obolo na zagbai'in a tyo o u'wa wa yi, avu we ene aza e ishupa

ya acida na ama a abunda e mesun. 24 Avu u damma, “Utai suru ndu! Usheli'i u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan.” Avu ama'a a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. 25 Amma ana o lo nle o uta a alanga, avu u kara a tyo ubata u na usheli'i u ri nven. Reve u reme yi ukere, dada usheli'i u 'yoyin. 26 Alabari'i a baza ta ubata suru atsuma e ida'a.

Yesu yuwaan ta nrumba n re opocino

27 Ana Yesu lyawai ubata'a, ayi atsuma a mmalu, avu nrumba n re n toni yi. Avu a saala, “Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i tsu!”

28 Ana Yesu uwai o u'wa u ro, avu nrumba n re'e n tawa ubata wa yi. Reve we ece le, “I usu ta n ta gura zuwa du ye ene ure?”

Avu a usu, “Ee, Zagbain.”

29 Avu u ju'wan esu e le reve u damma, “Adama o ucawu wo okolo a du, ne da woo o'wo.”

30 Reve ama'a a gura ene. Agba u rono le ta atsuvu lon, adansa, “She i damma vuma ro adama a nda wan.” 31 Agba ana o utai avu a kara a bazasa alabari'i ubata suru atsuma e ida'a.

Yesu ca ta vuma na tsu gura yuwan adanshi shi lafiya

32 Ele a makaraa, avu ama a tawa na vuma ro ubata wa Yesu. Otoni a limat a na a danai pe atsuma a vuma'a a putsaa yi ta a na waa yuwan adanshi. 33 Ana Yesu loyi otoni a lima'a, ayi za na shi tsu gura yuwan adanshi shi, avu u fara adanshi. Avu obolo a ama'a a uwa asalama reve a damma, “Koto tse ene cu'un vi ili i nda atsuma a Isra'ila shi.”

34 Reve Afarishi a damma, “Mogono mo otoni a lima ma da ma ca niyi ucira u na u loyi otoni a lima'a.”

Yesu ene ta iliyali ya ama

(Mak. 1:39; Luk. 4:44)

35 Yesu tonishi ta a burusa ilyuci na mulyuci suru. U ritosu ta a

a'isa, u yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani adama o tsugono tsa Asula, avu u ca ama a na a ri ubanakun na mballa icu'un icu'un lafiya. ³⁶ Ana we enei obolo a ama'a, reve we ene le iliyali lon, adama a na a dana ta udamu waru babu ikambi, gashi ikyon i na i ri babu za va agu'a. ³⁷ Avu u damma ojoro a yi, "Ugasa u ta abunda, agba aza o ugasa'a wa'a da a ri. ³⁸ Adama o ndolo i pati za vu uduma'a u lyungu aza o ulinga adama tsara a yuwaan yi ulinga."

10

Yesu lyunguyi Kupanejere

(Mak. 3:13-19; Luk. 6:12-16)

¹ Avu Yesu de ojoro a yi ubata u ta, avu u ca le ucira o lo otoni a lima, avu a kambato aza o ubanakun na mballa suru gbaga.

² Aajiya† o ufaru atsuma a kupa ne ejere'e ayi da Simo, za na a la'a ta reve yi na aala Bituru. Mawun ma anawu ma yi Andarawu aajiya da fo, ne da fo Yakubu na Yahaya, olobo e re a Zabadi. ³ Filibu fo, obolo na Batalamawu, ne da fo Toma, ozo o ro waru ele da Matta za vu u'ushishi wu ufa,† na Yakubu ulobo wa Alfa, na Tadawu ele fo ajiya da a danai. ⁴ Akapi gba ele da Simo, za na a tsu de Bakanani,* na Yahuza Iskariyoti, za na winai Yesu.

Ulinga wa Kupanejere'e

(Mak. 6:7-13; Luk. 9:1-6)

⁵ Ana Yesu lyunguyi Kupanejere'e,† apa ili i na u damma nle, "She i uwa ubata wa Atakpacit wan, waru she i uwa atsuma e ilyuci ya aza a Samariya wan. ⁶ Ubata wa aza a Isra'ila da goon yaa 'yawa, adama a na a ta gashi ikyon i na i puwayin. ⁷ Ni i 'yawa, i damma a na tsugono tsa zuva tsaa

lapa tawa shi. ⁸ Aza o ubanakun i kambato le gbaga, i 'yasan aza a na a kuwai, nkutu waru i kambato le cece, yu utaa otoni a lima. Une'e u da i ushiyi, waru i ca pere. ⁹ She i gana ikebe,† ko zinariya, ko azurufa, ko ikebe vu rumushili wan. ¹⁰ She i tara tsan ko utugu u ro ko aatan ko aadanga wan. Ama a na yaa kambusa, ele fo a kamba du e ili i na i cigai.

¹¹ "Ni i uwa a lyuci ko a malyuci, i zami vuma va afula i danu obolo na ayi hali i lyawa ubata'a. ¹² Ni i uwa o 'wa'a, i asa le avu i damma, 'Azo'wa, i dana na asuvu nden." ¹³ Na ama a na a ri nden pe a usu du, i lyawa asuvu nden a du a dana ne ele. Agba na a usu du shi, asuvu nden a du o o'wo ya'a du. ¹⁴ Waru nu u'wa ko lyuci a 'yuwan a ushi du ko o poloo du atsuvu, i lyawa ubata'a, avu yi kakala mabuta ma ana ma du.† ¹⁵ Amayun a da maa dansaa du, o urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco isa'ani a tyo a ama o Sodom† na Gomora na ama a lyuci'i!"

Yesu damma le ta addama o ta lo a tawa

(Mak. 13:9-13; Luk. 21:12-17)

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, "N ta lyungusu du ana ikyon atsuma a nkerenkesu. I dana nu ugbozu tse iyo, agba i dana babu iwuya tsa muda. ¹⁷ I yuwan ugbozu, adama a na aza a na e reme du a ta lo, avu a 'yawato du ubata wa aza o uge'etosu, reve a zuwa a fufaba du atsuma a a'isa. ¹⁸ A ta 'yawato du a makakan me igwamna na ngono, adama a na yoo tonon mu. U to o'wo du ure u na yaa damma le adama a va, waru i yuwan alajiya atsuma o uvadi. ¹⁹ Mantsa ma na nanza reme ndu, she i dama adama e ili i na yaa

* **10:4** Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi. † **10:14** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

damma ko cine yaa damma wan. A mantsa mo ndolo, *Asulā* a ta ca *đu* ili i na yaa damma. ²⁰ Adanshi a na oo utā o una u *đu* za *đu* *đā* shi, ubāta wā *Ruhu* vā Dada *đu* *đā* woo utā a tyo ya'ā *đu*.

²¹ “Ama a ta wina muwun mā anawu n le, tsarā o una le. Ne *đā* fo nshawu maa yuwaan muwun n le. Waru muwun n 'yasaan nshawu n le aci, adama a zuwa o una le. ²² Ama suru a ta 'yuwan *đu* adama a vā. Amma aza a na a kabai asuvu atsumā o ucawu wo okolo e le a tyo o ukosu, *Asulā* a ta wawa le. Na ama o *ḡongi* *đu* a lyuci ro, i lyawa yi i tyo a lyuci ro. ²³ Amayun a *đā* maa dansaa *đu*, amu Mawun ma Vuma, n ta tawā kafu i kandaruwā ilyuci ya Isra'ila suru.

²⁴ “Mawun ma makaranta ma la'a manlu mā yi shi. Waru aagbashi a la'a zavu'wa vā yi shi. ²⁵ U lobono ta mawun ma makaranta mo o'wo gashi manlu mā yi, aagbashi waru gashi zavu'wa vā yi. Ana wo o'woi amu zagbain vu u'wa, e *đe* mu ta Ba'alzabu,† mogono mo otoni a limā, ele aza o u'wa a na a buwai e te *đe* le na ala a na a la'ai ndolo uwuyanulu!”

She yu uwwa wovon wan
(Luk. 12:2-7)

²⁶ Avu waru Yesu dammisa, “She yu uwwa wovon wa ama o ndolo wan, adama a na ili i na i ri usokowu suru gogo, a ta utāa yi a alanga e eteshe. ²⁷ Atsumā e irumbu a *đā* maa yuwusan *đu* adanshi, *đu* gba i damma yi atsumā e ekan. Ili i na a dammai nā yemenu usokowu, i damma yi alanga e eteshe nu u*đy*o zuva.

²⁸ “She yu uwwa wovon wa aza a na a cigai o una *đu* wan. A ta gura una lipu *đu* goon, agba aa gura una wuma u *đu* shi. Amma yu uwwa wovon wā *Asulā*, za na aa gura una lipu nā wuma a akina. ²⁹ Ashe a tsu

wina nnunu mutali n re kobo† ta shi? Agba ko za ta le aa kuwā babu urevu wa Dada *đu* shi. ³⁰ *Asulā* e reve ta abunda a anji a na a ri a aci a *đu*. ³¹ Adama o ndolo she yu uwwa wovon wan. I la'a ta mutali tsugbain nā abunda.

I damma ama adama a Kristi
(Luk. 12:8-9)

³² “Ni i roco ozo o ro *đu* aza a vā a *đā*, n ta damma Dada vā na ri zuva *đu* otoni a vā a *đā*. ³³ Amma ni i wasan mu, n ta damma Dada vā za na ri zuva *đu* aza a vā a *đā* shi.”

Babu asuvu nden amma addama
(Luk. 12:51-53; Luk. 14:26-27)

³⁴ Avu Yesu lyuwa elime adansa, “She i yuwan majiyan n tawāa ta na asuvu nden atsumā o uvadi wan. N tawāa na asuvu nden shi, agba matsun me pe'eni. ³⁵ N tawā ta 'm *ḡolo* dada nā mawun mā yi nlangi, usheli waru nā mma vā yi, jene nā anawāle.

³⁶ N'yuwatan mā wu o u'wa wā wu u *đā* oo utā!†

³⁷ “Aza a na a la'a cigai mbara n le, ko mukuci n le nā amu, a rawa o toni mu shi. Aza a na a la'a cigai olobo ne esheli e le nā amu a rawa o toni mu shi. ³⁸ Ni i 'yuwan a tara akpata a atsumalimā reve i toni mu, yi ntsaa yoo o'wo ojoro a vā shi. ³⁹ Za na aa yuwusan adama a wuma wā yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a vā u ta tsurā wuma'a.”

Asulā a tsu ca ta iliyinkapa
(Mak. 9:41)

⁴⁰ Reve Yesu dammisa, “Za na ushi *ndu*, u ushi mu ta. Waru za na usu numu, u usu ta za na lyungu numu. ⁴¹ Za na ushiyi vumavasulā adama a na waa yuwusan adanshi a *Asulā*, *Asulā* a ta ca yi cu'un vi iliyinkapa i na waa ca vumavasulā'a. Waru vuma na ushiyi

† 10:29 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tshuheleni ayi *đā* “asariyon.” Kalyuwā Ucu*đu*wu wi “Ikebe.” † 10:36 Mik. 7:6.

vuma va aḅula adama a aḅula† a na u ri na ayi, u ta tsura cu'un vi iliyinkapa yi za va aḅula. ⁴² Vuma na cayi vuma ta na la'ai ukalamu atsuma a aza a na oo tono mu mini mo oso, adama a na vuma'a za na oo tono mu da, amayun vuma ndolo ta tsura iliyinkapa.”

11

Yesu na Yahaya za vu Urumbusu (Luk. 7:18-35)

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa ojoro kupa ne ejere a yi ili i ndolo suru, avu u lyawa ubata'a, u kara a tyo e ilyuci ya Galili adama u yuwan uritosu na alajiya.

² Yahaya za vu Urumbusu dana ta pe atsuma o u'wa wa ali, avu wu uwwa ili i na Kristi Zamawawa aa yuwusan. Avu u lyungu ojoro o ro a yi ubata wa Yesu. ³ Reve e ece yi, “Avu daɗa za na tsoo puros'u, ko tsu puro vuma ro?”

⁴ Avu u usu le, “Yawai i damma Yahaya ili i na ye enei ni ili i na yu uwwai. ⁵ Nrumba me ene ta, akutsuma waru a ta mmalu, nkutu n kamba ta gbaga. Agulani a ta uwwusa adanshi, akwakwa waru a kamba ta wuma, alambi fo a ta uwwusa Alabari a Sa'ani. ⁶ Asula a ta zuwaa aza a na a 'yuwan numu shi aba'un, adama e ili i na maa yuwusan.”

⁷ Ana ojoro a Yahaya a karai, avu Yesu kara a adanshi a yi ubata wo obolo a ama. U damma, “Cu'un vuma ne da i 'yawai ye ene atsuma o ogozo? U rotso ta apumpu a na upepu waa jingadasa? ⁸ Cu'un vuma ne da yu utai ye ene? Vuma na otoy itana i sa'ani i da? Icu'un ya ama o ndolo o ukobu u mogono u da a tsu dana. ⁹ Ili i ne yu utai ye ene? Ayi vumavasula da? Amayun ne daɗa, n ta dansaa du u la'a ta vumavasula. ¹⁰ Asula a yuwan ta

adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula:

‘N ta lyungu malingata ma va elime a wu,

tsara u foboo wu ure.’¹⁰

¹¹ “N ta dansaa du, Yahaya za vu Urumbusu la'a ta ama a na a yuwain de wuma. Amma za na la'ai ukalamu atsuma o tsugono tsa zuva u la'a yi ta. ¹² Diga a mantsa ma na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, tsugono tsa zuva tsu ta lyuwusa elime nu ucira, waru ama a ta yuwusan ukadu lon tsara a uwa de.* ¹³ Amasula suru na Wila a yuwan ta de adanshi o tsugono tsa Asula hali a tyo a mantsa ma Yahaya. ¹⁴ Ni i usu adanshi e le, Yahaya ayi daɗa Iliya, vumavasula† na yaa pura'a. ¹⁵ Za na ri na atsuvu, wu uwwa!

¹⁶ “Nye maa damma adama a ama o gogo? Nye i da o rotsoi? O rotso ta muwun n na n ri nden e eden, aza a na a tsu delei:

¹⁷ ‘Tsi ivulaa du ta aabulu, agba i je'en shi!

Tsu cana ta ishipa yu ukwa, agba i shon shi!’

¹⁸ “Ana Yahaya tawai, u yuwan ta akuli, waru u sowo ribina shi, reve a damma, ‘U ta no otoni a lima!’ ¹⁹ Agba Mawun ma Vuma ma kandaruwa ta a lyuwusa nu u sowi, reve waru i damma, ‘Vuma nda liwi da na sowi! Waru ayi i'utsa ya aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a da.’ Na ne suru a tsu reve ta ugbozu u ta mejege a linga va yi.”

Yesu bara ta aza a na a cayi okolo shi

(Luk. 10:13-15)

²⁰ Atsuma e ilyuci i na Yesu yuwain linga va asalama va abunda a yi, ama a 'yuwan ta a kamba ubata wa Asula. Wu uwwa uyo'o u le shi, reve u

♦ **11:10** Mal. 3:1. * **11:12** Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i nda na Tshuheleni ayi da, “Diga a mantsa ma na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, ama a vama a ta yuwusan uvon na tsugono tsa Asula adama a tsura yi nu ucira.”

damma, ²¹ “Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu! Woo yo'ono aza a Besaida fo shi! Ni ili ya asalama i na n yuwaan du a shi a yuwan le atsuma a Taya na Sida, a na ama e ilyuci'i a shi ta danu na akashi usukutu,† tsara o roco a lyawa ta nusu le! ²² N ta dansaa du, o urana wu uge'etosu Asula a ta la'a roco ama a Taya na Sida isa'ani a na woo roco du. ²³ Agba adu, aza a Kafarnahum! I ciga ta a 'yasana du a tyo zuva? O'o! A ta vari du atsuma a akina! Na a shi a yuwan ili ya asalama i na n yuwain atsuma a du atsuma o Sodom,† hali n gogo u shi ta a dana lo! ²⁴ Agba n ta dansaa du, o urana wu uge'etosu, i ta la'a o'wo iliyali na ama o Sodom.”

Yesu ca ta ama wivuwun
(Luk. 10:21-22)

²⁵ A mantsa mo ndolo Yesu damma ta, “Dada, Asulazuva a zuva† ni ida! N godyoo wu ta, adama a na vu rocoi aza a na koto e revei ili shi, ili i na vu sokoyi aza o uguru na aza o urevu. ²⁶ Ee, Dada, ne da wu ntsaa nuwu yu yuwan!

²⁷ “Dada va ca mu ta ili suru. Ko za reve Mawu'un shi, she Dada goon. Waru ko za lo revei Dada'a shi, she Mawu'un goon, waru na aza a na Mawu'un u dangwai u damma.

²⁸ “Tawai ya'a va, suru ndu aza a na a kunai ni itana yu ume, n ta ca du wivuwun. ²⁹ I tara aagbala e inan yi iluma a va, i rito e ekere a va, adama a na amu vuma kpaku da, za na tarai aciyayi ili i ro shi, i ta tsura wivuwun o okolo a du. ³⁰ Ayi aagbala'a u ta vaan, itana i va waru a ri ume shi.”

12

Yesu Zagbain va Ashibi
(Mak. 2:23-28; Luk. 6:1-5)

¹ Urana wa Ashibi,† Yesu obolo no ojoro a yi a batsasa ta atsuma a

aduma e ishina. Ojoro'o a dana ta a uwwusa ambulu, reve e teme a picirasa ishina na a tami. ² Ana Afarishi† e enei ne, avu a damma yi, “She ojoro a wu a yuwusan cu'un vi ili i nda wan! Wila u putsaa ta a dana a kudusa ishina o urana wa Ashibi.”

³ Reve u usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa Asula, reve a tama opopofu a Wila, ko na wo o'woi Wila u putsaa le ta na aa tama.† Nan ganu† da goon a lyawai a tama opopofu'u. ⁵ Koto i denuna atsuma a Wila wa Musa a na nan ganu a da a lyawai a linga atsuma a Aa'isamapada urana wa Ashibi shi? Agba ko za damma a nusan ta a kuda ta wila wa Ashibi shi. ⁶ Amayun a da maa dansaa du, za ro ta pa za na la'ai Aa'isamapada'a! ⁷ Agba i shi e ge'eto aza a na a ri nu unusu shi, ni i shi i reve ucuduwu wa Adanshi a Asula a nda, ‘A na yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.’ ♦ ⁸ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, Zagbain va Ashibi da.”

Yesu kambato ta ukere u vuma ro gbaga

(Mak. 3:1-6; Luk. 6:6-11)

⁹ Avu Yesu 'yon, reve u uwa atsuma a aa'isa† a na a ri lo zuzu. ¹⁰ Ana u uwai, avu u cina pe vuma no osowi o ukere. Afarishi a zuwusa ta esu tsara e reme Yesu nu unusu, avu e ece yi, “U lobono ta a yuwan ulinga wo opocino o urana wa Ashibi?”

¹¹ Reve u usu le, “Na vu ri na kyon, avu u riyaa atsuma o ooko'o o urana wa Ashibi, vee reme vu utaa yi shi? Vu to utaa yi. ¹² Ama a la'a ta ikyon, adama o ndolo wu ntsaa ta a yuwan ulinga u sa'ani o urana wa Ashibi.”

¹³ Reve u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Avu u canana, reve ukere'e u kambaa

gbaga gashi za ve ire. ¹⁴ *Avu Afarishi'i a kara, reve a dammulai cine aa yuwan tsara o una yi.*

Yesu aagbashi a na Asula a dangwai

¹⁵ *Yesu reve ta ifobi i na Afarishi aa yuwusan, da da u yawai ubata'a. Ama na abunda o toni yi ta, reve u kambato ama a na a danai na banakun suru gbaga. ¹⁶ Agba u rono le ta atsuvu she a damma vuma ko zane da u ri wan. ¹⁷ U yuwan ta ne tsara u shiton ili i na Asula a dammai o una wa Ishaya vumavasu:*

¹⁸ *"Apa aagbashi a va, za na n dangwai.*

N ciga yi ta, waru u tsu yuwan ta ili i na yoo yo'onotosu mu okolo.

N ta zuwaa yi Ruhu va, waru u ta damma ama suru adama a abula a va.

¹⁹ *Waa yuwan mawasan shi, waru waa yuwan adanshi ni yisaali shi,*

ko u yuwan adanshi nu ucira e re shi.

²⁰ *Waa kuda aapumpu a na a rikanzu shi,*

waru waa kimusa fitila na cigai makimaa shi.

Ne da waa lyuwa elime she ni isa'ani i lyuwa aci e iwuya.

²¹ *Waru ama biti a ta zuwa okolo a ala a yi."* ♦

Yesu na Ba'alzabu

(Mak. 3:20-30; Luk. 11:14-23)

²² *Avu ama o ro a tawaa Yesu na vuma na danai irumba, waru u tsu gura yuwan adanshi shi, adama a na u ta no otoni a lima. U kambato ta vuma'a gbaga, hali u gura yuwan adanshi reve waru u gura ene. ²³ Ama suru o o'wo ta a asalama avu a damma, "Vuma'a Mawun ma Dawuda ma da? Ayi da da Zamawawa'a?"*

²⁴ *Ana Afarishi a uwwai ne, reve a damma, "U lo ta otoni a lima nu*

ucira u na Ba'alzabu,† mogono mo otoni a lima ma ca niyi."

²⁵ *Yesu reve ta majiyan me le, da da u damma nle, "Ida i na i ne'eshenlei aciyayi, reve o o'wo a langi vani le u ta riya. Waru lyuci ko ama o u'wa a na e ne'eshenlei aciyele, reve o o'wo a langi vani le a ta riya. ²⁶ Waru na Male† ma da moo utasaa Male, a ta dansa tsugono tsay yi tse ne'eshen ta ure, waru waa lapa riya shi! ²⁷ I damma ta a na n lo ta otoni a lima adama a na Ba'alzabu ca numu ucira n yuwan ne. To, zane cayi ojoro a du ucira o lo le? Ili i na ojoro a du aa yuwusan u roco ta amayun a da du shi! ²⁸ Amma gba na moo losu otoni a lima nu ucira u Ruhu va Asula, to, tsugono tsay Asula tsay ta pa atsuma a du.*

²⁹ *"Na vuma ciga u uwa atsuma o u'wa wu za vu ucira u yuwan wivu, u ciga u 'yuwan wu nla ne'en za vu ucira'a. Ne da waa yuwan avu u tsura u yuwan wivu atsuma o u'wa'a.*

³⁰ *"Za na aa kambusa mu shi, u ta tsurala na amu. Za na waru aa yuwusan ulinga obolo na amu shi, amayun u ta tsushu'un na amu. ³¹ N ta dansaa du, Asula a ta yuwaan ama a na a yuwayin ama unusu gafura, hali na aza a na aa yuwusaan Asula adanshi a vama.† Amma amayun Asula aa yuwaan aza a na a yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama gafura shi. ³² Za na yuwain adanshi a vama adama a Mawun ma Vuma† a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, ko gogo, ko a mantsa ma na maa tawa."*

Udanga na muwun ma yi

(Luk. 6:43-45)

³³ *Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "I ta gura damma ko cu'un vu udanga u ne u da, na cu'un muwun n na u matsain. Udanga*

u sa'ani, muwun n sa'ani n da u tsu matsan kuci, udanga u babu ulobonu gba shi, she muwun m babu ulobonu. ³⁴ Adu apili! I ri ama a sa'ani shi, adama o ndolo cine yaa gura yuwan adanshi e ili i sa'ani? Vuma suru u tsu damma ta ili i na i ri pe atsuma o ookolo a yi. ³⁵ Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu wa abula a na u zuwai o ookolo pe da a tsu utaa. ³⁶ N damma du, o urana wu uge'etosu i ta damma idanshi i vanvama i na i dammai suru. ³⁷ Adama a na ni i damma ili i sa'ani, Asula a ta damma i ri nu unusu shi. Amma ni i damma idanshi i vanvama, u ta damma i ta nu unusu."

Ama a pati ta Yesu yuwaan le ili ya asalama

(Mak. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

³⁸ Reve, munlu n Wila na Afarishi a tawa ubata wa Yesu, reve a damma, "Manlu, tsu ciga ta vu yuwan ulinga wa asalama† tse ene, tsara u ca tsu iroci i na ubata wa Asula da vu utai."

³⁹ Reve u usu le, "I ciga ta iroci adama a na adu ama e iwuya na aza o ulambu wa abula a da, agba yaa ca ookolo shi! Amma iroci i na yaa tsura ayi da iroci ya Yunana† vumavasula. ⁴⁰ Yunana dana ta atsuma a atsuma a magula ma gbain hali ayin a ta'atsu. Ne da fo amu Mawun ma Vuma ma da dana a aason hali ayin a ta'atsu. ⁴¹ O urana wu uge'etosu, ama a Niniva† e te isawan obolo na adu avu e ge'eto du. Ana Yunana yuwain alajiya, a vadala† ta a kamba ubata wa Asula. Gogo vuma na la'ai Yunana ta pa. ⁴² Waru Egbere va Sheba fo u te isawan u ge'eto du. U yuwan ta mmalu ma alanga, tsara wu uwwa ugbozu wa Sulemanu.† Gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa."

Ukambu wo otoni a lima
(Luk. 11:24-26)

⁴³ Yesu lyuwa ta elime na adanshi, "A damma vuma ro dana ta no otoni a lima† a ta goon. Reve otoni a lima'a wu utaa atsuma a vuma'a, u tsu gara ta atsuma e ida bata o u'yewu e izami yu ubata u na wee ivuwan, agba waa tsura shi. ⁴⁴ Otoni a lima'a u ta damma, 'N ta kamba o u'wa u na n lyawai.' Nu u kamba, avu u cina u'wa'a babu ili. A rada yi ta, reve o o'woto yi cece. ⁴⁵ Avu wu utaa reve u tawato otoni a lima e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira, avu a uwa pe a danu. Vuma'a u ta dana atsuma a addama a na a la'ai cine u dana nu ufaru. Ili i na yaa cina ama e iwuya o gogo da nda."

Mma na muwun ma anawu ma Yesu

(Mak. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶ Yesu a yuwusaan ama adanshi, avu mma va yi na muwun ma anawu ma yi n rawa. Reve e isawan a alanga avu a damma a yuwaan yi adanshi. ⁴⁷ Reve vuma ro yuwaan yi adanshi, "Mma va wu na muwun ma anawu ma wu a ta de a alanga a pura wu, a ciga ta a yuwan adanshi na avu."

⁴⁸ Avu u usu, "Zane da mma va? Nan zane da waru muwun ma anawu n va?" ⁴⁹ Avu u sapi a tyo ubata wa aza a na oo tonon yi reve u damma, "Apa nan mma va na muwun ma anawu n va. ⁵⁰ Aza a na a yuwain tsutoni na Dada va za na ri zuva, ele da mma va na muwun ma anawu n va mo olobo ne esheli."

13

Iroci yi cimbi

(Mak. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

¹ Atsuma o urana u ndolo, avu Yesu lyawa u'wa'a, avu u kara a tyo a nge'en m mala, ubata u na u danuyi adama u yuwan uritosu. ² Obolo a ama a na o bolotoi a dana ta abunda lon, hali u zuwa yi u uwa a wantsun, avu u danu pe, ama de a aagadi. ³ Avu u roco le

ili na abunda atsuma e iroci. Reve u damma, “A yuwan ta cimbi ro za na 'yawai mazaza me icu'un atsuma o uɗuma wa yi. ⁴ Ayi atsuma a mazaza, avu ozo o ro o oco yi o ure, reve nnunu n tawa n kakada le. ⁵ Reve ozo o ro o oco bata a atali, ubata u na u ri na mabula wa'a. Avu o uta babu usan, adama a na mabula'a ma ri wa'a. ⁶ Ana urana u yuwain, reve u kpanlato le, adama a na aralu e le a ri aru'un shi, avu e 'yewushi. ⁷ Ozo o ro gba o oco a awanda, avu awanda a 'yon, reve a gbagbala le. ⁸ Ozo o ro gba o oco a mabula ma sa'ani, avu a kungwa a matsan ulobonu. Cu'un na cimbi'i u cu'wain suru, ozo o ro a matsan ta mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁹ Za na ri na atsuwu, wu uwwa!”

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mak. 4:10-12; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Reve o joro a yi e ece yi, “Nye i zuwai vaa yuwusaan ama adanshi ni iroci?”

¹¹ Avu u usu le, “Adu da a dangwai tsara i reve ili yu usokowu i tsugono tsa zuva, agba ozo o ro e reve ili yu usokowu i nda shi. ¹² Za na ri ni ili, ayi da aa dashi yi lon, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri na ayi, a ta ushi yi i da. ¹³ Ili i na i zuwai n tsu yuwusaan le adanshi ni iroci ayi da:

‘A ta kalyuwa, agba ee ene shi, a ta zuwa atsuwu, agba aa uwwa ko a tsura urevu shi.’

¹⁴ “Adanshi a Asula a shiwan ta, cine Ishaya vumavasula dammai: ‘Ama a ta uwwa adanshi a va, agba ee reve ili i na maa dansa shi. E te eneshe ili i na maa yuwusan, agba urevu wa yi u ta puwan le.

¹⁵ Adama a na ama a nda a gbama ta okolo, waru atsuwu e le a ula ta, waru a kpatu ta esu, adama o ndolo ee ene shi,

waru atsuwu e le aa uwwa shi, okolo e le aa tsura urevu shi, waru aa kamba ubata u va, tsara n kambato le gbaga shi.’ ^o

¹⁶ “Amma Asula a zuwaa du ta aba'un, adama a na esu a du e te ene waru atsuwu a du a ta uwwa! ¹⁷ Amasula na abunda na ama a sa'ani a dana ta a maluwa tsara e ene ili i na yee inda, tsara waru a uwwa ili i na yaa uwwusa. Amma n damma du e ene shi, waru a uwwa shi.

Yesu cuduwa ta iroci yi icu'u'un
(Mak. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

¹⁸ “Zuwai atsuwu, adama i tsura ucuɗuwu wi iroci yi cimbi'i. ¹⁹ Icu'un i na yo ocoi a nge'en mu ure, ele da ama a na a uwwai adanshi o tsugono tsa Asula, agba a tsura urevu wa yi shi. Avu za wuya tawa, reve u usa adanshi'i atsuma o okolo e le. ²⁰ Icu'un i na yo ocoi bata a atali, ele da aza a na a ushiyi adanshi'i na mazanga babu usan. ²¹ Agba a ri na aralu a aru'un shi, adama o ndolo a jima shi. Ana nden mu uvadi n suduwai, ko adanshi'i a zuwa nle a addama, avu a riya. ²² Aza a na o ocoi a awanda, ele da ama a na a uwwai adanshi'i, reve a uwa atsuma atsumalima o uvadi u nda, reve waru icigi i na oo o'wo nu utsuru wu lum le. Reve a gbagbala adanshi'i a putsaa le a bala. ²³ Aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da ama a na a uwwai adanshi'i, avu a tsura urevu wa adanshi'i. Cu'un vuma ndolo tsu matsan ta ulobonu, mantsa mo ro gba shi, mata'atsu mata'atsu, mantsa mo ro gba kupotali-utali, mantsa mo ro ukpaku ukpaku.”

Iroci ye ewenwele

²⁴ Avu Yesu yuwaan le iroci i ro: “Tsugono tsa zuva tsu ta ne tsunda: Cimbi ro zaza ta icu'un i sa'ani atsuma o uɗuma wa yi. ²⁵ Na ayin, mantsa ma na ama a lantsai suru, avu ma'yuwatan ma

yi ma 'yawa u cu'waan yi ewenwele atsuma e iwele reve u kara. ²⁶ Ana iwele'e i farai a kungusa tsara a matsan, reve fo ewenwele'e a kungwa obolo ne ele. ²⁷ Reve agbashi a vuma'a a tawa ubata wa yi avu a damma yi, 'Vu cu'wan ta icu'un i sa'ani o uduma wa wu. Te da ewenwele o utai?'

²⁸ "Reve u usu, 'Ma'yuwatan ma da ma cu'wain ewenwele'e.'

"Reve e ece yi, 'Vu ciga tsu ta tsu mula ewenwele'e?'

²⁹ "Avu u usu, 'O'o, adama a na na yi mula ewenwele'e gogo, i ta mula iwele fo. ³⁰ Lyawai iwele'e a kungwa obolo, hali a tyo a mantsa me ikani. Reve n damma aza a zamalinga: Bolotoi ewenwele'e ubata u ta ne'en, avu yi nla le tsara i kulato le. Avu i boloto iwele'e i tawato le o mophon ma va.' "

Irociyi icu'un ina la'ai ukalamu
(Mak. 4:30-32; Luk. 13:18-19)

³¹ Avu Yesu dammisa le iroci i ro, u damma, "Apa cine tsugono tsa zuva tsari: Vuma ro tara ta oroci a su'wan'uri,* reve u cu'wan yi atsuma o uduma wa yi. ³² Ayi da cu'un na la'ai ukalamu atsuma e icu'un, agba nu u kungwa, u tsu la'a ta olopu biti mgbain. U tso o'wo ta abajini o udanga, hali nnunu n tawa n yuwan de nkinda e eten a yi."

Iroci i wolilo
(Luk. 13:20-21)

³³ Avu Yesu yuwusaan le iroci i ro, "Apa a nda cine tsugono tsa zuva tsari: Ka tsu tara ta wolilo† avu u jambara yi a yira atsuma e meretsu, she nu u jambara yi suru suru, avu u tsutsa."

Yesu yuwisan ta iroci
(Mak. 4:33-34)

³⁴ Yesu yuwisan ta adanshi ni iroci adama u damma obolo a ama ili i nda suru. U tsu damma le ili i ro babu na u yuwain adanshi ni iroci

shi. ³⁵ U yuwan ta ne tsara u shiton ili i na vumavasula dammai, "N ta yuwaan du adanshi ni iroci. N ta damma ili i na i ri usokowu diga a mantsa ma na Asula a yuwain uvadi." †

Yesu cuduwa ta iroci ye ewenwele

³⁶ Ana Yesu lyawai obolo a ama'a, avu u uwa atsuma o u'wa, reve ogoro a yi a tawa ubata wa yi avu a damma, "Damma tsu urevu wi iroci ye ewenwele atsuma o uduma'a."

³⁷ Reve u usu le, "Za na zazai icu'un i sa'ani' ai da Mawun ma Vuma. ³⁸ Uduma waru gba ayi da uvadi. Ele icu'un i sa'ani ele da ama a na a ri ozo o tsugono'o. Ele gba icu'un ye ewenwele ele da aza a na o utai ubata wu za wuya. ³⁹ Ma'yuwatan ma na ma zaza nle ayi da Mekerkesu. Mantsa me ikani ayi ukosu wu uvadi. Aza a zamalinga a na oo boloto le, ele da nlingata ma Asula.

⁴⁰ "O tsu boloto ta ewenwele avu a kulato. Ne da woo o'wo a mantsa mo ukosu. ⁴¹ Amu Mawun ma Vuma, n ta lyungu nlingata n va, a ta tawa ili i na i tsu zuwa unusu suru atsuma o tsugono tsava, waru na aza a na aa yuwusan iwuya suru. ⁴² A ta vari le atsuma a akari a na a ri tapu na akina a na a ri usuuwu lon, ubata u na ama a dana a shosun na a lumi anga e le na mballa. ⁴³ Ele gba ama a abula a te ikana gashi urana o tsugono tsa Dada le. Za na ri na atsuvu, wu uwwa!"

Iroci yu uzuwa yu usokowu

⁴⁴ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Apa cine tsugono tsa zuva tsari: Vuma ro tsura ta uzuwa u na vuma ro sokoi atsuma o uduma. Avu wu palisa yi. U yuwan ta mazanga avu u 'yawa u wina ili i na u ri na ayi suru, avu u kamba u tsula uduma'a.

* 13:31 Ayi da cu'un na a tsu de musta. † 13:35 Ica 78:2.

Iroci yi iyedi yi ikebe

⁴⁵ “Waru, apa cine tsugono tsa zuva tsā ri: Za va atsulū na awina ro te izami yi iyedi yi ikebe.† ⁴⁶ Nu u tsurā za na la'ai ulobonu, reve u 'yawa u wina ili i na u ri nā ayi suru tsarā u tsula yi.

Iroci yi igolo

⁴⁷ “Waru, apa cine tsugono tsa zuva tsā ri: Aza e mereme ma mugula n ro a vari tā igolo i le atsumā a mala, avu e reme mugula icu'un icu'un. ⁴⁸ Ana igolo'o i shiwain, avu o rono yi o utā a alanga, reve a danu tsarā a kakasa mugula'a. Mugula n sa'ani avu a zuwa le atsumā a aasa'atsu, aza a na a ri ulobonu shi gba, o oco le. ⁴⁹ Ne da woo o'wo mantsa mo ukosu. Nlingata n tā tawa a kakasa aza e iwuya atsumā a ama a abula. ⁵⁰ Nlingata'a n ta vari aza e iwuya atsumā a akari a na a ri tapu na akina a na a ri usuduwu lon, ubata u na ama aa dana a shosun na a lumi anga nā mbaala.”

Akuci nu uzuwa u sa'avu

⁵¹ Avu Yesu ece le, “I gura tā reve ili i nda suru?”

Reve a usu, “Ee, tsu tsurā tā urevu wā yi.”

⁵² Reve u damma le, “Manlu mā wilā ma na suru mā tsurai urevu u tsugono tsa zuva u rotsō tā vuma na oo utasu akuci nu uzuwa u sa'avu a alanga atsumā o mophon.”

Ama a Nazara a 'yuwain Yesu

(Mak. 6:1-6; Luk. 4:16-30)

⁵³ Ana Yesu kotoi adansa iroci i nda, avu u lyawa ubata'a. ⁵⁴ Reve u kambā Nazara, lyuci na u kungwai. Ana u yuwain uritosu de atsumā a aa'isa,† ama suru a yuwan tā asalama avu a damma, “Te da u tsurai ugbozu nu ucira u na waa yuwusan ili ya asalama i nda? ⁵⁵ Ayi mawun ma za vu ushe'en ma da. Meri† da mma vā yi, waru muwun mā anawu mā yi ele da, Yakubu, nā Isuhu, nā Simo nā Yahuza. ⁵⁶ Muwun mā anawu me

esheli mā yi suru a tā pa obolo nā atsu. Cine tsa da waa gura yuwan ulinga u nda suru?” ⁵⁷ Adama o ndolo ugbozu u le u danu nā ayi shi, avu a 'yuwan yi.

Reve gba u damma le, “Vumavasula ri nā tsugbain a lyuci no o u'wa wā yi shi, she a lyuci ro.”

⁵⁸ Adama o ndolo, u gura yuwan ili ya asalama ya abunda a lyuci va yi shi, adama a na a ri nu ucawu wo okolo shi.

14

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu

(Mak. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

¹ A mantsa mo ndolo, Hiridu Antiba, mogono mā Galili, ma uwwa tā adama e Yesu. ² Avu u damma agbashi a yi, “Yesu Yahaya za vu Urumbusu da, za na a 'yasain atsumā a akwakwa. Ayi da i zuwai waa yuwusan cu'un vi ili ya asalama a nda.”

³⁻⁴ Kafu mantsa ma nda, Hiridu usa tā Hiridiya ayi ubuwu ka mawun mā anawu mā yi Filibu. Yahaya† dansaa yi tā, “U ri ulobonu zuwa Hiridiya shi!” Reve u zuwa e reme Yahaya a nla yi, avu a zuwa yi atsumā o u'wa wa ali. ⁵ U shi tā u ciga wu una yi, agba wu uwwusa tā wovon wa ama, adama a na a usu tā Yahaya vumavasula da.

⁶ Ana a cuwusan nu urana u na a matsain Hiridu, avu usheli wa Hiridiya u je'een Hiridu obolo no omocin a yi, avu u zuwa okolo a yi o yo'ono. ⁷ Reve u kucina na waa ca yi ili i na u cigai biti. ⁸ Avu mma vu usheli'i u damma yi u damma, “N ciga tā aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara ma nda!” ⁹ Avu mogono'o u yuwan shinreve vi ili i na u dammai. Agba u ciga u 'yasain nzuwulai n na u yuwain a makakan mo omocin a yi shi. Avu u damma asoja a yi, ¹⁰ a 'yawa u u'wa wa ali o kodo aaci a Yahaya

za vu Urumbusu. ¹¹ *Avu a tawaa* na aaci'i a mapara *avu* a ca usheli'i, *avu* usheli'i u '*yawaa* mma va yi. ¹² Reve ojoro a Yahaya a tawa a tara lipu va yi a cido. *Avu* a '*yawa* a kambuwa Yesu ili i na i farai.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(*Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14*)

¹³ Ana Yesu uwwai alabari o ndolo, reve u uwa a wantsun, *avu* u kara a tyo o una tsara u dana ayi a nde'en. Agba ana obolo a ama'a a uwwai ne, reve o toni yi na mmalu o tonon nge'en m mala. ¹⁴ Ana u rawai, *avu* u cina abajini o obolo a ama a pura yi. Reve we ene le iliyali, *avu* u kambato aza a na a danai ubanakun suru gbaga.

¹⁵ Urana a zama mariyaa, *avu* ojoro a yi a tawa ubata wa yi *avu* a damma, "Urana u koto ta, ubata u nda gba ogozo a da. Damma ama'a e bete'we, tsara a '*yawa* a mulyuci a tsulaa aciyele ilyalya a lyuwa."

¹⁶ Reve u usu le, "Ili yi lo i na yaa zuwa le a kara shi. I '*yawa* i ca le ilyalya a lyuwa."

¹⁷ *Avu* a damma yi, "Opopofu o ton a da tsu ri ne ele na mugula n re goon."

¹⁸ Reve u damma le, "Tawaa numu no opopofu'u na mugula'a."

¹⁹ *Avu* u damma ama'a a danu a anlya. *Avu* u tara opopofu o to'on na mugula n re'e, *avu* u kalyuwa zuwa, reve u godyoo Asula adama e ilyalya. Reve u ne'eshen opopofu'u, *avu* u ca ojoro a yi, reve ele a ca ama. ²⁰ Ama suru a lyuwa ta hali a cuwan. Reve ojoro'o o shiton asaka kupa ne ejere na akapi e ilyalya i na i buwai. ²¹ Ali a na a lyuwai ilyalya i ndolo a ta rawa ali ukpakukupa uton (5,000), e kece amaci na muwun shi.

Yesu wala ta a mini

(*Mak. 6:45-52; Yah. 6:15-21*)

²² *Avu* Yesu dammushi ojoro a yi a uwa a wantsun tsara a kara elime a yi upasalai u mala. U dana ta lo tsara u lyawa ama a kambaa a 'wa le. ²³ Ana u lyawa nle a karai a 'wa, reve u kara a '*yawa* a agadi na aciyayi tsara u yuwan avasa. Ayin a da a danai, *avu* gba u dana de ayi a nde'en.

²⁴ A matsan mo ndolo, wantsun wo ojoro a yi u dana ta e memere ma mala'a, waru upepu wu ucira u 'yon ta. A dana ta o mpolo ni ikefu i mala i gbain. ²⁵ Na wasasa, *avu* u tawa ubata u le a mmalu zuwa mini. ²⁶ Ana e ene niyi a mmalu zuwa mini tsundolo, a uwwa ta wovon. *Avu* a saala na wovon, "Yimodi i da!"

²⁷ Reve u yuwushin nle adanshi, u damma, "U rawa ta ne, n ta pa! She yu uwwa wovon wan."

²⁸ *Avu* Bituru damma, "Zagbain, na *avu* da mayun, damma mu n tawa ya'a wu zuwa mini ma nda."

²⁹ Reve u damma yi, "Tawa."

Avu Bituru lyawa wantsun, *avu* u kara a mmalu zuwa mini a tyo ubata wa Yesu. ³⁰ Amma ana Bituru enei upepu ni ikefu i mala, *avu* wu uwwa wovon da da u temei malibaa. Da da u saalai, "Zagbain, wawa mu!"

³¹ *Avu* Yesu cananashi ukere wa yi *avu* u reme yi. *Avu* u damma yi, "Vu ta nu ucawu wo okolo ke'en. Nye i zuwai okolo a wu a kudai?"

³² Ana a uwai atsuma a wantsu'un, reve upepu'u u von kwin. ³³ Da da aza a na a danai pe a wantsu'un a yuwayin Yesu aganda adansa, "Amayun *avu* da Mawun ma Asula."

Yesu ca ta ama a Janisara lafiya
(*Mak. 6:53-56*)

³⁴ A pasalai ta mala'a *avu* a tyo e ida ya Janisara. ³⁵ Ana ama a na a ri pe e revei Yesu da, *avu* a damma ama suru a na Yesu tawa ta. *Avu* a tawaa yi na aza a na a ri nu ubanakun icu'un icu'un. ³⁶ Reve

a pati yi tsarā u lyawa aza a na a ri nu ubanakun a ju'wān nge'en mu utugu mā yi. Reve aza a na a ju'wāin suru a kambā gbagā.

15

I yuwan tsutoni na Wila wa Asula

(Mak. 7:1-13)

¹ Reve Afarishi o ro na munlu n Wilā mu utā de Urishelima, avu a tawā ubatā wā Yesu reve e ece yi, ² “Nye i zuwai ojoro a wu oo tono ili i na nkaya n tsu n roco ntsu tsu yuwan shi? Ko ekere e le a tsu sa'a kafu a lyuwa ilyalya o ure u na wu ntsayi shi.”

³ Reve u usu le, “Nye i zuwai yoo tonishi ili i na Asulā a dammai shi, reve i uwa o tono uritosu wa aciyādu? ⁴ Asulā a damma tā, ‘Vu yuwaan dada va wu na mma va wu tsutoni,’ waru, ‘Za na isulai dada va yi ko mma va yi, a to una yi.’ ⁵ Adu gba i to ritosu a na na vuma ri ni ili i na waa kambaa dada va yi ko mma va yi, reve u damma ‘Ayi nda za va Asulā da,’ ⁶ to, a ri na a ca dada le ili'i shi. I 'yuwan tā ili i na Asulā a dammai adama a agadu a du. ⁷ Adu aza e ikpa'a! Ishaya vumavasulā yuwan tā mejege ana u danai Asulā a damma tā:

⁸ ‘Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon, okolo e le gba alanga a da a ri na amu.

⁹ Agandā a na aa yuwusaan mu ili ya aḅulā i da shi.

Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.’ ” ¹⁰

Ili i na i tsu lungusa vuma

(Mak. 7:14-23)

¹⁰ Reve Yesu dewishe obolo a ama'a, avu u damma le, “I polo at-suvu yu uwwa, avu i reve ili i maa dansa. ¹¹ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma, ayi da u tsu lungusa yi shi.

Amma ili i na i tsu utā o unā wā yi, ayi da u tsu lungusa yi.”

¹² Dada ojoro a yi a tawā ubatā wā yi, avu a damma, “Vu reve tā a na vi isulai Afarishi na adanshi a na vu yuwain?”

¹³ Avu u usu, “Ili i na Dada va va zuva cu'wāin shi, suru a tā mulā yi diga a aralu a yi suru. ¹⁴ I tonoo Afarishi o ndolo wan! Ele a tā ana nrumbā n na moo ronuso nrumbā n ro, waru suru nle a tā riyā a aakari.”

¹⁵ Avu Bituru usu, “Nye da vaa dansa ana vu yuwain adanshi adama e ili i na i tsu lungusa vuma?”

¹⁶ Reve Yesu usu, “Hali n gogo koto vu reve ili i maa dansa shi?”

¹⁷ Amayun a da, suru ilyalya i na i tsu uwa o unā, u tsu karā tā a tyo a aatsuma, reve wu utā. ¹⁸ Amma adanshi a vama a na a tsu utā o unā u tsu utā tā diga o okolo. Waru ele dada ili i na i tsu lungusa vuma. ¹⁹ Atsuma o okolo a da majiyan me iwuya na mona mā tsu utā, pe da waru tsipere ne epen a tsu utā, na wivu na adanshi a vama a aci a ama o ro. ²⁰ Ele nda ele da a tsu lungusa za. Alya babu sa'a ekere, u tsu lungusa vuma shi.”

Yesu kambai Takpaci vu ka

(Mak. 7:24-30)

²¹ Avu Yesu lyawa ubatā'a u kambā a mḅangā ma Taya na Sida. ²² Ana u rawai, avu ka ro Takpaci* za na ri na nden pe, u tawā ya'a yi, avu u saala, “Zagbain, Mawun mā Dawuda, kalyuwa iliyali i va! Usheli u va u to sowuso atsumalimā no otoni a limā.”

²³ Agba Yesu damma yi ili i ro shi. Dada ojoro a yi a tawā ya'a yi, reve a pati yi, “Damma ka ndolo u karā. U to tono tsu na yisaali.”

²⁴ Reve u usu u damma, “A lyungu mu tā ubatā wa aza a

◇ 15:4 Mtā. 20:12; Mtā. 21:17. ◇ 15:9 Isha. 29:13. * 15:22 Ka'a za va Ka'ana da, ayi waru za va Isra'ila da shi.

Isra'ila goon! A ta gashi obolo e ikyon a na a puwain."

²⁵ Reve ka'a u rawa ubata wa Yesu, awu u kadato u damma, "Zagbain, vu kamba mu!"

²⁶ Awu u usu, "U lobono a tara ilyalya i muwun, reve a ca musan shi."

²⁷ Awu ka'a u damma, "Ne da, Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta mubishi n na ma'a riyisa diga a mapara ma za na zuwa niyi."

²⁸ Dada Yesu usu niyi, "Awu ka na cayi okolo lon da! N ta yuwaan wu ili i na vu patiyi." A mantsa'a gan, reve usheli wa yi wo o'wo gbaga.

Yesu kambato ta ama a abunda gbaga

(Mak. 7:31-37)

²⁹ Reve Yesu lyawa de, reve u kamba a nge'en m Mala ma Galili. Reve u kamba a aagadi u danu.

³⁰ Dada obolo a ama a abunda a tawai, awu a tawaa na akutsuma na nrumba, a tawa ta waru na aza a na a ri no osowi a lipu, obolo na aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, na ama a na a ri na banakun icu'un icu'un. Awu a zuwa le a makakan ma yi, reve u kambato le gbaga suru. ³¹ Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i na e enei a uwai waru. Ama a na a shi a tsu yuwan adanshi shi, reve a uwa adanshi gogo. Osowi a lipu o o'wo ta gbaga, akutsuma waru a wala, nrumba waru me ene ure. Ama suru a uwa ta a cibalasa Asula a aza a Isra'ila.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi

(Mak. 8:1-10)

³² Awu Yesu de ojoro a yi, reve u damma le, "Me ene ta iliyali ya ama a nda. O to obolo na amu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ili i na aa lyuwa shi. Agba n ciga n zuwa a kara na ambulu shi. A ta takalyuwa o ure a tyo o u'wa."

³³ Awu ojoro a yi a usu, "Ubata u nda u rotso ta ogozo. Te da tsaa

tsura ilyalya i na yaa rawa lyuwato cu'un vo obolo a nda?"

³⁴ Awu we ece le, "Opopofu a yan a da i ri ne ele?"

Awu a usu, "Aza e cindere, na mugula meketeci."

³⁵ Awu Yesu damma ama'a a danu e ida. ³⁶ Reve u tara opopofu e cindere'e na mugula'a awu u godyoo Asula. Reve u ne'eshen ilyalya'a u ca ojoro a yi, reve a ca ama'a. ³⁷ Ama'a suru a lyuwa ta hali a cuwan. Reve ojoro a yi o shiton asaka a gbagbain e cindere na akapi a na a buwai. ³⁸ Ali goon aza a na a lyuwai ilyalya'a, babu na amaci na muwun, a ta rawa ama ukpakukupa unashi (4,000). ³⁹ Ana Yesu dammai ama'a a kara, dada u uwai a wantsun reve u pasalai mala'a. Reve a rawa e ida zuzu na Magada.

16

Azagbain a cigai e ene ili ya asalama

(Mak. 8:11-13; Luk. 12:54-56)

¹ Awu Afarishi na aza a Sadukiya a tawa ubata wa Yesu a lyungwa yi adama e reme yi nu unusu, dada a damma niyi u yuwaan le ili ya asalama, adama u roco Asula a usu ta ili i na waa yuwusan.

² Reve gba Yesu usu, "Nu urana u ri a mariyaa, i tsu damma ta 'Alanzu o to lobono adama a na zuva ri saan.' ³ Nu usana adama a na zuva ri saan na wunla, reve i damma, 'O to ro'o.' I tse ene ta iroci i nda zuva, reve i reve ili i na oo rocosu. Agba ne da fo, i te inda ili i na maa yuwusan gogo, waru i reve ili i na oo rocosu shi. ⁴ Ama e iwuya na aza o ulambu wa abula a zami ta a yuwaan le iroci ya asalama, agba moo roco le shi, she iroci ya Yunana† vumavasula." Reve Yesu lyawa le lo awu u kara.

I yuwan ugbozu na munlu me epen

(Mak. 8:14-21)

⁵ Ana ojoro e Yesu a pasai mala'a a tyo a mɓanga n ndede, reve e icina a na aa tara opopofu. ⁶ Reve Yesu damma le, "I yuwan ugbozu! I ɗana ufoɓu adama o wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya."

⁷ Ɔvu ojoro'o a yuwan adanshi vani le, Ɔvu a damma, "U ta dansa ne adama a na tsu tawayi na ko oopofu shi."

⁸ Ana Yesu revei ili i na aa dansa, ɗaɗa we ece nle, "Nye i zuwai i ri a ndammulai adama a na i ri no opopofu shi? Ucawu wo okolo a ɗu wa'a ɗa. ⁹ Hali n gogo koto i reve shi? I cuwan no opopofu o ton a na a lyuwatoi ali ukpakukupa uto'on (5,000) shi? Waru i cuwan i shiton ta asaka a abunda na akapi a na a pasai shi? ¹⁰ Waru opopofu e cindere a na a lyuwatoi ali ukpakukupa unashi (4,000) gba? Asaka a gbagbain a yan ɗa i shitoyin? ¹¹ Adama a nye i gura revei a na maa yuwusaan ɗu adanshi adama o opopofu shi? N ta dansaa ɗu i yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya." ¹² Ɗaɗa e revei waa yuwusaan le adanshi a yuwan ugbozu na wolilo ko opopofu shi, amma adama o uritosu we epen wa Afarishi na aza a Sadukiya.

Bituru dammai Yesu Zamawawa ɗaɗa
(Mak. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, ana a rawai zuzu na mɓanga ma Kasariya Filibi, Ɔvu we ece le, "Zane ɗa ama a tarasa Mawun ma Vuma?"

¹⁴ Ɔvu a usu, "Ozo o ro a damma, Ɔvu Yahaya za vu Urumbusu ɗa, ozo o ro gba a damma Ɔvu Iliya ɗa, ozo o ro waru a damma Ɔvu Irimiyat ɗa, ko gba shi vuma ta atsuma a amasula a ɗa."

¹⁵ Reve we ece le, "Aɗu gba, zane ɗa yaa tarasa mu?"

¹⁶ Reve Simo za na a tsu de Bituru usu, "Ɔvu ɗa Zamawawa,† Mawun ma Asula za na tsu ca wuma."

¹⁷ Reve Yesu usu, "Ɔvu za va aba'un ɗa, Bituru mawun ma Yahaya,*† adama a na ko vuma roco wu ili i nda shi. Dada va na ri zuva ɗa roco nuwu ko zane ɗa n ri. ¹⁸ Adama o ndolo n ta de wu Bituru, za na urevu wa yi u ɗa 'Aatali.' Waru a aatali a nda a ɗa maa suwa aa'isa a aza e Itonit a va, agba ucira wu ukwa waa la'a ucira wa yi shi. ¹⁹ N ta ca wu mkpatu'utsu n tsugono tsa zuva. Ili i na biti vu kpatu'wai pa o uvadi shi, Asula fo waa usu u kpatu'wa le shi. Waru ili i na vu kpatu'wai pa o uvadi u nda, ele fo Asula a ta kpatu'wa le." ²⁰ Reve Yesu rono ojoro a yi atsuvu she a damma nanza a na ayi ɗaɗa Zamawawa'a wan.

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wai yi

(Mak. 8:31–9:1; Luk. 9:22–27)

²¹ Diga a mantsa'a a 'yawa, reve Yesu teme a dansaa ojoro a yi ili i na yaa cina yi. Ɔvu u damma, "Na n ciga na n 'yuwan n 'yawa Urishelima ubata u na azagbain e ida, nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n ri. A ta ca mu atsumalima lon. A to una mu, agba na a yuwan rana ta'atsu, Asula a ta 'yasan mu."

²² Reve Bituru de yi a tyo a nge'en, Ɔvu u damma yi u lyawa a dansa ne. U damma, "Asula aa lyawa ili i ndolo i fara na Ɔvu shi, Zagbain!"

²³ Reve Yesu† vadala ubata wa yi reve u damma yi, "Male, vu buwa mu ure! Vu ta gesheshe ili i na Asula a zuwaa numu n yuwan, adama a na majiyan ma wu za vuma ɗa, agba u ri ununa Asula aa yuwusan shi."

²⁴ Reve u damma ojoro a yi, "Za na suru cigai u kuru mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru. Nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a

* 16:17 Aala a Yahaya ayi ɗa Yunana na Tsuyahuda.

atsumalima a yi reve u kuru mu. ²⁵ Adama a na za na cigai u wawa wuma wa yi, u ta lamba yi, amma za na lambai wuma wa yi adama a va, u ta tsura yi. ²⁶ Nye i da vuma aa muna nu u tsura uvadi u nda suru, reve u lamba wuma wa yi? Vuma aa gura tsupa adama u tsurisa wuma wa yi shi, ko ke'en. ²⁷ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, n ta tawa na tsugbain tsa Dada va obolo na nlingata ma yi, avu n ge'eto ama suru ununa a yuwain ili biti. ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, ozo o ro atsuma a du a na i ri pa nda mishin gogo, yaa kuwa shi, she na ye ene mu, Mawun ma Vuma, a tawa atsuma o tsugono tsa va."

17

Lipu va Yesu vadalai

(Mak. 9:2-13; Luk. 9:28-36)

¹ Ana a yuwain ayin a tali, reve Yesu dangwa Bituru na Yakubu na mawun ma anawu ma yi Yahaya. Reve a 'yawa a kumba masasan mo uga'an ubata u na a danai goon le. ² Ele a kanla, dada oroci e Yesu a vadalai suru suru. Urewesu wa yi e ikanasa ana urana, atugu a yi waru a kambata u'uri puwu ana ekan. ³ Reve Musa na Iliya o utushi, reve a uwa adanshi na Yesu.

⁴ Reve Bituru damma yi, "Zagbain, u lobono ta a na tsu ri pa! Lyawa tsu yuwan ogodo a ta'atsu pa, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta za va Iliya."

⁵ Ayi ubuwu a adanshi, reve eleshe e ekan a tawa u pupala le. Avu ufoyo wu uta pe e eleshe'e u damma, "Ayi nda Mawun ma va da, za na n cigai, n ta uwwusa uyo'o wa yi lon. Yu uwwa yi!"

⁶ Ana ojoro'o a uwwai ufoyo'o, reve a uwwa wovon lon hali a riya makpa6a. ⁷ Dada Yesu rawai reve u ju'wan le. Avu u damma, "Yoyin, she yu uwwa wovon wan!" ⁸ Dada

a 'yasain aci a kalyuwai, agba e ene za ro shi, she Yesu.

⁹ Ele a macipaa a masasa'an, reve u damma le, "She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na a 'yasan mu, amu Mawun ma Vuma atsuma a akwakwa."

¹⁰ Reve ojoro'o e ece yi, "O una wu nye munlu n Wila n dammai a na Iliya da a fara tawa kafu Zamawawa tawa?"

¹¹ Reve u damma le, "Amayun a da Iliya ta tawa u fobo ili biti. ¹² Agba amayun, Iliya tawa ta de. Agba ama e reve a na ayi da shi, reve a yuwaan yi ununa a cigai. Aa jima shi, ne da fo aa zuwa Mawun ma Vuma mo sowo atsumalima." ¹³ Dada ojoro'o e revei u ta yuwusaan le adanshi a Yahaya za vu Urumbusu.

Yesu kambato'i ulobo wo otoni a lima gbaga

(Mak. 9:14-29; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a cipai zuva masasa'an, obolo a ama a abunda a shi ta lo a pura le. Avu vuma ro tawa u kingyo a makakan ma yi. ¹⁵ Reve u damma, "Zagbain, ve ene iliyali i mawun ma va! U ta na tsuda'un tsu ucira, hali u tsu riya ta a akina ko a mini kuci. ¹⁶ N tawa ta na ayi ubata wo ojoro a wu, agba ko vuma ta gura kambato yi gbaga shi."

¹⁷ Reve Yesu usu, "Adu ama o okolo o ugbamu, aza o ulambu wu ucawu wo okolo. Hali mantsa ma ne ma da maa dana na adu? Waru hali mantsa ma ne ma da maa gura danu na adu na ankuri? Tawai nu ulobo'o pa nda!" ¹⁸ Reve u bara otoni a lima a na a ri pe o ulobo'o, avu otoni a lima'a o uta. Diga a mantsa mo ndolo, reve u kambata gbaga suru suru.

¹⁹ Ana alanga a jimai, ayi a nde'en, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu e ece yi, "Adama a nye tsu kudai o utaa otoni a lima'a?"

20 Reve u usu le, “Adama a na i ri nu ucawu wo okolo wa'a da. Amayun a da maa dansaa du, ni i ri nu ucawu wo okolo ke'en cine i revei cu'un vu su'wan'uri, i ta damma masasan ma nda, 'Lyawa ubata u nda a tyo ndede,' avu gba u lyawa. I ta gura yuwan ili suru.”*

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wa yi

(Mak. 9:30-32; Luk. 9:43b-45)

22 Urana u ro cina a kamba Galili, avu Yesu damma le, “Za ro ta wina Mawun ma Vuma. 23 A to una yi, agba na a yuwan ayin a ta'atsu a ta 'yasan yi.” Reve atsuma a langa ojoro'o lon.

Yesu yuwain adanshi a atsupu o utafa

24 Ana Yesu no ojoro a yi a rawai Kafarnahum, reve aza o ushishi wu utafa wa Aa'isamapada e ece Bituru, “Manlu ma du ma tsu tsupa utafa† wa Aa'isamapada shi?”

25 Avu Bituru usu, “U tsu tsupa ta.”

Reve Bituru uwa o u'wa'a, avu kafu u yuwan adanshi, dada Yesu ece niyi, “Ngono n tsu zuwaa ta ama e le utafa, ko omocin?”

26 Reve u usu, “Omocin a da a tsu zuwaa utafa.”

Avu Yesu usu, “To, wo o'wo ta ama e le aa tsupa shi. 27 Amma woo lobono tsu 'yasan okolo a ama shi. Adama o ndolo, 'yawai mavusa a mala. Magula ma na i fara remei, i kpatu'wa unā wa yi, i ta tsura ikebe† azurufa† i na i rawai atsupu o utafa wa Aa'isamapada za va na za du. I tara i tsupa le utafa u tsu.”

* 17:20 Akuci a aatagada a nda a dashi ta uguzu wu 21: “Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda, ili yi lo i na i la'ai ne shi.” † 17:24 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “utafa wa Aa'isamapada drakma re.” Kalyuwa Ucuđuwu wi “Ikebe.”

† 17:27 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “ikebe yi irumu i drakma i nashi.” Kalyuwa Ucuđuwu wi “Ikebe.”

18

Za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva

(Mak. 9:33-37; Luk. 9:46-48)

1 A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, “Zane da oo o'wo zagbain suru suru atsuma o tsugono tsa zuva?”

2 Dada Yesu deyi mawun mo ro, reve wi isawaton yi a makakan me le. 3 Avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo ununa muwun n keke'en n ri. Na ne da shi, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi. 4 Adama o ndolo za na tarai aciyayi ili i ro shi, ana mawun me ke'en ma nda, ayi da za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva.

5 “Waru za na ushiyi mawun me ke'en ma nda a aala a va, amu da u ushiyi.”

Malyungwa ma na ma tsu tawa nu unusu

(Mak. 9:42-48; Luk. 17:1-2)

6 Avu Yesu lyuwa elime u damma, “Woo yo'ono aza a na aa zuwa ko vuma ta atsuma a aza a na oo tono mu yuwan unusu shi. U ta la'aa le a nlaa le aatali a yira a yinlu a vari le atsuma a mala upasu u na u la'ai aru'un!

7 “Woo yo'ono ama shi, adama e ili i na yaa zuwusa ama mariya o unusu. A ri ni ili i na aa yuwan shi, ili i ndolo i ta fara, agba woo yo'ono aza a na a tawai ne ele shi!

8 Nu ukere wa wu ko anana a wu aa zuwusa wu mayan mu unusu, vu kodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u lipu u ro wa wu, reve vo o'wo na wuma u na va kuwa shi a na va danā ne ekere e re na ana e re avu a vari wu a akina a na a ri n kima shi. 9 Na lyusu va wu aa zuwusa wu mayan mu unusu, vu fodo yi vu vari yi. U la'aa

wu tã vu ðanã nã lyusu tã goon avu vu ðanã wuma, a na vaa ðanã ne esu e re reve a vari wu a akina a na a ri kimã shi.”

Iroci yi kyon na puwayin
(Luk. 15:3-7)

¹⁰ Avu waru Yesu damma, “I yuwan ugbozu. She i tara aza e keke'en a nda ili ye pere wan. N ta dansaa du, a ta na nlingata zuva n na n ri obolo na Dada va zuva.*

¹² “Na za va aguba ri ni ikyon ukpaku, reve za ta uta reve u puwan, nye i da waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci na buwai a alyuna a nge'en m masasan, reve u 'yawa izami yi kyon ta na puwayi'in. ¹³ Nu u tsura yi, amayun a da maa dansaa du, u ta la'a yuwan mazanga a aci a za ta o ndolo, a na waa yuwan a aci a kupakucci na kucci na buwai. ¹⁴ Ne da u ri ya Dada du za na ri zuva. U ciga ko za ta atsuma a aza e keke'en a nda u puwan shi, suru suru.”

Na za ro nusaan wu
(Luk. 17:3)

¹⁵ Reve Yesu lyuwa elime u damma, “Nna za va wu yuwaan wu unusu, 'yawa ya'a yi, avu vu roco yi unusu wa yi. Agba vu yuwan yi usokowu, avu na ayi goon. Na vuma'a wu uwwa wu, vu lyuwa ta aci a za va wu waru vu kambato ta za va wu. ¹⁶ Nu u 'yuwan gba a uwwa wu, vu tara vuma ta, ko ama e re i 'yawa obolo. Vu yuwan ne adama a na Adanshi a Asula a damma ta adanshi o unã wa ama e re ko ama a ta'atsu a aci a za ro u la'a ta ume. ¹⁷ Nu u 'yuwan a uwwa le fo, vu damma aza e Itoni. Nu u 'yuwan waru a uwwa aza e Itoni, to, vu yuwan na ayi ununa vaa yuwan na za na revei Asula

shi, ko ana manlu mo u'ushishi mo utafa.”

Manla na mabada

¹⁸ Avu waru Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, Ili i na suru yi nla pa o uvadi u nda, Asula za na ri zuva ta a nla yi fo. Agba ili i na suru i bada, u ta bada yi fo.

¹⁹ “Waru, n ta dansaa du, na ama e re atsuma a du a yuwan asala e ili i na a cigai, reve a vasa adama a yi, Dada va za na ri zuva ta yuwaan du ayi. ²⁰ Adama a na ubata u na ama e re ko ama a ta'atsu o bolotoi a aala a va, n ta lo obolo ne ele.”

Iroci ya aagbashi a na a 'yuwain a yuwan gafura

²¹ Reve Bituru tawa ya Yesu we ece, “Zagbain, na za va aa nususaan mu, hali uyan u da maa yuwaan yi gafura? Toto ucindere?”

²² Avu u usu, “O'o, toto ucindere shi, amma kupocindere toto ucindere.

²³ “Nda cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na cigai u ushi ikebe i na woo tono agbashi a yi. ²⁴ Ayi atsuma o u'ushishi, reve a tawa na vuma ro za na woo tono ikebe i gbain i azurufa ukpakukupa kupa (10,000).[†] ²⁵ Aagbashi'i gba u shi ni ikebe i na waa gura tsupa yi shi. Dada mogono'o u zuwai a wina vuma'a ni ili i na u ri na ayi suru, hali na ka va yi na muwan ma yi. Reve a tara ikebe'e a tsupa mogono'o utan u na woo tono aagbashi'i.

²⁶ “Amma avu aagbashi'i u kingyo, reve u pati u damma, ‘Vu yuwan ankuri na amu, n ta tsupa ili i na n kopoi suru.’ ²⁷ Reve mogono'o we ene yi iliyali lon, reve

* **18:10** Akuci a aatagada a nda a ta na ayi nda, “Amma amu, Mawun ma Vuma, n tawa ta adama n wawa aza a na a puwayin.” **18:16** U.WL. 19:15. [†] **18:24** Ikebe yi rumu i azurufa i gbain ayi da a tsu de “talen” na Tsheleni, unata u da talen ta ri ni ikebe i na aa tsupa za zamalinga atsuma a a'wan gendu. Talen ukpakukupa kupa (10,000) la'a ta ikebe ya atsupu yi za zamalinga vu rana ukpakukupa udofonuwu kupoton (50,000,000).

u lyawa yi, *avu* u damma yi she u tsupa ikebe'e waru wan.

28 “Aagbashi'i a motaa, *avu* u ga'an na aagbashi o ro za na woo tono ikebe i ke'en i azurufa[‡] uk-paku. Dada u gaga niyi oogorovili. Reve u uwa a cukudusa yi nu u dansai, 'Vu tsupa mu utan u va!'

29 “Reve aagbashi'i u kingyo, reve u pati yi u damma, 'Yuwan ankuri na amu, n ta tsupa wu ili i na voo tono mu suru.'

30 “Agba *avu* aagbashi o ufaru'u u 'yuwan e ene iliyali ya yi. Reve u zuwa a baru yi o u'wa wa ali, hali she nu u tsupa ili i na oo tono yi. 31 Ana akapi a agbashi e enei ili i na u yuwain, reve a uwwa upan lon. Dada a 'yawai ubata u mogono'o, reve a damma yi ili i na i yuwain suru.

32 “Dada mogono'o u deyi aagbashi'i reve u damma, 'Avu aagbashi a vama! Ana vu pati numu, n lyawaa wu ta uta'an, reve n damma she vu tsupa ili wan. 33 Vu shi ta fo ee ene iliyali ya aagbashi o ndolo ununa me ene nuwu iliyali.'

34 Reve mogono ma uwwa upan lon, *avu* u zuwa a zuwa yi o u'wa wa ali, u sowo atsumalima hali u tsupa ili i na oo tono yi suru.

35 “Ne da Dada va za na ri zuwa aa yuwan na adu nni i 'yuwan a yuwaan aza a du gafura o okolo a du.”

19

Uritosu adama a wukasu u lolo (Mak. 10:1-12)

1 Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, reve u lyawa Galili *avu* u kara a tyo e ida ya Yahuda upasalai wu Udolu wa Urdu. 2 Reve obolo a ama o toni yi, *avu* u kambato aza o ubanakun gbaga.

3 *Avu* Afarishi o ro a ciga a lyungwa yi na yeci, reve a damma, “Wila u tsu u lyawa ta vuma kakasa

na ka va yi ko adama e ili i ro i na we enei suru?”

4 Reve Yesu usu, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi? A dana ta ana Asula a yuwain uvadi, 'U yuwan le ta vali na ka. 5 Ayi da i zuwai vali aa lyawa dada va yi na mma va yi reve e remulei na ka va yi, *avu* ele ra o o'wo ili i ta.' 6 Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, agba ili i ta, adama o ndolo ili i na Asula o boloi she nanza kakasa wan.”

7 *Avu* Afarishi e ece yi, “To, adama a nye i da Musa lyawai vuma ca ka va yi aatagada a wukasu u lolo reve u gbara yi?”

8 *Avu* Yesu usu, “Musa lyawa du ta i kakasa na amaci a du, adama a na i 'yuwain a kuru ili i na Asula a dammai, amma de o ufaru ne da u shi shi. 9 Waru lyawa n damma du nda, za na suru lyawai ka va yi reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan, shede na ka'a u ri e tsipere na ali o ro.”

10 Reve ojoro a yi a damma yi, “Na ne da ili'i i ri e ekere a vali na ka va yi, u la'a ta ulobonu she vuma yuwan lolo wan.”

11 *Avu* Yesu usu, “Vuma suru da aa gura usu uritosu u nda shi, amma she aza a na Asula a cayi. 12 Ili i na i zuwai ozo o ro aa yuwan lolo shi ayi da, ozo o ro a matsan le ta ali agba a ri gbaga shi. Ozo o ro waru ama a da a kambato nle ne. Ozo o ro waru a 'yuwan ta lolo adama o tsugono tsa zuwa. Za na aa gura tara uritosu u nda u tara.”

Yesu ushiyi muwun

(Mak. 10:13-16; Luk. 18:15-17)

13 Reve ama o ro a tawaa Yesu na muwun n le, adama u ju'wan le u yuwaan le avasa. *Avu* ojoro a yi a putsaa aza a na a tawusaa na muwu'un, a lyawa a damatosun yi.

14 Reve gba Yesu damma le, “Lyawai muwun n keke'en n tawa ya'a va, she i putsaa le wan. Icu'un

‡ 18:28 Ikebe yi rumu i azurufa i da atsu de “dinari,” atsupu o urana u ta wu za zamalinga.

◇ 19:5 Ufr. 1:27; Ufr. 2:24; Ufr. 5:2.

ya ama a na a ri tsa muwun n
nda, tsugono tsa zuva za le da.”
15 Ana Yesu ju'wain muwu'un, reve
u zuwaa le aba'un da'ada u kara'i.

Za vu utsuru
(Mak. 10:17-31; Luk. 18:18-30)

16 Ana a yuwain ne, reve vuma
ro tawa ya Yesu reve we ece yi,
“Manlu, ili ya abula i ne i da maa
yuwan tsara n tsura wuma u na
woo koto shi?”

17 Reve Yesu damma yi, “Adama
a nye vee eceshe mu ili ya abula?
Asula da goon za va abula. Na vu
ciga vu tsura wuma u babu ukotu,
ciga 'yuwan vu kuru Wila wa yi.”

18 Avu vuma'a we ece, “Wila u ne
u da?”

Reve Yesu usu, “She vu una za nu
ucigu wa wu wan. She vu yuwan
tsipere wan. She vu yuwan wivu
wan. She vu yuwan epen a aci o
ozo ro wan. 19 Vu ca aabara na
makuci ma wu tsugbain. Vu ciga
ozo o ro ununa vu cigai aciyawu.”
◇

20 Reve vuma'a* u usu, “Ele nda
suru n yuwan le ta de. Nye i buwai
na maa yuwan waru?”

21 Avu Yesu usu, “Na vu ciga
vu shiwan vuma, 'yawa vu wina
ili i na vu ri na ayi suru, reve
vu ne'eshen alambi ikebe'e, vu ta
tsura uzuwa zuva. Reve vu tawa
vu kuru mu.”

22 Ana vuma'a wu uwwai ne reve
atsuma a langa yi, adama a na u ta
nu utsuru lon. Reve u kara ili ya yi.

23 Da'ada Yesu dammai ojoro a yi,
“Amayun a da maa dansaa du, ili
yu usan i da za vu utsuru uwa o
tsugono tsa zuva. 24 Amayun n
ta dansaa du, u ta la'a babu usan
aarakumi a pusulai na vunu vu
bele, a na za vu utsuru aa uwa o
tsugono tsa Asula.”

25 Ana ojoro a yi a uwwai ne, reve
a uwa asalama lon, reve e ece, “To,
zane gba aa la'a?”

26 Avu Yesu kalyuwa le u damma,
“E ekere a vadilima ili'i i ri n yuwan
shi, amma ubata wa Asula ili biti u
ta gura yuwan.”

27 Da'ada Bituru damma niyi,
“Atsu da nda tsu lyawai ili suru,
reve tsu kuru wu. Nye da gba tsaa
tsura adama o ndolo?”

28 Reve Yesu damma le, “Amayun
a da maa dansaa du, a mantsa ma
na amu Mawun ma Vuma, maa
danu o ootogu o tsugbain a mantsa
ma na maa tawa, adu aza a na oo
tono mu i ta danu o ootogu kupa ne
ejere, waru i ta ge'eto gundo kupa
ne ejere va Isra'ila. 29 Aza a na a
lyawai ili suru suru adama a va,
a lyawai 'wa le ko aduma e le, a
ta tsura atsupu. Ne da waru na a
lyawa aza e le ali ne esheli, ko a
lyawa nan dada na nan mma le, ko
gba a lyawa muwun, a ta tsura at-
supu hali a tyo toto ukpaku, waru
a ta tsura wuma u na woo koto shi.
30 Agba na abunda aza a na a ri
elime gogo a ta kamba acapa, waru
aza a na a ri acapa gogo a ta tyo
elime.”

20

Iroci ya aza a zamalinga

1 Ana Yesu uwai o rocosu ama
ununa tsugono tsa zuva tsaa dana,
avu u damma, “A yuwan ta vuma
ro za na dana nu u'duma wa in-
abi. Urana u ro, reve wu uta na
wasasa adama u zami aza a zama-
linga adama a lingaa yi u'duma wa
yi. 2 Avu u damma u ta tsupa le
ununa a tsu tsupa ikebe i azurufa
yu ulivu irumu i ta ta. Reve u tara
le a tyo o u'duma'a a linga yi.

3 “Ana alanzu a gaduwai, ayi o
utulai e eden reve u cina ozo o ro
lo a mishin me pere. 4 Reve u banu
le fo a tyo o u'duma wa yi, avu u
damma le u ta tsupa le ili i na i
lobonoi nu urana u riya. 5 Avu a
kara e reme ulinga o u'duma'a.

◇ 19:19 Mta. 20. * 19:20 Vuma'a u rawa ta na waa yuwan lolo, agba koto u yuwan lolo shi.

“Nu urana a aci n̄a rumu ta'atsu vu urana reve u yuwisan ne. ⁶ Waru ana u buwai rumu t̄a na aa lyawa ulinga, reve wu utis̄a ā lyuci, avu waru u cina ama o ro mishin lo. Reve we ece le, ‘Adama ā nye yaa yuwusan ulinga ana'an shi?’

⁷ “Reve ā usu, ‘Adama a na ko za tara tsu shi!’

“Avu u damma le, ‘To, 'yāwāi i linga o udum̄a u va.’

⁸ “Ana urana u kotoi, reve za vu udum̄a'ā u d̄e za ve elime u damma yi, ‘De aza a zamalinga'a vu tsupa le. Vu teme na aza a na n tarai nu ukosu, reve vu koso na aza a na n fara tarai.’

⁹ “Reve aza a na o koso tarai a yuwan ulinga wu rumu t̄a goon ā t̄awā ā ushi atsupu e le, za suru ushi t̄a rumu t̄a azurufa. ¹⁰ Ana aza a na e temei ulinga ili yu usana ā t̄awāi tsarā ā ushi atsupu e le, a ta dansa ā t̄a ushi ili i na i la'ai aza ā aza e le. Avu wo o'wo ele fo irumu i t̄a t̄a i azurufa i d̄a a tsupa nle.

¹¹ Ana ā ushiyi ikebe i le, reve ā 'yāwā na adanshawuya ubat̄a wu za vu udum̄a'ā. ¹² Reve a damma, ‘Aza a na a tarai n̄a ācap̄a rumu t̄a d̄a goon a lingai. Avu vu tsupa le unat̄a n̄a ātsu. Ātsu gba tsu linga t̄a ātsum̄a o usuduwu wu urana hali ā tyo ulivu!’

¹³ “Reve za vu udum̄a'ā u usu za t̄a ātsum̄a e le, 'T'uts̄a i v̄a, m paala wu shi. N tsupa wu t̄a ili i na tsu yuwain adanshi. ¹⁴ Tara ikebe yā wu vu k̄arā! N tara t̄a n tsupa za na a tarai o ukosu unat̄a n̄a avu. ¹⁵ N ta gura yuwan ununa n cigai ni ikebe i v̄a. Vu t̄a ā tsushu'un o unā u na n yuwayin ama ā ndefe isa'ani?’ ”

¹⁶ Dada Yesu tsu damma, “Ne d̄a u ri. Za ve elime gogo u t̄a kamba ācap̄a, waru za v̄a ācap̄a t̄a kamba elime.”

Yesu yuwisan t̄a adanshi o ukwa wā yi wa ta'atsu

(Mak. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷ Yesu ātsum̄a a mmalu ā tyo Urishelima, reve u d̄e ojoro ā yi kupa

ne ejere ā nge'en avu u damma le, ¹⁸ “N̄a tsu rawa Urishelima a ta wina Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain n̄a munlu n Wila. A ta yuwaan yi uge'etosu u na oo una yi. ¹⁹ Reve a zuwa yi e ekere a Atakpaci aza a na aa yuwaan yi ulamu, a fufaba yi, reve a vara yi a akpata. Agba o urana wa ta'atsu Asulā ā t̄a 'yās̄an yi ātsum̄a ā akwākwa.”

Ip̄ati yi ka ro o unā u muwun mā yi

(Mak. 10:35-45)

²⁰ Avu ka v̄a Zabadi rawa no olobo ā yi e re, Yakubu n̄a Yahaya. Reve u kingyo u uwa ip̄ati yā Yesu yuwaan yi ili i ro.

²¹ Avu Yesu ece, “Nye i d̄a vu cigai?”

Avu u damma, “A mantsa ma na vu d̄anuyi o tsugono tsā wu, vu ta lyawa muwun n v̄a n nda ā d̄anu ubat̄a u tsugbain zuzu n̄a avu, za t̄a o ukere usa'ani za t̄a waru o ukere ugulā wā wu?”

²² Avu Yesu damma, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo mokoto mā ātsum̄alim̄a ma na maa zama n sowo?”

Reve olobo'o ā usu, “Ee, tsu ta gura.”

²³ Reve Yesu usu, “Amayun a d̄a i to sowo ātsum̄alim̄a'ā! Agba maa gura d̄angwa za na āā d̄anu o usa'ani ko o ugulā u v̄a shi. Ele bat̄a ndolo ubat̄a wa aza a na Dada v̄a fofoyi d̄a.”

²⁴ Ana akapi o ojoro kupa a uwwai ne, reve a uwa upan n̄a muwun mā anawu n re'e. ²⁵ Avu Yesu d̄e aza a na oo tonu yi suru reve u damma, “I reve t̄a āzā o tsugono tsa Atakpaci a ciga t̄a o roco tsugbain tse le e ekere a ama. Waru aza a tsugbain tse le a tsu ciga t̄a o roco a na ā ri nu ucira. ²⁶ Agba e ekere ā d̄u, she wo o'wo ne wan. Za na biti cigai wo o'wo zagbain ātsum̄a ā d̄u, she nu u kamba aagbashi a akapi a na a buwai. ²⁷ Waru

za na cigai wo o'wo za ve elime, she nu u yuwan ulinga u tsugbashi a tyo a akapi suru. ²⁸ Adama a na ko amu, Mawun ma Vuma n tawā tsarā a yuwaan mu tsugbashi shi, amma n yuwaan ama, waru n ca aciyavā adama a wawa ama na abunda atsuma a nusu le.”

Yesu kambato ta nrumba n re gbaga

(Mak. 10:46-52; Luk. 18:35-43)

²⁹ Yesu no ojoro a yi a lyawa ta Jeriko, reve obolo a ama a abunda a kuru yi. ³⁰ Nrumba n re n dana ta lo nden a nge'en mu ure. Ana a uwwai Yesu da ri lo a kara, dada a uwai yisaali adansa, “Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!”

³¹ Reve obolo a ama'a a bara le a baru na le, avu gba a dashi 'yasan udyo lon, “Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!”

³² Ana Yesu uwua nle, reve wi isawan we ece, “Nye i cigai n yuwaan du?”

³³ Dada a usuyi, “Zagbain, tsu ciga ta tse ene!”

³⁴ Avu Yesu ene iliyali i le, reve u ju'wan esu e le. Dada esu e le a kpatu'ushi, reve e ene ure, dada a kuru niyi.

21

Yesu uwai Urishelima

(Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19)

¹ Yesu no ojoro a yi a marawaa zuzu na Urishelima, reve a rawa a lyuci va Batafaji zuzu na Masasan ma Zetun.† Avu u lyungu ojoro e re elime a yi. ² Avu u damma le, “Yawai a malyuci ma na ma ri elime. Nni i rawa, i te eneshi molloli na mma va yi ugutsuwu. I bada le, reve i tawaa mu ne ele. ³ Na za ro ece du, adama a nye yaa bada sa le, i damma, ‘Zagbain ciga le ta!’ U ta lyawaa du nloli'i babu addama o ro.”

⁴ Ili i nda i fara ta adama o shiton ili i na Zakariya vumavasula dammai:

⁵ “Dammai aza a Urishelima: ‘Mogono ma du moo ta lo a tawa! U tara aciyayi ili i ro shi, reve u kumba mololi. U ta lo a tawa ukumbu o molloli.’ ”

⁶ Reve ojoro'o a kara a yuwan ili i na Yesu damma nle a yuwan. ⁷ Avu a tawaa na mololi na molloli'i, reve ojoro'o fo o polo de o nloli'i itana i le. Reve Yesu kumba. ⁸ Ama na abunda o poluso ta amuna e le o ure. Ozo o ro gba shi a kudusa avu'un no o poluso nle o ure. ⁹ Avu ozo o ro a uwa elime e Yesu, ozo o ro gba shi a dana oo tonon yi aca. Reve a saalasa,

“Husana!† Ica a tyo a Mawun ma Dawuda!”

“Asula a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un!”

“Ica a tyo e ekere a Asula!”

¹⁰ Ana Yesu uwai atsuma a Urishelima,† lyuci'i mafula u shiwan ta na agidi'ya. Hali ama e ece, “Vuma ne da gba nda'a?”

¹¹ Reve obolo ama'a a usu, “Vuma nda ayi dada Yesu, vumavasula diga a lyuci va Nazara va Galili.”

Yesu gbarai aza a wina atsuma a Aa'isamapada

(Mak. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13-22)

¹² Avu Yesu uwa atsuma a Aa'isamapada,† reve u lo aza a na a dana i atsulu na a wini atsuma a Aa'isamapada'a. Reve waru wu kebe apada a na a dana i kita'usa de ikebe icu'un icu'un, reve fo u kekebe ili yu ubata u na a dana i winisa nrukuku. ¹³ Reve u damma le, “Adanshi a Asula a damma ta, ‘E te de u'wa u va ubata u mayan ma avasa.’ Amma, adu da nda i kambato niyi upa'atan we evu.”

¹⁴ Avu nrumba na akutsuma a tawusa ubata wa Yesu atsuma a

Aa'isamapada, reve u kambatosu le gbaga. ¹⁵ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n Wila me ene niyi a yuwusan ili ya asalama, reve waru e ene muwun a cuwusa yi atsuma a Aa'isamapada'a, waru a ta dansa, "Husana!† Ica a tyo a Mawun ma Dawuda." Reve ili i ndolo suru i zuwa nan ganu a gbagbai'in na munlu n Wila'a a uwwa upan lon.

¹⁶ Avu e ece Yesu, "Vu ta uwwusa ili i na muwun n nda maa dansa?"

Reve u usu le, "Ee, koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi? 'Avu Asula vu rito ta muwun na nrebu a canaa wu ishipa yi ica.'" ♦

¹⁷ Reve Yesu lyawa le, avu u kara o uta atsuma a lyuci'i a tyo Batanya, de da wa asai.

Yesu yuwayin udanga wu ubiri una

(Mak. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Na wasasa, Yesu a makambaa atsuma a lyuci'i, reve ambulu a guza yi. ¹⁹ Avu we ene ubiri a nge'en mu ure, reve u kara a 'yawa e ikyun ya yi, agba u tsura de umat-sun wa yi shi, she avu'un. Adama o ndolo reve u damma udanga'a, "Vaa dashi matsan shi!" Babu usan reve udanga'a u 'yewushi.

²⁰ Ana ojoro a yi e enei ili i na i farai, a yuwan ta asalama lon. Reve e ece, "Cine ubiri u nda u 'yewushi gogogo?"

²¹ Avu u usu le, "Amayun a da maa dansaa du, nni i ri nu ucawu wo okolo agba okolo a du a kuda shi, i ta gura yuwan ili i na n yuwain nu udanga u nda, hali u la'a. I ta gura damma masasan ma nda, 'Kara, vu riya a mala!' Nni i ri nu ucawu wo okolo, ili i ndolo i ta fara. ²² Ili i na i patiyi suru atsuma a avasa, nni i ri nu ucawu wo okolo, i ta tsura."

Azagbain a wasain ucira wa Yesu

(Mak. 11:27-33; Luk. 20:1-8)

²³ Ana Yesu kambai atsuma a Aa'isamapada'a, reve u reme uritotu. Avu nan ganu a gbagbain na azagbain a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, "Nu ucira u ne vaa yuwusan cu'un vu ulinga u nda? Zane da ca nuwu cu'un vu ucira u nda?"

²⁴ Reve u usu le, "Amu fo n ta na yeci i ta i na maa yuwan du. Nni i usu mu, amu waru n ta damma du ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan linga nda. ²⁵ Zane cayi Yahaya ucira u yuwan urumbusu? Asula a na a ri zuwa da, ko vadilima?"

Reve a kara a ndammulai vani le. "Nna tsu damma, 'Diga zuwa da,' u te ece tsu, nye i zuwai tsu ushi niyi shi. ²⁶ Agba waru n tsu damma, 'Diga ubata u vuma u da,' tsu ta uwwusa wovon wi ili i na ama aa yuwan na atsu, adama a na ama suru a usu ta a na Yahaya vumavasula da."

²⁷ Adama o ndolo reve a usu yi, "Tsu reve shi."

Reve u usu le, "Maa damma du fo za na ca numu ucira u na maa yuwan ili i na maa yuwusan shi."

Iroci i muwun n re

²⁸ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, "N ta damma du iroci i vuma ro na danai na muwun n re. Avu i damma mu ili i na i jiyain. Urana u ro, reve dada'a u 'yawa ubata a zakpara avu u damma, 'Yawa vu yuwan ulinga o uduma wa inabi ana'an!'

²⁹ "Avu mawu'un u usu, 'Maa 'yawa shi!' Amma a tyo de, reve u vadala majiyan ma yi, reve u 'yawa.

³⁰ "Reve waru dada'a u 'yawa ubata wu zawa'a avu u damma, 'Yawa vu yuwan ulinga o uduma u va ana'an!' Reve zawa'a'a u usu, 'Ee, dada, n ta 'yawa n yuwan ulinga'a!' Agba u 'yawa shi.

³¹ "Zane da atsuma a muwun n nda u yuwayin dada'a tsutoni?"

Reve a usu, "Mawun mo ofaru."

Avu u damma le, “N ta dansaa du amayun, aza o u'ushishi wu utafa na ashakala a ta uwa o tsugono tsa Asula kafu adu. ³² Yahaya za vu Urumbusu tawa ta u roco du ure u mejege u na yaa danu. Agba i usu yi shi, reve gba aza o u'ushishi wu utafa na ashakala a usu yi. Ko na ye enei ili i nda, i 'yuwan ta a vadala i lyawa akuci e re du, reve i 'yuwan a usu yi.”

*Iroci ya aza a zamalinga a wuya
(Mak. 12:1-12; Luk. 20:9-19)*

³³ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, “Poloi atsuvu a du yu uwwa iroci i nda: A yuwan ta vuma ro na danai nu uduma wa inabi. Avu u suwa isula akandarawa yi. Reve u kapa akari, tsara u tsura ubata u na waa dana o sovuso masayan ma inabi,† avu u suwa atsuru adama a za vi ipiri. Reve u ca aza a zamalinga uduma'a tsara a linga yi, avu ayi u kara mmalu. ³⁴ Ana mantsa mo uta'an wu umatsun wa inabi'i ma rawai, avu u lyungu agbashi a yi a 'yawa a ushi akunda e ili i na o bolotoi.

³⁵ “Amma avu aza a zamalinga'a e reme agbashi'i. Reve a lalapa za ta le, avu o una za ro, reve a vuvara za va ta'atsu hali u kuwa. ³⁶ Avu za vu uduma'a u lyunguwisa agbashi a abunda a yi a 'yawa a tawaa yi ni inabi'i. Reve waru aza a zamalinga'a a yuwaan agbashi'i cine a yuwain na agbashi a na u fara lyunguyi. ³⁷ A tyo o ukosu, reve za vu uduma'a u lyungu mawun ma yi a tyo ubata wa aza a zamalinga'a, a majiyan ma yi a ta yuwan tsutoni na ayi.

³⁸ “Amma ana aza a zamalinga'a e enei mawu'un a tawa, avu a dammulai vani le, 'Mawun ma nda ayi da woo o'wo na agadu o uduma u nda. Nna tsu una yi, tsu to o'wo nu uduma'a!' ³⁹ Avu e reme yi,

reve a tara yi o utaa yi atsuma o uduma'a nu ucira, reve o una yi.”

⁴⁰ Reve u yuwan yeci, “Nna za vu uduma'a u tawa, nye i zuwai waa yuwan na aza a zamalinga'a?”

⁴¹ Avu a usu, “Babu ili i ro, u to una ama e iwuya o ndolo, reve u ca aza a zamalinga o ro uduma'a, aza a na aa ca yi akunda e ili i na o bolotoi a mantsa ma sa'ani.”

⁴² Avu u damma le, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi?

'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

Zagbain da yuwain ili i nda, Waru u lobono ta e esu a tsu!' †

⁴³ “Adama o ndolo n ta dansaa du, a ta usa tsugono tsa Asula e ekere a du, reve a ca ama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai o tsugono tsa yi. ⁴⁴ Vuma na riyai zuva va aatali o ndolo suru u ta kukuda, waru za na aatali o ndolo a riyayi, u ta yukuma yi.”*

⁴⁵ Ana nan ganu a gbagbain na Afarishi a uwwai iroci i nda, a gura ta reve a na a aci e le a da Yesu aa yuwusan adanshi. ⁴⁶ Avu a shi a ciga e reme yi, amma reve a kara a uwwusa wovon wa ama, adama a na ama a ca ta okolo a na Yesu vumavasula da.

22

*Iroci ya abuki a gbain o lolo
(Luk. 14:15-24)*

¹ Yesu yuwisan ta iroci tsara u rito ama. Dada u dammai, ² “Apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na fofoi abajini a abuki o lolo adama a mawun ma yi. ³ Mogono'o u banu ta ama o ro a tawa abuki'i. Ana urana wa abuki'i u rawai, avu u lyungu agbashi a yi tsara e de ama'a, reve a 'yuwan a tawa.

⁴ “Reve u lyunguwisa agbashi o ro, adansa, 'Dammai aza a na m

banuyi a na o koto tã ifo6i ya abuki. M paɗa tã inan i va i na i la'ai ulobonu, avu n fo6o inama. O fo6o tã de ili suru. Tawai ubata wa abuki o lolo.'

⁵ "Amma aza a na a banuyi'li a zuwa atsuvu e le shi. Ozo o ro e le a kara tã a tyo a aduma e le, ozo o ro gba a 'yawa tã alya e eden. ⁶ Ozo o ro gba shi e reme tã agbashi'i, avu a gagala le, hali o una le. ⁷ Ana mogono'o wu uwwai ne, u yuwan tã upan lon. Daɗa u lyunguyi asoja a yi o una aza a na o unai agbashi'i, avu a kulato lyuci gbain le.

⁸ "Daɗa u dammai agbashi a yi, 'O koto tã ifo6i ya abuki o lolo. Mbanu tã ama a nda, agba a ntsaa a tawa shi. ⁹ Adama o ndolo, 'yawai e re lyuci gbai'in tsara i banu vuma na i tsurai biti u tawa ubata wa abuki a va.' ¹⁰ Avu a 'yawa e re, avu o boloto ama a na a gura tsurai suru, ama a abula na ama o ulambu wa abula suru. Ne da ubata wa abuki'i u shiwain na ama.

¹¹ "Ana mogono'o u uwai we ene omoci'in, reve we ene pe vuma ni itana i na wu ntsayi u tawa ubata u lolo shi. ¹² Daɗa we ece niyi, 'Avu, nye i zuwai vo otoi itana i na i ri ulobonu shi, reve vu tawa ubata wa abuki?' Ayi gba moci'in u tsura ili i na waa damma shi.

¹³ "Avu mogono'o u damma agbashi o ro, 'Nai ana ne ekere a vuma'a. Reve i vari yi atsuma e irumbu, ubata u na ama aa shon na a lumi anga adama a atsumalima.'

¹⁴ "Amayun, a banu tã ama na abunda, agba ama ke'en da a dangwai."

Yeci adama a atsupu o utafa
(Mak. 12:13-17; Luk. 20:20-26)

¹⁵ Reve Afarishiɗ o fo6o cine aa yuwan e reme Yesu nu unusu atsuma a adanshi. ¹⁶ Avu a lyunguwa yi ama o ro atsuma o ojoro e le obolo no ozo o ro a na oo tono

Hiridu. Reve a damma, "Manlu tsu reve tã vu ta dansa amayun kuci, waru vu to rocosu ama ure wa Asula mejege. Vu tara tã ama suru unata, ko cine tsa da a ri. ¹⁷ Damma tsu majiyan ma wu, u lobono tã tsu tsupa utafa a tyo ya Kaisaɗ mogono, ko she tsu tsupa wan?"

¹⁸ Yesu gba u reve tã majiyan me iwuya me le, daɗa u dammai, "Adu aza e ikpa'a! Nye i zuwai yaa lyunguwa mu? ¹⁹ Roco numu ikebe* yi rumu i na yaa tsupusaa utafa'a." Avu ama'a o roco yi ikebe'e. ²⁰ Reve we ece le, "Ululu na aala a zane a da a ri de uɗanu?"

²¹ Avu a usu, "Mogono ma gbain Kaisa."

Reve u damma le, "Cayi Kaisa ili i na i ri za va yi, Asula waru i ca yi ili i na i ri za va yi."

²² Ana a uwwai ne, a yuwan tã asalama, daɗa a lyawa niyi avu a kara.

Yeci adama o u'yosun wa akwakwa

(Mak. 12:18-27; Luk. 20:27-40)

²³ Aza a Sadukiyaɗ a usu a na ama aa 'yon atsuma a akwakwa shi. O urana u ndolo gan, avu a tawa ubata wa Yesu. Reve a damma, ²⁴ "Manlu, Musa damma tã, 'Na vuma kuwa babu mawun, avu za va yi sotso maruna'a tsara u tsura yi mawun.' ²⁵ De nu ufaru, a yuwan tã ama e cindere muwan ma anawu n na n danai pa. Za vu ufaru zuwa tã ka, avu u kuwa babu mawun. Reve za ve ire sotso yi. ²⁶ Avu ayi fo u kuwa babu mawun, reve za ro sotso yi waru, ne da a yuwain hali wo olo le suru. ²⁷ A tyo o ukosu, avu ka'a fo u kuwa. ²⁸ Na Asula a tawa a 'yasan ama o ukwisã, ka va zane da woo o'wo? Adama a na wo olo tã ali e cindere'e suru."

* **22:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da "dinari." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe." [†] **22:24** U.W.I. 25:5-6.

²⁹ Dada u usu nle, “I ri nu urevu shi, adama a na i reve ili i na Adanshi a Asula a dammai shi, waru i reve adama o ucira wa Asula shi. ³⁰ Na a 'yasan ama atsuma a akwakwa, aa yuwan lolo shi, waru aa ca lolo shi. O to o'wo gashi nlingata ma Asula de zuva. ³¹ Koto i denuna ili i na Asula a dammai adama o u'yosun atsuma a akwakwa shi? ³² Asula a damma, ‘Amu da Asula a Ibrahim, na Asula a Ishiyaku, obolo na Asula a Yakubu.’ ³³ Asula waru Asula a aza a wuma a da, agba Asula a akwakwa a da shi.” ³³ Ana obolo a ama'a a uwwai tsundolo, a yuwan ta asalama nu uritosu wa yi.

Wila u na u la'ai mgbain
(Mak. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴ Ana Afarishi a uwwai a na aza a Sadukiya a gura usu ili shi, dada o bolotoi ubata u ta. ³⁵ Atsuma e le, manlu ma Wila mo ro mo fobo ta cine wee reme Yesu dada u yuwan niyi yeci: ³⁶ “Manlu, atsuma a Wila wa Musa, zane da la'ai mgbain?”

³⁷ Reve Yesu usu yi, “Vu ciga Zagbain Asula a wu no okolo a wu suru, na asuvu a wu suru, waru na majiyan ma wu suru.” ³⁸ Ayi nda ayi da Wila u gbain wu ufaru za na la'ai ulobonu. ³⁹ Wila we ire fo u tu ulobonu, ‘Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.’ ⁴⁰ Wila wa Musa obolo na Atagada a Amasula suru zala wila re nda da a ri.”

Yeci adama a Zamawawa
(Mak. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

⁴¹ Afarishi'ilo ubuwu uolotowu, dada Yesu yuwan nle yeci, ⁴² “Nye yaa yuwusan majiyan adama a Kristi Zamawawa? O ugundo wa zane da wu utai?”

Reve a usu, “Kristi Zamawawa Mawun ma Dawuda ma da.”

⁴³ Dada u damma nle, “To, adama a nye Dawuda de niyi 'Zagbain'?”

Ruhu va Akiza da zuwai Dawuda dammai,
⁴⁴ Asulazuva a damma ta Zagbain va.

Danu o ukere usa'ani u va,
she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.’ ⁴⁵

⁴⁵ “Ana Dawuda de niyi Zagbain, cine woo o'wiso mawun ma yi a mantsa ma ta?” ⁴⁶ Ko za gura usu yi shi. Diga lo ko za kawan dashi yuwan yi yeci waru shi.

23

Yesu barai azagbain

(Mak. 12:38-39; Luk. 11:43, 46; Luk. 20:45-46)

¹ Reve Yesu yuwaan obolo'o no ojoro a yi adanshi, ² “Munlu n Wila na Afarishi a ta nu ucira a damma du ili i na Wila wa Musa waa dansa. ³ I yuwan tsutoni ni ili i na o rito ndu suru, amma she i yuwan ununa aa yuwusan wan. Adama a na a tsu damma ta ili i ro, reve a yuwan ili i ro ko'o. ⁴ A tsu nlaa ta ama itana yu ume i na aa gura tanu shi, agba ele a ciga a zuwa ukere a kamba tanu le shi.

⁵ “A ta yuwusan ili i sa'ani tsara ama e ene le, za suru ta nlasa ilawo ya Adanshi a Asula, amma ilawo ya Afarishi i la'a ta mgbain. Waru alagba e elentsu a atugu e le a ta mgbain. ⁶ A la'a ta ciga ndanata n sa'ani ubata a abuki, waru na ndanata me elime ubata e ifolo. ⁷ Na a ri atsuma e eden, a tsu la'a ta ciga ama a casa le na aala a tsugbain, ‘Manlu.’

⁸ “She i lyawa vuma ro de du ‘Manlu’ wan, adama a na Manlu ma ta ma da i ri na ayi goon, suru ndu waru muwun ma anawu n da i ri. ⁹ Atsuma o uvadi she i de vuma na aala a tsugbain ‘Dada’ wan, adama a na i ta na Dada ta goon, za na ri zuva. ¹⁰ Waru she i lyawa vuma ro de du ‘Zagbain’ wan, adama a na Zagbain ta da i

ri na ayi goon, ayi da Zamawawa. ¹¹ Za na la'ai mgbain, wo o'wo aagbashi a du suru. ¹² Za na kambato aciayai zagbain a ta kadato yi, za na gba kadato aciayai a ta 'yasan yi.

¹³ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta kpatosu unantsu u tsugono tsa zuva, agba adu na aciyaadu yaa uwa pe shi. Waru i ta putsusaa aza a na a cigai a uwa. [¹⁴ Woo yo'ono du shi adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta paalasa nruna a ususa 'wa le, waru i ta yuwusan avasa o uga'an tsara ama e ene du. I ta la'a sowa atsumalima lon.]*

¹⁵ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu pasa ta mala, hali i tyo e ida ya alanga, tsara i tsura za vi itoni ta. Ni i yuwan ne, avu i zuwa yi u la'a du ntsaa na waa uwa atsuma a akina.

¹⁶ "Woo yo'ono du shi, adu aza-gbain a na ri nrumba! I tsu damma ta, 'Na vuma kucina na Aa'isamapada a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, ayi ndolo wo o'wo ili shi. Agba nu u kucina na zinariya na ri pe atsuma a Aa'isamapada'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai ndolo.' ¹⁷ Adu olo a nrumba! Zane da la'ai: zinariya ko Aa'isamapada a na o o'wotoi zinariya'a na akiza? ¹⁸ Avu waru i damma, 'Na vuma kucina na masa'a† a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, wo o'wo ili i ro shi. Amma nu u kucina nu une'e u na u ri a masa'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai'i.' ¹⁹ Adu nrumba ma ama! Zane da la'ai: ayi une'e ko ayi masa'a ma na ma zuwai une'e wo o'woi na akiza? ²⁰ Na ne da, na vuma kucina na masa'a, u ta kucinasa na ayi ni ili i na i ri zuva va yi suru. ²¹ Waru nu u kucina na Aa'isamapada, u ta kucinasa na ayi

obolo na Asula, za na ri pe nden. ²² Waru na vuma kucina na zuva, u ta kucinasa no ootogu o tsugono tsa Asula na ayi za na ri de nden.

²³ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu ca ta Asula maƙaci ma ta atsuma a kupa e ili i na i ri ne ele suru, hali na avu'un e isu'wan e keke'en ni icu'un i keke'en suru. Agba i tsu yuwan tsutoni tsa abula nu uritosu u Wila shi, za na ele da o roco ozo o ro isa'ani na amayun na abula. Ele da wu ntsayi i yuwan suru, agba she i vari ko ili i ke'en i ta atsuma e ili i na yaa yuwusan wan. ²⁴ Adu nrumba n na moo ronuso ama! I ta gashi vuma na tsu shere mofiyon atsuma a mini mo oso, avu u sodu aarakumi!†

²⁵ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu zaza'wa ta alanga a munda na ntada, agba atsuma e le a ta tapu ni ili i na i usai nu ucira e ekere a ama, tsara yu uwaa aciyaadu uyo'o. ²⁶ Afarishi, adu nrumba n da! I fara kambato atsuma a munda cece, reve ucina'a fo wo o'wo cece!

²⁷ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I rotso ta ason a na a putalai mini ma u'uri. Alanga a ason o ndolo a ta gashi ulobonu, agba atsuma, a ta tapu ne etele a akwakwa ni ili yi idaba icu'un icu'un. ²⁸ Ne da waru, a alanga i rotso ta gashi ama a abula a da i ri e ekere a ama, agba atsuma a du a ta tapu ni ikpa'a na nusu.

²⁹ "Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu fofo ta ubata wa acida ulobonu adama a amasula, avu waru i kakala ason a aza a na a yuwain wuma u sa'ani. ³⁰ Avu i damma, 'Na tsu shi tsu yuwan wuma u tsu a mantsa ma nkaya

* **23:14** Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu u 14 shi. † **23:24** Yesu ta dansa, "I dama ta adama a nusu wawa'a amma i ta yuwusan abajini a nusu."

n tsu, tsu shi a kamba le mona ma amasulā shi.’³¹ Ne da i poloi aciyađu a na i palu'wai aciyađu adansa ađu muwun n tsukaya ma aza a na o unai amasulā a da!³² Lyuwai elime tsara i koso ili i na nkaya n du n farai!

³³ “Ađu apili na muwun ma apili! Cine i jiyain i la'a a na ee ge'eto du atsuma a akina a na a ri n kima shi?”³⁴ Adama o ndolo n ta lyunguwa du na amasulā na aza o urevu na munlu. Ozo o ro e le i to una le, ozo o ro gba shi i ta vara le a akpata. Ozo o ro waru gba i ta ruru'wa le atsuma a a'isa a du, reve i lo le diga a lyuci a tyo a lyuci.³⁵ Adama o ndolo, Asulā e te ece du adama a aza a na o unai babu unusu, aza a na a yuwain de wuma. O ufaru ađu aza a Yahuda, yu una ta Habila† vuma va abula, ne da i lyuwai elime na mona hali a tyo ya Zakariya mawun ma Berekiya. Ayi da yu unai e memere mo Upasu wa Akiza na masa'a mo ukulatosu atsuma a Aa'isamapada.³⁶ N ta dansaa du amayun, ili i nda suru i ta cina du, ađu na i ri wuma gogo.”

*Yesu ciga ta Urishelima
(Luk. 13:34-35)*

³⁷ Dada Yesu lyuwai elime na adanshi, “Ađu ama a Urishelima! Ama a du o una ta amasulā waru a vuvara ta nlingata n na a lyunguyi a tyo ya'a du. N tsu ciga ta m boloto du ubata u ta, cine moton mo tsu vapa muwun ma yi ne evelu. Agba i lyawa mu n yuwan ne shi.³⁸ Adama o ndolo Asulā a ta lyawa Aa'isamapada a du, reve wo o'wo lyanga.³⁹ N damma du, yaa dashi ene mu waru shi, she mantsa ma na yaa damma, ‘Asulā a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un.’”

24

*O to boso Aa'isamapada
(Mak. 13:1-2; Luk. 21:5-6)*

¹ Ana Yesu utai a Aa'isamapada, ayi a makaraa, avu o joro a yi a tawa ubata wa yi, tsara o roco yi saa va Aa'isamapada'a.² Dada gba u damma nle, “Ye ene ta saa nda suru? Amayun a da maa dansaa du, ko aatali a ta aa lyawa zuva vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida.”

Morono ma atsuvu adama a adadama

(Mak. 13:3-13; Luk. 21:7-19)

³ Yesu de nden a Masasan ma Zetun, reve o joro a yi a tawa ubata wa yi a dana obolo na ayi goon. Avu a damma, “Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara? Waru nye yaa dana iroci i na yoo roco tsu mantsa ma na vaa tawa ma rawa ta, waru mantsa ma na uvadi u nda woo koto?”

⁴ Dada Yesu tsu usu le, “I lyawa nanza pusan du ugbozu wan.⁵ Ama na abunda a ta tawa na aala a va, a ta damma, ‘Amu da Zamawawa'a.’ Waru a ta pusan ugbozu wa ama na abunda.⁶ I ta uwwa adama o uvon na alabari o uvon a na a ri lo a tawa, amma she yu uwwa wovon wan. Ili i nda suru a ciga a 'yuwan a fara, kafu ukosu u tawa.⁷ Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono waru tsu yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan mantsa ma ambulu na abunda. A ta yuwan uramosu wi ida bata bata.⁸ Ili nda suru a ta gashi ufaru wu m6ala n limatan.

⁹ “Ama e te reme du, a zuwa du atsumalima, avu o una du. Ama suru a ta 'yuwan du adama a na i usu numu.¹⁰ Adama o ndolo ama na abunda a ta lyawa itoni i va. A ta yuwan nlangi vani le, reve a 'yuwanlai.¹¹ Amasulā e epen a ta tawa, reve a zuwa ama na abunda a usu epen.¹² Adama o ndolo, iwuya i ta baza bata suru, avu icigi ya ama na abunda i tana lon.¹³ Amma aza a na a kabai asuvu hali a tyo o ukosu, Asulā a ta wawa le.¹⁴ She na a yuwan alajiya

a Alabari a Sa'aniḥ adama o tsug-ono tsā Ḥsulā ubaṭa suru aṭsuma o uvadi, dāda ukosu wāa ṭawā.

Ili yi idaba i na i tsu ṭawāa nu ulungusu

(Mak. 13:14-23; Luk. 21:20-24)

¹⁵ “Mantsa mā ṭa ṭawā a na ye ene ili i na Daniya vumavasulā yuwain adanshi adama a yi ‘Ili yi idaba i na i tsu lungusa Ḥa'isamapaḍa,’ [◇] mishin Upasu wa Akiza. (Aḍu na yee desununa ili i nda, i reve ili i na waa dansa.) ¹⁶ A mantsa mo ndolo, ama a Yahuda a 'yuwan a ciga a suma a tyo a nsasan tsarā a la'a. ¹⁷ Za na ri a alanga, she u kambisā o u'wa adama u tara ili i ro wan. ¹⁸ Za na ri de o uduma, u kambā o u'wa tsarā u tara aapalutsu wan. ¹⁹ A mantsa mo ndolo, u ta suḍuwa amāci a na a ri nā aṭsuma obolo nā amāci a na a ri nā muwun n na ma apasa maani!

²⁰ “I yuwan avasa tsarā iladi i ḍu yoo o'wo aṭsuma a lyushi ko urana wa Ashibi wan! ²¹ Ayi nda u to o'wo aṭsumalimā a na koto a yuwain shi, diga na a yuwain uvadi u nda. Waru cu'un vā aṭsumalimā o ndolo aā dashi fara shi. ²² Amma Ḥsulā e jebe ṭa de rana ndolo, nā koto u yuwan ne shi, babu vuma na aa la'a. Amma Ḥsulā e te jebe le adama a aza a na u dangwai.

²³ “A mantsa mo ndolo, ozo o ro a ta damma ḍu, ‘Kalyuwai, ndede Zamawawa'a!’ Ko za ro damma, ‘Apa yi’, agba she i usu wan. ²⁴ Azamawawa e epen na amasulā e epen a ṭa ṭawā a yuwan ili ya asalama yā abunda. A ta yuwan aṭyo a na aa yuwan tsarā ama o toni le, hali na ama a na Ḥsulā a dangwai, na aa gura. ²⁵ Gogo n to ronuso ḍu atsuvu adama a nda, kafu ili i nda i fara.

²⁶ “Adama o ndolo, nā za ro damma ḍu, ‘Kalyuwai, Zamawawa ṭa de o ogozo,’ she i 'yawa i kalyuwa

wan. Ko a damma ḍu, ‘Apa ubaṭa u na u ri upa'un,’ she i usu wan! ²⁷ Nā Mawun ma Vuma mā ṭawā, ama suru e te ene yi, cine i revei imadatsu i tsu madatsa zuva suru. ²⁸ Ubaṭa u na akwākwa a ri, lo ḍa asala o tsu boloto, adama o ndolo iroci i nda u to rocosu ukosu u rawa ṭa zuzu.

Utawu u Mawun ma Vuma

(Mak. 13:24-27; Luk. 21:25-28)

²⁹ “Babu usan nā rana vā aṭsumalimā ndolo koto, ‘Urana u ṭa rumbāna Woto waru wāa dashi ikana shi. Italyo'o i ṭa riya, Waru Ḥsulā a ṭa jingadā cira na ri zuva.’ [◇]

³⁰ “A mantsa mo ndolo, e te ene iroci i Mawun ma Vuma de zuva.† Ama o uvadi suru a ṭa shon adama o wovon. E te ene Mawun ma Vuma a ṭawā de zuva nu ucira nā tsugbain. ³¹ Waru u ṭa lyungu nlingata mā yi nā mesun ma aavana a gbain, o to boloto aza a na Ḥsulā a dangwai diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu wu uvadi ubaṭa u ṭa.

Uritosu o udanga wu ubiri

(Mak. 13:28-31; Luk. 21:29-33)

³² “Gogo i rito urevu u nda e ekere o udanga wu ubiri: Nnā ye ene eten nā avu'un e le a limāna ḍaan, waru na ayawa no ototopi, i reve mantsa mā lyushi ma rawa ṭa zuzu. ³³ Nā ye ene ili i ndolo suru a farasa, i te reve mantsa ma rawa ṭa zuzu. ³⁴ I cuwan ili i nda suru i ta fara kafu ama a na a ri nda wuma suru a kuwā. ³⁵ Zuva ni ida a ṭa kara, agba adanshi a vā aā kara shi ko ke'enen.

Babu za na revei mantsa ma na Yesu aā ṭawisa

(Mak. 13:32-37; Luk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Ko za reve urana'a shi, ko mantsa'a, hali nā nlingata mā Ḥsulā n na n ri de zuva hali nā Mawun ma Vuma. She Dada ḍa goon revei. ³⁷ Nā Mawun ma Vuma

maa tawa, ili i ta dana vadamma a mantsa ma na Nuhu† yuwain wuma. ³⁸ Atsuma a rana ndolo kafu u ulungusu u mini, ama a lyuwusa ta no o sowi, na a yuwin lolo cine a tsu yuwusan hali urana u na Nuhu uwai atsuma a wantsun. ³⁹ Agba a gura reve ili i na i ri a mmalu shi, hali mini ma tawa ma lyuwa le suru. Ne da woo o'wo na Mawun ma Vuma ma tawa. ⁴⁰ Ali e re a ta dana o uduma. A ta tara vuma ta reve a lyawa vuma ta. ⁴¹ Amaci e re a ta dana a yira a aatali a yira. A ta tara ka ta reve a lyawa ka ta.

⁴² “Adama o ndolo, i dana ufoƙu, i reve urana u na Zagbain du ri lo a tawa shi. ⁴³ Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, i reve waa lantsa shi, waru waa lyawa vivu ndolo uwa o u'wa wa yi shi. ⁴⁴ Adu i 'yuwan i ciga i dana ufoƙu a mantsa suru. Adama a na Mawun ma Vuma ma ta tawa a mantsa ma na i zuwai shi.

Aagbashi a abula (Luk. 12:41-48)

⁴⁵ “Aagbashi a ne a da a ri na abula nu ugbozu? Ayi da za na zavu'wa va yi zuwa niyi u kalyuwusa akapi a aza a yi a agbashi, nu u casu nle ilyalya a mantsa ma sa'ani. ⁴⁶ Na zavu'wa va yi kambu, avu u cina yi u yuwan ulinga u sa'ani, u ta ca yi iliyinkapa. ⁴⁷ Amayun a da maa dansaa du, zavu'wa ndolo ta dangwa aagbashi o ndolo wo o'wo za na a dana a kalyuwusa yi itana ya yi suru. ⁴⁸ Agba nna aagbashi'i u ri na abula shi, u ta damma aciyayi a na zavu'wa va yi aa kambu go'o shi. ⁴⁹ Reve u reme malapa ma agbashi'i suru. Avu u uwa alyanu u sowi hali wo o'wo usowu obolo na aza a yi. ⁵⁰ Zavu'wa'a u ta kambu a mantsa ma na u zuwai shi, ko a mantsa ma na u ri ufoƙu shi. ⁵¹ Zavu'wa u ta buƙatsa yi lipu, avu u kambato yi wo o'wo na aza e

ikpa'a, ubata u na ama aa shon na lumi anga adama a atsumalima.”

25

Iroci ye esheli kupa

¹ Reve Yesu lyuwa elime na adan-shi, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsaa dana: A yuwan ta esheli kupa a na a tarai ifitila i le, avu a kara a 'yawa a ga'aton vali vu kasa'avu. ² Ama o ton atsuma e le olo a da, akapi a ama o ton gba aza o ugbozu a da. ³ Olo o ndolo a na aa kara a tara ta ifitila i le, agba a guza mani'in mo ro shi. ⁴ Aza o ugbozu gba, avu a bana mani'in mo ro o mupondo n ro. ⁵ Ana gba vali vu kasa'avu rawai go'o shi, avu a fara mgbaƙa hali a lantsa.

⁶ “Na ayin utanu avu vuma ro saala, 'Vali vu kasa'avu ta lo a tawa! Tawai i ga'aton yi!’

⁷ “Avu esheli'i suru a 'yon a lapula ifitila i le. ⁸ Avu olo'o a damma aza o ugbozu, 'Ne'e ntsu mani'in ma du wa'a, adama a na aza a tsu a ciga ta makimaa.’

⁹ “Dada ele gba a usu nle, ‘Tsu ri na mani'in ma na maa rawa tsu na adu shi. 'Yawai ubata wa aza a na a winisa, tsara i tsura i tsulaa aciyadu.’

¹⁰ “Ana olo e esheli o ndolo a 'yawai atsulu a mani'in, dada gba vali vu kasa'avu'u u rawai. Esheli a na gba a ri ufoƙu, reve a uwa o u'wa na vali vu kasa'avu'u ubata wa abuki. Dada a kpatoi unantsu wu u'wa'a.

¹¹ “A tyo de, avu esheli a na a buwai a rawa, dada a uwai yisaali, ‘Zavu'wa! Kpatu'waa tsu unantsu.’

¹² “Avu gba vali vu kasa'avu'u u usu, ‘Amayun a da maa dansaa du, n reve du shi.’ ”

¹³ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo i dana ufoƙu kuci, i reve urana ko mantsa ma na ili i nda yaa fara shi.”

Iroci ya agbashi a ta'atsu

(Luk. 19:11-27)

¹⁴ *Avu* waru Yesu yuwisan adan-shi ni iroci i nda, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsa^a *dana*: Vuma ro shi *ta* ciga u 'yawa mmalu ubata u ro. Kafu u kara, reve u de agbashi a yi, *avu* u damma le a *kalyuwa* itana ya yi ulobonu kafu u *tawa*. ¹⁵ Vuma'a u reve *ta* ulinga u na za suru aa yuwan. Reve u ca za vu ufaru ikebe i gbain i azurufa* i ton. Waru u ca *ta* za ve ire ikebe i gbain i azurufa i re. *Avu* u ca za va ta'atsu ikebe i gbain i azurufa i ta. Reve u kara mmalu ma yi. ¹⁶ Ana vuma'a u karai, *avu* aagbashi a na u cayi ozo o to'on u yuwan ulinga ne ele, u zamiyisa ozo o ton waru. ¹⁷ Reve waru aagbashi a na a cayi ejere ne da fo u yuwain ulinga ni ikebe'e, *avu* u tsurisa ejere waru. ¹⁸ Amma aagbashi a na a cayi za ta, *avu* u kapa akari reve u soko ikebe yi zagbain va yi e ida.

¹⁹ “Ana a jimai, *avu* zagbain'in kamba, da da we ecei agbashi'i ili i na a yuwain ni ikebe'e. ²⁰ *Avu* aagbashi a na a cayi ozo o to'on u tawisa yi no ozo o ton a na u tsurai atsuma e ikebe'e. Reve u damma, ‘Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i ton, n tsurisa ta ozo o ton.’

²¹ “*Avu* u usu, ‘Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri, waru vu tsu uwwa ta adan-shi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.’

²² “*Avu* za ve ire, za na a cayi ejere, tawa reve u damma, ‘Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i re, n tsurisa ta ejere.’

²³ “Reve u usu, ‘Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri waru vu tsu uwwa ta

adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i n na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.’

²⁴ “Da da aagbashi a na a cayi za ta, u tawa u dammai, ‘Zagbain, n reve ta vu tu usan. Vu rotso ta cu'un vuma na tsu ciga u gasa ubata u na u cu'wain shi, vu ciga ta ili ye pere. ²⁵ Adama o ndolo mu uwwa ta wovon, da da gba n 'yawai n sokoi ikebe ya wu e ida. Apa wu ikebe ya wu.’

²⁶ “Reve u usu, ‘*Avu* aagbashi a abula da shi, waru orogo a da vu ri! Vu damma vu reve ta a na n tsu ciga n gasa ubata u na n cu'wain shi. ²⁷ Vu shi ta zuwa ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa, tsara n tsura pe ili i ro wa'a atsuma a yi.’

²⁸ “Da da zagbain'in u dammai akapi a agbashi'i, ‘Ushiyi ikebe'e e ekere a yi, *avu* i ca aagbashi a na a ri ni ikebe i gbain i azurufa kupa. ²⁹ Na nanza yuwan abula ni ili i na u ri na ayi, Asula a ta dashi ca yi ili ya abunda, waru u ta tsura ili hali a karalai wira. Za na gba ri na ayi shi, Asula a ta ushi ke'en na u ri na ayi. ³⁰ Gogo varyi aagbashi o ulambu wa abula o ndolo a alanga, atsuma e irumbu i na ama aa shon na a lumi anga e le na atsumalima.’”

Mogono me te ge'eto ama suru

³¹ Reve Yesu lyuwa elime nu uritotu, “Mawun ma Vuma ma ta tawa na tsugbain tsa gbain, na nlingata ma yi suru. U to o'wo Mogono, *avu* u danu o ootogu o uge'etosu a gbain a yi. ³² Ida yu uvadi suru o to boloto a makakan ma yi, waru u ta kasa le ure, cine za va agu'a tsu kakasa ikyon na mgbele. ³³ U ta zuwa ikyon o ukere usa'ani, mgbele waru gba u zuwa le o ukere ugula wa yi.

* 25:15 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da “talen.” Kalyuwa Ucu'uwu wi “Ikebe.”

34 “*Avu Mogono'o u damma aza a na a ri o ukere usa'ani wa yi, 'Tawai, Dada va ca du ta aba'un a yi. Ushiyi tsugono tsa na Asula o foboo ndu kafu u yuwan uvadi.* 35 *Ana n danai na ambulu, i ne'e mu ta ilyalya n lyuwa. Ana n danai na akuli, i ne'e mu ta mini n sowo. Ana n yuwain limocin i ushi mu ta a 'wa du.* 36 *Ana n danai atabu, i ne'e mu ta itana n oto. Ana n danai ubanakun, i co'wo mu ta. Ana n danai o u'wa wa ali, i kalyuwa mu ta.*’

37 “*Reve ama a abula'a a usu, 'Zagbain, te da tse ene nuwu na ambulu, avu tsu ne'e wu ilyalya? Waru te de tse ene nuwu na akuli, avu tsu ne'e wu mini mo oso?* 38 *Te da tse ene nuwu a nde'en, waru danga na 'wa tsu, reve tsu banu wu a 'wa tsu? Te da tse ene nuwu atabu, reve tsu ca wu itana?* 39 *Te da tse ene nuwu ubanakun ko o u'wa wa ali, avu tsu kalyuwa wu?*’

40 “*Mogono'o u ta usu, 'Ni i yuwaan ama a va, ko cine a ri ana ili i ro shi, amu da i yuwayin.*’

41 “*Reve waru u damma aza a na a ri o ukere ugula, 'Lyawa numu, adu na Asula a yuwayin unu. 'Yawai i uwa a akina a na a ri n kima shi, za na o foboyi Mekerkesu na nlingata ma yi!* 42 *N dana ta na ambulu, agba i ca mu ilyalya n lyuwa shi. N dana ta na akuli, agba i ca mu mini n sowo shi.* 43 *N dana ta o limocin, agba i ushi mu shi, waru n dana ta atabu, agba i ne'e mu itana n oto shi. N dana ta ubanakun waru atsuma o u'wa wa ali, agba i kalyuwa mu shi.*’

44 “*Ama o ndolo a ta usu, 'Zagbain, urana u ne u da tse ene nuwu na ambulu ko na akuli avu tsu kuda a kamba wu? Ko vu danai o limocin avu tsu kuda a ushi wu? Waru urana u ne u da tse ene nuwu atabu reve tsu kuda a ca wu itana? Ko gba urana u ne u da vu danai ubanakun ko vu danai o u'wa wa ali reve tsu kuda a kalyuwa wu?*’

45 “*Mogono'o u ta damma le, 'A mantsa ma na i 'yuwain a kamba ko vuma ta atsuma a ama a va, ko cine o rotsoi ili i ro shi, amu da i 'yuwain a yuwaan.*’

46 “*Ama o ndolo a ta uwa atsuma a atsumalima a na a ri n koto shi, amma ama a abula a ta yuwan wuma u babu ukotu.*”

26

O fobo ta o una Yesu

(Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

1 *Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, dada u dammai ogoro a yi,* 2 *“I reve ta, rana re da buwai a fara Abuki a Mapasa,† waru amu, Mawun ma Vuma, amu da ee reme, avu a vara mu a akpata.”†*

3 *Reve nan ganu a gbagbain na azagbain o boloto o u'wa wa aabara a nan ganu na a tsu de Kayafa.* 4 *Avu a yuwan ifobi tsara e reme Yesu usokowu, reve o una yi.* 5 *Reve a damma, “Woo lobono tsu yuwan yi a mantsa ma Abuki a Mapasa shi, adama a na ama a ta 'yasan nlangi.”*

Ka na mani'in ma maguru

(Mak. 14:3-9; Yah. 12:1-8)

6 *Ele pe atsuma e ifobi i na ee reme Yesu, ayi gba u dana ta de Batanya o u'wa wa Simo makutu.* 7 *Ayi a alya e ilyalya dada ka ro tawai ubata wa yi na meden ma aatali ma sa'ani. Atsuma a yi mani'in ma maguru me ikebe lon ma dana ta pe. Reve u tsuwan Yesu a aaci.*

8 *Ana o ogoro a yi e enei ili i ndolo, avu a uwwa upan hali a damma, “Cine tsa da waa lungusaa ikebe?* 9 *Na a shi a wina yi, a shi ta tsura ikebe ya abunda, reve a ca alambi.”*

10 *Agba Yesu reve ta ili i na aa dansa, dada u damma nle, “Cine tsa da yaa damatosun ka nda? U yuwaan mu ta isa'ani.* 11 *I ta na alambi atsuma a du kuci, amu agba*

maa jima pa obolo na ̄adu shi. ¹² U tsuwan mu ta mani'in ma nda, tsara u fobo lipu va adama a ̄acida. ¹³ Amayun a da maa dansaa du, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda atsuma o uvadi suru, a ta damma ili i na ka nda yuwain a cuwusan na ̄ayi.”

*Yahuza usu ta u wina Yesu
(Mak. 14:10-11; Luk. 22:3-6)*

¹⁴ Avu za ta atsuma a Kupanejere, za na a tsu de Yahuza Iskariyoti, 'yawa u yuwan adanshi na nan ganu a gbagbain. ¹⁵ Reve u damma, “Nye i da yaa tsupa mu nna n ca du Yesu?” Avu a ca yi ikebeɓi azurufa* mata'atsu. ¹⁶ Diga a mantsa'a reve u reme izami ure u na waa winaa le Yesu.

*A yuwain Abuki a Mapasa
(Mak. 14:12-21; Luk. 22:7-13,
21-23; Yah. 13:21-30)*

¹⁷ O urana wu ufaru u na aa yuwusan Abuki o Opopofu,† avu ojoro a tawa a yuwan Yesu yeci, “Te da wu cigai tsu fobo alya e ilyalya adama Abuki a Mapasa?”

¹⁸ Avu u usu, “Yawai a lyuci ubata u vuma ro, avu i damma yi, Manlu ma damma: ‘Mantsa ma na a dangwaa numu ma ta yuwusan. N ta yuwan Abuki a Mapasa no ojoro a va o u'wa wa wu.’” ¹⁹ Avu a yuwan cine u damma nle, reve o fobo ilyalya ya Abuki'i de.

²⁰ Ana urana u kotoi, reve Yesu na Kupanejere† a danu alya. ²¹ Ele pe atsuma a alya, avu u damma, “N ta dansaa du amayun, za ta atsuma a du u ta wina mu.”

²² Ojoro'o a uwwa uyo'o shi, reve a kara e eceshe yi aza a ta ta, “Amayun, Zagbain, amu da maa wina wu shi. Ko amu da?”

²³ Reve Yesu usu, “Vuma na otoyi ukere wa yi a mata da ma ta na amu, ayi da za na aa wina mu. ²⁴ Amu Mawun ma Vuma, n ciga n 'yuwan n kuwa, cine a danai

adama a va de nu ujimu. Amma woo yo'ono vuma na wina numu shi. U shi ta la'aa yi nna a shi a matsan yi shi.”

²⁵ Avu Yahuza za na aa wina yi, damma, “Manlu, amayun amu da shi, ko amu da?”

Avu Yesu usu, “Ee, avu da.”

*Alya e Ilyalya yu Ukosu
(Mak. 14:22-26; Luk. 22:14-20)*

²⁶ Ele pe atsuma a alya, reve Yesu tara oopopofu. Avu u godyoo Asula reve wu busa yi. Dada waa ca ojoro'o avu u damma, “Ushiyi oopopofu a nda'a i tama yi, lipu va da nda'a.”

²⁷ Avu Yesu tara mokoto avu u godyoo Asula adama a yi, reve u ca ojoro'o avu u damma, “Suru ndu sowoi. ²⁸ Adama a na mpasa n va n da za na o o'woi iroci ya akucunuf a na Asula a yuwain na ama a yi, adama a yuwaan le gafura vu nusu le. ²⁹ N damma du nda, maɗ dashi sowo masayan ma inabi† shi, she na n sowo yi o ure u sa'avu o tsugono tsa Dada va.”

³⁰ Ana a canai ishpa, reve o uta a tyo a Masasan ma Zetun.†

*Bituru kucina ta u te isawan na
Yesu*

*(Mak. 14:27-31; Luk. 22:31-34;
Yah. 13:36-38)*

³¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, “Na ayin a nda, suru ndu i ta suma avu i lyawa mu, cine vumavasula dammai, ‘Asula a ta gala za va aguɗa, waru ikyon ya yi i te bete'we.’”

³² “A mantsa ma na n 'yoyin atsuma a akwakwa, n ta 'yawa atsuma a Galili, n ta fara rawaa du de.”

³³ Reve Bituru damma, “Ko na akapi aa wasan wu, amu maa wasan wu shi!”

³⁴ Avu Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa wu, na ayin a nda,

* **26:15** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “aguriyon.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.” † **26:31** Zak. 13:7.

kafu moton ma saala vu ta damma vu reve mu shi, toto uta'atsu.”

³⁵ Amma reve gba Bituru damma, “Maa damma n kuɗa ta e reve wu shi! N ta kuwa obolo na avu!” Ne da fo akapi o ojoro'o a dammai.

Yesu yuwan ta avasa e Getisemeni

(Mak. 14:32-42; Luk. 22:39-46)

³⁶ Avu Yesu kara a 'yawa ubata u na a tsu de Getisemeni obolo no ojoro a yi, avu u damma le, “Isawain pa nda, amu n ta 'yawa ndede n yuwan avasa.” ³⁷ Reve u tara Bituru no olobo e re a Zabadi, Yakubu na Yahaya. U dana ta na atsumolangu waru lon. ³⁸ Dada u damma nle, “N ta na atsumolangu gashi u to una mu. I danu pa nda, i dana e ipiri obolo na amu.”

³⁹ Avu u 'yawa makasu, reve u kingyo avu u kadato urewesu wa yi a tyo e ida. Avu u yuwan avasa, “Dada va, nu u n ri yuwan, she vu ca mu mokoto ma atsumalima a nda wan. Amma vu yuwan ili i na n cigai wan, she ili i na vu cigai.”

⁴⁰ Avu u kambaj ubata wo ojoro a ta'atsu'u, reve u cina le a nlavu. Avu u damma Bituru, “Cine tsa da mata'atsu ma du i ri a nlavu, agba i gura yuwan ipiri na amu hali rumu ta shi? ⁴¹ I dana wuma tsara i yuwan avasa i tsura ucira u na yaa gura isawan mantsa ma malyungwa. Asuvu a du a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege, amma lipu ri nu ucira shi.”

⁴² Reve waru u lyawa le tsara u yuwan avasa, avu u damma, “Dada va! Na aa tawa mokoto ma nda shi, reve wo o'wo she na n sowo yi, n ta yuwan ili i na vu ciga numu n yuwan.”

⁴³ Ana u kambisai avu u cinisa le a nlavu adama a na a gura kpatu'wa esu e le shi. ⁴⁴ Dada u lyawa nle a nlavu, avu u 'yawa

u yuwan avasa wa ta'atsu, avu u vasa adansa ili i ta.

⁴⁵ Reve u kambisa ubata wo ojoro'o, avu u damma le, “Cine i buwai a nlavu e ivuwusan? Gogo mantsa ma yuwan ta. Amu da, Mawun ma Vuma, ma na aa ca e ekere o ucira wa ama a vama. ⁴⁶ Yoyin tsu kara. Kalyuwai, apa vuma na aa wina mu rawai.”

Ereme ta Yesu

(Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12)

⁴⁷ Yesu atsuma a adanshi, avu Yahuza atsuma a Kupanejere, u rawa ugeru no obolo a ama. Nan ganu a gbagbain na azagbain a lyungu ta ama'a no oloko na mutsun m pe'eni adama a nlangi. ⁴⁸ Yahuza damma le ta de, “I te reve vuma na yee reme, na n 'yawa n casa yi ni ikatalu.” ⁴⁹ Avu Yahuza kara a 'yawa ya Yesu mejege, reve u damma, “Aku, Manlu!” avu u katala yi.

⁵⁰ Dada u usuyi, “I'utsa, yuwan ili i na vu tawai vu yuwan.” Dada ama'a a tawai avu e reme yi ugbanu.

⁵¹ Avu za ta atsuma o ojoro e Yesu u tala matsun me pe'eni, reve u kodo utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. ⁵² Avu Yesu damma yi, “Kambuwa matsun me pe'eni ma wu. Za na yuwain nlangi na matsun me pe'eni, na matsun me pe'eni ma da fo wa kuwa. ⁵³ I reve ta amayun n ta gura pati Dada va, avu u ca mu obolo obolo a nlingata ma Asula kupa ne ejere† a na a la'ai obolo suru adama a nlangi. ⁵⁴ Amma i ciga i 'yuwan wo o'wo tsunda, tsara o shiton ili i na Adanshi a Asula a dammai.”

⁵⁵ Dada Yesu dammai obolo'o, “I tawa ta tsara i reme mu no oloko na mutsun m pe'eni gashi amu za vu ngalalai da. Usana suru n dana ta o ritosu atsuma a Aa'isamapada,

† 26:53 Obolo suru, a ta na asoja 6,000: Reve Yesu damma u ta gura de nlingata ma Asula 72,000 n tawa n kamba yi nnu u ciga u yuwan ne.

agba i reme mu pe shi. ⁵⁶ Amma ili i nda i fara t̄a suru, tsar̄a ili i na am̄sul̄a a danai i shiwan.” Dada ojoro'o suru a sumai ̄avu a lyawa yi.

Azagbain a Mbara a yuwan t̄a Yesu yeci

(Mak. 14:53-65; Luk. 22:54-55, 63-71; Yah. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Aza a na e remei Yesu a tara yi t̄a a tyo o u'wa wa Kayafa, aabara a nan ganu, ubat̄a u na munlu n Wil̄a na azagbain o ̄olotoi wir̄a u t̄a. ⁵⁸ ̄Avu Bituru tonishi le makasu, hali a rawa a ̄aarar̄a o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve u danu zuzu na adugari a Aa'isamapada, tsar̄a we ene ili i na yaa fara na Yesu.

⁵⁹ Nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbara† suru a shi t̄a a ciga o una Yesu. Reve a zamishi ama a na aa yuwan epen gayin a aci a yi o ukobu wu uge'etosu. ⁶⁰ Ama na ̄abunda a t̄awa t̄a a yuwan epen gayin a aci a yi, amma azagbain a tsar̄a ili ya amayun i na yaa zuwa o una yi shi.

Reve ama e re a t̄awa a damma, ⁶¹ “Vuma nda damma t̄a, ‘N t̄a lungusa Aa'isamapada a nda, ̄avu n suwisa yi at̄suma a rana ta'atsu.’ ”

⁶² ̄Avu aabara a nan ganu a 'yon mishin, reve we ece Yesu, “Vu ri ni ili i na vaa damma adama e ili i na ama a nda a dammai shi?” ⁶³ Agba u damma ili i ro shi.

̄Avu aabara a nan ganu a dammisa yi, “At̄suma a aala a ̄Asul̄a a wuma n zuwa wu t̄a vu kucina: Damma tsu na ̄avu da Zamawawa, Mawun ma ̄Asul̄a.”

⁶⁴ Reve Yesu usu, “Ee, ne dada cine vu dammai. Amayun a da maa dansaa du suru: a 'yawa elime i te ene Mawun ma Vuma nden o ukere usa'ani u Mogono ma ̄Asulazuva, waru i te ene yi a t̄awa e eleshe a zuva!”

⁶⁵ Ana aabara a nan ganu a uwwai ili i ndolo, ̄avu wu kara itana ya yi adama a at̄sumolangu,

reve u damma, “Kai! Vuma nda yuwan t̄a adanshi a vama e ekere a ̄Asul̄a! Tsu ciga za dashi yuwan adanshi o ro adama a yi shi. Suru ndu yu uwwa t̄a a na u yuwain adanshi a vama e ekere a ̄Asul̄a. ⁶⁶ Nye i cigai a yuwan na ̄ayi?”

̄Avu a usu, “U yuwan t̄a unusu u na u rawai o una yi.” ⁶⁷ ̄Avu a caraa Yesu matsan o urewesu, reve a kukumu ekere ̄avu a cikwa yi. Reve ozo o ro a basa yi. ⁶⁸ Reve a damma, “Vu damma ̄avu dada Zamawawa'a! Adama o ndolo damma tsu za na cikwa nuwu!”

Bituru wasan t̄a Yesu

(Mak. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Yah. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ A mantsa mo ndolo, Bituru lo ubuwu nden a ̄aarar̄a, ̄avu aagbashi o usheli a rawa ya'a yi, reve u damma, “̄Avu fo vu to obolo na Yesu za va Galili.”

⁷⁰ Reve Bituru damma a makakan ma ama, “Ne da u ri shi! N reve ili i na vaa dansa shi!”

⁷¹ Ana u lyawai ubat̄a u na u shi, reve u kamb̄a o unantsu, ̄avu usheli u ro we ene yi. Reve u damma ama a na a danai lo, “Vuma nda fo u to obolo na Yesu za va Nazara.”

⁷² ̄Avu waru Bituru wasisan u damma, “N kucina t̄a n reve vuma nda shi!”

⁷³ A jima shi, ̄avu ama o ro a na a danai lo mishin a kara a 'yawa ubat̄a wa Bituru ̄avu a damma, “Amayun, ̄avu vu t̄a pe at̄suma a aza a na o tonishiyi Yesu. Tsu reve t̄a ne, o un̄a u na vaa yuwusan adanshi tsa ama a Galili.”

⁷⁴ Dada Bituru dammai, “N kucina t̄a amayun a da maa dansa! ̄Asul̄a a ca mu at̄sumalima na amayun a da mu shi! N reve vuma ndolo shi!”

Dada moton ma saalashi. ⁷⁵ Dada Bituru cuwain ni ili i na Yesu damma niyi: “Kafu moton ma saala, vu ta wasan a na vu reve numu uta'atsu!” ̄Avu wu ut̄a u shon na at̄sumolangu a ̄abunda.

27

A tara ta Yesu a tyo ya Bilatu

(Mak. 15:1; Luk. 23:1-2; Yah. 18:28-32)

¹ Na wasasa, avu nan ganu a gbagbain suru na azagbain a yuwan ifo6i i le a aci e Yesu tsara o una yi. ² Reve a nla yi avu a tara yi a tyo ya Bilatu† Gwamna.

Ukwa wa Yahuza
(Aji. 1:18-19)

³ Ana Yahuza, za na cayi Yesu e ekere a n'yuwatan ma yi, we enei a padaa ta Yesu ugana wu ukwa, reve u yuwan shinreve nu ulinga u na u yuwain. Dada u tarai ikebe i azurufa* mata'atsu'u u kambuwaa nan ganu'u obolo na azagbai'in. ⁴ Reve u damma, "Unusu† u na n yuwain ayi da: N ca du ta vuma na ri nu unusu shi tsara yu una yi."

Avu a usu, "To, te imini i tsu na za ndolo? Addama a wu a da ndolo'o, babu imini i tsu."

⁵ Dada Yahuza ocoi ikebe'e pe atsuma a Aa'isamapada. Reve u 'yawa wu nla aciyayi zuva hali u kuwa.

⁶ Avu nan ganu a gbagbain a tara ikebe'e reve a damma, "U ushi ta ikebe i nda adama a wuma u vuma. Wila u damma ta tsaa zuwa le obolo ni ikebe ya Aa'isamapada shi." ⁷ Avu a tara ikebe'e reve a tsula uduma wu za na a ma'asa mpondo, tsara a tsura ubata u na aa cido omocin na a kuwa atsuma a Urishelima. ⁸ Ayi da i zuwai e deyi ubata'a, "Uduma wu Mpasu" hali a tyo a mantsa ma na a danai aatagada a nda. ⁹ Adama o ndolo a da ili i na Irimiyat vumavusula dammai i shiwain:

"A tara ta ikebe i azurufa mata'atsu, ikebe i na aza a Isra'ila a usuyi a na aa tsupa adama a yi.

¹⁰ A tsula ta uduma wu za na a ma'asa mpondo cine

Asulazuva a damma numu."

◇

Bilatu yuwan ta Yesu yeci

(Mak. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Yah. 18:33-38)

¹¹ A mantsa mo ndolo, Yesu shi ta mishin a makakan ma Bilatu Gwamna, avu Bilatu ece yi, "Avu mogono ma aza a Isra'ila ma da?"

Reve Yesu usu, "Ee, cine vu dammai ne da u ri."

¹² Amma ana nan ganu a gbagbain na azagbain a yuwain epen a aci a yi, u yuwan adanshi shi. ¹³ Dada Bilatu damma niyi, "Vu uwwa adanshi a na aa yuwusaan a aci a wu shi?" ¹⁴ Agba Yesu damma ili i ro shi, dada gwamna'a wo o'woi a asalama lon.

Bilatu usu ta Yesu kuwa

(Mak. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16)

¹⁵ Aa'wan suru a mantsa ma Abuki a Mapasa, gwamna tsu lyawa ta za ro na ri o u'wa wa ali, za na ama a dangwai. ¹⁶ A mantsa mo ndolo, vuma na a tsu de Baraba dana ta pe atsuma o u'wa wa ali. Ama suru e reve ta a na vuma va abula da shi, ko ke'en. ¹⁷ Adama o ndolo ana ama o bolotoi ubata u ta, dada Bilatu ece nle, "Atsuma aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa ali, zane da i la'a cigai n lyawa? I ciga ta n lyawa Baraba ko Yesu za na ee desu Zamawawa?" ¹⁸ Bilatu reve ta a na azagbain a tawai na Yesu ubata wa yi adama a tsushu'un tsa da.

¹⁹ Bilatu† ubuwu lo nden o ootogu o uge'etosu, dada ka va yi lyunguwa niyi ikaka i nda: "She vu yuwan ili i ro na vuma nda wan, adama a na ko iwuya i ta u yuwan shi. Ana'an n yuwan ta alavu a aci a yi, waru u ta bali mu lon."

²⁰ Agba nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwa ta okolo a ama o obolo'o a pati a lyawa Baraba, agba o una Yesu.

* 27:3 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucuduwu wi "Ikebe." ◇ 27:10 Irm. 32:6-9.

21 *Avu Bilatu ecishe obolo'o, "Atsuma a ama e re a nda, zane da i cigai n lyawaa du?"*

Reve a usu, "Baraba."

22 Reve Bilatu ece le, "To, cine i cigai n yuwan na Yesu, za na ee desu Zamawawa?"

Avu suru nle a usu, "Vara niyi a akpata."

23 Reve Bilatu ece le, "Nye i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?"

Avu a dashi saala lon, "Vara niyi akpata!" 24 Ana Bilatu enei babu ili i na waa gura yuwan waru, waru ama a da nda e teme nlangi. Dada u kenei mini avu u sa'a ekere a yi a makakan me le reve u damma, "Babu imini i va na mona ma vuma nda, adu da yoo una yi."

25 Reve suru nle a usu, "E reme tsu nu unusu atsu na muwun n tsu adama a na o una niyi."

26 *Avu Bilatu lyawaa le Baraba. Reve u damma asoja a fufaba Yesu na asudu, avu a 'yawaa a vara yi a akpata.†*

Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu (Mak. 15:16-20; Yah. 19:2-3)

27 *Avu asoja a gwamna a tara Yesu a uwa pe o ukobu, reve a kandaruwa yi suru.* 28 Reve o fodo yi itana, avu o oto yi aayala a saan lon. 29 *Avu a tara awanda a kandaruwa yi a aaci gashi ookokolo. Reve a zuwa aadanga o ukere usa'ani wa yi, avu a kingyo a makakan ma yi reve a yuwaan yi ulamu, "Tsu ca wu ta tsugbain, mogono ma aza a Isra'ila."* 30 *Avu a tsuwaan yi matsan. Avu a ushi aadanga o ukere wa yi'i, avu a fufaba yi a aaci na ayi.* 31 *Ana a kunai a yuwusaan yi ulamu a tyo o ukosu, avu o fodo yi aayala'a, reve otowiso yi itana ya yi. Avu o utaa yi tsara a 'yawaa ubata u na oo una yi.*

A vara ta Yesu a akpata (Mak. 15:22-32; Luk. 23:27-43; Yah. 19:17-27)

32 *Ele a motaa, avu a ga'an na vuma va Kurani, vuma na a tsu de Simo. Avu asoja'a a zuwa yi u tanu akpata'a nu ucira.* 33 *Reve suru nle a tawa ubata u na a tsu de Gologota† (urevu wa yi u da Ubata wo Ookoluwo.)* 34 *Avu asoja'a a ca Yesu masayan ma na a jambarai na aguma o okono tsara u sowo. U pede yi ta reve u 'yuwan o sowo.* 35 *Ana a vara niyi a akpata'a,† reve asoja a yuwan anca'wa dada e ne'eshein itana ya yi.* 36 *Reve asoja'a e isawan lo e ipiri ya yi.* 37 *A dana ta ili i na i zuwai a vara niyi akpata'a, reve a vara yi zuva va aaci a yi a akpata. Apa ili i na a danai:*

AYI NDA, AYI DA YESU MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

38 *Waru asoja'a a vara ta evu e re a akpata, za ta o ukere usa'ani, za ta gba o ukere ugula.* 39 *Aza a na a karasa lo, reve a lumgbatsasa aci e le avu e isula yi.* 40 *Reve a damma, "Vu damma ta vu ta gura buBoso Aa'isamapada, avu vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. Adama o ndolo wawa aciyawu! Na avu Mawun ma Asula ma da vu ri na amayun, cipa de a akpata'a!"*

41 *Ne da waru nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n yuwaan niyi ulamu.* 42 *Reve a damma, "U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi! U damma ta a na ayi da mogono ma aza a Isra'ila. To, lyawa niyi tse ene u cipa e ida diga de a akpata'a. Nnu u yuwan ne tsu ta usu yi.* 43 *U zuwaa ta Asula ucira, lyawa Asula a wawa yi, nu u ciga. Hali gba u damma ta, 'Amu da Mawun ma Asula.' "* 44 *Evu a na a varai a akpata obolo na ayi e isula yi ta fo.*

Ukwa wa Yesu (Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30)

45 *Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida magula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu.* 46 *A mantsa*

mo ndolo, reve Yesu saala, “Eloi, Eloi, † lama sabaktani,” nga, “Asulā a va, Asulā a va, nye i zuwai vu vari numu?”

⁴⁷ Ozo o ro a na a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, avu a damma, “Iliya da wee desu!”

⁴⁸ Avu za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu, reve wu nla yi a aadanga reve u cayi tsara u sowo. ⁴⁹ Reve ozo o ro a damma, “Isawain, tse enei ko Iliya ta tawa u wawa yi!”

⁵⁰ Avu Yesu saalisa, da da u kuwai.

⁵¹ A mantsa mo ndolo, reve Asulā a zuwa umuna† u na u danai Upasu wa Akiza atsuma a Aa'isamapada u karalai ure, diga zuwa a tyo e ida. Avu ida i ramo, avu atali a batsa. ⁵² Reve ason a kpatu'wa, avu a 'yasan ama a abula na abunda a na a kuwai de. ⁵³ O uta ta atsuma a ason, waru ana a 'yasin Yesu atsuma a akwakwa, a uwa ta atsuma a lyuci va akiza, Urishe-lima, ubata u na ama a abunda e ene nle.

⁵⁴ Ana yali na asoja a na a ri obolo na ayi a pirishi Yesu e enei cine ida i ramoi, obolo ni ili i na i farai suru, a uwwa ta wovon lon. Da da a dammai, “Mawun ma Asulā ma da u ri mayun!”

⁵⁵ Amaci na abunda a na o utai Galili a na o toniyi Yesu tsara a kamba yi, a dana ta lo mishin makasu a akanla. ⁵⁶ Meri† Magadaliya dana ta pe atsuma e le, na Meri mma va Yakubu na Isuhu, na ka va Zabadi za na ayi da mma va Yakubu na Yahaya.

Acida e Yesu

(Mak. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42)

⁵⁷ A yuwan ta vuma vi ikebe ro na a tsu de Isuhu, vuma lyuci va

Arimatiya. Toni va Yesu da. Nu ulivu u ndolo avu u tawa Urishe-lima. ⁵⁸ Avu u 'yawa ubata wa Bilatu, tsara u lyawa yi u tara lipu va Yesu. Da da Bilatu dammai asoja a yi a ca yi. ⁵⁹ Da da u tarai lipu'u, reve u katala yi no okoro. ⁶⁰ Avu u zuwa yi atsuma a aason a sa'avu za na u kapai atsuma a aatali. Reve u kebe aatali a gbain tsara u ula una wa aaso'on. Ana u yuwain ne da da u karai. ⁶¹ Avu Meri Magadaliya na Meri ro a danu lo zuzu na aaso'on.

Asoja e ipiri ya aason

⁶² O urana we ire, Ashibi, avu nan ganu a gbagbain na Afarishi o boloto ubata wa Bilatu. ⁶³ Reve a damma, “Zagbain, tsu cuwan ta ana za ve epen o ndolo danai wuma u damma ta, ‘Na a yuwan rana ta'atsu n ta 'yon atsuma a akwakwa.’” ⁶⁴ A zuwa ama a piri aason o ndolo ulobonu hali rana ta'atsu ndolo. Na ne da a yuwain shi, ogoro a yi a ta tawa e iva lipu va yi, reve a damma ama a na Asulā a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. Epen o gogo a ta la'a za vu ufaru uwuyanu.”

⁶⁵ Da da Bilatu† dammai, “Tarai asoja o ro tsara a 'yawa a piri aason o ndolo cine yaa gura yuwan ulobonu.” ⁶⁶ Reve a kara o fofo aaso'on ulobonu lon, waru avu a zuwa eerepu o urotsu† wa gwamna, reve a lyawa lo asoja a dana e ipiri.

28

U'yosun wa Yesu atsuma o ukwa
(Mak. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10)

¹ Na wasasa wa Aladi, reve Meri Magadaliya na Meri ro a 'yawa tsara a kalyuwa aaso'on.

² A mantsa mo ndolo, ida i ramo ta nu ucira. Reve malingata ma

† 27:46 Ayi danshi “Eloi” mesun ma yi ma shon ta unata na mesun ma aala a Iliya. Adama o ndolo ana ama'a a uwwai Yesu adansa “Eloi, Eloi” a ta dansa u ta desu Iliya. † 27:51 Umuna u nda u da u ne'eshein Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsuma a Aa'isamapada. Aabara a nan ganu a da goon a tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza u ta atsuma a aa'wan.

Asulazuva ma cipa diga zuva, avu u 'yawa ubata u na aaso'on a ri, avu u gandaluwa aatali a na a ulayi una wa aaso'on. Reve u danu zuva va yi. ³ U dana ta e ikanasa tsi imadatsu, itana ya yi i dana ta u'uri puwu. ⁴ Asoja a na a dana i ipiri ya aaso'on, reve wovon u reme le lon adama a malingata ma Asula, avu a uwa meje'en ma lipu, avu a riya e ida gashi akwakwa.

⁵ Reve malingata'a ma damma amaci'i, "She yu uwwa wovon wan. N reve ta i te izami ya Yesu, za na a farai a akpata. ⁶ Wu pa shi. U 'yon ta atsuma a akwakwa cine u damma ndu waa yuwan. Tawai ye ene ubata u na lipu va yi dana. ⁷ Yawai i damma ogoro a yi gogogo, 'Yesu 'yon ta atsuma a akwakwa. U ta de elime a du a 'yawa Galili, i te ene yi de.' Ayi da n tawai n damma du."

⁸ Dada amaci'i a lyawushi aaso'on. A dana ta a uwwusa wovon, waru a dana ta a yuwusan mazanga lon fo. A suma ta tsara a damma ogoro'o ili i na i farai. ⁹ Babu usan reve Yesu† cina le, avu u casa le. Reve a rawa zuzu na ayi e reme ana a yi, avu a yuwaan yi aganda. ¹⁰ Avu u damma, "She yu uwwa wovon wan! 'Yawai i damma ogoro a va a 'yawa Galili. A ta cina mu de."

Asoja a usu ta a yuwaan epen

¹¹ Ana amaci'i a yuwain ukaru u le, reve asoja a na a dana i ipiri ya aaso'on a kamba atsuma a lyuci, avu a damma nan ganu a gbagbain ili i na i farai suru. ¹² Reve nan ganu a gbagbai'in o boloto ubata u ta na azagbain a lyuci avu a yuwan asala. Reve a ca asoja'a ikebe ya abunda, ¹³ reve a damma le, "Dammai ama a na ogoro e Yesu a tawa ta na ayin, dada e ivai lipu va yi adu pe atsuma a nlavu. ¹⁴ Nna adanshi a nda a rawa a at-suvu a gwamna, tsu ta yuwaan yi adanshi tsara tsu wawa du atsuma

a addama." ¹⁵ Avu asoja'a a ushi ikebe'e, reve a yuwan cine a damma nle a yuwan. Ne da adanshi'i a bazai atsuma a Yahuda hali a tyo ana'an.

Yesu yuwan ta adanshi no ogoro a yi

(Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Ajj. 1:6-8)

¹⁶ Avu ogoro kupa na za ta'a a kara a 'yawa a masasan mo ro atsuma a Galili ubata u na Yesu damma nle a 'yawa. ¹⁷ Ana a rawa e ene niyi, avu a yuwaan yi aganda, agba ozo o ro e le a usu shi. ¹⁸ Dada Yesu tawai ubata u le reve u damma, "Asula a ca mu ta ucira atsuma a zuva ni ida suru. ¹⁹ Yawai i tsura otoni atsuma o uvadi suru. I rumbu le atsuma a alaf a Dada, na ala a Mawun na ala a Ruhu va Akiza.† ²⁰ I rito le a yuwan ili i na n damma ndu. N ta dana obolo na adu kuci, hali a tyo o ukosu wu uvadi."

Alabari a Sa'ani a Marku

Ucuduwu wa aatagada a nda

Marku, vuma na danai aatagada a nda, u reve ta ajiya. U dana ta zuzu na Bituru. A mantsa ma na moo tono ukwa wa Yesu Zamawawa nu u'yosun wa yi, Marku yuwan ta mmalu a tyosu bata bata na Banaba, zagbain ro atsuma a aza e Itoni. Ele ra da a lingai reve e teme a tsurusu aza e Itoni ubata u na a danuyi biti.

Marku damma tsu ta aalabari e Yesu nu ucira. Babu usan na Yesu koto mayan mo ulinga wa asalama u ta, reve u kara a tyo ubata u ro u yuwisan ulinga wa asalama u ro de. U roco ta cine Yesu danai aagbashi. A mantsa mo ndolo, ama'a a ciga ta Zamawawa na ri mogono mo ucira pa o uvadi, agba Yesu dana ne shi. Ama o ro a 'yuwan ta Yesu, reve o fofo cine oo una yi. Marku roco ta a na ayi nda ulinga wa Yesu u da, waru ne da u yuwain ulinga u mawawa ma ama.

Aatagada a nda o to rocosu aza e Itoni ana'an cine tsoo o'wo agbashi o ozo o ro. U roco ta cine Yesu sowoi atsumalima adama a na ne da Asula a cigai u yuwaan ama aganda. Ne da Asula a yuwain mazanga ni ili i na Yesu yuwain, agba gogo u tu ubata u gbain o ukere usa'ani wa Asula. Ko na tsu sowo atsumalima gogo adama a na tsaa yuwusan ili i mejege a na tsoo tono Asula, Asula a ta zangana na atsu fo.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (1:1-8)
2. Urumbusu na malyungwa ma Yesu (1:9-13)
3. Yesu atsuma a Galili (1:14-9:50)

4. Yesu lyawa ta Galili a tyo Urishelima (10:1-52)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu: Malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (11:1-15:47)
6. Yesu ta wuma (16:1-8)
7. Yesu roco ta aciyayi ubata wo otoni a yi (16:9-20)

Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu

(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28)

¹ Apa nda Alabari a Sa'ani e Yesu† Kristi Zamawawa,† Mawun ma Asula. ² U fara ta ununa Asula a dammai ana Ishaya vumavusula† danai ili i na Asula a damma niyi waa fara:

“N ta lyungu malingata ma va, elime a wu, za na aa lapulaa wu ure. ◇

³ Ufyo wu nanza e dewu atsuma o una,

‘Fofoyi Zagbain ure, yuwain ure wa yi mejege.’ ” ◇

⁴ Yahaya† za vu Urumbusu da danai malingata ma na ma yuwusain alajiya o una. Alajiya a na u yuwusain adama a na ama aa vadala† o unusu u le a kamba ubata wa Asula u da. A tawa ta tsara u rumbu le tsara Asula a yuwaan le gafura vu nusu le. ⁵ Ayu ama e ida ya Yahuda suru, hali na ama a Urishelima suru a tawusa ubata wa yi tsara a uwwa yi. Aza a na a dansaa niyi nusu le, u rumbusu le ta o Ufolu wa Urdu.

⁶ Wo otosu ta itana ye eleme a arakumi, waru wu nlasa ta gbakala vu ukwan. U lyuwusa ta apapari ni ishiki. ⁷ U dana ta a dansaa ama, “Nanza ta lo a tawa acapa a va za na la'a numu tsugbain, n rawa n kanza m bada vunu va aatan va yi shi. ⁸ Amu na mini ma da maa rumbusu du, amma ayi u ta rumbu du na Ruhu va Akiza.”†

Urumbusu nu ulyungusa wa Yesu

(Mat. 3:13-4:11; Luk. 3:21-22; Luk. 4:1-13)

⁹ *Avu* wo o'wo a mantsa mo ndolo Yesu uta ta de Nazara e ida ya Galili. Ana u rawai o Udolu wa Urdu, *avu* Yahaya rumbu yi. ¹⁰ *Ayi* a motaa a mini'i, *avu* we ene zuva† kpatu'wa, *avu* Ruhu cipaa yi oroci a muda. ¹¹ *Avu* a uwwa udyo u ro de zuva, u damma, "*Avu* da Mawun ma na n cigai, n ta yuwusan mazanga na *avu* lon."

¹² Babu usan, *avu* Ruhu tara yi a 'yawa o una. ¹³ *Avu* u dana pe o una rana amunga, Male† a lyungusa yi. U danu ta ni inama yu una, agba waru nlingata ma Asula n dana ta a kambusa yi.

Yesu de ta ama a nashi aza e mereme ma mugula

(Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15; Luk. 5:1-11)

¹⁴ Ana Hiridu Antiba baruyi Yahaya, *avu* Yesu uwa pe e ida ya Galili a casu Alabari a Sa'ani a Asula. ¹⁵ U dana ta a dansa, "Mantsa ma yuwan ta, tsugono tsa Asula† tsa yuwan ta zuzu. Vadalai, i usu Alabari a Sa'ani."

¹⁶ *Ayi* a mmalu a nge'en m Mala ma Galili, *avu* we ene Simo* na Andarawu mawun ma anawu ma yi aza e mereme ma mugula, a varishi igolo a mala'a. ¹⁷ *Avu* u damma le, "Toni numu, n ta kambato du aza a na a tawaa na ama." ¹⁸ *Avu* a lyawushi igolo i le, *avu* o toni yi.

¹⁹ Ana u lyuwai elime na mmalu wa'a, *avu* we ene muwun ma Zabadi, Yakubu na vawun va yi Yahaya, ele pe a wantsun a lapulusa igolo i le. ²⁰ *Avu* u deshi nle, *avu* a lyawa Zabadi dada le a wantsu'un na aza a zamalinga. *Avu* o toni yi.

Yesu lo ta otoni a lima
(Luk. 4:31-37)

* 1:16 Yesu tawa ta u ca yi aala Bituru.

²¹ *Avu* Yesu no ojoro a yi a uwa pe a lyuci va Kafarnahum. O urana wa Ashibi *avu* u uwa a aa'isa,† u reme uritosu. ²² *Avu* o o'wo asalama lon na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu le ununa vuma na ri nu ucira, agba tsu munlu n Wila shi.

²³ Pe a aa'isa'a za na ri no otoni a lima shi ta pe reve u remushi yisaali, ²⁴ a dansa, "Yesu za va Nazara, te imini tsu na *avu*? *Avu* vu tawa ta vu una tsu? Tsu reve ta ko zane da vu ri, *avu* da za va akiza a Asula."

²⁵ *Avu* u damma le nu ucira, "Rungwai, *avu* yu uta i lyawa yi!"

²⁶ *Avu* otoni a lima'a a jingada vuma'a lipu e meje'en, *avu* u saala, dada a kasai na *ayi*.

²⁷ Ama suru a yuwan ta asalama abunda, hali e ecelel aciyele, "Nye da tsunda? Uritosu u sa'avu u da nda'a. U ta nu ucira lon. Hali no otoni a lima a da u tsu barasa le babu wovon, *avu* a yuwan ili i na u damma nle a yuwan." ²⁸ Babu usan alabari a yi a rawai ko te da ejege e ida ya Galili.

Yesu yuwaan ta aza o ubanakun opocino

(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

²⁹ Motaa ma yi a aa'isa obolo no ojoro a yi obolo na Yakubu na Yahaya, *avu* a uwa o u'wa wa Simo na Andarawu. ³⁰ Anawale Simo a dana ta ubanakun, *avu* a damma Yesu adama a yi. ³¹ *Avu* u 'yawa ya'a yi, u reme yi ukere, *avu* u kamba 'yasan yi, dada ubanaku'un u lyawushi niyi. Reve u yuwaan le aganda.

³² Ana ulivu u yuwain, *avu* a tawaa yi na ama abunda, aza a na a ri nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima. ³³ *Avu* ama a lyuci'i o boloto o unantsu wa yi. ³⁴ U kambato ta aza a na a dana ni nu ubanakun icu'un icu'un gbaga, *avu* waru u lo otoni a lima

na abunda. U lyawa le a yuwan adanshi shi, adama a na e reve niyi.

Yesu 'yawa ta alajiya
(Luk. 4:42-44)

³⁵ Ubata haɓa, awu u 'yon wu uta u 'yawa ubata u na vuma ri shi. U 'yawa u yuwan de avasa. ³⁶ Awu Simo na aza a na a ri na ayi a zami yi. ³⁷ Ana e ene niyi, awu a damma yi, "Ama suru a te izami ya wu." ³⁸ Awu u damma le, "Tsu walai a 'yawa a mulyuci n na n ri elime, tsu yuwain alajiya. Ili i na n tawai n yuwan da ndolo." ³⁹ She na u kotoi ma'uwa ma a'isa e ida ya Galili suru a yuwusan alajiya, waru o utusa ama otoni a lima.

Yesu yuwaan ta makutu opocino
(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)

⁴⁰ Awu makutu ma tawa u kingyowa yi, awu u pati yi, "Na vu usu, vu kambato mu gbaga."

⁴¹ Awu Yesu ene yi iliyali, awu u 'yasan ukere wa yi, awu u ju'wan yi, u damma, "N usu ta, kamba gbaga." ⁴² Awu ukutu'u u lyawushi niyi, awu u tsura lafiya va yi.

⁴³⁻⁴⁴ Awu u rono yi atsuvu u damma, "She vu damma vuma wan. Awu vu wala vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu. Awu vu ca ili i ro, ununa a yuwusain a mantsa ma Musa, ^o adama a dana nu urevu wi ili i na i farai." Awu u damma yi u kara.

⁴⁵ Ana wu utai, u yuwan ne shi, awu u teme a bazasa alabari'i. Awu ama na abunda a uwwa, hali ubata u na a zuwai Yesu kudai a uwa a lyuci'i. Awu wi isawan de alanga na lyuci ubata u na ama a ri shi. Awu ama ko te da a kara a tawusa ya'a yi.

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga
(Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)

^o 1:43-44 N.Gn. 14:1-32.

2

¹ Ana a yuwain rana meketeci, awu Yesu kambisa Kafarnahum. Awu alabari a yi a rawa a atsuvu a ama, na adanshi nga u tawa ta o u'wa. ² Awu ama a abunda o boloto ubata u ta, awu ubata'a u kalama le, ko lo o unantsu babu ure, daɗa u danai o rocosu ama Adanshi a Asula.† ³ Awu a tawaa yi na vuma na ri no osowi a lipu a na ama a nashi e shedei. ⁴ Adama o obolo a ama'a, a gura rawa ubata u na Yesu ri shi, awu a katsu'wa ukwa'a. Ana a tsurai ure, awu a telyuwetyo yi a tyo e ida a avalu a na u danai. ⁵ Ana we enei ununa a ca niyi okolo, awu u damma za vo osowi a lipu'u, "Mawun ma va, a yuwaan wu ta gafura vu unusu wa wu."

⁶ Amma munlu n Wila† n ro n dana ta lo nden, awu a yuwan majiyan, ⁷ "Nye i zuwai vuma nda yuwain adanshi tsundolo? U tara ta aciyayi unata na Asula.† Zane da aa gura yuwaan vuma gafura vu unusu, she Asula goon shi?"

⁸ Agba u reve ta okolo e le, daɗa we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan ne? ⁹ Zane da la'ai babu usan: a damma za vo osowi a lipu'u, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko a damma, 'Yon, vu tara avalu a wu, awu vu wala?' ¹⁰ Amma adama n roco du Mawun ma Vuma† ma ta nu ucira o uvaɗi nda u yuwaan ama gafura vu unusu u le," awu u kalyuwa yi u damma, ¹¹ "N damma wu ta, 'yon, tara avalu a wu, vu wala a tyo o u'wa."

¹² Awu u 'yon u tara avalu a yi babu usan. Reve u kara a makakan me le suru. Awu ama'a suru a kara a yuwusan asalama. Awu a cibala Asula a uri a dansa koto ele e ene cu'un vi ili i nda shi.

Dewu va Levi
(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

13 *Avu* Yesu utisa a 'yawa a nge'en m mala, *avu* obolo a ama o toni yi, *da*da u *danai* o rocosu le. 14 *Ayi* a *karā*, *avu* we ene Levi, mawun ma Alfa nden ubata u na *aa* ushishi utafa, *avu* u damma yi, "Toni mu." *Avu* u 'yon u toni yi.

15 Mantsa mo ro *avu* u *danu* a lyuwusa ilyalya o u'wa wa Levi na aza a na *aa* ushishi utafa na *abunda* na *aza* o unusu a na a *danai* lo nden obolo na Yesu no ojoro a yi, adama a na icu'un ya ama o ndolo o toni yi ta. 16 *Avu* ana munlu n *Wilā* na Afarishi e ene niyi a alya e ilyalya na *aza* o unusu na *aza* o ushishi wu utafa, *avu* a damma ojoro a yi, "Cine waa lyuwusa woo sowuso ni icu'un ya ama o ndolo?"

17 Ana wu uwwai ne, *avu* u damma le, "Aza a na a ri nu ubanakun shi, a ciga za va *aguma* shi, she *aza* o ubanakun. N *tawa* n de *aza* a *abula* shi, amma aza a na a ri nu unusu."

Yeci adama a akuli
(Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)

18 Yashi i ndolo ojoro a Yahaya obolo na Afarishi a *dana* ta na akuli, *avu* a *tawa* ya Yesu a damma, "Nye i zuwai ojoro a Yahaya no ojoro a Afarishi aa yuwusan akuli, amma ojoro a wu aa yuwusan shi?"

19 *Avu* u usu le, "Cine omocin a vali vu kasa'avu aa yuwan akuli *ayi* obolo ne ele? Aa yuwan shi, nu u ri lo obolo ne ele. 20 Amma mantsa mo ta lo a *tawa* ana aa tara yi pe ubata u le. O urana u ndolo, a ta yuwan akuli.

21 "Babu za na a *zula* apadi o umuna u sa'avu a akuci o utugu. Nu u bolo le, apadi o umuna u sa'avu'u u ta *vuranu* akuci o utugu'u, *avu* ukaru'u u *dashi* mgbain. 22 Babu za na tsu tsun ribina na kutsai a akuci a *tsan* o ukwan adama a na ribina'a u to bosu *tsan* vu ukwa'an, na a tsun yi

pe u ta lungusa ribina'a obolo na *tsa'an*. Amma a tsu tsun ta ribina a *tsan* sa'avu."

Yeci adama o urana wa Ashibi
(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)

23 O urana wa Ashibi u ro, Yesu *dana* ta a mmalu a batsasa a *aduma* e ishina, *avu* ojoro a yi e teme makuda ma *agaza* me ishina ele pe a mmalu. 24 *Avu* Afarishi a damma yi, "Kalyuwa, ana'an urana wa Ashibi u da. Nye i da i zuwai ojoro a wu a kudusa *agaza* e ishina a yuwusan ili i na *Wilā* u putsayi?"

25 *Avu* u usu le, "I reve ili i na *Dawuda* na aza a na a *danai* na *ayi* a yuwain mantsa ma na a uwwai ambulushi? 26 A rana na Abiyata *danai* aabara a nan ganu, *Dawuda* uwa ta o u'wa wa *Asula*, *avu* u tama opopofu za na ganu da goon aa tama. *Avu* fo u ca n'utsa ma yi."

27 *Avu* u damma le, "A yuwan ta Ashibi adama a vuma, amma a yuwan vuma adama a Ashibi shi. 28 Adama o ndolo, *amu* Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi a da."

Vuma vo osowi o ukere
(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)

3

1 Urana u ro *avu* Yesu uwisa a *aa'isa*, *avu* u cina pe vuma na ri nu ukere u ta usowu. 2 Urana wa Ashibi u da u *danai*, *avu* Afarishi a kalyuwusa yi ko e te ene ko u ta *kamato* za vu ubanakun gbaga, adama e reme yi nu unusu. 3 *Avu* u damma yi, "Uta vu *tawa* a alanga eteshe."

4 *Avu* we ece le, "Nye i da *Wilā* u dammai wu ntsayi a yuwan urana wa Ashibi, a yuwan isa'ani ko iwuya, a wawa wuma ko o una?" Agba a damma ili i ro shi.

5 *Avu* u kalyuwa le nu upan, *avu* waru we ene le iliyali adama a na a ta na aciyogbamu. *Avu* u

damma vuma'a, "Canana ukere wa wu." Ana u cananai, awu u kamba gbaga. ⁶ Awu Afarishi o uta na ama a Hiridu, awu a yuwan asala cine aa yuwan oo una yi.

Obolo a ama a nge'en m mala

⁷⁻⁸ Awu Yesu no ojoro a yi a kara a 'yawaw a nge'en m Mala ma Galili. Ana ama a uwwai ili i na u danai a yuwusan, awu obolo a ama a abunda o toni yi. Ama'a o uta ta de Yahuda, na Urishelima, na Idumiya. Ozo o ro waru o uta ta upasalai wu Udolu wa Urdu, na aza a na a tawai ubata wa yi de e ida ya Taya na Sida.

⁹ U damma ta ojoro a yi a lapulaa yi wantsun u wa'a, adama a na obolo a ama a yuwan ta abunda, tsara a gbagbala yi wan. ¹⁰ Aza o ubanakun na abunda, a kambato le ta gbaga, hali wo o'wo aza a na a ri nu ubanakun e kebushe adama a ju'wan yi. ¹¹ Ubata u na otoni a lima e ene niyi suru, awu a kingyo e reme yisaali, adansa, "Awu da Mawun ma Asula." ¹² Amma u bara le ta she a damma ama ko zane da u ri wan.

Yesu dangwa ta Kupanejere

(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³ Awu Yesu kara a 'yawaw a masasan ubata u na u deyi ama a na a 'yawaw obolo na ayi, awu a 'yawaw ubata wa yi. ¹⁴ Atsuma e le awu u dangwa ama kupa ne ejere aza a na u cayi ala ajiya. Awu u damma le, "N dangwa du ta i danu na amu. N ta lyungu du i 'yawaw i damma Alabari a Sa'ani a va. ¹⁵ Waru i ta tsura ucira i lo otoni a lima."

¹⁶ Mpa nda Kupanejere† a na u zagwai: Simo za na u cayi aala Bituru, ¹⁷ Yakubu mawun ma Zabadi fo u de yi ta, na Yahaya vawun va yi, aza a na u cayi ala Buwanaji, ana muwun n tsata; ¹⁸ u

de ta fo Andarawu, ne da fo Filibu, na Batalamawu waru, Matta fo ta pe, Toma fo aajiya a da a danai. Akapi e le ele da Yakubu mawun ma Alfa, na Tadawu, obolo na Simo za na waru a tsu de Bakanani,* ¹⁹ na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Yesu na Ba'alzabu

(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; Luk. 12:10)

²⁰ Awu urana u ro Yesu uwisa o u'wa, awu obolo a ama o bolo waru, hali a putsa yi no ojoro a yi na aa lyuwa ilyalya. ²¹ Ana aza a yi a uwwai ne, awu o uta de adama e reme yi, a jijan ta u jaara ta.

²² Munlu n Wila na aza a na a tawai de Urishelima a kara ta a dansa, "U ta na Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima, waru nu ucira wa yi u da woo utasaa otoni a lima'a."

²³ Awu u de le, u yuwaan le adan-shi ni iroci u damma le, "Cine Male† moo lo Male? ²⁴ Ni ida i ne'eshen aciyayi ure a yuwusan nlangi na aciyele, ida i ndolo i ta riya. ²⁵ Nu u u'wa u ne'eshen ure, a yuwusan tsurala, u'wa u ndolo wee isawan shi. ²⁶ Adama o ndolo na tsugono tsa Male tse ne'eshen waa jima shi, amma u ta riya.

²⁷ "Babu za na aa gura uwa o u'wa wu za vu ucira u tara itana ya yi, she na wu nla yi. Awu u gura uwa o u'wa wa yi u tara yi itana.

²⁸ Amayun a da maa dansaa du, a ta gura yuwaan ama gafura vu nusu le na adan-shi a vama e ekere a Asula.† ²⁹ Amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adan-shi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, adama a na unusu wa yi u ri nu ukotu shi." ³⁰ U damma le ta ne, adama a na a damma ta, "U ta no otoni a lima."

Mma na muwun ma anawu ma Yesu

(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

* **3:18** Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u ta nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi. † **3:23** Male na Ba'alzabu na a yuwain adan-shi a yi a aadiva a 3:22 vuma ta da a yuwusan adan-shi.

³¹ *Avu* mma *va* *Yesu* rawa *na* *aza* a *yi*. *Avu* a *lyungu* za ro *de* *yi*. *Avu* e *isawan* a *alanga*. ³² A *cina* *ta* *o**o**lo* a *ama* *nden* *ukandaruwu* *na* *ayi*, *avu* a *damma* *yi*, “*Mma* *va* *wu*, *na* *aza* a *wu*, a *ta* *de* a *alanga* a *pura* *wu*.”

³³ *Avu* u *usu* *le*, “*Zane* *da* *mma* *va* *na* *aza* a *va*?” ³⁴ *Avu* u *kalyuwa* *ama* a *na* a *ri* *nden* *ukandaruwu* *na* *ayi*, *avu* u *damma*, “*Kalyuwai*, *ele* *nda* *ele* *da* *mma* *va* *na* *aza* a *va*. ³⁵ *Aza* a *na* a *yuwusan* *ili* *i* *na* *Asula* a *cigai*, *ele* *da* *muwun* *ma* *anawu* *n* *va* *olobo* *ne* *esheli* *na* *mma* *va*.”

Iroci *yi* *cimbi*

(*Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8*)

4

¹ *Yashi* *i* *ro* *waru* *avu* *Yesu* *teme* *uritosu* a *nge'en* *m* *mala*. *O**o**lo* a *ama* a *na* o *bolotoi* a *dana* *ta* *abunda* *lon*, *hali* a *zuwa* *yi* u *uwa* a *wantsun*, *avu* u *danu* *pe*. *Ama* *de* a *aagadi* a *kalyuwusa* *mala'a*. ² *Avu* u *roco* *le* *ili* *na* *abunda* *aa* *yuwusan* *iroci*.

Atsuma o *uritosu* *wa* *yi*, *avu* u *damma* *le*, ³ “*Poloi* *atsuvu*, *yu* *uwwa*, *cimbi* *ro* *'yawa* *ta* *mazaza* *me* *icu'un*. ⁴ *Ayi* *lo* a *mantsa* *ma* *na* u *temei* *mazaza* *me* *icu'un*, *avu* *icu'un* *i* *ro* *yo* *oco* *yi* o *ure*, *avu* *nnunu* *n* *tawa* *n* *kakada* *icu'u'un*. ⁵ *Avu* *ozo* o *ro* o *oco* *batu* a *atali*, *ubatu* u *na* u *ri* *na* *mabula* *lon* *shi*. *Avu* o *uta* *babu* *usan*, *adama* a *na* a *tsurai* *wacin* *alungu* *shi*. ⁶ *Ana* *urana* u *yuwain*, *avu* a *kpanla*, *adama* a *na* a *ri* *na* *mabula* *lon* *shi*, a *tsura* *aralu* *shi*, *avu* e *'yewe*. ⁷ *Avu* *ozo* o *ro* *waru* o *oco* a *awanda*, *avu* *awanda* a *'yon*, *avu* a *gbagbala* *le*, a *matsan* *ulobonu* *shi*. ⁸ *Ozo* o *ro* *gba* *shi* o *oco* a *mabula* *ma* *sa'ani*, *avu* a *matsan* *ulobonu*, *ozo* o *ro* a *matsan* *mata'atsu* *mata'atsu*, *ozo* o *ro* *kupotali-utali*, *ozo* o *ro* *ukpaku* *ukpaku*.”

⁹ *Avu* u *damma* *le*, “*Za* *na* *ri* *na* *atsuvu*, *wu* *uwwa*.”

◇ 4:12 *Isha*. 6:9-10.

Ili *i* *na* *i* *zuwai* *Yesu* *ritoi* *ni* *iroci*
(*Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10*)

¹⁰ *Mantsa* *ma* *na* *Yesu* *dana* *i* *a* *nde'en*, *aza* a *na* a *dana* *lo* *o**o**lo* *na* *Kupanejere*, *avu* *ee* *ece* *yi* *iroci* *i* *na* u *yuwaan* *nle*. ¹¹ *Avu* u *damma* *le*, “*Adu* *da* a *lyawai* *i* *reve* *ili* *yu* *usokowu* *ya* *Asula*, *amma* *aza* a *na* a *ri* *pe* *shi*, *ili* *suru* *she* *ni* *iroci* *i* *da* a *tsu* *damma* *le*. *Adama* a *na*

¹² *A* *ta* *gura* *e* *ene* *ne* *esu*, *amma* *ee* *reve* *no* *okolo* *shi*. *A* *mawwa*, *a* *ta* *gura* *uwwa*, *amma* *aa* *gura* *reve* *shi*. *Adama* a *na* *aa* *kamba* a *yuwaan* *le* *gafura* *wan*.” ◇

Ucuduwusa *wi* *iroci*

(*Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15*)

¹³ *Avu* u *damma* *le*, “*Adu* *i* *reve* *iroci* *i* *nda* *shi*? *To*, *cine* *yaa* *gura* *i* *reve* *iroci* *i* *ro*?” ¹⁴ *Za* *vu* *ca'an* *ndolo* *adanshi* a *Asula* *da* *wa* *cu'usan*. ¹⁵ *Icu'un* *i* *na* *yo* *ocoi* o *ure*, *ele* *da* *iroci* *ya* *aza* a *na* a *cu'wain* *adanshi* a *Asula* o *okolo* *e* *le*. *Mantsa* *ma* *na* a *uwwai*, *babu* *usan*, *Malef* *ma* *tawa* *ma* *usa* *adanshi* a *na* a *cu'wain* o *okolo* *e* *le'e*. ¹⁶ *Ne* *da* *waru* *aza* a *na* o *ocoi* *batu* a *atali*. *Ele* *da* *aza* a *na* a *tsu* *ushi* *adanshi* *babu* *usan* *na* *mazanga*. ¹⁷ *Amma* *ana* a *ri* *na* *aralu* *shi*, a *tsu* *jima* *shi*. *Na* *awuya* *ko* *atsumalima* a *tawa* *adama* a *adanshi* a *Asula*, *babu* *usan* *aa* *tafatsa*. ¹⁸ *Ozo* o *ro* a *ta* *tsi* *icu'un* *i* *na* *yo* *ocoi* *batu* a *awanda*. *A* *uwwa* *ta* *adanshi*, ¹⁹ *amma* *addama* o *uvadi* u *nda*, *nu* *uyo'o* *wi* *ikebe*, *na* *maluwa* *me* *ili* *ma* *na* *aa* *uwuusa*, a *tsu* *gbagbala* *ta* *adanshi'i*. *Reve* *wo* *o'wo* *le* *babu* *ulinga*. ²⁰ *Amma* *aza* a *na* o *ocoi* a *mabula* *ma* *sa'ani*, *ele* *da* *aza* a *na* a *tsu* *uwwa* *adanshi*, a *usu* *yi*, *avu* a *yuwan* *ulinga* *na* *ayi*. *Za* *ro* *tsu* *matsan* *ta* *mata'atsu* *mata'atsu*, *za* *ro* *kupotali-utali*, *za* *ro* *gba* *ukpaku* *ukpaku*.”

Uzuwata *u* *fitila*

(*Luk. 8:16-18*)

²¹ *Avu* Yesu ece le, “*A* tsu *tawaa* ta na fitila adama a na *aa* kpato yi na aasa'atsu, ko a zuwa yi a mbungulu? E eelele a da a tsu zuwa yi, adama u ca ekan shi? ²² Ili i na i ri usokowu suru a ta kpatu'wa yi, waru babu ili i na *yaa* *dana* upa'un u na o *uta* yi a alanga shi. ²³ Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

²⁴ *Avu* u damma le, “I yuwan ugbozu ni ili i na yaa uwwusa. Na makundatsu ma na i kunduyi na *ayi* da *aa* kunzuwa *du*, waru a ta *dashi* *du*. ²⁵ Za na ri ni ili, *ayi* da *aa* *dashi*, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri na *ayi* a ta ushi yi i da.”

Irociyi cu'un na yu utai

²⁶ *Avu* Yesu damma le, “Apa nda cine tsugono tsa *Asula* tsa ri: tsa vuma na 'yawai mazaza me icu'un. ²⁷ Nu u lantsa na ayin ko u yuwan ulinga nu urana, mantsa suru icu'un oo utusa a yuwusan mgbain, ko na wo o'woi u reve cine aa yuwusan mgbain shi. ²⁸ Ida i tsu zuwa ta ili i na a cu'wain i 'yon mgbain, akunku a da a tsu fara kungwa, *avu* a *tawa* a yuwan *agaza* a ca icu'un i sa'ani. ²⁹ Mantsa ma na ishina i kutsai, *avu* u gasa le.”

Irociyi icu'un in a la'ai ukalamu (*Mat. 13:31-34; Luk. 13:18-19*)

³⁰ *Avu* Yesu reme a dansa, “Na nye tsaa gura kurato tsugono tsa *Asula*? Ko ni iroci yi ili i ne a gura cuduwa yi? ³¹ Oroci e isu'wan i uri, *ayi* da cu'un na la'ai ukalamu na a tsu cu'wan e ida. ³² Ko tsundolo, na a cu'wan yi, nu u yuwan mgbain, u tsu la'a ta olopu a na a buwai, u tsu yuwan ta eten a gbagbain na nnunu n tsu *tawa* n tele de.”

³³ *Iroci ya* *abunda* oroci o ndolo a da u yuwaan le adanshi a *Asula*, ununa aa gura reve. ³⁴ U damma le ili i ro shi, she obolo ni iroci, amma a mbanga, *avu* u cuduwa ojoro a yi ili i na u dansaa nle suru.

Yesu isawaton ta upepu (*Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25*)

³⁵⁻³⁶ O urana u ndolo nu ulivu, Yesu no ojoro a yi shi ta a wantsun a nge'en m Mala ma Galili. Reve u damma le, “*Tawai* tsu 'yawai ne upasu u ndede.” *Avu* antsun o ro o toni yi. Reve Yesu *ka*ra a tyo o ukosu u wantsun reve u reme nlavu. U *dana* ta ni ili i na u zuwai aaci. ³⁷⁻³⁸ A jima lon shi, *avu* upepu u kebe de a *tawa*. *Avu* upepu'u u yuwusan mini ikedu ikedu, hali wantsu'un u ciga u shiwan na mini. *Avu* ojoro a yi a uwwa wovon lon, reve a 'yawai a jisan yi. Reve a damma, “Manlu, u *ba*la wu a na tsaa liba shi?”

³⁹ *Avu* u 'yon, u *ba*ra upepu'u, u damma mala'a, “Von ne.” *Avu* upepu'u u von ubata wo o'wo kwin. ⁴⁰ *Avu* u damma le, “Nye i zuwai yi da'wain tsunda, hali n gogo koto i ca mu okolo a *du* shi?”

⁴¹ *Avu* wovon u tsura le lon, *avu* a dammulai, “Cu'un vuma ne da tsunda'a, hali nu upepu fo u tsu yuwan ta ili i na u dammai?”

Yesu yuwaan ta vuma vo otoni a lima opocino

(*Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39*)

5

¹ *Avu* Yesu no ojoro a yi a pasa a 'yawa upasu u mala u ndede, ejege a lyuci na a tsu de Garasa. ² *Ayi* a motaa pe atsuma a wantsu'un, *avu* vuma za na ri no otoni a lima u ga'ashin na *ayi*. ³ Ason a da bata a nden ma yi. Babu za na ri nu ucira u na waa gura nla yi, ko na akani. ⁴ *A* tsu nla yi ta ana ne ekere na akani, amma u tsu kakasa le ta. Babu za na ri nu ucira u na waa gura goloo yi. ⁵ Usana nu ulivu u tsu *dana* ta a agadi atsuma a ason a na a yuwain a atali. Reve u *dana* a yisaali, na wu padi aciyayi.

⁶ Ana u cinkayai Yesu alanga, *avu* u suma ni iladi a *tawa*, *avu* u kingyo a makakan ma yi. ⁷⁻⁸ *Avu* Yesu damma otoni a lima'a, “Lyawa vuma ndolo.” Dada u boshoi na yisaali a dansa, “Te da imini

ya wu na amu, Yesu Mawun ma Asula? Kucina na Asula, vaa ca mu atsumalima shi.”

⁹ Avu we ece yi, “Cine tsa da aala a wu?”

Avu u usu, “Aala a va a da Obolo adama a na tsu ta abunda.” ¹⁰ Avu u pati Yesu lon adama u lyawa le e ida'a.

¹¹ Ubata u na a danai, ngurusumu n dana ta lo na abunda, a zamishi ilyalya zala va agadi. ¹² Avu otoni a lima'a a pati yi, a damma, “Gbara tsu a yawa atsuma a ngurusumu, adama tsu uwa pe atsuma e le.” ¹³ Avu gba u usu le. Avu otoni a lima o uta a uwa atsuma a ngurusumu. Aza a danai lo suru, avu a suma a yawa a mala. Avu a riya pe, avu a kuwa pe. Abunda e le a ta rawa ukpakukupa ure (2,000).

¹⁴ Reve aza a na a danai a aguba a ngurusumu'u, avu a suma, avu a yawa a ca alabari a lyuci na mulyuci. Avu ama a tawa e ene ili i na i farai. ¹⁵ Ana a tawai ubata wa Yesu, avu a cina lo vuma na danai no otoni a lima nden ubata wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve a uwwa wovon. ¹⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ili i na i cinai za vo otoni a lima'a na ngurusumu. ¹⁷ Avu e teme a patishi Yesu u lyawaa le ida i le.

¹⁸ Mantsa ma na Yesu danai a uwusa a wantsun, avu za na danai no otoni a lima'a u pati yi ankuri, u lyawa yi u yawa obolo na ayi.

¹⁹ Amma u yuwan ta, avu u damma yi, “Yawa o u'wa u du, vu yawa bata a n'utsa ma wu waru, vu ca le alabari e ili i na a Asula a yuwaan nuwu.”

²⁰ Avu u kara a casu alabari upasu wi ida wa Dikafoli*, ili i sa'ani i na Yesu yuwaan niyi. Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i ndolo.

*Jayiru yawa ta ubata wa Yesu
(Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)*

²¹ Mantsa ma na Yesu kambai a yawa upasu u ndefe, avu ama o boloto abunda ubata wa yi, ayi lo zuzu na mala'a. ²² Atsuma a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta we ene yi. Avu u kingyo a makakan ma yi, ²³ a patishi yi lon, adansa, “Usheli u ke'en u va u ciga makuwaa. N ciga ta vu tawa vu kuruwa yi ukere, adama u kamba gbaga.”

²⁴ Reve u yawa obolo na ayi, reve ama a abunda o toni yi a gbagbalasa yi.

Ka na oo ocosu mpasa

²⁵ Atsuma o obolo'o, ka ro na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa shi ta pe. ²⁶ Wu uwwa ta awuya lon e ekere a aza a aguma, waru wu una ta ili i na u ri na ayi suru, amma u jebe yi shi, she ili i na i yawai elime. ²⁷ Ana wu uwwai adama e Yesu, avu u tawa nu ucina wa yi atsuma o obolo'o, avu u ju'wan utugu wa yi. ²⁸ U jijan ta o ookolo a yi, “Na n ju'wan utugu wa yi goon, n ta kamba gbaga.”

²⁹ Babu usan wocosu wu mpasa ma yi n lyawai, avu u reve u tsura ta lafiya lipu va yi. ³⁰ Avu Yesu reveshi ucira wu uta ta a lipu va yi. Dada u vadalai atsuma o obolo'o, avu we ece, “Zane da ju'wan numu utugu?”

³¹ Reve ojoro a yi a usu yi, “Ve ene obolo a gbagbalasa wu, avu ve ece, ‘Zane da ju'wan nuwu utugu?’ ”

³² Avu u kara a vadala adama we ene za na yuwain ulinga u ndolo. ³³ Avu ka'a, ana u revei ili i na i yuwan niyi, avu u tawa u kingyo a makakan ma yi na wovon na meje'en ma lipu. Avu u damma yi amayun suru. ³⁴ Avu u damma yi, “Usheli, ucawu wo okolo a wu u kambato wu ta gbaga. Wala na mazanga, babu ubanakun.”

Yesu yasa'in usheli wa Jayiru

* 5:20 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

³⁵ *Ɔyi pe atsuma a adanshi, avu ozo o ro a tawa de o u'wa wu zagbain va aa'isa a damma, "Usheli wa wu u kuwa ta. Cine vaa damaton yi waru?"*

³⁶ *Agba Yesu polo atsuvu e ili i na aa dansa shi. Avu u damma zagbail'in, "She vu uwwa wovon wan, vu ca okolo goon."* ³⁷ *U lyawa nanza toni yi shi, she Bituru, na Yakubu, na Yahaya mawun ma anawu ma Yakubu.* ³⁸ *Ana a rawai o u'wa'a, avu wu uwwa a yuwusan elemu, e mesun, a yisaali babu ukotu.* ³⁹ *Ana u uwai, avu u damma le, "Nye i zuwai i ri a yisaali babu ukotu? Usheli'i u ri ukwa shi, nlavu n da waa yuwusan."*

⁴⁰ *Avu a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. Ana wu utaa nle a alanga suru, avu u tara nshawu mu usheli'i obolo no ojoro a yi, aza ubata u na mawu'un u danai.* ⁴¹ *Avu u reme ukere wa yi, u damma yi, "Tali ta kumi." Ili i na waa dansa da nda, "Mesheli, n ta dansaa wu, 'yon."*

⁴² *Babu usan avu usheli'i u 'yoshin, u fara mmalu. A'wan a yi kupa ne ejere a da a danai. Avu a uwa asalama abunda.* ⁴³ *Avu u rono le atsuvu lon, she a damma nanza wan. Avu u damma le waru a ca usheli'i iliyalya.*

*A 'yuwan ta Yesu a lyuci le
(Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)*

6

¹ *Yesu lyawa ta de, avu u kambu Nazara lyuci le. Avu ojoro a yi o toni yi.* ² *Ana urana wa Ashibi u rawai, avu u teme uritosu a aa'isa.† Ama a na a uwwa niyi o uritosu, avu a yuwan asalama, adansa, "Te da vuma nda tsura† ili i nda suru? Cu'un vu urevu ne da a ca niyi tsunda? Kalyuwa cu'un vu ulinga wa asalama u na waa yuwusan.*

* **6:11** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutā ma atugu ko wu kala mabutā ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

³ *Ɔyi nda, ayi da za vu ushe'len ndolo shi, mawun ma Meri,† zakpara va Yakubu, obolo na Isuhu, na Yahuza na Simo shi? Aza a yi e esheli pa da a ri obolo na tsu shi?" Dada a 'yuwan niyi.*

⁴ *Avu u damma le, "A tsu 'yuwan vumavasula ubata u ro shi, she a lyuci le obolo na aza a yi, nu u'wa u le."* ⁵ *U gura yuwan ulinga wa asalama a lyuci le shi. Ke'en da u kuruwayi aza o ubanakun ukere, avu u kambato le gbaga.*

⁶ *U yuwan ta asalama lon, ana a kudai a ca okolo.*

*Yesu lyungu ta Kupanejere
(Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)*

Avu u kandaruwa a 'yawa a mu-lyuci a yuwusan urocusu. ⁷ *Avu u de Kupanejere† u lyungu le ama e re re. U ca le ta ucira e ekere o otoni a lima.* ⁸ *Avu u damma le, "She i tara ili i ro a mmalu n du wan, she adanga. She i tara opopofu wan, ko tsan, ko ikebe o osonu a du wan.* ⁹ *I oto atan, amma she i tara atugu o ro wan."* ¹⁰ *Avu u dammisa le, "Ni i rawa ubata u na a ushi ndu, yi isawan pe o u'wa'a she mantsa ma na yaa lyawa lyuci ndolo.* ¹¹ *Agba ni i rawa a lyuci na a usu ndu shi, ko a uwwa du shi, i lyawa yi, avu i kakala mabutā ma ana ma du. U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi."**

¹² *Avu a kara a yuwusan alajiya, a dansaa ama a vadala† ubata wa Asula, a lyawa unusu u le.* ¹³ *O utaa ta otoni a lima na abunda, avu a putala aza o ubanakun mani'in, avu a tsura lafiya.*

*Ukwa wa Yahaya za vu Urum-
busu
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)*

¹⁴ *Ana Mogono Hiridu† uwwai alabari e Yesu, adama a na aala e Yesu o'wo ta urevu bata suru. Avu ozo o ro a damma, "A lyasan*

tā Yahaya za vu Urumbusu. Dada u tsurā ucira u na waa yuwusan ulinga wa asalama.”†

¹⁵ Ozo o ro gba a damma, “Iliya da.”

Ozo o ro a damma, “Ayi vu-maṣulā ro da, oroci a maṣulā o ofaru.”

¹⁶ Ana Hiridu uwwai ne, aṣu u damma, “Yahaya za vu Urumbusu da, za na n zuwai o kodoi aaci a yi, amma a 'yaṣan yi ta.” ¹⁷ U damma tā ne adama a na ayi na aciyayi u lyungu tā de e reme yi. Aṣu waru u zuwa a nla yi, adama a ka na a tsu de Hiridiya ka vawun va yi Filibu, za na u usai. ¹⁸ Adama a na Yahaya dana tā a dansaa yi, “U ri ulobonu vu zuwa ka vawun va wu shi.”

¹⁹ Aṣu Hiridiya zuwa yi o ookolo a yi, hali u shi u ciga woo una yi. Agba u tsurā ure u na wu una yi shi. ²⁰ Adama a na mogono'o wu uwwusa tā wovon wa Yahaya, adama a na u reve tā vuma va akiza da. Mantsa ma na wu uwwa niyi, ookolo a yi a tsu dana nden shi, suru na ne u tsu ciga tā wu uwwa yi.

²¹ Amma o ukosu, Hiridiya tsurā tā ure u ro. Ana urana u na a matsain mogono'o u kandaruwai, u banu tā ngono, na nan yali a gbagbain, na azagbain o upasu wa Galili abuki. ²² Ana usheli wa Hiridiya u uwa u je'ein, aṣu mogono'o na aza a na u banuyi a yuwan mazanga. Aṣu u damma usheli'i, “Pati ili i na vu cigai suru, n ta ca wu.” ²³ U kucinaa yi tā, u damma, “Ili i na vu pati numu suru, n ta ca wu. Ko ubatsalai u tsugono tsā va tsa da vu cigai, n ta ca wu.”

²⁴ Aṣu wu utā we ece mma va yi, “Nye maa pati?” Aṣu u usu yi, “Pati aaci a Yahaya za vu Urumbusu.” ²⁵ Babu usan, aṣu u kamba o ukobu u mogono, u pati yi u damma, “Gogogo, n ciga tā vu ca

mu aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara.”

²⁶ Aṣu atsuma o mogono a langa lon, amma adama a akucunu a na u yuwain elime a ama, u ri n cine waa yuwan u putsa yi shi. ²⁷ Lo da u lyunguyi agbashi a yi, u damma o kodoo yi aaci a Yahaya a tawaā. A kara tā o kodo aaci a yi o u'wa wa ali. ²⁸ Reve u tawaā na aaci'i a mapara, u ca usheli'i. Mawun ma ka gba, u ca mma va yi.

²⁹ Mantsa ma na ojoro a Yahaya a uwwai alabari o ndolo, aṣu a tawa a tara lipu va yi, a 'yawa a cido yi.

Yesu lyuwato tā ama uk-pakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

³⁰ Ana ojoro e Yesu a kambai ubatā wa yi, reve a damma yi ili i na a yuwain suru, ni ili i na o ritoi. ³¹ Ama na abunda a tawusa na a kambai, ayi no ojoro a yi a tsurā mantsa ma na aa lyuwa ilyalya shi. Aṣu u damma le, “Tawai, tsu 'yawai ubatā u na ama a ri shi, yi ivuwan.” ³² Aṣu a kara a uwa a wantsun a 'yawa ubatā u na ama a ri shi, ele goon.

³³ Ana obolo a ama a na a tawai batā batā e ene nle a makaraa e reve le tā, aṣu a suma a 'yawa upasu u ndede kafu ele a rawa de. ³⁴ Ana u rawai de, aṣu we ene obolo a ama lon. Aṣu we ene le iliyali, adama a na a dana tā she damma ikyon i na i ri na za wa aguba shi. Aṣu u teme o rocosu ili na abunda.

³⁵ Ana urana u kotoi, aṣu ojoro a yi a tawa ubatā wa yi. Aṣu a damma yi, “Ubatā u nda gba ama pa shi, waru urana u da nda u kotoi. ³⁶ Damma le a kara a 'yawa a mulyuci n wawa'a n na n ri lo zuzu, a tsulaa aciyeye ilyalya i na aa lyuwa.”

³⁷ Aṣu u usu le, “'Yawai i ca le ilyalya i na aa lyuwa.”

† 6:37 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “dinari ukpakure (200).” Kalyuwa Ucuḍuwu wi “Ikebe.”

Àvu a usu yi, “Tsu 'yàwà tsu una ikebe i na i rawai ikebe† yu ulivu ukpakure (200) e ilyalya, àvu tsu ca le a lyuwa?”

³⁸ Àvu we ece le, “Opopofu a yan a dā dū? 'Yàwà i kàlyuwa.”

Ana a 'yàwà i kàlyuwa, àvu a damma, “Ozo o ton a dā, nà mugula n re.”

³⁹ Àvu u damma le suru ko zane dā dānu a anlyà o utānu obolo obolo. ⁴⁰ Ne dā a dānà ozo o ro kupoton-uton, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁴¹ Ana u tarai opopofu o to'on nā mugula n re'e, àvu u 'yāsan aaci zuva, àvu u godyoo Àsulā. Ana u bubusai opopofu nā mugula'a, reve u ca ojoro a yi, e ne'eshen ama. E ne'eshen le tã opopofu nā mugula n ndolo suru. ⁴² Suru nle a lyuwa tã a cuwān. ⁴³ Àvu ojoro a yi o òloto asaka kupa ne ejere, asaka o opopofu nā mugula n na m buwai. ⁴⁴ Ama a na a lyuwai ilyalya i ndolo ali ukpakukupa uton (5,000) u dā.

Yesu a mmalu zuva mini
(Mat. 14:22-33; Yah. 6:15-21)

⁴⁵ Àvu u zuwushi ojoro a yi a uwa a wantsun a fara pasaa yi a 'yàwà a lyuci va Besaida, kafu u lyawa obolo'o. ⁴⁶ Ana u lyawa nle, àvu u kumba a aagadi, adama u 'yàwà u yuwan avasa.

⁴⁷ Ana ulivu u yuwain, wantsun gba e memere ma mala, Yesu gba ayi de a aagadi ayi a nde'en. ⁴⁸ Reve we ene le e melen nā wantsu'un a mala, adama a na upepu u ta damatosun le. Mantsa ma na nton n tsu saala nā wasasa, àvu u karā a 'yàwà ye'e le a mmalu a mala. U yuwan tã she damma u tã karā le, ⁴⁹ amma ana e ene niyi a mmalu a mini, àvu a jiyān she damma yimodi i dā. Àvu o oruwo, ⁵⁰ adama a na wo o'woi suru nle e ene yi tã, àvu a dā'wan.

Lo dā u yuwaan nle adanshi, “Guzai okolo a dū, àmu dā. She yu uwwa wovon wan.” ⁵¹ Àvu u

uwa a wantsun ne ele, dāda upepu u voyin. Àvu e reme asalama lon, ⁵² adama a na hali n gogo koto a ri nu urevu wu ulyuwatosu wu ukpakukupa uto'on (5,000) shi. Adama a na okolo e le a dānā ta ugbawu.

Yesu kambato ta vuma va Janisara gbagā

(Mat. 14:34-36)

⁵³ Ana a pasai, a rawai e idā ya Janisara, àvu a nla wantsu'un. ⁵⁴ Nā motaa me le a wantsun, àvu ama e reve yi. ⁵⁵ Àvu a suma batā suru a tarasa aza o ubanakun a avalu a tawusaā yi ko te dā a uwwai u ri. ⁵⁶ Ubatā u na u uwai suru, a lyuci gbain nā mulyuci'i na akapi a batā, a tsu zuwaa yi tã aza o ubanakun o u'uwata we eden. Àvu, a pati yi u lyawa le a ju'wan nge'en mu utugu mā yi. Aza a na a ju'wan niyi suru a tsurā tã lafiya.

Uritosu wu nkaya
(Mat. 15:1-9)

7

¹ Afarishi o ro obolo nā munlu n Wilā n ro o utā tã Urishelima reve o òloto ubatā wā Yesu. ² E ene tã ojoro a yi a alyā e ilyalya ne ekere babu sa'a o ure u na wu ntsayi shi.

³ Afarishi na akapi a aza a Isra'ila a ta yuwusan cine nkaya n dammai wu ntsaa tã a yuwan. A tsu sa'a tã ekere e le ulobonu. ⁴ A tsu 'yuwan tã a lyuwa ilyalya e eden she na a sa'a ekere. Ili nā abunda i tã lo, tsa wuzā'u wu nden, nā munda obolo na asa'atsu.

⁵ Adama a na a tsu sa'a tã ulobonu, ana e enei ojoro a yi a alyā tsundolo, reve e ece yi, “Nye i zuwai ojoro a wu a kurusu ili i na yi ntsayi shi? Tsu cina le tã a alyā babu a sa'a ekere.”

⁶ Àvu u damma le, “Aza e ikpa'a! Wo o'wo tã unatā na Ishaya yuwain adanshi a Àsulā a aci a dū. Ununa a dānāi,

‘Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon, okolo e le gba alanga a da a ri na amu.

⁷ Aganda a na aa yuwusaan mu ili ya abula i da shi. Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.’ [◇]

⁸ “Yi icina ta na wila wa Asula, avu i toni uritosu wa ama.”

⁹ Avu u damma le, “Yi icina ta ni ili i na Asula a dammai, avu i toni uritosu u du. ¹⁰ Adama a na Musa† dammai, ‘Vu ca dada na mma va wu tsugbain. Waru za na isulai dada ko mma va yi, a ciga a ‘yuwan o una yi.’ [◇] ¹¹ Amma uritosu u du u damma ta ili i sa’ani i da vuma damma dada ko mma va yi, ili i na n shi a ca du n ca ta de Asula. ¹² I putsa yi ta na waa kamba dada ko mma va yi ni ili i ro. ¹³ Ne da i tsu yuwan, avu i kambato adanshi a Asula pere, adama o uritosu u du, ili i na abunda icu’un i ndolo i da i tsu yuwan.”

Ili i na i tsu lungusa vuma
(Mat. 15:10-20)

¹⁴ Avu u dewishe obolo’o, avu u dammisa le, “I zuwa atsuvu suru ndu yu uwwa ili i na maa damma. ¹⁵ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma ayi da u tsu lungusa wuma wa yi shi, she ili i na i tsu uta o okolo, ayi da u tsu lungusa yi. ¹⁶ [Za na ri na atsuvu, wu uwwa.]”

¹⁷ Ana wu kasai no obolo’o, avu u uwa o u’wa. Avu o joro e ece yi ili i na iroci’i waa dansa. ¹⁸ Avu u usu le, “Adu fo i reve ili i na iroci’i waa dansa shi? Adu fo i reve shi, ko nye da i uwai a atsuma a vuma, u tsu lungusa yi shi? ¹⁹ Adama a na u uwa o okolo a yi shi, amma u uwa ta a atsuma a yi, ne da waru woo uta?” Ne da Yesu yuwain u kambatoi ilyalya suru ulobonu adama a alya.

²⁰ Avu waru u damma, “Ili i na yoo utusa ubata u vuma, ayi da u

tsu lungusa yi. ²¹ Adama a na pe da, pe o okolo a vuma da icu’un i nda yo utusa: majiyan me iwuya, tsipere, na wivu, na mona ma ama, ²² nu uforondo, ni iwuya, na wulumu, nu unusu icu’un icu’un, na tsurala, ne epen, na aci o ugbamu na tsulo. ²³ Iwuya i pe o okolo a vuma a da a tsu uta, avu a zuwa yi wo o’wo ili yi idaba e ekere a Asula.”

Ucawu wo okolo a ka a Meheleni
(Mat. 15:21-28)

²⁴ Diga lo avu u kamba a ‘yawa a mbanda ma Taya na Sida. Avu u uwa o u’wa u ro, u ciga nanza reve shi, amma u ri n soko aciyayi shi. ²⁵ Ka na mawun ma yi, usheli u wa’a u danai no otoni a lima, ana wu uwwai alabari e Yesu, avu u tawa u kingyo a makakan ma yi. ²⁶ Ka’a gba Meheleni ma da, ubata u na wu utai gba Basurofiniki da. Avu u pati Yesu utaa otoni a lima a na a uwai atsuma a mawun ma yi. ²⁷ Avu u usu ka’a, “Lyawa tsu fara lyuwato muwun mu u’wa. U ri ulobonu a tara ilyalya i muwun avu a variya musan shi.”

²⁸ Amma u usu yi ta, u damma, “Ne da u ri Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta akapi e ilyalya i muwun.”

²⁹ Avu u damma yi, “Adama a adanshi a wu, wala a kamba o u’wa, otoni a lima’a a lyawa ta mawun ma wu.”

³⁰ Avu u kamba o u’wa, avu u cina mawun ma yi nven a avalu. Cina otoni a lima’a a lyawa yi.

Yesu kambato ta agulani gbaga

³¹ Avu u lyawa mbanda ma Taya, u toni a ‘yawa Sida a ‘yawa a Mala ma Galili, ni ida i na a tsu de Dikafoli.* ³² Ama o ro a tawaa yi ta na vuma na danai aagulani waru nu usan u da u tsu gura damma, avu a pati Yesu ankuri u kuruwa

◇ 7:7 Isha. 29:13. ◇ 7:10 Mta. 20:12; Mta. 21:17; N.Gn. 20:9; U.Wl. 5:16. * 7:31 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

vuma'a ukere. ³³ *Avu* Yesu tara yi a 'yawa ubata u na ama a danai shi, *avu* u zuwa akatsu a yi a at-suvu a vuma'a, u tswan matsan ma yi, *avu* u ju'wan eelentsu a vuma'a. ³⁴ *Avu* Yesu kalyuwa zuwa no okolo a ta, *avu* u damma yi, "Ifata!" adansa, "Kpatu'wa!"

³⁵ *Avu* u kpatu'wa atsuva a yi. Ili i na i shi yi n'ai eelentsu a yi, u bada. *Avu* u yuwan adanshi mejege. ³⁶ U damma le ta she a damma ama wan, amma she ili i na i lyuwai elime a casu alabari a yi. ³⁷ *Avu* a yuwan asalama lon, a damma, "Kalyuwa cine u yuwain ili'i suru mejege. Hali u gura zuwa agulani a uwwa. Aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, a yuwan adanshi."

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi
(Mat. 15:32-39)

8

¹ A mantsa mo ndolo, obolo a ama o ro o boloto ta abunda, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi. *Avu* Yesu de ojoro a yi, *avu* u damma le, ² "N te eneshe obolo a ama nda'a iliyali, adama a na o to obolo na mu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi. ³ Waru na n damma le a tyo o u'wa na ambulu, aa gura rawa o u'wa shi, ozo o ro da nda gba o utai alanga."

⁴ *Avu* ojoro a yi a usu yi, a damma, "Ubatu u nda ogozo a da, te da gba tsaa gura tsura ilyalya i na tsaa gura lyuwato ama a abunda a nda?"

⁵ *Avu* we ece le, "Opopofu a yan a da du?"

Avu a damma, "Aza e cindere."

⁶ *Avu* u zuwa ama'a a danu e ida. Ana u tarai opopofu e cindere o ndolo, *avu* u godyoo Asula, *avu* u bubusa, u casu ojoro a yi a 'yawaa obolo a ama'a. *Avu* a 'yawusaa le. ⁷ A dana ta na mugula n keke'en wa'a. Ana u godyoyi Asula, *avu* u

damma a 'yawaa le. ⁸⁻⁹ Ama ukpakukupa unashi (4,000) u da a shi o bolotoi, *avu* gba a lyuwa ilyalya hali a cuwan. Reve ojoro o boloto akapi a na a buwai reve o shiton asaka e cindere. *Avu* u damma le a tyo o u'wa. ¹⁰ A jima shi, da da u uwai a wantsun no ojoro a yi a tyo Dalmanuta.

Afarishi a zami ta ili ya asalama
(Mat. 16:1-4)

¹¹ Afarishi a tawa e teme mawasan na ayi, a ta zama u roco le iroci de zuwa, adama a lyungwa yi. ¹² *Avu* wi ivuwan ogbolo a ruhu va yi, u damma, "Nye i zuwai ama o gogo a ri e izami yi iroci? Amayun a da n damma ndu, babu iroci i na oo roco ama o gogo."

¹³ *Avu* u lyawa le lo, *avu* u kamba a wantsun u pasa a 'yawa a mangan n dede.

Wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu
(Mat. 16:5-12)

¹⁴ Reve e reme mmalu agba e icina ta a na a tawaa no opopofu, ili i na i ri lo le pe a wantsu'un u la'a za ta shi. ¹⁵ *Avu* u damma le, "I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu."

¹⁶ *Avu* a dammulai, "U damma ta ne ana wo o'woi tsu ri no opopofu shi."

¹⁷ Yesu gba u reve ta ili i na a dammulai, *avu* we ece le, "Nye i zuwai i dammai i ri no opopofu shi? Koto ye ene ko i reve shi? ¹⁸ I ta ne esu, amma yee ene shi. I ta na atsuva, amma yaa uwwa shi. ¹⁹ Waru i cuwan ana m bubusai opopofu o ton, *avu* n ne'eshen ama ukpakukupa uton shi? Akapi gba asaka a yan a da i bolotoi?"

Avu a usu, "Kupa ne ejere."

²⁰ Da da we ece nle, "Ana m bubusayi ama opopofu e cindere, akapi a asaka a yan a da a buwai ana i bolotoi?"

Reve a usu yi "Aza e cindere a da."

21 Dada we ece nle, “Hali n gogo koto i reve ili i na maa dansaa du shi?”

Yesu kpatu'wa ta irumba esu

22 Avu a rawa a lyuci va Besaida. Reve ama a tawaa Yesu ni irumba, avu a pati yi u ju'wan yi. 23 Avu u reme ukere wa yi, wu utaa yi a mbaanga n lyuci. Reve u tsuwaan yi matsan e esu, waru u kuruwa yi ukere, avu we ece yi, “Vu gura ta ene ili i ro?”

24 Avu irumba'a u 'yasan urewesu, avu u usu, “N te eneshe ama. Amma oroci a danga a da mee eneshe le a agara.”

25 Avu u zuwisaa yi ukere o urewesu. Avu irumba i kpatu'wa esu yi we ene ili suru mejege. 26 Avu Yesu damma yi u wala a tyo o u'wa, waru u damma yi ta, “She vu uwa a malyuci mo ndolo wan.”

Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu

(Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21)

27 Yesu 'yon ta no ogoro a yi, u uwa mulyuci n Kasariya Filibi. Avu we ece ogoro a yi, “Zane da ama aa dansa n ri?”

28 Avu a usu yi, “Yahaya za vu Urumbusu, ozo o ro gba a damma, Iliya, ozo o ro gba a damma vu uta ta atsuma a amasula.”

29 Avu we ece le, “Amma adu gba, zane da yaa dansa n ri?”

Avu Bituru usu yi, “Avu da Kristi'it Zamawawa.”†

30 Avu u rono le atsuvu she a damma nanza wan.

Yesu yuwisan ta adanshi adama o ukwa wa yi

(Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27)

31 Avu u teme o ritosu le, a dansa, “Amu Mawun ma Vuma n to sowo atsumalima lon. Waru azagbain, na nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila a ta 'yuwan mu, hali o una mu. Agba na a yuwan rana ta'atsu, n ta 'yon wuma.” 32 A alanga eteshe a da u damma nle adanshi o ndolo. Avu Bituru de yi

a tyo a nge'en, u teme a yuwusaan yi nlangi. 33 Amma ana Yesu vadalai, we enei ogoro a yi, avu u bara Bituru, u damma, “Vu yuwan alanga na amu, avu Male! Vaa yuwusan avasa adama a na ili ya Asula yaa shiwan shi, she ili ya ama.”

34 Avu u de obolo'o obolo no ogoro a yi, u damma le, “Za na cigai u toni mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru, nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a yi, avu u toni mu. 35 Za na ri ada a wuma wa yi, u ta lamba yi. Amma za na lambai wuma wa yi adama a va, adama a Alabari a Sa'ani waru, u ta tsura yi. 36 Nye i da vuma munai ko nu u tsura uvadi u nda suru, avu u lamba wuma wa yi? 37 Nye waru vuma aa gura tsupa, avu u wawa wuma wa yi? 38 Na za uwwa wono u va na alajiya a va o uvadi u iwuya wu ulambu wa abula u nda, Mawun ma Vuma fo u ta uwwa wono wa yi, nu u 'yawa a makakan ma Dada va yi na nlingata ma Asula.”

9

1 Avu u lyuwa elime na adanshi, “Amayun da maa dansaa du, ozo o ro a ta pa ubata u nda na ee ene ukwa shi, she ne e ene tsugono tsu Asula tsu tawa nu ucira.”

Lipu va Yesu vadalai

(Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36)

2 Ana a yuwain rana tali, avu Yesu tara Bituru, na Yakubu, na Yahaya, u 'yawato le a masasan mo uga'an, ele goon. Avu oroci a yi a vadala elime e le. 3 Itana ya yi i vadala yo o'wo u'uri puwu a madala, pa o uvadi u nda babu za na aa gura zaza'wa le ne. 4 Avu e eneshi Iliya† na Musa, a yuwusan adanshi na Yesu.

5 Avu Bituru cananaa yi una, “Manlu, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya.” 6 U lamba ta ili

i na waa damma, adama a na wu uwwai wovon lon.

⁷ ƆƆv u eleshe a tawa a kpatu le nu ululu, avu uɗyo wu utā de e eleshe'e, "Mawun ma na n cigai lon da nda, yu uwwa yi." ⁸ ƆƆv a jika a kanlashi, amma e ene waru za ro shi, Yesu da goon e enei obolo ne ele.

⁹ Ana a cipai de a masasa'an, avu u damma le, "She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na Mawun ma Vuma mo 'yon atsuma o ukwa."

¹⁰ A yuwan ta ili i na u damma nle a yuwan, amma a yuwusan ta adanshi'i goon le, "Nye i da waa dansa adama o u'yosun o ukwa u nda?"

¹¹ ƆƆv u ece yi, "Nye i zuwai munlu n Wila n dammai nga Iliya ta fara tawa elime a Kristi Zamawawa?"

¹² ƆƆv u usu le, "Iliya da fara tawai, adama a na woo fofo ili suru. Nye i zuwai a danai, adama a Mawun ma Vuma, 'U to sowo awuya icu'un icu'un, waru aa 'yuwan yi?' ¹³ Amma n ta dansaa du, Iliya tawa ta de, a yuwaan yi ta cine a cigai, cine alabari a yi a ri ufanu."

Yesu kambato ta mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43)

¹⁴ Ana a kambai ubata u na ojoro a yi a ri, avu e ene abajini o obolo ukandaruwu ne ele. Munlu n Wila waru n dana ta a mawasan ne ele.

¹⁵ Na menee ma Yesu, avu obolo'o a yuwan asalama lon. Avu o boso ni iladi a tawa ubata wa yi, a casasa yi.

¹⁶ Avu we ece le, "Mawasan ma ne yaa yuwusan?"

¹⁷ Avu za ta atsuma o obolo'o u usu yi, "Manlu, mpa nda n tawaa nuwu na molobo ma va za na ri no otoni a lima. Adama o ndolo u tsu gura yuwan adanshi shi. ¹⁸ Mantsa ma na otoni a lima'a a kumba niyi suru, she na a vari yi e ida, unā wa

yi a yuwusan apiva, u galalai anga a yi, avu wo o'wo wudaruwu. Avu m pati ojoro a wu o lo otoni a lima a yi, avu a kuda."

¹⁹ Avu u usu le, "Adu ama o gogo aza a na aa casu okolo shi. N jima ta nden na adu. Hali mantsa ma ne maa danu na adu a yuwusan ankuri na adu? Tawaa numu na ayi."

²⁰ Avu a tawaa yi na molobo'o. Ana otoni a lima'a e enei Yesu, avu a varu molobo'o e ida babu usan, lipu va yi e meje'en. Reve u riyā u dana e igandalu, unā wa yi o utusa apiva. ²¹ Avu Yesu ece dada va yi, "Urana u ne ili i ndolo i cina niyi?"

Avu u damma, "Ayi a mawun. ²² U sowo ta a varusu yi a akina na a mini, adama wu una yi. Amma na vaa gura yuwan ili i ro, ve ene tsu iliyali, vu kamba tsu."

²³ Avu u damma yi, "Na maa gura? Ili suru ili i na aa gura yuwan da e ekere a za na cayi okolo."

²⁴ Avu wu utaa uɗyo babu usan, "N ca ta okolo. Kamba mu n dashi ca okolo."

²⁵ Ana Yesu enei obolo a ama a tawusa lo ubata'a, avu u bara otoni a lima, u damma, "Avu otoni a lima a na a tsu putsaa na adanshi, n damma wu ta, vu kasa na ayi. She vu dashi toni yi wan."

²⁶ Ana otoni a lima a yi a saalai, avu a kpasu'wa yi e ida lon, lipu va yi e meje'en, avu a kasa na ayi. Avu molobo'o wo o'wo tsa akwakwa, hali wo o'wo ama na abunda a damma, "U kuwa ta." ²⁷ Avu Yesu reme ukere wa yi u 'yasan yi, avu u 'yon mishin.

²⁸ Ana u uwai o u'wa, avu ojoro a yi e ece yi usokowu, "Nye i zuwai tsu kudai, a na tsoo lo otoni a lima o ndolo?"

²⁹ Avu u usu le, "Na avasa a da goon aa gura lo cu'un ndolo a alanga, babu ili i ro."*

* 9:29 Akuci a aatagada o ro a ta na: "Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda."

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wanyi

(*Mat. 17:22-23; Luk. 9:43-45*)

³⁰ *Avu a 'yon lo, a uwa e ida ya Galili. U ciga nanza reve shi.* ³¹ *Adama a na u to ritosu ojoro a yi, u ta dansaa le, "A ta ca Mawun ma Vuma e ekere a ama waru a to una yi. Na o una yi, na a yuwan rana ta'atsu u ta 'yon."*

³² *Amma a gura reve adanshi'i shi, avu waru a uwwusa wovon na ee ece yi.*

Tsugbashi tsa abula

(*Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48*)

³³ *Avu a rawa Kafarnahum. Ana u uwai o u'wa, avu we ece le, "Mawasan ma ne yaa yuwusan o ure?"*

³⁴ *Avu a rungwa kpaku kpaku, adama a na a yuwan ta mawasan o ure za na o'wo zagbain atsuma e le.* ³⁵ *Avu u danu, u de Kupanejere'e. Avu u damma le, "Za na cigai woo o'wo zagbain, u kamba za vu ukosu, aagbashi a ama suru waru."*

³⁶ *Avu u shede mawun mo ro u zuwa yi e memere, avu u katala yi. Dada u damma nle,* ³⁷ *"Za na ushiyi mawun me ke'en cu'un nda adama a ala' a va, amu da u ushiyi. Za na waru usu numu, amu da u ushiyi goon shi, amma za na lyungu numu da u ushiyi."*

Za na 'yuwan ntsu shi, za tsu da
(*Luk. 9:49-50*)

³⁸ *Avu Yahaya usu yi, "Manlu, tse ene ta nanza o utusaa otoni a lima na ala a wu. Atsu gba tsu putsa yi ta, adama a na u ri oo tono tsu shi."*

³⁹ *Amma u damma ta, "She i putsa yi wan, adama a na za na gura yuwain ulinga wa asalama a ala a va, waa gura vadala u yuwan adanshi avama adama a va shi.* ⁴⁰ *Za na ri a tsurala na tsu shi, za tsu da.* ⁴¹ *Amayun a da maa dansaa du, za na ca ndu mini i sowo adama a va, u ta tsura iliyinkapa.*

◇ 10:4 U.W.I. 24:1-4.

Re mariyaa atsuma o unusu

(*Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2*)

⁴² *"Na nanza aa zuwa atsuma a muwun n nda a riya, u ta la'a a nlaa yi utali u yira a yinlu ya yi, avu a vari yi a mala.* ⁴³ *Nu ukere wa wu waa zuwa wu, vu nusan, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsura wuma babu ukere u ta ana vaa tsura ekere e re, avu vu uwa a akina.†* ⁴⁴ *[Ubata u na azun a tsu kuwa shi, waru akina a tsu kima shi.]* ⁴⁵ *Na anana a wu aa zuwa wu vu yuwan unusu, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsura wuma na tsukut-suma, ana aa vari wu atsuma a akina na ana e re.* ⁴⁶ *[Ubata u na azun a ri n kuwa shi, waru akina a ri n kima shi.]* ⁴⁷ *Na lyusu va wu aa zuwa wu vu yuwan unusu, vu kongoro yi. U ta la'aa wu, vu uwa o tsugono tsa Asula na lyusu ta, ana aa vari wu atsuma a akina ne esu e re.* ⁴⁸ *Ubata u na azun a ri n kuwa shi, waru akina a ri n kima shi.*

⁴⁹ *"Na akina a da aa lyungwa ama suru, cine a tsu lapula ili na akpadi.*

⁵⁰ *"Akpadi a tu ulobonu, amma na a langa, na nye da vaa lapula yi?"* *"I dana na akpadi o okolo a du, i yuwan nden n sa'ani."*

Uritosu adama o lolo

(*Mat. 19:1-12; Luk. 16:18*)

10

¹ *Yesu lyawa ta de, avu u kamba e ida ya Yahuda, waru nu upasu wa Urdu, ama na abunda o boloto ta ubata wa yi, avu u kara o rocosu le ununa u tsu yuwusan.*

² *Avu Afarishi a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, "Unusu u da vuma lyawa ka va yi?"*

³ *Avu we ece le, "Nye i da Musa damma ndu?"*

⁴ *Reve a usu yi, "Musa damma tsu ta tsu ca ka aatagada a wukasu u lolo, avu a lyawa yi." ◇*

⁵ *Dada u usu nle, "Musa damma du ta ne, adama a na i ri na aciyogbamu.* ⁶ *Amma a mantsa ma na*

a yuwain uvadi ne da u danai shi. Amma ana a fara a yuwain, 'vali na ka da a yuwan nle.' ⁷ 'Adama o ndolo a da vuma aa lyawa dada va yi na mma va yi, tsara u suraa ka va yi goon. ⁸ Ele ra o to o'wo ili i ta.' ⁹ Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, ⁹ adama o ndolo ili i na Asula o boloi, she vuma kakasa wan."

¹⁰ Avu ana a kambai o u'wa dada ojoro a yi e ece niyi ili i na u ritoi. ¹¹ Avu u damma le, "Za na kakasai, reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan na ayi. ¹² Waru na ka lyawa vali va yi, avu u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan."

Yesu zuwaa ta muwun aba'un
(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³ A tawusaay yi ta na muwun, tsara u ju'wan le. Reve ojoro a yi a putsa le. ¹⁴ Amma ana Yesu enei ne, reve atsuma a langa yi. Avu u damma le, "Lyawai muwun n keke'en n tawa ubata u va, she i putsa le wan. Adama e icu'un i ndolo i da o fofoi tsugono tsa Asula.

¹⁵ "Amayun a da maa dansaa du, za na usuyi tsugono tsa Asula cine muwun n ri shi, waa uwa atsuma o tsugono tsa Asula shi." ¹⁶ Reve u shede le e ekere, avu u zuwaa le aba'un.

Za vu utsuru
(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷ Ana u remei mmalu a tyo Urishelima, dada nanza sumai elime e Yesu, avu u kingyo. Avu u damma, manlu ma abula, "Nye da maa yuwan, tsara n tsura wuma u babu ukotu?"

¹⁸ Avu Yesu usu yi, "Cine vee desu mu manlu ma abula? Babu za va abula, she Asula goon. ¹⁹ Avu na aciyawu vu reve ta ili i na Asula a dammai a yuwan: 'She vu una vuma nu ucigu wa wu wan, she vu yuwan wivu wan, she vu yuwan tsipere wan. She vu usu ili i na vu revei shi wan, waru she vu paala

za ro wan. Vu ca dada na mma va wu tsugbain.' " ²⁰ Avu u usu yi, "Manlu, ele ndolo suru n yuwusan le ta, amu o molobo."

²¹ Avu Yesu kalyuwa yi ni icigi. Avu u damma yi, "Ili i ta i da vu lambai, 'yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, tsara vu ca alambi, adama vu tsura uzuwa zuva. Na vu yuwan ne avu vu tawa vu toni mu."

²² Ana wu uwwai ne, avu u lukuta urewesu, adama a na u ri ni ili abunda.

²³ Avu u vadala u kalyuwa ojoro a yi, avu u damma le, "Ili yu usan i da za vu utsuru u tsura u uwa atsuma o tsugono tsa Asula."

²⁴ Avu ojoro a yi a uwa asalama, adama e ili i na u dammai. Avu u dashi dammisa, "Muwun n va, u ta yuwan usan za vu utsuru uwa o tsugono tsa Asula.† ²⁵ U ta la'aa aarakumi a pusulai na vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa Asula."

²⁶ Ana a uwwai ne, avu a kara a asalama, avu a damma, "Na wo o'wo za vu utsuru aa tsura u uwa atsuma o tsugono tsa Asula shi, zane da aa la'a?"

²⁷ Avu u usu le, "E ekere a vadilima ili yu usan i da, amma e ekere a Asula shi. Babu ili i na Asula aa kuda yuwan."

²⁸ Avu Bituru usu yi, "Atsu da nda tsu lyawai ili suru, avu tsu kuru wu."

²⁹ Avu u usu u damma, "Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai u'wa wa yi, ko dada va yi, ko mma va yi, ko u lyawai zakpara va yi, ko vawun va yi, ko gba u lyawai muwun ma yi, ko ka va yi, adama a va na Alabari a Sa'ani, she nu u tsura atsupu. ³⁰ A mantsa mo gogo, u ta tsura 'wa, na aza a yi, na muwun ma anawu, na aduma, na muwun, ukpaku ukpaku. Amma waru a ta lyungwa yi. De zuva† waru u ta tsura wuma u babu

ukotu. ³¹ Aza e elime na abunda a ta kambā acaṗa. Aza a acaṗa a ta kambā elime.”

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wāyi

(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)

³² Ele atsuma a mmalu a gawan Urishelima, Yesu de elime e le, awu ojoro yi kara asalama. Awu ama a na oo tonoyi, a kara o wovon. Awu waru u dashi de ojoro a yi, awu u fara a dansaa le ili i na yaa cina yi. ³³ Awu u damma, “Atsu da nda a tyo Urishelima, a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila. A ta padaa yi ugana u na oo una yi, waru a ta zuwa yi e ekere a aza e iwuya. ³⁴ A ta yuwaan yi ulamu reve a tsuwan yi matsan. Waru a ta fufaba yi, awu o una yi. Agba na a yuwan rana ta'atsu, u ta 'yon.”

Ipati ya Yakubu na Yahaya

(Mat. 20:20-28)

³⁵ Awu muwun ma Zabadi, Yakubu na Yahaya, a rawa zuzu na ayi a damma, “Manlu tsu ciga wu ta, vu yuwaan tsu ili i na tsaapati wu.”

³⁶ Reve we ece le, “Nye i cigai n yuwaan du?”

³⁷ Reve a usu, “Urana u na a 'yasan nuwu zuwa na tsugono, tsu ta ciga wu vu zuwa za ta o ukere usa'ani, za ta o ukere ugula.”

³⁸ Awu u usu le, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo awuya a na moo sowo, a ta gura tsupu du ununa aa tsupu mu a awuya?”

³⁹ Reve a usu a ta gura. Awu u usu le, “I ta gura sowo awuya a na moo sowo, ununa aa tsupu mu ne da aa tsupu du. ⁴⁰ Amma adama a na yaa danu o ugula ko o usa'ani, za va da shi na maa ca. Asula a da aa ca bata na u foboyi aza a na a dangwai.”

⁴¹ Ana ojoro a yi a uwwai ne, reve a uwa atsumolangu na Yakubu na Yahaya. ⁴² Awu u de le, u damma le, “I reve ta aza a na a zuwai o

o'wo aza a tsugbain a ama o uvadi, a ta na tsugbain a aci e le. ⁴³ Ne da woo o'wo e ekere a du shi. Za na cigai wo o'wo zagbain, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du biti. ⁴⁴ Za na cigai u uwa elime a du, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du suru. ⁴⁵ Ko Mawun ma Vuma, u tawa tsara a yuwaan yi tsugbashi shi. Amma tsara u yuwan tsugbashi, waru u ca aciyayi, adama a wawa ama.”

Yesu kpatu'wa ta esu e irumba

(Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43)

⁴⁶ Awu a rawa Jeriko. Ayi o uta Jeriko no ojoro a yi no obolo a ama abunda, awu irumba i ro i tawa zavipati aala a yi Bartimawu, mawun ma Timawu. U tsu danusu ta a nge'en mu ure. ⁴⁷ Ana wu uwwai Yesu va Nazara ta lo a tawa, awu u 'yasan udyo wa yi a dansa, “Yesu, Yesu, mawun ma Dawuda, kalyuwa ununa n ri iliyali.”

⁴⁸ Awu ama na abunda a putsa yi, a dansaa yi u rungwa una wa yi. Amma she ili i na i 'yawai elime, awu u dashi utaa udyo a dansa, “Yesu, Yesu, mawun ma Dawuda, kalyuwa ununa n ri iliyali.”

⁴⁹ Awu wi isawan, reve u zuwa e de yi. Awu e de irumba'a, a damma yi, “Yuwan mazanga, u ta desu wu.”

⁵⁰ Awu u vari aapalutsu a yi, awu u jika a 'yawa ubata wa Yesu.

⁵¹ Awu we ece yi, “Nye vu cigai n yuwaan wu?” Awu u usu yi, “Manlu, adama n tsura me ene ure.”

⁵² Awu u usu yi, “Yuwan mmalu ma wu, ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta.” Babu usan, awu esu a yi a kpatu'wa, awu u kuru Yesu a kara.

Yesu uwai Urishelima

(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19)

11

¹ Ele arawa Urishelima, zuzu na lyuci va Batafaji na Batanya, reve

a rawa a Masasan ma Zetun. Reve Yesu lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi. ² Reve u damma le, “Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri elime a du, na ma'uwaa ma du i te ene molloli wunlu za na koto a kumbai shi. I bada yi a tawa. ³ Na za ro ece du, nye i zuwai yaa yuwusan ne? I damma yi, ‘Zag-bain da ciga niyi, amma waa lapa kambuwa yi shi.’”

⁴ Awa a kara, reve a cina molloli a nge'en mu ure. ⁵ Ele a mabada ma yi, reve aza a na a danai lo mishin e ece le, “Nye da i zuwai yaa bada yi?” ⁶ Awa a usu le ili i na Yesu damma nle. Reve a rungwa le a kara na ayi.

⁷ Reve a tawaa Yesu na ayi, awu o polo amuna e le o molloli'i. Awa u kumba de. ⁸ Ama na abunda da o poloi amuna e le atsuma o ure, ozo o ro waru a baza awu'un o ure, aza a na a kudai a atsusa. ⁹ Aza a na a danai elime na aza a na a danai acapa, reve a dana e ishpa,

“Husana! *†

“Aba'un a tyo a za na a tawa a ala† a Asula! ◇

¹⁰ “Aba'un a tyo o tsugono tsa dada tsu Dawuda tsa na tsa ri lo a tawa!

“Husana a tyo e ekere a Asula!”

¹¹ Reve u uwa Urishelima, dada u uwai atsuma a Aa'isamapada. Awa u kalyuwa ubata suru. Ana wo o'woi ulivu u da, awu wu uta u kamba Batanya obolo no ojoro a yi.

Yesu yuwayin ubiri una

(Mat. 21:18-19)

¹² Ana usana u tawai, awu o uta Batanya. U dana ta a uwwusa ambulu. ¹³ Ana we enei ubiri na awu'un a abunda, reve u 'yawa tsara u tsura muwun u lyuwa. Ana u rawai, u kalyuwa biti, u cina de ili shi, adama a na a mantsa ma na ubiri u tsu matsan da shi. ¹⁴ Awa u damma ubiri'i, “She nanza dashi lyuwa muwun ma wu wan, diga

gogo.” Agba ojoro a yi a dana ta a uwwusa ili i na u dammai.

Yesu uwai a Aa'isamapada

(Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13-22)

¹⁵ Reve a rawa Urishelima.† Ana Yesu† uwai atsuma a Aa'isamapada,† awu u lo aza a na a danai atsulu na awina pe. Waru awu wu kebe apada a aza a na a danai a kita'usa ikebe, awu u baza otogu ni ili i na a danai a yuwusan ulinga, na aza a na a danai a winasa nrukuku. ¹⁶ U putsu ta aza a na a danai ni itana a batsa pe atsuma a Aa'isamapada. ¹⁷ Awa u yuwaan le adanshi, “Ashe Adanshi a Asula,† a damma, ‘U'wa u va ubata wa avasa adama a ama suru da shi?’ ◇ Amma, adu i kambato yi ta ubata u na yaa dana a yuwusan wivu.”

¹⁸ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n Wila me enei ili i na i farai, awu a zami ure u na o una yi. Agba a uwwa ta wovon, adama a na ama suru a uwa ta asalama na cu'un vu uritosu wa yi.

¹⁹ Nu ulivu, awu Yesu lyawa lyuci'i.

Iroci nu udanga wu ubiri

(Mat. 21:20-22)

²⁰ Ele a makamba a nu usana, reve e enei ubiri u na Yesu yuwayin una u 'yewe a tyo a aralu. ²¹ Awa Bituru gura cuwan na cu'un vi ili i na i farai, awu u damma, “Manlu, kalyuwa ubiri u na vu yuwayin una'a u 'yewe ta.”

²²⁻²³ Awa u usu le, “I usu Asula, amayun a da maa dansaa du, za na dammai masan ma nda u mulari u riyar atsuma a mala no okolo a yi a da'wan shi, amma u ca ta okolo e ili i na u dammai, u to o'wo ne. ²⁴ Ayi da i zuwai maa dansaa du ili i na i patiyi suru atsuma a avasa, ni i ca okolo i ta tsura. ²⁵ Ni yi isawan a mantsa ma na yaa yuwan

* **11:9** Husana urevu wa yi, ayi da “Ica a tyo Asula!” ◇ **11:9** Ica 118:25-26. ◇ **11:17** Isha. 56:7; Irm. 7:11.

avasa, ni i ri o upan na aza a du, i yuwan gafura, tsara Dada du za na ri zuva ayi fo u yuwaan du gafura. ²⁶ Amma ni i yuwaan du gafura shi, cine tsa da Dada du za na ri zuva waa yuwaan du gafura vu unusu u du?"

Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira

(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

²⁷ Reve ana Yesu no ojoro a yi a kambisai Urishelima a uwa ta a Aa'isamapada. Ayi pe atsuma a agara a Aa'isamapada'a reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain a tawa ubata wa yi. ²⁸ Reve e ece yi, "Nu ucira u ne u da vaa yuwusan ulinga u nda, waru zane da ca nuwu ayi?"

²⁹ Reve Yesu usu le, "Amu fo n ta yuwan du yeci, i usu mu. Amu waru n ta gura damma du ubata u na cu'un vu ucira na maa yuwusan ulinga wu utai. ³⁰ Urumbusu u na Yahaya' aa yuwusan, te da wu utai, ubata wa Asula ko ubata wu vadilima?"

³¹ Avu e reme mawasan vani le, a damma "Na tsu damma zuva da wu utai, u te ece tsu, 'To nye i zuwai tsu cayi okolo shi?' ³² Na waru tsu damma ubata wa ama da wu utai, u ta tawaa tsu na adama." A ta uwwusa wovon wa ama, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasula' da.

³³ Avu a usu yi, "Tsu reve shi."

Avu fo u usu le, "Maa damma du ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi."

Iroci ya aza a zamalinga
(Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)

12

¹ Avu Yesu uwa a yuwusaan le adanshi ni iroci. Reve u damma, "Vuma ro da cuwain uduwa wa inabi, avu u suwaa yi ubabu akandarawa. Reve waru u kapa akari, tsara u tsura ubata u na waa

dana o kpokuso masayan. Avu u suwaa yi aburu, adama we eneshe ili i na i ri pe suru. Reve u ca aza a zamalinga uduwa'a, adama a linga yi. Reve u kara a 'yawa mmalu a lyuci ro.

² "Ana mantsa mo ugasa ma rawai, reve u lyungu vuma ta atsuma a agbashi a yi u 'yawa u ushi akunda e ili i na o bolotoi. ³ Avu aza a zamalinga'a e reme aagbashi'i, reve a lalapa yi reve a damma yi u kamba ekere lyanga. ⁴ Reve za vu uduwa'a u lyunguwisa aagbashi o ro, avu a lalapa yi lon. ⁵ Ana u lyunguwisai aagbashi o ro, reve o una yi. Aza a na u koso lyunguwisai na acapa, a lalapa akapi, akapi gba o una le.

⁶ "Avu wo o'wo vuma ta da shi buwai, ayi da mawun ma ta ma yi za na u cigai lon. Avu za vu uduwa'a u koso lyungu yi a majiyan ne e ene yi, a ta uwwa wovon, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi.

⁷ "Ana e ene niyi, avu a dammulai, 'Ndede magaji ma ta ma yi a tawa, tsu una niyi adama ubata'a wo o'wo ubata u tsu.' ⁸ Reve e reme mawu'un o una yi, avu a vari yi atsuma o ogozo."

⁹ Avu Yesu damma, "Cu'un majiyan ne da yaa yuwusan za vu uduwa'a waa yuwan? Ayi za vu uduwa'a u ta tawa wu una le suru, avu u ca aza a zamalinga o ro a linga uduwa'a. ¹⁰ Koto i denuna ili i na Adanshi a Asula a dammai shi? 'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

¹¹ Zagbain da yuwain ili i nda, waru u lobono ta e esu a tsu.' " ♦

¹² Reve Afarishi' a zami ure u na ee reme yi adama a na e reve ta u ta yuwusan adanshi a aciyele. Amma a ta uwwusa wovon wa ama, adama o ndolo a da a lyawa niyi. Reve a safa ure u le.

*Yeci adama a atsupa o utafa**(Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26)*

¹³ *Avu a lyunguwa yi ama o ro atsuma a Afarishi na ama a Hiridu, tsara e reme yi nu unusu atsuma a adanshi a yi.* ¹⁴ *Ana a rawai, reve e ece yi, "Manlu, atsu tsu reve ta avu za va amayun a da, waru vu ri na adangulu shi. Vu tara ta ama suru unata, vu to rocusu ure wa Asula. Damma tsu u lobono ta a tsupa utafa a tyo ya Kaisa mogono ma Roma† ko tsu tsupa wan?"*

¹⁵ *Ana u revei ili i na a cigai, reve u damma, "Nye i zuwai yaa lyungusa mu?" Avu u damma le, "Tawaa numu ni ikebe."*

¹⁶ *Ana a tawaa niyi, avu we ece le, "Ululu wa zane u da u ri de?" Reve a usu yi, "Ululu wa Kaisa u da u ri de."*

¹⁷ *Dada u damma nle, "I ca Kaisa† ili i na i ri ya Kaisa, Asula waru a ca yi ili i na i ri za va yi. Reve ama a kara a yuwusan asalama a yi."*

*Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa**(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)*

¹⁸ *Reve ama a na a tsu de aza a Sadukiya† aza a na a dammai na vuma kuwa u buwa a 'yon shi, ele fo a tawa ubata wa yi.* ¹⁹ *Reve a damma yi, "Manlu, Musa danaa tsu ta, na vuma kuwa, avu u lyawa ka va yi babu u matsan, avu zawa'a va yi sotso ka'a, tsara u tsura† yi mawun.* ²⁰ *A yuwan ta ama e cindere ali. Za vu ufaru yuwan ta lolo, avu u kuwa babu u matsan.* ²¹ *Reve za ve ire sotso yi, ayi fo u kuwa babu mawun na ayi. Za va ta'atsu waru ne da, ne da a yuwusain.* ²² *Ele ama e cindere'e ko za tsura mawun na ayi shi. O ukosu, avu fo ka'a u tawa u kuwa.* ²³ *To o urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane da woo o'wo, adama a na wo oloi mecindere me le suru?"*

²⁴ *Reve u usu le, "Adama o ndolo a da i puwain. Adama a na i reve*

Adanshi a Asula shi, waru i reve ucira wa Asula shi. ²⁵ *O urana u na aa 'yasan akwakwa, babu adama o lolo. O to o'wo ununa nlingata ma Asula n ri, aa yuwan de lolo shi.* ²⁶ *Koto i denuna ili i na aatagada a Musa a dammai shi, ubata u na u yuwain adanshi o molopu a madala, ana Asula a dammai, 'Amu da Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu?' ◇ ²⁷ *Ayi Asula a aza a wuma a da, amma Asula a akwakwa a da shi. Amayun i puwan ta suru suru."**

*Wilu u gbain**(Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28)*

²⁸ *Avu manlu ma Wila† ma Musa ma tawa ma uwwa le a mawasan vani le. Ana we enei Yesu usu nle mejege, avu we ece, "Wilu u ne u da u la'ai mgbain?"*

²⁹ *Avu u usu yi, "Wilu u gbain ayi da, 'I polo atsuvu adu muwun ma Isra'ila, Asula mogono ma tsu ayi da Asula goon.* ³⁰ *I ciga Asula no okolo a du suru, na asuva a du, nu ucira u du.' ◇ ³¹ *Za ve ire ayi da, 'I ciga aza a du ununa i cigai aciya† du.' ◇ Ili i ro yi lo i la'ai ndolo shi."**

³² *Avu manlu'u u usu yi, "Manlu amayun a da wu, Asula a ta a da, za ro lo shi she ayi. ◇ ³³ *A ciga yi no okolo a ta, na asuva a ta, nu ucira u tsu, avu waru tsu ciga aza a tsu ununa tsu cigai aciyatsu. U la'a ta wocosu wu mpasa nu ukulatosu."* ◇*

³⁴ *Ana Yesu enei ununa u usuyi mejege, reve u damma yi, "Vu ri alanga na tsugono tsu Asula shi."*

Ko za dashi yuwan yi yeci waru shi.

*Yeci adama a Mawun ma Dawuda**(Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44)*

³⁵ *Yesu atsuma o uritosu a Aa'isamapada, avu we ece le, "O unu wu nye munlu n dammai Kristi Zamawawa to uta o ugundo*

wā Dāwuda? ³⁶ Agba Ruhu va Akiza zuwa ta de Dāwuda damma: 'Asulazuwa a damma ta Zagbain va:

"Danu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu."
, ◇

³⁷ "Na Dāwuda na aciyayi u de yi 'Zagbain', cine woo o'wo waru mawun ma tsukaya ma Dāwuda?"

Ama na abunda a uwwa ta uyo'o wu uritosu wa yi.

Morono ma atsuva adama a munlu n Wila

(Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸ Atsuma o uritosu wa yi, awu u damma le, "I yuwan ugbozu na munlu n Wila.† ³⁹ Aza a na a cigai a dana a casu le tsugbain e eden u'wotowu na atugu a ga'an le, a dana a danusu a ndanata ko'o a a'isa, na ndanata n sa'ani e eden. ⁴⁰ Aza a na a tsu ususa ili yi nruna. Awu a dana a yuwusan avasa o ugadi. Asula a ta ca icu'un ya ama o ndolo atsumalima lon."

Maruna na anini e re

(Luk. 21:1-4)

⁴¹ Awu Yesu danu zuzu nu uzuwata wi ikebe atsuma a Aa'isamapada. Reve u kalyuwusa ama a zuwusa ikebe. Aza o utsuru na abunda a zuwusa ikebe ya abunda. ⁴² Awu maruna mo ro me iliyali mo uta de, awu u zuwa anini* e re.

⁴³ Reve u de ojoro a yi, awu u damma le, "Maruna me iliyali ma nda ma zuwa ta ili i na i la'ai ama suru. ⁴⁴ Aza o utsuru a nda suru e kene ta atsuma o utsuru u le. Ayi gba ni iliyali ya yi suru, reve u pura suru ko ili u lyawa shi awu u zuwa."

Adanshi adama o ulungusu wa Aa'isamapada

(Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6)

13

¹ Yesu o uta a Aa'isamapada,† reve za ta atsuma o ojoro a yi u rawa ubata wa yi, awu u damma, "Manlu, kalyuwa cu'un vu usaa u sa'ani na atali† a nda!"

² Reve u usu yi, "Ye ene ta cu'un vu usaa ndolo? Ko aatali a ta aa lyawa zuwa vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida."

Ufaru wa atsumalima

(Mat. 24:3-14; Luk. 21:7-19)

³ Ayi nden a masasan ma Zetun za na danai a nkalalai na Aa'isamapada, reve Bituru na Yakubu na Yahaya na Andarawu a yuwan yi yeci. ⁴ A damma, "Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara. Waru damma tsu ili i na yaa fara o ukosu."

⁵ Awu u damma le, "I yuwan ugbozu she i lyawa nanza yuwan du tsulo wan. ⁶ Ama na abunda a ta tawa na aala a va a damma ele da Kristi Zamawawa'a. Reve a damma du, 'Amu da,' o to polo ama na abunda. ⁷ She okolo a du a da'wan wan, na yu uwwa alabari o uvon zuzu ko alanga. She na a yuwan ili i ndolo suru, amma ukosu u da shi. ⁸ Ida i ta yuwan nlangi ni ida. Tsugono tsu ta yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan uramosu ni ida abunda. Ambulu a ta yuwan abunda. Ili i nda suru u to rocosu ufaru wu ukosu wu uvadi.

⁹ "I yuwan ugbozu na aciyadu. E te reme du a 'yawato du o ukobu wu uge'etosu adama a va. A ta fufaba du a a'isa. A ta 'yawato du a makakan mo ngono na aza o uge'etosu, adama a va. I damma le adama a Alabari a Sa'ani. ¹⁰ Amma kafu ukosu wu uvadi, a ta yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va atsuma o uvadi suru. ¹¹ Na a tara du a tyo ubata o uge'etosu, she yi da'wan o una wi ili i na yaa usu le wan. Na mantsa ma rawa, o to

◇ 12:36 Ica 110:1. * 12:42 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucufluwu wi "Ikebe."

roco ɗu ili i na yaa damma. Ili i na yaa damma yoo utā o unā u ɗu shi, Ruhu va akizaɗ to roco ɗu ili i na yaa damma.

¹² “Vuma ta wina mawun mā anawu mā yi adama o una yi. Nan dada waru a ta yuwaan ne muwun n le. Muwun n ta 'yuwan mbara n le na mukuci n le, tsarā o una le. ¹³ Ama suru a ta 'yuwan ɗu adama a va. Amma za na isawain ugbamu, a tyo o ukosu u ta la'a.

Mantsa mā atsumalima lon
(Mat. 24:15-28; Luk. 21:20-24)

¹⁴ “Mantsa mā tā lo a tawā a na yee ene za na a yuwusan ili yi idaba a maɗakan mā Asulā atsuma a Aa'isamapada, ubata u na wu ntsayi shi ununa Daniyan dammai.” ♦ (Za vu desununa u yuwan ugbozu.) “Reve aza a na a ri atsuma a Yahuda a suma a tyo a nsasan. ¹⁵ Za na ri zuva vu ukwa'a, she u cipa u uwa o u'wa wa yi, tsara u tara ili i ro atsuma o u'wa wan. ¹⁶ Za na ri de o uduma, she u kamba o u'wa, tsara u tara aapalutsu a yi wan. ¹⁷ U ta suduwa amaci a na a ri na atsuma o'olo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani.

¹⁸ “She i yuwan avasa, tsara ili i ndolo i fara na lyushi wan. ¹⁹ Atsuma a rana ndolo, o to o'wo rana va atsumalima lon, cu'un na koto a yuwain shi, ana Asulā a yuwain uvadi u nda. A dashi waru cu'un va yi shi. ²⁰ Amma Asulā e jebe tā rana ndolo, na ne da shi, ko za aa la'a shi. Agba adama a aza a na waru Asulā a dangwai, dada e jebei rana ndolo.

²¹ “Na za ro damma ɗu, ‘Ndede Zamawawa,’ ko ‘Apa yi,’ she i usu wan. ²² Adama a na azamawawa e epen na amasulā e epen, a tā tawā. A ta gura yuwan ili ya asalama na abunda, tsara o polo aza a na a dangwai n na aa gura. ²³ Amma i yuwan ugbozu n damma ɗu tā de ili i na yaa fara suru.

Matawaq ma Mawun ma Vuma
(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)

²⁴ “Amma atsuma a rana ndolo, na mantsa mā atsumalima lon mo koto, urana u to o'wo irumbu, woto waru waq dana ne ekan shi. ²⁵ Italyo'o waru i tā dana a riyasa e ida. A tā jingada cira na ri zuva. ²⁶ Reve ee ene Mawun ma Vuma a tawā e eleshe nu ucira na tsugono tsā Asulā. ²⁷ Reve u lyungu nlingata mā Asulā, tsara o boloto ojoro a yi, aza a na u dangwai ubata suru, diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu.

Adanshi adama o ubiri
(Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33)

²⁸ “I rito ili i ro o udanga wu ubiri. Na yee ene avu'un a yi a vadalasa, a yuwusan ototopi, i reve lyushi yuwan tā zuzu. ²⁹ Ne da waru na yee ene ili i nda a farasa, i reve u yuwan tā zuzu na matawaq, u tā lo o unantsutsu. ³⁰ Amayun a da maa dansaa ɗu, uvadi u nda woo koto shi, she ni ili i na a dammai nda suru a shiwan. ³¹ Zuva ni ida o to koto, amma adanshi a va oo koto shi.

Babu za na revei urana ko mantsa
(Mat. 24:36-44)

³² “Amma adama o urana u ndolo, ko mantsa babu za na revei, ko nlingata mā Asulā, ko Mawu'un, she Dada va yi goon. ³³ I yuwan ugbozu waru i yuwan avasa adama a na i revei mantsa'a shi.

³⁴ “U to o'wo cine vuma tsu dana mocin e ida i ro u lyawa tā de u'wa wa yi, reve u ca agbashi a yi ucira, suru nle waru u ca le tā ulinga u na aa yuwan. Reve u damma za vi ipiri u kalyuwa ulobonu. ³⁵ I dana ufofu adama a na i revei mantsa ma na zavu'wa'a waq tawā shi. Ko nu ulivu, ko nu urana, ko e memere ma ayin, ko nu usana. ³⁶ Nu u tawā she u cina ɗu a nlavu wan. ³⁷ Ili

♦ 13:14 Dan. 9:27; Dan. 11:31; Dan. 12:11.

i na maa dansaa ɗu, ayi ɗa i ɗana ufoɓu.”

Izami yu ure u na oo una Yesu

(Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

14

¹ Rana re ɗa shi buwai, ana aa yuwan Abuki a Mapasa obolo na Abuki o Opopofu.† Avu nan ganu obolo na munlu n Wila a zami ure u na ee reme Yesu nu unusu, tsara o una yi. ² Reve a damma, “Tsoo una niyi a mantsa ma abuki shi, adama ama a yasan uvon wan.”

A tsuwayin Yesu mani'in

(Mat. 26:6-13; Yah. 12:1-8)

³ Yesu pe o u'wa wa Simo Makutu a lyuwusa ilyalya a lyuci va Batanya, avu ka ro uta de na mani'in ma maguru me ikebe lon. Reve u bala ikpatatsu i mede'en, reve u tsuwan Yesu a aaci. ⁴ Aza a na a danai lo, avu a uwwa upan. Reve a damma, “Cine tsa da waa lungusa mani'i'in? ⁵ Na a shi a wina yi, a shi ta ushi ili i na i la'ai ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300),* avu a ca aza o ulambu ikebe'e.” Avu a uwa upan na ayi, reve a bara yi.

⁶ Avu Yesu damma le, “Rungwa niyi, cine tsa da yaa damatosun yi? U yuwaan mu ta ili i na i lobonoi. ⁷ I to obolo na alambi kuci, mantsa ma na i cigai suru, i ta gura yuwaan le ili i sa'ani. Amu gba maa dana na du kuci shi. ⁸ U yuwan ta ili i na waa gura yuwan, u tsun ta lipu va mani'in kafu mantsa ma acida. ⁹ Amayun a da maa dansaa du, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani atsuma o uvadi u nda suru, ee icina ili i na ka nda u yuwaan numu shi.”

Asala e ikebe i na aa wina Yesu

(Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6)

¹⁰ Avu Yahuza Iskariyoti, atsuma a Kupanejere, u yawa ubata u nan

ganu a gbagbain, tsara u winaa le Yesu. ¹¹ Ana a uwwai ne, avu a zangana. Avu a yuwaan yi nzuwulai, a ta ca yi ikebe lon. Avu u zamishi ure u na waa wina yi.

Yesu lyuwa ta ilyalya i Mapasa no ojoro ayi

(Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-14; Luk. 22:21-23; Yah. 13:21-30)

¹² O urana wu ufaru u na a yuwain Abuki o Opopofu,† urana u mapada me ikyon i Mapasa,† avu ojoro a yi e ece yi, “Te da vu cigai tsu fofoo wu ilyalya ya abuki'i?”

¹³ Avu u lyungu ojoro e re a yi, u damma le, “Uwai a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na akabu a mini, avu i toni yi. ¹⁴ U'wa u na u uwai suru, i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma, te da aasula a na amu no ojoro a va tsa lyuwa ilyalya ya abuki?’ ¹⁵ U to roco du u'wa wa zuva, i fofo ununa u lobonoi i yuwan, tsara i fofoo tsu.”

¹⁶ Reve a kara, dada e enei ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Avu o fofo ilyalya i Mapasa'a.

¹⁷ Ana ulivu u yuwain, reve u tawa obolo no ojoro a yi. ¹⁸ Ele atsuma a alya e ilyalya, avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, atsuma a du vuma ta ta wina mu, waru za na tsa lyuwusa ubata u ta u da.”

¹⁹ Avu a uwa atsumolangu a dansa aza ta ta, “Amu da, amu da?”

²⁰ Avu u damma le, “Atsuma a du za ta du ta wina mu, za na tsa lyuwusa a mapara ma ta. ²¹ Mawun ma Vuma† ma ta kuwa cine u ri udanu. Woo yo'ono za na aa wina Mawun ma Vuma'a shi. Na a shi a matsan yi shi, u shi ta la'aa yi.”

Alya o ukosu

(Mat. 26:26-30; Luk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Ele pe a alya, avu u tara opopofu u yuwaan Asala

* 14:5 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

mazanga. *Avu* wu busa u ca le u damma, “Ushiyi, lipu va da nda'a.”²³ Ana u tarai mokoto ma masayan ma inabi,† *avu* u yuwaan *Asula* mazanga. *Avu* u damma, “Ushiyi,” *avu* o sowo.²⁴ *Avu* u damma le, “Mpasa nda mpasa n va n da na n zuwai *Asula* a yuwain akucunu,† adama oo oco mpasa adama a wawa ama na abunda.²⁵ Amayun a da maa dansaa du, maa dashi sowo masayan waru shi, she za na moo sowo o tsugono tsu *Asula*.”

²⁶ Ana a yuwain ishpa yi ica, *avu* o uta a tyo a Masasan ma Zetun.

Bituru ta wasan Yesu

(*Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Yah. 13:36-38*)

²⁷ *Avu* u damma le, “Suru ndu i ta bete'we adama a na ne da *Asula* a dammai atsuma a Adanshi a *Asula* ana:

'N to una za va aguba, *avu* ikyon i bete'we.’[◇]

²⁸ “Amma na a 'yasan mu, n ta fara 'yawaa du Galili.”

²⁹ *Avu* Bituru usu, “Maa lyawa wu shi, ko na aa lyawa wu.”

³⁰ *Avu* u usu Bituru, “Kafu moton ma saala ure na ayin a nda, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³¹ *Avu* Bituru usuwisa nu ucira, “Ko ke'en maa wasan wu shi, ko na maa kuwa obolo na *avu*.” Reve akapi'i fo a damma ne.

Atsumolangu e Yesu

(*Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46*)

³² *Avu* a rawa ubata u na a tsu de Getisemeni. *Avu* u damma ojoro a yi, “Danuyi pa n ta yuwan avasa.”

³³ *Avu* u tara Bituru na Yakubu na Yahaya. *Avu* ili'i i uwa a damatosun yi, *avu* u uwa atsumolangu lon.

³⁴ *Avu* u damma le, “Atsumolangu a va a yuwan ta abunda lon, gashi wu una mu. Puro numu pa i dana ufofu.”

³⁵ Ana u 'yawai malanga, *avu* u riyā e ida, *avu* u yuwan avasa u

damma, n na waa yuwan, a tawa yi mantse mo ndolo.³⁶ Reve u damma, “Dada, ya'a wu ili suru ili i mayuwaan ma da. Tawa mu atsumalima a nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai.”

³⁷ Ana u kambai, *avu* u cina le a nlavu. *Avu* u damma Bituru, “Bituru, nlavu n da yaa yuwusan, yaa gura piri ko rumu ta shi?”

³⁸ *Avu* u damma le, “Danuyi ufofu tsara i riyā atsuma a malyungwa wan. Asuvu a ciga ta amma lipu ri nu ucira shi.”

³⁹ *Avu* u 'yawisa u yuwan avasa, a dansa ili i ta.⁴⁰ Reve u tawisa ubata u le. *Avu* u cinisa le a nlavu, a gura kpatu'wa esu e le shi. A gura reve ili i na aa damma yi shi.

⁴¹ Ana u tawai utawu wa ta'atsu, *avu* u damma le, “I buwa ta a nlavu na wivuwusan? U rawa ta ne, mantse ma rawa ta. A ca ta Mawun ma Vuma e ekere a aza o unusu.⁴² 'Yoyin tsu karai. Ye ene ndolo za na wina numu rawai.”

A wina ta Yesu reve e reme yi

(*Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12*)

⁴³ Yesu atsuma a adanshi, *avu* Yahuza Iskariyoti atsuma a Kupanejere, u rawa, ugeru no obolo a ama no oloko nu mutsun mu pe'eni. Nan ganu a gbagbain, na munlu n Wilā, na azagbagbain e le suru o boloto ta.⁴⁴ Za na wina niyi u ca le ta de iroci yi ili i na waa yuwan, u damma, “Vuma na n katalai ayi dada. I reme yi i kara na ayi.”

⁴⁵ Ana Yahuza rawai, *avu* u 'yawa ubata wa yi. *Avu* u damma, “Manlu.” *Avu* u katala yi.⁴⁶ Reve e reme Yesu.⁴⁷ Atsuma a aza a na a danai lo mishin, *avu* vuma ta tala matsun me pe'eni u kodo utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu.⁴⁸ *Avu* we ece le, “Yu uta ta de ni iladi no oloko adama i

† 14:23 Inabi ayi da muwun mu udanga n ro a na a tsu yuwaan ili yo oso i ro ana masayan.

◇ 14:27 Zak. 13:7.

reme mu ana za vu ngalalai? ⁴⁹ N tsu dana ta na adu a Aa'isamapada kuci, agba i reme mu shi. A yuwan ta ne, tsara Adanshi a Asula aa shiwan."

⁵⁰ Lo da ojoro a yi a suma a pa'ain, avu a lyawa yi lo. ⁵¹ Avu ulobo u ro u toni yi diga ayi she aapalutsu. Avu a gbagbala yi. ⁵² Dada u lyawa nle aapalutsu'u, avu u suma aatabu.

Yesu a makakan ma Azagbain a Mbara

(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-71; Yah. 18:13-24)

⁵³ Avu a tara Yesu a tyo ubata wa aabara a nan ganu, avu nan ganu a gbagbain† na azagbagbain na munlu n Wila o boloto. ⁵⁴ Avu Bituru tonishi yi alanga, hali u uwa o u'wa wa aabara a nan ganu'u. Avu u danu zuzu na adugari a Aa'isamapada a lyasuwwa akina.

⁵⁵ Avu nan ganu a gbagbain a zamishi ure u na aa tsura Yesu nu unusu, tsara a tsura ure u na oo una yi. Agba a tsura shi. ⁵⁶ Na abunda a yuwaan yi ta epen, amma adanshi e le a tawa a ta shi.

⁵⁷ Na acapa a da waru ozo o ro a 'yoyin, avu waru a yuwaan yi epen. ⁵⁸ "Tsu uwwa yi ta u dammai u to boso Aa'isamapada'a za na ama a suwai, avu u suwa yi atsuma a rana ta'atsu, waru usaa u vuma u da shi." ⁵⁹ Hali n gogo adanshi e le a tawa a ta shi.

⁶⁰ Avu aabara a nan ganu a 'yon e memere me le. Avu we ece yi, "Vu ri ni ili i na vaa usu e ili i na ama a dammai adama a wu shi?"

⁶¹ Avu u rungwa kuci kuci, u yuwan adanshi shi. Avu waru aabara a nan ganu e ecishe yi, "Avu da Zamawawa'a, Mawun ma Asula?"

⁶² Avu Yesu usu yi, "Amu da.† I te ene Mawun ma Vuma nden o

ukere usa'ani wa Asula, waru u ta tawisa e eleshe."

⁶³ Avu aabara a nan ganu a kakara itana ya yi. Avu u damma "Adanshi a ne waru tsu cigai ubata wa yi?" ⁶⁴ Yu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula. Cine tsa da ye enei?"

Avu a pada ugana a na oo una yi.

⁶⁵ Avu ozo o ro a uwa a tsuwusan yi matsan, avu a pala yi esu a kara a cikusa yi a dansa, "Damma tsu ili i na i farai." Avu waru adugari a bu'asa yi.

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62; Yah. 18:15-27)

⁶⁶ Bituru lo zuzu na aabala o u'wa, avu aagbashi a ta atsuma a agbashi e esheli a aabara a nan ganu a rawa. ⁶⁷ Ana we enei Bituru a lyasuwwa akina, avu u kalyuwa yi mejege. Avu u damma, "Avu fo vu to obolo na Yesu vuma va Nazara."

⁶⁸ Avu u wasan u damma, "N reve yi shi, n reve ili i na vaa dansa shi." Avu wu uta o ukobu, dada moton ma saalai.

⁶⁹ Avu aagbashi o usheli'i we ene yi, avu u dansaa aza a na a ri lo mishin, "Vuma nda'a fo atsuma e le a da u ri." ⁷⁰ Avu u wasisan.

A jima lon shi, dada aza a na a ri mishin lo a dammai Bituru, "Avu fo toni va yi da adama a na avu vuma va Galili da."

⁷¹ Avu u uwa akucunu, nu u dan-sai, "N reve vuma'a shi."

⁷² U jima shi, dada moton ma saalai ire. Avu Bituru cuwan ni ili i na Yesu damma niyi ana u damma niyi, kafu moton ma saala ure, u ta wasan yi uta'atsu. Ana u cuwain ne, dada u boshoi na mesun.

Yesu a makakan ma Bilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Luk. 23:1-5; Yah. 18:28-38)

† 14:62 Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu da" aala a Asula a da. Pa nda Yesu to rocosu ili i ta i da u ri na Asula. ◇ 14:62 Mta. 3:14.

15

¹ Nà wasasa àvù nan ganu a gbagbain nà munlu n Wilà o boloto Azagbain a Mbara,† reve a yuwan asala. Àvù a nla Yesu, àvù a kara nà àyi a tyo ya Bilatu† Gwamna. Reve a ca Bilatu àyi. ² Àvù Bilatu ece yi, “Àvù dàdà mogono ma aza a Isra'ila?”

Àvù Yesu usu, “Ununa vu dammai ne dàdà u ri.”

³ Ili ya àbunda i dà nan ganu a gbagbain a 'yàwusayi na adanshi a aci a yi. ⁴ Àvù Bilatu ecishe yi, “Vu ri ni ili i na vaà usu shi? Kalyuwa ili i na aà tawusaà adama a wu.”

⁵ Agba u yuwisan adanshi o ro shi, hali Bilatu uwa asalama.

Ugana u na oo una Yesu

(Mat. 27:15-26; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16)

⁶ Àtsuma a rana va Àbuki a Mapasa'a, Bilatu tsu baɗaà le tà vuma tà àtsuma a aza a na a nlaì. ⁷ Àtsuma a aza a na a shi wunlu Baraba ònà tà pe ana e reme nle àtsuma a aza a na o unai ama a mantsa m̀ nlangi. ⁸ Àvù ama a àbunda o boloto a patishi yi u lyawaa le aza a na wu nlaì ununa u tsu yuwusan.

⁹ Àvù Bilatu† ece, “N lyawaa òu mogono ma aza a Isra'ila?” ¹⁰ U reve tà adama e i'imà i dà nan ganu a gbagbain e remei Yesu.

¹¹ Reve nan ganu a gbagbain a zuwa ama a saala a baɗaà le Baraba. ¹² Àvù we ece le, “To cine maa yuwan nà Yesu za na i òeyi mogono ma aza a Isra'ila?”

¹³ Àvù a saala, “A vara yi a akpata.”† ¹⁴ Àvù Bilatu ece le, “Nye i dà i zuwai? Unusu u ne u dà u yuwain?”

Ele gba a saalisa yi, “A vara yi a akpata.”

¹⁵ Adama a na u cigai ama aa uwwa uyo'o, àvù u damma a baɗaà le Baraba. Reve u zuwa àsoja a

faba Yesu na asuđu o ugbamu, àvù u zuwa le a vara yi a akpata.

Àsoja a yuwayin Yesu ulamu

(Mat. 27:27-31; Yah. 19:2-3)

¹⁶ Àvù àsoja a uwato yi a aabala o ukobu wu uge'etosu, àvù e de akapi a àsoja'a suru. ¹⁷ Àvù o oto yi aayala saan daan-daan ana mogono, àvù waru a yuwaan yi ookokolo a awanda,† àvù u oto yi. ¹⁸ Àvù a casasa yi, a dansa, “A casa wu mogono ma aza a Isra'ila.” ¹⁹ Àvù a gala yi a aaci no owo'o. Waru àvù a tsuwan yi matsan. Àvù a kingyo a cibalasa yi. ²⁰ Ana a yuwaan niyi ulamu, àvù o fodo yi aayala'a, àvù o oto yi itana ya yi. Reve a 'yàwato yi ubatà u na aa vara yi a akpata.

A varai Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Yah. 19:17-27)

²¹ Vuma na a tsu de Simo vuma va Kurani, dàdà va Iskandari nà Rufo, cina wu utà de upasu'u, a kara. Reve a zuwa yi u toni le adama u tanu akpata'a.† ²² Àvù a tawa nà àyi ubatà u na a tsu de Gologota,† ana ubatà wo okoluwo. ²³ Àvù o boloto mini ma alamu nà aguma a na a tsu de mur,*† àvù a ca yi tsara u sowo. Àyi gba u 'yuwan.

²⁴ Àvù a vara yi a akpata,† reve e ne'eshen itana ya yi vani le. Reve a zuwa adanga, tsara e reve ili i na vuma suru aa tara.

²⁵ Rumu kucci dà ònà nu usana a mantsa ma na a vara niyi a akpata. ²⁶ Àvù a yuwan de idana yi icu'un vu unusu wa yi zuwa ana:

MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

²⁷ Obolo nà àyi dà waru a varai evu e re a akpata. Za tà o ukere usa'ani za tà gba o ukere ugula. [²⁸ Adanshi a Àsula† a shiwan tà, za na dammai: “Àvù e kece yi àtsuma a aza o unusu.”]

²⁹ Aza a na a karasai lo, àvù a yuwaan yi ulamu a lumgbatsasa aci e le, a dansa, “Ashe àvù vu

* 15:23 Àguma o ro a dà a na a ri maguru na a yuwasayin ulinga.

ta gura buḅoso Aa'isamapada, avu waru vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. ³⁰ Wawa aciyawu, vu cipa e ida."

³¹ Ne da waru nan ganu a gbagbain a yuwaan niyi ulamu obolo na munlu n Wila, a dansa, "U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi. ³² Lyawa Kristi'i Zamawawa, mogono ma aza a Isra'ila, u cipa de gogo a akpata'a, tsara tsee ene adama tsu ca okolo."

Aza a na fo a vara nle obolo, e isula yi ta fo.

Ukwa wa Yesu

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30)

³³ Ana urana u rawai a aci, avu irumbu i baru ida'a maḅula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ³⁴ Ana rumu ta'atsu'u u yuwain, avu Yesu utaa udyo, avu u saala, "Eloi, Eloi, lama sabaktani." Nga, "Asula a va, Asula a va, cine vu vari numu?"

³⁵ Ozo o ro ana a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, avu a damma, u te desu va Iliya. ³⁶ Avu za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alam ma na ma ri e medele, avu u ca yi u sowo. Avu a damma, "Lyawai tse ene ko Iliya ta gura wawa yi."

³⁷ Avu u saala lon, dada u kuwai.

³⁸ Umuna u na u danai pe a Aa'isamapada Upasa wa Akiza, avu u kara diga zuva a tyo e ida.

³⁹ Soja gbain na danai lo mishin, we ene ta ununa u kuwai. Avu u damma, "Amayun Mawun ma Asula ma da."

⁴⁰ Amaci a dana ta lo a akanla a yi alanga, ele da Meri Magadaliya, na Meri mma va Yakubu ke'en na Isuhu, obolo na Solomi. ⁴¹ Ele da o toni niyi a yuwusaan yi aganda atsuma a Galili, reve amaci o ro waru a kuru yi a tyo Urishelima.

Acida e Yesu

(Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42)

⁴² Ili i suru i fara ta urana wa Ajuma, Urana wi Ifoḅi adama a Ashibi. ⁴³ Avu Isuhu vuma va Arimatiya za tsugbain atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va aḅula, za na ri e ipiri wu uwwa utawu u tsugono tsa Asula tawa, u yuwan ta asuvu. Avu u uwa o ukobu wa Bilatu, reve u pati lipu va Yesu.

⁴⁴ Bilatu uwa ta asalama ko Yesu kuwa ta de. Avu u de asoja a yi, reve we ece le ko Yesu kuwa ta de nu ujimu. ⁴⁵ Ana wu uwwai o una wa asoja a yi, avu u zuwa a ca Isuhu lipu va Yesu'u.

⁴⁶ Avu Isuhu tsula okoro. Ana a cipatoi lipu'u, reve u pupala yi no okoro'o. Avu u zuwa yi atsuma a aason a na a kapai atsuma a aatali. Reve u keḅe aatali o ro, avu u to una wa aaso'on. ⁴⁷ Avu Meri Magadaliya na Meri mma va Isuhu a kalyuwa ubata u na a zuwa niyi.

U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa

(Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10)

16

¹ Ana urana wa Ashibi u karai, avu Meri Magadaliya na Meri mma va Yakubu na Solomi a tsula itana i maguru, adama a tawa a sukuma lipu va Yesu. ² Avu a tawa na wasasa o urana wa Aladi, cina usana u tawa dada a tawai a aaso'on. ³ Avu a dammulai, "Zane da ee keḅe tsu aatali o ndolo o una wa aaso'on?" ⁴ Ana a 'yasain esu e le, avu a cina e keḅe de aatali' agba aatali a gbain a da a danai. ⁵ Ana a uwai a aaso'on, reve e ene ulobo u ro nden o ukere usa'ani, ni itana i u'uri. Reve a uwa asalama.

⁶ Avu u damma le, "She i uwa asalama wan. N reve ta i te izami ya Yesu za va Nazara, za na a varai a akpata. Wu pa shi. U 'yon ta. Kalyuwai ubata u na u danai.

⁷ 'Yawai i damma ojoro a yi na Bituru u ta de elime a du a 'yawa

Galili. I te ene yi ununa u damma ndu.”

⁸ Ana o utai, avu a suma ni iladi. Reve e reme asalama na meje'en ma lipu. A damma za shi, adama a na wovon u reme nle.

Yesu 'yawa ta ubata wa Meri Magadaliya

(Mat. 28:9-10; Yah. 20:11-18)

⁹ [Nu usana u na Yesu 'yoyin o urana wa Aladi, Meri Magadaliya da fara ene niyi, za na wu utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi. ¹⁰ U 'yawa ta damma otoni a yi, aza a na a danai a saali na atsumolangu. ¹¹ Ana a uwwai u ta wuma, hali we ene yi, reve a 'yuwan a usu.

Yesu roco ta aciyayi ubata wo ogoro ere

(Luk. 24:13-35)

¹² Ana addama o ndolo o kotoi, avu Yesu tawa ubata wa ama e re atsuma e le no oroci o ro, ele a mmalu o ure a tyo a malyuci. ¹³ Avu a 'yawa a damma akapi'i, agba a usu shi.

Yesu damma ta ogoro a yi ili i na aayuwani

(Mat. 28:16-20; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

¹⁴ Na acapa a da u tawai ubata wo ogoro kupa na za ta'a, ele nden a alya e ilyalya. Avu u yuwaan le nlangi adama o okolo o ugbamu u le nu ulambu u na a cayi okolo. Adama a na a 'yuwain a usu ili i na aza a na e ene niyi a damma nle cina u 'yon.

¹⁵ Avu u damma le, “Yawai atsuma o uvadi suru i yuwaan ama alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁶ Za na usuyi a rumbu niyi waru, a ta wawa yi. Amma za na usuyi shi, waa tsura wuma u babu ukotu shi. ¹⁷ Aza a na a usuyi a ta gura yuwan iroci yi ili ya asalama i nda: Atsuma a alaf a va a to utaa otoni a lima, waru a ta yuwan adanshi ne elentsu o ro, ¹⁸ a ta tara yo, agba ko

no o sowo yaza, waa yuwan ili ne ele shi ko ke'en, a ta ju'wan aza o ubanakun avu a tsura lafiya.”

Ukaru wa Yesu zuva

(Luk. 24:50-53; Aji. 1:9-11)

¹⁹ Ana Yesu yuwain adanshi ne ele, avu a tara yi a tyo zuva, tsara u danu o ukere usa'ani wa Asula. ²⁰ Ele gba a kara a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ko te da, Asula a yuwusan ulinga ne ele. Ulinga wa asalama a na a yuwusain, u roco ta Alabari a Sa'ani e le amayun a da.]

Alabari a Sa'ani a Luka

Ucufuwu wa aatagada a nda

Luka vuma na danai aatagada a nda, za vu urevu wa aguma lon da. Adama o ndolo, u dana ta nu ugbozu lon reve waru u damma ili ya abunda adama e Yesu. Ayi da waru u danai Ulinga wa Ajiya. Atagada e re a nda a ta a mmalu obolo adansa aalabari e Yesu no otoni a yi.

Atsuma a aatagada a nda ritosu gbain re ta pe: Abajini o uritosu wu ufuru ayi da icigi ya Asula za va koyan da. Abajini o uritosu we ire ayi da Yesu tawa ta atsuma o uvadi tsara wo o'wo Zamawawa va ama suru. Iroci i ta, ayi da aalabari a vuma va abula va Samariya. Luka roco ta a na avasa ili i mayan i da ekere e Yesu. U dana ta idanshi ya Yesu ana u yuwain avasa. Waru u roco ta cine Ruhu va Akiza danai o ulinga atsuma a ama a mantsa ma na Yesu danai o uvadi. Adama a na u danai nu urevu wa aguma, a gura pusan yi ana a mantsa mo ukwa wa Yesu na a mantsa ma na a 'yasan niyi shi. U damma tsu ta a na Yesu tama ta mugula ana u 'yoyin. Ayi nda u roco ta na amayun a da Asula a 'yasin Yesu diga o ukwa.

Aatagada a nda o roco ta aza e Itoni iroci i sa'ani i na oo toni. Iroci ya Yesu cine u yuwain wuma atsuma a ama a mantsa mo ndolo. U roco tsu ta cine tsaa kamba alambi, waru na cine tsaa yuwan avasa. Waru u zuwa ta ucawu wo okolo a tsu a dashi gbama adama a na Luka vuma na o soduwoyi matsan ma da na we enei ili i na Yesu yuwain suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ili i na i zuwai Luka danai a aatagada a nda (1:1-4)

2. Limatan va Yahaya za vu Urumbusu na Yesu (1:5-2:52)
3. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-20)
4. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:21-4:13)
5. Ulinga wa Yesu atsuma a Galili (4:14-9:50)
6. Yesu kara ta diga Galili a tyo Urishelima (9:51-19:27)
7. Ajuma o ukosu e Yesu: malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (19:28-23:56)
8. Yesu ta wuma (24:1-12)
9. Yesu roco ta aciyayi. A tara yi ta a tyo zuva (24:13-53)

Ucufuwu e ekere a Luka

¹ Tiwofilu, vuma va abula: Ana wo o'woi, ama na abunda a zuwa ta aciyele reve a dana urevetyowu wi ili i na i farai atsuma a tsu. ² Ununa a danai ili i na ele na e enei ne esu diga o ufuru a ca ntsu ele, aza a na e enei ele da aza o ulinga wa adanshi a Asula waru. ³ Amu me ene ta u lobono ta, ili yu ufuru i da n toniyi ili suru mejege, tsara n danaa wu ili i na i farai mejege, ⁴ tsara vu reve amayun a adanshi a na a damma nuwu unu nu unu.

Adama a limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵ Mantsa ma na Hiridu danai Mogono ma Yahuda, a yuwan ta ganu ro, za na a tsu de Zakariya. Wu uta ta upasu u nan ganu wa Abija. Alisabatu da aala a ka va yi. Ayi fo o u'wa u nan ganu o ugundo wa Haruna u da wu utai. ⁶ Ele ra a yuwan ta nden n sa'ani n na Asula a cigai. O toni ta ili i na Zagbain ca nle suru. ⁷ Agba a ri na muwun shi. Alisabatu idari i da i shi. Ayi na vali va yi a kutsa ta.

⁸ Urana u lo, Zakariya yuwusan ta ulinga u tsuganu a Aa'isamapada,† a mantsa ma na ulinga u rawai upasu u le. ⁹ Ili i na agadu e le a yuwusain ayi da, ele nan ganu a tsu dangwa ta vuma na matawa ma agita, u uwa atsuma

o Upasu wa Akiza,† tsara u kulato ili i maguru.† ¹⁰ Ana mantsa ma rawai tsara a kulato ili i maguru'u, reve ama o boloto suru a yuwusan avasa a alanga.

¹¹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata wa yi, wi isawan o ukere u usa'ani u masa'a, ubata u na waa kulatosu ili i maguru'u. ¹² Ana Zakariya ene niyi, reve wu uwwa wovon, lipu va yi kara e meje'en. ¹³ Avu malingata'a u damma yi, "Zakariya, she vu uwwa wovon wan, a uwwa ta avasa a wu. Ka va wu, Alisabatu ta yuwan aatsuma, u ta matsaan wu ulobo. Vu ta ca yi aala Yahaya.† ¹⁴ U to o'wo wu ili i mazanga, ne e ekere a aza a na aa uwwa adama a limatan va yi. ¹⁵ U to o'wo vumagbain e ekere a Zagbain. Woo sowo mini ma masayan ma inabi, ni ili yo oso i na woo o'wo usowu shi. O to shiton yi na Ruhu va Akiza† ayi a aatsuma a mma va yi. ¹⁶ Ama na abunda aza a Isra'ila a ta kamba e ekere a Zagbain le adama a yi. ¹⁷ U ta wala elime a Zagbain na cu'un vu ucira na ruhu va Iliya, tsara a kambato okolo a nan dada a kamba ubata u muwun n le. U ta kambato aza o ulambu wu ugbozu o toni ugbozu wa aza a akiza a Asula, tsara u fo6oo Zagbain ama, tsara u cina le ufo6u."

¹⁸ Reve Zakariya ece yi, "Cine cu'un nda aa fara? Amu da nda n kutsai de, ka va fo da nda u kutsai de."

¹⁹ Reve u usu, "Amu da Jibura'ilu, n ta mishin a makakan ma Asula kuci. A lyungu mu ta, tsara n damma wu adanshi o uyo'o a nda. ²⁰ Gogo vu ta dana kpaku, vaa gura yuwan adanshi shi, she urana u na ili i nda i shiwain. Adama a na vu usuyi adanshi a va shi. Adanshi a na aa tawa woo o'wo amayun a mantsa ma na wu ntsayi."

²¹ Ama lo a pura Zakariya, avu a kara a asalama ili i na i zuwai u jimai pe Upasu wa Akiza'a.† ²² Ana

wu utai, u gura yuwan adanshi shi. Reve e reve u ta yuwan we ene ili i ro cu'un va alavu alavu atsuma a Aa'isamapada'a. Avu u yuwusaan le iroci ne ekere, agba u gura yuwan adanshi shi.

²³ Ana mantsa mo ulinga ma yi mo kotoi, reve u kamba o u'wa. ²⁴ Reve ka va yi Alisabatu tsura aatsuma. Ayi ubuwu na woto ton, avu u danusu o u'wa. ²⁵ U dansa ta, "Zagbain'in u yuwaan mu ta nda, a rana nda u roco mu ta isa'ani, u tawa mu ta ili ya adanshi e ekere a ama."

Adama a limatan va Yesu

²⁶ Alisabatu na aatsuma woto tali, avu Asula a lyungu Jibura'ilu malingata ma yi a lyuci na a tsu de Nazara e ida ya Galili. ²⁷ U lyungu yi ta ubata o usheli u na koto u revei vali shi, eege6e a yi vuma ro da o ugundo wa Dawuda Mogono, aala a yi Isuhu. Meri da aala o usheli'i. ²⁸ Avu malingata'a u 'yawa ya'a yi, reve u damma, "Azo'wa, macigata, Zagbain to obolo na avu!"

²⁹ Adanshi'i gba u bala yi ta lon, u yuwusan ta majiyan cu'un vi icasu i ne i da tsunda. ³⁰ Avu u damma yi, "She vu uwwa wovon wan, Meri. Vu tsara ta icigi e ekere a Asula. ³¹ Vu ta yuwan aatsuma, vu matsan ulobo, reve waru vu zuwaa yi aala Yesu. ³² U to o'wo zagbain. E te de aala a yi Mawun mo Mogono ma Asula. Asula Zagbain a ta ca yi ootogu o tsugono tsa dada va yi Dawuda. ³³ U ta yuwan tsugono o u'wa wa Yakubu babu ukotu. Tsugono tsa yi tsa ri nu ukosu shi."

³⁴ Avu u damma yi, "Cine woo o'wo ne, ana wo o'woi koto n reve vali shi?"

³⁵ Reve u usu yi, "Ruhu va Akiza ta tawa wu, ucira u Mogono ma Asula waru u ta pupala wu, adama a na za va akiza a na vaa matsan a ta de yi Mawun ma Asula. ³⁶ Cuiwan moron ma wu Alisabatu. A damma

tā waa tsura aatsuma shi, agba gogo u ta na aatsuma woto tali, ko na wo o'woi u kutsai de. ³⁷ Ili i lo a na Asula aa kudā yuwan shi.”

³⁸ Avu Meri damma, “Amu da nda aagbashi a Zagbain. Lyawa wo o'wo ununa vu dammai.” Reve malingata'a u kara.

Meri kalyuwa ta Alisabatu

³⁹ A rana ndolo, avu Meri 'yon u jika, reve u 'yawa a lyuci ro atsuma e ilyuci ya agadi e ida ya Yahuda. ⁴⁰ Avu u uwa o u'wa wa Zakariya, tsara u casa Alisabatu. ⁴¹ Ana wu uwwai icasu'u, avu baba jingada a aatsuma a yi nu ucira. Reve o shiton yi na Ruhu va Akiza.† ⁴² Avu u 'yasan udyo nu ucira, u damma, “Avu za va aba'un a da atsuma a amā. Mawun ma aatsuma a wu waru za va aba'un a da! ⁴³ Cine ili i sa'ani i nda i cina numu, a na mma vu Zagbain va tawai u kalyuwa mu? ⁴⁴ Ana mu uwwai icasu ya wu, dada baba na ri a aatsuma a va jingada nu ucira a yuwusan mazanga. ⁴⁵ Avu za va aba'un da adama a na vu usuyi ili i na Zagbain dammai u ta shiwan.”

Ishipa ya Meri

⁴⁶ Reve Meri damma, “Ookolo a va a ciala ta Zagbain. ⁴⁷ Asuvu a va a ta na mazanga adama a Asula Zamawawa va. ⁴⁸ Ayi u cuwan ta na amu, aagbashi a yi. Diga gogo a 'yawa, ama a ta de mu za va aba'un. ⁴⁹ Adama a na ayi Zavucira da, u yuwan mu ta ili ya afula. Aala a yi waru akiza a da. ⁵⁰ Diga mantsa a tyo mantsa, u tse ene ta iliyali ya aza a na a casu yi tsugbain. ⁵¹ U yuwan ta abajini e ili ya asalama ne ekere a yi, u bete'we ta aza a aciyogbamu. ⁵² U cipato ta ngono m gbagbain o otogu e le, reve u 'yasan aza a na a ri ili shi. ⁵³ U cuwatan ta aza a ambulu ni ili i sa'ani, aza o utsuru waru u lo le ta ekere lyanga. ⁵⁴ U kamba ta aagbashi a yi Isra'ila, u cuwan ta

na nzuwulai ma yi we ene yi iliyali. ⁵⁵ Ununa u yuwayin akaya a tsu Ibrahim nzuwulai, na muwun n tsukaya ma yi hali ukosu.”

⁵⁶ Avu Meri danu na Alisabatu a tyo woto ta'atsu, reve u kamba o u'wa.

Limatan va Yahaya za vu Urum-busu

⁵⁷ Mantsa ma na Alisabatu aa matsan yuwan ta, reve u matsan mawun mo ulobo. ⁵⁸ Avu nron mu nden na mmaci ma yi, a uwwa ununa Zagbain yuwaan niyi isa'ani, avu a kamba yi mazanga.

⁵⁹ Ana mawu'un u rawai urana wa kunla, reve a tawa tsara a pada yi uryumbu, reve a shi a ciga a ca yi aala a dada va yi Zakariya o unā wa dada va yi. ⁶⁰ Avu mma va yi damma, “O'o, Yahaya da aa ca yi.”

⁶¹ Reve a damma yi, “Moron ma wu ma ri na aala Yahaya shi.”

⁶² Avu o roco dada va yi, a te izami ya aala a na aa ca yi. ⁶³ Reve u pati le ili yi idana, avu u dana de, “Aala a yi a da Yahaya.” Reve o o'wo a asalama suru. ⁶⁴ A jima shi, dada unā wa yi u kpatu'ushi, avu eelentsu a yi a gura yuwan adanshi. Avu u yuwusaan Asula ica. ⁶⁵ Avu wovon u tsura nron mu nden ma yi n na n danai lo suru. Reve a kara a adanshi'i ubata suru atsuma e ilyuci ya agadi ya Yahuda. ⁶⁶ Aza a na a uwwai ili ya asalama o ndolo suru, she a uwa majiyan ne e eci, “Nye i da mawun ma nda moo o'wo?” A damma ta ne adama a na ukere wu Zagbain u to obolo na ayi.

Ishipa ya Zakariya

⁶⁷ Zakariya dada va Yahaya dana ta ushiwun na Ruhu va Akiza, avu u yuwan adanshi o usokowu wa Asula: ⁶⁸ “Tsu yuwayin Zagbain ica, Asula a Isra'ila! U tawa ta u tsupa avu u wawa ama a yi. ⁶⁹ U 'yasan ta Za vi Iwawi† za vu ucira o u'wa wa aagbashi a yi Dawuda adama a tsu. ⁷⁰ (Ununa u dammai o unā wa ama a akiza a Asula nu

ujimu.) ⁷¹ U wawa tsu t̄a e ekere a arala n̄a n'yuwatan n tsu suru. ⁷² We ene t̄a nkaya n tsu iliyali, u cuwan t̄a na akucunu† a akiza a yi. ⁷³ Ayi da akucunu a na u yuwain dada tsu Ibrahim. ⁷⁴ Ana u ta wawa tsu e ekere a n'yuwatan n tsu, tsara u kamba tsu. Adama tsu yuwaan yi aganda babu wovon, ⁷⁵ na akiza ni ili ya agula a makakan ma yi. Tsu yuwain ne a mantisa ma wuma ma tsu suru. ⁷⁶ Avu waru, mawun ma va, a ta de wu vumavasula Mogono me Ili Suru. Vu ta wala elime a Zagbain, tsara vu foboo yi ure, ⁷⁷ tsara vu ca ama a yi urevu wi iwawi o ure u na a yuwaan le gafura vu unusu u le. ⁷⁸ Adama e isa'ani ya abunda ya Asula a tsu, ekan a wasasa aa tawa tsu de zuva. ⁷⁹ Tsara wi ikana aza a na a ri nden atsuma e irumbu, na aza a na a yuwain zuzu na makuwaa, tsara u toni na atsu ure wo okolo a nden.”

⁸⁰ Reve mawu'un u kungwa, avu waru u yuwan mgbain atsuma a ruhu. Avu u danu atsuma o una, hali urana u na wu utai a alanga e eteshe e ekere a aza a Isra'ila.

Limatan va Yesu
(Mat. 1:18-25)

2

¹ A rana ndolo, Kaisa Agusta mogono ma gbain ma zuwa ta e kece ama a na a ri zala tsugono tsa Roma† suru. ² (Mekece mo ufaru ma da ndolo, ana a yuwain a mantisa ma na Kiriniyu danai o tsugono tsi ida ya Suriya atsuma a Roma.) ³ Avu ama suru a 'yawa a lyuci le, tsara e kece le.

⁴ Isuhu uta ta a lyuci va Nazara e ida ya Galili. Adama a na ayi ugundo wa Dawuda u da, avu u kara a tyo a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda. Batalami da ubata u na a matsain mogono Dawuda. ⁵ U 'yawa ta tsara e kece yi na Meri egebe a yi, waru u dana ta na aatsuma. ⁶ Yashi i na a danai de,

avu yashi i limatan va yi rawa. ⁷ U matsan ta mawun mo ufaru ma yi ulobo, reve wu pala yi nu umuna, avu u zuwa yi o ukungulu. Adama a na a tsurai ure a aasula o omocin shi.

Aza a aguba na nlingata ma Asula

⁸ Upasu wi ida i ndolo, aza a aguba a dana ta lo a atsusa e indanasa ikyon i le na ayin. ⁹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata u le, reve ekan a tsugbain tsa Asulazuva e ikana ubata u na a ri, hali a uwwa wovon lon. ¹⁰ Reve malingata'a u damma le, “Yu uwwa wovon wan. N tawaa du ta na adanshi a mazanga adama a ama suru. ¹¹ Ana'an a lyuci va Dawuda, a matsaan du ta Zamawawa,† ayi da Kristi Zagbain. ¹² Apa ili i na yaa dana du iroci: I ta cina baba wupalu o umuna, uvotowun o ukungulu.”

¹³ A jima shi, reve obolo a aza o uvon a zuva na malingata'a a yuwusaan Asula ica, adansa, ¹⁴ “Tsugbain tsa Asula de zuva suru, o uvadi nden mo okolo waru e ekere a aza a na waa uwwusa uyo'o u le!”

¹⁵ Ana nlingata'a n lyawa nle a kambai zuva, avu aza a aguba a dammulai vani le, “Tsu 'yawai Batalami gogo, tse enei ili i na i yuwain, ili i na Zagbain revetyo ntsu.”

¹⁶ Avu a jika a 'yawa, reve a cina Isuhu na Meri na baba'a uvotowun o ukungulu. ¹⁷ Ana e ene niyi, reve a baza adanshi a na a damma nle adama a mawu'un. ¹⁸ Reve aza a na a uwwai suru a kara a asalama e ili i na a uwwai o unu wa aza a aguba'a. ¹⁹ Meri zuwa ta ili i na a damma niyi o ookolo suru, avu u yuwusan malala ma abunda adama e le. ²⁰ Reve aza a aguba a kambai. Avu a canasa ishpa yi ica a tyo a Asula, adama e ili i na a uwwai ni ili i na e enei. Ne da wo

o'woi ununa malingata ma Asula ma dammai.

A tawa ta na Yesu a Aa'isamapada

²¹ Ana a yuwain rana kunla, a na aa pada mawu'un uryumbu, avu a ca yi aala Yesu.† Ayi da aala a na malingata ma Asula ma dammai, kafu a yuwan aatsuma a yi.

²² Avu mantsa ma kucci ma na oo o'wo cece ma rawa, cine Wila wa Musa u dammai. Avu a tawa na ayi Urishelima tsara a ca yi e ekere a Asulazuva. ²³ (Ununa u ri udanu a Wila wa Asulazuva, “A ca mawun mo ulobo mo ufaru suru, za na a dangwai e ekere a Asulazuva.”)

²⁴ A yuwan ta waru kucci,† ununa a dammai a Wila wa Asulazuva ana, “Muda n re ko muwun mu nrukuku n re.” ◇

²⁵ A mantsa mo ndolo, a yuwan ta vuma na a tsu de Saminu, vuma na danuyi a lyuci va Urishelima. Vuma va abula da, a uwwusa wovon wa Asula, waru u purosus ta we ene za na aa danato okolo a aza a Isra'ila. Ruhu va Akiza dana ta obolo na ayi. ²⁶ Ruhu'u u roco yi ta waa kuwa shi, she we ene Kristi Zamawawa va Asulazuva. ²⁷ Nu ucira wa Ruhu u da u uwai a Aa'isamapada. Ana nan dada va Yesu a uwai na ayi, tsara a yuwaan yi ununa Wila u dammai, ²⁸ avu Saminu shede yi, avu u godyoo Asula, adansa, ²⁹ “Mogono ma Gbain, gogo vu shiton ta nzuwulai ma wu, vu lyawa aagbashi a wu a kara no okolo nden. ³⁰ Me ene ta iwawit ya wu ne esu a va, ³¹ Za na vu fofoi adama a ama suru. ³² Ekan a na o tsu roco Atakpacit ure wa wu, na tsugbain tsu wu e ekere a aza a Isra'ila, ama a wu.”

³³ Mma va yi na dada va yi a kara ta a asalama e ili i na a dammai adama a yi. ³⁴ Reve Saminu zuwaa le aba'un, avu u damma mma va Yesu, “Ayi mawun ma nda a

dangwa yi ta adama a arisa a ama a Isra'ila na abunda. Waru a dangwa yi ta adama a mawawa ma ama a Isra'ila na abunda. U to o'wo iroci yi ili i na ama aa 'yuwan. ³⁵ Adama o ndolo, e te reve majiyan ma ama a abunda. Waru matsun me pe'eni ma ta batsa asuvu a wu.”

³⁶ A yuwan ta ka ro vumavasula,† aala a yi a da Hanatu, usheli wa Fanuyila o ugundo wa Asha. U kutsa ta lon. U yuwan ta nden n lolo a'wan e cindere, avu vali va yi kuwa. ³⁷ U dana ta na a'wan kupakunla na aza a nashi.* U lyawa Aa'isamapada'a shi, amma u yuwusan ta aganda ayin nu urana. Waru u yuwusan ta akuli na avasa. ³⁸ Babu usan, reve u rawa zuzu u godyoo Asula. Reve u yuwan adanshi adama a mawun ma na ama suru aa zuwusa atsuvu adama e iwawi ya Urishelima.

³⁹ Ana Isuhu na Meri kotoi mayan me ili i na Wila wa Asulazuva a dammai suru, avu a kambu o u'wa u le a lyuci va Nazara e ida ya Galili. ⁴⁰ Mawu'un u yuwan ta mgbain reve u yuwan ucira, u dana ta nu ugbozu lon, aba'un a Asula a dana ta obolo na ayi.

Yesu atsuma a Aa'isamapada

⁴¹ Nan dada va yi a tsu 'yawa ta Urishelima aa'wan suru a mantsa ma Abuki a Mapasa. ⁴² Ana u rawai a'wan kupa ne ejere, a 'yawa ta Abuki ununa a tsu yuwusan. ⁴³ Ana o kotoi Abuki'i, ele a makambaa, avu mawu'un wi isawan Urishelima, agba nan dada va yi e reve shi. ⁴⁴ Avu ele a yuwan mmalu mu urana u ta, ele a dansa u ta pe atsuma o obolo a ama. Avu e ece aza a na a danai obolo ne ele.

⁴⁵ A tsura e ene yi shi, dada a kambai Urishelima e izami ya yi. ⁴⁶ O urana wa ta'atsu, dada a tsura e ene niyi a Aa'isamapada nden na munlu na aza a Isra'ila, a uwwusa

◇ **2:24** N.Gn. 12:6-8; Mtā. 13:2-12. * **2:37** U ta gura o'wo a'wan kupakunla na aza a nashi a na a karai ana vali va yi kuwai.

le nu u yuwin nle yeci. ⁴⁷ Aza a na a uwwa niyi suru, a yuwan ta asalama lon na cu'un u urevu nu ususu wa yi. ⁴⁸ Ana nan dada va yi ene niyi, avu a uwa asalama lon, avu mma va yi damma yi, "Mawun ma va, cine vu yuwan ntsu tsunda? Vu lyawa ta dada va wu na amu e izami ya wu na atsumolangu."

⁴⁹ Avu u usu le, "Cine yaa zami mu de? I reve u lobono ta n dana ada a Dada va shi?" ⁵⁰ Agba e reve ili i na u damma nle shi.

⁵¹ Avu u kamba Nazara obolo ne ele a casu le tsugbain. Mma va yi gba u zuwa ta ili i ndolo suru o ookolo. ⁵² Yesu a dashishi nu urevu nu ugbozu, na mgbain, nu utsuru wi isa'ani e ekere a Asula ne e ekere a ama.

Alajiya a Yahaya za vu Urum-busu

(*Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Yah. 1:19-28*)

3

¹ A aa'wan e gendu a na Kaisa Tibariya danai mogono ma gbain ma Roma, ngono n nashi n nda n dana ta zalā va yi: Bontu Bilatu i o tsugono tsa Yahuda, Hiridu Antiba o tsugono tsa Galili, Filibu zawa'a va yi o tsugono tsa Ituriya na Tarakunita, Lisaniya waru a yuwusan tsugono tsa Abiliya. ² A yashi i na Hanana na Kayafa a danai nan abara ganu, avu adan-shi a Asula a tawa ya Yahaya mawun ma Zakariya atsuma o una. ³ U garasa ta ubata suru zuzu nu Ufolu wa Urdu, a yuwusaan ama alajiya a na aa rumbu le, adama u roco a vadala ta a nusu le, tsara a yuwaan le gafura. ⁴ Cine u ri udanu adama a Yahaya atsuma a Aatagada a Ishaya, vumavasula, ana,

"Udfo wu nanza e dewu atsuma o una,

I fo6oo Zagbain ure, i yuwan ure wa yi mejeje.

⁵ O to shiton ukari suru, agadi na nsasan suru a ta vala le.

A ta lapula re na ri ugondoru. O to shiton mukari mu re.

⁶ Vadilima suru te ene iwawi ya Asula." ♦

⁷ Adama o ndolo a da Yahaya dammai obolo a ama a na a tawusai ya'a yi, tsara u rumbu le, "Adu apili! Zane damma ndu i suma atsumalima a na a ri lo a tawa? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i vadala ta atsuma o unusu i du. She i uwa a dansa o okolo a du a na Ibrahim ayi da akaya a du wan. Asula a ta gura yuwaan Ibrahim muwun na atali a nda. ⁹ Aabau a tu ufo6u wu gasa danga a aralu e le. Udanga u na u matsain ili ya a6ula shi suru, o to kodo yi, avu a vari yi a akina."

¹⁰ Reve ama'a e ece yi, "Cine tsaa yuwan?"

¹¹ Avu u damma le, "Za na ri na atugu e re, u ca za na ri na ayi shi za ta. Za na ri ni ilyalya waru u yuwan ne."

¹² Aza o ushishi wu utafa o ro a tawa ta, tsara u rumbu le, reve e ece yi, "Manlu, nye tsaa yuwan?"

¹³ Reve u damma le, "She i ushi ili i na i la'ai ili i na a damma ndu i ushi wan."

¹⁴ Asoja o ro waru a tawa ta e ece yi, "Atsu gba, nye tsaa yuwan?"

Avu u damma le, "She i usa ikebe yi za ro nu ucira wan, ko i yuwaan za ro epen pere m pere wan. I yuwan ankuri na atsupu a du."

¹⁵ Ama e ipiri yu utawu yi Zamawawa, reve a kara a majiyan ko Yahaya ayi dada Zamawawa'a.

¹⁶ Avu u usu le, "N rumbu du ta na mini, agba za na la'a numu tsugbain u ta lo a tawa. Vunu va atan a yi n rawa n kanza m bada shi. Ayi da waa rumbu du na Ruhu va Akiza na akina. ¹⁷ U ta na aakpatalutsu o uyeluwu o ukere wa yi, u ta rada oosoroto cece, avu u boloto ishina ya yi o mopon, agba owopo'o u ta kulato le na akina a na a ri n kima

shi.”¹⁸ Re va abunda da Yahaya yuwain alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo e ekere a ama.

¹⁹ Avu u yuwaan Hiridu Antiba mogono nlangi adama a Hiridiya, ka vu zawa'a va yi, ni iwuya ya abunda i na u yuwain. ²⁰ Reve u yuwisan iwuya i ro, ana u zuwai Yahaya o u'wa wa ali.

Urumbusu wa Yesu
(Mat. 3:13-17; Mak. 1:9-11)

²¹ Ana a rumbuyi ama a na a tawai suru, avu fo a rumbu Yesu. Ayi atsuma a avasa, reve zuva kpatu'wa, ²² reve Ruhu va Akiza telee yi na lipu oroci a muda. Avu a uwwa u'yo de zuva ana, “Avu da Mawun ma va, macigata ma va, na avu da maa yuwusan mazanga lon.”

Ugundo u na Yesu utai
(Mat. 1:1-17)

²³ Yesu shi ta na a'wan a na a yuwain zuzu na mata'atsu, ana u temeiritosu wa yi.

A tara yi ta ana ayi mawun ma Isuhu ma da.

Isuhu ulobo wa Heli u da.

²⁴ Heli ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Levi u da.

Levi ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Yana u da.

Yana ulobo wa Isuhu u da.

²⁵ Isuhu ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Emos u da.

Emos ulobo wa Nahum u da.

Nahum ulobo wa Azaliya u da.

Azaliya ulobo wa Najaya u da.

²⁶ Najaya ulobo wa Ma'ata u da.

Ma'ata ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Simiya u da.

Simiya ulobo wa Isuhu u da.

Isuhu ulobo wa Yahuda u da.

²⁷ Yahuda ulobo wa Yowana u da.

Yowana ulobo wa Risa u da.

Risa ulobo wa Zerubabe u da.

Zerubabe ulobo wa Shayatiya u

da.

Shayatiya ulobo wa Niri u da.

²⁸ Niri ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Adi u da.

Adi ulobo wa Kosama u da.

Kosama ulobo wa Alamadama u da.

Alamadama ulobo wa Iri u da.

²⁹ Iri ulobo wa Yosi u da.

Yosi ulobo wa Eliyaza u da.

Eliyaza ulobo wa Yorima u da.

Yorima ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Levi u da.

³⁰ Levi ulobo wa Saminu u da.

Saminu ulobo wa Yahuda u da.

Yahuda ulobo wa Isuhu u da.

Isuhu ulobo wa Yonana u da.

Yonana ulobo wa Eliyaki u da.

³¹ Eliyaki ulobo wa Malaya u da.

Malaya ulobo wa Mena u da.

Mena ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Natan u da.

Natan ulobo wa Dawuda u da.

³² Dawuda ulobo wa Yese† u da.

Yese ulobo wa Obe u da.

Obe ulobo wa Buwaza u da.

Buwaza ulobo wa Salumuna u da.

Salumuna ulobo wa Nashon u da.

³³ Nashon ulobo wa Aminadabu u da.

Aminadabu ulobo wa Aram u da.

Aram ulobo wa Hesuruna u da.

Hesuruna ulobo wa Farisa u da.

Farisa ulobo wa Yahuda u da.

³⁴ Yahuda ulobo wa Yakubu u da.

Yakubu ulobo wa Ishiyaku u da.

Ishiyaku ulobo wa Ibrahim u da.

Ibrahim ulobo wa Tera u da.

Tera ulobo wa Naho u da.

³⁵ Naho ulobo wa Seru u da.

Seru ulobo wa Reyu u da.

Reyu ulobo wa Fele u da.

Fele ulobo wa Eba u da.

Eba ulobo wa Shela u da.

³⁶ Shela ulobo wa Kena u da.

Kena ulobo wa Afasha u da.

Afasha ulobo wa Shem u da.

Shem ulobo wa Nuhu u da.

Nuhu† ulobo wa Lane u da.

³⁷ Lane ulobo wa Metusela u da.

Metusela ulobo wa Anuhu u da.

Anuhu ulobo wa Jare u da.

Jare ulobo wa Mahalalel u da.

Mahalalel ulobo wa Kena u da.

³⁸ Kena ulobo wa Enos u da.

Enos ulobo wa Shitu u da.

Shitu ulobo wa Adamu.†

Adamu za na Asula a yuwain.

Malyungwa ma Yesu
(Mat. 4:1-11; Mak. 1:12-13)

4

¹ Yesu waru ushitowun na Ruhu va Akiza, avu wu utā o Udolu wa Urdu. Reve Ruhu va Akiza tara yi a tyo atsuma o una rana amunga, ² ubata u na Mekerencesu ma lyungusa niyi. Agba u lyuwa ili atsuma a rana'a shi, o ukosu reve wu uwwa ambulu.

³ Dada Mekerencesu ma damma niyi, "Na avu Mawun ma Asula ma da, vu zuwa aatali a nda a kamba opopofu."

⁴ Avu Yesu usu yi, "U tu ufanu a Adanshi a Asula,† 'Ni ilyalya i da goon vuma aa dana wuma shi.' " ◇

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo zuva masasan, dada u rocoshi niyi tsugono tsu uvadi suru. ⁶ Reve u damma yi, "N ta ca wu tsugbain nu utsuru u nda'a suru, adama a na a zuwa le ta o ukere u va. Waru n ta ca za na n cigai. ⁷ Suru ili i nda o to o'wo aza a wu, na vu kadato vu yuwaan mu aganda."

⁸ Dada Yesu usuyi niyi, "U tu ufanu, 'Zagbain Asula a wu a da vaa yuwaan aganda, ayi a nde'en da vaa yuwaan tsugbashi.' " ◇

⁹ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima, avu u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada. Dada u tsu damma yi, "Na avu Mawun ma Asula ma da, teteruwe e ida. ¹⁰ Adama a na a dana ta, 'Asula a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu. ¹¹ Waru e te kefe wu e ekere e le, adama ko anana a wu a tadatsa a aatali wan.' " *

¹² Reve Yesu usu yi, "Adanshi a Asula a damma ta, 'She vu lyungwa Zagbain Asula a wu wan.' " ◇

¹³ Ana Mekerencesu mo kotoi malyungwa ma yi suru, reve u lyawa yi ne'en.

Yesu temei ulinga Galili
(Mat. 4:12-17; Mak. 1:14-15)

¹⁴ Reve Yesu kamba atsuma o ucira u Ruhu va Akiza a tyo Galili. Reve alabari a yi a rawa e ilyuci i na i ri lo ukandaruwu zuzu. ¹⁵ Avu u rocosu a a'isa e le, reve u tsura ica e ekere a ama suru.

A lyuwan ta Yesu a Nazara
(Mat. 13:53-58; Mak. 6:1-6)

¹⁶ Ana u tyoyi Nazara (lyuci na u kungwai), dada u uwai a aa'isaf ununa u tsu yuwusan o urana wa Ashibi. Reve u 'yon adama u denuna. ¹⁷ Reve a ca yi Aata-gada a Ishaya vumavasula. Dada u bubaruwa niyi, reve u cina ubata u na a danai,

¹⁸ "Ruhu vu Zagbain to obolo na amu, adama a na u dangwa mu ta, adama n yuwaan aza e iliyali adanshi a Alabari a Sa'ani.

U lyungu mu ta adama n yuwan adanshi a na aa lyawa aza a na a ri a tsugbashi, nrumba waru ee ene ure, aza a na ee le'eshe waru o o'wo faan.

¹⁹ Reve waru n yuwan adanshi a aa'wan a na Zagbain zuwai a na aa yuwaan ama isa'ani u yuwan ta." ◇

²⁰ Reve u kutsulu aatagada'a, avu u ca za vu ulinga'a. Avu u danu, tsara u rito. Reve ama a na a ri pe a aa'isa'a suru a uwa akanla a yi. ²¹ Avu u damma le, "Ana'an adanshi a nda a shiwan ta a atsuvu a du."

²² Reve a uwwa uyo'o, a yuwusan asalama na adanshi e isa'ani i na yu utai o una wa yi. Avu a damma, "Ayi nda, ayi dada mawun ma Isuhu shi?"

²³ Avu u damma le, "Amayun, i ta damma mu udammu u nda, 'Boci, kambato aciyawu gbaga.' 'Suru ili i na waru tsu uwwai vu yuwain

◇ 4:4 U.W.I. 8:3. ◇ 4:8 U.W.I. 6:13. * 4:11 Pa nda, Mekerencesu ma shi ta a zama u paala Yesu. E Ica 91:11-12, u damma Asula a ta lyungu nlingata ma yi e kefe wu adama vu tadatsa wan. Amma u damma na vu teteruwe a ncilecile na tsulo, u ta zuwa e kefe wu shi. ◇ 4:12 U.W.I. 6:16.

◇ 4:19 Isha. 61:1-2.

a Kafarnahum, vu yuwan yi fo pa a lyuci va wu.’ ²⁴ Amayun, n ta dansaa du, a tsu tara vumavasula ili ya abula a lyuci va yi shi.

²⁵ “Waru amayun a da maa dansaa du, a mantasa ma Iliya a yuwan ta nruna ma abunda atsuma a Isra'ila. A mantasa ma na a baruyi zuva o ro'o shi a'wan a ta'atsu na woto tali, reve ambulu a sufuwa e ida'a. ²⁶ Agba a caco Iliya a tyo ubata wu za ro atsuma e le shi, she ubata wa Sarafatu, e ida ya Sida, ka na danai maruna. ◇ ²⁷ Waru a yuwan ta nkutu na abunda atsuma a Isra'ila a mantasa ma Ilisha† vumavasula. Agba ko za ta a kambato gbaga shi, she Na'aman† vuma va Suriya.” ◇

²⁸ Ana ama a na a ri pe a aa'isa a uwwai ne, reve suru nle a uwwa upan lon. ²⁹ Reve a 'yon nu upan, avu o utaa yi atsuma a lyuci. Reve a tara yi a tyo e ncilecile m masasan ma na lo da lyuci le ri usuwu, adama e kefe yi e ida. ³⁰ Reve wu utulaji ben e memere me le, avu u kara ili ya yi.

*Vuma vo otoni a lima
(Mak. 1:21-28)*

³¹ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum lyuci ro atsuma e ida ya Galili. Reve u uwa o rocosu ama o urana wa Ashibi. ³² Reve a uwa asalama na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu nu ucira.

³³ Atsuma a aa'isa'a, vuma vo otoni a lima† dana ta pe, reve u saala na yisaali lon, ³⁴ “Eeye! Te imini ya wu na atsu, Yesu za va Nazara? Vu tawa ta adama vu una tsu? N reve wu ta, avu da Akiza a Asula.”

³⁵ Reve Yesu bara yi, u damma, “Baru una wa wu, reve vu kakasa na ayi!” Ana otoni a lima'a a varu niyi e memere me le, reve wu kasa na ayi, u yuwan na ayi ili shi.

³⁶ Reve ama'a a uwa asalama, reve a dammulai vane le, “Cu'un va

adanshi e ne a da tsunda? Nu ucira nu ukadu u da a barai otoni a lima, reve o uta.” ³⁷ Reve alabari a yi a rawa ubata suru upasu wi ida'a.

*A kambatoi anawale Simo
gbaga*

(Mat. 8:14-17; Mak. 1:29-34)

³⁸ Reve u 'yon wu uta a aa'isa'a, avu u uwa o u'wa wa Simo. Agba anawale Simo a shi a uwwa uyo'o shi, u shi ta a uwwusa utanu lon. Reve a damma Yesu adama a yi. ³⁹ Reve u rawa wi isawan zuzu na ayi, dada u barai ubanaku'un, reve ubanakun u lyawa yi. Reve u 'yoshin u yuwaan le aganda.

⁴⁰ Urana a mariyaa, dada mmaci ma aza o ubanakun n tawai ne ele ubata wa Yesu. A dana ta na banakun icu'un icu'un. Reve wu ju'wan le, dada a kambai gbaga. ⁴¹ Waru otoni a lima a kakasa ta na ama na abunda a yisaali, “Avu da Mawun ma Asula!”

Avu u bara le, u lyawa a yuwan adanshi shi, adama a na e reve ta ayi da Kristi Zamawawa'a.

*Yesu yawa ta alajiya
(Mak. 1:35-39)*

⁴² Ana usana u tawai, reve u kara a tyo ubata u na vuma ri shi. Reve ama a uwa izami ya yi, dada a tawai ubata wa yi. Reve a shi a ciga a zuwa yi u danu ne ele. ⁴³ Avu gba u damma le, “N ciga n 'yuwan n yuwaan ilyuci i ro alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsaa Asula† fo. Adama o ndolo a da a lyungu numu.” ⁴⁴ Dada u lyuwai elime na alajiya a a'isa atsuma a Yahuda.†

*Dewu vo ogoro o ufuru
(Mat. 4:18-22; Mak. 1:16-20)*

5

¹ Urana u ro, Yesu dana ta mishin a nge'en m Mala ma Janisara, na ama ubolotowu ubata wa yi, a uwwusa adanshi a Asula. ² A nge'en m mini'i we ene ta antsun

e re, aza a na eremi a mugula a lyawai. Aza a na a danai e iza'usa igolo i le. ³ Atsuma a antsu'un u uwa ta pe a za ta za na ri za va Simo, reve u damma yi u kefe wantsu'un wa'a a uwa pe a mini'i. Reve u danu a wantsu'un, reve u reme o ritosu ama.

⁴ Ana u kotoi adanshi, reve u damma Simo, "Ke'efe wantsu'un a 'yawa ubata wa aru'un, avu vu vari igolo i du, tsara i reme mugula."

⁵ Reve Simo usu, "Manlu, ili ya ayin i da tsu ri o ulinga, agba tsu reme ili shi, amma ana vu dammai tsu vari, n ta vari igolo'o."

⁶ Ana a yuwain ne, reve a vari igolo i le, reve a tsara mugula ma abunda, hali igolo i le i reme makara. ⁷ Avu e de aza e le, aza a na a ri lo na wantsun, tsara a tawa na wantsun u le, adama a kamba le. Reve a tawa o shiton antsu'un, she damma a ta liba.

⁸ Ana Simo Bituru enei ne, reve u kingyo a makakan ma Yesu avu u damma, "Lyawa mu, Zagbain, amu za vu unusu da." ⁹ Ayi na aza a na a danai lo, a yuwan ta asalama lon na cu'un mugula n na e remei. ¹⁰ Ne da fo Yakubu na Yahaya, muwun ma Zabadi, aza a na a danai o ulinga obolo na Simo.

Avu Yesu damma Simo, "She vu uwwa wovon wan, diga gogo vu ta danan a tawusa na ama." ¹¹ Reve o utaa antsun e le a agadi, avu a lyawa ili suru, reve o toni Yesu.

Vuma vu ukutu

(Mat. 8:1-4; Mak. 1:40-45)

¹² Urana u ro, Yesu pe atsuma a lyuci ro e ida'a, reve vuma ro tawa de, za na ukutu u remei lipu magula. Ana we enei Yesu, reve u kadato urewesu wa yi e ida, reve u pati yi, "Zagbain, na vu usu, kambato mu mo o'wo cece."

¹³ Reve Yesu canana ukere wa yi, avu u ju'wan vuma'a, avu u damma, "N usu ta, vo o'wo cece!" Babu usan, avu ukutu'u u lyawa yi.

¹⁴ Avu Yesu damma yi, "She vu damma za wan, vu kara vu roco aciyawu ubata u na ganu ri, tsara u kalyuwa wu. Reve vu ca kucci ununa Musa dammai, adama ama a danan nu urevu u na vo o'woi cece." ^o

¹⁵ Agba alabari a yi she ili i na i 'yawai elime, hali ama o boloto lon, tsara a uwwa yi, waru tsara u kambato le gbaga. ¹⁶ Agba Yesu tsu lyawa ta ama avu u 'yawa o ogozo, tsara u danu ayi a nde'en, avu u yuwan avasa.

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mat. 9:1-8; Mak. 2:1-12)

¹⁷ Urana u ro, Yesu pe atsuma o uritosu, avu Afarishi na munlu n Wila n danan lo. Ele da aza a na o utai e ilyuci koko'o e ida ya Galili ne e ida ya Yahuda na Urishelima. Ucira wu Zagbain u to obolo na ayi, tsara u yuwan opocino. ¹⁸ Avu ama o ro e shede vuma ro na ri no osowi a lipu a avalu, avu a 'yawa yi o u'wa'a, tsara a zuwa yi a makakan ma yi. ¹⁹ Ana a tsurai ure u na aa yuwan ne shi adama o obolo a ama, reve a kumba zuva a katsu'wa ukwa'a'a. Dada e telyuwetyo niyi obolo na avalu a yi e memere mo obolo a makakan ma Yesu.

²⁰ Ana we enei ucawu wo okolo e le, avu u damma vuma'a, "Vuma nda, a yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

²¹ Avu Afarishi na munlu n Wila a yuwan majiyan, a damma, "Vuma ne da aa yuwusan adanshi a vama o ndolo e ekere a Asula? Zane da aa gura yuwaan vuma gafura, she Asula goon shi?"

²² Yesu reve ta majiyan me le, dada we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan cu'un majiyan mo ndolo o okolo a du? ²³ Zane da ri babu usan a damma, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko a

damma, “Yon vu wala?” ²⁴ N ta yuwan ne, tsarā i reve amu Mawun ma Vuma† mā tā nu ucira o uvadi u yuwan gafura vu unusu.” Avu u damma osowi a lipu'u, “N damma, 'yon vu tara aavalu a wu, vu kara a tyo o u'wa.”

²⁵ E esu e le a da u 'yoyin avu u tara aavalu a yi babu usan, reve u kara a tyo o u'wa a yuwusaan Asula ica. ²⁶ Ama suru a uwa ta asalama, avu a yuwaan Asula ica. Wovon u reme le ta, avu a damma, “Ana'an tse ene ta ili ya asalama.”

Dewu va Levi

(Mat. 9:9-13; Mak. 2:13-17)

²⁷ Ana Yesu kotoi ayi ndolo, avu wu uta, avu we ene za vu u'ushishi wu utafa.† Aala a yi a da Levi. U cina yi ta nden ubata wu ulinga. Avu u damma yi, “Toni mu.” ²⁸ Avu u lyawa ili suru u 'yon, avu u toni yi.

²⁹ Avu u fofo abuki a gbain o u'wa wa yi adama e Yesu. Aza o u'ushishi wu utafa a dana ta pe lon, na ama o ro a alya obolo ne ele. ³⁰ Avu Afarishi na munlu n Wila, a gbarana ojoro a yi, “Cine yaa lyuwusa ni i sowi na aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu?”

³¹ Avu Yesu usu le, “Vuma na ri gbaga u ciga za va aguma shi, she za vu ubanakun. ³² N tawa adama a aza a abula shi, she n de aza o unusu tsara a vadala.”

Yeci adama a akuli

(Mat. 9:14-17; Mak. 2:18-22)

³³ Avu a damma yi, “Ojoro a Yahaya a tsu yuwusan ta akuli na avasa, ne da waru ojoro a Afarishi, agba aza a wu she a lyuwa o sowo.”

³⁴ Avu u usu le, “I ta zuwa n'utsa n vali vu kasa'avu n yuwan akuli, ayi lo obolo ne ele? ³⁵ Mantsa ma ta lo a tawa ana aa tara le vali'i, atsuma a rana ndolo a ta yuwan akuli.”

³⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda, u damma: “Babu za na a pada tana sa'avu u lapula akuci a tana na ayi. Nu u yuwan ne, u ta vuranu avu u kara akuci'i, agba apadi a tana sa'avu'u wa ntsaa akuci a tana'a shi. ³⁷ Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a u to boso itsa'an. Na a tsun yi pe, u ta lungusa ribina obolo ni itsa'an. ³⁸ E itsan i sa'avu i da a tsu tsun ribina. ³⁹ Aza a na o tsu sowo wasu aa ciga o sowo ribina shi, adama a na wasu u la'aa le ta. A ta damma, ‘Akuci a la'a ta ulobonu.’ ”

Zagbain va Ashibi

(Mat. 12:1-8; Mak. 2:23-28)

6

¹ Urana wa Ashibi,† ayi a batsasa a aduma e ishina, reve ojoro a yi a kudusa agaza e ishina'a, a picirasa na a tami. ² Avu Afarishi o ro a damma, “Nye i zuwai yaa kudusa ishina, i reve wila u da o urana wa Ashibi shi?”

³ Avu Yesu usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa Asula, reve u tama opopofu a Wila. Reve u ca akapi a na a dana obolo na ayi, agba aza a na nan ganu da goon aa tama.” ◇

⁵ Avu u koso na adanshi, “Amu Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi u da.”

Vuma vo osowi o ukere

(Mat. 12:9-14; Mak. 3:1-6)

⁶ Urana wa Ashibi o ro, avu u uwa a aa'isa, reve u reme uritosu. Reve u cina pe vuma na ukere u usa'ani wa yi u dana usowu. ⁷ Afarishi gba na munlu n Wila a zamishi ta ure u na ee reme yi nu unusu. Avu a karishi yi ana, tsara e ene ko u ta yuwaan yi opocino urana wa Ashibi. ⁸ Agba u reve ta ili i na aa yuwusan majiyan, reve u damma vuma'a, “Yon vi isawan

mishin elime a ama suru.” *Avu u 'yon wi isawan.*

⁹ *Avu we ece le, “N ta yuwusan du yeci. Zane da la'ai ulobonu a Wilā wu urana wa Ashibi: a yuwan isa'ani ko iwuya? A wawa ko o una?”*

¹⁰ *Avu u kalyuwā le suru, avu u damma vuma'a, “Canana ukere wā wu.” Reve u canana, daɗa ukere wā yi u kambai gbaga. ¹¹ Reve a uwwa upan lo, reve a dammulai ununa aa yuwan nā Yesu.*

Ajiya kupa ne ejere

(Mat. 10:1-4; Mak. 3:13-19)

¹² *Atsumā a rana ndolo, avu u karā a 'yāwā a masasan, tsarā u yuwan avasa. Reve u yuwan avasa'a e ekere a Asulā ayin maɓulā. ¹³ Ana usana u tawai, reve u de ojoro a yi, reve u dangwa ama kupa ne ejere, reve u de le ajiya.† ¹⁴ Avu u de Simo (za na u cayi aala Bituru), nā zawa'a vā yi Andarawu, nā Yakubu, nā Yahaya, oɓolo nā Filibu, nā Batalamawu, ¹⁵ u dangwa tā fo Matta, nā Toma, oɓolo waru nā Yakubu mawun ma Alfa, nā Simo za na a tsu de Bakanani,* ¹⁶ waru u dangwa tā Yahuza mawun ma Yakubu nā Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.*

Aba'un nā atsumalima

(Mat. 4:23-25)

¹⁷ *Reve u cipa oɓolo ne ele, reve wi isawan a agalaci a sa'ani. Otoni a yi nā aɓundā a danā tā lo na ama a aɓundā diga Yahuda, nā Urishe-lima, nu upasu wi ida ya Taya nā Sida, aza a na a ri a nge'en m mala. ¹⁸ A tāwā tā tsarā a uwwa yi, reve waru u yuwaan le opocino a banakun le. Aza a na a danai no otoni a lima o o'wo tā gbaga. ¹⁹ Reve ama suru a ciga a ju'wan yi, adama a na ucira wu utusa tā atsumā a yi, reve o o'wo gbaga suru.*

* **6:15** Aji aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

Aba'un nu unā

(Mat. 5:1-12)

²⁰ *Avu u kalyuwā ojoro a yi, reve u damma le,*

“Aba'un za du da aza a na a ri nu ulambu, adama a na tsug-ono tsā Asulā za du da.

²¹ *Aza a na a uwwusa ambulu gogo, aba'un za du da, adama a na a tā cuwaton du.*

Azā e mesun gogo aba'un za du da, adama a na i tā tāwā i zo'oso.

²² *Aba'un za du da mantsa ma na ama a 'yuwan du, avu a kasa du, avu e isula du, agba ee de du na ala a sa'ani shi, adama a vā Mawun ma Vuma.*

²³ *Nā cu'un ndolo fara, i yuwan mazāngā, avu i yuwan tsu'yan tsu uyo'o wa asuvu, adama a na atsupu a du a tā aɓundā de zuva. Ne da nan dada le a yuwain na amaɓulā nu ujimu.*

²⁴ *Woo yo'ono azā o utsuru gogo shi, adama a na i tsurai de asuvu nden.*

²⁵ *Woo yo'ono azā o ucuwun gogo shi, i tā tāwā i yuwan ambulu.*

Woo yo'ono azā e izo'oshi ya avama gogo shi, i tā tāwā i shon nā yisaali.

²⁶ *Woo yo'ono aza a na ama aa cuwusa shi. Ne da nkaya n le n cuwai amaɓulā e open.”*

I ciga n'yuwatan

(Mat. 5:38-48; Mat. 7:12)

²⁷ *Avu Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Agba n ta dansaa du aza a na aa uwwusa nu, i ciga n'yuwatan n du, i yuwaan aza a na a 'yuwan du isa'ani. ²⁸ I zuwaa aza a na a yuwaan du unā aba'un, aza a na a yuwusaan du ikpa'a, i yuwaan le avasa. ²⁹ Nā za ro ɓasa wu o ugbaguzu u tā, vadala a yi ugbaguzu we ire. Za na usa nuwu aapalutsu, vu ca yi utugu fo. ³⁰ Za na pati nuwu ili suru, vu ne'e yi.*

Nā vuma ro usa ili yā wu, she ve ece yi wan. ³¹ Ununa vu cigai ama a yuwaan wu, vu yuwaan le ne fo.

³² “Nā vu ciga aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, atsupu e ne a da vāā tsurā? Aza o unusu fo a tsu ciga tā aza a na a ciga nle. ³³ Nā vu yuwan isa'ani a tyo aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, to, atsupu e ne a da vāā tsurā? Aza o unusu fo a tsu yuwan tā ne. ³⁴ Nā yaa yuwusan majiyan she aza a na aa tsupa dū da yaa ca okopu, to, atsupu e ne a da vāā tsurā? Aza o unusu fo a tsu ca tā aza o unusu, tsarā a tawā a tsupa le ununa o kopoi. ³⁵ I ciga n'yuwatan n dū, i yuwaan le isa'ani. I kopoo le agba i zuwa okolo na aa tsupa dū wan. Ne da atsupu a dū aā dānā abunda. Ne da waru yoo o'wo muwun m Mogono mā Asulā. Waru u tsu yuwaan tā aza a na o tsu godyo shi, nā aza e iwuya isa'ani. ³⁶ Ye eneshe iliyali ya ama ununa Dada dū eneshe iliyali.”

She i ge'eto za ro wan

(Mat. 7:1-5)

³⁷ Avu u lyuwa elime na adanshi, “I ge'eto wan, aḍu fo ee ge'etowā dū shi. I kototo wan, tsarā o kototo dū wan. I yuwan gafura, tsarā a yuwaan dū gafura. ³⁸ Ne'ei, e te ne'e dū: makundatsu ma sa'ani, wukiru ushiwun, torotoro, hali ocusho e ida. Ne da aā tsuwan dū e ekere. Nā makundatsu mā na i kunzuwayi, nā ayi da aā kunzuwā dū.”

³⁹ Reve u yuwaan le iroci i nda: “Irumba i ta gura roco irumba ure? Ele ra aā riyā a aakarī shi? ⁴⁰ Mawun mā makaranta ma la'a manlu mā yi shi, amma za na o ritoi lon, u to o'wo ununa manlu mā yi mā ri.

⁴¹ “Cine vāā kanlasā macaka ma na mā ri pe a lyusu vu za vā wu, avu vi icina nā aagbalā a na a ri pe a lyusu vā wu? ⁴² Cine vaa gura damma za vā wu, ‘Isawan, lyawa

mu utāā macaka ma na mā ri pe a lyusu vā wu,’ agba avu vu rono aagbalā a na a ri pe a lyusu vā wu shi? Avu vuma vi ikpa'a! Rono ne'en aagbalā a na a ri a lyusu vā wu, tsarā ve ene ulobonu u na voo utāā za vā wu macaka ma na mā ri a lyusu vā yi.”

Udanga nā muwun mā yi

(Mat. 7:16-20; Mat. 12:33-35)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Udanga u sa'ani wu lo ana u tsu matsan muwun m babu aḅulā shi, agba udanga u babu aḅulā u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ⁴⁴ Udanga suru nā muwun mā yi n da a tsu reve yi. A tsu taḅa ubiri o udanga wa awanda shi, ko aḍyumbu a ataciḅ shi. ⁴⁵ Vuma vā aḅulā u tsu utāā tā ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wā aḅulā waru e ili yu ulambu yā aḅulā a na u zuwai o ookolo pe da ulambu wā aḅulā u tsu utā. Atsuma e ili i na i ri pe o ookolo a yi pe da adanshi a tsu utā.”

Asuwi a aḅulā no olo a asuwi

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ Avu u lyuwa elime na adanshi, “Cine tsa da vāā desu mu, ‘Zagbain, Zagbain,’ agba i yuwan ili i na n damma ndu i yuwan shi? ⁴⁷ Za na aā tawusa yā'a vā aa uwwusa ili i na maa dansa suru, a yuwusan le waru suru, n to roco dū cu'un vuma na u ri. ⁴⁸ U tā cu'un vuma na aa suwusa usaa, reve u kapā wācin wu usaa alungu, reve u suwa ikyun yu usaa'a ubāṭa o ugbamu. Ana mini ma gbain mā tawāi, avu u keḅe usaa'a, agba u gura vuru yi shi. Ana wo o'woi a suwa niyi ulobonu. ⁴⁹ Za na uwwai adanshi a vā, agba u linga ni ili i na wu uwwai shi, u to oroci a vuma na suwai u'wa wā yi a wuyun, agba u ri ni ikyun shi. Ana mini ma la-pai usaa'a, reve u rāmo babu usān. Uriyu wu u'wa u ndolo u riyā tā suru suru.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga
(Mat. 8:5-13)

7

¹ Ana u kotoi a dansaa ama ili i ndolo suru, reve u uwa Kafar-nahum. ² Yaliƙ ya Roma i ro i shi ta na aagbashi a na u cigai lon. Aag-bashi'i u shi ta ubanakun, gashi u ta kuwa. ³ Ana wu uwwai adama e Yesu, reve u lyunguwa yi azag-bain a aza a Isra'ila a damma yi u tawa u kambato aagbashi a yi gbaga. ⁴ Ana a tawai ubata wa yi, reve a pati yi, adansa, "Vuma nda rawa ta vu yuwaan yi ulinga u nda, ⁵ adama a na u ciga ta ida i tsu lon, waru ayi da u suwaa ntsu aa'isa a tsu." ⁶ Reve u kuru le.

Ayi a rawa zuzu nu u'wa'a, reve yali'i u lyungu n'utsa ya'a yi, a damma yi, "Zagbain, she vu dama-ton aciyawu wan. N rawa vu uwa o u'wa u va shi. ⁷ Waru n rawa n tawa ya'a wu shi. Vu yuwan adanshi goon u rawa ta, aagbashi a va o to o'wo gbaga. ⁸ Adama a na amu fo n ta na za na la'a numu, waru n ta na asoja a na a ri zala va. Agba n tsu damma ta za nda, 'Yawa,' reve gba u 'yawa. Waru n tsu damma ta za ro, 'Tawa,' reve gba u tawa. Aagbashi a va waru, n tsu damma yi ta, 'Yuwan tsunda,' avu u yuwan."

⁹ Ana Yesu uwwai ne, reve u yuwan asalama adama a yali'i. Reve u vadala u damma obolo a ama a na o to no yi, "N ta dansaa du, ko atsuma a Isra'ila n tsura ucawu wo okolo ne tsunda shi." ¹⁰ Ana aza a na a lyunguyi a kambai o u'wa, reve a cina aagbashi'i wo o'wo gbaga.

Yesu yasan ta mawun ma maruna

¹¹ A jima shi, da da u karai a tyo a lyuci na a tsu de Nayim, reve ojoro a yi no obolo a ama a kuru yi. ¹² Ana u rawai zuzu nu u'uwata u lyuci'i, da da a gai ain na akwakwa

utanuwu. Agba ayi da ulobo a nde'en o umatsun u makuci ma yi; waru makuci ma yi maruna ma da. Ama a abunda a lyuci'i a shi ta obolo na ayi. ¹³ Ana Zagbain we ene niyi, reve we ene iliyali ya yi, avu u damma yi, "She vu shon wan."

¹⁴ Reve u rawa u ju'wan aakpaga'a, reve aza a na a tanu niyi e isawan kuci. Avu u damma, "Ulobo, n ta dansaa wu, vu 'yon."

¹⁵ Reve akwakwa'a u 'yon u danu, reve u uwa adanshi. Reve u tara yi u ca makuci ma yi.

¹⁶ Reve a uwwa wovon suru, reve a yuwaan Asula ica. Reve a damma, "Tsu tsura ta vuma gbain va Asula atsuma a tsu!" Waru, "Asula a cuwan ta na ama a yi!" ¹⁷ Reve alabari a yi a baza atsuma a Yahuda ni ida i na i ri lo zuzu.

Ojoro a Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 11:2-19)

¹⁸ Reve ojoro a Yahaya a damma yi ili i na i farai suru. ¹⁹ Da da Ya-haya deyi ama e re atsuma o ojoro a yi, reve u lyungu le ubata wu Zagbain, adansa, "Avu da da za na ri lo a tawa'a, ko tsu piri za ro?"

²⁰ Ana ama'a a rawai ubata wa yi, reve a damma, "Yahaya za vu Urumbusu da lyungu ntsu ya'a wu, ana, 'Avu da da za na ri lo a tawa'a ko tsu piri za ro?'"

²¹ Babu usan, reve Yesu kambato aza o ubanakun na mballa icu'un icu'un, no ozo o otoni a lima gbaga. Waru u kpatu'wa ta esu a nrumba. ²² Reve u usu le, "Yawai i damma yi ili i na yu uwwai, ni ili i na ye enei: nrumba me ene ta ure, akutsuma a wala ta, nkutu mo o'wo ta gbaga. Waru agulani a uwwa ta adanshi, a yasan ta akwakwa. Aza e iliyali waru a uwwa ta alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Za va aba'un da za na aa tadatsa adama a va shi."

²⁴ Ana ojoro a Yahaya a karai, reve u uwa a yuwusaan ama'a adanshi a Yahaya, avu u damma,

“Nye i 'yawai akanla de atsuma o una? Apumpu a na upepu waa jingadasa? ²⁵ Na ne da shi, nye i 'yawai ye ene? Vuma u'wotowu ni itana i sa'ani? O'o, aza a na a ri ni itana i sa'ani gba, aza a na a ri a nden mu uyo'o o ukobu u tsugono u da a ri. ²⁶ Nye i 'yawai ye ene? Vumavasula? Ee, amayun a da, n damma du, u la'a ta vumavasula. ²⁷ Ayi dada za na a danai a Adanshi a Asula adama a yi, 'Mpa n lyunguyi malingata ma va elime a wu, za na oo fofoo wu ure.' ♦ ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, atsuma a aza a na ka matsain, za lo na rawai Yahaya shi. Ko ana wo o'woi ne, za na la'ai ukalamu o tsugono tsa Asula u la'a yi ta mg-bain.”

²⁹ Ana a uwwai ne, reve ama suru hali na aza o ushishi wu utafa a usu Asula a na za va abulaf a da, ana a rumbu nle na cu'un vu urumbusu wa Yahaya. ³⁰ Afarishi gba na aza a na e revei Wila lon, reve a 'yuwan ifofi ya Asula adama e le, ana a 'yuwain urumbusu wa Yahaya.

³¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “Na nye da maa kurato ama o gogo a nda? Nye i da o rotsoi? ³² O rotso ta muwun n na n ri nden e eden e dewu va aza e le, 'Tsi ivulaa du ta gbala, agba i je'en shi. Tsu yuwaan du ta ishpa ya atsumolangu, agba i saala shi.’

³³ “Ana Yahaya ta vu Urum-busu tawai u lyuwusa shi, agba u sowuso masayan ma inabi shi; avu i damma, 'U ta no otoni!' ³⁴ Avu waru amu Mawun ma Vuma n tawa ta a lyuwusa o sowuso, reve i damma, 'Apa liwi no osowi, i'utsa ya aza o ushishi wu utafa na aza o unusu!' ³⁵ Agba a tsu reve ta urevu wa Asula amayun a da adama o ure u na ama o toni niyi.”

Yesu o u'wa wa Simo Mafarishi

³⁶ Reve Mafarishi mo ro, za na a tsu de Simo, u banu Yesu u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Reve u 'yawa o u'wa u Mafarishi'i, reve u danu alya. ³⁷ Ka ro shi ta pe atsuma a lyuci'i, za na danai nu unusu. Ana wu uwwai u ta pe a alya e ilyalya o u'wa wa Simo Mafarishi'i, reve u tawa na meden ma sa'ani ma mani'in ma maguru me ikebe. ³⁸ Reve u kingyo zuzu na ayi, dada u uwai mesun e re'wetosu ana e Yesu na abara a yi. Reve u tasa le na anji a yi, avu u katala ana a yi. Avu u sukuma le mani'in.

³⁹ Ana Mafarishi ma na ma banu niyi me enei ne, reve u jijan o ookolo a yi, “Na shi vuma nda vumavasula da, u shi te reve cu'un vu ka ne da a ju'usan yi, adama a na za vu unusu da.”

⁴⁰ Reve u usu u damma yi, “Simo, n ta ni ili i na maa damma wu.”

Reve u usu, “Nye i da, manlu?”

⁴¹ Avu u damma, “Vuma ro shi ta o tonon ama e re utan, za ta ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuton (500),* za ta waru kupoton.

⁴² Ana a gura tsupai shi, reve u lyawaa le ikebe'e. Atsuma e le zane da aa la'a ciga yi?”

⁴³ Reve u usu, “E yeni i va, za na a lyawayi abunda.”

Reve Yesu usu yi, “Vu usu ta mejege.”

⁴⁴ Ana u vadalai ubata wu ka'a, reve u damma Simo, “Ve ene ta ka nda? N uwa ta o u'wa wa wu, vu ca mu mini n sa'a ana shi. Ayi gba u re'weto ta ana a va na abara a yi, reve u tasa le na anji a yi.

⁴⁵ Ana vu raba numu, vu katala mu shi. Ayi gba diga ana n uwai pa u lyawa ukatalu wa ana a va shi. ⁴⁶ Vu sukuma aaci a va mani'in shi. Ayi gba u sukuma ta ana a va mani'in ma maguru. ⁴⁷ Adama o ndolo n ta dansaa wu, unusu wa abunda wa yi suru a yuwaan yi ta gafara, adama a na u roco ta icigi

♦ 7:27 Mal. 3:1. * 7:41 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuton (500).” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe”.

lon. Waru za na a yuwayin gafura wa'a, icigi ya yi wa'a da."

⁴⁸ Reve u damma ka'a, "A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

⁴⁹ Dada aza a na a ri a alyo obolo na ayi a uwai a dansa vāni le, "Zane da ne tsunda'a, zane da fo rawai u yuwan gafura vu unusu?"

⁵⁰ Reve u damma ka'a, "Ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta. Wala vu rawa lafiya."

Amaçi o ro a kuru ta Yesu

8

¹ A jima shi, dada Yesu kandaruwai ilyuci na mulyuci'i a yuwusan alajiya, a casu Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Aṣulā. Ele Kupanejere'e a dana ta obolo na ayi. ² Waru amaçi a na o utayi otōni a lima nu ubanakun atsuma e le o toni yi ta. Ele da Meri,† za na a tsu de Magadaliya, za na o utayi otōni a lima e cindere atsuma a yi, ³ na Yuwana ka va Kuza (zagbain o u'wa wa Hiridu), na Suzana, no ozo o ro na abunda. Amaçi a nda a kambusa le ta ni ili ya aciyele.

Irociyi cimbi

(Mat. 11:2-19)

⁴ Ana ama a tawusa ya'a yi lyuci lyuci, reve u yuwaan le iroci: ⁵ "Cimbi ro 'yawa ta ca'an. Ayi pe atsuma a mazaza me icu'un, reve ozo o ro o oco o ure. Avu ama a dadasa icu'u'un, avu nnuu n kaka da le. ⁶ Icu'un i ro waru yo oco ubata wa atali. Ana o utai, reve e 'yewe adama a na a tsurai atani shi. ⁷ Avu ozo o ro o oco a awanda, avu a 'yon obolo na awanda'a, avu awanda'a a gbagbala le. ⁸ Avu icu'un i ro yo oco a mabula ma sa'ani, avu ishina'a a yuwan mgbain, avu a matsan agaza agaza. Nu u cu'wan macu'untsu ma ta, reve a matsan ncu'untsu ukpaku."

◇ 8:10 Isha. 6:9.

Ana u dammai ne, avu u 'yasan ucyo u damma, "Za na ri na atsuwu, wu uwwa."

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mat. 13:10-17; Mak. 4:10-12)

⁹ Reve ojoro a yi e ece yi ucuḍuwu wi iroci'i. ¹⁰ Reve u damma le, "Adu da a lyawai i reve ili yu usokowu u tsugono tsā Aṣulā. Amma aza a na a ri pe shi, she ni iroci i da a tsu yuwaan le tsara:

'A ta gura kalyuwa, agba e ene shi. A mawwa a ta gura uwwa, agba aa gura tsura urevu shi.' ◇

Yesu cuḍuwa ta irociyi cimbi'i

(Mat. 13:18-23; Mak. 4:13-20)

¹¹ "Apa ucuḍuwu wi iroci'i: Cu'un ayi da adanshi a Aṣulā. ¹² Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a uwwai adanshi a Aṣulā. Reve Mekerencesu ma tawa, avu u tara le adanshi'i o okolo e le, tsara a zuwa okolo e le a wawa le wan. ¹³ Icu'un i na yo ocoi ubata wa atali, ele da aza a na a ushiyi adanshi'i na mazanga ana a uwwa niyi, agba a ri na aralu shi. Ucawu wo okolo e le yashi meketeci ma da, yashi yu ulyungusa, avu a riya. ¹⁴ Aza a na o ocoi a awanda, ele da aza a na a uwwai adanshi a Aṣulā, agba atsuma a mmalu n le, reve atsumalima, nu uyo'o wu uvaḍi, nu utsuru u reme le, reve a kuda a lyuwa elime. ¹⁵ Aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da ama a abula, aza a na a uwwai adanshi a Aṣulā, reve e reme yi ugbamu o okolo e le, avu a yuwan ankuri a bala."

Fitila e eelele

(Mak. 4:21-25)

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A tsu dafa fitila, avu a kpato yi na aasa'atsu shi, ko a zuwa yi a mbungulu shi. A tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene ekan. ¹⁷ Babu ili i na i ri

usokowu i na oo utaa a alanga e eteshe shi. Babu waru ili i na i ri wupalu e irumbu ana oo utaa e ekan shi. ¹⁸ I kalyuwa ben ununa yaa uwwusa. Za na ri na ayi a ta dashi yi, za na gba ri na ayi shi, ke'en na we inda u ri na ayi a ta ushi yi i da."

Mma va Yesu na muwun ma anawu

(Mat. 12:46-50; Mak. 3:31-35)

¹⁹ Mma va Yesu na muwun ma anawu a tawa ta ubata u na u ri, amma adama o obolo a gura rawa zuzu na ayi shi. ²⁰ Avu a damma yi, "Mma va wu na muwun ma anawu ma wu a ta de a alanga, a ciga ta e ene wu."

²¹ Reve u usu, "Mma va na muwun ma anawu n va, ele da aza a na a uwwusa adanshi a Asula, avu a yuwusan ulinga na ayi."

Yesu isawaton ta upepu

(Mat. 8:23-27; Mak. 4:35-41)

²² Urana u ro, avu Yesu damma ojoro a yi, "Tsu 'yawai a nge'en m mala n ndede." Avu a uwa a wantsu'un obolo, reve a kara. ²³ Ele atsuma a mmalu, avu nlavu m pura yi. Reve wunla nu upepu u 'yon a mala'a, reve mini ma ciga mo shiton wantsun u le, hali a shi a ciga malifaa.

²⁴ Reve a 'yawai a jisan yi, reve a damma, "Zagbain, zagbain, tsu ciga ta malifaa!"

Avu u 'yon u bara upepu na mini'i, reve upepu'u u von kwin.

²⁵ Avu we ece le, "Te da ucawu wo okolo a du?"

Na wovon na asalama, avu e ecelei, "Zane da nda'a? Hali u yuwaan upepu na mini nlangi, reve a yuwan ili i na u dammai!"

Opcino o ozo o otoni a lima

(Mat. 8:28-34; Mak. 5:1-20)

²⁶ Avu a rawa e ida ya Garasa, za na mini ma kasalai ni ida ya Galili.

²⁷ Yesu a motaa a wantsu'un, reve vuma ro atsuma a lyuci gbain u ga'an na ayi, u ta no otoni a lima.

Vuma'a u jima ta ana wo otoyitana, ko wa asa atsuma a ama. Ubatu wa ason u da u tsu dana.

²⁸ Ana we enei Yesu, avu u boshonayisaali, avu u riyai a makakan mayi, avu u saala lon, "Yesu, Mawun mo Mogono ma Asula, te da imini ya wu na amu, n ta patishi wu she vu zuwa mu a atsumalimawan!" ²⁹ U damma ta ne, ana Yesu zuwai otoni a lima o ndolo a lyawa vuma'a. Na abunda otoni a lima o ndolo a tsu vari ta vuma ndolo e ida. A tsu baru yi ta, reve a vara yi akani a ana ne ekere, tsara a dana a kalyuwusa yi. Agba u tsu kasa ta akani o ndolo, reve otoni a lima o lo yi a tyo atsuma o una.

³⁰ Ana Yesu ece niyi, "Cine tsa da aala a wu?"

Avu u usu, "Aala a va a da Obolo," adama a na otoni a lima a uwa yi ta na abunda. ³¹ Avu a pati yi, she u gbara le a tyo a aakari a aru'un lungu-lungu a na a ri nu utyo shi wan.

³² Obolo a ngurusumu ma abunda n dana ta lo a alyuna zala va agadi. Avu otoni a lima'a a pati yi u lyawa le a uwa atsuma e le, reve u lyawa le a uwa. ³³ Ana otoni a lima'a o utai atsuma a vuma'a, avu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve obolo a ngurusumu'u a suma a zura a tyo a mala'a, reve a kuwape.

³⁴ Aza a na a danai a aguba a ngurusumu'u, avu a suma, a 'yawai a ca alabari a lyuci gbain na mulyuci.

³⁵ Avu ama a 'yawai, tsara e ene ili i na i farai. Ana a tawai ubatu wa Yesu, avu a cina lo vuma na danai no otoni a lima nden ubatu wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve wovon u tsura le. ³⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ununa a wawai za vo otoni a lima'a. ³⁷ Avu ama e ida ya Garasa a pati yi u lyawaa le ida i le, adama a na a uwwa ta wovon lon. Avu u uwa a wantsun, azama u lyawa le.

³⁸ Ayi gba za na otoni a limā o utai atsuma a yi, reve u pati tsara u lyawa yi u kuru yi. Agba Yesu usu shi, dada u damma niyi, ³⁹ “Kamba o u'wa, reve vu damma ili i na Asula a yuwaan nuwu suru.” Avu vuma'a u kara, avu u reme a casu aalabari e ili i na Yesu yuwaan niyi suru.

Aakwakwa o usheli na ka vu ubanakun

(Mat. 9:18-26; Mak. 5:21-43)

⁴⁰ Ana Yesu kambai Galili, avu obolo a raba yi, adama a na a ta pura yi. ⁴¹ Atsuma a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta u kingyo a makakan ma yi, avu u pati yi, tsara u 'yawa o u'wa wa yi. ⁴² Adama a na usheli u ta wa yi, za na ri a'wan kupa ne ejere, u ciga ta makuwa.

Ayi atsuma a mmalu, reve obolo'o a gbagbalasa yi. ⁴³ Ka ro waru, za na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa, [wu una ta ili i na u ri na yi suru e ekere a aza a aguma,] agba u jebe yi shi. ⁴⁴ Avu u tawa nu ucina, avu u ju'wan upasu wu utugu wa Yesu. Babu usan, dada wocosu wu mpasa ma yi n lyawai.

⁴⁵ Avu Yesu ece, “Zane da ju'wan numu?”

Ana a wasain suru, reve Bituru damma, “Zagbain, ama a abunda a da a ri pa, waru a ta gbagbalasa wu.”

⁴⁶ Avu u damma, “A ju'wan mu ta. Mu uwwa ta ucira wu utai atsuma a va.”

⁴⁷ Ana ka'a we enei waa gura soko aciyayi shi, avu wu uta e meje'en ma lipu, reve u kingyo a makakan ma yi. A makakan ma ama suru, avu u damma ili i na i zuwai u ju'wan utugu wa yi nu ununa wo o'woi gbaga babu usan. ⁴⁸ Avu u damma yi, “Usheli, ucawu

wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga. Wala na asuvu nden.”

⁴⁹ Ayi atsuma a adanshi, avu nanza tawa de o u'wa wa Jayiru, zagbain va aa'isa'a, avu u damma Jayiru, “Usheli wa wu u kuwa ta de. She vu damaton manlu'u wan.”

⁵⁰ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma Jayiru, “She vu uwwa wovon wan. Ca okolo, u ta kamba gbaga.”

⁵¹ Ana u rawai o u'wa wa Jayiru, u lyawa nanza uwa obolo na ayi shi, she Bituru, na Yahaya, na Yakubu, na dada na mma mawu'un. ⁵² Ama pe atsuma a mesun na yisaali adama a yi. Avu Yesu damma le, “Lyawai mesun. Koto u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan.”

⁵³ Avu o zo'oso yi, adama a na e reve ta u kuwa ta de. ⁵⁴ Ana u remei ukere wa yi, avu u 'yasan udyo, avu u damma, “Usheli u va, 'yon!” ⁵⁵ Reve wivuwun wa yi u kamba, babu usan dada u 'yoyin. Avu u damma a ca yi ilyalya tsara u lyuwa. ⁵⁶ Avu nan dada va yi a yuwan asalama. Avu u damma le, she a damma vuma ili i na i farai wan.

Yesu lyungu ta Kupanejere
(Mat. 10:5-15; Mak. 6:7-13)

9

¹ Reve Yesu de Kupanejere'e, avu u ca le ucira nu ukadu e ekere o otoni a limā suru, waru a yuwan opocino icu'un-icu'un. ² Waru u lyungu le ta a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asula, reve waru a kambato aza o ubanakun gbaga. ³ Reve u damma le, “She i tara ili i ro adama a mmalu n du wan; she i tara adanga, ko tsan, ko ilyalya, ko ikebe wan. Waru i tara utugu u ro wan. ⁴ O u'wa u na i cu'wain suru, i danu pe hali mantsa ma na yaa kara.

* 9:5 A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutā ma atugu ko wu kala mabutā ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

⁵ Waru ubatā u na a usu ndu shi, na yaa lyawa lyuci'i, i kakalā maḅuta ma ana maḅ du.* U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi.” ⁶ Avu a kara a uwusa a mulyuci, a yuwusan alajiya, waru a yuwusan opocino ubatā biti.

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu

(Mat. 14:1-12; Mak. 6:14-29)

⁷ Ana mogono Hiridu Antiba uwwai alabari e ili i na aa yuwusan, reve asuvu a yi a riya, adama a na ozo o ro a ta dansa, Yahaya da a 'yasaḅin atsuma a akwakwa. ⁸ Ozo o ro gba a damma, ana Iliya da tawai. Ozo o ro a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin. ⁹ Avu Hiridu damma, “N kodo ta aaci a Yahaya. To, zane da maa uwwusa cu'un vi ili i nda adama a yi?” Reve u ciga we ene yi.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Yah. 6:1-14)

¹⁰ Ana ajiya'a a kambai, reve a damma Yesu ili i na a yuwain. Reve u kara obolo ne ele a nge'en a tyo a lyuci ro na a tsu de Besaida. ¹¹ Ana obolo a ama e enei ne, reve a kuru yi. Avu u raba le, reve u yuwaan le adanshi o tsugono tsa Asula. Reve u kambato aza o ubanakun gbagu.

¹² Urana a mariyaa, reve Kupanajere'e a rawa a damma yi, “Vu lyawa ama'a adama a uwa a mulyuci ni ilyuci i na i ri zuzu adama a cu'wan, adama waru a tsura ilyalya. Adama a na ubatā u na tsu ri za pa shi.”

¹³ Avu u usu le, “Ca nle ilyalya.”

Dada a usuyi, “Tsu ri ni ili i na i la'ai akpatali o ton na mugula n re shi. She na tsa 'yawa tsu tsulaa ama a nda ilyalya suru.” ¹⁴ (Ama a na a shi lo a rawa ta ali ukpakukupa uton.)

Avu u damma ojoro a yi, “Zuwai ama a danu obolo obolo, ama

kupoton-uton.” ¹⁵ Reve a yuwan ne, a zuwa le a danu suru. ¹⁶ Ana u tarai akpatali o to'on na mugula n re'e, avu u 'yasan aaci u kalyuwa zuwa, avu u godyoo Asula. Avu wu busa a casu ojoro a yi a tyowushe ama. ¹⁷ Suru nle a lyuwa ta a cuwan. Ana o bolotoi akapi a na a buwai, a rawa ta asaka kupa ne ejere.

Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu

(Mat. 16:13-19; Mak. 8:27-29)

¹⁸ Urana u ro, ayi a avasa ayi a nde'en, avu ojoro a yi a rawa zuzu. Avu we ece le, “Zane da ama aa tarasa mu?”

¹⁹ Reve a usu, “Ozo o ro a damma, avu da Yahaya za vu Urumbusu. Ozo o ro gba a damma Iliya da. Ozo o ro waru a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin.”

²⁰ Avu we ece le, “Adu gba, zane da yaa tarasa n ri?”

Avu Bituru usu u damma, “Avu da Kristi Zamawawa,† za na utai ubata wa Asula.”

²¹ Reve u bara le, she a damma za wan. ²² Avu u damma, “Amayun a da, Mawun ma Vuma ma ta uwwa atsumalima icu'un-icu'un. Azagbain, na nan ganu a gbagbain, na munlu n Wilu waru a ta 'yuwan yi, hali o una yi. O urana wa ta'atsu, a ta 'yasan yi.”

²³ Reve u damma le suru, “Za na cigai u kuru mu, she nu u wasan aciyayi, reve u tara akpata a atsumalima a yi urana suru, avu u kuru mu. ²⁴ Za na a yuwusan adama a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va, a ta wawa yi. ²⁵ Nye i da vuma munai, nu u tsura uvadi u nda suru, avu u lamba wuma wa yi? ²⁶ Za na aa uwwusa wono u va na adanshi a va, amu Mawun ma Vuma fo n ta uwwa wono wa yi, na n tawa na tsugbain tsa Dada tsa va na tsugbain tsa nlingata ma Asula a akiza. ²⁷ Amma amayun a da maa

dansaa ɗu, ozo o ro a ta pa ubata u nda na aa kuwa shi, she ne e ene tsugono tsa Asula.”†

Lipu va Yesu vadalai

(Mat. 17:1-8; Mak. 9:2-8)

²⁸ Ana a yuwain ayin kunla, ana u yuwain adanshi o ndolo, avu u tara Bituru na Yahaya na Yakubu. Reve a katsa masasan mo ro adama u yuwan avasa. ²⁹ Ayi atsuma a avasa, dada urewesu wa yi u vadalai, itana ya yi waru a kambai u'uri a lyulyuwusa esu. ³⁰ Reve e ene ama e re a adanshi na ayi, ele da Iliya na Musa. ³¹ A tawai atsuma a tsugbain a yuwusan adanshi o ukwa wa yi u na wa kuwushi Urishelima ununa Adanshi a Asula a dammai. ³² Bituru na aza a na a ri obolo na ayi, a shi ta a nlavu lon. Ana a 'yoyin, reve e ene tsugbain tsa yi na ama e re ana a ri mishin na ayi. ³³ Ana ama o ndolo a lyawa niyi, avu Bituru yuwan adanshi nu ulambu u majiyan, u damma Yesu, “Zagbain, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu: za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya.”

³⁴ Ana u dammai ne, reve eleshe a tawa wu pupala le, dada a uwwai wovon. ³⁵ Reve uɗyo wu utā pe ana, “Ayi da Mawun ma va za na n dangwai. Yu uwwa yi.” ³⁶ Ana uɗyo'o u yuwain adanshi, avu e ene Yesu ayi a nde'en. Reve a ɓaru na le. A mantsa mo ndolo, a damma za ro ili i na e enei shi.

Yesu kambatoi mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-18; Mak. 9:14-27)

³⁷ Ana usana u tawai, ana a cipai a masasa'an, avu obolo a ama a ga'aton yi. ³⁸ Reve vuma ro atsuma o obolo'o u yuwan dewu, “Manlu, yuwan ankuri, kalyuwa mawun ma va. Adama a na ayi da mu goon. ³⁹ No otoni a lima a kumba yi, u tso oruwo ta. Reve u polo yi, avu wo o'wo e ikpatatsu, reve una wa

yi u yuwan apuci'ya. U tsu lyawa yi go'o shi, u tsu ciga ta wu una yi. ⁴⁰ Avu m pati ojoro a wu o utaa yi otoni a lima'a, agba a gura shi.”

⁴¹ Avu u usu, “Adu ama o gogo, aza a na a cayi okolo shi, ozo o okolo o ugbamu; hali mantsa ma ne maɗa danu na adu a yuwusaan du ankuri? Tawa na mawun ma wu pa nda.”

⁴² Ayi a tawa, avu otoni a lima'a o polo yi, avu u uwa ikpatatsu. Avu Yesu bara otoni a lima'a, reve u kambuwa mawu'un gbaga. Reve u ca dada va yi ayi. ⁴³ Reve ama a uwa asalama o ucira wa Asula.

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wai

(Mat. 17:22-23; Mak. 9:30-32)

Ele atsuma a asalama e ili i na u yuwain suru, avu u damma ojoro a yi, ⁴⁴ “Lyawa adanshi a nda a uwa a atsuva a du. A ta wina Mawun ma Vuma e ekere a ama.” ⁴⁵ Agba ele a gura reve adanshi'i shi. O soko le ta urevu wa adanshi'i adama e reve wan. Ele gba a uwwusa ta wovon u na ee ece yi.

Tsugbashi tsa abula

(Mat. 18:1-5; Mak. 9:33-40)

⁴⁶ Avu mawasan ma 'yon atsuma e le adama a zane da zagbain atsuma e le. ⁴⁷ Ana Yesu revei majiyan me le, dada u tarai mawun mo ro, reve wi isawaton yi zuzu na ayi. ⁴⁸ Avu u damma le, “Za na ushiyi mawun ma nda na ala a va, amu da u ushiyi. Waru za na usu numu, za na lyungu numu da u ushiyi. Za na ri zawa'a atsuma a du, ayi da zagbain.”

⁴⁹ Reve Yahaya usu, u damma, “Zagbain, tse ene ta nanza o utasu otoni a lima na ala a wu, agba tsu putsaa yi ta adama a na u ri obolo na atsu shi.”

⁵⁰ Avu u damma yi, “She i putsaa yi wan, adama a na za na 'yuwan tsu shi, za tsu da.”

Malyuci ma Samariya ma yuwain Yesu

⁵¹ Ana yashi i na waa kara zuva yuwain zuzu, reve u safa a tyo Urishelima. ⁵² Reve u lyungu nlingata elime a yi. Avu gba a kara, reve a uwa a malyuci ma aza a Samariya adama o fo6oo yi. ⁵³ Avu ama'a a 'yuwan yi, adama a na u zuwai makakan ma yi a tyo Urishelima. ⁵⁴ Ana Yakubu na Yahaya ogoro a yi e enei ne, avu a damma, "Zagbain, vu ciga ta tsu zuwa akina a cipa zuva u kulato le?" ⁵⁵ Avu u vadala, reve u bara le. ⁵⁶ Reve a kara a tyo a malyuci mo ro.

Aza a na a dansa a ta kuru Yesu (Mat. 8:19-22)

⁵⁷ Ele a mmalu o ure, avu vuma ro damma yi, "N ta kuru wu ubata u na vu tyoyi suru."

⁵⁸ Avu Yesu damma yi, "Nranji n ta na angu; nnunu waru n ta ni ikinda. Amu Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi."

⁵⁹ Avu u damma za ro, "Vu kuru mu."

Avu u damma, "Zagbain, lyawa ne'en she na n cido aabara a va."

⁶⁰ Avu gba u damma yi, "Lyawa akwakwa a cido akwakwa e le. Avu gba'a vu 'yawa vu yuwan alajiya o tsugono tsā Asula."

⁶¹ Avu za ro waru damma, "N ta kuru wu manlu, agba lyawa ne'en n 'yawa n revetyo aza o u'wa a tsu ukaru u va."

⁶² Dafa Yesu damma niyi, "Za na guzai ubari wi inan, avu u vadala a kanlasa acapa, wu ntsaa na tsugono tsā Asula shi."

Yesu lyungu ta ama kupocindere ne ejere

10

¹ Ana o kotoi ayi ndolo, avu Zagbain dangwisa ama o ro kupocindere ne ejere,* avu u lyungu le ejere-re, tsara a kara elime a yi a

* **10:1** Akuci a linga ro a damma "kupocindere."†

tyo e ilyuci i na ayi waa tawa u 'yawa. ² U damma le ta, "Ugasa'a u ta abunda, agba alingi'i a kalama ta. Adama o ndolo i pati Zagbain vu u'duma'a, tsara u lyungu aza o ulinga, tsara a yuwaan yi ugasa'a. ³ Walai! N ta lyungusu du cine i revei mukyokyon e memere ma nkerenkesu. ⁴ I tara osonu e ikebe, ko tsan, ko atan o ro wan. She i jima e icasu o ure wan.

⁵ "Ni i fara uwa o u'wa, i fara yuwan, 'Azo'wa! Tsu tawaa du ta na asuvu nden!" ⁶ Na vuma na cigai asuvu nden pe o u'wa u ndolo, lyawa asuvu nden n du a danu o u'wa u ndolo. Agba na a 'yuwan, asuvu nden n du a kamba ya'a du. ⁷ Yi isawan o u'wa u ndolo, i lyuwa i sowo ili i na a ca ndu pe, adama a na lingi ntsaa ta na atsupu a yi. I kandaruwa nden o u'wa u nda a tyo o u'wa u ndede wan.

⁸ "Ni i uwa a lyuci, avu a ushi du, i lyuwa ili i na a tawaa ndu suru. ⁹ Aza o ubanakun, i yuwaan le opocino. Avu i damma le, 'Tsugono tsā Asula tsā ta lo zuzu na adu.' ¹⁰ Ni i uwa a lyuci, avu a kudā a ushi du, 'yawai e re, avu i damma, ¹¹ 'Mabutā ma na tsu dasai a ana a tsu tsu kapatsaa du ta. I reve, tsugono tsā Asula tsā ta lo zuzu.' ¹² N ta dansaa du o urana wu uge'etosu, uge'etosu wo Sodom u to o'wo wa'a e ekere a lyuci ndolo."

Ilyuci i na i yuwain a usu (Mat. 11:20-24)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu, woo yo'ono du shi, aza a Besaida. Na a shi a yuwaan aza a Sida na aza a Taya ili ya asalama i na a yuwaan du, a shi ta vadala nu ujimu, avu a danu na akashi usukutu, adama a atsumolangu.† ¹⁴ O urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco Taya na Sida isa'ani

† **10:13** Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo

nā aḍu. ¹⁵ *Avu Kafarnahum, a ta 'yasan wu zuva? O'lo, a ta vari wu a aakarī a alungu a atsumalima.*

¹⁶ “Za na uwwa ndu, amu da waa uwwusa. Za na 'yuwan du, amu da u 'yuwain. Za na 'yuwan numu waru u 'yuwan ta za na lyungu numu.”

Ana a uwwai ne, avu o uta.

Ukambu wa ama kupocindere ne ejere'e

(*Mat. 11:25-27; Mat. 13:16-17*)

¹⁷ *Avu ama kupocindere ne ejere o ndolo a kambā nā mazāngā, reve a damma, “Zagbain, hali no otoni a limā a tsu yuwan ta ili i na tsu damma nle a yuwan a ala a wa.”*

¹⁸ *Reve u usu, “Me ene ta Male† mā riyai ana imadatsu diga zuva. †*

¹⁹ *N ca du ta ucira e ekere e iyo na agashi na a aci a n'yuwatan n du. Ili yi lo i na yaajju'wan du shi ko ke'en.*

²⁰ *She i yuwan mazāngā adama o ndolo wan, agba i yuwan mazāngā ana a danai ala a du zuva.”*

²¹ *A yashi i ndolo, Yesu dana ta tapu nā mazāngā o ucira u Ruhu va Akiza, avu u damma, “Dada, n godyoo wu ta, Zagbain va zuva ni ida, adama a na vu sokoi adanshi o ndolo e ekere a aza o urevu nu ugbozu, avu vu cuduwaa muwun n ke'en. Amayun a da, Dada, adama a na ayi nda ayi da ifobi i sa'ani ya wu.*

²² *“Ili suru Dada va da ca numu. Za lo revei ko zane da Mawu'un shi, she Dada va yi goon, ko za reve waru ko zane da Dada u ri shi she Mawu'un goon, na aza a na Mawu'un u dangulai tsara u cuduwa le.”*

²³ *Avu u vadala ubata wo ojoro a yi, avu u damma le usokowu, “Aza a aba'un a da esu a na e enei ili i na ye enei. ²⁴ N ta dansaa du amasula a abunda na ngono, a ciga ta e ene*

ili i na ye enei, agba e ene shi. A uwwa waru ili i na yu uwwai, agba a uwwa shi.”

Iroci i vuma va abula va Samariya

²⁵ *Avu za ro za na revei Wilat wa Musa lon, u 'yon mishin a lyungusa yi, avu u damma, “Manlu, nye maa yuwan, avu n tsura wuma u na woo koto shi?”*

²⁶ *Avu Yesu ece yi, “Nye i da i ri udanu a Wilat? Cine vu tsu cuduwa le?”*

²⁷ *Reve vuma u usu, “Vu ciga Zagbain Asula a wu no ookolo a wu suru, na wuma wa wu suru, nu ucira wa wu suru, na asuvu a wu suru. Avu vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.” §*

²⁸ *Avu Yesu damma, “Amayun a da vu dammai, yuwan ne vu ta tsura wuma.” †*

²⁹ *Ayi gba vuma'a u ciga ta u kambato aciyayi za na ri nu unusu shi, avu we ece yi, “Zane da moron ma nden ma va?”*

³⁰ *Avu Yesu usu yi, “Vuma ro uta ta gawan va Urishelima a 'yawa zala va Jeriko, avu u ga'an na aza a ngalalai. Avu o fodo yi itana, avu a ru'wa yi lon, ke'en da a lyawaa niyi wuma. ³¹ Wo o'wo ta ganu ro ta a mmalu o ure'e, ana we enei vuma'a, avu u kanzu'wa alanga.*

³² *Ne da waru vuma va Levi ro kuruyi ure'e, ana we enei vuma'a, reve u kanzu'wa alanga. ³³ Reve vuma va Samariya ro ayi atsuma a mmalu, reve u rawa ubata u na vuma'a u ri. Ana we ene niyi, avu we ene yi iliyali. ³⁴ Avu u 'yawa ubata u na u ri, reve u tsuwan yi mani'in na aguma, dada wu nai antsu'u na akashomuna. Avu u zuwa yi o mololi ma yi. Avu u 'yawato yi o u'wa wo omocin,*

† **10:18** *Atsuma a adanshi a Luka re re ta lo na vaa gura vadala Mekerenkesu: Cine u ri “otoni a limā a na a la'ai ucira” (nā Tsugana, Iblis, Luk. 4:2), na aala a yi (nā Tsugana Shefan). Nā Tsishingini, Mekerenkesu ma da a tsu yuwaan ulinga. § **10:27** *Vuma'a u yuwan ta adanshi atsuma o U.Wl. 6:5, nā N.Gn. 19:18. † **10:28** *N.Gn. 18:5. * **10:35** *Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi da “dinari i re.” Kalyuwa Ucuḍuwu wi “Ikebe.”****

ubata u na wi indana niyi. ³⁵ Ana usana u tawai, avu u tara ikebe yu ulivu i re,* avu u ca za vu ukalyuwusa wu u'wa wo omoci'in. Avu u damma, 'Vu kalyuwusa yi, ni ili i ro i buwa, na n kamba n ta tsupa wu.'

³⁶ "O ookolo a wu, atsuma a ama a ta'atsu a nda, zane da moron ma nden ma za na aza a ngalalai a gagai?"

³⁷ Avu vuma'a u usu, "Za na roco niyi isa'ani."

Avu Yesu damma yi, "Yawa vu yuwan ne fo."

O u'wa wa Meri na Marta

³⁸ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, avu a rawa ubata u na ka ro za na a tsu de Marta, za na raba nle, avu waru u ca le ucu'watan.

³⁹ U ta na zawa'a na a tsu de Meri,† za na danuyi a makakan ma Zagbain a uwwusa adanshi a yi.

⁴⁰ Marta gba ifobi i na waa yuwusan i tara ta ugbozu wa yi. Reve u tawa, avu we ece yi, "Zagbain, u bali wu ana zawa'a va lyawa numu o ulinga a nde'en shi? Damma yi u tawa u kamba mu."

⁴¹ Avu ayi Zagbain u usu yi, "Marta, Marta, vu dama ta na atsumalima e ili ya abunda,⁴² agba ili i ta i da a la'a cigai. Meri gba u dangwa ta ili i na i la'ai ulobonu, waru aa usa yi i da e ekere a yi shi."

Uritosu wa Yesu adama a avasa (Mat. 6:9-13; Mat. 7:7-11)

11

¹ Urana u ro, Yesu yuwan ta avasa ubata u ro. Ana u kotoi, avu za ta atsuma o ojoro a yi, u damma, "Zagbain, roco tsu cine tsaa yuwan avasa, cine Yahaya rocoyi ojoro a yi."

² Avu u damma le, "A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i damma,

'Dada, aala a wu a dana na tsugbain, tsugono tsu wu tsu tawa.

³ Urana suru vu ca tsu ilyalya i malya.

⁴ Vu yuwaan tsu gafura vu unusu u tsu,

adama a na atsu tsaa yuwusaan aza a na a yuwusaan tsu unusu gafura.

Vu lyawa tsu tsu uwa atsuma a malyungwa wan.'**

⁵ Avu u damma le, "A damma za ro du ta ni i'utsa, avu u 'yawa ya'a yi na ayin utanu, avu u damma, 'N ciga ta vu kopoo mu opopofu a ta'atsu. ⁶ N tsura ta mocin za na utai ubata a mmalu, u cu'wan ta ya'a va gogo, agba n ri ni ilyalya i na maa ca yi shi.'

⁷ "Avu i'utsa'a i usu yi pe atsuma, 'Vu damaton mu wan! A baru ta de unantsu, waru suru n tsu, tsu von ta de. Maa gura 'yon n ca wu ili i ro shi.' ⁸ N ta dansaa du, ko na waa 'yon u ca yi ili i ro, adama a na ayi i'utsa ya yi i da shi, adama a na u 'yuwain a kara, u ta 'yon u ca yi ko nye i da.

⁹ "Ne da maa dansaa du, i patishi, a ta ca du. I zamishi, i ta tsura. Yi gugulusa, a ta kpatu'waa du. ¹⁰ Za vi ipati suru, a tsu ca yi ta. Za vi izami suru, u tsu tsura ta. Za wugulusa waru, a ta kpatu'waa yi.

¹¹ "Atsuma a du, adu na i ri nan dada, zane da mawun ma yi maa pati yi magula, avu u ca yi yo?†

¹² Ko u pati ookowo, avu u ca yi ugashi? ¹³ Adu na i ri ni iwuya, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du, za na ri zuva, u ta la'a ca aza a na a pati niyi Ruhu va Akiza."

Yesu na Ba'alzabu

(Mat. 12:22-30; Mak. 3:20-27)

¹⁴ Urana u ro, Yesu lo ta otoni a limat a na a gura yuwain adanshi shi. Ana otoni a lima o ndolo o

* **11:4** Avasa a Mat. 6:9-13 u tu uga'an. † **11:11** Akuci a linga ro a dashi ta, "Nu u pati opopofu, vu ta ca yi aatali?"

utai, reve vuma'a u fara a yuwusan adanshi. Ama'a e reme ta asalama. ¹⁵ Avu ozo o ro e le a damma, "Nu ucira wa Ba'alzabu mogono mo otoni a lima ma da u lo nle." ¹⁶ Ozo o ro waru tsara a lyungwa yi, reve a pati yi u roco le iroci i ro de zuva.

¹⁷ Ayi gba ana u revei majiyan me le, avu u damma le, "Tsugono tsa na tse ne'eshein ure, u ta riya. Ne da waru nu u'wa u ne'eshen ure, u ta bete'we." ¹⁸ I damma n lo ta otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, to, na Male me ne'eshen aciyayi ure, cine tsugono tsa yi tsee isawan? ¹⁹ Na n lo otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, ogoro a du nu ucira wa yan u da oo utusa? Adama o ndolo, ele da oo o'wo aza o uge'etosu u du. ²⁰ Amu gba nnu ucira wa Asula a da n loyi otoni a lima, to, tsugono tsa Asula tsa rawa ta zuzu na adu.

²¹ "Na vuma vu ucira tsa Male fofo a kalyuwusa u'wa wa yi, gbaga da itana yu u'wa wa yi i ri. ²² Na vuma na gba la'a niyi ucira u tawa ubata wa yi, u ta usa itana yu uvon i na waa zuwusaa ucira'a, avu u ne'eshen ama utsuru wa yi.

²³ "Za na ri obolo na amu shi, u 'yuwan mu ta. Za na oo bolotosu na amu shi, ukacaru u da waa kacarasa.

Ukambu wo otoni a lima
(Mat. 12:43-45)

²⁴ "No otoni a lima o uta atsuma a vuma, u tsu kuru ta ubata u na u ri na mini shi, e izami yu ubata u na wee ivuwan. Nu u lamba, avu u damma, 'N ta kambu o u'wa u na mu utai.' ²⁵ Nu u rawa, avu u cina yi wizu, ufofu ulobonu. ²⁶ Avu u 'yawa u tara otoni e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira wi iwuya, avu a uwa a danu ubata'a. Ukosu wu nden n vuma ndolo u ta la'a cine u danai."

²⁷ Yesu atsuma adanshi o ndolo, avu ka ro atsuma obolo'o u 'yasan ufoyo, avu u damma, "Aba'un a tyo

a za na matsan nuwu na za na apato nuwu maani."

²⁸ Avu u kambuwa yi, "Ne da, agba aba'un a la'a ta a tyo a aza a na a uwwai adanshi a Asula, avu a yuwan ulinga ni ili i na a uwwai."

Iroci ya Yunana
(Mat. 12:38-42)

²⁹ Obolo'o o bolotosu ubata wa yi, avu Yesu damma, "Mantsa mo gogo mantsa me iwuya ma da. A ciga ta e ene iroci ya asalama, agba oo roco le shi, she za va Yunana.†

³⁰ Cine Yunana danai iroci e ekere a ama a Niniva,† ne da Mawun ma Vuma moo o'wo a mantsa ma nda.

³¹ O urana wu uge'etosu, Egberere va Sheba ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ayi wu utai alanga lon, tsara wu uwwa urevu nu ugbozu wa Sulemanu,† gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa agba i 'yuwan ta a usu.

³² O urana wu uge'etosu, ama a Niniva a ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ele a vadalai na alajiya a Yunana. Gogo gba za na la'ai Yunana ta pa agba i 'yuwan ta a usu."

Ekan a lipu
(Mat. 5:15; Mat. 6:22-23)

³³ "Babu za na aa dafa fitila, avu u zuwa yi a mbungulu, ko u kpatu yi na aasa'atsu. U tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene eka'an. ³⁴ Lyusu ayi da fitila lipu va wu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u ta ne ekan. Na a ri ulobonu shi, lipu va wu ta ni irumbu suru. ³⁵ I kalyuwa ulobonu ko ekan a na i ri na ayi ko irumbu i da. ³⁶ Na lipu va wu ri ne ekan suru, babu ubata u na u ri ni irumbu, u to o'wo ekan suru ununa fitila tsu ca wu ekan."

Yesu barai azagbain
(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

³⁷ Yesu o koto adanshi, avu Mafarishi ma banu yi u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Avu u uwa u reme alya na ayi. ³⁸ Avu Mafarishi ma

uwa asalama, ana we enei Yesu cigai u lyuwa ilyalya babu u sa'a ekere o ure u na wu ntsayi shi.

³⁹ *Avu Zagbain damma yi, "Adu Afarishi i tsu zaza'wa ta ucina u munda na ntada, agba atsuma a du i ta tapu ni iwuya nu utsan. ⁴⁰ Adu olo! Za na yuwain ucina, ayi dada u yuwain pe'e shi? ⁴¹ I ca alambi ili i na i ri a munda na ntada n du, ili suru waru i to o'wo cece.*

⁴² *"Woo yo'ono du shi, Afarishi! I tsu ca ta Asula za ta atsuma a kupa, atsuma e ili i na i ri na ayi ko cine u ri ke'en akpakusu, na akapi e isu'wan i na i buwai. Agba i 'yuwan ta a yuwan uge'etosu u sa'ani, avu waru i 'yuwan a ciga Asula. Ele da wu ntsayi i yuwan, agba i vari aza o ufaru wan.*

⁴³ *"Woo yo'ono du shi, Afarishi! Adu da nda i cigai ndanata n sa'ani a a'isa ni icasu i tsugbain e eden.*

⁴⁴ *"Woo yo'ono du shi, i rotso ta ason a ri gashi a zuwayi iroci shi, aza a na ama a ri a mmalu de babu urevu."*

⁴⁵ *Avu za na revei Wila'a lon u usu, "Manlu ana vu dammai tsundolo, vi isula tsu ta fo."*

⁴⁶ *Avu Yesu damma yi, "Adu fo woo yo'ono du shi, adu aza a na e revei Wila lon! I tsu tanu ta ama itana, itana i na i ri ume, adu ko na makatsu i tsu zuwa tsara i kamba le shi!*

⁴⁷ *"Woo yo'ono du shi! I lapula ta ason a amasula a na nkaya n du mu unai. ⁴⁸ Agba u roco ta i usu ta ili i na nkaya n du n yuwain. O una ta amasula waru i usu ta ni ili i na a yuwain ana i lapulai aso'on. ⁴⁹ Ayi da i zuwai Asula o urevu a dammai, 'N ta lyunguwa le amasula na ajiya, o una ozo o ro, a ca ozo o ro atsumalima.' ⁵⁰ Ama o gogo e te reme le adama a mpasa ma amasula'a suru a na o ocoi diga ufaru wu uvadi, ⁵¹ diga a mpasa*

ma Hila† a tyo a mpasa ma Zakariya, za na o unai e memere ma masa'a mo ukulatosu nu Upasu wa Akiza.† Amayun, e te reme ama o gogo adama e le suru.

⁵² *"Woo yo'ono aza a na e revei Wila lon shi, adama a na i sokoi makpatu'utsu ma na aa kpatu'wa unantsu wu urevu, agba adu na aciyadu yaa uwa pe shi, avu i put-saa aza a na a cigai a uwa ure."*

⁵³ *Ana Yesu lyawai ubata'a, avu munlu n Wila na Afarishi a uwa adanshi a yi babu uyo'o, o ronoso yi adanshi, tsara u yuwan adanshi a abunda, ⁵⁴ tsara e reme yi e ili i na waa dansa.*

*Urevetyowu adama e iwuya
(Mat. 10:26-27)*

12

¹ *Ele lo ana obolo a ama a abunda o bolotoi hali a uwa ndasalai vani le.* Avu u teme a yuwusan adanshi no ojoro a yi ana, "I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi, ayi da ikpa'a. ² Babu ili i na i ri ukpatowu na a kpatu'wa shi, ko usokowu a na wu utu a alanga e eteshe shi. ³ Ili i na i dammai e irumbu suru, a ta uwwa yi a alanga eteshe. Ili i na waru i yuwain yemenu ya yi usokowu, a ta yuwan adanshi a yi a arara.*

*Za na wu ntsayi a uwwa wovon
(Mat. 10:28-31)*

⁴ *"Adu n'utsa n va, n ta dansaa du, she yu uwwa wovon wu za na oo una vuma wan, no o una yi aa gura yuwan ili i na ayi waru shi. ⁵ N to roco du za na yaa uwwa wovon. Yu uwwa wovon wa Asula ayi da na wu una, u ta nu ucira u vari atsuma a akina. Amayun a da maa dansaa du, ayi da yaa uwwa wovon.*

⁶ *"Ashe a tsu wina mutali n ton kobo† re shi? Ko za ta le gba Asula e icina na ayi shi. ⁷ Ko anji a aaci a wu a tu uketsu. She yu uwwa*

* **12:1** Luka linga ta na danshi na ri nu urevu u nda, "Obolo a ama a na la'ai ukpakukupa ure."

† **12:6** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da "asariyon." Kalyuwa Ucufluwu wi "Ikebe."

wovon wan, i la'a tã mutali ma abunda.

Vu usu Yesu ko vu 'yuwan yi

(Mat. 10:32-33; Mat. 12:32; Mat. 10:19-20)

⁸“Waru n ta dansaa ðu, za na usu numu a makakan ma ama, amu Mawun ma Vuma fo n tã usu yi a makakan ma nlingata ma Asula.

⁹Za na wasan numu a makakan ma ama, adama o urevu u va, a ta wasan yi fo a makakan ma nlingata ma Asula. ¹⁰Za na yuwain adanshi a vama e ekere a Mawun ma Vuma a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi.

¹¹“Na a 'yawato ðu a a'isa, nu ubata wa aza o uge'etosu, ko ubata wa azagbain, she u balã ðu ko cine yaa usu, ko ili i na yaa damma wan.

¹²Adama a na Ruhu va Akiza to roco ðu ili i na yi ntsayi i damma a mant'sa'a.”

Iroci yi za vu utsuru

¹³Avu vuma ro atsuma o obolo'o u damma Yesu, “Manlu, damma mawun ma anawu ma va me ne'eshen agadu obolo na amu.”

¹⁴Avu Yesu damma yi, “Zane ða zuwa numu za vu uge'etosu u ðu, ko n ne'eshen ðu agadu a ðu?”

¹⁵Avu u damma le, “I kalyuwa ulobonu, i suma ili i na i rotsoi utsan. Abunda e itana ayi ða wuma shi.”

¹⁶Avu u yuwaan le iroci i nda, “A yuwan tã za vu utsuru u ro, za na uduwa wa yi u matsain ulobonu.

¹⁷Avu u damma o ookolo a yi, “Cine maa yuwan? N ri nu ubata u na maa zuwa itana yu uduwa i va shi.”

¹⁸Avu u damma, ‘Apa ili i na maa yuwan. N to boso mpon n va, avu n suwa aza a gbagbain, pe ða maa zuwa ishina i va ni ili i na n ri ne ele suru. ¹⁹Avu n damma aciyava, “Vu tã ni ili i sa'ani ya abunda uzuwu, a na aa yuwan wu a'wan a abunda. Iwuwan, vu lyuwa vu sowo, a uwwusa uyo'o.” ’

²⁰“Avu Asula a damma yi, ‘Avu ulo unda! Na ayin a nda a ða a cigai wuma wa wu. Itana i na vu foboi gba, aza a zane a ða a ri o o'wo?”

²¹“Ne ða za na zuwayi aciyayi utsuru u ri, agba u ri nu uzuwa ubata wa Asula shi.”

She u damaton ðu wan

(Mat. 6:25-34)

²²Avu u damma ojoro a yi, “Adama o ndolo a ða maa dansaa ðu, she u balã ðu adama a wuma u ðu wan, ili i na yaa lyuwa, ko ili i na yoo oto wan. ²³Wuma u la'a tã ilyalya, lipu waru u la'a tã itana. ²⁴I kalyuwa akakan: a tsu cu'wan shi, agba a tsu gasa shi, a ri na mpon shi. Asula a ða a lyuwatosu le. Tsugbain tã ðu tsa la'a tã tã nnunu! ²⁵Atsuma a ðu zane ða aa gura dashi aciyayi mant'sa a wuma wa yi adama a atsumolangu? ²⁶Ana yaa gura yuwan ili i ke'en i nda shi, cine i ri atsumolangu adama a akapi?”

²⁷“Kalyuwa ununa yipalu i tsu uta. A tsu yuwan ulinga shi agba aa ðava shi ko ke'en. Agba n ta dansaa ðu, ko Sulemanu' atsuma a tsugbain tã yi wo oto itana i sa'ani u la'a le ulobonu shi. ²⁸Na ne ða Asula aa lapulusa anlya o ogozo, ana'an u tã lo, nfa'an gba a kulato yi. Adu gba i reve Asula a ta yuwaan ðu itana. Suru na ne nye i zuwai i ri nu ucawu wo okolo ke'en?”

²⁹“She i uwa majiyan me ili i na yaa lyuwa ko yoo sowo wan, she i dama adama a yi wan. ³⁰Aza a na e revei Asula shi ili yu uvadi i ða a zama suru, Dada ðu gba za na ri zuwa u reve tã a na i cigai ili i ndolo. ³¹Amma i zami tsugono tã yi, a tã dashi ðu ili i ndolo suru.

Uzuwa ðe zuwa
(Mat. 6:19-21)

³²“Adu mobolo me ke'en, she yu uwwa wovon wan, adama a na Dada ðu zanganã tã a na waa lyawaa ðu tsugono tã yi. ³³I wina

ili i na i ri na ayi, avu i ca alambi, i zuwaa aciyađu osonu a na aa langa shi, i zuwa de uzuwa zuwa u na woo koto shi, ubata u na evu aa rawa zuzu ko aran aa lungusa shi. ³⁴ Ubatu u na uzuwa wa wu u ri lo da okolo a wu a ri.”

Agbashi a na a tsu dana ufobu

³⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “I dana ufofu, ifitila i du udafu a madala. ³⁶ I dana ufofu cine i revei ama a tsu dana e ipiri yi zagbain le a kambu diga o u'wa wa abuki o lolo. Ayi a yuwan azo'wa, avu ele a kpatu'waa yi. ³⁷ U to yo'ono agbashi a na yashi i na zagbain le tawai, avu u cina le e ipiri. Amayun a da maa dansaa du, u to fofo u reme ulinga, avu u damma a danu alye e ilyalya, avu u yuwaan le aganda. ³⁸ Nu u tawa na ayin ubatsu ko na wasasa, avu u cina agbashi o ndolo ufofu, o to o'wo aza a aba'un. ³⁹ Amma i reve nda: Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, waa lyawa a uwa yi o u'wa shi. ⁴⁰ Adu fo i dana ni ifofi, yashi i na i zuwai Mawun ma Vuma maa tawa shi dafa waa tawa.”

Zane da aagbashi a abula?

(Mat. 24:45-51)

⁴¹ Avu Bituru ece, “Atsu da vaa yuwusaan iroci i nda'a, ko ama suru?”

⁴² Avu Zagbain usu, “Zane da aagbashi a abula nu ugbozu? Ayi da za na zagbain va yi zuwa niyi u kalyuwusa u'wa wa yi, avu u ca akapi a agbashi akunda e ilyalya mantsa ma na wu ntsayi. ⁴³ U to yo'ono aagbashi a na na zagbain va yi tawai, avu u cina yi a yuwusan ne. ⁴⁴ Amayun a da maa dansaa du, u ta zuwa u kalyuwusa ili i na u ri na yi suru. ⁴⁵ Agba na aagbashi o ndolo a damma o ookolo a yi, ‘Zagbain va jima ta matawaa.’ Avu u reme malapa ma agbashi suru, ali

na amaci. Avu u uwa alye na oso hali wo o'wo usowu. ⁴⁶ Zagbain va aagbashi o ndolo, u ta tawa urana u na u zuwai shi, mantsa waru u reve shi. U ta bubatsa yi lipu, avu u ca yi akunda a yi na aza a na a ri na abula shi.

⁴⁷ “Aagbashi a na e revei ili i na zagbain va yi cigai, agba u fofo tsara u yuwan shi, a ta fufaba yi lon. ⁴⁸ Agba za na revei shi, avu u yuwan ili i na i rawai wulapu, ke'en da aa lulapa yi. Za na a cayi abunda suru, na abunda a da aa zami e ekere a yi. Za na a cayi na abunda lon, abunda lon a da aa zami e ekere a yi.”

Yesu tawa ta na wukasu

(Mat. 10:34-36)

⁴⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “N tawa ta tsara n tawaa na akina atsuma o uvadi, icigi i va i da a damma u ta wivulu! ⁵⁰ Agba n ta nu urumbusu u na aa rumbu mu, n ta na atsumolangu hali a tyo o ukosu. ⁵¹ I ta yuwusan majiyan n tawaa ta na asuvu nden o uvadi? O'o da maa dansaa du, amma wukasu. ⁵² Diga gogo u'wa u na u ri na ama o ton a ta batsa: ama ta'atsu a ta 'yuwan ama e re, waru ama e re a ta 'yuwan ama a ta'atsu. ⁵³ Ne da aa kakasa. Dada ta 'yuwan mawun ma yi, mawun waru u ta 'yuwan dafa va yi. Mma ta 'yuwan mawun mo usheli ma yi, mawun mo usheli ma ta 'yuwan mma va yi. Anawa a ta 'yuwan jene va yi, jene waru u ta 'yuwan anawale.”

Ucuduwusa u mantsa

(Mat. 16:2-3)

⁵⁴ Avu u damma obolo'o: “Na ye ene eleshe o bolotosu o utasu asana, babu usan i tsu damma ta, ‘A ta yuwan mini.’† Avu gba a yuwan. ⁵⁵ Na ye ene upepu wu uyagi a lapusa, i tsu damma ta, ‘A ta yuwan usuduwu lon.’ Avu gba a yuwan. ⁵⁶ Aza e ikpa'a, i reve ta

† 12:54 E ida i na Yesu dana, alivu a da wunla u tsu uta.

iroci yi ida na zuwa. Nye i zuwai i revei iroci i mantsa ma nda shi?"

Yu uwwulayi

(Mat. 5:25-26)

⁵⁷ "Nye i zuwai yaa gura reeve aciyaɗu ili i sa'ani shi? ⁵⁸ Iroci, na za ro tara wu a 'yawa ubata wu za vu uge'etosu, yuwan atyo a na vaa yuwan tsara yi kakasalai kafu i rawa ubata wu uge'etosu. Na vu yuwan ne shi, a ta kebe wu a tyo ubata wu za vu uge'etosu, za na aa ca muwun madanga avu, avu ele a zuwa wu o u'wa wa ali. ⁵⁹ N ta dansaa wu, voo uta pe shi, she na vu tsupa suru, ko kebu'uri^S aa buwa shi."

Uvada lu ko ukwa

13

¹ A mantsa mo ndolo ama o ro a shi ta lo, avu a damma Yesu alabari a aza a Galili a na Bilatu zuwa o unai a Aa'isamapada, hali mpasa n le m boluloi na mpasa n kucci. ² Avu u damma le, "I ta dansa aza a Galili o ndolo a la'a ta akapi a ama a Galili unusu, da da a uwai atsumalima ne tsunda? ³ N ta dansaa du, ne da shi! Waru ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto. ⁴ Waru ama kupa na kunla na aatsura a riyayi a Siluwamu, reve wu una le, i ta zuwusa a la'a ta akapi a ama a na a ri nden Urishelima unusu? ⁵ N ta dansaa du ne da shi. Ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto."

⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda: "Vuma ro cu'wan ta ubiri o ubara wa yi. Reve u tawa a zama muwun mu ubiri'i agba u tsura shi. ⁷ Avu u damma za vu ulapulusa wu ubara'a, 'Lala a'wan a ta'atsua a da nda maa zama muwun o ubiri u nda, agba n tsura ili shi. Kodo yi, adama a nye wee geshe ure?"

⁸ "Reve u usu, 'Zagbain, dashi lyawa yi a aa'wan a nda. N ta kakapa yi a kandaruwa, reve n

tsun yi umili. ⁹ Nu u matsan nkoli, u lobono ta. Nu u matsan gba shi, avu vu kodo yi.' "

Yesu kambato ta osowi a lipu gbag

¹⁰ Urana u ro, ayi atsuma o uritosu a aa'isa o ro, o urana wa Ashibi, ¹¹ reve we ene ka ro na otoni a lima o sowoi lipu a'wan kupa na kunla. U dana ta ukadatowu, u tsu gura bubaruwa ulobonu shi. ¹² Ana Yesu ene niyi, avu u de yi u damma yi, "Ka, a kasa wu ta nu ubanakun wa wu." ¹³ Reve u ju'wan yi, da da wu bubaruwushi, avu u yuwaan Asula ica.

¹⁴ Avu zagbain va aa'isa'a wu uwwa upan, adama a na Yesu yuwain opocino o urana wa Ashibi. Reve u damma ama, "Tsu ta na rana tali na aa yuwan ulinga. Tawai a rana ndolo adama a yuwaan du opocino, amma o urana wa Ashibi shi."

¹⁵ Avu Zagbain usu yi, u damma, "Adu aza e ikpa'a! I tsu bada inan i du ko nloli o uguzata o urana wa Ashibi, reve i tara le a tyo o udolu shi? ¹⁶ U lobono a bada ka nda atsuma a tsugbashi o urana wa Ashibi shi? Ayi umatsun wa Ibrahim u da, za na Male ma n lai a'wan kupa na kunla."

¹⁷ Ana u dammai ne, avu aza a na a shi a mawasan na ayi a uwwa wono. Reve akapi a ama'a suru a zangan a adama e ili ya asalama i na u yuwain.

Iroci yi cu'un na la'ai ukalamu

(Mat. 13:31-33; Mak. 4:30-32)

¹⁸ Avu Yesu damma, "Nye tsugono ts a Asula tso rotsoi, na nye waru maa kurato yi? ¹⁹ U rotso ta cu'un vu su'wan uri na vuma tarai, reve u 'yawa u cu'wan yi o uduma wa yi. Ana u kungwai, avu wo o'wo udanga, reve nnunu n dawa de ikinda e eten a yi."

^S 12:59 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe."

20 Reve waru u dammisa, “Na nye maa kurato tsugono tsā Asulā? 21 U rotso tā wolilo† u na ka tarai, reve u jāmbara yi e meretsu ma yira uta'atsu hali yira'a i tsutsa.”

Unantsu wu uboru
(Mat. 7:13-23)

22 Reve Yesu reme ure o utulāi e ilyuci nā mulyuci o urocosu a mmalu a tyo Urishelima. 23 Reve vuma ro damma yi, “Zagbain, aza a na aa wawa wa'a da?”

Avu u damma le, 24 “I yuwan mpolo tsarā i uwa nu unantsu wu uboru. N ta dansaa du ama nā abunda a ta ciga a uwa, agba aa gura shi. 25 Na za vu u'wa uwa u baru unantsu, i te isawan a alanga reve i yuwusan azo'wa nā mesun, ‘Zagbain, kpatu'waa tsu.’

“Avu u usu du, ‘N reve du shi, waru n reve ubata u na yu utai shi.’

26 “Reve i uwa adansa, ‘Tsu lyuwa ta tsu sowo a makakan ma wu. Waru vu yuwan ta uritosu e re tsu.’

27 “Agba u ta damma, ‘N damma du ta, n reve ubata u na yu utai shi suru suru. Buwa numu ure, adu aza o ulinga wi iwuya.’

28 “A mantsa ma na ye enei Ibrahim nā Ishiyaku nā Yakubu na amasulā suru, atsuma o tsugono tsā Asulā, a mantsa ma dada yaa saala ni i lumi anga, avu adu gba a gbara du. 29 Ama a ta tawa diga asana nā alivu nu ugana nu uyagi. Avu a danu alyo o tsugono tsā Asulā. 30 Waru ozo o ro aza a acapa a ta kamba elime, ozo o ro waru aza e elime a ta kamba acapa.”

Icigiya Yesu e ekere a Urishelima
(Mat. 23:37-39)

31 A mantsa mo ndolo, reve Afarishi o ro a tawa, avu a damma yi, “Vu lyawa ubata u nda, adama a na Hiridu Antiba te izami wu una wu.”

32 Reve u damma le, “Yawai i damma agajawa o ndolo, ‘N ta utasu otoni a lima, n ta yuwusan opocino ana'an nā nfa'an. O urana u ta'atsu n to koto ulinga u va.

33 Suru nā ne, n te reme mmalu ana'an nā nfa'an nā santawa.* Adama a na u ri n yuwan o una vumavasulā a alanga a Urishelima shi.’

34 “Ayaa! Urishelima,† Urishelima, vu to unusa amasulā nā vu vari aza a na a lyunguwa nuwu! Uyan u da n cigai m boloto muwun mā wu ubata u ta ununa moton mā tsu boloto muwun mā yi atsuma e evelu a yi, adu gba a lyuwusan! 35 Ndolo a lyawaa ndu u'wa u du ofoli. N ta dansaa du yaa dashi ene mu shi, she o urana u na waa yuwan i damma, ‘Za va aba'un da za na ri aa tawa a ala a Asulazuva.’”

Yesu kambato ta za vu ubanakun gbaga

14

1 O urana wa Ashibi u ro, avu Yesu uwa o u'wa wu zagbain ro va Afarishi adama u lyuwa ilyalya. Reve ama a varaa yi esu, 2 adama a na vuma ro shi ta lo za na danai nā mbalā ma atsutsa. 3 Reve Yesu yuwan adanshi nā aza o urevu u Wila lon na Afarishi, u damma, “U lobono ta a yuwan opocino o urana wa Ashibi, ko u lobono shi?” 4 Reve a rungwa kpaku-kpaku. Dada u tara niyi, reve u kambuwa yi gbaga, avu u zuwa yi u kara.

5 Avu u damma le, “Zane da atsuma a du nu u ri nā mawun ko nan,* avu u riyā o ooko'o, waa pa-pushi niyi o urana wa Ashibi shi?”

6 Agba a gura usu yi waru shi.

Ndanata ma azagbain

* 13:33 Ama o ro a tsu damma ta “nkoli” wo o'wo “ba nā nfa'an.” * 14:5 Akuci a linga a damma ta “mololi,” adama a na elentsu a na Luka yuwayin ulinga, danshi “mololi” nā “mawun” o rotsuloi ta.

⁷ Ana Yesu enei ununa aza a na a banuyi a cigai ndanata ma azagbain, avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ⁸ “A mantsa ma na nanza banu nuwu abuki o lolo, she vu danu a ndanata ma azagbain wan. Tawa wo o'wo u banu ta za na la'a nuwu, ⁹ avu za na banu ndu ra u tawa u damma wu, ‘Vu ca vuma nda ure.’ Reve vu danu na wono a ndanata ma acapa.

¹⁰ “Amma a mantsa ma na a banu nuwu, vu yawa vu danu a ndanata ma acapa suru suru. Adama na za na banu nuwu u tawa, u ta gura damma wu, ‘I'utsa, katsa zuva.’ Avu vu tsura ica e ekere a aza a na i ri alyal obolo. ¹¹ Za na tarai aciyayi ili i ro suru, aa tara yi ili i ro shi. Za na gba tarai aciyayi ili shi, a ta tara yi ili i ro.”

¹² Reve waru u damma za na banu niyi, “Na vaa banu ama alyal ko vaa yuwan abuki, she vu banu n'utsa ma wu, ko aza a wu, ko nron ma wu, ko aza a na a ri zuzu na avu aza o utsuru wan. Adama ele fo a tsupa wu ili i na vu yuwain wan. ¹³ Amma na vaa banu ama alyal ko abuki, vu banu aza e iliyali, ama o osowi lipu, akutsuma, na nrumba. ¹⁴ Avu fo vu ta tsura aba'un; adama a na a ri ni ili i na aa tsupaa wu shi. O urana u na aza a abula aa 'yon, a ta tsupa wu.”

Iroci ya abuki a gbain
(Mat. 22:1-10)

¹⁵ Ana vuma ta atsuma a aza a na a ri a alyal na ayi wu uwwai ne, avu u damma yi, “Za va aba'un a da za na aa lyuwa ilyalya o tsugono tsa Asula.”

¹⁶ Avu gba u damma yi, “Vuma ro yuwan ta abajini a abuki. Avu u banu ama na abunda. ¹⁷ Ana mantsa ma abuki ma rawai, reve u lyungu aagbashi a yi adama u damma aza a na a banuyi, ‘Tawai adama a na ili biti i tu ufobu!’

¹⁸ “Suru nle gba, reve a uwa a tawusa a na adanshi a mabulaa

koko'o. Za vu ufaru damma aagbashi'i, ‘N tsula ta uduma, agba n ciga ta n yawa n kalyuwa yi. M pati wu ta, vu yuwaan mu ankuri.’

¹⁹ “Reve za ro damma, ‘N tsula ta inan yi ilumaa wunlu u ton. N ta yawa n rito le. M pati wu ta vu yuwaan mu ankuri.’

²⁰ “Reve za ro damma, ‘N yuwan ta lolo adama o ndolo maa tsura a yawa shi.’

²¹ “Reve aagbashi'i u kamba u kambuwa zavu'wa va yi ili i nda suru. Reve zavu'wa'a atsuma o upan, u damma aagbashi'i, ‘Jika yawa e re gbain na murere n lyuci, vu tawa na alambi, na ama o osowi a lipu, nrumba, na akutsuma.’

²² “Reve aagbashi'i u damma, ‘Zagbain, ili i na vu dammai a yuwan o koto ta, agba ure u buwa ta.’

²³ “Reve u damma aagbashi'i, ‘Yawa e murere na re gbain vu mangan, vu zuwa ama a tawa, adama u'wa u va u shiwan. ²⁴ N ta dansaa wu atsuma aza a na a banuyi ko za ee pede ilyalya i va shi.’ ”

Ili i na i ri pe a tsugbashi
(Mat. 10:37-38)

²⁵ Reve obolo a ama a abunda a kuru yi, dada u vadalai avu u damma le, ²⁶ “Aza a na aa kuru mu o o'wo ojoro a va, she na a la'a ciga mu na mbara, na mukuci, na amaci, na muwun, na azakpakpara a amaci, na ali na azawawa'a e le, hali na aciyele fo. ²⁷ Aza a na a tarai akpata e le, avu a kuru mu shi, a rawa o o'wo ojoro a va shi.

²⁸ “Zane da atsuma a du waa ciga u suwa ugungu, agba waa fara kalyuwa ili i na woo una, ko u ta nu ucira u na woo gono yi shi? ²⁹ Tawa wo o'wo nu u fara vara ikyun, reve u kuda o ure. Reve aza a na a karasa lo a yuwaan yi ulamu. ³⁰ A damma, ‘Vuma nda teme ta usaa, avu u kuda o ure.’

31 “Ko cu'un mogono ma ne ma da na waa 'yawa' u yuwan uvon, agba waa danu ne'en u yuwan majiyani shi? Ko nu u tara ama ukpakukupa kupa (10,000) u ta gura yuwan uvon na mogono ma na ma ri na ama ukpakukupa ushin (20,000). 32 Na waa gura shi, mogono ma ndede ubuwu alanga dada waa lyungu nlingata ma asala a uwwulayi. 33 Ne da fo suru ndu, za na kakasai ni ili i na u ri na ayi shi, waa gura o'wo ojoro a va shi.

Akpaɗi a na a ri peme shi
(Mat. 5:13; Mak. 9:50)

34 “Akpaɗi a tu ulobonu, amma na a buwa peme shi, na nye waa kambuwisa peme va yi? 35 U ri nu ulinga wu umili e ida, ko e edemu shi. O tso oco yi ta.

“Za na ri na atsuvu, lyawa wu uwwa.”

Iroci yi kyon na puwayin
(Mat. 18:12-14)

15

1 Suru aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a rawusa ta ya'a yi, tsara a uwwa yi. 2 Avu Afarishi na munlu n Wila e reme adanshi, a damma, “Vuma nda ushi ta aza o unusu, avu waru u lyuwa obolo ne ele.”

3 Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: 4 “Na nanza atsuma a du u ri ni ikyon ukpaku, avu u lamba za ta atsuma e le, nye waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci o ogozo, avu u 'yawa' u zami za na puwayin hali u tsara yi. 5 Nu u tsara yi, avu u tanu yi e ilyungu a yuwusan mazanga. 6 Avu u tara yi a tawa o u'wa. Avu u banu n'utsa ma yi na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma, ‘Yuwain mazanga na amu, me ene ta kyon na shi puwaan nuwu.’ 7 Ne da maa dansaa du, a ta la'a yuwan mazanga ma abunda de zuva, na za

vu unusu ta vadala, a na aa yuwan a aci ama kupakucci na kucci aza a abula a na wo o'woi she na a vadala shi.

Iroci yi kebe na puwayin

8 “Na ka ri ni ikebe i azurufa* kupa, na za ta puwaan atsuma e le, cine waa yuwan? U ta daba fitila, avu wi iza u'wa'a, avu u zami yi ben ubata suru, hali u tsara yi. 9 Nu u tsara yi, avu u de n'utsa na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma le, ‘Tawai i kamba mu mazanga! Me ene ta kebe ta na riya numu.’ 10 Ne da maa dansaa du, a ta yuwan mazanga a makakan ma nlingata ma Asula na za vu unusu ta vadala.”

Apuwayin a Mawun

11 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “A yuwan ta vuma ro za na danai na muwun mo olobo n re. 12 Avu zawa'a damma yi, ‘N ciga ta vu ca mu akunda a agadu a va gogo.’ Avu u ne'eshen le itana'a.

13 “Ana a yuwain rana meketeci, avu zawa'a wina akunda e itana ya yi, avu u lyawa u'wa wa dada va yi ni ikebe'e. Avu u 'yawa' e ida ya alanga, ubata u na wu unai ikebe'e babu aci. 14 Avu wu una ili i na u ri na yi suru. Avu ambululu a uwa ubata suru e ida'a, ko ili ya anini u dana na yi shi. 15 Avu u 'yawa' zamalinga o uduma wu nanza. Avu u lyungu yi o uduma wa yi, tsara u gubusaa yi ngurusumu. 16 Avu u yuwan majiyani gashi u ta tsara ilyalya i na ngurusumu maa lyuwusa u lyuwa, agba babu za na ca niyi ili i na waa lyuwa.

17 “Ana esu a tawa niyi o ure, avu u damma, ‘Agbashi a dada va suru a tsu lyuwa ta o sowo hali u buwa le. Amu da nda a kuwa na ambululu. 18 N to fofo, avu n kamba ubata wa dada va, avu n damma yi, “Dada,

* 15:8 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “drakma.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

n yuwaan tã Asulã nã ãvu unusu. ¹⁹ Mu ntsaa vu ðe mu mawun mã wu shi, kambãto mu aagbashi a wu.” ²⁰ Ævu u fofo u kambã ubãta wa dada vã yi.

“Æyi gba alanga nu u'wa, ãvu dada vã yi ene yi, ãvu we ene yi iliyali. Reve dada vã yi suma, ãvu u katala yi, ãvu u reme ipapuru ya yi.

²¹ “Ævu ulobo'o u damma dada vã yi, ‘Dada, n yuwaan tã Asulazuva unusu nã ãvu waru. Mu ntsaa vu ðe mu mawun mã wu shi.’

²² “Ævu dada vã yi damma agbashi a yi, ‘Tãwãyi nu utugu u na u la'ai ulobonu, ãvu yo oto yi gogo nda. Yo oto yi makawani a aakatsu na atan. ²³ Ævu i tãwã nã manan ma sa'ani, ãvu i paða yi, tsarã tsu yuwain abuki. ²⁴ Mawun mã vã mã shi tã mã kuwã, gogo gba apa yi wuma. U shi tã u puwan, gogo gba a tsurã yi tã!’ Ævu e teme abuki.

²⁵ “A mantsa mo ndolo gba, mawun mo ufaru mã yi u ðanã tã o uðumã. Æyi a mãtãwãã, ana u rawai zuzu nu u'wa, ãvu wu uwwa aganga nu uje'en. ²⁶ Ævu u ðe atsumã a agbashi'i vuma tã, ãvu we ece yi ili i na i ri a mmalu. ²⁷ Ævu aagbashi'i u usu yi, ‘Zawa'a vã wu ða kambã, dada vã wu gba u paða tã manan ma sa'ani mo ndolo, adama a na u tãwã gbaga!’

²⁸ “Ævu zakpara'a u yuwan upan, ãvu u 'yuwan a uwa o u'wa. Ævu dada vã yi utã a alanga, ãvu u kparasa yi. ²⁹ Ævu u damma dada vã yi, a na, ‘Kãlyuwã a'wan a abundã a na n lingaa nuwu. Koto n kuðã a yuwan ili i na vu damma numu shi. Agba koto vu ca mu meggbele, tsarã n yuwan mãzãngã nã n'utsã n vã shi. ³⁰ Ævu ana mawun mã wu ma nda mã tãwã, za na lungusã utsuru wã wu a

tsushakala, ãyi ða nda, vu paða niyi manan ma sa'ani.’

³¹ “Ævu dada vã yi u damma yi, ‘Mawun mã vã, vu tã nã ãmu kuci, ili i vã suru ili ya wu i ða. ³² Wu ntsaa tã tsu yuwain mãzãngã nã abuki, adama a na zawa'a vã wu shi tã u kuwã, agba ãyi ða nda wuma gogo. U shi tã u puwan, gogo gba ãyi ða nda a tsurã niyi.’ ”

Iroci ya aagbashi a na a ri na abula shi

16

¹ Ævu Yesu damma ojoro a yi, “A yuwan tã za vi ikebe i ro, u tã na aagbashi a gbain a yuwusaan yi ulinga. Reve a damma yi ana u tã lungusã yi itana. ² Reve u ðe yi we ece yi, ‘Nye i ða maa uwwusa adama a wu? Roco mu ulinga u na vaa yuwusan. Vãã ðashi o'wo zagbain vu ulinga'a shi.’ ”

³ “Ævu zagbain vu ulinga'a u damma, ‘Nye i ða maa yuwan? Zavu'wa vã ða nda u cigai u usa mu ulinga u vã. N ri nu ucira u na maa yuwan cimba shi. Waru n ta uwwusa wono u na maa yuwan ipati. ⁴ N reve tã ili i na maa yuwan, tsarã nã n lamba ulinga u vã, ama a ushi mu a 'wa le.’

⁵ “Ævu u ðe aza a na o kopoi itana yi zagbain vã yi aza a tã tã. Reve we ece za vu ufaru, ‘Iyan i ða zagbain vã oo tono wu?’

⁶ “Ævu u usu, ‘Ndele m mani'in ukpakukunlã.’* ”

“Ævu za vu ulinga'a u damma yi, ‘Kakara aãvu'un a nzuwulai'i, reve vu ðanu, ãvu vu kambãto yi ukpakunãshi.’

⁷ “Ævu we ecishe za ve ire, ‘Iyan i ða oo tono wu?’

“Ævu u usu, ‘Ibufu yi ishina ukpaku.’† ”

“Reve u damma yi, ‘Tara aata-gada vu kambãto yi kupakunlã.’

* **16:6** Yesu yuwan tã ulinga cine o tsu rito abundã a mani'in a na a rawai galo ukpakukunlã.

† **16:7** Na a wina ishina i nda, ikebe'e i ta rawa ulinga wa aa'wan a tã wu za zamalinga.

⁸ “Reve za vi ikebe'e u cuwa aagbashi a babu aḅulā o ndolo adama o ugbozu wā yi. Ama o uvadī a nda a tā nu ugbozu ununa a walato nā cu'un nda a mantsa ma nda, hali a la'a tā ama a na a uwwusa wovon wā Ḃsulā. ⁹ Amayun a da maa dansaa du, i linga nu utsuru wu uvadī u nda u na i ri nā ayi, tsarā i tsurā n'utsā, adama nu u koto du, i tsurā uzuwa u na woo koto shi.

¹⁰ “Za na yuwain isa'ani e ili i ke'en, e ili i gbain fo u ta yuwan isa'ani. Za na ri nu ulambu wā aḅulā e ili i ke'en, u ta yuwan ulambu wā aḅulā e ili i gbain fo. ¹¹ Ni i yuwan isa'ani nu utsuru wu uvadī u nda shi, zane da a usuwā du nu utsuru wa zuva? ¹² Nā yāḅ ḅanāṣā itana ya avadī ulobonu shi, zane da aa kamba du i tsurā ili ya aciyaḅu?

¹³ “Aagbashi a tā aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. U ta 'yuwan za tā, reve u ciga za tā. Ko u kuru za tā, reve u 'yuwan a kuru za tā. Aa yuwaan Ḃsulā ni Ikebe tsugbashi shi.”

Uritosu wā Yesu u ro

(Mat. 11:12-13; Mat. 5:31-32; Mak. 10:11-12)

¹⁴ Ana wo o'woi Afarishi aza a na a cigai ikebe lon da, ana a uwwai ne avu a karā a yuwusaan yi ulamu. ¹⁵ Avu u damma le, “Adu i tā kalyuwusa i ta yuwusan ili ya aḅulā a maḅakan ma ama, agba Ḃsulā e reve tā okolo a du. Ili i na i ri ulobonu a maḅakan ma ama, a maḅakan mā Ḃsulā idaba i da a ri.”

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Wilā wa Musa na adanshi a amasulā o to lo hali a tyo a mantsa ma Yahaya. Diga a yashi ya Yahaya i da, aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Ḃsulā. Ama a aḅunda a ta rawatosu aciyele, tsarā a uwa o tsugono tsā Ḃsulā nu ucira. ¹⁷ U

ta la'a agalaci a zuva ni ida i koto, ana daḅi tā a Wila'a wā kalāma.

¹⁸ “Za na lyawai ka vā yi, avu u zuwisa ka ro, tsipere tsa da waa yuwusan nā ayi. Za na waru zuwai ka na a lyawai, tsipere tsa da waa yuwusan.”

Za vu utsuru nā Li'azaru

¹⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “A yuwan tā za vu utsuru u ro, u tso otosu tā itana i shili ni itana i uri aḅā e ikebe, u tsu uwwusa tā uyo'o usana suru. ²⁰ A zuwa tā lambi ro o unantsu wu u'wa wā yi, aala a yi a da Li'azaru, lipu vā yi maḅulā antsu a da. ²¹ U ciga tā u tsurā u lyuwa akapi a na o ocosu a mapara ma za vu utsuru'u. Musan n tsu tāwā tā m pipefeshe antsu'u.

²² “Ele lo daḅa lambi ndolo u kuwāi, avu nlingata mā Ḃsulā n tara yi a 'yawa ubatā wa Ibrahim. Avu fo, za vu utsuru'u u kuwā, avu a cidō yi. ²³ Ayi atsumā a akina o sowuso atsumalimā, avu u 'yasan aaci, avu we ene Ibrahim alanga, nā Li'azaru a maḅakan mā yi. ²⁴ Avu u de yi, 'Dada Ibrahim, kalyuwā iliyali i vā. Avu vu lyungu Li'azaru daḅa aakatsu a yi a mini, tsarā u taḅato eelentsu a vā. A akina nda n to sowuso atsumalimā.’

²⁵ “Avu Ibrahim damma yi, 'Mawun mā vā, vu cuwan a nden mu uvadī mā wu, na vu yuwain vu uwwa tā uyo'o, Li'azaru waru atsumalimā a da u sowusoi. Gogo gba uyo'o u da waa uwwusa, avu gba atsumalimā a da voo sowuso. ²⁶ Babu nā ayi aakarā a aru'un o tā lo e memere mā atsu nā avu, tsarā aza a na a cigai a pasa a tyo upasu u ndede, aa gura wan. Waru za na ri de upasu u ndede, u pasa upasu u nda wan.’

²⁷ “Avu za vu utsuru'u u damma, 'Dada Ibrahim, n ta patishi wu, vu lyungu Li'azaru o u'wa wa dada vā, ²⁸ ubatā u na n ri nā muwun mā anawu n ton. Tsarā u 'yawa

u damma le e reve cu'un vu nden n le, tsarā ele fo a tawā ubatā wā atsumalimā a nda wan.'

²⁹ "Avu Ibrahim damma yi, 'A tā de na atagada a Musa obolo na atagada a amasulā, lyawa le a uwwa le.'

³⁰ "Avu u damma, 'O'o, dada Ibrahim, nā za ro atsumā a akwakwā a 'yawā ubatā u le, a ta vadala.' ³¹ Avu Ibrahim damma yi, 'Na a uwwa Musa na amasulā shi, ko nā za ro 'yon atsumā a akwakwā avu u 'yawā, aa uwwa yi shi.' "

Unusu

(*Mat. 18:6-7; Mat. 18:21-22; Mak. 9:42*)

17

¹ Avu Yesu damma ojoro a yi, "Ili i na yaa zuwa vuma yuwan nusu o tā lo, agba woo yo'ono e ekere a za na a tawā shi. ² U shi ta la'aa yi a nlaa yi aatali a yira a yinlu avu a vari yi a mala na waa zuwa atsumā a aza a wawa'a a nda a yuwan unusu. ³ I yuwan ugbozu na aciyādu.

"Nā za vā wu yuwan unusu, vu damma yi. Avu nu u vadala, vu yuwaan yi gafura. ⁴ Nu u yuwaan wu unusu ucindere urana u tā, nu u tawā ya'a wu toto ucindere, adansa, 'N vadala tā,' vu yuwaan yi gafura."

Ucawu wo okolo

⁵ Avu ajiya a damma Zagbain, "Dashī tsu ucawu wo okolo!"

⁶ Avu Zagbain u usu, "Ni i shi nu ucawu wo okolo ke'en cine su'wan uri ri, i shi ta damma ubiri u nda, 'Vu mulā, avu vu shuwā aciyāwu a mala!' Waru u ta uwwa du.

Ulinga wa aagbashi

⁷ "A damma, atsumā a du nanza tā na aagbashi a na a yuwusaan yi cimba ko aguā. Nā matāwāa mā yi o una, u ta damma yi, 'Tawā vu lyuwa ilyalya gogo?' ⁸ Waa yuwan ne shi. U ta damma yi, 'Fo6oo mu ilyalya yu ulivu, vu fo6o, avu vu

yuwaan mu agandā, hali n koto alya no oso. Avu vu tawā vu lyuwa vu sowo fo.' ⁹ U ta damma aagbashi a yi u godyo tā adama a na u yuwain ili i na wu ntsayi u yuwan? ¹⁰ Adu fo ni i koto ili i na a damma ndū i yuwan, i damma, 'Tsu rawa shi. Tsu yuwan tā ulinga u na u ri ulinga u tsu.' "

Nkutu kupa n tsarā tā opocino

¹¹ Urana u ro, ayi a mmalu a tyo Urishelima, avu u toni nā mbaṅga mi ida ya Samariya† nā Galili.

¹² Ayi a ma'uwaa a malyuci mo ro, avu u ga'an na ali kupa nkutu. Ele alanga nā ayi, avu e de yi.

¹³ Avu a 'yasan dyo le, "Yesu Zagbain, kalyuwā iliyali i tsu."

¹⁴ Ana we ene nle, avu u damma le, "'Yawā ubatā u nan ganu, tsarā e ene du.'" Ele atsumā a mmalu, avu o o'wo gbaga.

¹⁵ Za tā atsumā e le, ana we enei u kambā tā gbaga, avu u kambā a yuwusaan Asulā ica o utasu u dyo zuwa. ¹⁶ Avu u kingyo a makakan mā Yesu o godyusho yi. Ayi gba za va Samariya da.

¹⁷ Avu Yesu damma, "Ama kupa da a kambai gbaga shi? Te gba kucci'i? ¹⁸ Cine wo o'woi mocin nda da goon kambai tsarā u godyoo Asulā?" ¹⁹ Avu Yesu damma yi, "'Yon vu wala. Ucawu wo okolo a wu a zuwa wu tā vo o'wo gbaga.'"

Matāwāa mo tsugono tsā Asulā
(*Mat. 24:23-41*)

²⁰ Afarishi o ro e ece tā yashi i na tsugono tsā Asulā† tsāa tawā. Avu u damma, "Tsugono tsā Asulā nā yeni ye esu i da wāa tawā shi. ²¹ Aa gura damma, 'Kalyuwā pa nda da u ri!' ko aa damma, 'A de yi!' shi. Adama a na tsugono tsā Asulā u te e memere mā du."

²² Avu u damma ojoro a yi, "Mantsa mā tā lo a tawā ana yaa ciga yee ene urana u tā atsumā a rana Mawun ma Vuma, agba yee ene shi. ²³ A ta damma du,

'Apa yi!' ko 'A de yi!' She i toni le wan. ²⁴ Urana u na Mawun ma Vuma māa tawisa u to o'wo oroci e imadatsu, i na i tsi ikana de zuva diga de o ufaru a tyo o ukosu. ²⁵ Amayun u to sowo atsumalima icu'un icu'un ne'en, waru ama o gogo a ta 'yuwan yi.

²⁶ "Ununa u danai a rana va Nuhu,† ne da waru woo o'wo a rana Mawun ma Vuma. ²⁷ Ama a lyuwusa ta no o sowi, na a casuyi lolo na a yuwin lolo, hali urana u na Nuhu uwai a wantsu'un. Avu mini ma gbain ma tawa, avu u lyuwa le suru.

²⁸ "Ne da u danai a rana va Lutu.† Ama a lyuwusa ta no o sowi, a at-sulu na a wini, a ca'an na a suwi. ²⁹ Urana u na Lutu lyawai Sodom,† o ro'oo yi ta akina na mikyon ana yaza diga zuva, avu wu una le suru. ◇

³⁰ "Ne da woo o'wo urana u na Mawun ma Vuma māa tawa. ³¹ O urana u ndolo, za na ri a arara a yi, ni itana ya yi pe atsuma, u uwa tsara u tsura le wan.* Za na ri o una, she u kamba u tara ili i ro wan. ³² I cuwan na ka va Lutu! ◇ ³³ Za na cigai u soko wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na lambai wuma wa yi waru ugolobu u da u golo6oi. ³⁴ N ta dansaa du, a ayin o ndolo, ama e re a ta dana a avalu a ta, a ta tara za ta, avu a lyawa za ta. ³⁵ Amaci e re a ta dana a yira ubata u ta; a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta. [³⁶ Ali e re a ta dana o ufuma, a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta.]"

³⁷ Avu e ece yi, "Zagbain, te da aa yuwan ili i nda'a?"

Avu u usu, "Cine i revei na ye ene asala ubolotowu ubata u ta akwakwa o ta lo zuzu, ne da iroci i nda yoo rocosu ukosu u yuwan ta zuzu."

Iroci i maruna na za vu uge'etosu

◇ **17:26** Ufr. 6:5-8. ◇ **17:29** Ufr. 18:20-19:25.

* **17:31** Ubata u na Yesu shi, 'wa'a a suwa le ta tsara ama a kumba le o ukwa'a tsara e ivuwan. Luka damma ta, "ama a na a ri de o ukwa'a."

◇ **17:32** Ufr. 19:26.

18

¹ Avu Yesu yuwaan ojoro a yi adanshi ni iroci adama u roco le u lobono ta a yuwusan avasa kuci, agba a lyawa wan. ² Avu u damma, "A lyuci ro a yuwan ta za vu uge'etosu ro, za na aa uwwusa wovon wa Asula shi, agba u tara vuma ili i ro shi. ³ Maruna mo ro waru ma shi ta pe a lyuci'i, avu u tawusa ubata wu za vu uge'etosu'u, adansa, 'Vu kamba mu e ekere a n'yuwatan n va.'

⁴ "U shi ta u 'yuwusan ne'en. Na acapa, dada u dammai, 'Ko ana maa uwwusa wovon wa Asula shi, agba n tara vuma ili i ro shi, ⁵ suru na ne, adama a na maruna ma nda maa damatosun mu, n ta kamba yi. Na n yuwan ne shi, u ta kunato mu na matawa!' "

⁶ Avu Zagbain damma, "Uwwai ili i na za vu uge'etosu na ri na abula shi dammai. ⁷ To, Asula aa kamba aza a na u dangwai, aza a na aa shoshen yi usana nu ulivu, adama a n'yuwatan n le shi? Waa kambushi nle shi? ⁸ N ta dansaa du u ta kamba le ni iladi. Suru na ne, a mantsa ma na amu Mawun ma Vuma māa tawa, u ta cina aza a abula o uvadi gba?"

Iroci ya Afarishi na aza o ushishi wu utafa

⁹ Reve Yesu ene aza a na aa kalyuwusa aciyele ili ya abula, na a la'ai ama suru, agba a tara ozo o ro ili ya abula shi. Avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ¹⁰ "Ama e re a 'yawa ta avasa a Aa'isamapada: za ta Mafarishi, za ta waru za vu ushishi wu utafa. ¹¹ Reve Mafarishi ma 'yon u yuwan avasa a aciyayi, u damma, 'Asula, n godyoo wu ta a na n ri unata na akapi a ama shi, evu, aza o ulambu wa abula, aza a tsipere ko ana za vu ushishi wu utafa u ndede shi. ¹² N tsu tara ta akuli ure a ajuma suru.

Waru n tsu utā tā za tā atsumā a kupa e ili i na n tsurai suru.’

¹³ “Za vu ushishi wu utafa gba reve wi isawan de alanga. U 'yasan aaci u kalyuwa zuva shi. Avu u lapa makakan ma yi a atsumolangu, avu u damma, 'Asula vu kalyuwa iliyali i va, amu za vu unusu da!’

¹⁴ “N ta dansaa du, vuma nda kamba ta o u'wa wa yi ookolo cece e ekere a Asula, agba tsa Mafarishi mo ndolo shi. Adama a na za na 'yasin aciyayi biti a ta kadato yi, za na gba kadato aciyayi, a ta 'yasan yi.”

Yesu zuwaa ta muwun n keke'en aba'un

(Mat. 19:13-15; Mak. 10:13-16)

¹⁵ Reve a uwa a tawusaa yi na muwun n keke'en, adama u ju'wan le. Ana ojoro a yi e enei ne, reve a bara le. ¹⁶ Reve Yesu de muwu'un ya'a yi, avu u damma, “Lyawai muwu'un a tawa ubata u va, she i putsa le wan. Adama a na tsugono tsa Asula, adama e icu'un i le i da. ¹⁷ Amayun a da maa dansaa du, za na suru ushiyi tsugono tsa Asula tsa mawun me ke'en shi, waa uwa o tsugono tsa Asula shi.”

Za vu utsuru

(Mat. 19:16-30; Mak. 10:17-31)

¹⁸ Reve zagbain ro ece yi, “Manlu ma abula, nye maa yuwan adama n uwa a wuma u na woo koto shi?”

¹⁹ Avu Yesu usu yi, “Nye i zuwai vu de numu, za va abula? † Za lo na abula shi, she Asula goon. ²⁰ Vu reve ta Wila: ‘She vu yuwan tsipere wan. She vu una za wan. She vi iya wan. She vu usuwa nanza ili i na vu revei shi wan. Waru vu ca abara na makuci ma wu tsugbain.’” ♦

²¹ Reve u usu, “Ele nda suru, amu o molobo da da maa yuwusan le.”

²² Ana Yesu uwwai ne, reve u damma yi, “Ili i ta i da i buwa nuwu. 'Yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen aza e iliyali.

Vu ta tsura uzuwa de zuva. Avu vu tawa kuru mu.”

²³ Ana wu uwwai ne, reve u uwa atsumolangu, adama a na u ri ni ili wa'ashi. ²⁴ Ana Yesu kalyuwa niyi, da da u tsu damma, “Ili yu usan i da aza a na a ri nu utsuru a uwa o tsugono tsa Asula. ²⁵ U ta la'a aarakumi a pusulai na vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa Asula.”

²⁶ Aza a na a uwwai ne, reve a damma, “To, zane da aa la'a?”

²⁷ Avu u damma, “Ili i na i ri usan e ekere a vadilima suru, ili yu usan i da e ekere a Asula shi.”

²⁸ Avu Bituru damma, “Ayi da nda tsu lyawai 'wa tsu, avu tsu kuru wu.”

²⁹ Avu u damma le, “Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai ili suru suru adama o tsugono tsa Asula, u yuwan ta ili i na i lobonoi. Ayi da za na aa lyawa u'wa, ko ka, ko zawa'a, ko zakpara, ko abara na makuci, ko muwun. ³⁰ Za na yuwain ne, u ta tsura udo bonuwu a mantsa mo gogo. A mantsa me elime, waru u ta tsura wuma u na woo koto shi.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(Mat. 20:17-19; Mak. 10:32-34)

³¹ Reve u tara ojoro a yi a tyo a nge'en, avu u damma le, “Atsu da nda a 'yawa Urishelima, agba ili i na amasula a danai adama a Mawun ma Vuma biti, u ta shiwan. ³² Adama a na u ta uwa e ekere a Atakpaci, a ta yuwaan yi ulamu. A ta yuwaan yi ili i na waa uwwa wono. A ta tsuwaan yi matsan. ³³ A ta fufaba yi, reve o una yi. O urana wa ta'atsu gba u ta 'yon.”

³⁴ Agba a gura reve ili i na waa dansa shi. O soko ta ucu duwu wa adanshi'i e ekere e le, da da a gura revei ili i na u dammai shi.

Yesu kpatu'wai irumba yi ipati esu

(*Mat. 20:29-34; Mak. 10:46-52*)

³⁵ Yesu arawa zuzu na Jeriko, irumba i ro i shi ta lo nden e ipati a nge'en mu ure. ³⁶ Ana wu uwwai ama a karasa, reve we ece nye i yuwain. ³⁷ Reve a damma yi, "Yesu va Nazara da ri lo a kara."

³⁸ Reve u saala, "Yesu, Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!"

³⁹ Reve aza a na a danai elime a bara yi, a damma yi u baru una. Reve gba u dashi utaa udyo, "Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!"

⁴⁰ Reve Yesu isawan, a vu u zuwa a tawa na ayi ubata wa yi. ⁴¹ Ana vuma'a u rawai zuzu, a vu Yesu damma, "Nye vu ciga n yuwaan wu?"

A vu u damma, "Zagbain, n ciga ta me ene ure."

⁴² Reve Yesu damma yi, "Ve ene ure. Ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga." ⁴³ Lo da we eneshi ure, reve u kuru yi a cibalasa Asula. Ana ama e enei ne waru, da da a cibalai Asula.

Zaka za vu ushishi wu utafa

19

¹ Yesu uwa ta Jeriko, a vu u karalai. ² Zagbain vu u'ushishi wu utafa dana ta lo, za na a tsu de Zaka, za vi ikebe i da. ³ U ciga ta we ene ko zane da Yesu, agba ayi mokodi ma da. Adama o ndolo u gura ene yi shi adama a abunda a ama. ⁴ A vu u suma elime a ama'a, a vu u kumba utedu u ro, tsara we ene yi, adama a na o ure u da da waa kuru.

⁵ Ana Yesu rawai ubata'a, a vu u kalyuwa zuva, a vu u damma yi, "Zaka, jika vu cipa, adama a na ana'an o u'wa wa wu u da maa cu'wan." ⁶ A vu Zaka jika u cipa, a vu u ushi yi na mazanga.

⁷ Ana ama o ndolo suru e enei ne, a vu a uwa adanshawuya ana, "O

u'wa wu za vu unusu u da vuma nda uwai!"

⁸ A vu Zaka 'yon, a vu u damma Zagbain, "Zagbain, ve ene, n ta ca alambi ubatsalai wi ili i na n ri na ayi. Na m paala waru nanza, n ta kambuwa yi toto unashi."

⁹ A vu Yesu damma yi, "Ana'an iwawit i uwa ta o u'wa u nda, adama a na ayi fo o ugundo wa Ibrahim u da wu utai. ¹⁰ A vu Mawun ma Vuma n tawa ta izami yi ili i na i puwayin, tsara waru n wawa yi."

Iroci yi ikebe i azurufa kupa

(*Mat. 25:14-30*)

¹¹ Ana a uwwai ili i ndolo, a vu Yesu reme a dansaa le iroci i ro, adama a na u rawa ta zuzu na Urishelima. A yuwusan ta majiyan waru gashi tsugono tsu Asula tsu ta tawa kedu. ¹² A vu u damma, "A yuwan ta vuma na danai na tsugbain lon, za na aa 'yawa e ida i ro, tsara a ca yi tsugono, a vu u kamba. ¹³ A vu u de agbashi a yi kupa, a vu u ca le ikebe i azurufa* i ta-ta, a vu u damma le, 'I vadalasa le hali n tawa.'

¹⁴ "Ama a yi a ciga yi shi, a vu a lyungu ajiya na acapa a na, 'Tsu ciga vuma nda wo o'wo mogono ma tsu shi!'

¹⁵ "Suru na ne, vuma'a wo o'wo ta mogono, a vu u kamba o u'wa. A vu u lyungu e de agbashi a na u cayi ikebe'e. Tsara we ene ili i na a tsurai atuma o uvadalasa u le.

¹⁶ "A vu za vu ufaru tawa a makakan ma yi, a vu u damma, 'Kebe azurufa ta na vu ca numu, u tawa ta na ikebe toto kupa.'

¹⁷ "A vu u damma yi, 'A ku, agbashi a abula! Ana vu yuwain abula e ili i ke'en, n ca wu ta tsugono tse ilyuci kupa.'

¹⁸ "Reve za ve ire tawa, a vu u damma, 'Zagbain, kebe ta va wu rono ta ikebe toto uton.'

* **19:13** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da "mina." Kalyuwa Ucu'uwu wi "Ikebe."

19 “Avu zagbain va yi damma yi, ‘Vu yuwan tsugbain tse ilyuci i ton.’

20 “Avu aagbashi o ro a tawa, avu u damma yi, ‘Zagbain, apa wu kebe ta va wu! A aakashomuna a da n shi n soko niyi. 21 N ta uwwusa wovon wa wu, vu ri nu uro shi, vu ciga ta ili ye pere, vu tsu gasa ta ili i na vu cu'wain shi.’

22 “Avu zagbain va yi damma yi, ‘N ta ge'eto wu na adanshi o una wa wu. Vu reve ta amu n tu usufuwu, za vi icigi yi ili ye pere, n tsu gasa ta ili i na n cu'wain shi? 23 Na ne da, nye i zuwai vu zuwai ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa shi? Na matawaa ma va, avu n ushi ni ili i na i kumbai zuva.’

24 “Avu u damma aza a na a danai mishin, ‘Ushiyi kebe ta'a e ekere a yi, avu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe kupa.’

25 “Avu e reme a dansa, ‘Zagbain, u ta ni ikebe kupa!’ ”

26 “Avu u usu, ‘N ta dansaa du, za na ri ni ili, ayi da a dashi. Za na ri ni ili shi, ke'en na u ri na ayi, a tsu ushi ta. 27 N'yuwatan n na n cigai n yuwan tsugbain a aci e le shi, tawai ne ele o una le e esu a va!’ ”

Ama a Urishelima a raba ta Yesu (Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Yah. 12:12-19)

28 Ana Yesu dammai ne, avu u lyuwa elime a tyo Urishelima no ogoro a yi. 29 Ana u yuwain zuzu na Batafaji na Batanya, a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun, avu u lyungu ama e re atsuma o ogoro a yi ana, 30 “Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri elime a du. Na ma'uwaa ma du, i te ene molloli wunlu, za na koto a kumbai shi. I bada yi a tawa. 31 Na za ro ece du, ‘Nye i zuwa yaa badasa yi?’ I damma yi, ‘Zagbain da ciga niyi.’ ”

32 Avu aza a na u lyunguyi'i a 'yawaa a cina ununa u damma nle. 33 Ele a badasa molloli'i, avu za vi

ili ece le, “Nye i zuwai yaa badasa yi?”

34 Avu a usu, “Zagbain da ciga niyi.”

35 Avu a tawaa Yesu. Ana o poloi amuna e le o molloli'i, avu a kumbato de Yesu. 36 Ayi atsuma a mmalu, avu ama o poluso amuna e le o ure.

37 Ana u rawai zuzu na zala Masasan ma Zetun, avu obolo o otoni a yi e teme ica yu uyo'o a tyo a Asula na dyo, adama e ili ya asalama i na e enei. 38 Avu a damma, “Aba'un a tyo o Mogono ma na maa tawa a ala a Zagbain!”
◇ “Asuvu nden zuva, na tsugbain ubata wa Asula!”

39 Avu Afarishi'i o ro atsuma a ama a damma yi, “Manlu, bara ogoro a wu.”

40 Avu u damma le, “Na a rungwa kpaku, atali o to boso ni ica.”

41 Ana u rawai zuzu, avu u ene lyuci'i, avu u shoven yi. 42 Avu u damma, “Ni i shi i reve ili i na yaa tawaa du na asuvu nden, gogo gba o soko yi ta e esu a du. 43 Mantsa ma ta tawa du, ana n'yuwatan n du maa suwaa du atsuru o ukari u du, avu a kandaruwa du, a zuwa du e memere. Avu e gigeshe du upasu suru. 44 O to polo du e ida, adu na muwun n du. Aa lyawa aatali a ta zuva va aatali atsuma a lyuci'i shi. Adama a na i revei mantsa ma na Asula a tawa ndu shi.”

Yesu a Aa'isamapada

(Mat. 21:12-17; Mak. 11:15-19; Yah. 2:13-22)

45 Avu u uwa a Aa'isamapada, reve u teme o losuso aza a na a danai a awina. 46 Avu u damma, “Udanu u da u ri, ‘U'wa u va u to o'wo u'wa wa avasa.’ Avu adu i kambato yi asa'a e evu.” ◇

47 Usana suru u tsu dana ta o rocosu a Aa'isamapada. Agba nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain atsuma a ama'a a ciga

tā tsarā o una yi. ⁴⁸ Ɔvu a lamba ili i na aa yuwan, adama a na adanshi a yi a purā tā ugbozu wa ama.

Yeci yu ubatā u na Yesu tsurāi ucira
(Mat. 21:23-27; Mak. 11:27-33)

20

¹ Urana u ro, Yesu o ritosu ama a Aa'isamapada, nu u yuwusain alajiya a Alabari a Sa'ani, Ɔvu nan ganu a gbagbain, nā munlu n Wilā, obolo na azagbain a tāwā ya'a yi. Ɔvu a damma, ² “Damma tsu nu ucira u ne u da vaa yuwusaan cu'un vu ulinga u ndolo. Zane da ca nuwu ucira u ndolo?”

³ Reve u usu, “N ta yuwan du yeci. Damma numu, ⁴ urumbusu u na Yahaya yuwusain, ubatā wā Asulā a da wu utai, ko ubatā wu vadilima?”

⁵ Ɔvu a dammulai vāni le, “Nā tsu damma, ‘Ubatā wā Asulā,’ u te ece, nye i zuwai tsu usu niyi shi? ⁶ Waru nā tsu damma, ‘Ubatā wa ama,’ ama suru a ta vuvara tsu, adama a na ama e reve tā Yahaya vumavašulā da.”

⁷ Ɔvu a usu, “Tsu reve ubatā u na wu utai shi.”

⁸ Ɔvu Yesu usu le, “Amu fo maa damma du ubatā u na ucira u na maa yuwusaan ulinga u nda wu utai shi.”

Iroci ya aza a zamalinga

(Mat. 21:33-46; Mak. 12:1-12)

⁹ Reve u reme a yuwusaan ama iroci i nda, “Vuma ro da cu'wain uduma wa inabi, Ɔvu u lyawaa aza a zamalinga, Ɔvu u jima de ubatā wu mmalu'u. ¹⁰ Mantša mo ugasa, Ɔvu u lyungu aagbashi a 'yawa ubatā wa aza a zamalinga'a, tsarā a ca yi aba'un o uduma'a. Ɔvu aza a zamalinga a gaga'la yi, Ɔvu o lo yi ekere lyanga. ¹¹ Ɔvu u lyungu aagbashi o ro waru, Ɔvu a gaga'liša yi fo, Ɔvu a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi, Ɔvu o lo yi ekere lyanga. ¹² Ɔvu

u lyunguwisa aagbashi a ta'atsu, Ɔvu a uwwato yi usan, Ɔvu o lo yi.

¹³ “Ɔvu za vu uduma'a u damma, ‘Cine maa yuwan? N tā lyungu macigata ma mawun mā vā. Ne e ene yi a ta uwwa yi.’

¹⁴ “Ana aza a zamalinga e ene niyi a tāwā, Ɔvu a dammulai, ‘Ndede magaji mā tā mā yi a tāwā. Tsu una niyi, tsarā ubatā'a wo o'wo ubatā u tsu.’ ¹⁵ Reve o utaa mawu'un o uduma'a, Ɔvu o una yi o ogozo.

“Nye za vu uduma'a waa yuwan ne ele? ¹⁶ U to una aza a zamalinga o ndolo, Ɔvu u ca ozo o ro uduma'a.”

Ana a uwwai ne, Ɔvu a damma, “Asulā a para!”

¹⁷ Ɔvu Yesu ka'lyuwā le mejege, Ɔvu we ece, “Nye i da urevu wi ili i na i ri udanu: ‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.’* ¹⁸ Za na riyai a aatali o ndolo suru, u ta kuku'da suru suru. Za na gba aatali o ndolo a riyayi u tā lubatsa yi cine vu revei yira.”

Atsupu o utafa a tyo ya Kaisa

(Mat. 22:15-22; Mak. 12:13-17)

¹⁹ Munlu n Wilā nā nan ganu a gbagbain a zami tā ure u na ee reme yi babu usan, e reve tā iroci i na u yuwain a aciyele a da u yuwain. Ɔvu a uwwusa wovon wa ama.

²⁰ Ɔvu a vawusan yi, Ɔvu a lyungu aza a matawa mo utyo. Ɔvu ele a yuwan gashi ama a a'bulā a da, tsarā e reme yi nu unusu a adanshi a yi, tsarā a caco yi e ekere a tsugbain tsa gwamna. ²¹ Ɔvu e ece yi, “Manlu, atsu tsu reve tā adanshi a wu na alajiya a wu amayun a da. Vuma suru unatā u da vu tara nle. Adanshi a sa'ani a Asulā a da voo rocosu. ²² U tu ulobonu tsu tsupa utafa u tsu ya Kaisa, ko tsu tsupa wan?”

* 20:17 Yesu yuwan tā adanshi atsuma e Ica 118:22.

²³ Ayi gba u reve ta ugbozu u le, avu u damma le ²⁴ o roco yi ikebe.† Avu u damma, “Ululu nu ukere wa zane da u ri de u danu?”

²⁵ Avu a usu, “Kaisa da.”

Avu u damma le, “I ca Kaisa ili i na i ri ili ya Kaisa, ili ya Asula waru i ca Asula ili i na i ri ili ya yi.” ²⁶ A gura reme yi e ili i na u dammai o ofolo a ama'a shi. Avu a uwa asalama nu u'ususuwā yi, dada a rungwai.

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa

(Mat. 22:23-33; Mak. 12:18-27)

²⁷ Reve ama a na a tsu de Sadukiya† (aza a na a dammai babu u'yosun wa akwakwa), a tawa a yuwan Yesu yeci. ²⁸ Avu a damma, “Manlu, Musa danaa tsu ta, ‘Na vuma kuwa, avu u lyawa ka va yi babu u matsan. Avu za va yi sotso ka'a, tsara u tsura yi mawun.’” ²⁹ A yuwan ta muwun ma anawu, ali e cindere. Za vu ufaru zuwa ta ka, avu u kuwa babu mawun. ³⁰ Avu za ve ire sotso yi, avu u kuwa babu mawun. ³¹ Ne da fo, za va ta'atsu sotso niyi, reve waru u kuwa babu mawun. Ne da ama e cindere o ndolo a zuwa niyi, na a kuwi, babu za na tsurai mawun na ayi. ³² Na aca, avu ka'a u kuwa. ³³ O urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane da woo o'wo atsuma e le? Adama a na ali e cindere o ndolo suru a zuwa yi ta.”

³⁴ Avu u usu le, “Ama a mantsa ma nda, a ta yuwusan lolo na a 'yawi lolo. ³⁵ Aza a na e enei na afula a na aa uwa a mantsa nu u'yosun wa akwakwa, aa yuwan ko a 'yawa lolo shi. ³⁶ A dashi kuwa shi, o to o'wo tsa nlingata ma Asula. Muwun ma Asula n da ana wo o'woi Asula a 'yasan nle. ³⁷ Adama o u'yosun wa akwakwa

waru, Musa damma ta a aalabari o oroci o molopu a madala ubata u na u deyi Zagbain, ‘Asula a Ibrahim, na Asula a Ishiyaku, na Asula a Yakubu.’” ³⁸ Ayi Asula a akwakwa a da shi, amma Asula a aza a wuma a da, e ekere a yi ama suru wuma u da a ri.”

³⁹ Avu munlu n Wila† n ro n usu, “Manlu, amayun a da vu dammai!” ⁴⁰ A tsura za na tsurai ucira u na wee ece yi ili i ro shi.

Yeci adama a Zamawawa
(Mat. 22:41-46; Mak. 12:35-37)

⁴¹ Avu Yesu damma le, “Cine yaa dansa Kristi Mawun ma Dawuda ma da? ⁴² Dawuda na aciyayi u damma ta a Aatagada e Ica:† ‘Asulazuva a damma ta Zagbain va, ‘Danu o ukere u usa'ani, ⁴³ she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.”

†
⁴⁴ Dawuda de yi ta ‘Zagbain.’ Cine ayi woo o'wo mawun ma yi?”

Morono ma atsuvu adama a Munlu n Wila

(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

⁴⁵ Ama a uwwusa ili i na waa dansa, dada Yesu dammai ojoro a yi, ⁴⁶ “I reve ununa yaa yuwan na munlu n Wila. Aza a na a cigai agara na atugu a gbagbain, aza a na a cigai a casa le e eden, a dana na ndanata n sa'ani a a'isa na ndanata n tsugbain ubata wa abuki. ⁴⁷ Ele da a tsu ususa nruna ili. Avu waru a yuwusan avasa o uga'an adama a 'yasan avangaci. Icu'un ya ama o ndolo a ta uwwa atsumalima lon.”

Kucci Maruna
(Mak. 12:41-44)

21

¹ Ana Yesu 'yasin aaci zuva, avu we ene aza o utsuru a zuwusa une'e u le o uzuwata wa Aa'isamapada. ² We ene ta waru

† **20:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari.” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe.” ♦ **20:37** Mtā. 3:6. † **20:43** Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 110:1. * **21:2** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe”.

maruna me iliyali u zuwai anini* e re. ³ Avu u damma le, “Amayun a da maa dansaa du, maruna ma nda u zuwa ta ili i na i la'ai akapi a ama. ⁴ Ama a nda suru a zuwa ta atsuma o utsuru u na a ri na ayi, ayi gba atsuma o ulambu wa yi, u zuwa ta ikebe i na waa lyuwa ilyalya suru.”

Yesu yuwan ta adanshi adama a Aa'isamapada

(Mat. 24:1-2; Mak. 13:1-2)

⁵ Ojoro o ro a yuwusan ta adan-shi adama a Aa'isamapada, nu un-una a lapula niyi na atali a sa'ani,† nu une'e u na a cayi Asula kucci.† Avu Yesu damma, ⁶ “Ele nda suru a na ye eneshe, mantsa mo ta lo a tawa ana aa lyawa aatali a ta zuwa vu za va yi shi, suru nle o to oco le e ida.”

Atsumalima nu uylungusa

(Mat. 24:3-14; Mak. 13:3-13)

⁷ Reve e ece, “Manlu, yashi i ne i da ili i ndolo yaa fara? Nye i da yoo roco tsu mantsa ma yuwan ta a na ili i ndolo yaa fara?”

⁸ Avu Yesu damma le, “I yuwan ugbozu, i lyawa nanza pusan du ana wan. Ama na abunda a ta tawa na aala a va adansa, ‘Amu da ayi,’ waru, ‘Mantsa'a u yuwan ta zuzu.’ She i toni le wan. ⁹ Na yu uwwa alabari o uvon na nlangi, she yi dada'wan wan. 'Yuwan ciga ili i ndolo i ta fara, agba koto ukosu u rawa shi.”

¹⁰ Avu u damma le, “Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono tsa 'yasan nlangi na tsugono. ¹¹ A ta yuwan uramosu wi ida nu ucira, a ta yuwan ambulu na mbala bata koko'o. A ta yuwan ili i wovon ni iroci i gbagbain zuva.

¹² “Agba kafu ayi ndolo, e te reme du, a zuwa du a atsumalima. A ta 'yawato du a a'isa na 'wa va ali, na a makakan mo ngono na aza a tsugbain adama a aala a va. ¹³ Ayi ndolo u to o'wo du ure u na yaa damma le Alabari a Sa'ani. ¹⁴ I

gbama asuvu a du i lyawa u bala du e ili i na yaa usu wan. ¹⁵ N ta ca du idanshi nu ugbozu, a na aza a na a 'yuwan ndu aa gura isawan shi. ¹⁶ Aza a du suru: nan dada, na azakpakpara, na mmaci n du, na n'utsa, a ta wina du. Waru a ta zuwa o una ozo o ro atsuma a du. ¹⁷ Ama suru a ta 'yuwan du adama a va. ¹⁸ Agba ko anji a ta a aci a du aa riyah shi. ¹⁹ I yuwan asuvu, i ta tsura wuma u du.

Cine aa lungusa Urishelima

(Mat. 24:15-21; Mak. 13:14-19)

²⁰ “Na ye ene asoja a kanda ruwa Urishelima, i reve ulungusu wa yi u rawa ta. ²¹ Aza a na a ri Yahuda a suma a tyo a atali. Aza a na a ri pe a e ilyuci'i o uta pe. Aza a na a ri a mulyuci a uwa a lyuci'i wan. ²² Mantsa ma atsumalima ma da a na ili i na a danai yaa shiwan. ²³ Woo yo'ono amaci a na a ri na atsuma shi, na aza a na aa casu muwun maani a mantsa'a! Atsumalima a ta uwa e ida i ndolo nu upan wa Asula e ekere a ama o ndolo. ²⁴ A to una ozo o ro na matsun me pe'eni, a ta tara ozo o ro a 'yawa o u'wa wa ali e ida suru. Atakpaci a ta dadasa Urishelima hali mantsa ma Atakpaci mo koto.

Ukambu u Mawun ma Vuma

(Mat. 24:29-31; Mak. 13:24-27)

²⁵ “E te ene iroci o urana, na woto, ni italyo'o. O uvadi waru ida suru u to o'wo na wovon wi il-ama i mala, ni ikefu ikefu i mala'a. ²⁶ Adama o wovon ama a ta lima, adama e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi. Waru asuvu a ta dana a riyasa ama, adama a na a ta jingada ili i gbagbain i na i ri zuva. ²⁷ A mantsa mo ndolo ma da ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe, nu ucira, na tsugbain tsa abunda. ²⁸ Mantsa ma na ili i ndolo i farai e temeshe, i 'yasan aci i kaluyawa zuva, adama a na mantsa

ma mawawa mā dú ma yuwan tā zuzu.”

Adanshi adama o ubiri
(Mat. 24:32-35; Mak. 13:28-31)

²⁹ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: “Kalyuwai ufanga wu ubiri na akapi a danga. ³⁰ No o topo avu'un, i te reve na aciyadu lyushi yuwan tā zuzu. ³¹ Ne da waru, na ye ene ili i ndolo a farasa, i reve tsugono tsa Asula tsa yuwan tā zuzu.

³² “Amayun a da maa dansaa du, ama a mantsa ma nda oo koto shi, she ni ili i ndolo i shiwan. ³³ Zuva ni ida i ta kara, agba adanshi a va oo koto shi.

Asala a dana ufobu

³⁴ “I yuwan ugbozu na aciyadu adama a aly a abunda, no oso a abunda ni iwuya, na atsumolangu adama e izami yi ili yu uva di u nda. Na ne da shi, urana u ndolo u ta tawa du babu urevu ununa i revei yakuru. ³⁵ Ne da waa tawa e ekere a aza a na a ri nden atsuma o uva di suru. ³⁶ I dana ufobu kuci. I yuwusan avasa tsara i tsura ucira u na yaa la'a ni ili i na yaa fara, tsara waru yi isawan a makakan ma Mawun ma Vuma.”

³⁷ Usana suru Yesu tsu dana ta o ritosu a Aa'isamapada.† Ulivu suru waru, u tsu 'yawa ta a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun. ³⁸ Nu usanusana, waru ama suru a tsu tawa ta a Aa'isamapada, tsara a uwwa yi.

Izami yu ure u na oo una Yesu

(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Yah. 11:45-53)

22

¹ Yashi ya Abuki o Opopofu,† za na a tsu de Abuki a Mapasa,† a yuwan tā zuzu. ² Reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila a uwa izami yu ure u na oo una Yesu. Agba a shi ta uwwusa wovon wa ama.

³ Reve Male† ma uwa o okolo a Yahuza Iskariyoti, vuma ta atsuma

a Kupanejere'e. ⁴ Avu u 'yawa u yuwan asala na nan ganu a gbagbain na adugari a Aa'isamapada ununa waa winaa le ayi. ⁵ Reve a yuwan mazanga, avu a damma a ta ca yi ikebe. ⁶ Reve u usu, dada u zamishiyi ure u na waa zuwa e reme yi babu ama lo.

Ifobiya aly ya Abuki a Mapasa
(Mat. 26:17-30; Mak. 14:12-26; Yah. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-25)

⁷ Avu urana wa Abuki o Opopofu u rawa, urana u mapada me ikyon i Mapasa.† ⁸ Avu Yesu lyungu Bituru na Yahaya u damma le, “Yawai i foboo tsu ubata a aly e ilyalya i Mapasa, adama tsu lyuwa.”

⁹ Avu e ece yi, “Te da vu cigai tsu fobo yi?”

¹⁰ Avu u damma le, “Ni i uwa a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na aakabu a mini. I kuru yi a uwa o u'wa u na waa uwa, ¹¹ avu i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma ta: Te da aasula o omocin, ubata u na maa lyuwa ilyalya i Mapasa no ogoro a va?’ ¹² U to roco du aasula a gbain o u'wa wa zuva ufobu, avu i foboo tsu.”

¹³ Reve a 'yawa dada a cinai ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Reve o fobo ilyalya i Mapasa.†

Aly o ukosu

¹⁴ Ana mantsa ma rawai, avu u danu aly a obolo na ajiya† a yi. ¹⁵ Avu u damma le, “N zuwa ta okolo a va n lyuwa ilyalya i Mapasa i nda obolo na adu, kafu n sowo atsumalima. ¹⁶ N ta dansaa du, maa dashi lyuwa yi shi, she no o shiton ili i ndolo o tsugono tsa Asula.”

¹⁷ Reve u tara mokoto ana u godyoyi Asula, avu u damma, “Ushiyi nda, i ne'eshen. ¹⁸ N ta dansaa du, diga gogo maa dashi sowo masayan ma ataci a inabi shi, she na tsugono tsa Asula tsa tawa.”

¹⁹ Reve u tara opopofu, ana u godyoyi Asula, reve u hubusa yi.

Dada u ca nle, *avu* u damma, “Nda lipu *va* da na a cayi adama a *du*. I yuwusan ne kuci, adama i cuwusan na *amu*.”

²⁰ Ana o kotoi alya'a, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† *avu* u damma, “Mokoto ma nda akucunu† a sa'*avu* a *Asula* a da *atsuma* a mpasa n *va* n na oo oco adama a *du*. ²¹ Agba za na aa wina mu u ta alya oholo na *amu*. ²² *Amu* Mawun ma Vuma n ta kuwa ununa a zuwai. Agba woo yo'ono za na aa wina mu shi!” ²³ Reve a uwa mecilei *vani* le, zane aa yuwan ulinga u ndolo.

Mawasan adama a tsugbain

²⁴ Reve ojoro'o a uwa mawasan adama a za na oo o'wo zagbain *atsuma* e le. ²⁵ *Avu* u damma le, “Ngonon ma Atakpacif a tsu yuwan ta tsugbain e ekere e le. Aza a tsugbain waru a tsu ciga ta e de le Ama e Ikambi ya Ama. ²⁶ She wo o'wo ne e ekere du wan. Za na cigai wo o'wo zagbain *atsuma* a *du*, she nu u kamban mawun ma *du*. Za na cigai u uwa elime a *du* waru wo o'wo aagbashi. ²⁷ Zane da gba la'ai mgbain, za na ri nden a alya ko za na e ne'esheshen? Za na ri nden da shi? *Amu* da nda *atsuma* a *du* ana za tsugbashi. ²⁸ *Adu* da i ri oholo na *amu* a *atsumalima* a *va*. ²⁹ Ununa Dada *va* ca numu tsugono, ne da fo maa casu *du*, ³⁰ adama i lyuwa i sowo oholo na *amu* o tsugono tsan *va*. Waru reve i danu o otogu o tsugono e ge'etosu gundo kupa ne ejere va Isra'ila.”

Yesu damma ta Bituru ta wasan yi

(*Mat. 26:31-35; Mak. 14:27-31; Yah. 13:36-38*)

³¹ *Avu* Zagbain damma, “Simo, Simo, Male ma zami ta ure adama u tsura u yeluwe du ana ishina. ³² Agba n yuwaan wu ta avasa adama va riyai wan. Na vu kambisa, vu kamba aza a wu.”

³³ *Avu* u damma yi, “Zagbain, n tu ufohu n kuru wu a tyo o u'wa wa ali, hali a tyo o ukwa.”

³⁴ *Avu* u damma yi, “N ta dansaa wu, Bituru, kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³⁵ *Avu* u damma le, “Ana n lyungu ndu babu ikebe ko tsan ko atan, i lamba ta ili i ro?”

Reve a usu, “Ko ili i ta tsu lamba shi.”

³⁶ *Avu* u damma le, “Gogo za na ri ni ikebe ko tsan u tara. Za na waru ri na matsun me pe'eni shi, u wina aapalutsu a yi adama u tsula.

³⁷ N ta dansaa du, adanshi a *Asula* a nda a ta shiwan a aci a *va*, a na, ‘Reve e kece yi oholo na aza a na a ‘*yasasaa*n tsugono aci,’ adama a na ili i na a danai adama a *va* u ta shiwan.” ♦

³⁸ Reve a damma, “Zagbain, kalyuwa nda mutsun mu pe'eni n re.”

Reve u damma le, “A rawa ta.”

Avasa e Yesu a masasan

(*Mat. 26:36-46; Mak. 14:32-42*)

³⁹ *Avu* wu uta ununa u tsu yuwusan a ‘*yawa* a Masasan ma Zetun. Reve ojoro a yi a kuru yi. ⁴⁰ Ana u rawai ubata'a, reve u damma le, “I yuwan avasa adama i uwa *atsuma* a *malungwa* wan.” ⁴¹ Ana u karai malanga ne ele, reve u kingyo, *avu* u yuwan avasa. ⁴² *Avu* u damma, “Dada, na vu usu vu tawaa mu mokoto ma *atsumalima* ma nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai.” [⁴³ *Avu* malingata ma *Asula* ma *tawa* diga zuva a kambusa yi. ⁴⁴ Agba ana u ri a uwwusa *atsumalima* lon, reve u dashi lyuwa elime na avasa, reve melen ma yi ma uwa a dawusa e ida, cine vu revei muda bi mu mpasa.]

⁴⁵ Ana u kotoi avasa, reve u *tawa* ubata wo ojoro a yi, *avu* u cina le a nlavu ana a kunai na *atsumolangu*. ⁴⁶ Reve u damma le, “Adama a nye

i ri a nlavu? 'Yoyin i yuwan avasa adama i riya atsuma a malyungwa wan."

Mereme ma Yesu

(Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Yah. 18:3-11)

⁴⁷ Ayi atsuma a adanshi daɗa ama a rawushi. Vuma na a tsu de Yahuza atsuma o ojoro a yi ayi da u walaa nle elime. Reve u rawa zuzu na Yesu adama u katala yi. ⁴⁸ Avu Yesu damma yi, "Nu ukatalu u da vaa wina Mawun ma Vuma?"

⁴⁹ Ana aza a na a ri zuzu na ayi e enei ili i na yaa fara, reve a damma, "Zagbain, tsu gasa na matsun me pe'eni?" ⁵⁰ Reve nanza atsuma e le u gasa aagbashi a aabara a nan ganu, reve u koɗo yi utsuvu wu ukere usa'ani.

⁵¹ Reve Yesu damma, "She i dashi wan." Reve u ju'wan yi utsuvu'u u kambuwa yi gbaga. ⁵² Reve Yesu damma nan ganu a gbagbain na azagbain a adugari a Aa'isamapada na azagbain aza a na a tawai adama a yi, "Adama a nye i tawai na mutsun mu pe'eni na akpamkpala, ana aza a na a zama vivu? ⁵³ A mantsa ma na n danai na adu a Aa'isamapada kuci, i reme mu shi. Gogo gba mantsa ma du ma da, a na irumbu i ri a tsugbain."

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:57-75; Mak. 14:53-72; Yah. 18:12-27)

⁵⁴ Reve e reme Yesu, reve a tara yi a kara a tyo o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve Bituru kurusu alanga-alanga. ⁵⁵ Ana a zuwai akina e memere mo u'wa, reve u danu obolo ne ele. ⁵⁶ Reve aagbashi o usheli o ro e ene yi nden ubata we ekan a akina, avu u vara yi esu. Reve u damma, "Vuma nda fo u shi ta obolo na ayi."

⁵⁷ Reve u wasan u damma, "Kanda, amu n reve yi shi."

⁵⁸ Ana a jimai ke'en, reve vuma ro e ene yi. Avu u damma, "Avu fo

atsuma e ele a da vu ri." Avu Bituru damma, "Vuma nda, amu da shi."

⁵⁹ Ana a jimai u ta rawa zuzu na rumu ta, reve waru za ro dammisa, "Ili i ro yi pe shi vuma nda fo u to obolo na ayi, adama a na ayi za va Galili da."

⁶⁰ Avu Bituru damma, "Vuma nda, n reve ili i na vaa dansa shi." Ayi atsuma a adanshi daɗa moton ma saalashi. ⁶¹ Reve Zagbain vadala u kalyuwa yi. Avu Bituru cuwan na adanshi a yi, ana u damma niyi, "Kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu." ⁶² Daɗa wu utai avu u bosho na mesun.

A yuwaan ta Yesu ulamu reve a fufaba yi

(Mat. 26:67-68; Mak. 14:65)

⁶³ Reve ama a na a danai e ipiri ya Yesu a yuwaan yi ulamu, reve a lulapa yi. ⁶⁴ Reve waru a pala yi esu, reve e ece yi, "Damma tsu ili i na yaa fara! Zane da lapa nuwu?" ⁶⁵ Reve waru a yuwan adanshi a vama na abunda a aciyayi.

Yesu a makakan ma azagbain

(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Yah. 18:19-24)

⁶⁶ Ana usana u tawai, reve azagbain a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na Azagbain a Mbaraɗ o boloto. Reve a tara yi a tyo o ukobu u tsugbain, reve a damma, ⁶⁷ "Na avu da Kristi'i, damma tsu."

Avu u damma le, "Na n damma du, yaa usu shi, ⁶⁸ waru na n yuwan du yeci, yaa usu shi. ⁶⁹ De elime, Mawun ma Vumaɗ ma ta danu o ukere usa'ani u Mogono ma Asulazuva."

⁷⁰ Reve suru nle a damma, "Avu Mawun ma Asula ma da?"

Avu u damma le, "Cine i dammai, ne daɗa."

⁷¹ Reve a damma, "Nye waru tsu cigai i na i la'ai nda? Tsu uwwa ta na aciyatsu o un a wa yi."

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu na Hiridu
(Mat. 27:1-14; Mak. 15:1-5; Yah. 18:28-38)

Bilatu padaa ta Yesu ugana wu ukwa
(Mat. 27:15-26; Mak. 15:6-15; Yah. 18:39-19:16)

23

¹ Avu obolo'o suru a 'yon a tara yi a tyo ya Bilatu† Gwamna vuma va Roma. ² Avu e reme adanshi a yi ana, "Tsu reme ta vuma nda a lungusaa ama a tsu. U ta putsusaa le a na aa tsupa utafa a tyo ya Kaisa wan. U ta dansa, a na ayi da Kristi Zamawawa, mogono."

³ Avu Bilatu ece yi, "Avu dada mogono ma aza a Isra'ila'a?"

Avu Yesu usu, "Ununa vu dammai ne da u ri."

⁴ Avu Bilatu damma nan ganu a gbagbain no obolo'o, "N reme yi nu unusu shi."

⁵ Reve a uwa a dansaa yi, "U ta 'yasasan okolo a ama, u to ritosu e ida ya Yahuda suru, diga Galili a tawa pa."

⁶ Ana Bilatu uwwai ne, avu we ece ko vuma'a za va Galili da. ⁷ Ana wu uwwai u tu upasu u na Hiridu† Antiba aa yuwusan tsugono, reve u zuwa a tyowetyo yi ya Hiridu. Ayi fo Urishelima da u shi a mantsa'a.

⁸ Ana Hiridu enei Yesu, reve u zanganā adama a na u jima ta e izami we ene yi. Wu uwwusa ta alabari a yi, waru u ciga ta we ene ili ya asalama i na Yesu aa yuwan. ⁹ Reve u yuwan Yesu yeci ya abunda, agba u usu yi ili shi. ¹⁰ Avu nan ganu a gbagbain na munlu n Wilā e isawan lo a tawusaa na adanshi a vama adama a yi. ¹¹ Reve Hiridu na asoja a yi a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi ko ke'en, waru reve a yuwaan yi ulamu. Ana o oto niyi atugu a gbagbain, dada a kambato niyi ya Bilatu. ¹² O urana u ndolo u da Hiridu na Bilatu o o'woi a asala, agba de acapa a shi a tsu dasalai ululu shi.

¹³ Reve Bilatu boloto nan ganu a gbagbain na azagbain na ama, ¹⁴ avu u damma le, "I tawa a mu ta na vuma nda, ana u ta 'yasasan okolo a ama, n kalyuwa yi ta elime a du suru, agba n tsura yi nu unusu u na i dammai shi. ¹⁵ Hiridu tsura yi nu unusu fo shi, avu u lyungu yi a kambā ya'a tsu. Vuma nda yuwan ili i na oo una yi shi. ¹⁶ N ta fufaba yi, avu n lyawa yi u kara." [¹⁷ A yashi ya Abuki a Mapasa u tsu lyawaa le ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali.]

¹⁸ Avu obolo'o suru a saala unata, "Una niyi! Avu i lyawaa tsu Baraba!" ¹⁹ (A zuwa ta Baraba o u'wa wa ali, adama a nlangi atsuma a lyuci, na ama a na wu unai.)

²⁰ Bilatu shi ta ciga lyawa Yesu, dada u cayi ama'a adanshi waru. ²¹ Agba a lyuwa ta elime na yisaali, "Vara niyi! Vara niyi!"

²² U yuwisaan le ta adanshi, udammu wa ta'atsu, "Adama a nye? Unusu u ne u da u yuwain? Me ene ili i na u yuwain ana oo una yi shi! N ta fufaba yi avu n lyawa yi u kara."

²³ Avu a lyuwa elime na yisaali ya abunda, a na a vara yi a akpata. Avu yisaali i le i lyuwa. ²⁴ Reve Bilatu ca le Yesu ununa a patiyi. ²⁵ U lyawa ta vuma na ele a cigai, za na a shi a zuwai o u'wa wa ali, adama a nlangi, na ama a na wu unai. Avu u ca le Yesu a yuwan ununa a cigai.

A vara ta Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Yah. 19:17-27)

²⁶ Ele atsuma a mmalu na Yesu, avu a tara vuma ro, za na ri na aala Simo vuma va Kurani, ayi a matawa a malyuci. Avu a tanu yi akpata'a,† avu u tanu u toni Yesu.

27 Ama na abunda o toni ta, obolo na amaci a na a yuwain mesun na atsumolangu adama a yi. 28 Avu Yesu vadala u damma le, “Amaci a Urishelima, she i shon adama a va wan. I shon adama a du na muwun n du. 29 Mantsa mo ta lo a tawa a na yaa damma, ‘Amaci a na a matsain muwun shi, aza a na koto a apai maani me le shi aza a aba'un a da.’ 30 Avu ‘a damma nsasan, “Riyaa tsu!” Avu waru a damma agadi o soko le.’ 31 Ni ili i ndolo i fara nu udanga wu utanu, cine waa dana nu u 'yewe?’* ”

32 Avu waru ama e re aza o unusu, a tara le ta tsara a 'yawa o una le obolo na ayi. 33 Ana a rawai ubata u na a tsu de Ookoluwo, lo da a vara niyi, na aza o unusu o ndolo, za ta o ukere wu usa'ani, za ta o ukere wu ugula. 34 Avu Yesu damma, “Dada, vu yuwaan le gafura, adama a na e revei ili i na aa yuwusan shi.” Avu e ne'eshen itana ya yi na mazuwa ma agita.

35 Avu ama e isawan e reme akanla. Avu azagbain a yuwaan yi ulamu, adansa, “U wawa ta ozo o ro, u wawa aciyayi wo'o, na ayi da Kristi Zamawawa† va Asula Dangwi'i.”

36 Asoja a yuwaan yi ta ulamu. Avu a rawa zuzu a canana yi mini ma alamu, 37 adansa, “Na avu da mogono ma aza a Isra'ila, wawa aciyawu!”

38 Zuva va ayi, avu a dana de,
AYI NDA AYI DA MOGONO MA AZA A
ISRA'ILA.
 39 Avu vuma ta atsuma a aza a na a varai a akpata'a, u yuwaan Yesu ulamu ana, “Avu dada Kristi Zamawawa'a shi? Wawa aciyawu obolo na atsu wo'o.”

40 Avu vivu ve ire yuwaan yi nlangi, u damma, “Vaa uwwusa wovon wa Asula shi, ana wo o'woi uge'etosu wa wu unata u da u ri na za va yi shi?” 41 Atsu wu ntsaa tsu ta,

tsu tsura ta atsupu o ulinga a tsu, agba vuma nda u yuwan unusu u ro shi.”

42 Reve u damma, “Yesu, cuwan na amu, na vu uwa o tsugono tsawu.”

43 Reve u usu yi, “Amayun a da maa dansaa wu, ana'an vu ta dana obolo na amu o u'wa u wivuwun.”†

Ukwa wa Yesu

(Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Yah. 19:28-30)

44 Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida'a maɓula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. 45 Avu urana u lyawa a casu ekan. Reve umuna wa Aa'isamapada u karalai ure. 46 Avu Yesu utaa udyo, adansa, “Dada, n zuwa ta wuma u va e ekere a wu.” Ana u dammai ne, avu u rono wivuwun wu ukosu.

47 Ana yali ye enei ili i na i farai, avu u cibala Asula adansa, “Amayun vuma nda u ri nu unusu shi!” 48 Ana ama'a suru aza a na a tawai e enei ili i na i farai, avu a kambā a 'wa suru, o koruso aci e le na atsumolangu. 49 Suru aza a na e reve niyi, obolo na amaci a na o toni niyi diga de Galili, e isawan ta alanga a kalyuwusa ili i na yaa farasa.

Acida e Yesu

(Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Yah. 19:38-42)

50 A yuwan ta vuma na a tsu de Isuhu, u ta pe atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va abula a da na vuma sa'ani. 51 U shi u usu asala e le, ni ili i na a yuwain shi. Wu uta ta a lyuci va Arimatiya atsuma a Yahuda. U ta pura tsugono tsawu. 52 Ana Yesu kuwai, avu u 'yawa ya Bilatu u pati a ca yi lipu va yi. 53 Avu u cipato yi e ida, dada u katala niyi no okoro. Avu u zuwa yi a aason a na a kapai a aatali a gbain, za na koto a zuwai pe akwakwa shi. 54 Urana u na a

* 23:31 Yesu ta yuwusan ulinga ni iroci adansa: Na cu'un vi ili i nda fara na amu gogo, cine woo o'wo na adu na n kara?

yuwusain Ifoḅi i ḁa, ana urana wa Ashibi u yuwain zuzu.

⁵⁵ Aḁaci a na a ṭawai oḅolo na aḁi ḁiga ḁe e ida ya Galili, reve o toni aḁapa, aḁu a kaḁyuwa aaso'on nu ununa a zuwai lipu'u. ⁵⁶ Aḁu a kambā o u'wa o foḅo itana i maguruḁ na mani'in mo usukumu. Reve e iyuan urana wa Ashibiḁ ununa Wilā u damma nle.

U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa

(Mat. 28:1-10; Mak. 16:1-8; Yah. 20:1-10)

24

¹ Na wasasa wa Aladi, reve aḁaci'i a kara a 'yawa a aaso'on, na mani'in ma maguru ma na o foḅoi.

² Reve a cina cina a gandaluwa aatali a gbain o unantsutsu wa aaso'on. ³ Ana a uwai pe, a cina pe lipu vu Zagbain Yesu shi. ⁴ Ele atsuma a asalama e ili i ndolo, ḁaḁa e enei ama e re zuzu ne ele ni itana i uri puwu. ⁵ Adama o wovon, reve aḁaci'i a kaḁato esu e le e ida. Aḁu ama'a a damma le, "Cine i ri e izami yi za wuma atsuma a akwakwa?"

⁶ Wu pa shi, u 'yon ṭa! I cuwan ili i na u damma ndu aḁi ḁe Galili, ⁷ ana, 'Ciga 'yuwan a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a aḁa e iwuya, a ta vara yi a akpata, o urana wa ta'atsu a ṭa 'yasan yi.' " ⁸ Reve a cuwan na adanshi a yi.

⁹ Ana a kambai, reve a damma ogoro kupa na za ṭa na akapi a na a buwai ili i na i farai suru. ¹⁰ Meri Magadaliya na Yuwana, na Meriḁ mma va Yakubu, na akapi aḁaci a na a ḁanaḁi oḅolo, ele ḁa a dammai ajiya ili i ndolo suru. ¹¹ Ajiya'a a jiyān ṭa gashi ili i na aḁaci'i a dammai tsulo tsa ḁa. Adama o ndolo a zuwaa le atsuvu shi.

¹² Amma gba Bituru 'yon ṭa, reve u suma a tyo a aaso'on. U kanza ṭa reve u kaḁyuwa pe, aḁu we ene

pe okoro. Babu pe ili i ro. Reve u kambā a majiyan ni ili i na i farai.

Mmalu a tyo Imawu (Mak. 16:12-13)

¹³ O urana u ndolo'o ama e re a shi ṭa a mmalu a tyo a maḁyuci ma na a tsu ḁe Imawu. Alanga a yi a tyo Urishelima u ta rawa mili cindere.* ¹⁴ Reve a uwa adanshi e ili i na i farai. ¹⁵ Ele atsuma a adanshi na majiyan ele ra, reve Yesu na aciyayi u rawa zuzu ne ele. Reve u uwa mmalu oḅolo ne ele. ¹⁶ Agba a kpaṭo le ṭa esu a gura reve yi shi.

¹⁷ Reve u damma le, "Adanshi a nye yaa yuwusan aḁu atsuma a mmalu?"

Reve e isawan esu ulukutu. ¹⁸ Reve vuma ṭa za na a tsu ḁe Kiliyoba usu yi, "Aḁu ḁa mocin a nde'en atsuma a Urishelima za na koto uwwai ili i na i farai ḁe a yashi i nda shi?"

¹⁹ Reve u damma le, "Ili i ne i ḁa?"

Aḁu a damma yi, "Adama e Yesu za wa Nazara, za na shi vumavasula a yuwusan linga va asalama na atsuma a adanshi e ekere a Asula na ama suru. ²⁰ Waru na cine nan ganu a gbabain na azagbain a zuwai o una yi, reve a vara yi a akpata.† ²¹ Agba tsu shi ṭa a zuwusa okolo a tsu aḁi ḁa waa tsupaḁ adama u wawa aza a Isra'ila. Ana a yuwain ili i nda suru, ana'an ḁa urana wa ta'atsu.

²² "Waru ḁaḁa aḁaci o ro aza a na a ri oḅolo na aṭsu a yuwaan ntsu ili ya asalama. A shi ṭa a 'yawa ubaṭa wa aaso'on na wasasa, ²³ agba a cina pe lipu va yi shi. Reve a ṭawa a dansaa tsu, ana hali o roco le alavu-alavu a nlingata ma Asula, aza a na a damma nle u ṭa wuma. ²⁴ Reve ozo o ro atsuma a tsu a 'yawa ubaṭa wa aaso'on. Aḁu a cina ununa aḁaci'i a dammai, agba aḁi aciyayi e ene yi shi."

* **24:13** Alanga o ubaṭa u nda a ta dansa mili cindere. Unata u ḁa u ri na kilomita kupa na za ṭa. Cine vu revei vuma aa yuwan mmalu mi irumu i re.

25 Reve u damma le, “Aḍu ama o ulambu wu urevu, waru ozo o okolo o ugbamu a na aa usu ili i na amaṣulā suru a dammai. 26 A 'yuwan a ciga Kristi'i wu uwwa aṣumalimā a nda suru adama u uwa o tsugbain tsā yi shi?” 27 Ana u temei ya Musa a tyo akapi a amaṣulā suru, reve u cuḍuwa le Adanshi a Aṣulā adama a aciyayi suru.

28 Ana a rawai maḷyuci ma na aa 'yawā, reve u yuwan gashi u ta kara elime. 29 Aḅu a patishi yi lon, adansa, “Isawan va asa obolo na aṣu, adama a na rumu tali yuwan ta zuzu. Waru urana u da nda o mokotoo.” Reve wi isawan obolo ne ele.

30 Ayi a alya e ilyalya obolo ne ele, reve u tara opopofu u zuwaa yi aba'un. Aḅu u bubusa yi u ca le. 31 Daḍa esu e le a kpatu'wai, reve e reve yi. Aḅu u puwan le. 32 Reve a dammulai, “Okolo a tsu gba a shi ta a danu a mantsa ma na u yuwusain adanshi na aṣu o ure ana u cuḍuwa ntsu Adanshi a Aṣulā.”

33 Reve a 'yoshin a kambā Urishelima. Reve a cina ojoro kupa na za ta'a ubolotowu ubata u ta na aza a na a ri obolo ne ele. 34 Ele fo aḅu a damma ama e re'e, “Amayun Zagbain 'yon ta, hali u 'yawā ya Simo!” 35 Reve a damma ili i na i farai o ure, nu ununa e revei ayi da a mantsa ma na u bubusai opopofu.

Yesu tawa ta ubata wo ojoro a yi (Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

36 Ele aṣumā a adanshi o ndolo, daḍa Yesu na aciyayi u tawa wi isawan e memere me le. Aḅu u damma le, “Azo'wa! Asuvu nden a danu na aḍu.”

37 Reve okolo e le a 'yon, reve a uwwa wovon. A ta dansa yimodi i da e enei. 38 Aḅu u damma le, “Adama a nye okolo a du a 'yoyin? Waru adama a nye i kufai asuvu?

39 Kalyuwai ekere na ana a va. Aḅu da na aciyawa. Ju'wain ye ene, adama a na yimodi i ri na lipu ne etele ununa ye e nda n ri shi.”

40 Ana u dammai ne, reve u roco le ana ne ekere a yi. 41 Adama a mazanga na asalama a shi a usu shi. Reve u damma le, “I ta pa ni ilyalya?” 42 Aḅu a ca yi abishi a magula mo uzatsuwu. 43 Reve u ushi u tama e esu e le.

44 Reve u damma le, “Ayi da ili i na n damma ndu ana n shi obolo na aḍu ana n dammai: Ili i na a danai adama a va a Wilā wa Musa, na Amaṣulā, na Aatagada e Icaṣ suru a ta shiwan.”

45 Reve u kpatu'wa okolo e le adama e reve Adanshi a Aṣulā. 46 Reve u damma le, “Ne da u ri udanu: Ana u lobono ta Kristiṣ Zamawawa sowo aṣumalimā, o urana wa ta'atsu gba u ta 'yon aṣumā a akwakwa. 47 Waru a ta yuwaan ama suru alajiya a na aa vadala a tsura gafura aṣumā a aala a yi. E te teme Urishelima. 48 Na aciyadu a da yaa damma amayun e ili i na ye enei. 49 N ta lyunguwa du Ruhu va Akiza, za na Dada va yuwaan ndu nzuwulai. Amma yi isawan aṣumā a Urishelima ne'en, hali a ca du ucira diga zuva.”

Ukaru wa Yesu zuva (Mak. 16:19-20; Aji. 1:9-11)

50 Reve u tara le o uta aṣumā a lyuci a tyo Batanya. Reve u 'yaṣan ekere a yi zuva u zuwaa le aba'un. 51 Ayi a zuwusaa le aba'un, daḍa u kara u lyawa nle, reve a tara yi a tyo zuva. 52 Reve a yuwaan yi aganda, daḍa a kambai Urishelima na mazanga ma asuvu lon. 53 Reve a yuwusaa Aṣulā ica aṣumā a Aa'isamapada kuci.

Alabari a Sa'ani a Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahaya, na danai Alabari a Sa'ani a nda, u *dana* ta zuzu na Yesu a mantsa ma na Yesu yuwain ulinga wa yi pa o uvaɗi. A tyo *de*, reve wo o'wo zagbain *atsuma* a *aza* e Itoni. *Atsuma* a aatagada a nda u damma ta ili i na i farai ana u *dana*i obolo na Yesu.

Atsuma a Alabari a Sa'ani a nda tsu uwwa ta ili i na Yesu dammai waru tse ene ta ili i na u yuwain ana u *dana*i ɓolo na ama. Tsu uwwa ta adama a ka va Samariya za na usuyi mini mo ucasu u wuma u na Yesu aa casu, ka na e remei *atsuma* o unusu, *i'utsa* ya yi Li'azaru za na Yesu *kambatoi* wuma, na ama o ro na *abunda*. Yesu *de* ta *aciya*yi “*Amu da*”, za na *ayi da* aala a akiza a *Asula* na Tsuyahuda. U yuwan ta iroci ya *abunda* i na i rocoi *ayi* za va aguba va amayun a *da*, waru *ayi da* ataci a amayun. Yahaya damma ta cine Yesu yuwain linga va asalama cindere aza a na a ri fo iroci cine Yesu ri. Za ta *atsuma* e le *ayi da* ana Yesu *kambatoi* *aakutsuma* gbagba, u ta tsa Dada va yi, za na tsu lyawa mayan mo ulinga shi.

Yahaya *dana* ta ili i nda adama ama a ca okolo ya Yesu, *ayi da* Zamawawa. *Aadiva* a 3, o ugesu wa 16, tse ene ta *adanshi* o ucira a na o rocoi cine *Asula* a cigai ama o uvaɗi. Ana wo wo'oi Yahaya ene ta ili i nda suru ne esu a yi, tsu ushi ta ili i na u dammai amayun a *da*.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya *Asula* a tyo o uvaɗi (1:1-18)

2. Alajiya a Yahaya za vu Urum-busu (1:19-34)
3. Yesu fara dangwai ogoro a yi (1:35-51)
4. Linga va asalama cindere (2:1–12:50)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu: uge'etosu wa yi nu ukwa wa yi (13:1–19:42)
6. Yesu ta wuma (20:1-10)
7. Yesu roco ta *aciya*yi a tyo ogoro (20:11–21:25)

Ikaka i na yaa casu wuma

¹ Kafu a yuwan uvaɗi *Danshi** *dana* ta lo. *Danshi*'i u *dana* ta obolo na *Asula*, *Danshi*'i unata u *da* u ri na *Asula*. ²U to obolo na *Asula* kafu ufuru wu uvaɗi.

³*Ayi da* u yuwain ili suru. Babu ili i na i ri lo i na u yuwain shi. ⁴*Danshi*'i *ayi da* ufuru u wuma, avu wuma'a u *tawa* ama ne ekan. ⁵Reve eka'an e ikana *atsuma* e irumbu, agba irumbu'u i gura la'a yi ucira shi.

⁶Vuma ro *dana* ta lo za na a tsu *de* Yahaya,† za na *Asula* a lyunguyi tsa malingata ma yi. ⁷U *tawa* ta u damma ama amayun e eka'an, tsara ama suru a ca okolo adama e ili i na u dammai. ⁸*Ayi aciya*yi *ayi da* eka'an shi, amma u *tawa* ta tsara u damma ama amayun e eka'an. ⁹Ekan a amayun a na a casu ama suru ekan a ta *tawa* o uvaɗi, waru u *tawa* ta *de*!

¹⁰*Danshi*'i u *dana* ta *atsuma* o uvaɗi waru *Asula* a yuwan ta ulinga na *ayi* u yuwan uvaɗi, agba ama o uvaɗi e reve yi shi. ¹¹U *tawa* ta *atsuma* e ida ya yi agba ama a yi a usu yi shi. ¹²Amma ozo o ro a usu yi ta, reve a ca okolo e le ya'a yi. Dada u zuwa nle o o'woi muwun ma *Asula*. ¹³Agba cine na nan dada le a matsan nle *da* u zuwa nle o o'woi muwun ma *Asula* shi. *Asula*

* **1:1** Aza a Isra'ila a tsu tara ta *Danshi* vo o'wo *Asula* amma nu u ri ko'o diga *Asula* Dada. Ure u na u la'a lobonoi e ekere a Yahaya *da* ndolo adama u *uduwa* Yesu Zamawawa. † **1:6** *Ayi* Yahaya o uguzu u nda *ayi da* Yahaya za vu Urumbusu, amma *ayi da* Yahaya aajiya a na a danai aatagada a nda shi.

a da na aciyayi u zuwa nle o o'woi muwun ma yi.

¹⁴ Danshi'i u kamba ta vadilima, reve u danu atsuma a tsu. U dana ta tapu ni isa'ani na amayun. Tse ene ta tsugbain tsa yi tsa na u tsuraj adama a na ayi da Mawun ma Dada goon.

¹⁵ Yahaya yuwan ta adanshi a amayun adama a yi ana u dammai, "Ayi nda ayi da Za na n yuwaan ndu adanshi adama a yi: 'Za na a matsain acapa a va u la'a mu ta tsugbain adama a na u ta lo wuma, kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.' " ¹⁶ Adama eicigi ya abula ya yi e ekere a tsu, dada u zuwaa ntsu aba'un suru, waru u ta casu tsu aba'un kuci. ¹⁷ Ama a ushi ta Wila e ekere a Musa, agba isa'ani na amayun e ekere e Yesu Kristi Zamawawa da o utai. ¹⁸ Babu za na enei de Asula, she Mawun ma ta goon, za na ri unata na Asula waru u ri a muwwulai na Dada. Ayi da goon u zuwai ama e revei cine Asula a ri.

Yahaya yuwan ta adanshi adama e Yesu

(Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18)

¹⁹ Avu azagbain a aza a Isra'ila atsuma a Urishelima a lyungu nan ganu obolo na nan Levi o ro a yawa e ece Yahaya za vu Urumbusu, "Zane da gba avu vu ri?"

²⁰ Agba u pala le shi, avu u yuwan adanshi a alanga e eteshe, adansa, "Amu da Kristi Zamawawa'a shi."

²¹ Dada e ece niyi, "Na avu da Kristi Zamawawa'a shi, zane da vu ri? Avu da Iliya?"†

Reve u usu, "O'o, amu da shi."

Avu e ecishe yi, "Avu Vumavasula† ro da langa?"

Avu u usu, "O'o, amu da shi."

²² Reve a damma yi, "To zane da vu ri? Damma tsu tsara tsu reve ili i na tsa damma aza a na a lyungu ntsu. Zane da gba vaa tarasa aciyawu?"

²³ Reve u kambuwa le ni idanshi ya Ishaya vumavasula:

"Amu da ufo wu nanza e dewu atsuma o una, adansa,

'I foboo Zagbain ure u sa'ani, za na ri lo a tawa.' "

²⁴ Afarishi† a da aza a na a lyunguyi ama o ndolo. ²⁵ Avu e ece, "Na avu da Kristi Zamawawa'a shi, ko Iliya, ko Vumavasula ro langa shi, to, cine vaa yuwusan urumbusu tsunda?"

²⁶ Dada Yahaya damma nle, "N tsu rumbu† ta na mini, amma gogo atsuma o obolo a nda, vuma ro ta pa a na i revei shi. ²⁷ Ayi da u tawai acapa a va. N rawa m bada vunu va atan va yi shi."

²⁸ Yahaya rumbusu ta ama a lyuci va Batanya za na ri asana a mɓanga mu Udolu wa Urdu ana ili i nda i farai suru.

Yesu da Magiri'i ma Asula

²⁹ Ana usana u tawai, avu Yahaya ene Yesu† a tawa ubata u na u ri. Reve u damma, "Apa Magiri'i ma Asula† ma na Asula a yuwain ulinga na ayi na u yuwayin ama o uvadi gafura vu nusu le. ³⁰ Vuma na n yuwusain adanshi a aci a yi a dada nda ana n dammai, 'Za na a matsain acapa a va u la'a mu ta tsugbain, adama a na u ta lo wuma kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.' ³¹ N reve ko ayi da shi, amma n yuwusan ta urumbusu na mini, tsara n zuwa ama a Isra'ila e reve ko zane da u ri."

³² Reve Yahaya damma, "Me ene ta Ruhu cipai diga zuva oroci a muda avu u telee yi. ³³ N shi n reve ko na ayi da shi, amma ana Asula a lyungu numu n rumbusu na mini,

† 1:21 Adama a na Asula a tarai Iliya a tyo zuwa ayi ubuwu wuma, aza a Isra'ila a dana ta a pura Iliya kamba. Musa yuwan ta nzuwulai a na Asula a ta lyunguwa aza a Isra'ila na vumavasula oroci a yi. Aza a Isra'ila a dana ta a pura vumavasula ro langa.

u damma mu t̄a, ‘N̄a ve ene Ruhu va Akiza a cipusa reve u telee vuma ro, vuma na yaa zama daḁa ndolo. Ayi da za na tsu rumbu n̄a Ruhu va Akiza.’†³⁴ Me ene t̄a ana ili i nda i farai n̄a Yesu. Adama o ndolo n ta dansaa ḁu amayun a na ayi daḁa Mawun ma Ḃsula.”

Ojoro o ufaru e Yesu

³⁵ Ana usana u tawai, Yahaya ḁana t̄a ḁe obolo no ojoro† e re a yi a yuwusan urumbusu. ³⁶ Ana we enei Yesu a mmalu, reve u damma, “Apa Magiri'i ma Ḃsula!”†

³⁷ Ojoro'o a uwwa t̄a ana Yahaya dammai ne, daḁa o toniyi Yesu. ³⁸ Ana u vadalai ḁvu we ene le o tonishi yi, daḁa we ece nle, “Nye da i ri e izami?”

Reve a usu, “Rabbi,† te da vu ri na nden?” (“Rabbi” urevu wa yi ayi da “Manlu.”)

³⁹ Reve u usu, “T̄awaḁ ye ene.” (A mantsa ma rumu nashi vu ulivu da.) Reve o toni e ene ubata'la, reve a ḁanu obolo hali urana u koto.

⁴⁰ Vuma t̄a atsuma o ojoro'o ayi da Andarawu mawun ma anawu ma Simo Bituru. ⁴¹ Ili i na Andarawu fara yuwain ayi da u zami t̄a mawun ma anawu ma yi Simo, ḁvu u damma yi, “Tse ene t̄a Zamawawa† na a yuwaan ntsu nzuwulai!” (N̄a Tsuyahuda† a yuwan t̄a ulinga n̄a “Zamawawa” waru unata u da u ri n̄a Tsheleni† “Kristi.”) ⁴² Ḃvu Andarawu tara yi a tyo ubata u na Yesu ri.

Ana Yesu kaḁyuwa niyi ḁvu u damma, “Ḃvu da Simo, aala a dada va wu a da Yahaya.† A t̄a ḁe wu Kefa.” (Ayi “Kefa” ili i t̄a i da n̄a “Bituru.”)

Yesu dangwa t̄a Filibu na Nataniya

⁴³ Ana usana u tawisai, reve Yesu jiyān u kara a tyo Galili. Ana we enei Filibu, ḁvu u damma yi, “Toni mu.”

⁴⁴ Besaida lyuci na Filibu utai da, waru lyuci va Andarawu n̄a

Bituru da. ⁴⁵ Ana Filibu 'yawa cinai Nataniya ḁvu u damma yi, “Tse ene t̄a vuma na Musa ḁanai adama a yi atsuma a Wila. Waru amasula a ḁana t̄a adama a yi. Ayi da Yesu ulobo wa Isuhu, waru Nazara da lyuci va yi.”

⁴⁶ Amma Nataniya damma t̄a Filibu, “A t̄a tsura ili i sa'ani a lyuci va Nazara?”

Reve u usu, “T̄awaḁ ve ene.”

⁴⁷ Ana Yesu enei Nataniya a t̄awa yi, reve u damma, “Apa ugundo wa amayun a nkaya n tsu aza a Isra'ila.† Ayi za yipaalishi i da shi.”

⁴⁸ Ḃvu Nataniya ece yi, “Cine tsa da vu reve numu?”

Ḃvu u usu yi, “Me ene wu t̄a nden e ikyun yu ubiri, kafu Filibu ḁe wu.”

⁴⁹ Daḁa Nataniya usu niyi, “Manlu, ḁvu daḁa Mawun ma Ḃsula. Ḃvu da Mogono ma aza a Isra'ila.”

⁵⁰ Reve we ece yi, “Vu usu mu t̄a adama a na n dammai me ene wu t̄a e ikyun yu ubiri? Vu te ene ili i gbagbain i na i la'ai nda.”

⁵¹ Daḁa Yesu damma nle, “Amayun a da maa dansaa ḁu, i te ene zuva ukpatu'u, ḁvu waru nlingata ma Ḃsula n ḁana a 'yawusa n̄a a cipi e ekere a Mawun ma Vuma.”†

2

Mini ma kambai masayan ma inabi

¹ O urana wa ta'atsu, ḁvu a yuwan abuki o lolo a lyuci va Kana atsuma a Galili. Mma va Yesu ḁana t̄a pe. ² A banu t̄a Yesu obolo no ojoro a yi fo. ³ Ana masayan ma inabi† mo kotoi, daḁa mma va yi tsu damma yi, “Masayan mo koto t̄a.”

⁴ Reve Yesu usu, “Mma, nye i da i bura numu na adanshi a nda? Mantsa ma va mo koto ma yuwan na maa yuwan ili i nda shi.”

⁵ Reve mma va yi damma agbashi, “I yuwan ili i na u damma ndu i yuwan suru.”

⁶ Nu ufaru, *Asulā* a ca *tā* aza a *Isra'ila* wilā cine *āā* *dānā* a yuwusan wuzā'u. Adama o ndolo ama o u'wa'a a *dānā* *tā* na ara'atsu a mini a *tālī*, aza a na e she'ein na atali. Ura'atsu suru u tsu gura *tā* tara ndele m mini ushin a tyo mata'atsu.

⁷ *Avu* *Yesu* damma agbashi'i, "Shitoyin ara'atsu'u na mini." *Dada* o shitoyin le tapu hali a tyo o unā.

⁸ *Dada* u damma nle, "Gogo kenei wa'a, reve i ca zagbain vā *ābuki*'i."

Reve gba a yuwan ne. ⁹ Ana u pedei, mini'i u *kambā* *tā* de masayan ma inabi. U reve *ubātā* u na masaya'an wu utai shi, amma agbashi a na a *tawayi* nā mini'i e reve *tā*. *Dada* u *dēyi* vali vu kasa'avu'u, ¹⁰ reve u damma yi, "O ufaru wā *ābuki* o lolo ama a tsu fara *tā* ne'eshen masayan ma na ma la'ai uyo'o. A tyo de no o sowo masayan lon, *avu* e ne'eshen za na rawai *āyi* ndolo uyo'o shi. Agba *avu* vu soko *tā* masayan ma na ma la'ai uyo'o hali a tyo gogo."

¹¹ Adama o ndolo *ātsumā* a Kana vā *Galili* da *Yesu* fara yuwain ulinga wi iroci ya asalama† yu ufaru. Lo da u rocoi tsugbain tsā yi, reve gba ojoro ā yi a usu yi.

¹² Ana *āyi* ndolo kotoi, *avu* u *karā* a tyo a lyuci va *Kafarnahum* obolo nā mma vā yi, nā *āzā* a yi, obolo no ojoro a yi. A *dānu* *tā* de rana meketeci.

Yesu lapula tā Aa'isamapada

(*Mat. 21:12-13; Mak. 11:15-17; Luk. 19:45-46*)

¹³ *Avu* *Yesu* *karā* a tyo *Urishe-lima* adama a na mantsa mā *Abuki* a *Mapasa* ma yuwan *tā* zuzu.

¹⁴ Ana u 'yāwāi a *Aa'isamapada*, *avu* u cina ama a winasa inan, ni ikyon, obolo nā nrukuku. We ene *tā* waru ozo o ro o otogu a kita'usa ikebe icu'un icu'un. ¹⁵ *Avu* u kene amunga reve u munga aasudu.

Dada u loyi ama'a suru *ātsumā* a *Aa'isamapada*'a, obolo ni ikyon ni inan i le. *Avu* wu kebe apada a aza a na a ri a kita'usa ikebe'e, reve u baza ikebe i le. ¹⁶ *Avu* u damma aza a na a winasa nrukuku, "Tawai ili i nda *ubātā* u nda! She i *kambāto* u'wa wa *Dada* vā wo o'wo eden wan."

¹⁷ Ana ili i nda i farai, reve ojoro a yi a cuwan ni ili i na i ri u danu de nu ujimu *ātsumā* a *Adanshi* a *Asulā*:† "Icigi yu u'wa yā wu i to una mu." ♦

¹⁸ Reve azagbain a aza a *Isra'ila* e ece yi, "Cu'un vi ili ya asalama i ne i da vaa yuwan, tsara vu roco tsu *ubātā* u na vu tsurai ucira u na vu yuwain ili i nda?"

¹⁹ *Avu* u usu le, "Lungusai u'wa wā *Asulā* u nda, waru n ta suwisa yi *ātsumā* a rana ta'atsu."

²⁰ Reve a usu, "Ana a farai usaa wā *Aa'isamapada*† a nda, u *karā* *tā* a'wan amunga nā *āzā* a *tālī* kafu o koto yi. Cine tsa da vaa gura suwisa yi *ātsumā* a rana ta'atsu?"

²¹ Amma ana *Yesu* yuwain adanshi o "u'wa'a," lipu vā yi da u *dānāi* a yuwusan adanshi. ²² Ana a 'yāsan niyi *ātsumā* a *akwakwa*, ojoro a yi a cuwan *tā* ana u dammai tsundolo. *Dada* a usuyi *Yesu* na *Adanshi* a *Asulā*.

Yesu reve tā cine ama a ri

²³ Ana *Yesu* *dānāi* pe *ātsumā* a *Urishelima* adama a *Abuki* a *Mapasa*, ama nā *ābundā* a usu yi *tā* adama a na e enei iroci yi ili ya asalama i na u yuwusain. ²⁴ *Yesu* gba u reve *tā* majiyan ma na mā ri pe *ātsumā* o okolo e le suru, agba u lyawa le a dangwaa yi ili i na waa yuwan shi. ²⁵ Ko vuma aa damma yi majiyan ma ama shi, adama a na *āyi* na *aciya*yi u reve *tā* majiyan me le.

3

Nikodimu tāwā tā ubātā wā Yesu

¹ *Atsuma* a *Azagbain* a *Mbara*,† vuma ro *dana* ta pe za na a tsu de *Nikodimu*, ayi *Mafarishi* ma da. ² U *'yawa* ta ubata wa *Yesu* na ayin, avu u damma, “Zagbain, tsu reve ta *Asula* a lyungu wu ta ubata u tsu adama vu rito tsu. Babu za na aa gura yuwan iroci yu ulinga ya asalama i na vaa yuwusan, she na *Asula* a ri obolo na ayi.” ³ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa uwa o tsugono tsa *Asula*† she na a matsan yi ure.”

⁴ *Avu* *Nikodimu* damma, “Amma na vuma o o'wo de aabara, cine aa gura matsisan yi? Waa uwisa aatsuma a mma va yi waru shi. Cine aa yuwan avu a matsisan vuma we ire?”

⁵ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa gura uwa atsuma o tsugono tsa *Asula*, she na a matsisan yi umat-sun we ire na mini na *Ruhu*. ⁶ Ili i na vadilima matsain vadilima da, amma ili i na a matsain atsuma a *Ruhu*, *Ruhu* da. ⁷ She vu yuwan asalama wan a na n damma nuwu, ‘Ni i yuwan i ciga aa dashi matsisan du.’ ⁸ Upepu u tsu toni ta ubata u na u cigai, waru vu tsu uwwa ta ilama ya yi, agba vu reve ubata u na wu utai shi, agba vee reve ubata u na wee tyo shi. Ne da u ri na vuma na *Ruhu* matsain.”

⁹ Reve *Nikodimu* ece, “Cine ili i ndolo yaa fara?”

¹⁰ Dada u usu niyi, “*Avu* manlu ma gbain ma da vu ri atsuma a *Isra'ila*. Nye i zuwai vu kudai e reve ili i nda? ¹¹ N damma wu amayun, tsu yuwan ta adanshi e ili i na tsu revei, waru tsu damma ta ili i na tse enei ne esu a tsu, na ne suru i usu ili i na tsu damma ndu shi. ¹² N damma du ta adama e ili yu uvadi suru, agba i usu shi. Adama o ndolo yaa usu shi, ko na n yuwaan du adanshi e ili i na i ri de zuva. ¹³ Amu da *Mawun* ma *Vuma*,† za na utai zuva goon, agba ko za koto 'yawa

de shi. ¹⁴ *Cine* *Musa*† 'yasain yo vu rumushili atsuma o una, ¹⁵ ne da fo a ciga a 'yuwan aa 'yasain *Mawun* ma *Vuma*, ¹⁶ tsara za na ushi niyi no okolo a ta u tsura wuma u babu ukotu.

¹⁶ “Adama e icigi i na *Asula* a yuwayin uvadi, dada u cayi *Mawun* ma ta ma yi goon, adama a za na ushi niyi suru u kuwa wan, agba u tsura wuma u babu ukotu. ¹⁷ *Asula* a lyungu *Mawun* ma yi atsuma o uvadi tsara u kototo ama shi. Amma u lyungu yi ta adama u wawa ama. ¹⁸ Aa yuwaan aza a na a ushiyi *Mawun* un uge'etosu shi. Amma a yuwaan ta de aza a na a ushi niyi shi uge'etosu, adama a na a zuwai okolo e le e ekere a *Mawun* ma ta ma *Asula* shi. ¹⁹ Apa ili i na i zuwai uge'etosu u ri lo adama e le: Ekan a tawa ta atsuma o uvadi, agba a ciga yi shi. *Irumbu* i da a cigai, adama a na linga le iwuya i da. ²⁰ Aza a na a yuwusan iwuya a 'yuwan ta ekan, waru a ciga a rawa ubata we eka'an shi, adama a na a ciga vuma reve iwuya i na aa yuwusan shi. ²¹ Aza a na a yuwusan wuma wa abula a tsu tawa ta ubata e ekan, ama suru a tsu reve ta a na a yuwusan ili i na *Asula* a cigai.”

Yahaya cuwa ta Yesu

²² Ana o kotoi ili i ndolo, reve *Yesu* no ojoro a yi a 'yawa upasu wa *Yahuda*, ubata u na u danuyi obolo ne ele ne'en wa'a. Waru u yuwusaan ta ama urumbusu. ²³⁻²⁴ A mantsa'a koto a shi a zuwa *Yahaya*† atsuma o u'wa wa ali shi. U rumbusu ta ama a *Ayino*, adama a na mini ma abunda ma dana ta lo. (Ubata'a u la'ashi alanga na *Salima* shi.) Ama a 'yawusa ta ya'a yi, waru u rumbusu le ta. ²⁵ Atsuma o ojoro a *Yahaya* ozo o ro a uwa ta mawasan na vuma va *Isra'ila* ro adama a wuzau. ²⁶ Reve a 'yawa a damma *Yahaya*, “Manlu, vuma

na ve enei a m̄banga mu Udolu wa Urdu, vuma na vu dammai ayi da Kristi Zamawawa, ayi fo u ta rumbusu ama. Waru ama suru a ta 'yawusa ya'a yi, agba a tawa ubata u tsu shi."

²⁷ Avu u usu, "Vuma tsu tsura ta ili i na Asula a ca niyi goon. ²⁸ Adu yu uwwa ta ana n dammai, 'Amu da Kristi Zamawawa'a shi, amma amu da za na Asula a lyunguyi n lapula ure adama a yi.' ²⁹ Kasa'avu tsu 'yawa ta ubata u na vali vu kasa'avu ri. I'utsa i vali'i u tsu zanganā ta obolo na ayi, na wu uwwa ufo wa yi. Amu i'utsa i vali vu kasa'avu i da, n yuwan ta mazanga ma abunda a na u lyuwai aci. ³⁰ Ayi gba na a ciga a 'yuwan u dashishi, amu waru n jebushe."

Za na tawai diga zuva

³¹ Reve Yahaya lyuwa elime na adanshi u damma, "Za na tawai diga zuva u la'a ta ama suru tsugbain. Za na tawai diga o uvadi za vu uvadi da, waru adanshi o uvadi a da u ri a yan. Za na gba tawai diga zuva u la'a ta ama tsugbain suru. ³² U damma ta ili i na we enei ni ili i na wu uwwai, agba ama a usu ili i na u dammai shi. ³³ Vuma na ushiyi ikaka ya yi, u roco ta u usu ta ili i na Asula a dammai amayun a da. ³⁴ Vuma na Asula a lyunguyi u tsu damma ta adanshi a Asula, adama a na Asula a ca yi ta ucira u Ruhu va yi tapu. ³⁵ Dada u ciga ta Mawun lon, dada u ca niyi ucira a aci e ili suru. ³⁶ Vuma na ushiyi Mawu'un u ta tsura wuma u babu ukotu, amma aza a na a yuwain tsutoni na Mawu'un shi, aa tsura wuma shi. Ama o ndolo a ta dana o sowuso atsumalima e ekere a Asula babu ukotu."

4

Yesu yuwan ta adanshi na ka va Samariya

◇ 3:28 Yah. 1:23; Isha. 40:3.

¹ Yesu tsurusā ta aza a na a ususu niyi reve u rumbusu le. Reve Afarishi a uwwa a na aza a na oo tonoyi'i a la'a ta aza a Yahaya abunda. ² (Yesu rumbusu ama'a na aciyayi shi, amma ojoro a yi a da u zuwai a rumbusu le.) ³ Yesu reve ta a na Afarishi a uwwa ta adama a yi, dada u lyawai Yahuda, reve u reme mmalu a kamba Galili.

⁴ Ure'e wu utulai ta nu upasu wa Samariya.† ⁵ Ayi a mmalu upasu'u, avu u rawa lyuci na a tsu de Saka, za na ri zuzu ni ida i na Yakubu cayi Isuhu mawun ma yi. ⁶ Uрана a tyo aci dada Yesu rawai ooko'o a Yakubu. Avu u kuna adama a mmalu ma alanga n na u yuwain, dada u danuyi zuzu no ooko'o'o.

⁷⁻⁸ Ana ojoro a yi a uwai a lyuci a tsula ilyalya, avu ka va Samariya ro tawa o ooko'o'o adama u kene mini. Dada Yesu damma niyi, "Ne'e mu mini n sowo."

⁹ Reve u uwa asalama adama a na aza a Isra'ila a tsu kiralai na ama a Samariya shi. Dada u damma niyi, "Avu vuma va Isra'ila da, amu gba ka va Samariya da. Adama a nye vaa pati mu mini mo oso?"

¹⁰ Avu u usu yi, "Vu reve ili i na Asula a cigai u ca wu shi, waru vu reve vuma na aa patishi wu mini shi. Na shi vu reve, vu shi ta pati mu mini ma wuma."

¹¹ Avu u damma, "Zagbain, vu ri na aaguga shi, waru ooko'o'o u ta aru'un. Te da vaa tsura mini ma wuma'a? ¹² Akaya a tsu Yakubu da kapa ntsu ooko'o'o, reve ayi na ama o u'wa a yi ni inama ya aguba ya yi o sowo mini o ooko'o a nda. Vu la'a ta Yakubu tsugbain?"

¹³ Avu Yesu usu, "Za na suru sowoi mini mo ooko'o a nda u ta dashi uwwa akuli. ¹⁴ Amma aza a na oo sowo mini ma na maa ca le aa dashi uwwa akuli shi. Mini ma na maa ca le u to o'wo gashi lyusu mini pe atsuma e le, za na aa ca le mini ma wuma u na woo koto shi."

15 Reve u damma yi, “Zagbain, ca mu mini'i adama n dashi uwwa akuli wan. Waru adama n dashi tawā pa mekene mā mini wan.”

16 Avu u damma yi, “Yawā vu de vali vā wu avu i tawā ra.”

17 Reve u usu, “N ri nā vali shi.”

Avu Yesu usu, “Amayun a da a na vu dammai vu ri nā vali shi. 18 Vo olo tā de ali o ton, agba za na vu ri nden nā ayi gogo, vali vā wu da shi. Vu damma mu tā amayun.”

19 Reve u damma, “Zagbain, n reve tā avu vumavāsulā da. 20 Nkaya n vā n yuwaan tā Asulā agandā a Masasan mā Gerizim, agba aḍu aza a Isra'ila i damma tā Urishelima da goon ubatā u na aa yuwan agandā.”

21 Avu u damma yi, “Usu mu, ka, mantsa mo tā lo a tawā ana ama aa yuwaan Dada agandā ko a masasan ma nda ko atsumā a Urishelima shi. 22 Aḍu aza a Samariya ke'en da i revei adama a za na yaa yuwusaan agandā, atsu gba aza a Isra'ila tsu reve tā ili yā abundā adama a yi, adama a na aza a Isra'ila a da aa damma cine Asulā aa wawusa ama. 23 Mantsa mo tā lo a tawā, amayun, mantsa'a ma rawa tā de, ana Ruhu vā Asulā aa zuwa ama a yuwaan Asulā agandā ununa ayi u ri. Ele da aza a na Dada cigai a yuwaan yi agandā. 24 E tse ene Asulā shi, adama o ndolo aza a na a yuwaan yi agandā na a 'yuwan a ciga a yuwaan yi nā yeni ye esu wan, amma atsumā a ruhu na amayun.”

25 Avu ka'a u damma, “N reve tā a na Zamawawa ri lo a tawā. Ayi da za na a tsu de Kristi. Nu u tawā, u ta cufuwa tsu ili biti.”

26 Avu Yesu damma, “Amu, za na aa yuwusan adanshi gogo'o, amu da ayi.”*◇

Ojoro a kambā tā o ooko'o

27 A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a kambushi, reve a uwa asalama a na a cina niyi a adanshi nā ka'a. Agba ko vuma tā gura ece ka'a, “Nye vu cigai?” shi. Ko e ece Yesu, “Nye i zuwai vaa yuwusan adanshi nā ayi?” shi.

28 Avu ka'a u lyawa lo meden mā mini mā yi o ooko'o. Reve u kambā a lyuci daḍa u dammai ama suru, 29 “Tawā ye ene vuma na damma numu ili i na n yuwain de suru! Ko u ta gura o'wo ayi da Kristi Zamawawa'a?” 30 Reve o utā a lyuci a 'yawa ya Yesu.

31 Ele atsumā e ili i ndolo, avu ojoro e Yesu a uwa a dansaa yi, “Manlu, yuwan ankuri, lyuwa ili i ro.”

32 Avu gba u damma le, “N tā ni ilyalya i na i revei shi.”

33 Reve a uwa mecilei, “Vuma ro tawāa yi tā de ni ilyalya?”

34 Avu u damma, “Ya'a vā, nna n yuwan ili i na za na lyungu numu cigai n yuwan ili i tā i da ni ilyalya, waru ya'a vā nna n koto ulinga wā yi ili i tā i da ni ilyalya. 35 I tā nu udammu, ‘Na a yuwan woto nashi ama o to boloto a yuwan ugasa!’ Amma n ta dansaa ḍu i kalɔyuwā mejege, i te ene a na ishina i kut-sai azama ugasa. 36 Za na ri o ugasa u tā ushishi atsupu, waru u to bolotosu itana yu uḍumā adama a wuma u na woo koto shi. Adama o ndolo a mantsa mā tā za vu ca'an nā za vu ugasa a tā māzangā oḅolo. 37 Pa nda udammu u nda amayun a da, ‘Vuma ro a cu'usan, za ro waru o ugasa.’ 38 N lyungu ḍu tā i gasa ili i na i lingai shi. Ozo o ro a da a yuwain ulinga'a, aḍu gba avu i koso ulinga u le, waru reve i tsura akunda a ḍu.”

Ama a Samariya nā abundā a ca tā okolo

39 Reve ama a Samariya a lyuci ndolo nā abundā a ca Yesu okolo e

* 4:26 Aza a Isra'ila e reve tā danshi “amu da” aala a Asulā a da. Pa nda Yesu to rocosu ka'a ayi da Zamawawa'a. ◇ 4:26 Mtā. 3:14.

le adama e ili i na ka'a u dammai, "U damma mu ta ili i na n yuwain de biti." ⁴⁰ Ana aza a Samariya a rawai ya Yesu, reve a pati yi u danu ne ele, dada wa asai pe ayin e re. ⁴¹ Reve ama na abunda a ca okolo adama e ili i na u dammai.

⁴² Avu a damma ka'a, "Nu ufaru tsu ca ta Yesu okolo adama a adan-shi a wu, amma gogo tsu ca ta okolo adama a na tsu uwwa niyi na aciyatsu. Tsu reve ta a na vumanda na amayun ayi da Zamawawa vu uvadi."

Yesu kambatoi mawun ma zagbain gbaga

(Mat. 8:5-13; Luk. 7:1-10)

⁴³ Ana a yuwain ayin e re'e, reve Yesu kara a tyo Galili. ⁴⁴ (U damma ta de, a na vumavasula tsu tsura tsugbain a lyuci va yi shi.) ⁴⁵ Ana u rawai Galili, reve ama o upasu'u a ushi yi. E ene ta de ili i na u yuwain a Abuki a Mapasa atsuma a Urishelima adama a na a shi ta de fo.

⁴⁶ Ayi atsuma a Galili, reve u kamba a malyuci ma Kana ubata na u kambatoi mini masayan. Vuma ro za tsugbain ubata u mogono ta nden a lyuci va Kafarnahum, ulobo wa yi u tu ubanakun. ⁴⁷ Ana wu uwwai a na Yesu uta ta diga Yahuda avu u rawa Galili, avu u rawa ya'a yi, avu u pati yi u tawa Kafarnahum u kambato mawun ma yi gbaga, adama a na mawu'un u shi a gan makuwaa.

⁴⁸ Avu Yesu damma yi, "Na ye ene iroci yi ili ya asalama ni ili i sa'avu shi, yaa usu shi."

⁴⁹ Reve zagbain'in u damma yi, "Manlu, tawa kafu mawun ma va ma kuwa."

⁵⁰ Dada u damma niyi, "Wala a tyo o u'wa, mawun ma wu maa kuwa shi."

Reve vuma'a u usu ili i na Yesu damma niyi, avu u kara a tyo o u'wa. ⁵¹ Ayi a tyo, reve agbashi

a yi a ga'aton yi avu a damma yi, "Mawun ma wu ma baruwa ta."

⁵² Avu we ece le mantasa ma na mawu'un u kambai gbaga, reve a usu, "Ubanaku'un u lyawa yi ta yon rumu ta vu urana."

⁵³ Dada'a u reve ta a na na rumu ta gan da Yesu dammai, "Mawun ma wu maa kuwa shi." Dada vuma'a na aza a na a ri nden o u'wa wa yi suru a cayi Yesu okolo e le.

⁵⁴ Ayi da ulinga wa asalama† we ire u na Yesu yuwain a Galili ana wu utai Yahuda.

5

Yesu yuwain opocino urana wa Ashibi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu kara a tyo Urishelima adama a abukit a aza a Isra'ila o ro. ² Atsuma a lyuci'i, mabata ma na a tsu de Beteseda na Tsu'arama† ma dana ta lo zuzu nu unantsu u na a tsu de Unantsu wi Ikyon. A yuwan ta kwa'a a mukisa n ton ukandaruwu a mabata'a. ³ A mukisa n ndolo, aza o ubanakun na abunda a tsu danusu ta lo, ozo o ro nrumba n da, ozo o ro waru akutsuma, ozo o ro waru gba shi ozo o osowi a lipu. [A ta pura mantasa ma na malingata ma Asula ma lukuta mini'i ⁴ adama a na mantasa a tyo mantasa malingata'a ma tsu cipa ta a mini'i, reve u lukuta yi. Nu u lukuta yi u koto, avu vuma na fara dasai pe reve u tsura opocino a banakun na a damatosun yi suru.]* ⁵ Vuma ro dana ta lo ubanakun a'wan mata'atsu na kunla. ⁶ Yesu ene yi ta nven, avu u reve a na vuma ndolo jima ta ubanakun. Dada we ece niyi, "Vu ciga ta voo o'wo gbaga?"

⁷ Avu u usu, "Zagbain, u ri n yuwan shi, adama a na n ri na za na ee shefe mu a uwa a mini'i shi, mantasa ma na a lukutai mini.

* 5:4 Akuci a atagada a ri na guzu nda shi.

Nā n ciga ma'uwaa aṅvu nanza fara uwaa mu.”

⁸ Reve u damma yi, “Yon mishin, vu tara aavalu a wu, aṅvu vu wala.”

⁹ Babu usān aṅvu vuma'a u kambushi gbaga. Aṅvu u tara aavalu a yi reve u kara.

Urana wa Ashibi† u da ili i ndolo i farai. ¹⁰ Ana azagbain a Isra'ila e enei vuma ndolo na aavalu a yi, da da a damma niyi, “Ana'an Ashibi a da! Wilā u lyawa a na vuma ro a tanu aavalu a yi o urana wa Ashibi shi.”

¹¹ Aṅvu u usu, “Vuma na kambato numu gbaga u damma mu ta, ‘Tara aavalu a wu, aṅvu vu wala.’”

¹² Reve e ece yi, “Vuma ne da damma nuwu vu yuwan cu'un vu ulinga u nda?”

¹³ Agba u reve ko vuma ne da kambato niyi gbaga'a shi, adama a na ama a da na ta lo abunda lon, waru cina Yesu kara de sanyi.

¹⁴ A 'yawa de, aṅvu Yesu ga'an na vuma'a a Aa'isamapada aṅvu u damma yi, “Kalyuwa, vo o'wo ta gbaga gogo. Vu lyawa mayan mo unusu tsara ili i na i la'ai ili i nda i cina wu wan.” ¹⁵ Reve vuma'a u 'yawa u damma azagbain a na Yesu da kambato niyi gbagba.

¹⁶ Adama o ndolo, reve azagbain a Isra'ila a fara a casu Yesu atsumalima a na u ta yuwusan cu'un vi ili i ndolo o urana wa Ashibi. ¹⁷ Aṅvu gba Yesu damma le, “Kuci da Dada va aa yuwusan ulinga, ne da fo maa lyuwa elime nu ulinga.” ¹⁸ Adama o ndolo, aṅvu azagbain a Isra'ila a zamishi ure u na o una yi, adama a na u 'yuwain o toni wilā wa Ashibi. Amma ili i na i la'ai uwuyanū a yi da, u damma ta Asula a da Dada va yi, za na zuwa niyi wo o'woi unata na Asula.

Dada ca ta Mawu'un ucira

¹⁹ Aṅvu Yesu usu, “N damma du amayun, babu ili i na Mawun waa yuwan na aciyayi, amma ili i na we enei Dada a yuwusan, da da fo waa yuwusan. Ili i na Dada

yuwain suru, da da fo Mawun u tsu yuwan goon. ²⁰ Dada u ciga ta Mawu'un, da da u roco niyi ili i na waa yuwusan suru. Waru u to roco yi ili i na i la'ai nda mg-bain, tsara suru n du yo o'wo a asalama. ²¹ Cine Dada tsu 'yasan ama atsuma a akwakwa aṅvu u ca le wuma, ne da fo Mawu'un waa ca aza a na u dangwai wuma. ²² Babu vuma na Dada u ge'etoi, amma u zuwa ta Mawu'un za vu uge'etosu wa ama suru. ²³ Dada ciga ta ama suru a ca Mawu'un tsugbain, cine a ca niyi tsugbain. Na ama a 'yuwan a ca Mawu'un tsugbain, unata u da a na a 'yuwain a ca Dada za na lyungu niyi tsugbain.

²⁴ “Amayun a da maa dansaa du, vuma na uwwai ili i na n dammai aṅvu u usu za na lyungu numu, u ta na wuma u babu ukotu. O kototo vuma ndolo shi, amma u pasa ta ukwa a tyo wuma. ²⁵ Amayun a da maa dansaa du, mantsa mo ta lo a tawa waru u ta pa ana akwakwa aa uwwa udyo u va Mawun ma Asula, aza a na a uwwai a ta tsura wuma. ²⁶ Dada da ri nu ucira u na waa ca wuma, waru u ca ta de Mawu'un cu'un vu ucira u ndolo. ²⁷ Waru u ca ta de Mawu'un ucira u na wee ge'eto ama suru, adama a na a yi Mawun ma Vuma ma da.

²⁸ “She yo o'wo a asalama adama a nda wan. Mantsa mo ta lo a tawa ana akwakwa atsuma a ason aa uwwa udyo wa yi, ²⁹ aṅvu o uta atsuma a ason. Aza a na a yuwain isa'ani a ta 'yon a tyo a wuma, aza a na gba a yuwain iwuya a ta 'yon a tyo ubata u na oo kototo le.”

Yesu Mawun ma Asula ma da

³⁰ Aṅvu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Babu ili i na maa yuwan na aciyava. Dada da lyungu numu, a yi da waru za na roco numu cine mee ge'eto. N tsu ge'eto ta ulobonu, adama a na n ta yuwusan itoni na a yi, waru n tsu yuwan ili i na maa uwwaa aciyava uyo'o shi.

31 “Nā ̄amu ̄da n yuwain adanshi adama a aciyavā goon, babu za na aa zuwaa mu atsuvu. 32 Amma za na aa yuwusan adanshi adama a vā tā lo, waru n reve tā adanshi adama a vā amayun a ̄da.

33 “I lyungu tā nlingata a 'yawā ya Yahaya, ̄avu gba u damma le amayun. 34 Ko na wo o'woi adanshi a vadilimā o roco ko zane ̄da n ri shi, amma n yuwaan ̄du tā adanshi ne ele adama i tsurā iwawi. 35 Yahaya ikanasa tā gashi fitila na a dābai, waru i zanganā tā a na a ca n̄du ekan ā yi a mantsa wa'a.

36 “Amma ili i gbain i ro i tā lo i na i la'ai Yahaya i na yoo rocosu amayun adama a vā. N ta yuwusan adama e ili i na Dada zuwa numu n yuwan! Ili i nda suru i to rocosu a na Dada ̄da za na lyungu numu. 37 Dada na lyungu numu fo ta yuwusan adanshi adama a vā, agba koto yu uwwa ūdyo ko ye ene yi shi. 38 I zuwa adanshi ā yi o okolo ā du shi, āyi ̄da i zuwai ādu i kudai ā usu a na ̄amu ̄da za na u lyunguyi. 39 I te petelyuwushe atsumā a Adanshi ā Asulā a majiyan i tā tsurā wuma u babu ukotu. Adanshi ā Asulā a nda waru u yuwan tā adanshi a vā! 40 Suru nā ne i 'yuwan tā ā tawā ya'a vā, tsarā n ca ̄du wuma u babu ukotu.

41 “N ri e izami yi ica ya ama shi. 42 Amma n reve ̄du tā. N reve tā ko vuma tā atsumā ā du ciga Asulā shi. 43 N tawā tā atsumā a ala a Dada, agba i usu mu shi. Agba i tsu usu tā ama a na ā tawāi adama a acieyele. 44 Vani ̄du i tsu ciga tā i tsurā ica ya aciyadu, agba i tsu yuwan atyo a na yaa yuwan, tsarā i tsurā ica e ekere ā Asulā goon shi. To, cine yāa usu mu?

45 “Agba ̄amu ̄da māa 'yawā na adanshi ā du ubatā wa Dada shi. Musa ̄da aa 'yawā na adanshi ā du! Ee, Musa za na yaa zuwusa okolo waa kamba ̄du. 46 Musa ̄dana tā

adama a vā. Ni i shi i usu Musa, i shi tā usu mu. 47 Ni i usu ili i na Musa ̄danai shi, to, cine yāa usu ili i na n dammai?”

6

Yesu lyuwato tā ama ukpakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17)

1 Ana ili i ndolo i farai, ̄avu Yesu karā a tyo upasalai u Mala mā Galili (za na a tsu de Mala ma Tibariya). 2 Abajini o obolo o toni yi tā, adama a na e ene yi tā de ana u yuwain iroci yi ili ya asalama, ana u kambatōi āa u ubanakun gbaga.

3-4 Mantsa mā Abuki a Mapasa ma aza a Isra'ila ma yuwan tā zuzu, ̄avu Yesu 'yawā a masasan obolo no ogoro ā yi, reve ā danu. 5 Ana Yesu enei abajini o obolo a ama a tawā ubatā wā yi, reve we ece Filibu, “Te ̄da tsaā tsurā ilyalya i na tsaa lyuwato ama a nda?” 6 (Yesu ece tā Filibu yeci i nda, tsarā u lyungwa yi, adama a na u reve tā de ili i na waa yuwan.)

7 ̄Avu Filibu usu, “Ikebe yu ulivu ukpakure (200)* aa gura tsula ilyalya i na za suru a lyuwa ko ke'en shi.”

8 Atsumā o ogoro ā yi, reve Andarawu mawun mā anawu ma Bituru ma damma, 9 “Apa ulobo u ro za na ri no opopofu a yitabō o ton nā mugula mu u'yewu n re. Agba ko cine a yuwain aa rawa le shi.”

10 ̄Avu Yesu damma le, “Dammai ama'a ā danu.” Ubatā'a u dana tā na anlya o utanu lon. Ali ukpakukupa uton (5,000) u ̄da ā danuyi ubatā u ndolo'o. 11 Reve Yesu tara opopofu'u, ̄avu u godyoo Asulā adama a na u ca nle. ̄Avu u ca e ne'eshen ali a na a ri lo nden. Ne ̄da fo u yuwain nā mugula'a, hali suru nle a tama ā cuwan.

* 6:7 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tseheleni āyi ̄da “dinari ukpakure (200).” Kalyuwa Ududuwu wi “Ikebe.”

¹² Ana a tamai a cuwain, dada u dammai ojoro a yi, “Bolotoi akapi a na a buwai. She tsu lungusai ko ili wan.” ¹³ Dada o bolotoi akapi o opopofu a yitabo a na a buwai, avu o shiton asaka kupa ne ejere. ¹⁴ Ana ama e enei ili ya asalama i na Yesu yuwain, reve a damma, “Amayun, ayi dada Vumavasula langa na ri lo a tawa atsuma o uvadi.” ¹⁵ Yesu reve ta a na ama a ri e ifo6i tsara a tawa a kambato yi wo o'wo mogono me le nu ucira, dada gba u karai a tyo a agadi ayi a nde'en.

*Yesu wala ta a mini
(Mat. 14:22-33; Mak. 6:45-52)*

¹⁶ Ana urana u riyai, reve ojoro a yi a kara a cipa zala mala. ¹⁷ Ana ubata u rumbanai, agba babu Yesu tawa ubata u le. Avu a uwa a wantsun adama a pasalai a tyo Kafarnahum. ¹⁸ A mantsa mo ndolo abajini o upepu a lapusa ta, avu u yuwusan abajini abajini e ikedu i mala. ¹⁹ Ana ojoro a luwai a tyo e memere ma mala'a,† avu e ene Yesu a mmalu zuva mini. Avu u lyuwa elime na mmalu a tyo ubata u na a ri, dada a uwwai wovon lon. ²⁰ Dada u damma nle, “Amu da. She yu uwwa wovon wan.” ²¹ Avu a shi a ciga a tara yi a wantsun. Babu usan, avu wantsu'un u rawa ubata u na a cigai a tyo.

²² Ana usana u tawai, ama a na a buwai upasu u ndede e reve ta a na wantsun u ta u da u shi de. E reve ta a na Yesu uwai pe a wantsu'un obolo no ojoro a yi shi, amma a kara ta a lyawa yi. ²³ Antsun o ro o uta ta de a lyuci va Tibariya, avu e isawan zuzu nu ubata u na Zagbain godyoyi Asula adama o opopofu a na ama a tamai. ²⁴ Ana obolo a ama e enei de Yesu shi, ko e enei de ojoro a yi shi, avu a uwa a antsun a pasa a tyo a mbanaga ma Kafarnahum tsara a zami yi.

Yesu da opopofu a wuma

²⁵ Ana a 'yawai a cina niyi de, reve e ece yi, “Manlu, cine vu yuwain dada vu rawushi pa nda?”

²⁶ Dada Yesu usuyi, “Amayun a da maa dansaa du, i te izami i va adama a na i tamai opopofu hali i cuwain. Agba i ri e izami i va adama a na ye enei iroci yi ili ya asalama i va shi. ²⁷ She i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa langa wan. Amma, i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa ca wuma u babu ukotu. Ayi dada ilyalya i na Mawun ma Vuma maa ca du, adama a na Dada Asula o roco ta u usu ta Mawu'un.”

²⁸ Dada e ece niyi, “Nye i da Asula a ciga ntsu tsu yuwan?”

²⁹ Reve u usu, “Apa ili i na Asula a ciga ndu i yuwan: I usu vuma na u lyunguyi.”

³⁰ Avu a damma, “Na vu ciga tsu usu wu, yuwaan tsu ili ya asalama. Nye vaa yuwaan tsu? ³¹ Nkaya n tsu n tama ta mana† atsuma o una. A dana yi ta pe atsuma a Adanshi a Asula, ‘U ca tsu ta opopofu diga zuva tsara tsu tama.’” ♦

³² Reve Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, Musa da za na ca ndu opopofu diga zuva shi. Dada va da za na aa casu opopofu a amayun diga zuva. ³³ Waru opopofu a na Asula a cayi, ayi dada za na tawai diga zuva reve u ca uvadi wuma.”

³⁴ Reve ama'a a usu, “Zagbain, ca tsu opopofu o ndolo kuci.”

³⁵ Dada Yesu dammai, “Amu da opopofu a na a tsu ca wuma. Vuma na tawai ubata u va suru waa dana na ambulul shi, waru za na usu numu suru waa uwwa akuli shi. ³⁶ N damma du ta de ye ene mu ta, agba suru na ne i usu mu shi. ³⁷ Dada ca mu ta ama a va, suru nle a tawa ya'a va, agba maa 'yuwan le shi. ³⁸ N cipa ta diga

† 6:19 Ayi ubata'a u damma ta, “mili ta'atsu ko aza a nashi.” Mili ta'atsu ko nashi unata u da u ri na kilomita ton ko tali. ♦ 6:31 Mta. 16:4-15.

zuva tsarā n yuwan ili i na Asulā a cigai n yuwan, agba ili i na n cigai shi. ³⁹ Apa ili i na za na lyungu numu ciga numu n yuwan: N ciga n 'yuwan n lamba ko vuma tā atsumā a aza a na Asulā a ca numu wan, n ciga n 'yuwan n 'yasan le o urana wu ukosu. ⁴⁰ Aza a na e enei Mawu'un, avu a usu yi a tā tsurā wuma u babu ukotu, waru n tā 'yasan le o urana wu ukosu. Ayi dā ili i na Dada vā cigai.”

⁴¹ Avu ama a uwa a yuwusan adanshawuya a aci a yi, adama a na u dammai, “Amu dā opopofu a na a cipai diga zuva.”

⁴² Avu a damma, “Ayi nda ayi dā Yesu, ulobo wā Isuhu. Tsu reve tā dada nā mma vā yi. Cine waa damma, ‘N cipā tā diga zuva?’ ”

⁴³ Dada Yesu aa damma, “Lyawai adanshawuya. ⁴⁴ Dada dā za na lyungu numu. Babu za na aa tāwā ubatā u vā, she nā Dada dē yi a tyo ya'a vā, waru n tā 'yasan yuma ndolo o urana wu ukosu. ⁴⁵ Amasulā a dāna tā, ‘Asulā o to rito le suru.’ ♦ Za na zuwayi Dada atsuvu, avu u rito ili i na woo ritosu yi, u tā tāwā ya'a vā. ⁴⁶ Babu za na enei dē Dada, she amu za na Asulā a lyunguyi. Amu dā a nde'en goon me ene niyi.

⁴⁷ “N ta dansaa dū amayun, za na usu numu suru u tā nā wuma u babu ukotu. ⁴⁸ Amu dā opopofu a na a tsu ca wuma. ⁴⁹ Nkaya n dū n tama tā mana† o ogozo, a tyo dē reve a kuwā. ⁵⁰ Apa nda opopofu a na a cipai diga zuva a tyo o uvadi. Vuma na tamai opopofu a nda wāa kuwā shi suru suru. ⁵¹ Amu dā opopofu a na a tsu ca wuma, za na cipai diga zuva. Vuma na tamai opopofu a nda suru wāa kuwā shi. Opopofu a na maa ca dū lipu vā dā, za na maa ca tsarā ama o uvadi a tsurā wuma.”

⁵² Avu aza a Isra'ila a uwa mawasan vāni le, adansa, “Cine tsa

dā vuma nda a ca tsu lipu vā yi tsu tama?”

⁵³ Avu Yesu usu le, “N damma dū amayun, ni i tama lipu Mawun ma Vuma waru i sowo mpasa mā yi shi, yaa tsurā wuma u babu ukotu shi. ⁵⁴ Aza a na a tamai lipu vā waru o sowoi mpasa n vā, a tā tsurā wuma u babu ukotu, waru n tā 'yasan le o urana wu ukosu. ⁵⁵ Lipu vā ilyalya ya amayun i dā, waru mpasa n vā ili yo oso ya amayun i dā. ⁵⁶ Aza a na a tamai lipu vā waru o sowoi mpasa n vā o to obolo nā amu, waru amu n to obolo ne ele. ⁵⁷ Dada vā za na ri wuma dā lyungu numu, amu fo n tā wuma adama e ili i na Dada vā yuwain. Adama o ndolo, za na tama numu ta yuwan wuma adama e ili i na n yuwain. ⁵⁸ Amu dā opopofu a amayun a na a cipai diga zuva. Vuma na tamai opopofu a nda suru, u tā tsurā wuma u babu ukotu. Agba wāa kuwā cine nkaya n dū n kuwā shi, ko na a tamai mana.”† ⁵⁹ Yesu yuwan tā adanshi a nda suru ayi pe a yuwusan uritosu atsumā a aa'isa† a Kafarnahum.

Ama nā abundā a lyawa tā itoni ya Yesu

⁶⁰ Ana aza a na oo tonon Yesu a uwwai ne, avu a damma, “Ili i nda i tu usan u na vuma ee reve. Cine ama a usu adanshi a nda?”

⁶¹ Yesu reve tā a ta adanshawuya. Dada we ecei, “Ili i nda u ɓalā dū tā? ⁶² To nye yaa jiyan nā ye ene mu, Mawun ma Vuma, a kambā zuva waru? ⁶³ Ruhu dā tsu ca wuma u babu ukotu. Ucira u vuma waa gura yuwan ili shi. Adanshi a na n yuwain dā a zuwa ndu i tsurāi Ruhu vā Asulā, za na tsu ca wuma. ⁶⁴ Agba ozo o ro a dū a ca okolo shi.” (O ufaru, Yesu reve tā dē aza a na a cayi okolo shi, nā vuma na aa wina yi.) ⁶⁵ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo a dā n dammai, ‘Nā Dada tāwāa nā

vuma ubaṭa u va shi, vuma ndolo waa gura taṭa shi.' ”

⁶⁶ Adama e ili i na Yesu dammai, daḍa aza a na oo tono yi na abunda a vadalai, avu a lyawa itoni ya yi.

⁶⁷ Daḍa we ecei Kupanejere'e, “Aḍu fo i ta ciga i kara?”

⁶⁸ Reve Simo Bituru usu yi, “Zagbain, ya zane da tsaḡ tyo? Vu ta ni idanshi i na i tsu ca wuma u babu ukotu. ⁶⁹ Tsu ca ta okolo, waru tsu reve ta a na avu da Za va Akiza va Asula'a.”

⁷⁰ Reve Yesu usu, “N dangwa du ta Kupanejere.† Agba za ta atsuma a du Mekerencesu ma da!”

⁷¹ Yahuza ulobo wa Simo Iskariyoti da Yesu yuwusain adanshi a aci a yi. A tyo o ukosu u ta wina Yesu, ko na wo o'woi za ta da atsuma a Kupanejere'e.

7

Muwun ma anawu ma Yesu n usu ili i na u dammai shi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu garasa upasu wa Galili, adama a na u ciga u 'yawa upasu wa Yahuda shi, adama a na azagbain a Isra'ila a ciga ta o una yi.

² A mantsa'a Abuki o Ogodo o Ucuwusan* a aza a Isra'ila a yuwan ta zuzu. ³ Daḍa muwun ma anawu ma yi n damma niyi, “Vu lyawa ubaṭa u nda reve vu kara a tyo Yahuda, tsara aza a na oo tono wu e ene ili ya asalama i na vaa yuwusan. ⁴ Vuma na cigai ama suru e reve ili i na waa yuwusan, u tsu pa'aton aciyayi shi. Na vaa yuwusan cu'un vi ili i nda, to, utaa aciyawu a alanga eteshe.” ⁵ Ko muwun ma anawu n usu shi.

⁶ Daḍa Yesu damma nle, “Gogo da mantsa ma na maḡ kara shi. Amma ya'a du, mantsa suru wu ntsaa du ta. ⁷ Ama o uvaḍi u nda

aa 'yuwan du shi. A 'yuwan mu ta adama a na n damma nle a ta yuwusan ili i iwuya. ⁸ 'Yoyin i kara a 'yawa ubaṭa wa abuki. N ri ufoḡu u na maḡ 'yawa de shi, adama a na mantsa ma va koto ma yuwan shi.” ⁹ Ana Yesu dammai tsundolo, avu wi isawan pe atsuma a Galili.

Yesu yuwan ta uritosu a Aa'isamapada

¹⁰ Ana muwun ma anawu n kara i a tyo ubaṭa wa abuki'i, ayi fo u 'yawa ta de usokowu, u 'yawa a alanga e eteshe shi. ¹¹ Azagbain a Isra'ila a ciga ta e ene yi ubaṭa wa abuki'i, daḍa a lyuwai elime na yeci adansa, “Te da gba u ri?”

¹² Atsuma o obolo'o, ama na abunda a yuwusan ta adanshi na yemenu a aci e Yesu. Ozo o ro a damma a na, “Vuma va aḡula da.”

Ozo o ro gba a damma, “Ama a da waa yuwusan epen.”

¹³ Babu vuma na yuwain adanshi a yi a alanga e eteshe, adama a na a ta uwwusa wovon wa azagbain a Isra'ila.

¹⁴ O urana wa nashi wa abuki'i,† Yesu 'yawa ta a Aa'isamapada, avu u reme uritosu. ¹⁵ Aza a Isra'ila a yuwan ta asalama hali a damma, “Koto vuma nda danu e ekere a manlu shi. Cine tsa da u yuwan u reve ili i nda na abunda tsunda?”

¹⁶ Daḍa Yesu usuyi, “Ili i na moo ritosu ya'a va da wu utai shi, amma Asula a na a lyungu numu, ayi da u ca numu ele. ¹⁷ Na ama a dangwa a yuwan ili i na Asula a cigai, e te reve uritosu u va ubaṭa wa Asula u da wu utai, amma ya'a va da shi. ¹⁸ Ama a na aa yuwusan uritosu wi ili ya aciyele, e te izami yi ica e ekere a ama. Amma vuma na cigai akapi a cuwa za na lyungu niyi, amayun a da u tsu damma. U tsu

* **7:2** A Abuki o Ogodo o Ucuwusan, aza a Isra'ila a tsu yuwan ta mazanga adama a na o kotoi ugasa. A tsu yuwan ta ogodo o ro lo a na aa dana a danu pe ajuma a ta. Ne da a tsu cuwan na cine nkaya n le n danuyi o ogodo a mantsa ma na a danai a agara atsuma o una a'wan amunga kafu a uwa e ida i na Asula a yuwaan nle nzuwulai. † **7:14** Rana kunla vu ukosu va Abuki O Ogodo o Ucuwusan a da.

yuwan epen shi, ko ke'en. ¹⁹ Musa ca ɗu ta Wila'a, agba babu za na kuru niyi. Nye i zuwai i cigai yu una mu?"

²⁰ Reve ama'a a usu, "Vu ta no otoni a lima! Nan zane da gba a cigai o una wu?"

²¹ Dada Yesu usu nle, "N yuwan ta ili ya asalama i ta, avu suru ndu i kara a asalama. ²² Musa damma du ta i pada muwun n du uryumbu. (Nkaya n du n da n farai ulinga u ndolo, Musa da shi). I tsu pada ta mawun uryumbu, ko urana wa Ashibi u da. ²³ Ayi da nda i tsu pada ta mawun uryumbu o urana wa Ashibi adama i kuru Wila wa Musa. To, adama a nye i ri o upan na amu a na n kambatoi vuma ro gbaga o urana wa Ashibi? ²⁴ I lyawa uge'etosu adama a na ye enei cine ili i rotsoi. I yuwan uge'etosu wi ili i na ye enei amayun."

Yesu Kristi Zamawawa da?

²⁵ A mantsa mo ndolo, avu ama a Urishelima o ro a dammulai, "Vuma na azagbain a cigai o una dada nda. ²⁶ Agba u ta yuwusan uritosu ubata u na ama e ene yi waru a uwwa yi, agba babu vuma na put-saa niyi. She damma azagbain a usu ta a na ayi Zamawawa da na amayun. ²⁷ Amma tsu reve ta lyuci vuma nda'a. Agba na Zamawawa va amayun tawa, babu za na ee reve ubata u na wu utai."

²⁸ Yesu pe a yuwusan uritosu a Aa'isamapada, dada u 'yasa'in udyo, "Ee, i reve mu ta, waru i reve ta lyuci va. Amu da n lyunguyi aciyawa shi. Za na lyungu numu za va amayun da, agba i reve yi shi. ²⁹ Amma amu n reve yi ta, adama a na mu utai ta ubata u na u ri, ayi da waru u lyungu numu."

³⁰ Ana u dammai ili i nda, avu ama a shi a ciga e reme yi. Agba a tsura vuma na gura ju'wan niyi

shi, adama a na mantsa mo koto ma rawa shi. ³¹ Ama na abunda a usu ta Yesu. Dada a dammai, "Na Zamawawa u tawa, u ta gura yuwan ili ya asalama i na i la'ai ili i na vuma nda aa yuwusan?"

A lyungu ta adugari e reme Yesu

³² Ana Afarishi a uwwai obolo a adanshi adama e Yesu, reve ele obolo na nan ganu a gbagbain a lyungu adugari a Aa'isamapada e reme yi.

³³ Avu Yesu damma, "N ta dana obolo na adu woto meketeci, avu n kamba a tyo ubata wu za na lyungu numu. ³⁴ A mantsa mo ndolo, i ta zami mu, agba yaa tsura mu shi. Agba yaa gura 'yawa ubata u na n ri shi."

³⁵ Avu azagbain a Isra'ila a dammulai vani le, "Ubatu u ne u da vuma nda cigai u 'yawa hali na tsaa zami yi agba tsee ene yi shi? U ta 'yawa e ilyuci ilyuci ya Heleni ubata u na ama a tsu a ri nden tsara u rito Nheleni n na n ri de? ³⁶ Nye i da waa yuwusan majiyan ana u dammai, 'I ta zami mu, agba yaa tsura mu shi', waru 'Yaa gura 'yawa ubata u na n ri shi?'"

Mini ma na ma tsu ca wuma

³⁷ O urana wu ukosu wa abuki'i, za na ayi da abajini o urana, avu Yesu 'yon mishin dada wu utayi udyo zuva, "Vuma na aa uwwusa akuli biti u tawa ubata u va, reve u sowo. ³⁸ Cine Adanshi a Asula a dammai, 'Vuma na usu numu suru, dolo na tsu casu mini ma wuma ma ta dana oo utusa atsuma a yi.' "†

³⁹ Yesu yuwan ta adanshi adama a Ruhu va Akiza. Koto Asula a ca Ruhu'u shi, adama a na koto u 'yasan Yesu avu u ca yi tsugbain shi. Agba a tyo o ukosu, aza a na a usuyi Yesu a tsura ta Ruhu'u.

Mawasan adama e Yesu

⁴⁰ Ana ama a uwwai adanshi e Yesu, dada ozo o ro e le a dammai,

† 7:38 Izk. 47:1; Zak. 14:8. Re re ta lo na aa gura jiyar ko zane da mini mo utai ya'a yi. 1) za vi itoni na 2) Yesu, ufaru wi iwawi.

“Ili i ro yi lo shi, vuma nda'a Vumavasulā langa va amayun da.”

⁴¹ Ozo o ro gba a damma, “Ayi da Kristi Zamawawa'a.”

Reve gba ozo o ro a damma, “Kristi Zamawawa oo utā diga Galili shi. ⁴² Adanshi a Asulā a damma tā Kristi Zamawawa to utā o ugundo u Mogono Dawuda waru a ta matsan yi Batalami, lyuci na Dawuda danai nden.” ⁴³ Oḅolo a ama'a e ne'eshen tā ure adama e Yesu. ⁴⁴ Ozo o ro atsuma e le a shi tā a ciga e reme Yesu, amma babu za na gura ju'wan niyi.

Azagbain a yuwan ta a usu Yesu

⁴⁵ Avu adugari'i a kambā ubatā u nan ganu a gbagbain† na Afarishi, aza a na e ece nle, “Nye i zuwai i tawai na Yesu pa shi?”

⁴⁶ Reve a usu, “Koto a tsura vuma na dammai ili i na vuma nda dammai shi!”

⁴⁷ Dada Afarishi a usuyi, “Hali na aḁu fo Yesu pusan ḁu tā ana? ⁴⁸ Ko ganu gbain ko Mafarishi mā tā atsuma a tsu a usu yi shi! ⁴⁹ Oḅolo a ama a nda koto e reve Wilā wa Musa shi. Asulā yuwaan le tā unā!”

⁵⁰ Nikodimu Mafarishi mā ḁana tā lo, vuma na shi 'yawai ya Yesu nu ufaru tsara we ene yi. U damma le tā, ⁵¹ “Wilā u tsu u lyawa tsu tsu kototo ama babu tsu uwwa ili ya aguji i le shi. U ri ulobonu tsu ge'eto nle babu na tsu revei unusu u na a yuwain shi.”

⁵² Dada ele a dammai, “Upasu wa Galili u da vu utai fo? Kalyuwa Adanshi a Asulā ulobonu, vu te reve babu vumavasulā na oo utā diga Galili.”

[⁵³ Ne da iḅolo'o i kotoi, avu ama e bete'we a tyo a 'wa le.

8

Ereme ta aashakala

¹ Yesu gba u kara tā a tyo a Masasan mā Zetun. ² Ana usana u tawai, reve u 'yawisa a

Aa'isamapada na wasasa. Ama suru a tawa tā ubatā u na u ri, avu u danu u kara o ritosu le. ³ Reve munlu n Wilā na Afarishi a tawa na ka na e reme e tsipere. Avu a zuwa yi wi isawan e memere ma ama. ⁴ Avu a damma, “Manlu, ka nda e reme yi tā atsuma e tsipere. ⁵ Wilā wa Musa u rito tsu tā a na cu'un vu ka ndolo suru a vara yi na atali o una yi! Avu gba nye vu dammai?” ⁶ A yuwan yi tā cu'un yeci i ndolo tsara a lyungwa yi, waru e reme yi nu unusu.

Reve u kadato reve u yuwan idana e ida na aakatsu a yi. ⁷ Avu a yuwisan yi yeci adama a ka'a, a tyo o ukosu avu u gaduwa dada u damma nle, “Na vuma ro atsuma a ḁu koto u yuwan unusu shi, lyawa wo o'wo za na aa fara vara yi na aatali.” ⁸ Avu u kadatowisa u yuwan idana e ida.

⁹ Ana a uwwai ne, reve e bete'we aza a tā tā. Aza a kpakpara da a fara karai. A tyo o ukosu Yesu da na ka'a a buwai lo goon no oḅolo'o. ¹⁰ Avu u gaduwisa dada we eeci ka'a, “Te gba ama'a? Vuma ro buwa lo a na wee ge'eto wu shi?”

¹¹ Reve u usu, “Manlu, ko vuma buwa pa shi.”

Dada u damma niyi, “To, ko amu moo kototo wu shi. Wala, agba she vu dashi yuwan unusu wan.”*]

Yesu da ekan o uvadi

¹² A tyo de, avu Yesu damma ama'a, “Amu da maa casu ama o uvadi ekan. Vuma na kuru numu suru u tā tsura ekan a na a tsu ca wuma, waru waa wala atsuma e irumbu shi.”

¹³ Reve Afarishi a damma yi, “Ana vaa yuwusan adanshi a aciyawu, avu da goon vaa dansa a na ili i nda amayun a da. Tsu usu ili i na vu dammai shi.”

¹⁴ Reve u usu, “Ee, n ta dansa ili i nda adama a aciyawa, amma waru amayun a da. N reve tā ubatā u na

◇ 7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2.

*

8:11 Akuci a aatagada a ri na guzu nda shi.

mu utai, waru n reve ta ubata u na mee tyo. Adu gba i reve ubata u na mu utai nu ubata u na mee tyo shi. ¹⁵ Adu da yee ge'etosu cine vadilima ee ge'etosu. Amu gba mee ge'etosu vuma shi. ¹⁶ Agba ko na n ge'eto, ure u na mee ge'etosu amayun a da, adama a na amu da a nde'en shi. Dada na lyungu numu to obolo na amu. ¹⁷ Wila u du u damma ta, na ama e re a yuwan adanshi a ta adama e ili i ro, i ciga i 'yuwan i usu ili i na a dammai. ¹⁸ Amu da vuma na yuwain adanshi adama a aciyava, waru Dada na lyungu numu ta yuwusan adanshi a aci a va."

¹⁹ Reve e ece, "Te da dada va wu?"

Avu u usu, "I reve mu shi, agba i reve Dada va shi. Ni i shi i reve mu, i shi te reve Dada va fo." ²⁰ U damma ta ili i nda suru a mantsa ma na u yuwusain uritosu a Aa'isamapada, zuzu nu ubata u na a shi a zuwusa ikebe. Agba babu za na reme niyi, adama a na mantsa ma yi ma buwai.

Yaa 'yawaw ubata u na mee tyo shi

²¹ Yesu dammisa ta Afarishi'i, "N ta kara n lyawa du, i ta zami mu, ne da waru yaa lyuwa elime nu unusu u du, reve i kuwa. Yaa 'yawaw ubata u na mee tyo shi."

²² Avu azagbain a Isra'ila a damma, "U damma ta tsaa 'yawaw ubata u na wee tyo shi. U ta a majiyan wu una aciyayi?"

²³ Reve u damma, "Adu ama o uvadi a na a ri zala da, agba amu o uvadi wa zuva u da n ri. Adu aza o uvadi a nda a da, agba amu za vu uvadi u nda u da n ri shi. ²⁴ Ayi da i zuwai n damma ndu i ta kuwa obolo nu unusu u na yaa yuwusan. Nni i 'yuwan a usu a na amu dada†^o za na n dammai n ri, babu ili i ro i ta kuwa atsuma a nusu du."

²⁵ Reve e ece, "Avu gba zane da vu ri?"

Avu u usu, "Amu da vuma na n tsu dansaa du n ri. ²⁶ N ta ni ili i na maa damma aci a du, waru ni ili ya abunda i na mee ge'eto a aci a du. Amma maa damma ili i na n ri ne ele shi. Adama a na za na lyungu numu amayun a da u tsu dansa kuci, waru n damma ta aza o uvadi ili i na u damma numu goon."

²⁷ Ama e reve a na waa dansaa le adama a Dada'a shi. ²⁸ Adama o ndolo a da u damma nle, "Ni i 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata,† i ta reve a na amu dada za na maa dansaa du n ri. I reve waru n tsu yuwan ili nu ucira u va shi. Ili i na Dada va rito numu da goon n tsu damma. ²⁹ Za na lyungu numu to obolo na amu. Koto u kara u lyawa mu a nde'en shi, kuci da waru n tsu yuwan ili i na waa uwwa uyo'o u va." ³⁰ Ama a abunda a na a uwwai ili i na Yesu dammai, a usu yi ta.

Amayun a ta bada wu

³¹ Avu Yesu damma aza a na a usu niyi, "Ni i lyuwa elime ni itoni yu uritosu u va aza e itoni ya amayun a da i ri. ³² Ne da yee reve amayun, waru amayu'un u ta bada du."

³³ Reve a usu, "Atsu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, koto tso o'wo agbashi a ama o ro shi. Cine vu dammai a ta bada tsu?"

³⁴ Reve u usu, "N damma du amayun, vuma na yuwain unusu suru aagbashi o unusu a da. ³⁵ Aagbashi a tsu danu o u'wa wu zagbain suru suru shi, amma ulobo wu u'wa kuci o u'wa wa dada va yi da u tsu dana. ³⁶ Adama o ndolo na Mawun u bada du, i to o'wo faan na amayun. ³⁷ N reve ta a na adu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, agba i ciga ta yu una mu adama a na i usuyi uritosu u va shi. ³⁸ N ta dansaa du ili i na Dada

† 8:24 Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu da" aala a Asula a da. Adama o ndolo a tara ta Yesu de ta aciyayi Asula. ◇ 8:24 Mta. 3:14.

va roco numu, agba i ta yuwusan ili i na dada ɗu damma ɗu.”

³⁹ Reve a usu, “Ibrahim ɗa dada tsu.”

Avu u damma, “Na ɗu muwun ma Ibrahim n ɗa na amayun, i ta yuwan ili i na Ibrahim yuwain. ⁴⁰ Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, amayun e ili i na mu uwwai ubata wa Asula, ɗu ɗa nda gba i cigai yu una mu. Ibrahim aa yuwan cu'un vi ili i ndolo shi. ⁴¹ Agba ɗu i ta yuwusan ili i na dada ɗu yuwain foyi.”

Reve a usu, “Atsu agirutu a ɗa shi! Asula a ɗa Dada va amayun tsu.” ⁴² Avu u damma le, “Na Asula a ɗa Dada ɗu, i shi ta ciga mu, adama a na n tawa ta ubata u ɗu diga a Asula. Agba amu ɗa n dawatoyi aciyawa shi, ayi ɗa u lyungu numu. ⁴³ I reve ili i na n damma ɗu shi, adama a na i usuyi uritosu u va shi. ⁴⁴ Mekerencesu ma ɗa dada ɗu, i tsu yuwan ta ili i na u cigai foyi. Diga o ufaru za mona ɗa waru za ve epen ɗa. Babu ili ya amayun a aci a yi. Ili ya aciyayi a ɗa u tsu yuwan adanshi, waru ili i na u dammai suru epen a ɗa. Za ve epen ɗa goon shi, amma waru dada ve epen ɗa. ⁴⁵ Amma amayun a ɗa maa dansaa ɗu, ayi ɗa waru ili i na i zuwai i usu numu shi. ⁴⁶ Atsuma a ɗu, zane ɗa na amayun aa gura reme mu nu unusu? Waru ana maa dansaa ɗu amayun, nye i zuwai i usuyi shi? ⁴⁷ Vuma na Asula a ɗa Dada va yi, u tsu zuwa ta atsuva a Adanshi a Asula. ɗu gba aza a Asula a ɗa shi, ayi ɗa i zuwai i zuwai atsuva a ɗu shi.”

Yesu la'a ta Ibrahim

⁴⁸ Avu aza a Isra'ila a usu, “Tsu ta mejege na tsu damma avu vuma va Samariya† ɗa, waru vu ta no otoni a lima atsuma a wu!”

⁴⁹ Reve Yesu usu, “N ri no otoni a lima shi. N ca ta Dada va tsugbain,

avu i yuwan a ca mu tsugbain. ⁵⁰ N ri e izami i tsugbain tsa aciyawa shi. Amma za na cigai n ushi tsugbain ta lo, ayi ɗa waru za na aa yuwan uge'etosu. ⁵¹ Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.”

⁵² Avu a damma yi, “Gogo tsu reve ta a na vu ri no otoni a lima! Ko Ibrahim na amasula a kuwa ta. Avu gba vu damma ta, ‘Vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.’ ⁵³ Avu vu la'a ta dada tsu Ibrahim atsuma a tsugbain? U kuwa ta, ne ɗa fo amasula. A majiyan ma wu, zane ɗa vaa tarasa vu ri?”

⁵⁴ Reve u usu, “Na n ca aciyawa tsugbain, tsugbain tso ndolo ili i ɗa shi, ko ke'en. Dada ɗa vuma na ca numu tsugbain, waru i damma ta a na ayi ɗa Asula a ɗu. ⁵⁵ Koto i reve yi shi, amma amu n reve yi ta. Na n damma koto n reve yi shi, n to o'wo za ve epen tsa ɗu. Amma n reve yi ta, waru n tsu yuwan ta itoni ni ili i na u dammai biti. ⁵⁶ Dada ɗu Ibrahim yuwan ta mazanga a na wee ene mantsa ma na maa tawa. We ene yi ta waru u yuwan ta mazanga.”

⁵⁷ Avu a damma, “Cine vu yuwain ve enei ɗe Ibrahim? Koto vu rawa a'wan kupoton shi.”

⁵⁸ Reve u usu, “Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, kafu a matsan Ibrahim, Amu ɗo dada za na n ri lo.”† ⁵⁹ Ana Yesu yuwain adanshi a nda, avu ama a tafa atali tsara o una yi. Reve Yesu wo odoru o uta, u lyawa Aa'isamapada'a.

9

Yesu yuwaan ta irumba opocino

¹ Yesu pe atsuma a mmalu, avu we ene vuma na a matsain irumba.

² Avu ojoro a yi e ece yi, “Manlu, nye i zuwai a matsain vuma nda irumba? Adama o unusu wa yi u ɗa

† 8:48 Na za va Isra'ila ɗe za ro za va Samariya, wisulusa u ɗa u danai. E reve ta a na Yesu diga Galili ɗa wu utai, agba Samariya ɗa shi. ɗ 8:58 Mta. 3:14.

ko adama o unusu u nan dada va yi?"

³ Reve u usu, "Vuma nda ri irumba adama o unusu wa yi ko o unusu u nan dada va yi shi. Ne da a matsan niyi tsara Asula o roco ucira wa yi a tyo e ekere a yi.

⁴ Nu urana, tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwa elime nu ulinga wu za na lyungu numu. Ayin o ta lo a tawa na vuma aa gura linga shi. ⁵ Amu pa atsuma o uvadi u nda, amu da n tsu ca ama o uvadi ekan."

⁶ Ana u dammai ne, avu u tsuwan matsan e ida, avu u sukuta yi, reve u kene yi dada u putalayi vuma'a e esu. ⁷ Reve u damma vuma'a, "Yawa vu sa'a esu a wu a Mabata ma Siluwamu." (Urevu wa "Siluwamu" ayi da "Lyungu.") Avu vuma'a u kara u sa'a. Ana a kambai o u'wa, reve we ene ure.

⁸ Avu ama o ubata'a na akapi a na e revei u dana ta irumba a yuwusan ipati reve e ece, "Vuma ndede dada, za na tsu danusu a yuwusan ipati shi?"

⁹ Avu ozo o ro a damma, "Ayi dada."

Akapi gba a damma, "O'o, u rotso ta vuma ndede'e."

Reve zavipati'i u reme adansa, "Amu dada!"

¹⁰ Reve e ece yi, "Cine vu yuwain dada ve eneshe gogo?"

¹¹ Dada u usuyi, "Vuma na a tsu de Yesu da re'weto'i mabula avu u putala mu e esu. Reve u damma mu, "Yawa a Mabata ma Siluwamu vu sa'a esu a wu." Ana n 'yawa n sa'ai, reve me ene."

¹² Avu e ece yi, "Te da vuma'a?"

Avu u usu, "N reve shi."

Afarishi a ciga ta e reve ili i na i farai

¹³ Avu ama'a a 'yawa'a Afarishi na vuma na dana'i irumba'a.

¹⁴ Urana u na Yesu fo'boi mabula avu u kambato yi gbaga Ashibi a da a shi. ¹⁵ Dada Afarishi o ro e ecei vuma'a, "Te da vu tsuraji yeni ya wu?" Reve u usu, "Vuma ro

putala mu ta mabula mo utanu e esu, avu n sa'a le, gogo amu da nda e eneshe."

¹⁶ Avu Afarishi o ro a damma, "Ayi vuma nda Yesu, wu uta ubata wa Asula shi, adama a na u yuwan tsutoni na wila wa Ashibi shi."

Ozo o ro gba a damma, "Vuma na ri nu unusu waa gura yuwan cu'un vi iroci yi ili ya asalama o ndolo shi." Adama o ndolo a usulai shi.

¹⁷ Avu e ecishe vuma'a, "Nye vaa damma adama a vuma na kambuwai esu a wu gbaga?"

Avu vuma u usu, "Ayi vumavasula da."

¹⁸ Agba azagbain a Isra'ila a usu a na u dana'i irumba shi, avu u kara eneshe gogo shi. Reve a lyungu e dewe le nan dada va yi. ¹⁹ Avu e ece le, "Ulobo u du u da nda'a? I damma u dana ta irumba ana i matsan niyi. Cine tsa da u yuwain dada we eneshe gogo?"

²⁰ Reve nan dada va yi a usu, "Tsu reve ta a na ayi mawun ma tsu ma da, waru tsu reve ta tsu matsan yi ta irumba. ²¹ Amma tsu reve ko cine tsa da u yuwain we eneshe gogo shi. Waru tsu reve za na kambato niyi gbaga shi. Ece niyi. U rawa ta a'wan a na waa gura damma du na aciyayi."

²² A damma ta ne adama a na a ta uwwusa wovon wa aza a Isra'ila. Aza a Isra'ila a damma ta de vuma na dammai Yesu Zamawawa da, waa dashi uwisa a aa'isa shi. ²³ Ayi da i zuwai nan dada va yi a dammai, "U rawa ta u yuwan adanshi na aciyayi. Ece niyi!"

²⁴ Avu aza a Isra'ila e dewishe yi we ire avu a damma, "Kucina na Asula reve vu damma tsu amayun! Tsu reve ta vuma na kambato nuwu gbaga nda za vu unusu da."

²⁵ Avu u usu, "N reve ko za vu unusu da shi. Apa ili i ta i na n revei: N dana ta irumba agba gogo n te eneshe."

²⁶ *Avu* e ece yi, “Nye u yuwaan nuwu? Cine tsa da u kambato'i esu a wu gbaga?”

²⁷ Reve u usu, “N damma du ta de, agba i zuwaa mu atsuvu shi. Cine i cigai yu uwwisa? I ciga ta yoo o'wo aza e itoni a yi fo?”

²⁸ *Avu* e isula yi adansa, “*Avu* da za vi itoni va yi, agba atsu aza e itoni ya Musa a da. ²⁹ Tsu reve ta Asula a yuwaan ta Musa adanshi, agba atsu tsu reve lyuci na vuma nda utai shi.”

³⁰ *Avu* u usu, “Ili ya asalama i da nda'a! U kambato ta esu a va gbaga, agba adu i reve ubata u na wu utai shi. ³¹ Atsu tsu reve ta Asula a tsu zuwaa aza o unusu atsuvu shi. Amma u tsu zuwaa ta aza a na a yuwusaan yi aganda avu waru a yuwan ili i na u damma nle atsuvu. ³² Ana Asula a yuwain uvadi, koto a tsura vuma na kpatu'wai esu a vuma na a matsain irumba shi. ³³ Na vuma na Asula a lyunguyi da shi, ko ili i ta waa gura yuwan shi.”

³⁴ Reve a damma yi, “*Avu* za vu unusu da diga urana u na a matsan nuwu! Vu ta a majiyan vu to rito tsu ili i ro?” *Avu* a damma yi waa dashi uwa a aa'isa shi.

Tsurumba tsa Afarishi

³⁵ Ana Yesu uwwai ili i na i farai, avu u zami vuma'a, avu we ece yi, “Vu usu ta Mawun ma Vuma'a?”

³⁶ Reve u usu, “Zagbain, damma mu ko zane da u ri, tsara n usu yi fo.”

³⁷ Reve u damma yi, “Ve ene yi ta de, ayi da waru vuma na a yuwusan adanshi na avu gogo.”

³⁸ Dada u dammai, “Zagbain, n usu ta!” *Avu* u yuwaan Yesu aganda.

³⁹ *Avu* Yesu damma yi, “N tawa ta tsara n zangada ama o uvadi a nda. N tawa ta tsara n ca nrumba yeni, waru n roco aza a na a yuwusan majiyan a te inda ele gba nrumba n da.”

⁴⁰ Afarishi a na a ri lo a uwwa yi ta, avu e ece yi, “Vu ta dansa atsu nrumba n da?”

⁴¹ *Avu* u usu, “Na nrumba n da i ri, a shi a tsura du nu unusu shi. Amma ana i dammai i te inda, u ta dansa i buwa ta pe atsuma o unusu u du.”

10

Iroci yi za va aguba

¹ *Avu* Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, evu na aza a ngalalai a da goon a tsu uwa ni isula wu ubata u na a nlasa ikyon, agba a tsu uwa nu unantsu shi. ² Za na tsu uwa nu unantsu ayi da za va aguba e ikyo'on. ³ Za vi ipiri yu unantsu tsu kpatu'waa le ta. Waru ikyon yi za biti e reve ta udyo wa yi. U tsu de ta ikyon ya yi na ala e le reve a kuru yi o uta. ⁴ Na wu utaa le suru reve u uwa elime e le, reve gba a kuru yi adama a na e reve ta udyo wa yi. ⁵ Agba aa kuru vuma ro shi, shede a suma yi, adama a na e reve udyo wa yi shi.” ⁶ Yesu yuwaan le ta iroci i nda, agba a gura reve ili i na waa dansa shi.

Yesu za va aguba a abula

⁷ Dada Yesu dammisai, “Amayun a da maa dansaa du: Amu da unantsu wu ubata wi ikyon. ⁸ Ama a na a tawai elime a va suru evu a da na aza a ngalalai. Ikyon i poloo le atsuvu shi. ⁹ Amu da unantsu, waru za na uwai nu ubata u va a ta wawa yi. Waru u ta gura uwa wu uta u tsara anlya a na waa tama. ¹⁰ Vivu tsu tawa ta adama wi iva wu uwa waru u lungusa, amu gba n tawa ta n ca wuma adama a tsara wuma suru suru.

¹¹ “Amu da za va aguba a abula. Za va aguba a abula u tu ufofu u ca wuma wa yi adama u geshe ikyon ya yi. ¹² Za na a tarai aguba u ri tsu za vi ikyo'on shi. Na we ene mekerenkesu a tawa, u tsu suma ta reve u lyawa lo ikyo'on. Reve mekerenkesu ma saba le avu u bete'we

le. ¹³ Vuma'a u tsu suma t̄a adama a na ulinga wa atsupu a d̄a waa yuwusan goon. Agba ko ili i damaton yi ni ikyo'on shi.

¹⁴⁻¹⁵ “Amu d̄a za va aguḅa a aḅula. N reve t̄a ikyon i va, cine Dada va reve numu. Ikyon i va waru e reve mu t̄a, cine n revei Dada'a. N usu t̄a n ca wuma u va adama n kamba ikyo'on. ¹⁶ N t̄a ni ikyon i ro i na i ri atsumā a aza a nda shi, waru n ciga n 'yuwan n t̄awā ne ele fo. A ta uwwa ud̄yo u va, reve suru nle o o'wo obolo a t̄a n̄a za va aguḅa a t̄a.

¹⁷ “Dada'a u ciga mu t̄a adama a na n usu t̄a n ca wuma u va, tsarā n t̄awā n ushiyisā yi. ¹⁸ Ko za lo a usa mu wuma u va shi. O ucigu u va d̄a n cayi. N t̄a nu ucira u na maa ca wuma u va waru nu ucira u na maḅa ushiyisā yi, ununa Dada va damma numu n yuwan.”

¹⁹ Adama a adanshi a yi o ndolo, reve aza a Isra'ila e remishe nwasanlai v̄ani le. ²⁰ Ozo o ro le n̄a aḅundā a damma, “Otoni a limā a uwa yi t̄a, reve o o'woto yi ajaarata. Adama a nye yaa zuwusaa yi atsupu?”

²¹ Ozo o ro gba a damma, “Vuma na otoni a limā a jaaratoi tsu yuwan adanshi ne tsunda shi. Otoni a limā a ta gura zuwa irumba ye ene?”

A 'yuwain Yesu

²² Avu mantsa mo ut̄anu ma rawa, mantsa ma na a tsu yuwan Abuki o Ucuwusan nu Ucasu wā Aa'isamapada* a Urishelima. ²³ A mantsa'a, Yesu shi t̄a a mmalu ubat̄a u na a tsu d̄e Makisā mā Sulemanu atsumā a Aa'isamapada. ²⁴ Reve azagbain a Isra'ila o boloto zuzu n̄a ayi, avu a damma, “Cine tsa d̄a v̄aḅa d̄ana a zuwusa tsu majiyan, zane d̄a vu ri na amayun? N̄a

* **10:22** A abuki a nda, aza a Isra'ila a cuwusan t̄a na cine Yahuza Makabiyu kambatowisai Aa'isamapada cece cina n'yuwatan mā Aḅula n shi n uwa pe, reve a lungusa yi. Aza a Isra'ila a tsu d̄e t̄a abuki a nda Hanuka, ko “Abuki e Ekan.” ◇ **10:34** Ica 82:6. † **10:35** Ama a na a usuyi ikaka ya Aḅula ele d̄a Musa na aza a Isra'ila a Masasan ma Sinai.

avu d̄ada Kristi Zamawawa'a, vu damma tsu mejege.”

²⁵ Reve u usu, “N damma d̄u t̄a d̄e agba i usu shi. Linga va asalama na maa yuwusan atsumā a ala a Dada va o roco t̄a ko zane d̄a n ri. ²⁶ Agba i usu shi, adama a na adu ikyon i va i d̄a shi. ²⁷ Ikyon i va i tsu uwwa t̄a ud̄yo u va. N reve le t̄a, ele waru a tsu kuru mu t̄a. ²⁸ N ca le t̄a wuma u na woo koto shi, waru aa kuwa shi. Ko za lo aa gura usa le o ukere u va shi. ²⁹ Dada va d̄a ca numu ele. U la'a t̄a koyan, waru babu za na aa gura usa le e ekere a Dada va. ³⁰ Dada'a n̄a amu ili i t̄a i d̄a.”

³¹ Dada waru azagbain a Isra'ila a tarai atali azama o una yi. ³² Avu u damma le, “N roco d̄u t̄a ili i sa'ani i na Dada va lyungu numu n yuwan n̄a aḅundā. Adama e ili ya asalama i ne i d̄a i cigai i vuvaramu?”

³³ Reve a usu, “Tsu ciga tsu vuvaramu wu adama e ili i sa'ani i ro shi, amma adama a na vu yuwain adanshi a vama† e ekere a Aḅula. Avu vadilimā d̄a, amma vu kambato t̄a aciyawu unat̄a n̄a Aḅula!”

³⁴ Avu u usu, “A d̄ana t̄a atsumā a Wilā a d̄u a na Aḅula a damma t̄a, ‘Adu musulā n d̄a.’ ◇ ³⁵ Tsu reve t̄a ili i na Adanshi a Aḅula a dammai suru wo o'wo t̄a amayun babu ukotu. Reve Aḅula e d̄e ama o ndolo musulā, ama a na u cayi ikaka ya yi.† ³⁶ Amu gba, Dada'a u dangwa mu t̄a adama o ulinga wā aḅula, reve u lyungu mu atsumā o uvadi. Adama a nye i d̄a gba yaa dansa n ta yuwusan adanshi a vama e ekere a Aḅula o unā u na n dammai, ‘Amu Mawun mā Aḅula ma d̄a?’ ³⁷ Nn̄a maa yuwusan ili i na Dada va ciga numu n yuwan shi, she i usu mu wan. ³⁸ Amma n̄a n ta yuwusan ili i na Dada va

aa yuwusan, i usu mu adama e ili i ndolo, ko na yaḡ usu ili i na n dammai shi. Reve i reve amayun a na Dada'a ili i ta i da na ḡmu, ḡmu waru ili i ta i da na Dada'a." ³⁹ Reve a uwa mpolo a na ee remishe Yesu, ḡvu gba u la'a.

⁴⁰ Reve u 'yawa u pasa Udolu wa Urdu ḡ tyo ubata u na Yahaya farai urumbusu, reve wi isawan de ne'en. ⁴¹ ḡvu ama na ḡbunda ḡ tawa ubata wa yi, adansa vāni le, "Yahaya yuwan ulinga wa asalama ko za ta shi, amma ili i na u dammai adama a vuma nda suru amayun a da." ⁴² Reve ama a na ḡ ri lo na ḡbunda ḡ usu Yesu.

11

Ukwa wa Li'azaru

¹⁻² A yuwan ta vuma ro na ḡ tsu de Li'azaru ḡ lyuci va Batanya da u shi. U dana ta obolo na muwun ma ḡḡawu me esheli ma yi Meri na Marta. ḡyi Meri nda ḡyi da za na tawa tsuwayin Zagbain mani'in ma ḡḡuru a ana, ḡvu u tasa le na ḡnji ḡ yi. ◇ Urana u ro Li'azaru banakan ta. ³ ḡvu Meri na Marta ḡ lyungu vuma ro damma Yesu, "Zagbain, vuma na vu cigai banakan ta."

⁴ Ana Yesu uwwai ne, ḡvu u damma, "Ubanaku'un woo una yi shi. Ili i nda i fara ta tsara ḡ tawa ḡ ḡsulā na tsugbain. ḡmu waru Mawun ma ḡsulā, n tsura tsugbain adama e ili i ndolo." ⁵ Yesu ciga ta Marta na azawawa'a ḡ yi. ⁶ Ana wu uwwai a na Li'azaru tu ubanakun, u dashi ta asisa pe ayin e re.

⁷ ḡvu u damma ojoro ḡ yi, "Lyawai tsu kambai Yahuda."

⁸ ḡvu gba a damma yi, "Manlu, a yashi i nda i da azagbain a Isra'ila ḡ shi a cigai a vuvara wu, dada vu cigai vu kambā de?"

⁹ ḡvu u usu, "Tsu ta ni irumu kupa ne ejere e ekan ḡtsuma o urana u ta. Ne ekan o lo, ama a

ta wala agba ḡ taḡḡatsa shi. E te ene adama a na ekan ḡ ta pe o uvadi. ¹⁰ Agba na a yuwan mmalu na ayin, ḡ ta taḡḡatsa, adama a na babu ekan."

¹¹ Dada u damma nle, "I'utsa i tsu Li'azaru ta a nlavu, n ta 'yawa de ya'a yi n jisan yi."

¹² Reve a damma, "Zagbain nu u ri a nlavu, u ta dansa u ta tsura opocino!" ¹³ A ta jiyasan Li'azaru nlavu ma amayun n da yi, agba a adanshi e Yesu u ta dansa u kuwa ta de.

¹⁴ Reve wu uta le eteshe u damma, "Li'azaru kuwa ta de. ¹⁵ Adama ḡ du a da maa yuwusan mazanga a na n ri obolo na ḡyi shi. Adama e ili i ndolo i to rito i usu mu. Tawai tsara tsu 'yawai ubata u na u ri gogo."

¹⁶ ḡvu oojoroḡ o ro a na ḡ tsu de Toma (za na ḡ tsu de "Mepishe") u damma akapi, "Tsu shoyin manlu'u suru ntsu, tsara tsu kuwai obolo na ḡyi!"

Yesu obolo na Meri na Marta

¹⁷ Ana Yesu rawai, u cina ta cina ḡ cido de Li'azaru hali rana nashi. ¹⁸⁻¹⁹ Aza a Isra'ila ḡ 'yawa ta de na ḡbunda tsara ḡ casa Marta na Meri adama a mawun ma ḡḡawu me le. Batanya ta zuzu na Urishelima, alanga e le mili re da. ²⁰ Ana Marta uwwai Yesu ta lo ḡ tawa, wu uta ta tsara u ga'aton yi, Meri gba wi isawan ta pe o uwa. ²¹ ḡvu Marta damma yi, "Zagbain, na vu shi pa, mawun ma ḡḡawu ma va ma shi ḡ kuwa shi. ²² Amma ko gogo n reve ta ḡsulā a ta ca wu ili i na vu pati niyi suru."

²³ ḡvu u damma, "Mawun ma ḡḡawu ma wu u ta 'yon ḡvu u yuwisan wuma."

²⁴ ḡvu u usu, "N reve ta u ta 'yon ḡvu waru u yuwan wuma o urana wu ukosu, a mantsa ma na ḡsulā ḡ ḡyasan ḡkwakwa suru."

²⁵ Reve u damma yi, “*Amu da u'yaşasan wa akwaḳwa na wuma. Aza a na waru a usu numu a ta yuwan wuma ko a shi a kuwa.*

²⁶ *Vuma na ri wuma avu u usu mu waa kuwa shi. Marta vu usu ta ne?*”

²⁷ Reve u usu, “*Ee, Zagbain. N usu ta a na avu da Kristi Zamawawa, za na ayi da Mawun ma Asula, waru ayi da za na ri lo aa tawa atsuma o uvaɗi.*”

Yesu shon ta

²⁸ *Ana Marta dammai ne, avu u kamba u yuwan adanshi na mawun ma anawu ma yi Meri goon. Avu u damma, “Manlu'u u ta pa, waru u te desu wu.”* ²⁹ *Ana Meri uwwai tsundolo, avu u 'yoshin u kara a tyo ubata wa Yesu.* ³⁰ *Koto u shi u rawa a lyuci'i shi, amma u buwa ta de ubata u na Marta cina niyi.*

³¹ *Ama na abunda a tawa ta tsara a casa le, ana e enei Meri utai go'o u lyawai u'wa'a, a jijan ta gashi u ta 'yawa ubata wa aason tsara u shon. Dada o toni niyi.*

³² *Avu Meri rawa ubata u na Yesu danai. Ana we ene niyi, u kingyo ta a makakan ma yi, avu u damma, “Zagbain, na vu shi pa, mawun ma anawu mo ulobo ma va ma shi a kuwa shi.”*

³³ *Ana Yesu ene niyi e mesun, avu waru we ene cine ama a ri e mesun ofolo na ayi fo. U yuwan ta atsumolangu abunda.* ³⁴ *Reve we ece, “Te da gba i cido niyi?”*

Avu a damma yi, “Zagbain, tawa ve ene ubata'a.”

³⁵ *Reve u shon.*

³⁶ *Reve ama a na a danai zuzu na ayi a damma, “Kalyuwa'i cine u ciga niyi lon.”*

³⁷ *Avu ozo o ro e le a damma, “U ca ta irumba yeni. Amayun nu u shi lo u shi a lyawa Li'azaru kuwa shi.”*

Yesu 'yaşan ta Li'azaru atsuma o ukwa

³⁸ *Yesu buwa ta na atsumolangu a abunda lon. Avu u kara a 'yawa a aason, za na wungu u da u danai atsuma a aatali na aatali a na a bundalai tsara o to u'uwata'a.* ³⁹ *Reve u damma, “Bundalai aatali'i a nge'en.”*

Reve Marta damma, “Zagbain, vu reve ta a na Li'azaru kuwai de hali rana nashi na karai, gogo u ta fara a shamusa.”

⁴⁰ *Avu u damma yi, “Vu cuwan cine n damma nuwu a na na vu ca okolo, vu te ene tsugbain tsa Asula.”*

⁴¹ *Avu a bundala aatali'i a nge'en. Reve u kalyuwa zuva ubata wa Asula avu u damma, “Dada, n godyo ta a na vu uwwa numu.* ⁴² *N reve ta vu tsu uwwa mu ta kuci, amma n damma ta ne adama a ama a na a ri pa uɓolotowu zuzu na amu. N ciga le ta e reve a na vu lyungu numu.”*

⁴³ *Ana Yesu kotoi avasa, avu u saala, “Li'azaru, utai!”* ⁴⁴ *Reve wu utai a mmalu. A katala ta ana ne ekere a yi no okoro, avu a katalaa yi okoro o urewesu.*

Avu Yesu damma le, “Baɗa niyi avu i lyawa yi u kara.”

O fofo ta o una Yesu

(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2)

⁴⁵ *Ama a abunda a na a tawai a kalyuwa Meri e ene ta ili i na Yesu yuwain, avu a usu yi.* ⁴⁶ *Amma ozo o ro e le gba a 'yawa ta a damma Afarishi ili i na Yesu yuwain.*

⁴⁷ *Avu nan ganu a gbagbain na Afarishi e de iɓolo ya Azagbain a Mbaraɗ ubata u ta reve a damma le, “Nye tsaa yuwain? Vuma nda ta yuwusan iroci yi ili ya asalama ya abunda.* ⁴⁸ *Na tsu lyawa yi u lyuwa elime na mayan me ili i nda, ama suru a ta usu yi. Asoja a Roma a ta tawa a lungusa Aa'isamapada ni ida i tsu.”*

⁴⁹ *Kayafa vuma ta da atsuma a Azagbain a Mbaraɗ za na danai aabara a nan ganu atsuma a*

aa'wan o ndolo, ɔvu u damma, “Ko ili i ta i reve shi! ⁵⁰ Cine tsa da yaa lyawa a lungusa ida'a suru? Lyawai vuma nda kuwa, tsara ama suru a dana wuma.”

⁵¹ Majiyan ma nda mo utu a asuvu a Kayafa shi. Amma adama a na ayi da u danai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo, u yuwisan ta adanshi e ili i na yaa fara: U dansa ta a na Yesu ta kuwa adama a aza a Isra'ila suru. ⁵² Ko na ne Yesu aa kuwa adama a aza a Isra'ila goon shi. U ta kuwa tsara o boloto muwun ma Asula o o'wo za ta, aza a na a ri ubazu atsuma o uvadi. ⁵³ Urana u ndolo u da a farai izami yu ure u na oo una yi.

⁵⁴ Adama o ndolo, Yesu yuwan mmalu atsuma a Yahuda a alanga eteshe shi, ɔvu u lyawa Urishelima. U kara ta a tyo a lyuci va Ifaramu, za na ri a nge'en mu una, ɔvu u danu de obolo no ojoro a yi.

⁵⁵ Mantsa'a ma yuwan ta zuzu na yashi ya Abuki a Mapasa. Ama a abunda aza a na a danai a mulyuci n keke'en a kara ta a tyo Urishelima kafu mantsa ma abuki'i, tsara a kambato aciyele cece ununa Wila u damma nle a yuwan. ⁵⁶ A shi ta a ciga e ene Yesu, amma ele pe atsuma a Aa'isamapada, ɔvu e ecelei vani le, “Nye i da majiyan ma du? U ta tawa ubata wa abuki'i?” ⁵⁷ ɔvu nan ganu a gbagbain na Afarishi a damma ama'a a na na vuma ro ene Yesu'u, vuma'a u tawa u damma le. ɔvu a tawa e reme yi.

12

Meri tsuwayin Yesu mani'in

¹ Ana u buwai rana tali a fara Abuki a Mapasa, ɔvu Yesu kara a tyo Batanya, reve u rawa o u'wa wa Li'azaru, za na u 'yasain atsuma a akwakwa. ² Reve o fo6oo yi pe malyuwaa. Marta da tawai ni ilyalya'a, Li'azaru waru u shi ta

obolo na aza a na a lyuwai obolo na Yesu. ³ Reve Meri tara meden ma mani'in ma maguru, za vi ikebe lon, ɔvu u tsun yi a ana e Yesu. Reve u tasa le na anji a yi. Reve maguru mo shiton u'wa'a.

⁴ Ojoro o ro za na a tsu de Yahuza Iskariyoti shi ta lo. Ayi da za na aa wina Yesu, ɔvu u damma, ⁵ “Mani'in mo ndolo ma ta rawa ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300).” * A shi ta wina yi reve a ca alambi ikebe'e.” ⁶ Agba Yahuza yuwan adanshi a alambi na amayun shi. U damma ta ne ana wo o'woi ayi vivu da. Ayi da u danai za vu uzuwa wi ikebe, waru u tsu tarasa ta ikebe pe adama a aciyayi.

⁷ ɔvu gba Yesu damma, “She vu damaton yi wan. U yuwan ta ne e ifo6i ya acida a va. ⁸ I ta dana na alambi kuci, agba yaa dana obolo na amu kuci shi.”

Ayuwan tampolo o una Li'azaru

⁹ Ana ama a uwwai a na Yesu rawa ta, a tawa ta na abunda adama e ene Yesu na Li'azaru, vuma na u 'yasain atsuma o ukwa. ¹⁰⁻¹¹ Ama na abunda a lyawa ta itoni i nan ganu va aza a Isra'ila, reve a uwa itoni ya Yesu adama a Li'azaru. Ili i ndolo i da i zuwai nan ganu a gbagbain a yuwan ifo6i i na oo una Li'azaru fo.

Yesu uwai Urishelima

(Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40)

¹² Ana usana u tawai, reve obolo a ama na abunda a na a tawai adama a Abuki a Mapasa a uwwa a na Yesu ta lo a tawa Urishelima. ¹³ Dada a tarai ashuwa-shuwa reve a 'yawa a ga'an na Yesu, a yisaali, “Husana!† A cibala Asula!” “Asula a zuwaa za na tawai atsuma a ala a Asulazuwa aba'un!” “Asula a zuwaa Mogono ma Isra'ila aba'un!”

* **12:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tuheleni ayi da “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kalyuwa Ucuɔuwu wi “Ikebe.”

14 Avu Yesu zami molloli reve u kumba yi. Ayi da ili i na Zakariya vumavasulā dammai,

15 “Ama a Urishelima† she yu uwwa wovon wan! Mogono mā dū mo tā lo a tawā, waru u ta kumba molloli.”

16 A mantsa mo ndolo, ojoro a yi a gura reve ili i ndolo shi. Amma a tyo de a mantsa ma na a 'yasan niyi a tyo a tsugbain, reve a cuwan a na Adanshi a Asulā a dammai ne adama a yi, waru a yuwaan yi tā ili i nda.

17 Ama na abunda a shi tā obolo na ayi, ana u 'yasin Li'azaru atsuma a akwakwa, avu u damma yi wu utā a aason. A shi tā a dansaa ozo o ro ili i na Yesu yuwain.

18 Ama na abunda o utā tā aa cina yi, adama a na a uwwai ili ya asalama i nda. 19 Dada Afarishi† a dammulai, “Ye ene tā, tsu tsura ulyuwu wa aci shi suru suru! Kalyuwai, uvadi suru u to tonoyi!”

Nheleni n ciga tā me ene Yesu

20 Nheleni† n ro n 'yawā tā fo Urishelima a yuwan aganda a mantsa mā Abuki a Mapasa'a. 21 Reve a 'yawā ubatā wā Filibu (vuma na utai diga a lyuci va Besaida atsuma a Galili) avu a damma, “Manlu, tsu ciga tā tse ene Yesu.” 22 Avu Filibu 'yawā u damma Andarawu, reve ele ra a 'yawā a damma Yesu.

23 Avu u damma le, “Mantsa ma yuwan tā ana Mawun ma Vuma† maā ushi tsugbain tsā yi. 24 Amayun a da maa dansaa dū, cu'un vu shina tā na riyai e ida waa kamba abunda shi, she nu u kuwā. Agba nu u kuwā, u ta matsan abunda. 25 Za na cigai wuma wā yi atsuma o uvadi u nda u ta lamba yi. Za na wasain wuma wā yi o uvadi u nda u tā tsura wuma u na woo koto shi. 26 Za na cigai u yuwaan mu tsugbashi suru, u ciga u 'yuwan u tawā u kuru mu, adama aagbashi

a va a dana obolo na amu ubatā u na n ri suru. Waru Dada va ta ca za na yuwaan numu tsugbashi suru tsugbain.”

Yesu yuwan tā adanshi o ukwā wāyi

27 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Gogo nda n tā atsuma a addama. N damma, ‘Dada wawa mu na mantsa ma nda?’ Ne da shi, n tawā tā a mantsa ma nda adama a nda, adama n sowo atsumalima. 28 Dada, roco ama tsugbain tsa wu!”

Dada udyo wu utai diga zuva avu u damma, “N roco tā de cine n ri na tsugbain waru n tā dashi roco.”

29 O bolo a ama a na a dana lo mishin a uwwa tā udyo'o, reve ozo o ro e le a damma tsata tsa da. Ozo o ro gba a damma, “Malingata mā Asulā ma da ma yuwain adanshi na ayi!”

30 Avu Yesu damma le, “Adama a dū a da udyo'o u tawai, adama a va a da shi. 31 Gogo mantsa ma da na Asulā e ge'eto ama o uvadi. Waru mantsa ma da ana Asulā aā gbara Male za na aa yuwusan tsugono tsu uvadi tsa nda. 32 Agba na a 'yasan mu a akpata atsuma o uvadi, n to rono koyan a tawā ya'a va.” 33 Yesu damma tā ne adama u roco cine waa kuwa.

34 Reve obolo a ama'a a usu, “Wilā u tsu u damma tsu tā a na Zamawawa'a u tā dana lo kuci. To, cine tsa da, vaa damma a tā 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata? Zane da Mawun ma Vuma ma nda'a?”

35 Avu Yesu usu, “I tā tsura ekan a na a jima ke'en. I lyuwa elime na mmalu eka'an ubuwu lo. Ni i yuwan ne, to, yaā taḍatsā shi ni irumbu i tawā. Amma ni i yuwan mmalu atsuma e irumbu, yee reve ubatā u na yee tyo shi. 36 Cayi za na tawai ne ekan okolo a dū, ayi ubuwu obolo na adu. Dada yoo

† 12:15 Zak. 9:9. Aatagada a Adanshi a Asulā a Tsugana tsa yuwan tā ulinga na Sihiyona, amma aala o ro a Urishelima a da waru.

o'wo ama a na a ri nden atsuma e ekan.”

Ama o ro a yuwan ta a ca Yesu okolo e le

Ana Yesu dammai ne, reve u kara u 'yawa u pa'an adama e ene yi wan. ³⁷ Ko na u yuwain iroci yi linga va asalama a nda a makakan me le, a ushi yi shi. ³⁸ A yuwan ta ne adama e ili i na Ishaya vumavasula dammai wo o'wo amayun, “Asulazuva, zane da usuyi ili i na tsu damma nle?

Waru zane da enei ucira wa wu?” ◇

³⁹ Ishaya† waru u damma ta ili i na i zuwai a kudai a usu ayi da:

⁴⁰ “Asulazuva a rumbanato ta esu a ama, reve waru u zuwa o o'wo aza a aciyogbamu.

U yuwan ta ne adama e ene ko e reve wan,

waru adama a kambu ubata wa Asulazuva u kambuwa le gbaga wan.” ◇

⁴¹ Ishaya damma ta ne, adama a na we enei tsugbain tsu Yesu, avu u yuwan adansi a yi.

⁴² A mantsa'a, reve azagbain na abunda a ca yi okolo e le. Agba adama a na aa uwwusa wovon wa Afarishi, a yuwan adansi a yi a alanga eteshe shi, adama Afarishi a gbara le atsuma a aa'isa'a wan.

⁴³ A la'a ta ciga ama a cuwa le a na Asula a cuwa le.

Yesu tawa ta adama u wawa uvadi

⁴⁴ Avu Yesu damma koyan a uwwusa, “Za na ushi numu suru, u ushi mu ta obolo na za na lyungu numu. ⁴⁵ Za na suru ene numu, we ene ta za na lyungu numu. ⁴⁶ N tawa ta atsuma o uvadi ana za na tawayi ne ekan atsuma o uvadi, adama za na ca numu okolo waa buwa atsuma e irumbu shi.

⁴⁷ “Za na suru uwwai adansi a va, reve u 'yuwan a kuru le, amu da moo kototo yi shi. Adama a na n tawa adama n kototo uvadi shi,

amma adama n wawa yi. ⁴⁸ Agba ili i na yoo kototo za na 'yuwan numu na adansi a va o ta lo. Adansi a na n dammai, ayi da ili i na yoo kototo yi o urana wu ukosu. ⁴⁹ Ili i na moo ritosu ili ya aciyawa i da shi. Dada na lyungu numu, ayi da u damma numu ili i na maa damma ni ili i na moo rito. ⁵⁰ N reve ta ili i na u dammai ama a yuwan, ili'i i zuwa ta ama a tsura wuma u na woo koto shi. Ayi da i zuwai maa dansaa du ili i na Dada'a u damma numu gan.”

13

Yesu sa'a ta ana o ojoro a yi

¹ Ele lo kafu urana wa Abuki a Mapasa a rawa, Yesu reve ta mantsa ma na waa lyawa uvadi u rawa ta, tsara u kamba ubata wa Dada. U ciga ta ama a na a ri pe atsuma o uvadi aza a na a ciga niyi, waru u ciga le ta hali a tyo o ukosu.

² Ayi a lyuwusa ilyalya obolo no ojoro a yi nu ulivu, agba Mekerenkesu ma zuwa ta de Yahuza, mawun ma Simo Iskariyoti, u jiyar adama u wina yi. ³ Yesu reve ta a na Dada va yi ca niyi de ucira e ekere e ili suru, waru u tawa ta diga a Asula, waru u ta kambu ubata wa Asula. ⁴ Ele atsuma a alya, avu u 'yon mishin da da u fodoi utugu wa yi reve wu nla mayaga e ikyun ya yi. ⁵ Avu u tsun mini a masa'atsu reve u uwa masa'a ma ana mo ojoro a yi, avu u tasa le na mamuna ma na wu nla e ikyun ya yi'i.

⁶ Ana u rawai ubata wa Simo Bituru, avu u damma yi, “Zagbain, vu ciga ta vu sa'a mu ana?”

⁷ Reve u usu, “Vu reve ili i na maa yuwusan gogo shi, amma vu ta tawa vu reve na acapa.”

⁸ Avu Bituru damma, “O'o, vaa sa'a ana a va shi.”

Avu u usu, “Na n sa'a ana a wu shi, vu pe atsuma a ama a va shi.”

⁹ Dada u dammai, “Zagbain, she vu

sa'a ana a va goon wan! Sa'a ekere na aaci a va fo!"

¹⁰ Avu u damma, "Na vuma sumba, lipu va yi suru u tsu dana ta cece. Ana a yi a da goon u cigai u sa'a. Waru adu i ta cece, agba suru ndu da shi." ¹¹ U reve ta vuma na aa wina yi, ayi da i zuwai u dammai, "Suru ndu da i ri cece shi."

¹² Ana u kotoi masa'a ma ana me le, avu wo oto utugu wa yi. Avu u danuwisa, reve we ece le, "I reve ta ili i na n yuwaan ndu gogo?" ¹³ I de mu ta 'Manlu' na 'Zagbain' waru amayun a da du, adama a na ne dada n ri. ¹⁴ Amu, Zagbain na Manlu ma du, n sa'a ta ana a du gogo. Adu fo i sa'alai ana a du. ¹⁵ N yuwan ta ne adama e iroci tsara i yuwan cine n yuwaan ndu. ¹⁶ Amayun a da maa dansaa du, aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Malingata ma la'a za na lyungu niyi shi. ¹⁷ I reve ta ili i nda, waru Asula a ta zuwaa du aba'un, ni i yuwan le.

¹⁸ "Maa yuwusan adanshi adama a du suru shi. N reve ta aza a na n dangwai. Amma ili i na Adanshi a Asula a dammai ciga 'yuwan u shiwan. Reve u damma, 'Vuma na aa lyuwusa obolo na amu da wina numu!'"

¹⁹ "N ta dansaa du ili i nda gogo kafu u fara, tsara nu u fara, i usu a na amu dada* za na ri lo kuci. ²⁰ N ta dansaa du amayun, vuma na ushiyi malingata ma va, u ushi mu ta fo. Waru vuma na usu numu, u usu ta vuma na lyungu numu."

Yesu damma ta ili i na yaa cinayi (Mat. 26:20-25; Mak. 14:17-21; Luk. 22:21-23)

²¹ Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, avu u uwa atsumolangu a abunda lon. Dada u dammai a alanga e eteshe, "N ta dansaa du

amayun, vuma ta atsuma a du u ta wina mu."

²² Agba ojoro a yi e reve ili i na waa dansa shi. Avu a kalyuwulai vani le. ²³ Za ta atsuma o ojoro a yi za na Yesu cigai lon,† dana ta nden zuzu na ayi. ²⁴ Avu Simo Bituru yuwaan yi adanshi nu ukere reve u damma, "Ece yi ko zane da waa yuwusan adanshi a aci a yi."

²⁵ Reve oojoro'o u rabatowo Yesu, avu we ece yi, "Zagbain, atsuma a tsu, vuma ne da vaa yuwusan adanshi a aci a yi?"

²⁶ Avu u usu, "N to oto assala a nda o usa'an. Vuma na n cayi ayi da waa wina mu." Avu wo oto assala'a avu u ca Yahuza, uloba wa Simo Iskariyoti. ²⁷ Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, dada Male ma uwa niyi.

Dada Yesu dammai, "Yahuza, 'yawaw gogo vu yuwan ili i na vu cigai vu yuwan.'" ²⁸ Atsuma a aza a na a danai lo a alya, babu za na revei ili i na i zuwai Yesu dammai ne Yahuza. ²⁹ Amma adama a na Yahuza ayi da le za vu uzuwa, ozo o ro a yuwusan ta majiyan gashi Yesu damma yi ta, u 'yawaw u tsupa ikebe yi ilyalya, ko u ne'eshen alambi ikebe. ³⁰ Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, reve wu utushi, cina ayin a yuwan.

Wilaw sa'avu

³¹ Ana Yahuza karai, reve Yesu damma, "Mantsa ma rawa ta a na amu Mawun ma Vuma maa uwa atsuma a tsugbain tsaw va, waru Asula a ta tsura tsugbain adama e ili i na yaa cina mu suru. ³² Na Asula a tsura tsugbain adama a va, Asula na aciyayi u to roco cine Mawun ma Vuma ma ri na tsugbain gogogo.

³³ "Muwun n va, mantsa ke'en da ma buwa numu a na maq danu

◇ **13:18** Ica 41:9. * **13:19** Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu dada" aala a Asula a da. Pa nda Yesu ta dansa ili i ta i da u ri na Asula. † **13:23** Oojoro a na Yesu cigai lo'on, ayi da Yahaya za na danai aatagada a nda. U ciga u de aala a yi shi dada u zuwusai "za na Yesu cigai lon" ko "oojoro o ro" atsuma e idana ya yi.

nā aḍu. I ta zami mu, agba yaa tsurā mu shi. N damma ḍu tā cine n dammai aza a Isra'ila, 'Yaa gura 'yawa ubata u na maa 'yawa shi.'

³⁴ "Amma n ta casu ḍu wilā u sa'avu u na yaa kuru. I ciga i 'yuwan i cigalai cine n ciga ndu. ³⁵ Ni i cigalai, ama suru e te reve aḍu ojoro a va a da."

Yesu yuwan tā adanshi a na Bituru a wasanyi

³⁶ Reve Simo Bituru ece Yesu, "Zagbain, te da vee tyo?"

Reve u usu, "Ubata u na maa 'yawa vaa gura toni mu de shi, amma a 'yawa de vu to toni mu."

³⁷ Aḅu we ece yi, "Zagbain, nye i zuwai moo toni wu gogo shi? N tu ufoḅu n kuwa oḅolo na aḅu!"

³⁸ Reve u usu yi, "Vu tu ufoḅu vu kuwa adama a va? Amayun a da maa damma wu, kafu moton ma saala, vu ta wasan mu uta'atsu."

14

Yesu da ure a tyo ya Dada

¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, "She u ḅala ko i dana na atsumolangu wan. I ushi Asula, waru i ushi mu fo. ² Asula a abunda a ta de o u'wa wa Dada va, waru n ta 'yawa n foḅoo ḍu ubata. Na amayun a da shi, n shi a damma ḍu ne shi. ³ Na n koto mayan me ili i nda, n ta tawisa n tara ḍu a tyo oḅolo na amu. Reve tsu danuyi oḅolo. ⁴ I reve ta ure a tyo ubata u na mee tyo."

⁵ Reve Toma usu yi, "Zagbain, tsu reve ubata u na vee tyo shi. Cine tsee reve ure a tyo de?"

⁶ Reve u usu, "Amu da ure u na u rocoi amayun a Asula waru n ca ama wuma. Babu vuma na aa 'yawa ya Dada she nu u kuru nu ubata u va. ⁷ Ni i shi i reve mu na amayun, i te reve Dada va fo. Amma diga gogo i reve yi ta, waru ye ene yi ta."

⁸ Aḅu Filibu damma, "Zagbain, roco tsu Dada'a, atsu u ta rawa tsu."

⁹ Reve u usu, "Filibu, n to oḅolo nā aḍu nu ujimu. Cine tsa da wo o'woi hali n gogo koto vu revei ko zane da n ri shi? Vuma na ene numu suru, we ene tā Dada. To, cine vaa dansa n roco ḍu Dada'a. ¹⁰ Koto vu ca okolo a na amu n ri pe atsuma a Dada, waru Dada ri pe atsuma a va shi? Adanshi a na maa dansaa ḍu adanshi a va a da shi, amma Dada da na ri pe atsuma a va, waru ayi da waa yuwusan ulinga wa yi. ¹¹ Usuyi Dada'a u ta pe atsuma a va, amu waru n ta pe atsuma a Dada. Na yaa usu mu adama e idanshi i va shi, to, usu numu adama e ili i na n yuwain.

¹² "Amayun a da maa dansaa ḍu, vuma na suru usu numu, ta yuwan ili i na n yuwusain. Aza a na a usu numu a ta yuwan ili i na i la'ai za na n yuwusain, adama a na n ta kambā n danu oḅolo nā Dada. ¹³ Waru ni i pati ili i ro atsuma a ala a va, n ta yuwaan ḍu, adama Mawu'un u tawaa Dada nā tsugbain. ¹⁴ N ta yuwaan ḍu ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va.

Nzuwulai n na Ruhu va Akiza aa tawa

¹⁵ "Ni i ciga mu, i ta yuwan ili i na n damma ndu i yuwan suru. ¹⁶ Waru n ta pati Dada u ca ḍu Za vi Ikambi i ro, za na aa danu na aḍu hali ukosu. ¹⁷ Ayi da Ruhu va Akiza,† za na rocoi amayun adama a Asula. Ama o uvadi aa usu yi shi, adama a na e ene yi shi, waru e reve yi shi. Amma aḍu i reve yi ta, adama a na u ta pe nden atsuma a ḍu, waru u ta dana pe atsuma a ḍu. ¹⁸ Na n kara, maa lyawa ḍu a nde'en tsa mkpa'an shi, n ta tawisa ya'a ḍu. ¹⁹ Mantsa ma buwa ta ke'en, ama o uvadi a buwa ee ene mu shi, amma aḍu i te ene mu. Adama a na amu wuma u da n ri, aḍu waru i ta dana wuma. ²⁰ Nu urana u ndolo u tawa, i te reve a na n ri pe atsuma a Dada. Waru i te reve a na i ri atsuma a va, waru amu n ri atsuma a ḍu. ²¹ Vuma na ciga numu suru,

u ta yuwan ili i na n dammai suru, avu Dada va ciga yi fo. Amu fo n ta ciga yi, avu n roco yi ko zane da n ri.”

²² Avu Yahuza (ayi nda Yahuza Iskariyoti da shi) damma, “Amma Zagbain, cine vu foboi vu roco tsu aciyawu amma a tyo a akapi shi?”

²³ Reve u usu, “Na ama a ciga mu, a ta yuwan ili i na n damma nle a yuwan suru. Dada va ta ciga le, avu tsu tawa ya'a le, avu waru tsu danu obolo ne ele. ²⁴ Vuma na gba ciga numu shi, waa yuwan ili i na n dammai shi. Ili i na yu uwwa numu n dammai, ya'a va da wu utai shi, amma o unā wa Dada u da za na lyungu numu.

²⁵ “N damma du ta ili i nda suru a mantsa ma na n danai obolo na adu. ²⁶ Amma ayi Za vi Ikambi u to roco du ili suru, waru u ta zuwa du i cuwan ili i na n damma ndu suru. Ayi Za vi Ikambi i nda ayi da Ruhu va Akiza za na Dada va aa lyungu atsuma a ala a va. ²⁷ N zuwa du ta i tsura mazanga o okolo a du, cu'un mazanga na n ri na ayi o okolo a va, ayi da maa zuwa du i tsura. Asuvu nden a na maa ca woo o'wo cine uvadi waa ca shi. Adama o ndolo she i yuwan atsumolangu lon wan, waru she yu uwwa wovon wan.

²⁸ “Yu uwwa mu ta de adansa n ta kara waru n ta tawisa ya'a du. Ni i ciga mu na amayun i yuwan mazanga a na maa kamba ya Dada, adama a na u la'a mu ta tsugbain. ²⁹ N ta dansaa du ili i nda gogo kafu u fara, adama nu u fara i usu. ³⁰ Maa dashi yuwan adanshi a abunda na adu shi. Adama a na za tsugono tsu uvadi u nda u ta lo a tawa. Amma u ri nu ucira a aci a va shi. ³¹ N yuwan ta ili i na Dada va damma numu n yuwan suru, tsara ama o uvadi a nda e reve n ciga yi ta.

“Tawai gogo tsu karai.”

15

Ataci ne eten

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi no ojoro a yi, reve u damma, “Amu da ikyun ya amayun i na i tsu utaa ataci a inabi. Dada va ayi da cimbi. ² Ne eeten a na a ri za va nu u matsan shi, u tsu gasa yi ta. Waru u tsu lapula ta eeten a na a tsu matsan muwun, tsara u matsan muwun ma abunda. ³ Ili i na n damma ndu u zuwa du ta de i kamba cece. ⁴ Ni i ri uka bu na amu, n to o'wo uka bu na adu. Eeten a tsu matsan na aciyayi shi. U ta matsan nu u buwa uka bu ni ikyun. Ne da adu fo yaa matsan shi, she ni i ri uka bu na amu.

⁵ “Amu da ikyun ya ataci'i, adu gba eten. Na za suru kaba ya'a va, amu waru uka bu na ayi, u ta matsan lon. Agba yaa gura yuwan ili i ro shi, she na n kamba du. ⁶ Na za ri uka bu na amu shi, u ta gashi eeten a na a tsu vari reve u 'yewe. Ama a tsu tara ta eten a na e 'yewei, reve a zuwa le a akina a kulato le. ⁷ Ni i ri uka bu na amu na waru yaa kurusu uritosu u va, i ta pati Dada ili i na i cigai suru, avu gba u ca du. ⁸ Na yaa matsasan muwun ma abunda, u to rocosu a na adu ojoro a va a da, waru i to rocosu ama tsugbain tsa Dada va.

⁹ “N ciga du ta cine Dada va ciga numu. Gogo i kaba atsuma e icigi i va. ¹⁰ Ni i yuwan ili i na n dammai, i ta kaba atsuma e icigi i va. Ne da waru, n yuwain ili i na Dada va damma numu n yuwan, ne da fo n ri uka bu atsuma e icigi ya yi. ¹¹ N damma du ta ili i nda suru adama yoo o'wo na cu'un mazanga ma na n ri na ayi, adama waru mazanga ma du mo o'wo ushete wan. ¹² Apa nda ili i na maa dansaa du i yuwan: i cigalai ununa n ciga ndu. ¹³ Babu icigi i na i la'ai nda, vuma kuwa adama a n'utsa ma yi.

¹⁴ “Adu n'utsa n va da, ni i kuru ili i na maa dansa. ¹⁵ M buwa e desu du agbashi shi, adama a na zagbain tsu damma agbashi a yi ili biti shi.

Amma n te desu ɗu n'utsa, adama a na n damma ndu ili i na Dada va damma numu biti. ¹⁶ I dangwa mu shi. Amu da n dangwa ndu. Avu waru n ca du ulinga u nda i yuwan: 'Yawai i matsan muwun, icu'un i na yaa jima. Ne da Dada aa ca du ili i na i pati niyi suru na alaɗ a va. ¹⁷ Apa ili i na n damma ndu i yuwan: I cigalai.

Uvadi u ta 'yuwan ojoro'o

¹⁸ "Na ama o uvadi a nda a 'yuwan du, i cuwan amu da a fara 'yuwain. ¹⁹ Na adu aza o uvadi a da, a ta ciga du ununa a cigai aza e le. Amma n dangwa du ta yu uta atsuma o uvadi, adama o ndolo adu aza o uvadi a da shi. Ayi da i zuwai uvadi u 'yuwan ndu. ²⁰ I cuwan ni ili i na n damma ndu: Aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Na ama o bongi mu, o to bongi du fo. Waru na a yuwan ili i na n rito nle a yuwan, a ta yuwan ili i na i damma nle fo a yuwan. ²¹ Agba o to bongi du adama a na i ri aza a va. A ta yuwan ne adama a na e revei za na lyungu numu shi. ²² Na n shi n tawa n yuwaan le adanshi shi, a shi a dana nu unusu u na waa tawaa le no oforo shi. Amma gogo a ri nu ure u motaa shi adama o unusu u le. ²³ Za na 'yuwan numu biti u 'yuwan ta Dada va. ²⁴ N yuwan ta linga va asalama e memere me le, icu'un i na ko za koto yuwain shi. Na n shi n yuwan linga nda shi, a shi a dana nu unusu shi. Agba gogo nda e ene ta ili i na n yuwain. Agba suru na ne, a 'yuwan mu ta obolo na Dada va. ²⁵ Agba ili i nda i fara ta adama e ili i na a danai a Wilu u le wo o'wo amayun: 'A 'yuwan mu ta pere m pere.' ◇

²⁶ "N ta lyunguwa du za na a tsu de Za vi Ikambi. U to uta ubata wa Dada avu u tawa ubata u du. Ayi da Ruhu va amayun. Nu u tawa, u ta yuwan adanshi adama a va.

²⁷ Reve adu fo ni i ciga i 'yuwan i damma ama adama a va, adama a na i ri obolo na amu diga a mantsa ma na n temei uritosu."

16

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, u damma, "N damma du ta ili i nda, adama i lyawa u'ususu u va wan. ² A ta gbara du a a'isa. Waru mantsa ma ta tawa ana ama oo una du, reve a jiyar gashi a ta yuwusaan Asula aganda na a yuwan ne. ³ A ta yuwan ne, adama a na e reve Dada'a shi, waru e reve mu shi. ⁴ Agba n damma du ta ili i nda, adama na mantsa ma tawa ana aa yuwusan ili i nda, i cuwan ni ili i na n damma ndu.

Ulinga u Ruhu va Akiza

"Mantsa ma na n temei uritosu, n damma du ili i nda shi, adama a na n shi obolo na adu. ⁵ Gogo gba n ta kamba ubata wu za na lyungu numu. Agba ko vuma ta atsuma a du ece mu, 'Te da vee tyo?' shi. ⁶ Ana n damma ndu gogo, adu da nda i remei atsumolangu. ⁷ Agba amayun a da maa dansaa du, u la'aa du ta ulobonu n kara. Na n kara n ta lyunguwa du na Za vi Ikambi. Na n kara shi, Za vi Ikambi'i waa tawa shi. ⁸ Nu u tawa, u to roco ama o uvadi a na a nusain ana a dammai, 'Tsu reve ta ili i na i ri unusu, waru tsu reve ta ili i na i ri mejege, waru tsu reve ta ununa Asula a tsu ge'eto unusu.' ⁹ A yuwan mejege shi adama o unusu, adama a na a usu mu shi. ¹⁰ A nusan ta adama e ili i na i ri mejege, adama a na n ta 'yawa ubata wa Dada, waru yaa lyuwa elime na mene ma va shi. ¹¹ A yuwan mejege shi adama o uge'etosu adama a na u yuwaan ta de za tsugono tsu uvadi u nda uge'etosu.

¹² "N ta ni ili ya abunda i na maa damma du, agba gogo u la'a ta ucira u na yee reve. ¹³ Agba

nā Ruhu na o rocoso ili i na i ri amayun adama ā Asulā u tawā, u ta zuwa ḡu i reve ili i na i ri mejege i na yoo utusa ubatā wā Asulā. Waa yuwan adanshi a na o utaī ubatā wā yi shi, amma u ta damma ili i na wu uwwai goon, waru u ta damma ḡu ili i na yāa tawā. ¹⁴ U ta ca mu tsugbain, adama a na u ta tara ili i na n dammai reve u damma ḡu. ¹⁵ Ili i na Dada ri ne ele suru, n ta fo ne ele. Ayi ḡa i zuwai n dammai Ruhu'u u ta tara ili i na maa damma avu u damma ḡu.

Atsumalima a ta kamba mazanga

¹⁶ “Na a jima ke'en yee ene mu shi, amma a tyo ḡe i te enishe mu.”

¹⁷ Reve ozo o ro atsuma o ojoro a yi a dammulai, “Nye waa dansa ana u dammai, ‘Na a jima yee ene amu shi, reve waru a tyo ḡe avu ye enishe mu?’ Waru nye i ḡa waa dansa ana u dammai, ‘Adama a na n ta kara a tyo ubatā wa Dada?’ ”

¹⁸ Reve waru e ecelei, “Nye i ḡa waa dansa ‘na a jima ke'en?’ Tsu gura reve ili i na waa dansa shi.”

¹⁹ Yesu reve ta ojoro a yi a ciga ta e ece yi adama o ndolo, ḡaḡa u damma nle, “I te mecilei ili i na maa dansa ana n dammai, ‘Na a jima ke'en ye ene mu waru shi, reve waru n damma a tyo ḡe i te enishe mu?’ ” ²⁰ Amayun a ḡa maa dansaa ḡu, i ta shon avu waru i yuwan atsumolangu, amma uvadi u ta yuwan mazanga. I ta yuwan atsumolangu, amma atsumolangu a ḡu a ta kamba mazanga. ²¹ Na ka ḡanu limatan, u ta na mḡala, adama a na mantsa ma yi ma rawai. Amma nu u matsan mawu'un, avu wi icina na mḡala'a adama a na u ri a mazanga ma na u tsurai mawun o uvadi. ²² Ne ḡa fo u ri ya'a ḡu. Gogo i ta atsumolangu, amma n te enishe ḡu. A mantsa'a i ta yuwan mazanga, waru ko vuma aa gura zuwa ḡu i lyawa mazanga shi. ²³ Na

mansa mo ndolo ma rawa, yee ece mu ili i ro waru shi. Amayun a ḡa maa dansaa ḡu, Dada va ta ca ḡu ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va. ²⁴ Hali n gogo koto i pati ili i ro atsuma a ala a va shi. Patishiyi, Asulā waru a ta ca ḡu ayi, tsara i shiwan na mazanga.

Kristi Zamawawa lyuwa ta aci o uvadi

²⁵ “N yuwan ta adanshi a nda ni iroci, agba mantsa mo ta lo a tawā ana maḡa ḡashi yuwan ne shi. A mantsa'a n ta paduwa ḡu ili suru adama a Dada'a. ²⁶ O urana u ndolo i ta pati Dada'a na ala a va, agba woo o'wo she na n yuwan ipati o unā u ḡu shi. ²⁷ Asulā Dada u ciga ḡu ta adama a na i ciga numu, reve waru i usu a na mu utaī ubatā wā yi. ²⁸ Mu utā ta ubatā wa Dada, reve n tawā o uvadi. Gogo gba n ta lyawa uvadi avu n kamba ya Dada'a.”

²⁹ Avu ojoro'o a damma, “Gogo vu ta adanshi na atsu upaduwa! Vaa yuwusan adanshi ni iroci shi. ³⁰ Gogo tsu reve ta vu reve ta ili biti. Vu ta gura usu yeci i vuma kafu u yuwan yeci'i. Ayi nda, u zuwa tsu ta tsu usu vu utā ta ubatā wā Asulā.”

³¹ Avu u usu, “Amayun a ḡa i usu ta gogo? ³² Mantsa mo ta lo a tawā, waru u rawa ta ḡe, ana suru ndu yee bete'we, koyan ḡa atsuma a ḡu a kamba o u'wa wā yi, reve i lyawa mu a nde'en. Agba Dada to obolo na amu, waru adama o ndolo n ri a nde'en shi.

³³ “N damma ḡu ta ili i ndolo adama yoo o'wo na mazanga ma amayun adama a na i ri obolo na amu. Uvadi u ta zuwa ḡu i sowo atsumalima. Agba i kaḡa asuvu! N lyuwa ta aci o ucira wu uvadi!”

17

Yesu yuwaan ta ojoro a yi avasa

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa le ili i nda suru, reve u kalyuwa zuva avu

u damma, “Dada, mantsa ma rawa ta. Vu ca Mawun ma wu tsugbain adama u ca wu tsugbain. ² Vu ca yi ta tsugbain a aci a ama suru adama u ca aza a na vu ca niyi wuma u na woo koto shi. ³ Waru nda ure u na aa tsura wuma u na woo koto shi: e reve wu, za na avu da Asula a amayun goon, reve waru e reve Yesu Zamawawa, za na vu lyunguyi. ⁴ N roco ta tsugbain tsa wu o uvadi ana n kotoi ulinga u na vu ca numu n yuwan. ⁵ Gogo, Dada, vu dashi ca mu tsugbain tsa na n shi na ayi ana n shi obolo na avu kafu vu yuwan uvadi.

⁶ “Vu ca mu ta aza e itoni o ro atsuma o uvadi u nda, waru n roco le ta ili i na vu rotsoi. Aza a wu a da a shi, agba vu ca mu ta ele, avu gba a yuwaan wu tsutoni. ⁷ E reve ta a na avu da vu ca numu ili i na n ri na ayi suru. ⁸ Adama a na n damma ta aza e itoni a va ili i na vu damma numu, agba a usu ta. E reve ta a na mu utai ubata wa wu, avu waru a usu avu da vu lyungu numu. ⁹ N ta avasa adama e le. Maa yuwusan avasa adama a ama o uvadi shi, amma adama a aza a na vu ca numu, adama a na ele aza a wu a da. ¹⁰ Ama o ndolo suru aza a na a ri aza e itoni a va aza a wu a da fo, waru aza a na oo tono wu suru aza a va a da fo. O roco ta na amayun ili i na tsugbain tsa va tsa ri. ¹¹ N ta lo a tawa ya'a wu. M buwa e isawan o uvadi waru shi. Agba aza e itoni i va a buwa ta atsuma o uvadi. Vu roco ucira wa ala a wu, ayi da ala a na vu ca numu, tsara vu geshe le. Dada oo o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri. ¹² Nu ucira wa wu u da, ucira u na vu ca numu a mantsa mo ndolo amu ubuwu o uvadi dada m putsayi ili i wuya a ju'wan le. Shede ayi vuma na o kototoi* ayi da a lungusai adama Adanshi a Asula a shiwan.

¹³ “Dada, n ta tawa ya'a wu gogo. Agba n damma ta ili i nda amu ubuwu o uvadi, adama aza e itoni a va a shiwan na mazaŋga ununa amu n ri. ¹⁴ N damma le ta ikaka ya wu. Agba ama o uvadi u nda a 'yuwan le ta, adama a na a ri ili i ta ne ele shi, ununa amu fo n ri ili i ta na ama o uvadi shi. ¹⁵ Maa patishi wu vu tawa le atsuma o uvadi shi, amma vu 'yasan za wuya a ju'wan le. ¹⁶ Amu za vu uvadi u nda u da shi. Ne da waru ele fo aza o uvadi a nda a da shi. ¹⁷ Vu zuwa le o o'wo cece na akiza o uritosu wa adanshi a wu za na ayi da amayun. ¹⁸ N lyungu le ta atsuma o uvadi, cine vu lyungu numu atsuma o uvadi. ¹⁹ N ca ta aciyava n yuwaan wu tsugbashi adama ele fo a ca aciyele a yuwaan wu tsugbashi.

²⁰ “Dada, n ta yuwusan avasa adama a aza e itoni a nda, agba waru n ta yuwusan avasa adama a aza a na aa tawa a ca mu okolo e le suru, adama e ili i na aza e itoni a va aa damma adama a va. ²¹ N ciga ta suru nle o o'wo ili i ta, ununa amu n ri ili i ta na avu, avu waru vu ri ili i ta na amu. N ciga le ta fo o o'wo ili i ta na atsu. Dada ama o uvadi a nda aa usu a na avu da vu lyungu numu. ²² N ca ta ama a nda tsugbain tsa na vu ca numu adama o o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri ili i ta. ²³ Amu ili i ta i da ne ele, avu waru ili i ta vu ri na amu, adama o o'wo ili i ta suru suru. Ne da ama o uvadi ee reve avu da vu lyungu numu. E te reve a na vu cigai aza e itoni a va ununa vu ciga numu.

²⁴ “Dada, vu ca mu ta ele, waru n ciga le ta a dana ubata u na n ri, adama ee ene tsugbain tsa va, za na vu ca numu adama a na vu ciga numu kafu vu yuwan uvadi.

²⁵ “Dada, avu da za va agula.† Uvadi u reve wu shi, amu gba n reve wu ta, ama a nda waru e reve ta a na vu lyungu numu. ²⁶ N roco

* **17:12** Vuma na o kototoi pa nda u ta yuwusan adanshi a Yahuza Iskariyoti za na winai Yesu.

le ta ili i na vu rotsoi, waru n ta lyuwa elime nu uyuwusan ne. Ne da aa gura ciga ozo o ro ununa vu ciga numu, adama moo o'wo ili i ta ne ele."

18

E reme ta Yesu

(Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53)

¹ Ana Yesu kotoi avasa, reve ayi no ojoro a yi a kara reve a pasa Ubaa wa Kidron. Reve a rawa ubata u na u ri na danga zetunf va abunda avu a uwa pe. ² A 'yawusa ta ubata'a na abunda, ayi da i zuwai Yahuza za na wina niyi revei ubata u na a ri. ³ Reve nan ganu a gbagbain na Afarishi a lyungu adugari a Aa'isamapada o ro a kuru Yahuza. Waru obolo a asoja a Roma a shi ta obolo ne ele, ama a nda a shi ta ni itana yu uvon ni ifitila na akata. Avu Yahuza tara le a tyo ubata'a.

⁴ Yesu reve ta ili i na yaa fara na ayi, dada wu utai reve we ece le, "Zane da yaa zama?"

⁵ Reve a usu, "Yesu za va Nazara."

Avu u damma le, "Amu dada Yesu'u!" (Yahuza za na wina niyi, shi ta mishin ne ele.) ⁶ Ana Yesu damma nle, "Amu dada ayi'i," reve o rono na acapa avu a riya e ida.

⁷ Reve we ecishe le, "Zane da yaa zama?"

Avu a damma, "Yesu za va Nazara."

⁸ Avu u usu, "N damma du ta de amu dada Yesu. Na amu da yaa zama, lyawai ojoro a va a kara." ⁹ A yuwan ta ne adama e ili i na Yesu dammai de a shiwan, "N lamba ko za ta atsuma a aza na vu ca numu shi."

¹⁰ Reve Simo Bituru tala matsun me pe'eni ma yi reve u kodo utsuvu wu usa'ani wa aagbashi a aabara a nan ganu. (Aala a aagbashi'i Maluku.) ¹¹ Avu Yesu

damma Bituru, "Kambuwa matsun me pe'eni ma wu e ibici ya yi. Vu ta a majiyan n ciga n sowo atsumalima ununa Dada zuwai n sowo shi?"

A tarai Yesu a tyo ubata wa aabara a nan ganu

(Mat. 26:57-58; Mak. 14:53-54; Luk. 22:54)

¹² Reve yali i gbainf na asoja a yi a Roma, obolo na adugari a Aa'isamapada, e reme Yesu avu a nla yi. ¹³ Avu a fara tara yi a tyo ya Hanana, ashawale Kayafa. Kayafa da danai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo. ¹⁴ Ayi dada za na de acapa u dammai azagbain a Isra'ila, "Lyawai vuma nda kuwa tsara ama suru a dana wuma." ◇

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:69-70; Mak. 14:66-68; Luk. 22:55-57)

¹⁵ Reve Simo Bituru no ojoro o ro ◇ a kuru Yesu. Ojoro'o u reve ta aabara a nan ganu'u, dada u uwai obolo na Yesu atsuma a agalaci o ukobu wu uge'etosu wa aabara a nan ganu. ¹⁶ Bituru gba reve wi isawan a alanga zuzu nu unantsu. Avu ojoro'o u kamba u yuwan adanshi na aagbashi o usheli a na a ri o unantsu. Reve a lyawa Bituru u uwa. ¹⁷ Amma avu usheli'i we ece Bituru, "Avu ojoro a vuma ndolo Yesu da, ko ne da shi?"

Avu u wasan, "O'o, amu da shi!"

¹⁸ Mantsa mo utanu ma da ma shi, reve agbashi na adugari a Aa'isamapada a gba'ato akina. Ele a lyasuwusa, dada Bituru rawai zuzu na akina'a adama u lyasuwa.

Aabara a nan ganu a yuwain Yesu yeci

(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Luk. 22:66-71)

¹⁹ Avu aabara a nan ganu a yuwan Yesu yeci adama o ojoro a yi nu uritosu wa yi. ²⁰ Reve u usu, "N yuwusan ta adanshi adama koyan

da uwwa. N ritosu t̄a a a'is̄a n̄a a Aa'isamapada, ubat̄a u na aza a Isra'ila suru o tsu boloto. N damma ko ili i t̄a usokowu shi. ²¹ Adama a nye vee eceshe mu cu'un vi ili i nda? Ece ama a na a uwwai uritosu u va. E reve t̄a ili i na n dammai.”

²² Ana Yesu dammai ne, avu dugari ro basa yi o ugbaguzu avu u damma, “Zane da avu a na vaa yuwaan aabara a nan ganu† cu'un va adanshi o ndolo?”

²³ Avu u damma, “Na n damma t̄a ili i ro i na Wila u dammai u ri mejege shi, i roco ili'i. Agba ni ili i na n dammai amayun a da, adama a nye vu basa numu?”

²⁴ Yesu ubuwu wunlu dada Hanana caco niyi a tyo ya Kayafa aabara a nan ganu.

Bituru wasisan t̄a Yesu

²⁵ Ili i nda a farasa pe atsuma, Simo Bituru de mishin zuzu na akina a lyasuwusa. Dada e ece niyi, “Avu za vi itoni ya Yesu da, ko ne da shi?”

Avu u wasan reve u damma, “O'o, amu da shi!”

²⁶ Aagbashi o ro a aabara a nan ganu a shi t̄a lo. Maci vuma na Bituru kodoi utsuvu u da. Avu u damma, “Me ene wu t̄a ubat̄a a dangazetun, ko me ene wu shi?”

²⁷ Avu Bituru wasisan, a mantsa'a avu moton ma saalashi.

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mak. 15:1-5; Luk. 23:1-5)

²⁸ Ana Kayafa kotoi uge'etosu wa Yesu na tarasa, dada azagbain a Isra'ila a tara niyi a tyo ubat̄a wa Bilatu† gwamna vuma va Roma. Avu ama'a e isawan a alanga. Na shi za ro uwa pe, u shi to o'wo babu cece, agba Wila u shi a lyawa yi u yuwan Abuki a Mapasa shi. ²⁹ Avu Bilatu ut̄a a alanga reve we ece le, “Adanshi a nye a da i tawayi a aci a vuma nda?”

³⁰ Reve a usu, “Na shi vuma nda za vu ulinga wi iwuya i da shi, tsu shi a tawa na ayi ubat̄a wa wu shi.”

³¹ Avu u damma le, “To, adu na aciyadu tara niyi i 'yawa i ge'eto yi cine Wila u du u dammai i ge'eto yi.”

Reve a wasan a damma, “Adu aza a Roma i tsu lyawa tsu tsu una vuma shi.” ³² Ili i na a dammai u roco t̄a ili i na Yesu dammai de cine waa kuwa u fara t̄a o o'uso amayun.

³³ Reve u kamba o ukobu avu u de Yesu avu we ece yi, “Avu da mogono ma aza a Isra'ila?”

³⁴ Avu u damma, “Yeci ya wu i da nda'a, ko ama o ro a yuwaan wu t̄a adanshi a va?”

³⁵ Reve u usu, “Vu reve t̄a amu za va Isra'ila da shi! Ama a wu na nan ganu a gbagbain a da a tawai na avu ya'a va. Nye i da gba vu yuwain?”

³⁶ Reve Yesu usu, “Tsugono tsa va za vu uvadi u nda u da shi. Na shi za vu uvadi u nda u da, agbashi a va a shi ta yuwan nlangi adama a zuwa mu e ekere a azagbain a Isra'ila wan. Amu n ri ana ngono n na maa yuwusan tsugono pa o uvadi shi.”

³⁷ Avu we ece yi, “Avu mogono ma da, ko ne da shi?”

Reve u usu yi, “Vu damma t̄a amu mogono ma da, waru vu damma t̄a mejege. Ayi da i zuwai a matsan numu, avu n tawa o uvadi adama n damma ama amayun. Waru za na ri za va amayun tsu poloo mu t̄a atsuvu.”

³⁸ Avu we ece yi, “Nye i da amayun?”

A padayi Yesu ugana wu ukwa

(Mat. 27:15-31; Mak. 15:6-20; Luk. 23:13-25)

Ana Bilatu dammai ne, avu wu utisa a tyo ya aza a Isra'ila avu u damma le, “Vuma nda yuwan ili i na i rawai n damma, 'Nu u ciga u 'yuwan u kuwa' shi. ³⁹ I reve n tsu bada t̄a vuma t̄a atsuma o u'wa wa ali u kara a mantsa ma Abuki a Mapasa. I ciga t̄a n lyawa 'mogono ma aza a Isra'ila?' ”

⁴⁰ Reve a saala, “O’o, a lyawa yi wan! Tsu ciga tã a lyawa Baraba.” (Baraba gba u shi tã u tsu 'yasasan nlangi.)

19

Asoja a yuwaan tã Yesu ulamu
(Mak. 15:16-20)

¹ Reve Bilatu† damma asoja a faba Yesu na asudu. ² Reve a dawa ookokolo e eten a awanda, avu a zuwayi a aaci,* avu o oto yi aayala a sawun daan-daan. ³ Avu a tawusa ya'a yi na dammi, “Wuma wa wu u jima, mogono ma aza a Isra'ila!” Na a basasa niyi o ug-baguzu.

⁴ Avu Bilatu kara o utisa waru, reve u damma ama'a, “Uwwai, n tã o uta yi pa nda ya'a du, adama i reve n tsura ili i ro i na yaa zuwa n kototo yi shi.” ⁵ Reve Yesu uta, wotowu no ookokolo a awanda† na aayala'a. Avu Bilatu damma le, “Apa vuma'a!”

⁶ Ana nan ganu a gbagbain obolo na adugari a Aa'isamapada e ene niyi, reve a saala, “Vara niyi a akpata!† Vara niyi a akpata!”

Avu u usu, “I tara yi reve i vara yi a akpata. N tsura ili i na yaa zuwa n kototo yi shi.”

⁷ Reve a usu, “U damma tã a na ayi Mawun ma Asula ma da. Adama o ndolo, Wilã u tsu u damma tã u kuwa.”

⁸ Ana wu uwwai ili i nda, reve wu uwwa wovon lon. ⁹ Avu u kara a kamba o ukobu wa yi reve we ece Yesu, “Te da vu utai?” Agba u usu ili i ro shi. ¹⁰ Avu Bilatu damma, “Vu 'yuwan tã a yuwan adanshi na amu? Vu reve, n tã nu ucira u na maa lyawa wu vu kara pere, ko n zuwa a vara wu a akpata.”

¹¹ Avu u usu, “Vu tã gura yuwaan mu ne adama a na Asula a zuwa nuwu vu yuwan. Vuma na ca

numu e ekere a wu u la'a wu tã unusu.”

¹² Ana wu uwwai ili i nda, u shi tã u ciga u lyawa yi u kara pere. Avu azagbain a Isra'ila a lyuwa elime na yisaali, “Na vu lyawa vuma nda pere, avu i'utsa i Mogono Kaisa da shi! Vuma na suru tarai aciyayi mogono ma da, vuma ndolo ma'yuwatan mo mogono ma da!”

¹³ Ana wu uwwai ili i na aa dansa, reve wu uta na Yesu a alanga avu u danu o ootogu o uge'etosu o ukobu u na a tsu de Ukobu u na a Ru'wai na Atali a Gbagbain. (Aala o ubata u nda na Tsu'arama† ayi da “Gabata.”)

¹⁴ Gogo urana u tã e meremee ma aci o Urana wi Ifofi ya Abuki a Mapasa.

Reve u damma aza a Isra'ila'a, “Apa du mogono ma du!”

¹⁵ Reve a kambuwa yi na yisaali, “Una niyi! Una niyi! Vara yi a akpata!”

Avu we ece le, “I ciga tã n vara mogono ma du a akpata?”

Reve nan ganu a gbagbain a usu, “Tsu ri na mogono mo ro shi, she Kaisa!”

¹⁶ Reve u ca le Yesu adama a vara yi a akpata.

A vara tã Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Luk. 23:26-43)

Avu asoja a tara Yesu reve a kara na ayi. ¹⁷ Ayi a motaa atsuma a lyuci'i, u tanu tã akpata† a yi a tyo Ubatã wo Ookoluwo. (Aala o ubata'a na Tsu'arama ayi da “Golgota”†). ¹⁸ Ubatã u dada a vara niyi a akpata.† A yuwaan tã ne waru aza o u'wa wa ali e re o ro, vuma tã suru e eebele a tã, Yesu gba e memere.

¹⁹ Reve Bilatu zuwa le a zuwa de iroci zuwa va a akpata'a, adansa, YESU VA NAZARA, MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

* **19:2** Kaisa Mogono mo otosu tã ookokolo a avu'un a na a mungai na aayala a sawun daan-daan. A yuwaan tã ne Yesu adama a lamaa yi.

20 Reve a đana iroci'i toto uta'atsu: Za vu ufaru na Tsuyahuda,† waru na Tsuroma, waru na Tsheleni.† Ama na abunda e de yi ta nu una, adama a na ubata u na a varai Yesu a akpata u ri alanga na lyuci shi. 21 Reve nan ganu a gbagbain a damma Bilatu, “She vu đana, ‘Mogono ma aza a Isra'ila’ wan, amma vu đana, ‘Vuma nda damma ta amu da mogono ma aza a Isra'ila.’”

22 Avu u usu, “N đana yi ta ne, waru ne da u ri.”

23 Ana asoja o kotoi mavara ma Yesu a akpata, reve a tara itana ya yi avu e ne'eshen bata nashi. Soja suru ta nu upasu wa yi. Reve fo a tara utugu wu uga'an wa yi, za na danai udavu diga zuva a cipa. 24 Reve a dammulai vani le, “She tsu karai ayi nda bata bata wan. Tsu yuwain anca'wa adama tsu reve za na aa tara yi.” Ili i nda i fara ta adama e ili i na Adanshi a Asula a dammai wo o'wo amayun:

“E ne'eshen ta itana i va vani le, avu a yuwan anca'wa adama o utugu u va.” ♦
Ayi nda gba, ayi da ili i na asoja'a a yuwain.

25 Mma va Yesu dana ta lo mishin a nge'en ma akpata obolo na mma ke'en va yi. Meri ka va Kiliyofa na Meri Magadaliya a dana ta lo fo. 26 Oojoro a na u cigai ♦ dana ta lo fo zuzu na mma va Yesu. Ana Yesu ene nle obolo, reve u damma mma va yi, “Vuma nda mawun ma wu ma da gogo.” 27 Reve u damma oojoro'o, “Ayi da mma va wu gogo.” Diga lo da oojoro o ndolo a tara niyi a tyo o u'wa wa yi.

Yesu kuwa ta
(Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49)

28 Yesu reve ta a na u kotoi de ulinga wa yi. Amma adama u lyawa Adanshi a Asula o o'wo amayun, reve u damma, “N ta uwwusa akuli!” ♦ 29 Meden ma dana ta lo tapu na mini ma alamu, avu asoja'a a tsupu pe ashidi. Dada a nla niyi o oosondori,†† reve a canana a zuwaa Yesu o una. 30 Ana Yesu sowoi mini'i, avu u damma, “U koto ta.” Avu u kadato aaci, reve u kuwa.

A sapai Yesu e eebele

31 Urana u nda Urana wi Ifo6i i da,† agba nu usana u tawa Ashibi a da za na wo o'woi abajini o urana waru Urana u Mapasa u da. Ana wo o'woi aza a Isra'ila a ciga a lyawa lipu le zuva va akpata'a† shi hali urana wa Ashibi, avu a pati Bilatu u lyawa asoja a kukuda ana a aza a na a danai de a akpata adama a kuwa go'o. Reve waru a cipato lipu le e ida. 32 Avu asoja'a a fara kuda ana a ama e re'e aza a na a danai zuva va akpata e eebele e Yesu. 33 Amma ana a rawai ubata wa Yesu, reve e ene u kuwa ta de, agba a kuda ana a yi shi. 34 Avu za ta atsuma a asoja'a tara ibata ya yi reve u sapa Yesu e eebele. Reve mpasa na mini mo uta. 35 Tsu reve ta ili i nda amayun a da, adama a na za na enei ne esu da dammai. U damma ta ne adama adu fo i usu. 36 Ili i nda i fara ta adama Adanshi a Asula† a shiwan: “Ko eetele a ta a yi aa kuda shi.” ♦ 37 Waru Adanshi a Asula o ro a damma ta, “A ta kalyuwa vuma na a sapai ni ibata.” ♦

♦ **19:24** Ica 22:18. ♦ **19:26** Yah. 13:23. ♦ **19:28** Ica 69:21; Ica 22:15. † **19:29** A yuwan ta ulinga na adanga a avu'un a na a tsu de “osondori.” Ayi da a yuwayin ulinga a Aatagada a Motaa a na o kyo'onuyi mpasa a nantsu vu 'wa va aza a Isra'ila (Mta. 12:22), waru a yuwan ta adanshi a yi bata ro atsuma a Adanshi a Asula. †† **19:31** Urana u Mapasa u ta gura o o'wo urana suru atsuma a ajuma. A aa'wan a na a varai Yesu a akpata wo o'wo ta urana wa Ashibi, adama o ndolo a kambato ta Ashibi'i abajini o urana. ♦ **19:36** Mta. 12:46; Mkc. 9:12; Ica 34:20. ♦ **19:37** Zak. 12:10.

Acidā e Yesu

(*Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Luk. 23:50-56*)

³⁸ Ana ili i nda i kotoi, reve Isuhu, vuma lyuci va Arimatiya, pati Bilatu ko u ta lyawa yi u tara lipu va Yesu. (Isuhu za vi itoni va Yesu da, amma usokowu, adama a na wu uwwusa ta wovon wa azagbain a Isra'ila.) Avu Bilatu usu, reve Isuhu 'yawa u tara lipu'u u kara na ayi. ³⁹ Nikodimu, za na shi tawai de ya Yesu na ayin, shewun ta Isuhu. Avu u tawaa na aguma a maguru e re na rawai uritowu ukpaku na a tsu tsuwaaan aakwakwa. ⁴⁰ Ama e re a nda a tara ta lipu va yi reve a katala yi akandaruruwa no okoro obolo na aguma'a. Ne da aza a Isra'ila a tsu yuwan na aa cido aakwakwa. ⁴¹ Ubata u mavara ma akpata'a u ta zuzu na aarumbu, atsuma a aarumbu'u aason a sa'avu a dana ta pe za na koto a yuwain ulinga na ayi shi. ⁴² Adama a na wo o'woi Urana wi Ifobi u da kafu Mapasa,† waru adama a na aaso'on a ri zuzu, dada a zuwai pe lipu'u.

20*Aason e Yesu a ta lyanga*

(*Mat. 28:1-8; Mak. 16:1-8; Luk. 24:1-12*)

¹ Nu usana wa Aladi ubata ubuwu ha6a, avu Meri Magadaliya kara a 'yawa a aaso'on, reve we ene aatali a aaso'on ugandaluwu utakatsuwu nu unantsu wa aaso'on. ² Reve u suma a 'yawa ya Bituru za na atsu de Simo obolo no oojoro o ro, [◇] za na Yesu cigai, avu u damma le, "A tara ta Zagbain pe a aaso'on, agba tsu reve ubata u na a zuwa niyi shi!" ³ Reve Bituru no oojoro'o a kara a 'yawa de. ⁴ Mere me le a dana ta e iladi, agba oojoro o ro'o a sara ta Bituru hali u fara rawaa yi. ⁵ Ana u kanza u kalyuwai atsuma a aaso'on, reve

we ene pe okoro goon, agba u uwa pe shi. ⁶ Dada Simo Bituru a rawa avu u uwa pe, reve we ene pe okoro'o. ⁷ We ene ta fo apadi o okoro a na a palayi urewesu wa Yesu na ayi. A kutsulu yi ta, reve wo o'wo upasu u ta. ⁸ Reve oojoro o ro'o, za na fara rawai a aaso'on fo u uwa pe. Reve we ene avu u usu a na a 'yasain Yesu atsuma a akwakwa. ⁹ (A mantsa mo ndolo koto a shi e reve ili i na Adanshi a Asula a dammai a na amayun a da a ciga a 'yuwan u 'yon atsuma o ukwa shi.) ¹⁰ Reve oojoro'o a kara a kamba o u'wa.

Meri Magadaliya enei Yesu

(*Mat. 28:9-10; Mak. 16:9-11*)

¹¹ Meri gba wi isawan ta a alanga a aaso'on e mesun. Reve u kanza u kalyuwa atsuma a aaso'on. ¹² Avu we ene pe nlingata ma Asula n re. A dana ta wotowu ni itana i uri waru a dana ta nden ubata u na lipu va Yesu shi. Za ta dana ta ubata a aaci za ta gba shi ubata wa ana. ¹³ Reve e ece yi, "Adama a nye vu ri e mesun?"

Avu u usu, "A tara ta Zagbain va, agba n reve ubata u na a zuwa niyi shi." ¹⁴ Ana Meri dammai ne, reve u vadala avu we ene Yesu mishin lo, agba u gura reve a na Yesu da shi.

¹⁵ Reve Yesu ece yi, "Adama a nye vu ri e mesun? Zane da vu ri e izami?"

Avu u yuwan majiyan gashi ayi da waa kalyuwusa aarumbu'u avu u damma, "Zagbain, nna avu da vu tarai lipu va Yesu, m pati wu ta vu yuwan ankuri, vu damma mu, adama n 'yawa n tara yi."

¹⁶ Avu u damma yi, "Meri."

Avu Meri vadala a tyo ya'a yi, reve u damma, "Rabboni!"† (Na Tsu'arama† "Rabboni" urevu wa yi ayi da "Manlu.")

¹⁷ Reve Yesu damma yi, "She vu reme mu wan, adama a na koto n kara a tyo ya Dada shi. Amma

◇ 20:2 Yah. 13:23.

vu *karā* a tyo ubatā o ojoro a va vu damma le, 'N tā karā a kamba ubatā wa Dada va za na ri fo Dada dū. Ayi da Asulā a va, waru ayi da Asulā a dū.' ”

¹⁸ Reve u karā u 'yawā u damma ojoro'o a na we ene tā Zagbain'in. Reve waru u damma le ili i u damma niyi.

Ojoro e Yesu e ene yi ta

(Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49)

¹⁹ Na ayin o urana wa Aladi o ndolo, avu ojoro'o o boloto a aasula a tā avu a katsu nantsu, adama a na a uwwusa tā wovon wa azagbain a Isra'ila. Reve Yesu tawā wi isawan e memere me le babu usan, avu u casa le, adansa, "N yuwan tā avasa i tsurā asuvu nden." ²⁰ Ana u dammai ili i nda, reve u roco le antsu e ekere a yi nā za ve eebele. Ojoro'o a shiwan tā na mazangā adama a na e te inda Zagbain. ²¹ Reve u dammisa, "Asuvu nden n danā obolo nā adū. Cine Dada va lyungu numu atsumā o uvadi, ne da fo maā lyungusu dū." ²² Avu wi ivuwaan le reve u damma, "Ushiyi Ruhu va Akiza. ²³ Nni i yuwaan ama gafura vu nusu le, Asulā fo u ta yuwaan le, o to o'wo nā gafura. Nnā gba i 'yuwan a yuwaan le gafura, Asulā fo u ta 'yuwan a yuwaan le gafura."

Yesu nā Toma

²⁴ Za ro atsumā a Kupanejere'e, Toma (za na waru a tsu de fo Mepishe), u danā obolo ne ele shi, a mantsa ma na Yesu rocoi aciyayi. ²⁵ Ana u rawai, reve akapi o ojoro a damma yi, "Tse ene tā Zagbain!"

Amma avu Toma damma, "Maā usu shi she nā me ene antsu e ekere a yi, waru she nā n ju'wan antsu'u na aakatsu a va ubatā u na ikusa i danāi, waru n oto ukere u va atsumā a wuntsu we eebele a yi."

²⁶ Ana a yuwain ajuma a tā, reve ojoro'o o bolotowiso a aasula'a,

waru Toma danā tā obolo ne ele. Reve a katsu nantsu vadamma nu ufaru, amma avu Yesu tawā wi isawisan e memere me le babu usan. Avu u casa le, reve u damma, "N yuwan tā avasa i tsurā asuvu nden." ²⁷ Reve u damma Toma, "Kalyuwā ekere a va. Zuwa aakatsu a wu antsu'u. Oto ukere wā wu e eebele a va. Vu lyawa mawasan a na vaā usu."

²⁸ Avu u usu yi, "Avu da Zagbain va nā Asulā a va."

²⁹ Reve u damma yi, "Vu usu tā o unā na ve ene numu. Aza aba'un a da aza a na e ene numu shi avu gba a usu."

Ili i na i zuwai Yahaya danai a aatagada a nda

³⁰ Ojoro e Yesu e ene yi tā a yuwusan iroci yi linga va asalama ro nā abundā aza a na a danai atsumā a aatagada a nda shi. ³¹ N dana tā ili i nda adama i usu a na Yesu da Zamawawa, Mawun mā Asulā, waru adama a na i usu niyi, i tā tsurā wuma.

21

Igolo tapu nā mugula

¹ A tyo de, reve Yesu rocowiso aciyayi ubatā wo ojoro a yi a nge'en m Mala mā Galili.* Apa cine ili'i i farai: ² Ojoro a yi nā abundā a danā tā lo: Simo Bituru, nā Toma (za na a tsu de Mepishe), nā Nataniya va Kana va Galili, nā muwun mā Zabadi, no ojoro e re o ro. ³ Reve Simo Bituru damma aza a yi, "Amu n tā 'yawā mereme ma mugula ni igolo."

Reve aza a yi a damma, "Atsu fo tsu tā 'yawā obolo nā avu." Avu a karā a 'yawā a wantsun u le. Agba e reme ko ili i shi na ayin o ndolo. ⁴ Ana usana u tawai nā wasasa, reve Yesu isawan a nge'en m mala'a, agba ojoro'o e reve a na Yesu da shi.

* 21:1 A tsu de tā fo Mala mā Galili Mala ma Tibariya.

⁵ Reve u de le, “Ama a va, i reme ta de mugula?”

Avu a usu, “O'o.”

⁶ Reve u damma le, “Variyi igolo i du usa'ani u wantsun u du, i te reme ozo o ro.” Reve a yuwan ne, avu igolo'o e reme mugula ma abunda hali a kuda o rono yi.

⁷ Reve oojoro a na Yesu cigai^o damma Bituru, “Zagbain da!” Ana Simo Bituru uwwai a na Zagbain da, reve wo oto utugu wa yi (adama a na u shi ta u fodo yi ana u danai o ulinga), avu wu teruwe a mini u reme udasu a tyo ubata wa Yesu. ⁸ Reve akapi o ojoro o toni yi atsuma a wantsu'un, uguzu ni igolo'o tapu na mugula. A dana alanga ni ida shi, alanga e le a dana ta zuzu na ana ukpakuta'atsu (300).[†] ⁹ Ana ojoro'o o utai atsuma a wantsu'un, reve e ene u ta ni ilyalya, waru u dana ta a zusun mugula na akinkina.

¹⁰ Avu u damma, “Tawai na mugula n ro n na i remei gogo.”

¹¹ Reve Simo Bituru kara u uwa atsuma a wantsu'un, reve u rono igolo'o a tyo e ida. Atsuma a yi mugula m gbagbain ukpaku na kupoton na aza a ta'atsu (153) n dana ta pe. Agba suru na ne igolo'o i kara shi. ¹² Reve Yesu damma le, “Tawai i lyuwa.” Ko za ta gba atsuma o ojoro'o gura ece yi, “Zane da vu ri?” shi, adama a na e reve ta a na Zagbain da. ¹³ Avu u 'yawa u tara ilyalya, reve u ca le. Reve waru u ca le fo mugula'a. ¹⁴ Ayi nda, ayi da wa ta'atsu a na u rocoi aciyayi ubata wo ojoro'o ana a 'yasan niyi atsuma o ukwa.

Yesu na Bituru

¹⁵ Ana o kotoi alya, reve Yesu ece Simo Bituru, “Simo mawun ma Yahaya, vu la'a ta aza a wu ciga mu?”

Avu u usu, “Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu.”

Reve u damma, “Vu lyuwato mukyokyon n va.”

¹⁶ Reve we ecishe yi we ire, “Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?”

Avu u usu, “Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu!”

Avu u damma, “Vu kalyuwa ikyon i va.”

¹⁷ Reve we ecishe yi wa ta'atsu, “Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?”

Bituru yuwan ta atsumolangu adama a na Yesu yuwan yi ta yeci hali uta'atsu ko u ciga yi ta. Adama o ndolo reve u damma Yesu, “Zagbain, vu reve ta ili suru. Vu reve ta a na n ciga nuwu.”

Avu Yesu damma yi, “Vu lyuwato ikyon i va. ¹⁸ N ta dansaa wu amayun, avu o ulobo, vu tso oto ta itana i na vu cigai, reve vu 'yawa ubata u na vu cigai. Agba na vu kutsa, vu ta bubaruwa e ekere a wu. Reve ozo o ro a nla wu avu a tara wu a tyo ubata u na vu cigai shi.” ¹⁹ (U damma ta ne adama u roco cine Bituru aa kuwa, reve u ca Asula tsugbain.) Reve u damma Bituru, “Toni mu!”

²⁰ Avu Bituru vadala reve we ene oojoro o ro, ^o za na Yesu cigai. Waru ayi da fo za na rafatoi Yesu ele a alya avu we ece, “Zagbain, zane da aa wina wu?” ²¹ Ana Bituru ene niyi, avu we ece Yesu, “Zagbain, ili i ne yaa cina yi?”

²² Reve u usu yi, “Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na ma kamba, te imini ya wu na adama o ndolo? Vu toni mu.”

²³ Adama o ndolo reve aalabari'i a baza atsuma a aza e Itoni a na, ayi nda wa kuwa shi. Agba Yesu damma ne shi. Ili i na u dammai ayi da, “Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na ma

^o 21:7 Yah. 13:23. [†] 21:8 Danshi udasuwa a tsu yuwan ta ulinga na ayi tsi ili yu uritosu i na a tsu de yadi na Tsunasara. Ana a ta'atsu a da a tsu yuwan udasuwa u ta. ^o 21:20 Yah. 13:23.

kamba, te imini ya wu na adama o ndolo?"

²⁴ Ayi oojoro† a nda ayi da u dammai ili i nda suru. U dana yi ta, waru tsu reve ta a na amayun a da waa dansa.

²⁵ Yesu yuwan ta ili i ro na abunda. Nna a dana ili i ndolo suru atsuma a atagada, n jiyar atsuma o uvadi suru a na aa tsura ubata u na waa rawa a na a zuwa atagada'a suru shi.

Ulinga wa Ajiya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka, vuma na danai Alabari a Sa'ani a Luka, ayi da waru u danai Aatagada o Ulinga wa Ajiya. U shi ta u ciga u damma ili i na i farai na aza e Itoni e Yesu. Aatagada o Ulinga wa Ajiya a fara ta ubata u na Aatagada a Luka a lyawai.

Ulinga wa Ajiya u damma ta ili i na i farai na ama a na a toniyi Yesu cina u kuwa. U damma ta cine ama a nda a yuwain mmalu a dansaa ama adama e Yesu, waru u damma ta cine ama a na a uwwai a yuwain. Ruhu va Akiza golo6o ta ama a nda waru u kamba le ta. Nu ufaru, ama a na a ri elentsu a ta a da goon a yuwusayin adanshi, ele da aza a Isra'ila. Ko atsuma a aza a Isra'ila ama o ro a 'yuwan ta a usu adanshi e le, waru o una ta aza e Itoni o ro adama e ili i na a dammai a aci e Yesu. A tyo de atsuma a aatagada a nda, Asula a zuwa ta aza e Itoni a damma ama e elentsu o ro koko'o adanshi e Yesu.

Ulinga wa Ajiya u damma ta cine ikaka ya aza e Itoni i bazai e ida ya Isra'ila. U damma ta cine Bituru, obolo na Bulu na akapi a ama a yuwain. U damma ta mpolo n na aza a na a vadalai usa'avu a yuwain, waru na cine a kambulai vani le upasu u le, waru na cine a lyunguyi ni ikambi tsara a kamba aza a na a vadalai usa'avu upasu u le. Ne tsunda tsa da a'isa aza e Itoni a farai cine tsu reve nle ana'an.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Urishelima (1:1-8:3)
2. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Yahuda na Samariya (8:4-12:25)

3. Bulu yuwan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (13:1-14:28)
4. A yuwan ta majiyan ma sa'ani atsuma a Urishelima (15:1-35)
5. Bulu yuwisan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (15:36-18:22)
6. Bulu yuwan ta mmalu ma ta'atsu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (18:23-21:16)
7. E reme ta Bulu atsuma a Urishelima (21:17-23:22)
8. A tara ta Bulu a tyo Kasariya (23:23-26:32)
9. A tara ta Bulu a tyo Roma (27:1-28:31)

A yasan ta Yesu

¹ Tiwofilu, a aatagada o ufaru u va n damma wu ta ili i na Yesu temei mayan obolo ni ili i na u ritosuyi, ² hali urana u na a tara niyi a tyo zuva.

Amma kafu a tara yi a tyo zuva da da u yuwayin ajiya† a na u dangwai adanshi a abula nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Ana u kuwai, u rocosu le ta aciyayi wuma, reve u roco le a na u 'yoyin na linga icu'un icu'un. U yuwan ta rana amunga a yuwusan adanshi adama o tsugono tsu Asula. ⁴ A yashi i na u danai a alya obolo ne ele, u damma le ta, "She i lyawa Urishelima wan.† Amma i puro she na nzuwulai n na Dada yuwain u shiwan ne'en, za na n damma ndu nu una u va, ⁵ Yahaya rumbu ta ama na mini. Aa jima shi, avu a rumbu du na Ruhu va Akiza."

A tara ta Yesu a tyo zuva

⁶ Ana ajiya a danai obolo na Yesu,† e eceshe yi ta, "Zagbain, gogo da va kambuwa aza a Isra'ila na tsugono tse le waru?"

⁷ Reve u usu le, "Dada da goon ri nu ucira u na woo fo6o yashi na mantsa'a, adu gba a ca du ucira u na yaa gura reve shi. ⁸ Amma i ta tsura ucira na Ruhu va Akiza† tawa du. I to o'wo aza a na aa

yuwan adanshi o unā u vā atsuma a Urishelima nā atsuma a Yahuda, nā Samariya, hali a tyo ukosu wu uvadi.”

⁹ Ana u dammai ne, ele a akanla, reve a tara yi a tyo zuva. Reve eleshe o ro a pupala yi, a gura enishe yi shi. ¹⁰ Ajiya'a lo a kalyuwusa yi a kara a tyo zuva, reve ama e re wotowu nā atugu a uri e isawan mishin zuzu ne ele. ¹¹ Reve a damma, “Adu ama a Galili, adama a nye i ri mishin a akanla zuva? Yesu na a tarai atsuma a du a tyo zuva, u ta tawisa ununa ye enei a tara niyi a tyo zuva.”

A dangwa ta aajiya o ro

¹² Ana ili i ndolo i farai, reve ajiya a lyawa Masasan ma Zetun, reve a yuwan mmalu u ta rawa ana ukpakukupa uta'atsu (3,000)* a kamba Urishelima. ¹³ Ana a kambai atsuma a lyuci gbain na a danai, reve a kumba o u'wa wa zuva u na a danai, ele da nan Bituru na Yahaya na Yakubu na Andarawu na Filibu na Toma na Batalamawu na Matta na Yakubu mawun ma Alfa na Simo za na fo a tsu de Bakanani,† na Yahuza mawun ma Yakubu. ¹⁴ Suru nle reve o boloto aciyele a yuwusan avasa kuci na majiyan ma ta, obolo na amaci o ro, na Merit mma va Yesu obolo na azawawa'a e Yesu suru.

¹⁵ Atsuma a rana ndolo ifolo ya ama ukpaku nu ushin (120) aza a na a cayi okolo a dana ta lo. Reve Bituru 'yon mishin, reve u damma, ¹⁶ “Aza a va, a ciga a 'yuwan o shiton Adanshi a Asula a na Ruhu va Akiza yuwain o unā wā Dawuda adama a Yahuza, za na uwai elime a aza a na e remei Yesu. ¹⁷ Yahuza vuma da na danai obolo na atsu,

waru Yesu dangwa yi ta tsara u yuwan ulinga na atsu.”

¹⁸ (Yahuza tsula ta ida ni ikebe i na u winai Yesu, reve u riya u cikato aaci, dada atsuma o bosoniyi, reve iliyatsuma suru yu uta a alanga. ¹⁹ Aza a na a ri nden suru atsuma a Urishelima a uwwa ta ili i na i farai, dada e deyi ubata'a “Akaladama” ne elentsu e le, ana Ubata wu Mpsa.)

²⁰ Reve Bituru lyuwa elime na adanshi, “U tu ufanu a Aatagada e Ica,† ‘U'wa wa yi wo o'wo ta uvaryi, she vuma danu pe wan.’

Reve waru u dammisa, ‘Tsugbain tsa yi nanza tara.’ †

²¹ “Adama o ndolo wo o'wo ta a ciga a 'yuwan a dangula vuma ro o unā u vuma ndolo. Vuma ndolo o o'wo u dana ta obolo na atsu a mantsa ma na Yesu Zagbain danai obolo na atsu. ²² Waru wo o'wo u dana ta na atsu a mantsa ma na Yahaya rumbuyi Yesu, hali urana u na a tara niyi e memere ma atsu a tyo zuva. Vuma na aa dangwa u ciga u 'yuwan woo o'wo za vu ucasu wa Alabari a Sa'ani adama o u'yosun wa Yesu obolo na atsu.”

²³ Dada a zagwai ama e re: Isuhu za na a tsu de Basaba za va aala Yusutu obolo na Mataya. ²⁴ Reve a yuwan avasa tsara a gura dangwa vuma sa'ani na ntsayi. Reve a damma, “Zagbain, vu reve ta ookolo a vuma suru, vu roco tsu vuma na vu cigai atsuma a ama e re a nda. ²⁵ Wo o'wo aajiya, u tara tsugbain tsa na Yahuza lyawai, adama a na u 'yawai ubata u na wu ntsaa niyi.” ²⁶ Reve a zuwa adanga a aci e le, reve Mataya lyuwa, reve u bolo na akapi kupa na za ta na buwai.

* **1:12** Atsuma e elentsu a na u danai ufanu, u damma ta a na alanga a yi a dana ta “mmalu ma Ashibi.” Wila wa aza a Isra'ila u tsu lyawa ta vuma yuwan mmalu n kilomita 1, ko u la'a akapi a mili wa'a atsuma o urana'a, ko udasuwa ukpakukupa (1,000). Gogo u ta yuwan gashi mmalu m mini kupa. (Mini ayi da a tsu de minti na Tsugana.) † **1:13** Ayi aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi. † **1:20** Ica 69:25.

2

Utawu wa Ruhu va Akiza

¹ Ana urana wa Abuki† o Urana wa Kupoton*† a rawai, aza e Itoni a dana ta ubata u ta. ² Ele lo babu urevu, dada a uwwai ilama diga zuva gashi abajini o upepu a da, reve u shiton u'wa'a suru u na a ri pe nden. ³ Reve ili i ro gashi elentsu a akina a tawa ya'a le, reve u cipa a aci e le. ⁴ Reve o shiton le suru na Ruhu va Akiza.† Reve e teme adan-shi ne elentsu o ro koko'o, cine Ruhu va Akiza ne'e nle.

⁵ Aza a Isra'ila a abunda a na a uwwusa wovon wa Asula a dana ta pe atsuma a Urishelima a yuwusan aganda a na a tawai bata bata. ⁶ Ana a uwwai ilama i ndolo, reve ama o boloto abunda. Reve a yuwan asalama lon, adama a na aza a na a ri lo suru a uwwa ta ifolo ya aza e Itoni a yuwusan adan-shi ne elentsu a lyuci le. ⁷ Reve a yuwan asalama a abunda, adansa, "Ashe aza a na a yuwusan adan-shi a nda aza a Galili a da suru shi?" ⁸ Cine wo o'woi suru ntsu tsu uwwa nle a adan-shi ne elentsu a tsu? ⁹ Atsu da pa nda aza a Paratiya na aza a Madaya obolo na aza a Elam na ama a Masapotomiya na aza a na o utai Yahuda na aza a Kafadokiya na ama e ida ya Pontu na aza a Asiya. ¹⁰ Na aza a Firijiya na aza a Bamafiliya waru na aza a Masar, na aza e ida ya Libiya zuzu na Kurani omocin diga Roma a na a matsain atsuma a adini a aza a Isra'ila na aza a na a vadalai a uwai atsuma a adini a tsu. ¹¹ Atsu da nda aza a Karita,† obolo na aza a Laraba suru ntsu tsu uwwa le ta a yuwusan adan-shi ne elentsu a tsu atsuma e ili i na Asula a yuwain." ¹² Reve suru nle a lamba ili i na aa yuwan, reve a uwa asalama,

adansa vane le, "Nye i da urevu wi ili i nda'a?"

¹³ Reve ozo o ro a uwa a yuwusaan le ulamu adansa, "Usowu u da a ri."

Adan-shi a na Bituru yuwain

¹⁴ Reve Bituru 'yon mishin obolo na akapi a ajiya kupa na za ta na buwai, avu u 'yasan udyo a yuwusaan le adan-shi, adansa, "Ama a Isra'ila na aza a na a ri nden Urishelima, i zuwa atsuvu yu uwwa ili i na maa damma du. ¹⁵ Ama a na ye eneshe nda a ri usowu shi, ana wo o'woi mant-sa ma na tsu ri gogo rumu kucci vu usana da. ¹⁶ Ayi ili i nda ayi da Juwe vumavasula dammai, ¹⁷ Asula a damma: 'A mant-sa mo ukosu n ta lyungu Ruhu va a 'yawa bata a ama.

Muwun n du obolo ne esheli a ta yuwan adan-shi o usokowu.

Olobo a du e te ene alavu alavu.

Mbara n du waru a ta yuwan alavu a abunda.

¹⁸ Amayun Ruhu va Akiza ta tawa ubata wa agbashi a va, ali na amaci a ta yuwan adan-shi a va a rana ndolo.

¹⁹ N ta yuwan ili ya asalama zuva, waru n to roco iroci e ida, mpasa na akina na mikyon n lima.

²⁰ A ta kambuwa urana irumbu, woto waru u to o'wo ushili ana mpasa

kafu urana wu Zagbain u tawa, urana u gbain u tsugbain.

²¹ A mant-sa mo ndolo ma da za na yuwain dewu atsuma a ala a Zagbain waa tsura iwawi.^{20†}

²² "Adu aza a va aza a Isra'ila, yu uwwa adan-shi a na maa yuwan. Yesu va Nazara da vuma na Asula a kucinaa ntsu a na u usu niyi. Amayun e ili i ndolo Asula o roco tsu ta e ili ya asalama i na u yuwain, ni iroci za na u yuwain. Ili suru

* 2:1 Abuki o Urana wa Kupoton waru a tsu de yi ta "Penteko," aala a abuki a da a na a tsu yuwusan a mant-sa ma na a tsu pada kucci, waru abuki'i a tsu yuwan yi ta o urana wa kupoton a na a yuwain Abuki a Mapasa. Urana u nda urana kupoton da dana i na a 'yasan Yesu atsuma o ukwa. ◇ 2:21 Juv. 2:28-32.

i fara t̄a e esu ā d̄u. ²³ A ca d̄u t̄a āyi, reve yu una yi o ure u mavara a akpata.† I yuwan t̄a ili i ndolo ni ikambi ya aza a na e revei Wilā shi. Nā ne suru, Āsulā e reve t̄a ili i ndolo i ta fara suru. U yuwan t̄a ifōbi i ndolo nu ujimu. ²⁴ Reve gba Āsulā a 'yāsan yi atsumā a akwākwa, reve u kambuwā yi wuma. Babu cine ukwā waa gura guzā yi. ²⁵ Reve D̄awuda yuwan adanshi adama ā yi,

'Kuci d̄a n revei a na Zagbain ri ōbolo nā āmu.

Adama a na u ri o ukere usa'ani u va,

babu ili i na maa uwwa wovon.

²⁶ Adama o ndolo ookolo ā va a t̄a asuvu nden,

eelentsu ā va a t̄a nā mazānga, lipu va waru t̄a d̄anā nu uzuwu wo okolo.

²⁷ Waa lyawa wuma u va a aason shi,

waa lyawa Mawun ma Akiza mā yi maa shama shi.

²⁸ Vu roco mu t̄a ure u wuma.

Vu shiton mu t̄a nā mazānga adama a na vu ri ōbolo nā āmu.' ◊

²⁹ "Aza a va aza a Isra'ila, n ta yuwusaan d̄u adanshi babu wovon adama a akaya ā tsu D̄awuda. D̄awuda kuwā t̄a waru ā cido yi t̄a, waru aason ā yi a t̄a pa ōbolo nā ātsu hali ana'an. ³⁰ Āyi vumav̄sulā d̄a, u reve t̄a Āsulā a yuwaan yi t̄a nzuwulai na akucunu, a nā u t̄a zuwa za ro mogono atsumā ā muwun n tsukaya mā yi, ununa u zuwai D̄awuda o'woi mogono. ³¹ D̄awuda ta zuwusa okolo e ili i na yaa fara elime adama o u'yosun wu Zamawawa,† adansa, aa lyawa lipu va yi a aason shi, waru lipu va yi aa shama shi.

³² Āsulā a 'yāsan t̄a Yesu'u atsumā a akwākwa, atsu waru tse ene t̄a ne esu ā tsu. ³³ A ca yi t̄a tsugbain o ukere usa'ani wā Āsulā, waru u

ushi t̄a Ruhu va Akiza o ukere wa Dada ununa a yuwain nzuwulai. Gogo waru Yesu ca tsu t̄a Ruhu va Akiza. Ili i na tsee eneshe, waru tsāa uwwusa d̄a nda. ³⁴ D̄awuda d̄a kumbai zuva shi, amma āyi na aciyayi u damma t̄a,

'Āsulazuva a damma t̄a Zagbain va: "D̄anu o ukere usa'ani u va,

³⁵ she nā n zuwa n'yuwatan mā wu a apata a ana ā wu." ' ◊

³⁶ "Adama o ndolo, aza a Isra'ila suru e te reve a na Yesu ndolo za na a varai a akpata,† Āsulā a kambuwā yi t̄a Zagbain nā Zamawawa."

³⁷ Ana a uwwai ne, reve ili'i i ju'wan okolo e le, reve e ece Bituru na akapi a ajiya a na a buwai, "Aza a va, nye i d̄a tsāa yuwain?"

³⁸ Āvu Bituru damma le, "She i vadala,† tsarā ā rumbu d̄u atsumā a ala e Yesu Zamawawa, waru a yuwaan d̄u gafura vu unusu u d̄u. I t̄a tsurā une'e u Ruhu va Akiza.

³⁹ Nzuwulai n nda za d̄u d̄a nā muwun n d̄u, ōbolo na Atakpaci. Amayun a d̄a maa dansaa d̄u, ili i nda adama a aza a na Āsulazuva Āsulā ā tsu ee d̄e ā tyo e ekere ā yi a d̄a."

⁴⁰ Reve Bituru yuwan alajiya o uga'an adansa, "N ta patishi d̄u i wawa aciyād̄u atsumā e ili i na yaa cina ama e iwuya a nda." ⁴¹ Reve aza a na a uwwai ili i na Bituru dammai, reve ā rumbu† le. O urana u ndolo ama a na a dashi toniyi a rawa t̄a ama ukpakukupa uta'atsu (3,000).

Ununa nden mā aza e Itoni n danai

⁴² Reve a zuwā okolo e le suru o uritosu wa ajiya nā muwwulai, a lyuwusa ilyalya ōbolo, na avasa.

⁴³ Reve wovon u reme le suru, adama a na Āsulā a yuwain ili ya asalama ni iroci yā ābundā e ekere ajiya'a. ⁴⁴ Aza a na a cayi okolo o ̄bolotosu t̄a ubat̄a u t̄a, reve ā karā a nkambulai ni itana i le. ⁴⁵ A tsu

wina t̄a itana ni ida i le, mantsa ma na ozo o ro a ri ni ili i na yaa damatosun le. ⁴⁶ Usana suru a tsu 'yawa t̄a a Aa'isamapada na majiyan ma t̄a. A tsu lyuwusa t̄a ilyalya a 'wa le obolo na mazanga no okolo a t̄a, waru a lyuwusa t̄a ilyalya yi Zagbain, ⁴⁷ na a yuwusayin Asula ica. A tsura t̄a isa'ani ubata wa ama. Usana suru Zagbain dashishi le ta ama aza a na a tsurai iwawi.

3

Aakutsuma a kambā t̄a gbaga

¹ Ama a tsu 'yawa t̄a a Aa'isamapada a mantsa ma rumu ta'atsu vu urana. Urana u ro, Bituru na Yahaya† a 'yawa t̄a adama a yuwan avasa. ² Ana a rawai zuzu nu unantsu wa Aa'isamapada u na a tsu de Unantsu u Sa'ani reve e ene aakutsuma a na a matsain ukutsumu a na a tsu tanu, reve a zuwa yi, adama u yuwusan ipati. ³ Ana we enei Bituru na Yahaya azama a uwa a Aa'isamapada, reve u pati le ikebe. ⁴ Reve Bituru na Yahaya a kalyuwa yi ulobonu, avu Bituru damma, "Kalyuwa tsu!" ⁵ Avu aakutsuma'a u kalyuwa le na majiyan ma na ee ne'e yi ikebe.

⁶ Dada Bituru dammai, "N ri ni ikebe i na maa ca wu shi. Amma n ta ca wu ili i na n ri na ayi, atsuma o ucira wa ala e Yesu Zamawawa za va Nazara 'yon wala." ⁷ Reve u reme yi ukere usa'ani, reve u kamba 'yasan yi. Ana u yuwain ne, reve ana na alu a yi a kambā gbaga, reve o o'wo mejege. ⁸ Avu wu 'yawan, reve wi isawan mishin na ana a yi. Avu u kara a mmalu. Hali u kara a mmalu nu u yuwin ogoḍiyo a cibalasa Asula. Avu u kara a uwa a Aa'isamapada ne ele. ⁹ Ama a na a danai pe suru e ene yi t̄a a mmalu waru a uwwa yi t̄a a cibalasa Asula. ¹⁰ Ama a yuwan t̄a asalama lon, ana e enei ili i na i farai, a na aakutsuma a na a tsu

danusu o Unantsu u Sa'ani a yuwusan ipati i da kambā gbaga.

Bituru yuwan t̄a alajiya atsuma a Aa'isamapada

¹¹ Reve ama a jika a cina vuma'a uguzu na Bituru na Yahaya ubata u na a tsu de Makisa ma Sulemanu. Avu ama a na a danai pe suru a uwa asalama e ili i na i farai. ¹² Ana Bituru enei ama o bolotoi reve u teme alajiya adansa, "Aza a Isra'ila, nye i da ili ya asalama a na aakutsuma'a u kambā gbaga? Waru nye i zuwai i ri a akanla a tsu, vamma tsu yuwan t̄a ili'i nu ucira wa aciyatsu na aḅula a tsu? ¹³ Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu n na nkaya n tsu u yuwayin aganda, ayi da u tawayi aagbashi a yi Yesu na tsugbain. Ayi da Yesu na i 'yuwain, reve i ca yi e ekere a Bilatu,† ko na Bilatu shi t̄a ciga u lyawa yi. Avu i damma Bilatu a na i ciga yi shi. ¹⁴ Za va akiza da u danai, waru za vi isa'ani da, reve i 'yuwan yi avu i damma Bilatu lyawaa du za mona ma ama. ¹⁵ Reve yu una za vu ucasu u wuma wa Asula, amma Asula a 'yasan yi t̄a. Atsu gba tse ene t̄a ne esu a tsu amayun a nda. ¹⁶ Ucawu wo okolo atsuma a ala e Yesu da a kambato'i aakutsuma a nda gbaga e esu a du. Vuma na ye enei da, waru i reve t̄a ununa vuma nda shi ukutsumu. Ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu da a kambato niyi gbaga a makakan ma du.

¹⁷ "Aza a va, n gura t̄a reve ili i na i yuwayin Yesu, i yuwan yi t̄a o ulambu wu urevu, hali ulambu wu urevu'u u kara a tyo e ekere a azagbain a du. ¹⁸ Amma Asula a zuwa t̄a amasula a yuwan adan-shi adama a Zamawawa de nu ujimu, a na u to sowo atsumalima e ili i nda suru, waru u shiton t̄a nzuwulai'i. ¹⁹ Vadalai i lyawa unusu u du suru, reve i vadala i kuru Asula, adama i tsura ga-fura vu unusu u du. ²⁰ Ne da yaa

tsurā mantsa mā wivuwun ubatā wā Ḃsulā, waru u tā dashi lyunguwisā dū nā Yesu za na u dangwai wo o'wo Zamawawa. ²¹ Zuva Ḃa Yesu āā Ḃana hali mantsa ma na āā kambāto ili suru usa'avu, ununa Ḃsulā a yuwain nzuwulai nu ujimu, e ekere a amasulā a akiza. ²² Musa damma tā, 'Ḃsulā a tā 'yasan vumavasulā tsā vā atsumā a ama ā dū. I polo atsuvu ulobonu yu uwwa ili i na waa damma dū.' ♦ ²³ Waru Musa damma tā, 'Za na uwwai ili i na vumavasulā'a u dammai shi ā to utāā yi atsumā a ama ā Ḃsulā, reve o una yi.' ♦

²⁴ "Waru amasulā diga Sama'ila† a yuwan tā adanshi e ili i na aa yuwusan ana'an. ²⁵ ḂḂu Ḃa muwun ma amasulā o ndolo, waru i tā pe atsumā a akucunu† a nzuwulai n na Ḃsulā a yuwayin nkaya n dū. U damma tā Ibrahim,† 'Adama a mawun mā tā atsumā o ugundo wā wu n ta zuwaa uvadi maḂulā aba'un.' ♦ ²⁶ Amma ana Ḃsulā ā 'yasa'in aagbashi ā yi Yesu, u lyungu yi tā ā 'yawa atsumā a ama ā dū aza a Isra'ila o ufaru, u zuwaa dū tā aba'un, reve u vadala dū āzā ā tā tā diga o unusu u dū."

4

Ereme tā Bituru nā Yahaya

¹ Bituru nā Yahaya atsumā a adanshi, reve nan ganu nā zagbain vā adugari ā Ḃa'isamapada na aza a Sadukiya*† ā tāwā ubatā u na ā ri. ² Ḃa Ḃana tā nā atsumolangu a na ajiya e re'e ā Ḃana† o ritosu ama a na, Yesu kuwā tā waru u 'yon tā. Ne Ḃa fo āā 'yasan akwakwā ā kambā wuma. ³ Reve e reme le nu ulivu, avu a zuwa le o u'wa wa ali hali usana. ⁴ Ama nā abundā a na a uwwai alajiya e le a vadala tā, hali abundā a ali ā āzā e Itoni a rawa

zuzu nu ukpakukupa uton (5,000), babu nā amaci nā muwun.

⁵ O urana we ire, reve azagbain a aza a Isra'ila, na mbara, nā munlu n Wila o boloto Urishelima. ⁶ Hanana aabara a nan ganu fo u Ḃana tā lo, nā Kayafa, nā Yahaya† nā Iskandari ne edenge o ro va aabara a nan ganu. ⁷ Reve ā tāwā no ojoro e re'e ā makakan me le. Ḃvu e ece le, "Nu ucira ko na ala a zane Ḃa i yuwayin ulinga u ndolo?"

⁸ Reve Bituru za na Ḃana† tapu nā Ruhu va Akiza, damma le, "Azagbain nā mbara mi ida i tsu, ⁹ i ta yuwusan tsu yeci i nda adama a na tsu yuwain isa'ani ā tyo ubatā wā akutsuma'a? I ciga tā i reve ununa u kambāi gbaga? ¹⁰ Lyawai n damma dū hawun hali na ama a Isra'ila, u kambā tā gbaga atsumā a ala nu ucira wā Yesu Kristi na utai Nazara. Vuma na i varai a akpata, agba Ḃsulā ā 'yasan yi tā atsumā ā akwakwā. ¹¹ A yuwan tā adanshi ā yi atsumā a Adanshi ā Ḃsulā, ubatā u na a danai,

'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi Ḃa wo o'woi ikyun yu ucira atsumā o usaa.' ♦

¹² "Za lo ā tsurā iwawi† ubatā wu za ro shi! Waru ala† a za ro o lo atsumā o uvadi u nda na ama ee de reve ā tsurā iwawi shi."

¹³ Reve azagbain a yuwan asalama lon, ana e enei Bituru nā Yahaya a gura yuwain adanshi ā makakan me le okolo nden, adama a na ama a Ḃa a na ā ri nu urevu u makaranta shi. Waru a gura tā reve ama a Ḃa a na ā Ḃana† obolo nā Yesu. ¹⁴ A gura damma le ili i ro shi, adama a na e ene tā vuma na ā kambāto†i gbaga na ajiya'a mishin ā nge'en n le. ¹⁵ Ḃvu azagbai'in a damma Bituru nā Yahaya a lyawa ukobu'u. Reve a uwa ndammulai vāni le.

♦ 3:22 U.Wl. 18:15. ♦ 3:23 U.Wl. 18:19. ♦ 3:25 Ufr. 22:18. * 4:1 Aza a Sadukiya obolo a ama a azagbain a Yahuda a Ḃa, aza a na ā usuyi adama o u'yosun wā akwakwā shi. ♦ 4:11 Ica 118:22; Mak. 12:10; Luk. 20:17.

16 E ecelei t̄a aciyele, “Nye tsaa yuwan na ama a nda? Tsaa gura wasan a na a yuwain ulinga wa asalama shi. Adama a na ama a Urishelima suru e reve t̄a ili i na i farai. 17 Amma tsu zuwaa n̄le utyo adama ili'i i yuwan ābunda ātsuma a ama a tsu wan. Waru tsu ta zuwaa le utyo she a dashi yuwaan za ro adanshi a ala e Yesu wan.” 18 Reve e dewishe ajiya'a o ukobu u le, āvu a damma le she a dashi yuwan adanshi ko uritosu adama a ala e Yesu wan.

19 Reve Bituru n̄a Yahaya a usu le, “I ta majiyan Asula a ta la'a ciga tsu toni du ko ayi? 20 Tsaa gura lyawa adanshi a sa'ani a na tse enei waru tsu uwai shi.”

21-22 Āvu ama suru a kara a yuwusaan Asula ica adama e ili i na i farai: Vuma na yuwain a'wan amunga ukutsumu u kambai gbaga. Adama o ndolo azagbain a Yahuda e reve ununa aa ca Bituru n̄a Yahaya ātsumalima shi. Reve a ca le wovon, reve a lyawa le a kara.

Aza e Itoni a yuwan ta avasa

23 Diga na a lyawa nle, reve Bituru n̄a Yahaya a bunga aza e le aza e Itoni, reve a damma le ili i na nan ganu a gbagbain n̄a mbara n dammai. 24 Ana aza e Itoni suru a uwai ili i na i farai, reve o bolo okolo e le. Āvu a 'yasan udyo a yuwusan avasa, “Mogono ma Gbain, za na yuwain zuva ni ida, na mala ni ili i na i ri pe suru. 25 Vu yuwan ta de adanshi nu ujimu n̄a Ruhu va Akiza e ekere a akaya a tsu mogono Dawuda agbashi a wu, adansa,

‘Adama a nye ama o uvadi a yuwain upan?

Adama a nye ama aa lungusa mantsa me le e ili ye pere?

26 Ngono mu uvadi n fobo ta uvon, reve azagbain

o bolo aci a 'yuwan Zagbain n̄a Zamawawa va yi.’ ◊

27 “Ili i nda i fara ta pa Urishelima. Hiridu Antiba, na Bontu Bilatu gwamna, na Atakpaci na ama a Isra'ila suru o boloi aci e le, reve a 'yuwan Yesu, aagbashi a akiza a wu, za na vu foboi wo o'wo Zamawawa. 28 Mejege ma da, ili i na a yuwain suru, a yuwan le ta ununa vu yuwain de adanshi nu ujimu. 29 Gogo Asulazuva, uwua iwuya i na a dansa, reve vu ca tsu agbashi a wu okolo o ugbamu a mantsa ma na tsaa yuwusan alajiya a adanshi a wu. 30 Vu lyungu nu ucira wu ukambatosu gbaga, nu ulinga wa asalama a wu, waru ili i nda suru i fara na ala a aagbashi a wu Yesu.”

31 Ana o kotoi avasa a nda, āvu usaa u na a danai u jingada, reve suru nle a shiwan n̄a Ruhu va Akiza. Āvu a yuwan alajiya a adanshi a Asula no okolo ugbamu.

Banaba ca ta ida ya yi

32 Aza e Itoni suru a dana ta no okolo na asuvu a ta, reve e ene utsuru u na a ri na ayi za le da goon shi, dada a kambusai aciyele vani le. 33 Āvu ajiya'a a ca urevetyowu wu ukwa nu u'yosun wa Yesu Zagbain nu ucira, waru a tsura ta isa'ani ya ābunda e ekere a Asula. 34 A dana nu ulambu shi, adama a na mantsa a tyo mantsa ama a na a danai ni ida na 'wa biti a winasa le ta, āvu a tawusaa ni ikebe'e wira u ta. 35 Āvu a casu ajiya'a ikebe'e reve a casu aza a na a cigai ikambi.

36 Apa iroci yi ili i na a yuwusain, vuma ro shi ta lo za na a tsu de Isuhu za na ajiya'a a cayi aala Banaba (za na urevu wa yi u da Mawun mo Udashishi wo Okolo). Ayi za ve elentsu e Levi a da, waru u tawa ta diga Kuburu ida i memere ma mini. 37 U dana ta ni ida, reve u wina yi, āvu u tawaa ajiya'a ni ikebe'e, tsura a ca aza a na a cigai ikambi.

5

Ananiya na Safiratu

¹ A yuwan ta vuma ro na a tsu de Ananiya, za na ayi na ka va yi, Safiratu, a winai ida i le. ² Avu a salalaji a damma mejege wan ko iyan i da a winai ida'a. Ana a winai reve u tawaa na akapi e ikebe, avu u damma ikebe i dafa ndolo suru.

³ Reve Bituru damma yi, "Ananiya adama a nye vu lyawai Malef ma uwai o okolo a wu? Vu yuwaan ta Ruhu va Akiza epen, avu vu zuwaa aciyawu akapi e ikebe'e. ⁴ Itana'a aza a wu a da vu ta gura wina ko vu kuda wina le, cine vu cigai da vaa yuwan. Ko na vu winai itana'a, ikebe'e aza a wu a da na vaa gura yuwan une'e ne ele. Adama a nye vu yuwain tsunda? Atsu da vu yuwayin epen shi, amma Asula a da vu yuwayin epen."

⁵ Diga na Ananiya uwwai adan-shi o ndolo, reve u riyaa e ida reve u kuwushi. Aza a na a uwwai ili i na i farai, a uwwa ta wovon lon. ⁶ Reve olobo a 'yon avu a katala yi no okoro, reve e shede yi o uta, avu a cido yi.

⁷ A tyo a mantsa me irumu i ta'atsu a na vali va yi kuwai, avu ka va yi uwa, babu na u revei ili i na i farai. ⁸ Avu Bituru ece yi, "Ikebe i na avu na vali va wu i winai ida i du i da nda?"

Avu ka'a u usu, "Ee, ikebe i dafa ne."

⁹ Reve Bituru damma, "Cine tsa da adu ra i salalaji i yuwan cu'un vi ili i nda? Adama a nye i boloi aci i lyungwa Ruhu va Asulazuva? Kalyuwa o unantsu, vu te ene ana o olobo a na a cidoi vali va wu, waru a ta tanu wu fo o uta a alanga."

¹⁰ Lo da u riyashi a makakan ma yi avu u kuwa. Ana olobo'o a uwai, avu a cina yi ukwa. Reve e shede yi o uta, avu a cido yi a nge'en ma aason a vali va yi. ¹¹ Reve wovon u

reme aza e Itoni lon obolo na ama a na a uwwai ili i na i farai.

Ajiya a kambato ta ama a abunda gbaga

¹² Ajiya a yuwan ta ulinga wa asalamaf ni iroci yi ili ya asalama lon atsuma a ama. Waru aza e Itoni o tsu boloto ta usana suru a Aa'isamapada e ebele a na a tsu de Makisa ma Sulemanu. ¹³ Amma, adama o wovon, ama na abunda a kawan uwa obolo ne ele shi. Agba suru na ne, ama a casu le ta tsugbain. ¹⁴ Suru na ne ali na amaci na abunda a cayi okolo a Zagbain. ¹⁵ Adama o ulinga wa asalama u na ajiya'a aa yuwusan, hali a kara a tawusaa na aza a mballa e re mulyuci a agada e le na a avalu e le, a majiyan ko ululu wa Bituru u ta ju'wan ozo o ro e le a kambaga gbaga a mantsa ma na waa karalaji. ¹⁶ Ama na abunda a tawaa ta na aza a na a danai nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima, diga mulyuci n na n ri zuzu na Urishe-lima. Waru a kambato le ta gbaga.

A ca ta ajiya atsumalima

¹⁷ Aabara a nan ganu na aza a Sadukiya a kara ta a tsushu'un na ajiya adama a malyuwa me elime ma na aa yuwusan o ulinga u le. ¹⁸ Dafa e remei ajiya'a avu a zuwa le o u'wa wa ali. ¹⁹ Na ayin avu malingata ma Asula ma tawa, avu u kpatu'wa unantsu wu u'wa wa ali'i, reve wu utaa le pe. ²⁰ Avu u damma le, "Kara a 'yawa a makisa ma Aa'isamapada, i damma ama alabari a wuma a sa'avu a nda." ²¹ Usana a matawaa, avu ajiya'a a uwa a Aa'isamapada ununa malingata ma Asula ma damma nle, reve e reme uritosu wa ama.

Ana aabara a nan ganu na aza a na a danai lo obolo a rawai, reve e de obolo ya Azagbain a Mbaraf obolo na azagbain a Isra'ila. Reve a lyungu nlingata n ro n 'yawa o u'wa wa ali'i, a tawa ne ele. ²² Ana nlingata'a n 'yawai o u'wa wa ali'i,

a cina le pe shi, dāda a kambushi ubaṭa wa azagbai'in, aṅu a damma le ili i na a cinai. ²³ Reve a damma, “Tsu rawa ṭa o u'wa wa ali'i, aṅu tsu cina unantsu'u ukpatowu, nā asoja mishin o unantsu'u. Amma ana tsu katsu'wai, tsu cina pe za shi.”

²⁴ Ana zagbain va adugari na nan ganu a gbagbain va Aa'isamapada uwwai ili i na i farai, a gura reve cine ili'i i farai shi. Aṅu a kara a majiyan cine ili'i yoo o'wo.

²⁵ Ele pe aṅu za ro uwa u damma, “Gogo tsunda ama a na i zuwai o u'wa wa ali'i a ṭa de a Aa'isamapada o ritosu ama!” ²⁶ Adama a nda a da zagbain va adugari na adugari a yi e remei ajiya'a a tyo ubaṭa e ifolo. Ko na wo o'woi adugari'i e reme le nu ukadu shi, adama o wovon u na ama aa vara le na atali.

²⁷ Ana a ṭawai na ajiya'a ubaṭa e ifolo'o, reve aabara a nan ganu a damma, ²⁸ “Tsu damma du ṭa a alanga e eteshe, ‘She i dashi yuwan uritosu atsuma a ala e Yesu wan.’ Amma adu da nda i kotoi Urishe-lima suru nu uritosu u du atsuma a ala a yi, aṅu waru i tawaa tsu nu ukwa wa yi.”

²⁹ Reve Bituru na ajiya o ro a usu, “U la'a ṭa ulobonu tsu toni Asula a na tsoo toni vadilima. ³⁰ Yu una ṭa Yesu ana i vara niyi a akpata,† agba Asula a nkaya n tsu a 'yasan yi ṭa atsuma a akwakwa. ³¹ Asula a zuwa yi ṭa o ukere usa'ani wa yi u zuwa yi ṭa Mogono na Za vi Iwawi. Asula a yuwan ṭa ne, tsara u ca aza a Isra'ila ure u na aa vadala tsara a tsura gafura vu unusu u le e ekere a Asula. ³² Tsu gura ṭa damma amayun e ili i nda, adama a na tse ene ṭa ne esu a tsu, ne da fo Ruhu va Akiza, za na wo o'woi une'e wa Asula e ekere a aza a na o toniyi Asula.”

³³ Ana nan ganu a gbagbain na azagbai'in a uwwai ili i na ajiya'a a dammai, reve a suduwa asuvu. Hali a shi a ciga o una le. ³⁴ Ele pe aṅu vuma ro na a tsu de

Gamaliya, za ṭa atsuma a Afarishi waru manlu ma Wila 'yon mishin. Aṅu u damma a tara ne'en ajiya'a o utā a alanga ke'en. ³⁵ Aṅu u damma nan ganu'u na azagbai'in, “Ama a Isra'ila, i yuwan majiyan ulobonu e ili i na i farai a yuwusaan ama a nda. ³⁶ Koto u jima shi, a na Tuda dammai ayi vuma vu ucira da. Ama a tyo ukpakunashi (400) o toni yi ṭa. Amma ana o una niyi, ogoro a yi e bete'we ṭa suru. Agba ko ili i ro tsu tsura shi. ³⁷ Yahuza va Galili da ṭawai acapa a yi a mantse me mekeke ma ama. Aṅu u zuwa ama a 'yasan ama ugbozu, agba ayi fo o una yi ṭa reve ogoro a yi e bete'we fo suru. ³⁸ Asala a na maa ca du, ayi da i lyawa ama'a a yuwan ili i na aa yuwan. Nnu ucira wa aciyele a da aa yuwusan uritosu ni ili ya asalama a nda, a ṭa ṭawa a kalama. ³⁹ Amma nnu ucira wa Asula u da aa yuwusan ili i nda, yaa gura putsaa le a lyawa shi. I ta cina aciyaḍu a nlangi na Asula.”

⁴⁰ Reve obolo a ama'a a usu asala a yi. Aṅu e de ajiya'a a uwa o ukobu reve a faba le. Aṅu a zuwaa le utyo, she a dashi yuwan alajiya atsuma a ala e Yesu wan, aṅu a lyawa le.

⁴¹ Aṅu ajiya'a a lyawa obolo'o na mazanga ma na Asula e ene ṭa a ṭa no okolo ugbamu u na o sowo atsumalima adama e Yesu. ⁴² Usana suru a tsu 'yawa ṭa a Aa'isamapada a yuwusan uritosu a dansaa ama Yesu Zamawawa† da. Waru a yuwusan ṭa ne a 'wa wa ama.

6

A dangwa ṭa aza e ikambi e cin-dere

¹ A mantse ma na aza e Itoni a karai a dashishi abunda, agba suru nle aza a Isra'ila a da. Aṅu ozo o ro a na a yuwusan Tsuheleni† a uwa adanshi a tyo ubaṭa wa aza a na a yuwusan Tsuyahuda,†

adansa, “Nna a kambusa nruna usana suru, nruna n tsu n tsu tsura unata na aza e le shi.”

² Dada Kupanejere'e o bolotoi aza e Itoni suru, reve a damma, “Woo lobono tsi icinai nu ulinga wa alajiya wa adanshi a Asula, reve tsu reme adama e ilyalya shi. ³ Aza a tsu, dangulai ama e cindere atsuma a du, aza a na i revei a ri na Ruhu va Akiza, nu urevu, tsu ta zuwa ulinga u nda e ekere e le. ⁴ Atsu gba'a tsu zuwa ugbozu ubata wa avasa na alajiya nu uritosu wa adanshi a Asula.”

⁵ Reve asala'a u yo'ono aza a na o bolotoi'i suru. Reve a fara dangula Istifanu vuma na ri nu ucawu wo okolo na Ruhu va Akiza lon. Reve o toni na Filibu, na Burukoro, obolo na Nikana, waru a dangula ta Timan, na Baramina, na Nikola va Antakiya, Takpaci na uwai o ure wi itoni wa aza a Isra'ila. ⁶ Reve a tara ama e cindere'e a tawa ne ele a makakan ma ajiya, reve ajiya'a a kuruwa le ekere avu a yuwaan le avasa.

⁷ A yuwan ta alajiya a adanshi a Asula ubata suru. Reve aza e Itoni a dashi abunda lon atsuma a Urishelima, hali nan ganu va aza a Isra'ila fo na abunda a ca okolo e le.

E reme ta Istifanu

⁸ Reve Istifanu, vuma na tsuraj isa'aniƙ nu ucira wa Asula lon, u yuwan linga va asalama ni iroci e memere ma ama. ⁹ Reve urana u ro ama o ro a na a ri a aa'isa a na a tsu de Aa'isa a Agbashi a na a Lyawai, a uwa mawasan na ayi. Ele aza a Isra'ila a na o utai diga Kurani, na Iskandariya, na Kilikiya, ni ida ya Asiya i da. ¹⁰ Agba ko vuma ta gura yuwan nronuloi na ayi shi, adama o urevu u na Ruhu va Akiza ca niyi.

¹¹ Usokowu dada a zuwai ama o ro a yuwaan Istifanu epen ana, “Tsu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama a tyo e ekere a Musa, hali na Asula fo.”

¹² Reve adanshi'i u 'yasan ugbozu wa ama na munlu n Wila ma adini na azagbain. Reve e reme Istifanu avu a tawa na ayi ubata wa azagbain o uge'etosu u na a tsu de Azagbain a Mbara. ¹³ Reve aza e epe'en a damma, “Vuma nda u tsu yuwusan ta adanshi e iwuya adama a Aa'isamapada na Wila wa Musa. ¹⁴ Tsu uwwa yi ta adansa a na Yesu va Nazara u to boso Aa'isamapada a nda reve u vadala agadu a Musa a na a lyawaa ntsu.”

¹⁵ Ana a uwwai ne, reve vuma biti atsuma a azagbain u vara akanla a Istifanu, reve e ene urewesuwu wa yi e ikanasa ana malingata ma Asula.

7

Istifanu yuwaan ta azagbain adanshi

¹ Reve aabara a nan ganu e ece Istifanu, “Ili i na aa dansa a aciyawu amayun a da?”

² Dada Istifanu tsu usu, “Adu aza a va na azagbain, poloo numu atsuvu! Mogono ma Asula za tsugbain mo roco ta aciyayi ya Ibrahim akaya a tsu e ida ya Masapotomiya kafu Ibrahim tyo e ida ya Haran. ³ Asula a damma yi ta, ‘Vu 'yon vu lyawa ida i na a matsan nuwu na ama a wu, reve vu tyo e ida i na moo roco wu.’”

⁴ “Dada Ibrahim 'yoyin e ida ya aza a Kaldiya, reve u danu Haran hali ukwa wa abara a yi. Reve Asula a tawato yi pa e ida i na i ri nden gogo. ⁵ Agba Asula a ca yi agadu e ida'a shi, waru ko udasuwu u ta wi ida'a u ca yi shi. Amma Asula a yuwan ta nzuwulai n na waa ca yi ida'a ayi na limatan vu ugundo wa yi ko na u shi na mawun ne'en shi. ⁶ Agba Asula a damma yi ta, ‘Limatan va wu ta yuwan limocin e ida i ro ubata u na oo sowo atsumalima ana agbashi hali a'wan ukpakunashi

(400). ⁷ Agba n ta zuwa ida i na i zuwai aza a Isra'ila tsugbashi atsumalima. Waru o ukosu u tsugbashi a to utā adama a yuwaan mu aganda ubata u nda.' ◇ Ili i na Asula a dammai da nda.

⁸ “Waru Asula a yuwaan ta Ibrahim akucunu† a mapada mo uryumbu† a mantsa'a. Dada i zuwai a padai Ishiyaku mawun ma Ibrahim uryumbu ayi na ayin kunla nu umatsun. Ishiyaku da tawa u matsain Yakubu, reve Yakubu matsan nkaya n tsu kupa ne ejere.

⁹ “Ele nkaya n tsu ana a ri a tsushu'un na Isuhu zawa'a le, reve a wina yi wo o'wo aagbashi e ida ya Masar. Agba Asula a shi ta obolo na ayi. ¹⁰ Reve gba u wawa yi atsuma a atsumalima a yi. Avu Asula a zuwa yi u tsura icigi e ekere a Firi'awuna,† mogono ma Masar, adama a na Asula a ca yi ta urevu u na u karalai. Dada i zuwai Firi'awuna ca niyi tsugbain tsi ida tsa Masar na tsugbain tsu u'wa tsa yi suru.

¹¹ “Reve ambulu a uwa e ida ya Masar suru ni ida ya Ka'ana,† na atsumalima lon, hali nkaya n tsu n lamba ilyalya. ¹² Avu ana Yakubu uwwai ishina i ta de e ida ya Masar, reve u lyungu nkaya n tsu n 'yawa n tsula. ¹³ O u'yawu we ire u le dada Isuhu revetyoi aciyayi e ekere a aza a yi, reve a tara le o roco Firi'awuna.

¹⁴ “Reve Isuhu lyunguwa dada va yi Yakubu na ama a yi adama a tyo Masar ama kupocindere no ozo o ton da suru suru. ¹⁵ Dada Yakubu† tyoyi Masar. De da ayi na nkaya n tsu n kuwai. ¹⁶ Reve a pura etele e le suru a tyo Shekem, de da a cido nle a aason a na Ibrahim tsulai ni ikebe† e ekere o olobo a Hama.

¹⁷ “Ana mantsa ma na Asula oo shiton nzuwulai ma yi ya Ibrahim ma rawai zuzu, reve ama a tsu

a dashi abunda atsuma a Masar. ¹⁸ Avu wo o'wo mogono ma sa'avu ma kumba tsugono tsa Masar, agba u ri nu urevu wi ili i ro adama a Isuhu shi. ¹⁹ Avu mogono u yuwaan ama a tsu ugbozu u wuya, reve u roco le atsumalima, hali u zuwa le a varishi muwun n le adama a kuwa.

²⁰ “A mantsa mo ndolo ma da a matsain Musa mawun ma sa'ani. Mbara ma yi m bana yi ta woto ta'atsu o u'wa u le. ²¹ Na aapa reve wo o'wo le ko a ciga ko a 'yuwan a vari yi, reve usheli u mogono u tsura yi, reve u kungwato yi ana mawun ma yi. ²² Reve o rito Musa urevu wa aza a Masar suru, reve wo o'wo nu ucira atsuma a adanshi na atsuma o ulinga waru.

²³ “Ana u rawai a'wan amunga, urana u ro, reve u damma lyawa u 'yawa u bura ama a yi, ama a Isra'ila. ²⁴ A mantsa ma dada we enei vuma va Masar e le'eshe vuma va Isra'ila. Dada Musa rawai adama u wawa yi, reve u tsupaa yi wu una za va Masar'm. ²⁵ U ta dansa aza a yi e te reve Asula a lyungu yi ta u wawa le, agba a gura reve shi. ²⁶ Ana usana u tawai waru, reve wu utisa mabura me le, avu we ene ama a Isra'ila e re a nlangi. Avu u ciga wu kasa le. Avu u damma, 'Ili i ta i da i ri, adama a nye yaa amatonloi?’

²⁷ “Reve za vi igishi caco Musa a nge'en, avu u damma yi, ‘Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu u tsu?’ ²⁸ Vu ciga ta vu una mu ununa vu unai vuma va Masar yon?’ ◇ ²⁹ Ana Musa uwwai ne, dada u sumai u lyawai ida'a, reve u reme limocin e ida ya Midiya, ubata u na u matsain olobo e re a yi.

³⁰ “Ana a yuwain a'wan amunga, urana u ro atsuma o ogozo zuzu na Masan ma Sinai,† reve malingata ma Asula ma tawa ya Musa atsuma e elentsu a akina a madala

o molopu. ³¹ Ana Musa ene niyi, reve u reme asalama e ili i na wee inda. Ana u rawai zuzu adama we ene, dada wu uwwai udyo wa Asulazuva a dansaa yi, ³² 'Amu da Asula a nkaya n du Asula a Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu.' Reve Musa reme meje'en adama o wovon, u dashi gura kalyuwa ili'i shi.

³³ "Reve Asulazuva a damma yi, 'Fodo atan a wu adama a na ubata u na vu ri ubata wa akiza u da. ³⁴ Me ene ta atsumalima a na ama a va a ri o sowuso a Masar,† waru mu uwwa ta mbala mo okolo n le. N cipa ta adama n wawa le. Tawa gogo, n ta lyungu wu a kamba e ida ya Masar.' ◇

³⁵ "Dada Asula a lyunguwisa vuma na ama a yi a 'yuwain de, za na a dammai, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu a aci a tsu?" Ni ikambi i malingata ma Asula ma na ma tawai ya'a yi o molopu ma na ma danai a madala, ma da mo o'woto niyi zagbain na zamawawa le. ³⁶ Nu uyuwusan wu ulinga wa asalama, dada wu utaa nle e ida ya Masar a pasalai Mala ma Shili.† Na a 'yawi elime na acapa, hali a yuwan a'wan amunga atsuma o una.

³⁷ "Musa na aciyayi u damma ta ama a Isra'ila, 'Asula a ta dangwa vumavasula tsa va atsuma a ama a du.' ◇ ³⁸ Musa dana ta obolo no obolo a ama atsuma o una. Waru malingata ma Asula ma yuwan ta adanshi na ayi a Masasan ma Sinai, na adanshi a abula. Ne da u ca ntsu adanshi a wuma'a.

³⁹ "Avu nkaya n tsu n 'yuwan ili i na Musa dammai, avu a 'yuwan a zuwaa yi atsuvu, reve a shi a ciga a vadala a kamba Masar. ⁴⁰ Avu a damma Haruna,† 'Yuwaan tsu musula n na maa tsu walaa elime, adama a na tsu reve ili i na i yuwain Musa za na utaa ntsu

atsuma a Masar shi.' ◇ ⁴¹ Reve a ruma amali ana madindim, reve a yuwaan yi kucci, na abuki reve a zangana e ili i na a rumai ne ekere e le. ⁴² Dada Asula a vadala nle ucina. Reve u lyawa le a 'yawa o toni urana, woto, ni italyo'o o o'wo musula n le, ununa u ri pe udanu a aatagada a Amasula:

'Ama a Isra'ila, i yuwaan mu kucci na sadaka

atsuma a a'wan amunga a na i danai atsuma o una shi.

⁴³ I 'yasan ta masa'a† ma amali ubata u na aa yuwusaan aamali Mole aganda

na aamali a talyo'o ma du Rafani, i yuwan ta amali o ndolo, avu i yuwaan le aganda.

Adama o ndolo i ta uwa a tsugbashi e ida ya Babila† alanga!' ◇

⁴⁴ "Reve nkaya n tsu n tanu Oogodo o Ucuwusan† adama a cuwan ni ili i na Asula a yuwaan nle o una. A yuwan yi ta ni ifobi ununa Asula o rocoi Musa. ⁴⁵ Ana a yuwain a'wan o ro, avu Josuwa† uwa elime o uvon a aci e ida ya Atakpaci a na Asula a gbarai e ida i ndolo. A tara ta Oogodo'o a tyo a ndanata n sa'avu n le. A yuwusan ta ulinga na ayi a tyo mantse ma Dawuda. ⁴⁶ Dawuda tsura ta icigi e ekere a Asula, hali u pati a lyawa yi u suwaa Asula a Yakubu Aa'isamapada. ⁴⁷ Amma Sulemanu† da tawai u suwa niyi.

⁴⁸ "Agba avu wo o'wo Mogono ma Asula ma tsu danu o u'wa u na vadilima suwai shi, ununa vumavasula dammai, ayi a yuwusan adanshi a Asula,

⁴⁹ 'Zuva ndanata n tsugono n va n da,

uvadi waru udasata u va u da.

Ubatu u ne u da yaa gura suwaa mu?

I ta gura suwaa mu wivuwatan?

⁵⁰ *Amu* da n yuwain ili biti *atsuma* a zuva ni ida ne ekere a va shi?" [◇]

⁵¹ "Adu agbawata, aza a na okolo e le a ri mejege shi, aza a na atsuva a du a ri u'ulu. I ta yuwusan nronuloi na Ruhu va Akiza kuci. Ununa nkaya n du n yuwusain, ne da yaa yuwusan. ⁵² *Atsuma* a amasula zane da nkaya n du n 'yuwain shi? Hali gba o una aza a na a yuwain adanshi o utawu wu Za va Abula na i winai hali yu una yi. ⁵³ Ko a na i ushiyi Wila wa Asula e ekere a nlingata ma Asula, ne da i 'yuwain a kuru yi mejege suru suru."

Mona ma Istifanu

⁵⁴ Ana azagbain a Isra'ila a uwwai ne, reve a uwwa upan lon, hali a uwa maluma ma akatsu adama o upan. ⁵⁵ Istifanu gba ana u ri na Ruhu va Akiza, reve u zuwa esu a yi zuva avu we ene tsugbain tsa Asula. Avu we ene Yesu mishin ubata u tsugbain o ukere usa'ani wa Asula. ⁵⁶ Reve u damma le, "Kalyuwai, me ene ta zuva ukpatu'u, reve me ene Mawun ma Vuma mishin ubata u tsugbain o ukere usa'ani wa Asula!"

⁵⁷ Reve a ula atsuva e le na akatsu o oruwo lon. Reve a zura yi nu u ta. ⁵⁸ Reve o utaa yi o ugyuru, da da a uwai mavara ma yi na atali. Reve aza a na a shi lo a uwwa niyi a adanshi o fodo atugu e le o boloto le a makakan mo ulobo u na a tsu de Shawulu.*

⁵⁹ Ele a vuvarasa yi, reve Istifanu yuwan avasa u damma, "Yesu Zagbain, ushi wivuwun u va." ⁶⁰ Ana u dammai ne, da da u kingyoi reve u damma nu ucira, "Asulazuva she vu tara le nu unusu wan." Da da u kuwai.

8

¹⁻² Shawulu shi ta atsuma a aza a na a usuyi ili i na a yuwain a

* **7:58** Shawulu: A tyo de a tawa ta e de vuma nda na aala Bulu, waru u tawa ta wo o'wo za vi Itoni ya abula e Yesu Kristi Zamawawa.

mantsa ma na o unai Istifanu. Reve ama o ro aza a na a yuwusaan Asula aganda a tawa a cido Istifanu na mesun lon.

Aza e Itoni e bete'we ta adama a atsumalima

Reve urana u ndolo atsumalima lon a uwa e ekere a aza e Itoni a na a ri Urishelima. Reve aza e Itoni suru e bete'we a tyo Yahuda na Samariya,† she ajiya goon a da e isawain Urishelima.† ³ Reve Shawulu gba'a u uwa a garasa bata bata a casu aza e Itoni atsumalima lon. U uwusa ta a 'wa nu u remi ali na amaci nu u barusu nle o u'wa wa ali.

Alajiya a Filibu e ida ya Samariya

⁴ Reve aza a na e bete'wei a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani.† ⁵ Reve Filibu safa a tyo a lyuci gbain atsuma a Samariya reve u uwa a yuwusaan le alajiya a Zamawawa de. ⁶ Ana ama a uwwai, waru e enei linga va asalama a na Filibu yuwain, reve o polo atsuva lon. ⁷ Reve o utaa otoni a lima na abunda atsuma a ama, avu otoni a lima'a a uwa yisaali lon. Ozo o osowi a lipu na akutsuma na abunda a kambata gbaga. ⁸ Adama o ndolo, reve a uwa mazanga atsuma a lyuci'i suru.

⁹ Vuma ro shi ta pe a lyuci'i za na a tsu de Simo a yuwusan tsuboci kuci. Ama a lyuci'i a shi ta a yuwusan asalama a yi, u shi ta a tarasa aciyayi ili i ro. ¹⁰ Ama a Samariya zagbain na mawun a shi ta a tsu yuwusan adanshi a yi, adansa a na, "Vuma nda ta nu ucira wa Asula, a tsu de yi ta Za vu Ucira." ¹¹ Reve a kambuwa ugbozu ya'a yi adama a na u jima ta a yuwusaan le linga va asalama o ure u tsuboci. ¹² Ana ama a usuyi alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula a ala e Yesu a na Filibu yuwaan nle, avu

a rumbu le ali na amaci. ¹³ Reve ayi Simo fo na aciyayi u ca okolo a yi, avu a rumbu yi. Reve u reme itoni ya Filibu ubata u na u tyoyi biti. Ana we enei iroci na linga va asalama a na a yuwusan reve u uwa asalama lon.

¹⁴ Ana ajiya a na a ri Urishelima a uwwai ama a Samariya a usu ta adanshi a Asula, reve a lyunguwa le Bituru na Yahaya. ¹⁵ Ele gba ana a rawai reve a yuwaan le avasa adama a tsura Ruhu va Akiza, ¹⁶ adama a na koto shi Ruhu va Akiza'a u cipaa le shi. A shi ta a rumbu le goon na alaf e Yesu Zagbain. ¹⁷ Reve a kuruwa le ekere, dada a tsurai Ruhu va Akiza.

¹⁸ Ana Simo enei nu ukurusu we ekere u da a tsu tsura Ruhu va Akiza, dada u shi u cigai u ca Bituru na Yahaya ikebe. ¹⁹ Avu u damma, "Ca numu cu'un vu ucira u nda fo, adama za na n kuruwayi ukere suru u tsura Ruhu va Akiza!"

²⁰ Reve gba Bituru usu yi, "Vu ta kuwa avu ni ikebe ya wu suru, adama a na vu zuwai ni ikebe i da a tsu tsura une'e wa Asula." ²¹ Vu pe na akunda atsuma o ulinga u nda shi, ko ke'en, adama a na ookolo a wu a ri mejege na Asula shi. ²² Vu vadala† vu lyawa iwuya ya wu, vu pati Asula adama u yuwaan wu gafura vi ili i wuya i na vu sokoi o ookolo a wu. ²³ Adama a na me ene ta vu ta na tsushu'un, waru vu tu ugbedegu nu unusu.

²⁴ Reve Simo usu u damma, "Patiya numu Mogono ma Asula adama ko ili i ta e ili i na vu dammai i tsura mu wan."

²⁵ Ana Bituru na Yahaya rocoi amayun a adanshi o Mogono ma Asula, reve a kamba Urishelima a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a mulyuci ma aza a Samariya na abunda.

Filibu na vumagbain va Habasha

²⁶ A mantsa mo ndolo reve malingata ma Asula mo ro ma damma Filibu, "Yon vu safa uyagi vu kuru ure wo ogozo u na wu utai Urishelima a tyo Gaza." ²⁷ Reve u 'yon u reme ure, dada u ga'ain na zagbain vi izuwa* o tsugono tsu ka Kandakatu vi ida ya Habasha. U shi ta u 'yawa Urishelima adama u yuwan aganda. ²⁸ Ayi a makambaa nden e keke vi ido va yi, avu u uwa desununa a Aatagada a Ishaya vumavasula. ²⁹ Reve Ruhu va Akiza damma Filibu, "Wala a rawa zuzu na keke vi ido i ndolo, vi isawan lo na vuma'a."

³⁰ Dada Filibu sumai a rawa zuzu dada u tsu uwwa yi e desununa a aatagada a Ishaya† vumavasula. Avu we ece yi, "Vu te reveshe ili i na vee desununa?"

³¹ Avu u usu, "Te gba? She na za ro cuduwa mu." Reve u pati Filibu kumba u danu na ayi. ³² Ubatu u na u shi e desununa u da nda,

"O rono yi ta a tyo ubata u mapada ana kyon,†

ununa magiri'i ma tsu dana kpaku ubata wu za na oo kukoduso yi eleme,

ne da ko una wa yi u kpatu'wa shi.†

³³ O roco yi ta atsumalima hali a putsaa yi ni ili i na i ri mejege.

Zane da aa gura ca alabari a limatan a muwun ma yi na muwun mu ugundo ma yi?

Babu za, adama a na o kodoi wuma wa yi atsuma o uvadi." ◇

³⁴ Avu zagbai'in u damma Filibu, "Damma mu, vumavasula nda adanshi a zane a da waa yuwusan? Adanshi a aciyayi ko za ro?" ³⁵ Reve Filibu kpatu'wa una wa yi u teme nu ubata u na

* **8:27** E elentsu a aza a Heleni a ta dansa zagbain na o fodoi arawa. † **8:32** Atsuma o ubata'a, ayi kyon u ta ne eleme o uga'an. Za ro ta gura kukodo eleme'e reve u yuwaan ununa ko utugu babu o una yi. ◇ **8:33** Isha. 53:7-8.

wee desununa'a, aƵu u yuwaan yi adanshi a Alabari a Sa'aniƵ e Yesu.

³⁶ Ele atsuma a mmalu, reve a rawa a mini mo ro. AƵu zagbain'in u damma, "Nda mini! Nye yaa putsaa aa rumbu mu?"

[³⁷ AƵu Filibu usu u damma, "Na vu usu Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da, n ta rumbu wu."

Reve vuma'a u usu, "N usu ta Yesu Mawun ma Asula ma da.]"[†]
³⁸ Reve u zuwa e isawaton keke yi ido'o. Reve ele ra a uwa a mini'i, reve Filibu rumbu yi. ³⁹ Ana o utai a mini'i, reve Ruhu Mogono ma Asula ma kafa Filibu, agba zagbain'in u dashi ene yi waru shi. Reve u kara a mazanga ma yi. ⁴⁰ Agba reve e ene Filibu a lyuci a Azatu. Reve u kandaruwa ilyuci suru a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, hali u rawa Kasariya.

9

Shawulu kambata za vi Itoni

¹ Shawulu lyuwa ta elime a casu aza e Itoni atsumalima lon, adansa a na u to una le. Reve u 'yawa ya aabara a nan ganu, ² reve u pati u ca yi mpepelime a 'yawa a 'alisa atsuma a Dimaska. U zamishi ta ufolu wa aci u le, tsara nu u tsura pe aza a na o toniyi Ure wu Zagbain u lyungwa le, ali na amaci, tsara waru u tawa ne ele wunlu a akani atsuma a Urishelima. ³ Ana u rawai zuzu na Dimaska adama o ulinga u ndolo, babu san reve ekan o uta de zuwa u kandaruwa yi. ⁴ Reve u riya e ida, reve wu uwwa uɗyo, adansa, "Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?"

⁵ Reve u damma, "AƵu da zane, Zagbain?"

Reve uɗyo'o u damma yi, "Amu da Yesu za na voo bongishi. ⁶ 'Yon vu uwa atsuma a lyuci ndede, a ta damma wu ili i na vaa yuwan."

⁷ Reve n'utsa mu mmalu ma yi a kudata a yuwan adanshi, a ta

uwwusa uɗyo agba e ene vuma shi. ⁸ Reve Shawulu 'yon, ana u kpatu'wai esu a yi u gura ene shi. Reve e reme yi ukere reve a tawato yi Dimaska. ⁹ U yuwan ta rana ta'atsu urumbanu, u lyuwa shi agba u sowo shi.

¹⁰ A mantsa'a za vi Itoni ro danta ta pe atsuma a Dimaska, za na a tsu de Ananiya. Zagbain yuwaan yi ta adanshi atsuma a alavu alavu, adansa, "Ananiya."

Reve ayi u usu, "Amu da nda Zagbain."

¹¹ Reve Zagbain'in damma, "'Yon vu 'yawa o ure u na a tsu de Ure u Mejege. Vu 'yawa o u'wa wa Yahuza ve ece ko vuma va Tarsu ta pe za na ri na aala Shawulu. U ta lo a yuwusan avasa ubata'a. ¹² N roco yi ta alavu alavu a vuma na a tsu de Ananiya a uwa, u zuwaa yi ukere adama we enishe ure."

¹³ AƵu gba Ananiya usu u damma, "Zagbain n sowo ta a uwwusa adanshi a vuma nda'a o una wa ama na abunda, adama e iwuya ya abunda a na u yuwain ama a akiza a wu atsuma a Urishelima. ¹⁴ Ayi da nda nan ganu a gbagbain a ca niyi ucira u reme vuma na yuwain avasa atsuma a ala a wu."

¹⁵ Reve Zagbain damma yi, "AƵu de 'yawa adama a na ayi vuma na n dangwai da tsara u yuwan ulinga u va, tsara u revetyo ala a va atsuma a Atakpaci, na ngono, na aza a Isra'ila. ¹⁶ Amu na aciyawa n to roco yi cu'un va atsumalima a na woo sowo adama a ala a va."

¹⁷ Reve Ananiya 'yawa reve u uwa o u'wa'a, aƵu u canana ukere wa yi aƵu u ju'wan Shawulu, u damma, "Moron ma va Shawulu, Yesu Zagbain da lyungu numu a tyo ya'a wu. Yesu za na roco nuwu aciyayi o ure u na vu kuruyi. U ciga wu ta tsara vu dashi gura ene ure,

[†] 8:37 Ayi uguzu u nda wu pe atsuma a akuci a atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a na a ri uɗanu nu ujimu shi.

reve waru o shiton wu na Ruhu va Akiza.”¹⁸ Babu usan reve ili i ro i riyā diga pe esu'u gashi akaḡa, daḡa we eneshi ure. Avu u 'yon, daḡa a rumbu niyi.¹⁹ Reve u lyuwa ilyalya daḡa u tsurashi ucira.

Shawulu yuwan ta alajiya atsuma a Dimaska

Reve Shawulu yuwan rana re obolo na aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Dimaska.²⁰ Babu a jima, daḡa Shawulu temei alajiya e Yesu atsuma a a'isa a aza a Isra'ila, adansa Yesu da Mawun ma Asula.²¹ Reve aza a na a uwwa niyi suru a kara a asalama, adansa, “Ayi nda ayi da vuma na unusai aza e Itoni, reve waru u bete'we le, ele aza a na e desu atsuma a ala o ndolo shi? U tawa ta pa tsara u reme le, reve wu nla le na akani, reve waru u 'yawato le a makakan ma nan ganu a gbagbain shi?”²² Reve Shawulu dashi tsura ucira atsuma a alajiya a yi. Agba aza a Isra'ila atsuma a Dimaska a gura polo yi a adanshi a yi shi, a na Yesu da Zamawawa va amayun.

²³ Ana a yuwain rana meketeci, avu aza a Isra'ila† a yuwan ifobi i na oo una Shawulu.²⁴ Reve ayi wu uwwa ifobi i le. A zuwusa ta esu e le usana nu ulivu o unantsu wu ukari u lyuci tsara o una yi.²⁵ Na ayin, avu ojoro a yi a tara yi, reve a talyuwato yi atsuma a aasaka na wungu wu ukari.

Shawulu kambata ta Urishelima

²⁶ Ana Shawulu tawai Urishe-
lima, u yuwan ta atyo a na waa yuwan tsara u bolo aci no ojoro.† Avu suru nle a uwwa wovon adama a na a usu ko ayi oojoro a da shi.²⁷ Avu Banaba tara yi a tyo ubata wa ajiya. Reve u damma le ununa Shawulu enei Zagbain o ure. Reve waru u damma le cine Zagbain yuwaan niyi adanshi, na cine Shawulu yuwain alajiya

adama e Yesu a lyuci va Dimaska babu wovon.

²⁸ Diga lo daḡa Shawulu remei ma'uwa na wu uti obolo ne ele atsuma a Urishelima. Reve u uwa alajiya atsuma a ala a Zagbain, babu wono babu wovon.²⁹ Reve u uwa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila a na a yuwusan Tsheleni,† reve u uwa mawasan ne ele. Avu a zamishi ure u na oo una yi.³⁰ Ana aza a yi a uwwai ili i na i ri pe, daḡa a tara niyi a 'yawa Kasariya avu a tara yi a wantsun a kambata Tarsu.

³¹ Mantse mo ndolo ma da aza e Itoni a Yahuda, na Galili, na Samariya, a tsurai nden n lafiya. Aza e Itoni a tsara ta ucira, reve a dashi abunda ni ikambi ya Ruhu va Akiza a yashi i na a danai a mmalu na Zagbain.

Bituru yawata Japa na Lida

³² Reve Bituru kandarawa ubata suru tsara u kalyuwa le. Ayi atsuma a akandariya, reve u tawa u cina aza a akiza a lyuci va Lida.³³ A lyuci daḡa u cinai vuma ro za na a tsu de Iniyasu na mbala n tsukutsuma a'wan kunla.³⁴ Reve Bituru damma yi, “Iniyasu, Yesu Zamawawa kambato wu ta gbaga. 'Yon vu kutsulu aavalu a wu.” Babu usan, reve u 'yoshin.³⁵ Reve ama a Lida ni ida ya Sharana suru a vadala a tyo ubata wu Zamawawa ana e enei Iniyasu a mmalu.

Bituru kambato ta Dokas wuma

³⁶ Atsuma a lyuci va Japa ka ro za vi Itoni dana ta pe za na a tsu de Tabita a na Dokas* na Tsheleni. Ka'a u zuwa ta aciyayi u yuwan ulinga u sa'ani, reve waru u dana a kambusa alambi.³⁷ A yashi'i u banakan ta, reve u kuwa. Ana a sumba niyi reve o voton yi a aasula a zuva.³⁸ Ana a uwwai Bituru ta Lida, lyuci na ri zuzu na Japa, reve a lyungu ama e re a lyawa Japa a

* **9:36** Aala a Tabita na Tsu'arama, Dokas na Tsheleni ele ra urevu u ta u da le. Urevu u le u da mere'on.

'yawa a damma yi, "Yuwan ankuri, tawa gogo, she vu jima wan."

³⁹ Reve Bituru 'yon u kuru le. Ana u rawai, avu a 'yawa to yi a aasula a zuva. Nruna suru e isawan ta zuzu na ayi, e mesun. Reve a uwa o rocosu atugu na akapi e itana i na Dokas u yuwaan nle ayi obolo ne ele.

⁴⁰ Reve Bituru utaa le suru, reve u kadato u yuwan avasa. Reve u vadala a tyo ubata wa aakwakwa'a, reve u damma, "Dokas 'yon." Reve u kpatu'wa esu. Ana we enei Bituru reve u 'yon u danu. ⁴¹ Reve Bituru cananaa yi ukere avu u kamba yi tsara u 'yon. Reve u de aza e Itoni obolo na nruna, dada u roco le a na Dokas kambai wuma.

⁴² Adanshi o ndolo a uwa ta bata suru atsuma e ida ya Japa. Reve ama a abunda a vadala a tyo ubata wu Zagbain. ⁴³ Bituru yuwan ta rana re a lyuci va Japa, o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan.

10

Bituru na Kaniliya

¹ Atsuma a Kasariya vuma na a tsu de Kaniliya dana ta pe atsuma a yali ya asoja, u dana ta atsuma a Asoja a Italiya. ² Ayi vuma va abula da. U ta uwwusa wovon wa Asula, ayi na muwun ma yi suru. U tsu kambusa ta ama a na a ri ni ili shi. U tsu yuwusan ta avasa kuci a tyo a Asula.

³ Urana u ro, zuzu na rumu ta'atsu vu ulivu, reve we ene malingata ma Asula a alanga e eteshe atsuma a alavu alavu, u tawai ubata wa yi, adansa, "Kaniliya!"

⁴ Reve u zuwaa yi esu atsuma o wovon, reve u damma, "Zagbain nye i da?"

Reve malingata ma Asula ma damma yi, "Avasa a na vaa yuwusan ni ikambi ya alambi a na vaa yuwusan u rawa ta a makakan ma Asula. Gogo Asula a uwwa ta avasa a wu. ⁵ Gogo lyungu ama a 'yawa Japa tsara e de Simo za na ee desu Bituru. ⁶ Za na cu'wain o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wa yi u ri zuzu na mala."

⁷ Ana malingata ma Asula ma na ma yuwaan niyi adanshi ma karai, reve u de agbashi e re a yi, na soja ro, za na a uwwusa wovon wa Asula, atsuma a aza a na a yuwusaan yi ulinga kuci. ⁸ Ana u damma nle ili'i suru, avu u lyungu le a 'yawa Japa.

Bituru ene ta alavu alavu

⁹ Ana usana u tawai, cina urana u rawa a aci, agbashi a Kaniliya atsuma a mmalu, dada a rawai zuzu na lyuci'i. Avu Bituru kumba o u'wa wa zuva tsara u yuwan avasa. ¹⁰ Reve wu uwwa ambulu, hali u ciga u lyuwa ilyalya. Agba ele pe atsuma e ifobi yi ilyalya, avu we ene alavu alavu. ¹¹ Reve we ene zuva kpatu'wa, ni ili i ro a cipusa oroci a aapalutsu o umuna ne elentsu a nashi uguzu a tyo e ida. ¹² A aapalutsu'u cu'un vi inama suru a ta pe: inama ya ana a nashi, ni inama yi ikatapu, na nnunu.* ¹³ Reve wu uwwa udyo adansa yi, "Bituru, 'yon vu pada, reve vu tama."

¹⁴ Reve u damma, "Zagbain, o'o! A wuma u va koto n tama cu'un va yi shi, adama a na atsu tsu tsu ta na Wila u na tsu tama le shi, adama a na a ti idaba."

¹⁵ Reve udyo'o u dammisa yi, "She vu yuwan mawasan na Asula wan. Nu u damma u tu ulobonu she vu damma u lamba ta ulobonu wan."

* **10:12** Atsuma a aapalutsu'u inama i ro i dana ta pe a na aza a Isra'ila a tarai a tu ulobonu adama o utamu, waru ozo o ro a dana ta pe a na a tara nle a ri idaba i na aa gura tama shi.

16 U tsurā tā alavu alavu o ndolo toto uta'atsu. Reve a palu'ushi aapalutsu'u a tyo zuva.

17 Bituru danā tā a majiyan, ko cu'un va alavu alavu e ne da we enei. Reve ama a na Kaniliya lyunguyi a rawa a lyuci'i, reve e ece u'wa wā Simo. Ana a rawai, avu e isawan mishin o unantsu. 18 Avu a yuwan azo'wa, e eceshe ko Simo na a tsu de Bituru cu'wan tā ubatā'a.

19 A mantsa ma na Bituru danai a majiyan ma alavu alavu o ndolo, reve Ruhu damma yi, “Ama a ta'atsu a da ndolo e izami ya wu. 20 'Yon vu cipa vu kuru le. She vu lyawa ookolo a wu a 'yon wan, adama a na amu da n lyungu nle.”

21 Reve Bituru cipa u cina ama'a, avu u damma le, “Amu dada i ri e izami. Nye i zuwai i ri azama mu?”

22 Reve a damma yi, “Yali† ya asoja ya Roma da, za na a tsu de Kaniliya lyungu ntsu. Vuma va abula da, za na a uwwusa wovon wa Asula. Aza a Isra'ila suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani a aci a yi. Ayi da malingata ma Asula ma dammai u lyungu tsu ubatā wā wu vu tawa, tsara wu uwwa ili i na vaa damma.” 23 Ana Bituru uwwai ne, reve u uwato le o u'wa, reve u ca le ubatā u na aa asa.

Bituru 'yawa tā ubatā wa Kaniliya

Ana usana u tawai, reve a kara suru, avu nron mi Itoni n ro atsuma a Japa e shewun yi. 24 Reve a rawa Kasariya nu usana. Reve Kaniliya danā a pura le, avu u banu edenge a yi na n'utsa mā yi. 25 Ana Bituru uwai o u'wa wā yi, reve Kaniliya kadato e ida a makakan mā yi. Reve u teme a yuwusaan yi aganda. 26 Reve Bituru damma yi, “'Yon mishin amu fo vuma da.”

27 Reve u 'yon a yuwunlai adanshi wa'a, reve a uwa ubatā u na ama o ro a ri uolotowu. 28 Reve Bituru damma le, “I reve tā a na Wilā u tsu u putsaa ntsu a na tsaa

yuwan ndammulai na Atakpaci. Amma Asula o roco mu tā she n de za ro za babu akiza wan, ko za vi idaba wan. 29 Ana i lyunguwa numu n tawa, n tawa tā babu usan. Gogo damma numu ili i na i zuwai i lyunguwa numu.”

30 Reve Kaniliya damma, “Rana nashi na karai, amu atsuma a avasa a mantsa ma na n tsu yuwusan. Reve me ene vuma mishin a makakan mā va wotowu ni itana a madala. 31 Reve u damma mu, 'Kaniliya, a uwwa tā avasa a wu, Asula e reve tā a na vaa casu alambi ili. 32 Vu lyungu ama a 'yawa Japa e de Simo za na a tsu de Bituru. U cu'wan tā o u'wa wā Simo, za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wā yi u ri zuzu na mala.’ 33 Koto a jima shi a na n lyunguwa nuwu, avu da nda vu tawushi babu usan. Atsu da nda a makakan mā Asula, tsara tsu uwwa ili i na Zagbain damma nuwu vu damma tsu suru.”

Bituru yuwan tā adanshi na Kaniliya

34 Reve Bituru yuwaan le adanshi a na, “N gura tā reve gogo, Asula a ri na adangulu shi. 35 U ciga tā vuma na a uwwusa wovon wā yi atsuma e ida suru, vuma na a yuwusan isa'ani i na Asula a cigai. 36 I reve tā ikaka i na Asula a lyunguwayi aza a Isra'ila. U damma le tā Alabari a Sa'ani o tā lo, na nden mo okolo e Yesu Zamawawa, za na ayi da Zagbain vi ili suru suru. 37 I reve tā cine ili i ndolo i farai atsuma a Yahuda suru. Yahaya damma tā vuma suru a rumbu yi, ili i ndolo suru i fara tā diga Galili. 38 Yu uwwa tā alabari e Yesu vuma va Nazara, ununa Asula a sukuma niyi na Ruhu va Akiza, reve u ca yi ucira. Yesu danā tā a kandaruwusa a yuwusan ulinga u sa'ani. U wawusa tā aza a na Mekerenkesu ma zuwai elime, adama a na Asula o to obolo na ayi.

³⁹ “Atsu waru tse ene tã ne esu a tsu ili i na u yuwain suru atsuma a Urishelima ni ida ya aza a Isra'ila. Dada waru a vara niyi zuva va akpata. ⁴⁰ Reve gba Asula a 'yasan yi o urana wa ta'atsu, reve u lyawa yi u roco aciyayi ubata wa ama. ⁴¹ U roco aciyayi ubata wa ama suru shi, amma a tyo ya'a tsu, atsu na Asula a dangwai tso o'wo alingi a yi. Tsu lyuwa ta tsu sowo obolo na ayi ana u 'yoyin atsuma a akwakwa. ⁴² U damma tsu ta tsu yuwaan ama alajiya, tsu damma waru ayi da za na Asula a zuwai u ge'eto aza a wuma na akwakwa. ⁴³ Amasula suru a yuwan ta adan-shi adama a yi, a na za na cayi okolo e ekere a yi u ta tsura gafura vu unusu atsuma a ala a yi.”

A ca ta Atakpaci Ruhu va Akiza

⁴⁴ Bituru atsuma a adan-shi, reve Ruhu va Akiza† cipaa aza a na a danai a uwwusa adan-shi a yi suru. ⁴⁵ Aza e Itoni a Yahuda, aza a na a tawai obolo na Bituru a uwa ta asalama a na e enei Atakpaci† fo a tsurai une'e u Ruhu va Akiza. ⁴⁶ A uwwa le ta a yuwusan adan-shi ne elentsu o ro, a casu Asula tsugbain.

Reve Bituru damma, ⁴⁷ “Nanza ta lo za na aa gura putsaa a rumbu ama a nda a mini? Ele da nda a tsurai une'e u Ruhu va Akiza cine atsu tsu tsurai.” ⁴⁸ Reve Bituru damma a yuwaan le urumbusu atsuma a ala e Yesu Zamawawa. Reve a pati yi u danu ne ele rana meketeci.

11

Bituru kambã ta Urishelima

¹ Reve ajiya na aza e Itoni atsuma a Yahuda a uwwa a na Atakpaci a usuyi adan-shi a Asula. ² Ana Bituru kambai Urishelima, reve aza a Isra'ila a na o'woi aza e Itoni a gasa yi na agaci a adan-shi. ³ Avu a damma, “Ayi da nda vu uwai atsuma a Atakpaci, hali vu lyuwa ilyalya obolo ne ele!”

⁴ Reve Bituru cuduwa le ili i na i yuwain suru. ⁵ Avu u damma, “N shi ta a lyuci va Japa amu atsuma a avasa, reve n uwa atsuma a alavu alavu. Atsuma a alavu alavu'u me ene ta zuva kpatu'wai, reve a cipatowa mu ili i ro ana aapalutsu o umuna uguzu ne elentsu a nashi a yi. ⁶ Ana n kalyuwai pe, reve me ene inama ya ana a nashi yu uvadi, ni inama yi ikatapu e ida, na nnunu. ⁷ Reve mu uwwa udyo u ro adansa mu, “Yon Bituru! Vu pada vu tama.”

⁸ “Reve n usu, ‘Ne da shi Asulazuva! Koto n tama ili i na Wila wa wu u putsayi shi.’

⁹ “Reve udyo'o u dashi dammisa ire, ‘She vu kambuwa ili i na Asula o o'wotoi cece ili yi idaba wan.’ ¹⁰ Ne da a yuwain hali toto uta'atsu, reve o koso o rono umuna'a a tyo zuva.

¹¹ “Amu lo dada ama a Kasariya a ta'atsu a rawushi, aza a na a lyunguyi a tawa ya'a va, reve a rawa o u'wa u na n shi. ¹² Reve Ruhu va Akiza† damma mu, she n 'yuwan a kuru le wan. Reve ama a tali atsuma a aza e Itoni a kuru mu, reve tsu uwa o u'wa u vuma ro. ¹³ Reve vuma'a u damma tsu ununa we enei malingata ma Asula o u'wa wa yi. Reve u damma yi, ‘Vu lyungu ozo o ro a lyuci va Japa e dewe wu Simo za na a tsu de Bituru. ¹⁴ Vuma'a u ta tawaa wu nu ure u na aa wawa wu na ama a na a ri pe o u'wa wa wu suru.’

¹⁵ “Ana n farai adan-shi, reve Ruhu va Akiza tawa le ununa u tawa ntsu o ufaru. ¹⁶ Dada n cuwain a na Asulazuva a dammai, ‘Yahaya rumbu† du ta na mini, amma Asula a ta rumbu du na Ruhu va Akiza.’ ¹⁷ To, na Asula a ca Atakpaci a nda une'e unata na atsu a mantsa ma na tsu ushiyi Yesu Zagbain Zamawawa, zane da amu a na maa wasan ili i na Asula a cigai?”

¹⁸ Ana a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a lyawa mawasan.

Reve a uwa a cibalasa Asula, reve a damma, “Gogo Asula a lyawa ta Atakpaci a vadala adama a tsura wuma u babu ukotu!”

Aza e Itoni atsuma a Antakiya

¹⁹ A mantsa ma nda cina o una Istifanu, reve aza e Itoni a na a ri Urishelima e bete'we adama a atsumalima. Reve a karā a tyo e ida ya Finisiya na Kuburu na Antakiya va Suriya. Reve a yuwusaan aza a Isra'ila goon alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. ²⁰ Reve aza e Itoni aza a na a ri ama a Kuburu na Kurani, a karā a tyo Antakiya, avu a uwa a yuwusaan Atakpaci alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. ²¹ Ucira wa Asulazuva u shi ta obolo ne ele, reve ama na abunda a ca okolo e le. Reve a vadala a kuru Asulazuva.

²² Reve aza e Itoni atsuma a Urishelima a uwwa ili i na i farai atsuma a Antakiya, avu a lyungu Banaba de.

²³ Ana u rawa we enei icigi i na Asula a yuwaan nle, reve u yuwan mazanga. Avu u ca le asala adama a kaba asuvu, waru a lyuwa elime ni itoni ya Asulazuva. ²⁴ Banaba vuma va abula da, waru u tu ushitowun na Ruhu va Akiza nu ucawu wo okolo. Reve ama o ro na abunda a dashi usuwisa a kuru Asulazuva.

²⁵ Reve u kuru a tyo Tarsu adama u bunga Shawulu. ²⁶ Ana we ene niyi reve u tawa na ayi Antakiya. Reve ele ra o una aa'wan maḅula pe obolo na aza e Itoni oo ritosu ama na abunda. Atsuma a Antakiya a da a fara deyi aza a na a kurusu Yesu “Aza e Itoni.”†

²⁷ A mantsa ma nda ma da amasula o ro o utai Urishelima reve a tyo Antakiya. ²⁸ Reve vuma ta atsuma e le za na a tsu de Agabu 'yon mishin. Ni ikambi i Ruhu va Akiza, reve u damma a na a ta yuwan ambulu lon ubata suru atsuma o uvadi. A yuwan ta ili'i a mantsa ma na Kaladiya danai o

tsugono tsi ida tsā Roma.† ²⁹ Reve aza e Itoni ya Antakiya a yuwan majiyan a lyungu ni ikambi a tyo ubata wa aza e Itoni a na a ri nden e ida ya Yahuda. Vuma suru u ca ununa waa gura. ³⁰ Ne da a yuwain, reve a lyungu Banaba na Shawulu ni ikambi i le a ca mbara ma aza e Itoni n Urishelima.

12

Bituru o u'wa wa ali

¹ A mantsa ma na Banaba na Shawulu a tawayi nu une'e atsuma a Urishelima, reve mogono Hiridu† Agaripa teme a tawusa na atsumalima e ekere a aza e Itoni de Urishelima. ² Reve u zuwa asoja o kodo aaci a Yakubu aajiya, mawun ma anawu ma Yahaya. ³ Ana we enei ili i ndolo i yo'onoto ta okolo a ama'a, reve u lyungu asoja'a tsara e reme Bituru a mantsa ma Abuki o Opopofu.† ⁴ Reve u zuwa le a baru yi o u'wa wa ali, reve u zuwa asoja a nashi a nashi obolo a nashi a piri yi. U yuwan ta ifobi tsara u ge'eto yi a alanga e eteshe no o koto abuki'i.

⁵ A mantsa ma na Bituru danai atsuma o u'wa wa ali, aza e Itoni a lyawa avasa adama a yi shi.

Malingata ma Asula ma wawa ta Bituru

⁶ Atsuma a ayin o ndolo ana Hiridu yuwain majiyan ma na woo utaa na Bituru nu usana u tawa, Bituru danai ta wunlu a nlavu na akani e re atsuma a asoja e re. Asoja e re o ro waru lo mishin a pirishi unantsu. ⁷ Ele lo babu usan, reve ekan e ikana atsuma o u'wa wa ali atsuma a aasula a na u danai, reve malingata ma Asula† me isawan elime a Bituru. Reve u lapa yi e eebele tsara u jisan yi. Reve u damma, “Jika! Vu 'yon!” Reve akani'i o oco diga e ekere a Bituru.

⁸ Reve malingata'a u damma, “Oto itana ya wu na atan a wu.” Reve Bituru yuwan ili i na u

damma niyi u yuwan. Reve malingata'a u damma, "Kanda'wa umuna wa wu reve vu toni mu."⁹ Reve Bituru toni malingata ma Asula, reve a lyawa u'wa wa ali'i. Agba Bituru reve ko ili i na yaa farasa amayun a da shi. U ta dansa alavu alavu a da yi.¹⁰ A pasa asoja o ufaru na asoja e ire reve a tawa o unantsu wu rumu za na ri a tyo a lyuci gbain. Reve u kpatu'waa le na aciyayi, reve o utaa lo. Reve a karaa lo o ure'e. Reve malingata'a u lyawushi niyi.

¹¹ Reve esu a Bituru a tawa o ure, da da u revei ili i na i farai. Reve u damma, "N reve ta Zagbain da lyunguyi malingata ma yi u tawa u wawa mu e ekere a Hiridu na azagbain a Isra'ila atsuma e ili i na a shi a cigai a yuwan na amu."

¹² Ana Bituru revei ne, avu u kara a tyo o u'wa wa Meri† za na ayi da mma va Yahaya.† Yahaya waru a tsu de yi ta Marku. Aza e Itoni na abunda o boloto ta ubata'a a yuwusan avasa.¹³ Reve wu gugula unantsu wu u'wa'a, reve aagbashi o usheli za na ri na aala Roda tawa tsara u usu yi.¹⁴ U reve ta a na Bituru da adama a na u revei udyo wa yi. U yuwan ta na mazanga ma abunda, hali u kuda a kpatu'wa unantsu'u. Reve u suma a 'yawa ubata u na ama a ri, reve u saala, "Bituru da ri de o unantsu!"

¹⁵ Reve a damma yi, "Vu jaara ta!"

Reve gba u lyuwa elime adansa, "Bituru da! Bituru da!"

Reve a damma, "U to o'wo malingata ma yi ma da."*

¹⁶ Reve gba Bituru lyuwa elime na wugulu wu unantsu, she na a tyo o ukosu a kpatu'waa niyi. Ana e ene niyi a shiwan ta na mazanga.¹⁷ Reve Bituru yuwaan le ukere a rungwa. Reve u damma ununa

Zagbain utaa niyi o u'wa wa ali. Reve u damma, "Dammai Yakubu† na akapi a aza e Itoni ili i na i farai."

¹⁸ Ana usana u tawai reve asoja o u'wa wa ali'i, aza a na a danai a kalyuwusa Bituru'u o o'wo udamu lon. Avu a kara a majiyan ko nye i da i cina niyi.¹⁹ Reve Hiridu zuwa asoja a yi a bunga Bituru, agba a tsura e ene yi shi. Reve u yuwaan le yeci ya abunda, agba a gura usu yi mejege shi, da da u zuwai o una nle.

Ukwa wa Hiridu

Ana Hiridu yuwain ne, reve u lyawa ida ya Yahuda, avu u kara a tyo Kasariya. Avu u danu de rana meketeci.²⁰ Hiridu dana ta na atsumolangu na ama a Sida na Taya. Reve ama'a a zagwa ama a lyungu le tsara a pati ankuri. A yuwan ta ne adama a na ilyuci'i i ciga ta ilyalya i na yoo utusa e ida ya yi. A yuwan ta tsu'utsa na Bilasata, za na danai toni va Hiridu. Reve u fofo tsara Hiridu usu le.

²¹ Ana urana u rawai, reve Hiridu oto atugu o tsugono tsa yi, reve u danu o ootogu o tsugono, reve u yuwan adanshi ne ele.

²² Ana obolo a ama'a a uwwa niyi, reve a 'yasan udyo, "Udyo u masula ma tsu mo ro ma da, udyo u vuma u da shi!"²³ Ama'a atsuma a yisaali, reve malingata ma Asula ma faba Hiridu a cipa e ida. A yuwan ta ne adama a na u tarai tsugbain tsa Asula. O ukosu azun atsuma a yi a da a tamusai lipu va yi, hali u kuwa.

²⁴ Adanshi a Asula a lyuwa ta elime na mabaza.

²⁵ Ana Banaba na Shawulu o kotoi ulinga u na a lyungu nle, reve a lyawa Urishelima a kamba Antakiya obolo na Yahaya Marku.

* **12:15** A mantsa mo ndolo ama o ro a usu ta a na Asula a zuwa ta nlingata ma yi a kalyuwusa vuma suru atsuma a ama a yi. Waru nlingata n ta gura tawa ubata u na vuma ri oroci a vuma'a.

† **12:17** Yakubu na o unai da nda'a shi, amma zawa'a va Yesu da nda'a.

13

Lingata va Banaba na Shawulu

¹ Aa'isa a aza e Itoni† a Antakiya a dana ta na amasula na munlu lon. Ele da nan Banaba, na Saminu za na e desuyi "Vuma Lima," na Lusiya za lyuci va Kurani, na Manayan za na kungwai mantsa ma ta na Mogono Hiridu Antiba na Shawulu. ² Ele pe a yuwusaan Asulazuva aganda atsuma a akuli, avu Ruhu va Akiza damma le, "Dangula numu Banaba na Shawulu tsara a yuwan ulinga u na n dangula nle a yuwan." ³ Ana a yuwain akuli na avasa abunda, avu ama a kuruwa le ekere a zuwaa le aba'un o ulinga wa Asula a na aa yuwan, avu a lyawa le a kara.

Banaba na Shawulu a Kuburu

⁴ Ana Ruhu va Akiza lyunguyi Banaba na Shawulu, a kara ta a tyo a lyuci va Salusiya. Ele pe avu a lyawa Salusiya a uwa a wantsun a tyo e ida i memere ma mini ma Kuburu. ⁵ Yahaya Marku fo u dana ta obolo ne ele tsara u kambusa le. Ele pe atsuma e ida ya Kuburu reve a kara a tyo a lyuci va Salami avu a uwa a a'isa a aza a Isra'ila, reve a uwa alajiya a adanshi a Asula.

⁶ Ele pe atsuma e ida ya Kuburu, avu a kandaruwa ilyuci i na i ri lo zuzu suru. A rawa ta lyuci na a tsu de Pafu, lo da a cinai za va Isra'ila ro na a tsu de Ba-Yesu. Waru vumavasu va amayun da shi, boci da shi. ⁷ Vuma nda ayi da u tsu walasa na gwamna vi ida'a, za na a tsu de Sarajiya Bulu. Gwamna'a vuma da na ri nu ugbozu waru u ta nu urevu wi ili lon. Avu u de Banaba na Shawulu a tawa. U yuwan ta ne adama a na u cigai wu uwwa adanshi a Asula. ⁸ Agba boci Alima u dana ta a tsushu'un ne ele, u yuwan ta atyo a na waa yuwan u putsaa gwamna u usu alajiya e le. (Na Tsheleni Alima ta nu urevu wa aala Ba-Yesu na

Tsuyahuda.†) U yuwan ta atyo a na waa putsaa gwamna'a a na waa ca Asulazuva okolo. ⁹ Shawulu, vuma na ama na abunda a tsu de Bulu, u tu ushitowun na Ruhu va Akiza. Avu u varaa Alima esu mejeje. ¹⁰ Avu u damma, "Avu mawun ma Mekerencesu! A mantsa suru vu tsu damma mejeje shi, waru vu ta pususan ama ugbozu. Avu rala da e ekere e ili i na i ri ulobonu. Urana u ne vaa lyawa tsushu'un na adanshi a Asulazuva? ¹¹ Asulazuva a ta ca wu atsumalima, vu to o'wo irumba hali mantsa mo ro."

Babu usan, avu esu a yi a yuwushin dalimbaa, avu irumbu yi pala yi, reve u dana e izami yi za na aa guza yi ukere. ¹² Ana gwamna'a enei ili i na i farai, reve u ca Asulazuva okolo. Reve waru u uwa asalama lon adama o uritosu wa Asulazuva u na wu uwwai.

¹³ Avu Bulu na aza a na a dana i obolo na ayi a lyawa Pafu, avu a uwa a wantsun a kara a tyo e ida ya Bamafiliya. Avu a rawa e isawan a lyuci va Pega. Ele pe Pega avu Yahaya Marku lyawa le, avu u kara a kambu Urishelima. ¹⁴ Banaba na Bulu gba avu a lyawa Pega a kara a tyo a lyuci na a tsu de Antakiya va Bisidiya. Avu a kara a 'yawa a aa'isa† o urana wa Ashibi, tsara a yuwan aganda. ¹⁵ Ana o kotoi desununa atsuma a atagada a Musa na a amasula, reve aza a na a dana i azagbain a aa'isa'a a lyungu vuma ta we ece le, "Aza a tsu, ko i ta ni ili i ro i na ya da dashi tsu okolo ugbamu, tawa i damma tsu!"

¹⁶ Avu Bulu 'yon mishin reve u 'yasan ekere zuva adama ama'a a rungwa, avu u teme adanshi. Avu u damma, "Ama a Isra'ila† na Atakpaci a na a yuwusaan Asula aganda, poloi atsuvu a du yu uwwa. ¹⁷ Asula a Isra'ila a dangula ta nkaya n tsu, waru u lyawa ta ama a tsu o o'wo aza o utsuru e ida ya Masar. Nu ucira wa yi u da waru wu utaa nle atsuma e ida'a.

18 Waru u yuwan t̄a ankuri ne ele nu ulambu wu ugbozu u le atsuma o ogozo a'wan amunga. 19 Avu u usa ida i cindere i Ka'ana,† avu u ca aza a Isra'ila ida'a agadu. 20 Ili i nda suru i fara t̄a atsuma a a'wan ukpakunashi na kupoton (450).

“Ana mantsa ma ndolo mo kotoi, avu aza o uge'etosu a yuwan tsugono hali a mantsa ma Sama'ila† vumavasula. 21 Amma ama a pati t̄a a ca le mogono. Avu Asula a ca le Shawulu wo o'wo mogono me le hali a'wan amunga. Shawulu mawun ma Kishu ma da o ugundo wa Banyami.† 22 Avu Asula a cipato yi o ootogu o tsugono'o, avu u zuwa Dawuda o una wa yi. Avu Asula a yuwan adanshi adama a Dawuda, adansa, 'Dawuda za na ri mawun ma Yese,† Dawuda nda vuma da na a dangulai u zuwa okolo a va u yuwan mazanga. U ta yuwan ili suru i na n ciga niyi u yuwan.’

23 “Asula a yuwan t̄a nzuwulai a na vuma t̄a o ugundo wa yi t̄a tawa u wawa aza a Isra'ila, vuma'a gba ayi da Yesu. 24 Amma kafu Yesu tawa, Yahaya dana t̄a a dansaa vuma suru atsuma a Isra'ila u kamba ubata wa Asula, avu a rumbu yi a mini. ◇ 25 Yahaya o kotoso ulinga wa yi, avu u yuwan yeci, 'I ta a majiyan amu da Zamawawa'a? O'o! Amma u t̄a lo a tawa babu ujimu. Waru amu n rawa m bada vunu va atan va yi shi.’ ◇

26 “Uwwai gogo, adu ama o ugundo wa Ibrahim! Poloi atsuva a du yu uwwa, hali na Atakpaci a na a tawai a yuwaan Asula aganda! Uwwai adanshi a nda ununa yaa yuwan i tsura iwawi, za va koyan da. 27 Ama a na a ri na nden atsuma a Urishelima a tsu uwwa t̄a adanshi a amasula urana wa Ashibi suru a na a tsu desununa a atsuva e le. Agba suru na ne, a tara Yesu da vuma na amasula

a yuwain adanshi a yi shi. Ele na azagbain e le o shiton t̄a udammu wa amasula ana o una niyi. 28 A tsura ili i na i zuwai o una niyi shi, amma suru na ne, a pati t̄a Bilatu† u zuwa asoja a yi o una yi.

29 “Ana o kotoi mayan me ili suru i na a danai adama a yi, avu a cipato yi a akpata† a na a vara niyi, reve a cido yi a aason a aatali. 30 Amma Asula a 'yasan yi t̄a atsuma a akwakwa. 31 Rana na abunda u roco t̄a aciyayi ubata wa aza a na a danai Galili na ayi avu a kara a tyo Urishelima waru na ayi. Ama a nda ele da o o'woi esu a yi a tyo e ekere a ama a Isra'ila.

32 “Gogo amu na Banaba tsu t̄a pa na adu, adama tsu tawa du na Alabari a Sa'ani a nda. Nzuwulai ma Asula a tyo e ekere a nkaya n tsu wo o'wo t̄a amayun a mantsa ma tsu. 33 Asula a 'yasan t̄a Yesu. Ayi nda ayi da ili i na Aatagada e Ica a aadiva e ire aa yuwusan adanshi ana u dammai,

‘Avu Mawun ma va ma da.

Ana'an mo o'wo t̄a Dada va wu.’ ◇

34 “Asula a 'yasan t̄a Yesu atsuma a akwakwa, waru mantsa mo lo na waa lyawa lipu va yi shama shi. U tu ununa Asula a dammai a Aatagada a Ishaya vumavasula,

‘N ta zuwaa du aba'un a akiza a na n yuwain nzuwulai na Dawuda.’ ◇

35 “Aatagada e Ica† a aadiva o ro a ca t̄a urevu u sa'ani, a na,

‘Vaa lyawa Vuma va wu va akiza u shama a aason shi.’ ◇

36 “Gogo udammu u nda a tyo ya Dawuda da shi, adama a na Dawuda yuwaan t̄a ama a mantsa ma yi aganda ununa Asula a cigai. U kuwa t̄a, avu a cido yi obolo na nkaya ma yi, waru lipu va yi shama t̄a. 37 Gogo tsunda udammu u nda u t̄a a tyo e ekere a za ro, Yesu, za na

◇ 13:24 Mak. 1:4; Luk. 3:3. ◇ 13:25 Mak. 1:7; Luk. 3:16. ◇ 13:33 Ica 2:7. ◇ 13:34 Isha. 55:3. ◇ 13:35 Ica 16:10.

Asulā a 'yāsain atsuma a akwakwa, waru lipu va yi shama shi.

³⁸ “Aza a va, adanshi'i ayi da, Yesu da aa gura yuwaan du gafura vu nusu du! ³⁹ Wilā wa Musa waa gura wawa du atsuma a nusu du shi. Amma za na cayi okolo ubata wa Yesu biti, a tara yi waru za vu unusu e ekere a Asulā shi.

⁴⁰ “I yuwan ugbozu! She i lyawa adanshi a amasulā a shiwan a aci a du wan. Adanshi a Asulā a damma ta,

⁴¹ ‘Kalyuwai adu aza a adanshi a vama, i ta yuwan asalama na ye ene ili i na Asulā aa yuwan, reve i kuwa!

Adama a na maa yuwan ili i ro a mantsa ma du, ili i ro i na i cayi okolo shi, waru ko na za ro dammisa du adama a yi.’ ” ◇

⁴² Bulu na Banaba azama a lyawa ubata e ifolo'o, reve ama'a a pati le a dashi yuwan adanshi e ili i nda ubata e ifolo'o urana wa Ashibi u na waa tawa. ⁴³ Ana o kotoi mayan ma aganda'a, avu aza a Isra'ila na Atakpaci na abunda a na a yuwayin Asulā aganda a kuru le. Avu Bulu na Banaba a pati le a ca okolo e le e ekere a Asulā, za na yuwaan nle isa'ani.

Aza a Isra'ila a 'yuwan ta ikaka'a

⁴⁴ Ana ajuma a kandaruwai, dada ama suru o utai tsara a uwwa adanshi a Asulā. ⁴⁵ Ana azagbain a Isra'ila e enei obolo a ama'a, reve a yuwan tsushu'un lon, reve a uwa mawasan e ili i na Bulu dammai avu a kara a durusa yi.

⁴⁶ Avu Bulu na Banaba a yuwan adanshi no okolo ugbamu reve a damma, “Wo o'wo ta na tsu 'yuwan tsu ciga Alabari a Sa'ani a Asulā a nda tsu fara ca du ayi, adu na yo o'woi aza a Isra'ila. Amma i 'yuwan ta ikaka i nda, ayi nda u roco ta yi ntsaa i tsura wuma u

babu ukotu shi. Adama o ndolo tsu ta kamba ubata wa Atakpaci.

⁴⁷ “Atsuma a Aatagada a Ishaya, Asulazuva a zuwa tsu ta tsu yuwan ulinga u nda, adansa, 'N zuwa du ta pa nda yoo o'wo ekan ya Atakpaci.

I tara ucira wi iwawi ya Asulā a tyo ubata wa ama, ubata suru o uvadi.’ ” ◇

⁴⁸ Ana Atakpaci a uwwai ili i nda, a yuwan ta mazanga lon, avu o godyoo Asulazuva adama a adanshi a yi'i. Reve ama a na Asulā a dangulai a tsura wuma u babu ukotu o o'wo aza e Itoni.

⁴⁹ Avu adanshi a Asulazuva a rawa ubata suru e ida'a. ⁵⁰ Amma azagbain a Isra'ila gba a kara a 'yawusa ubata wa azagbain a lyuci nu ubata wa amaci a abula a na a tsu damma avu a uwwa le. Reve a zuwa le a tawa ugbozu u le e ekere a Bulu na Banaba, reve a ca le atsumalima, hali o lo le atsuma e ida'a. ⁵¹ Avu Bulu na Banaba a kakala mabutā ma ana me le, tsara wo o'wo iroci a tyo e ekere e le. Avu a kara a tyo a lyuci va Ikoniya. ⁵² Atsuma a Ikoniya aza e Itoni a dana ta na mazanga lon, waru a dana ta tapu na Ruhu va Akiza.

14

Bulu na Banaba a Ikoniya

¹ Ana a rawai Ikoniya, reve Bulu na Banaba a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila ununa a tsu yuwusan. Avu a yuwan alajiya, hali ama a Isra'ila na Atakpaci na abunda a ca okolo. ² Ama aza a Isra'ila na a 'yuwain a ca okolo, reve a 'yasan ugbozu wa Atakpaci o ro. Avu Atakpaci'i a langalai na aza e Itoni. ³ Suru na ne gba Bulu na Banaba a danu ta pe hali rana re a yuwusan alajiya e isa'ani yi Zagbain nu ucira. Zagbain gba roco ta ulinga u le a alanga e eteshe ana u ca nle ucira u na aa yuwan ulinga wa asalama.

⁴ Ama a Ikoniya gba majiyan me le me ne'eshenlei ta. Ozo o ro o wo'o ucinā wa aza a Isra'ila, ozo o ro gba shi o wo'o ucinā wa ajiya. ⁵ Avu Atakpaci o ro na aza a Isra'ila o ro obolo na azagbain e le o bōlo aciyele adama a zuwa Bulu na Banaba a addama, tsara a vara le na atali. ⁶ Amma ana ajiya e revei ili i na yaa farasa, avu a kara a tyo e ida ye elentsu a aza a Likiya, a lyuci va Lisitira na Daraba ni ilyuci i na i ri ukandaruwu ne ele. ⁷ De da a lyuwai elime na alajiya a Alabari a Sa'ani.

Alajiya a Bulu a Lisitira na Daraba

⁸ Ele pe atsuma a Lisitira, avu Bulu na Banaba a cina aakutsuma. Ne da a matsan niyi ukutsumu, koto u rito dasu shi, ko ke'en. ⁹ Wu uwwusa ta alajiya a Bulu. Reve Bulu kalyuwa yi, ana we enei vuma'a u ta nu ucawu wo okolo u na waa gura kambato yi gbaga, ¹⁰ avu u 'yasan udyo wa yi zuva nu ucira, "Yon vi isawan mishin!" Reve vuma'a gba u 'yoshin mishin reve u fara mmalu.

¹¹ Ana obolo a ama'a e enei ili i na Bulu yuwain, reve a 'yasan udyo u le a mantsa ma ta adansa ne elentsu a Tsulikiya, "Amayun a da musula n cipaa tsu ta ana'an na lipu va ama!" ¹² Avu ama'a a ca Banaba aala Zafasa, reve e de Bulu Hamisa,* adama a na ayi da u danai za va adanshi. ¹³ Aa'isa a Zafasa a dana ta o ugyuru. Avu ganu na ama a yi a tawa no ogono e inan na yipalu ukandaruwu o u'uwata u lyuci'i adama a yuwaan ajiya'a kucci.

¹⁴ Amma ana Bulu na Banaba a uwwai ili i na yaa farasa, reve a kakara itana i le adama a atsumolangu. Avu a suma na yisaali o utā atsuma a ama'a, adansa, ¹⁵ "Aza a va, nye i zuwai

yaa yuwusan ili i nda? Atsu ama a da tsu ri tsā du. Alabari o uyo'o a da tsu tawa ndu, adama i vadala i lyawa mayan me ili i babu ulobonu i kambā ubata wa Asula a wuma. Ayi da za na yuwain zuva ni ida, na mala, ni ili i na i ri pe biti. ¹⁶ A mantsa mo ufaru, u lyawa ta ama a yuwan ili i na a cigai a yuwan. ¹⁷ Suru na ne u tsu roco ta aciyyi ubata e ili i sa'ani i na u yuwain. Asula a tsu lyungu ta ni iro'i diga zuva, reve u zuwa itana yu una i du i kungwa. U tsu ca du ta ilyalya nu uyo'o wo okolo." ¹⁸ Ko na Bulu na Banaba a dammai ili i nda suru, u dana ta usan a na aa gura putsaa ama'a a na aa yuwaan le kucci.

¹⁹ Avu aza a Isra'ila o ro diga Antakiya na Ikoniya a tawa a vadala ugbozu wa ama'a, reve a uwa agaba na Bulu. Avu a vara yi, reve o rono yi o utā a lyuci'i, a majiyan me le a na u kuwa ta. ²⁰ Amma ana aza e Itoni a kandarawa niyi reve u 'yon, u kara a tyo atsuma a lyuci. Ana usana u tawai, avu u kara a tyo Daraba obolo na Banaba.

A kambā ta Antakiya

²¹ Bulu na Banaba a yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a Daraba, avu gba ama na abunda a ca okolo e le ubata a Zagbain. Avu a kara a kambā Lisitira na Ikoniya na Antakiya va Bisidiya. ²² Pe da a dashishiyi aza e Itoni okolo ug-bamu, a dansaa le e isawan mishin o ucawu wo okolo e le. Reve a damma, "Na tsu 'yuwan tsu ciga tsu sowa atsumalima lon, kafu tsu uwa o tsugono tsā Asula."†

²³ Avu Bulu na Banaba a dangula azagbain† a a'isa a aza e Itoni biti, reve a yuwusan akuli, avu a vasasaa le, reve a ca Asula ele. ²⁴ Reve Bulu na Banaba a kara a kambā Bisidiya a tyo Bamafiliya. ²⁵ Avu a yuwusan alajiya a Pega,

* **14:12** Zafasa aamali a gbain a da a aza e Heleni. Hamisa gba aajiya a Zafasa a da waru aamali a da.

reve a lyuwa elime a kara a tyo Ataliya.

²⁶ Lo da a uwai a wantsun a tyo Antakiya va Suriya, ubata u na e temei mmalu n le. De da aza e Itoni a zuwaa nle unu a sa'ani, waru de da a zuwa nle o ukere wa Asula, reve a lyungu le a yuwan ulinga u na gba o kotoi. ²⁷ Ana a rawai Antakiya reve e de aza e Itoni suru ubata u ta. Avu a damma ama'a ili i na Asula a kamba nle nu ununa u yuwain hali Atakpaci a cayi okolo. ²⁸ Avu a danu pe na aza e Itoni hali rana abunda.

15

*Azagbain a aza e Itoni a Urishe-
lima*

¹ Reve waru ama o ro o uta de Yahuda, avu a 'yawa Antakiya va Suriya, tsara o roco aza e Itoni, a dansaa le, "Na a pada du uryumbu ununa Wila wa Musa u dammai shi, yaa tsura iwawi shi." ² Adama a adanshi'i Bulu na Banaba o sowo ta a yuwusan mawasan lon na ama'a. Dafa a zuwai Bulu na Banaba na ama o ro waru a 'yawa Urishelema ubata wa ajiya na azagbain adama a adanshi'i. ³ Ana aza e Itoni e shewun nle, ana aa kamba Urishelema, dafa a batsai e ida ya Finisiya na Samariya. Reve a kalyuwusa aza e Itoni a dansaa le adama a na Atakpaci fo a cayi okolo e le. Reve aza e Itoni suru a yuwan mazanga lon. ⁴ Ana a rawai Urishelema, reve aza e Itoni suru obolo na azagbain na ajiya a raba Bulu na Banaba. Reve a damma le ulinga u na Asula a yuwain e ekere e le.

⁵ Dafa aza a na a shi Afarishi kafu a ca okolo e le, a 'yoyin reve a damma, "Na a ciga a 'yuwan a pada le uryumbu, reve waru a zuwa le a kuru Wilu wa Musa."

⁶ Reve ajiya na azagbain a aza e Itoni o boloto adama e petelyuwe adanshi'i. ⁷ Ana a jimai a asala

a adanshi'i, reve Bituru 'yon avu u damma le, "Aza a va, i reve ta de ufaru wi ili'i, Asula a yuwan ta adangulu atsuma a du, a na o unu u va u da Atakpaci aa uwwa adanshi a Alabari a Sa'ani,† reve a ca okolo e le. ⁸ Asula gba za na ri nu urevu wo okolo a koyan da, u yuwaan tsu ta iroci a na u cayi Atakpaci Ruhu va Akiza ununa u ca ntsu. ⁹ Agba u roco adangulu e ekere a tsu ne ele shi, ana wu zaza'wai okolo e le adama o ucawu wo okolo e le. ¹⁰ Adama o ndolo, adama a nye yaa lyungusa Asula yaa zuwusaa agbashi a nda itana i na atsu na nkaya n tsu suru tsu kudai a tanu? ¹¹ She tsu yuwain ne wan, tsu reve ta adama e isa'ani ya Yesu Zagbain i da tsu tsurai iwawi† ununa ele fo a tsurai."

¹² Reve obolo a ama'a suru e isawan kuci kuci, reve o poloo Banaba na Bulu atsuva a mantsa ma na aa casu alabari a linga va asalama ni iroci i na Asula a yuwain ubata wa Atakpaci o ukere u le. ¹³ Ana o kotoi adanshi, dafa Yakubu usuyi, reve u damma, "Adu aza a va poloo numu atsuva. ¹⁴ Bituru da nda cayi aalabari ununa Asula a fara kalyuwai Atakpaci, adama u dangwa ama o ro atsuma e le oo o'wo ama a yi. ¹⁵ Adanshi a nda'a gba wo o'wo ta unata na adanshi a amasula, ununa u ri ufanu a na, ¹⁶ 'Amu Asulazuva, nna n kambisa, n ta suwisa u'wa wa Dawuda u na u riyai.

N 'yasisan asa'a a yi mi isawaton yi. ¹⁷ Adama akapi a ama a zami Asulazuva, obolo na Atakpaci na aza a na n deyi a tyo ya'a va.

Ne da Asulazuva a dammai.

¹⁸ Aji na u rocoi ili i nda suru diga de a mantsa mo ufaru.' ◊

¹⁹ "Adama o ndolo amu a yindi i va, she tsu zuwai Atakpaci a na aa vadalasa ubata wa Asula ili yu

ume wan. ²⁰ Amma tsu danaa nle a tawa ekere e le e ili i na a cayi amali adama a na o o'wo ta ili yi idaba, waru a suma tsipere. She a tama akutsu a mpasa wan. Waru she a tama nama vi inama i na a pundarai wan. ²¹ Adama a na de nu ujimu a lyuci biti a yuwusan ta de alajiya na atagada a Musa, waru e desu le ta nu una atsuma a a'isa Ashibi biti.”

Mepepeli me a tyo a Atakpaci

²² Reve ajiya, na aza e Itoni, na azagbain e le suru e ene u lobono ta a dangula ama o ro atsuma e le a lyungu le Antakiya va Suriya obolo na Bulu na Banaba. Dada a lyunguyi Yahuza (za na a tsu de Basaba) na Sila. Ele ra azagbain a da atsuma a aza e Itoni. ²³ Mepepeli me ma na a lyunguwa nle na ayi, ayi da:

“A tyo ubata wa Atakpaci aza e Itoni atsuma a Antakiya ni ida ya Suriya na Kilikiya.

“Ubata wa ajiya na azagbain, atsu da aza a du a aza e Itoni.

“Tsu ta chasasa du.

²⁴ “Tsu uwwa ta a na ama o ro atsuma a tsu a ta damatosun ugbozu u du, agba tsu lyungu le shi. ²⁵ Dada tse enei u lobono ta ana adanshi a tawa ntsu a ta, tsu lyunguwa du ama o ro obolo na n'utsa n tsu Banaba na Bulu. ²⁶ Ama a na a cayi wuma u le ko ukwa, adama a ala e Yesu Zagbain tsu Zamawawa. ²⁷ Adama a adanshi o ndolo a da fo i zuwai tsu lyunguwa ndu na Yahuza na Sila adama ele fo a damma du ili'i na aciyele. ²⁸ Adama a na Ruhu va Akiza ene ta u lobono ta, atsu fo ne da tse enei, she tsu zuwaa du ume wi ili i na i la'ai ili i na yaa gura yuwan wan, suru na ne: ²⁹ I suma utamu wi ili i na a padayi amali, nu utamu wi inama obolo na mpasa, nu utamu wi ili i na a pundarai, na tsipere

waru. Ni i guza aciyadu, ni i yuwan le shi, i ta danu lafiya.

“Yo o'wo lafiya.”

³⁰ Ana a ca nle lingata'a, reve a kara a tyo Antakiya, ana a rawai reve o boloto aza e Itoni, avu a ca le mepepeli me'e. ³¹ Ana e dey mepepeli me'e nu una, reve a zangana adama a na ikaka i na yaa gbmato le okolo a da a ri pe. ³² Reve Yahuza na Sila a na wo o'woi ele amasula a da, reve a ca aza e Itoni asala na abunda a na aa gbama asuvu. ³³ Ana a jimai pe reve aza e Itoni e shewun le na aba'un a abunda, adama a kamba ubata wa aza a na a lyungu nle. [³⁴ Sila gba u dangwa ta wi isawan wa'a ne ele atsuma a Antakiya.]*

³⁵ Reve Bulu na Banaba gba'a e isawan pe Antakiya, avu ele na ama o ro aa yuwusan uritosu na alajiya a adanshi a Zagbain.

Mmalu me Ire ma Bulu

³⁶ Ana a tarai mantasa, reve Bulu damma Banaba, “Tsu kamba tsu bura aza e Itoni e iyuci i na tsu yuwain alajiya a adanshi a Zagbain suru. Adama waru tse ene ununa aa lyuwusa elime.” ³⁷ Reve Banaba ciga u tara Yahaya† za na waru a tsu de Marku u 'yawa obolo ne ele. ³⁸ Bulu gba we ene u lobono a tara yi shi, adama a na u kuda ta ulinga'a waru u lyawa le ta e ida ya Bamafiliya. ³⁹ Reve a yuwan nwasanlai lon, hali u zuwa le a kakasa. Dada Banaba tarai Marku, reve a uwa a wantsun a tyo Kuburu. ⁴⁰ Reve Bulu gba'a u dangwa Sila. Ana aza e Itoni a yuwaan nle avasa e isa'ani ya Asula, reve a kara. ⁴¹ Reve Bulu na Sila a kurusu aza e Itoni e ida ya Suriya na Kilikiya adama a gbmato asuvu e le.

16

Timoti toni ta Bulu na Sila

* 15:34 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

¹ Bulu na Sila a fara ta 'yawa Daraba she Lisitira ubata u na a cinai Timoti, za na mma va yi za vi Itoni da, umatsun wa Isra'ila u da. Dada va yi gba shi Meheleni ma da. ² Aza e Itoni a na a ri atsuma a Lisitira na Ikoniya a cuwusa ta Timoti. ³ Bulu shi ta ciga Timoti toni yi, dada u tara niyi. Reve u pada yi uryumbu, adama a na aza a Isra'ila a na a ri ubata u ndolo, e reve ta a na dada va yi Meheleni ma da. ⁴ Mantsa ma na Bulu na Sila a uwusai lyuci lyuci, reve a cufuwa ama ili i na azagbain a dammulai adama a Atakpaci, tsara a kuru. ⁵ Ne da aza e Itoni a dashi tsuraj ucira o ucawu wo okolo, waru urana suru a dashishi ta abunda.

Bulu enei alavu alavu a Maki-doniya

⁶ Reve o toni ida ya Firijiya ni ida ya Galatiya, adama a na Ruhu va Asula putsaa le ta a yuwan alajiya ne'en atsuma a Asiya wan. ⁷ Ana a rawai o utyo wi ida ya Misiya, reve a yuwan atyo o ukadu u na a yuwan tsara a tyo e ida ya Bitiniya, amma Ruhu va Yesu lyawa le shi. ⁸ Reve o toni a mbuga mi ida ya Misiya, reve a kara a cipa a tyo Taruwasa. ⁹ Na ayin, reve Bulu ene alavu alavu. Atsuma a alavu alavu'u we ene ta vuma va Maki-doniya mishin, a patishi yi, adansa, "Tawa Makidoniya tsara vu kamba tsu." ¹⁰ Ana Bulu enei alavu alavu o ndolo, babu usan reve tsu* 'yon a 'yawa Makidoniya, tsu reve ta a na Asula a da e de ntsu tsu yuwaan le alajiya a Alabari a Sa'ani.

Lidiya ca ta okolo atsuma a Filibi

¹¹ Reve tsu 'yon tsu uwa atsuma a wantsun diga Taruwasa, reve tsu kara tsu 'yawa e ida i memere ma mini ma Samutara. Ana usana u tawai, avu tsu dashi uwa atsuma a wantsun, reve tsu 'yawa

a lyuci va Niyapali. ¹² Reve tsu koso rawa Filibi ubata u na ama a Roma na abunda a danuyi, waru ayi da abajini a lyuci upasu wa Maki-doniya. Tsu cu'wan ta a lyuci'i rana re.

¹³ Urana wa Ashibi, avu tsu uta lo zuzu nu unantsu u lyuci, reve tsu 'yawa zuzu nu udolu a yuwusan majiyan ubata u na aza a Isra'ila aa yuwan avasa o ta lo. Reve tsu yuwaan amaci a na a tawai adan-shi. ¹⁴ Ka ro dana ta lo za na a tsu de Lidiya, za na tsu yuwusaan Asula aganda a uwwusa tsu. Ayi ka'a umatsun wa Tayatira u da. U tsu winisa ta amuna a na a ri na madiya, aza a na a ri ni ikebe lon. Asula a kpatu'wa ta okolo a yi e ili i na Bulu ri adansa. ¹⁵ A rumbu yi ta obolo na ama a na a ri pe atsuma o u'wa wa yi, reve u pati tsu tso o'wo omocin a yi avu u damma, "Ni i usu amu vuma na cayi okolo ubata wa Asula a da, i tawa o u'wa u va i cu'wan pa." U kpara tsu ta hali tsu usu.

A baru ta Bulu na Sila o u'wa wa ali

¹⁶ Urana u ro atsu a 'yawa ubata wa avasa, reve tsu ga'an na agbashi o usheli a na a ri no otoni a lima a yindi. Aza a na a ri na ayi gba a ta tsurusu ikebe lon o ukere u yindi u na waa yuwusan. ¹⁷ Reve u tonishi tsu acapa a yisaali, "Ama a nda agbashi o Mogono ma Asula ma da o to rocosu ure wi iwawi."

¹⁸ U jima ta a yuwusan ne. Reve Bulu o'wo udamu, reve u vadala u damma otoni a lima'a, "N ta dansaa wu, vu uta atsuma a ala e Yesu Kristi Zamawawa, vu lyawa yi." Babu usan reve u lyawa yi.

¹⁹ Ana aza a na a ri nu usheli'i e enei ili i na i farai, agba aa tsurisa ikebe waru shi, reve e reme Bulu na Sila. Avu o rono le a tyo e eden a tyo a makakan ma azagbain.

²⁰ Ana a rawai, reve a damma, "Aza

* **16:10** Ayi aajiyala a nda "atsu" a yuwan ta ulinga na ayi adama a na Luka (vuma na danai aatagada a nda) dana ta na ajiya atsuma a mmalu n le a mantsa ma nda.

a Isra'ila a nda a ta damatosun ama a tsu. ²¹ O to ritosu ili i na atsu aza a Roma wu ntsayi tsu yuwan shi.”

²² Reve oḡolo a ama o ɓolushi aci adama a adanshi a na aa yuwusan adama a Bulu na Sila. Reve azag-bai'in a zuwa a fufaba le na adanga. ²³ Reve a fufaba le wa'ashi, na ne suru avu a 'yawato le o u'wa wa ali. Reve a damma za vi ipiri wa ama'a u lyawa le aa puṣa wan. ²⁴ Reve u yuwan ununa a damma niyi. Reve u zuwa le pe pe atsumā na akani a ana e le a aḡbala o ume.

²⁵ Ana ayin a cigai maḡatsaa, reve Bulu na Sila e reme avasa ni ishīpa a tyo e ekere a Asula. Akapi a ama a na a ri o u'wa wa ali'i a uwwusa le. ²⁶ Babu usan reve ida i ramo nu ucira. U'wa wa ali'i u jingadā ta diga pe e ida. Reve nantsu'u a kpatu'wa, reve akani suru a baḡa a ana a aza a na a ri pe o u'wa wa ali'i suru.

²⁷ Ana za vi ipiri'i u jiwain, reve we ene nantsu'u ukpatu'u, reve u jīyan gashi ama'a suru a suma ta. Reve u tara matsun me pe'eni tsara wu una aciyayi. ²⁸ Daḡa Bulu saalaa niyi, “She vu yuwan ne wan! Suru ntsu tsu ta pa!”

²⁹ Reve vuma'a u damma a tawaa yi na akata a akina reve wi ikana, daḡa u uwai pe pe o u'wa wa ali'i. Na meje'en ma lipu daḡa u kingyoi a maḡaḡan ma Bulu na Sila. ³⁰ Ana wu utaa nle atsumā o u'wa wa ali'i, reve we ece, “Nye i da maa yuwan tsara a wawa mu?”

³¹ Reve a damma yi, “Vu usu Yesu Zagbain, vu ta tsura iwawi, avu na aza o u'wa a wu suru.” ³² Reve Bulu na Sila yuwaan vuma'a na ama a na a ri pe atsumā o u'wa wa yi adanshi adama e Yesu Zagbain. ³³ Ayin ubuwu, reve u tara le a 'yawā ubata u na a zaza'wa antsu na wufuru u na a ri na ayi. Avu Bulu na Sila a rumbu yi na ama a na a ri o u'wa wa yi. ³⁴ Ama'a a yuwan ta maḡanga ma abunda adama a na a cayi okolo e le e ekere

a Asula. Ana o kotoi ili i ndolo, vuma'a u tara ta Bulu na Sila a 'yawā o u'wa wa yi, reve u ca le ilyalya a lyuwa.

³⁵ Ana usana u tawai, reve aza-gbain a lyuci a lyungu nlingata ubata wu za vi ipiri'i a damma yi, “Lyawa ama o ndolo a kara faan.”

³⁶ Reve za vi ipiri'i u damma Bulu, “Avu na Sila i ta gura kara gogo. Walai na maḡanga!”

³⁷ Reve Bulu na Sila a damma nlingata'a, “Atsu aza a Roma da. A fufaba tsu ta babu e ece tsu ili i ro, reve a baru tsu. Gogo a ciga tsu ta tsu kara usokowu? Uri n yuwan ne shi! Lyawa le a tawa na aciyele a lyawa tsu!”

³⁸ Ana nlingata'a n dammai aza-gbain a lyuci a na Bulu na Sila aza a Roma da, a uwwa ta wovon. ³⁹ Reve a tawa o u'wa wa ali avu a pati le ankuri. Reve o utaa le avu a pati le a lyawa lyuci'i. ⁴⁰ Reve gba Bulu na Sila a kara mejege a 'yawā o u'wa wa Lidiya, ubata u na a cinai aza e Itoni, reve a ca le adanshi. Reve a kara.

17

Alajiya a Bulu atsumā a Tasalonika

¹ Gogo Bulu na Sila a yuwan ta mmalu reve a batsalai atsumā a lyuci va Amifipali na Apoloni, avu a rawa Tasalonika, ubata u na aa'isa a aza a Isra'ila a danai. ² Avu Bulu uwa e memere me le ununa u tsu yuwusan, hali Ashibi a ta'atsu a yuwusan adanshi atsumā a Aatagada a Asula ne ele. ³ U dana ta a casu urevu wa atsumalima a na Zamawawa sowoi na amasula a dammai woo sowo nu u'yosun wa yi diga o ukwa, avu u damma, “Yesu na maa yuwusan adanshi a yi, ayi da Zamawawa.” ⁴ Reve aza a Isra'ila o ro a na a danai a uwwusa yi a usu avu a ca okolo, hali na Atakpaci a na o tonishi Wila wa Asula na abunda, na amaci a

abunda a na a ri na tsugbain e ida'a.

⁵ Avu aza a Isra'ila e reme tsushu'un, reve a bunga agbawata. Ana o bolotoi suru wirā u tā, avu a 'yasān ugbozu wa ama a lyuci'i. Reve a uwa o u'wa wa Yason nu ucira, azama Bulu na Sila, adama a tawa ne ele ubata wa ama. ⁶ Ana a tsura nle shi, reve e reme Yason na aza e Itoni o ro, hali a 'yawa ne ele ubata wa aza o uge'etosu, a yuwusan yisaali, adansa, "Ama a nda a da a 'yasān ugbozu wa ama ubata suru atsuma o uvadi, ele da nda a rawai pa nda. ⁷ Avu Yason ca le ucu'watan. Agba suru nle a ta kudusa wilā wa Kaisa,† adansa a na mogono mo ro ma tā lo aala a yi Yesu."

⁸ Ana aza o uge'etosu na ama a lyuci a uwwai ne, reve okolo e le a 'yon. ⁹ A lyawa Yason na aza e Itoni o ro'o go'o shi, she na a lyuwa nle ugana.

Bulu na Sila a 'yawa ta Biriya

¹⁰ Ana ayin a yuwain, reve aza e Itoni a shewun Bulu na Sila, avu a kara a tyo Biriya. Ana a rawai, avu a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila. ¹¹ Reve wo o'wo aza a Biriya a la'a ta aza a Tasalonika ugbozu, adama a na a usu ta adanshi'i ne ekere e re. Waru a mantsa suru a tsu dana ta e desununa atsuma a Atagada a Amasula a na a danai udanu, adama e ene ko ili i na Bulu dammai amayun a da. ¹² Adama o ndolo ama na abunda atsuma a aza a Isra'ila a ca ta okolo, hali na amaci a Heleni a na a ri na tsugbain na ali a abunda.

¹³ Amma ana aza a Isra'ila a na a ri Tasalonika a uwwai Bulu ta de, a yuwusan alajiya a lyuci va Biriya fo, avu a kara a tyo de a kushanu

ama, waru a 'yasān ugbozu wa ama. ¹⁴ Reve aza e Itoni a zuwushi Bulu u kara a tyo e ikyun i mala, avu Sila na Timoti e isawan pe atsuma a lyuci'i ne'en. ¹⁵ Aza a na gba e shewuyin Bulu, e shewun yi ta a tyo a lyuci va Atina. Ana aa kamba, reve Bulu ca le ikaka a tyo ya Sila na Timoti. U damma le ta a tawa ubata u na u ri, she a lungusa mantsa wan.

A 'yawa ta Atina

¹⁶ Bulu atsuma e ipiri ya Sila na Timoti a Atina, u yuwan ta atsumolangu lon, ana we enei lyuci'i na amali abunda. ¹⁷ Adama o ndolo u yuwusan ta adanshi na aza a Isra'ila a aa'isa obolo na aza a Heleni† aza a na o toniyi Wilā wa Asula. Usana suru u tsu yuwusan ta adanshi na aza a na u cinai e eden.

¹⁸ Ne da waru aza e Epikuri* na aza a Sitoki† aza o urevu wa adanshi a yuwusan mawasan na ayi. Ana Bulu aa yuwusan alajiya e Yesu nu ukwa wa yi nu u'yosun wa yi diga o ukwa. Hali ozo o ro e le a damma, "Nye i da za ve elemu a nda aa dansa?"

Ozo o ro waru a damma, "U ta vadamma za na a yuwusan alajiya a amali e ida i ro da ko'o."

¹⁹ Adama o ndolo a da a tara niyi a tyo ubata wa aza o urevu, ubata u na a tsu de Ariyopagu. Reve a damma yi, "Ko vu ta ca tsu ucu'uwu wu uritosu u sa'avu u na vaa yuwusan? ²⁰ Koto tsu uwwa cu'un va adanshi a nda shi. Tsu ciga ta tsu reve urevu wi ili i na i ri pe." ²¹ Ama a Atina no omocin a na a ri pe nden suru, a la'a ta ciga a uwwa adanshi a sa'avu waru a yuwan adanshi a yi tsi ili i ro.

* **17:18** Aza e Epikuri a kuru ta uritosu wu za vu urevu wa adanshi e Epikuri. U rito ta ama a zuwa mazanga mo o'wo le o okolo kuci, reve a kanzu'wa mcala na wovon. † **17:18** Aza a na a kaliyuwusa ili i na yaa farasa ele da a tsu de aza o urevu wa adanshi. Waru a tsu yuwusan ta majiyan ulivu na ayin atsuma e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi u nda. Ele aza o urevu wa adanshi e Epikuri a tsu dammulai ta ure u na oo toni tsara a tsura uyo'o atsuma o uvadi u nda. Ele aza a Sitoki a tsu dammulai ta ure u na aa guza aciele, a ciga ili i na a uwwaa aciele uyo'o shi.

22 Reve Bulu 'yon mishin a maƙaƙan mo oƙolo'o, aƙu u damma, "Adu aza a Atina, ama a da a na i cigai itoni ya amali e ili suru. 23 Ana n ri a akandariya atsuma a lyuci'i, me ene ta ili i na yaa yuwusaan aganda. Me ene ta masa'a mo ro ni idana zuva ya yi adansa, 'Za Ro na e Revei Shi.' Ayi za ro ndolo na yaa yuwusaan aganda za na i revei shi'i, ayi da Asula a na maa dansaa du.

24 "Asula ayi da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi biti. Ayi na wo o'woi Asulazuva a zuva ni ida, u tsu danu a aa'isa a na vuma suwai shi. 25 Ne da waru u tsu zami ikambi ubata u vuma shi, waru u tsu lamba ili i ro shi. Ana wo o'woi ayi da u cayi ama suru wuma, na wivuwun na akapi e ili suru. 26 Ayi da waru u yuwain ama o uvadi suru diga a vuma ta, adama a danu atsuma o uvadi suru. Waru u fobo ta mantsa nu ubata u na vadilima suru wa da dana.

27 "Asula a yuwan ta ne tsara a bunga yi, a patsa, ko a tsura yi, ko na wo o'woi u ri alanga na ko za ta tsu shi. 28 O unan wa yi u da tsu ri wuma, waru tsu ri a mazungwa, ne da a yuwan ntsu waru. Ununa aza e ishpa a du a dammai, 'Amayun, atsu fo diga o ugundo wa yi u da.'

29 "To, ana tso o'woi atsu diga o ugundo wa Asula a da tsu utai, u lobono shi tsu yuwan majiyan ma Asula a tu urumu vadamma ili i ro i na a yuwain na zinariya ko azurufa, ko na aatali shi, ili i na vuma rumai nu ugbozu wa yi. 30 De nu ufaru Asula a ca ama atsumalima adama o unusu u le shi, adama o ulambu wu urevu u le. Amma gogo u ciga ta ama suru ko te da a vadala† a yuwaan le gafura vu unusu u le.

* **18:2** Lyuci gbain va Roma ayi da u la'ai mgbain atsuma e ida ya Italiya ubata u na Mogono Kaisa ma ri nu ubata u na azagbain a ri. Tsugono tsu Roma tsu dana ta abajini lon. Atsuma a yi a da Masar na Isra'ila ni ida ya Anasara i danai. † **18:6** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutun ma atugu ko wu kalala mabutun ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

31 "Adama a na u zuwa ta urana u na wa ta tawa u yuwaan ama o uvadi suru uge'etosu wa amayun e ekere a vuma ro na u dangwai. Asula a yuwan ta nzuwulai n na waa yuwan ne, e ekere a vuma na u 'yasain o ukwa."

32 Ana a uwwai adanshi o u'yosun wa akwakwa, aƙu ozo o ro a yuwaan yi ulamu, reve ozo o ro gba a damma, "Tsu ta ciga tsu uwwa ili i na vaa dashi damma a adanshi a nda." 33 Pa nda da Bulu lyawai adanshi ne ele. 34 Ozo o ro e le gba a kambata ta ubata u na Bulu danai, reve a ca okolo atsuma e le hali na Diyanisi, vuma ta atsuma a azagbain, na ka ro za na a tsu de Damari.

18

Atsuma a Korinti

1 Ana ili i ndolo i kotoi, reve Bulu lyawa Atina aƙu u kara a tyo a lyuci gbain va Korinti. 2 De da u cinai vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Akila. Vuma vi ida va Pontu da, koto u shi u jima na wutu e ida ya Italiya shi, ayi na ka va yi Birisika. U lyawa ta ida ya Italiya ana Kaladiya mogono ma zuwai vuma va Isra'ila suru u lyawa Roma.*† 3 Ana wo o'woi cu'un vu ulinga u ta u da le, madava ma amuna mo ogodo, reve u danu ne ele a yuwusan ulinga olo. 4 Aƙu Ashibi suru u yuwusan adanshi na aza a Isra'ila na Atakpaci a Heleni atsuma a aa'isa adama u rono ugbozu u le.

5 Ana Sila na Timoti o utai Maki-doniya, aƙu a tawa Korinti. Reve Bulu reme alajiya o rocosu aza a Isra'ila Yesu Zamawawa da. 6 Reve aza a Isra'ila† a 'yuwan adanshi a yi, aƙu e reme e isulusa yi. Dada u zakatsai abuta a atugu a yi,† aƙu u

damma le, “Mpasa n ɗu n kamba e ekere a ɗu, † amu n yuwan ta ili i na maa yuwan. Diga gogo ubata wa Atakpaci u da mee tyo.”

⁷ Reve u lyawa aa'isa'a, avu u kara a tyo o u'wa wu Takpaci ro zuzu na aa'isa, za na a tsu de Titiyu Yusutu vuma na aa yuwusaan Asula aganda. Avu u dana a danu pe. ⁸ Reve Kirisibu zagbain va aa'isa u ca Yesu Zagbain okolo a yi na ama o u'wa a yi suru. Avu fo ama a Korinti a na a uwwa niyi a ca okolo reve a rumbu le.

⁹ Urana u ro na ayin, reve Asulazuva a yuwan adanshi na Bulu atsuma a alavu alavu. Avu u damma yi, “She vu uwwa wovon wan, lyuwa elime na alajiya, she baru una wan. ¹⁰ N to obolo na avu, ko ili i ro yaa ju'wan wu shi, adama a na n ta na ama a abunda a na aa kuru mu a lyuci nda'a.” ¹¹ Dada Bulu isawain a lyuci'i hali aa'wan a ta na akapi o ritosu le adanshi a Asula.

¹² A mantsa ma na Galiya o'woi gwamna va Akataya, avu aza a Isra'ila o bolo aci, reve e reme Bulu a tawa na ayi ubata wu uge'etosu. ¹³ Reve a damma, “Vuma nda u te le'eshishe ama a tsu aa zuwusa le aa yuwusaan Asula aganda o ure u na Wila'a u 'yasain.”

¹⁴ Bulu o mpolo u yuwan adanshi, dada Galiya dammai, “Adu aza a Isra'ila, a damma abajini o unusu u ro u da u yuwain ko ikpa'a, n shi ta gura poloo du atsuvu. ¹⁵ Amma ana wo o'woi adama e idanshi i du i da, na adama a ala, na Wila u du, 'yawai a salalai na aciyadu. Amu imini i va yi pe na mee ge'eto cu'un vi ili i keke'en i nda shi.” ¹⁶ Reve u gbara le a lyawa ukobu wu uge'etosu'u. ¹⁷ Dada obolo a ama'a e remei Satsani zagbain va aa'isa, avu a fufaba yi lon a aarara zuzu nu ukobu wu

uge'etosu. Galiya dama ni ili i na a yuwain shi.

Bulu na Birisika na Akila

¹⁸ Reve Bulu gba'a u dashi jima pe atsuma a Korinti. Reve u 'yon u lyawa aza e Itoni u uwa a wantsun a tyo Suriya obolo na Birisika na Akila. Kafu u kara, reve u puna oogbondo de Kankiriya, adama u shiton akucunu a na u tarai.

¹⁹ Ana a rawai Afisu (pe da u lyawai Birisika na Akila), reve u uwa a aa'isa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila. ²⁰ Reve a pati yi u dashi jima pe ne ele, agba u usu shi. ²¹ Avu u kara u lyawa le, amma u damma le ta, “Na Asula a ciga, n ta lo a tawisa.”

²² Reve u uwa a wantsun de Afisu. Ana u rawai Kasariya, reve u 'yawa u casa aza e Itoni atsuma a Urishelima, dada u karai a tyo Antakiya.

Mmalu ma Ta'atsu ma Bulu

²³ Ana u jimai pe wa'a, reve u 'yon u bubura ida ya Galatiya na Firijiya a kurusu le lyuci lyuci a yuwusaan aza e Itoni adanshi e isawan ugbamu.

Alajiya a Apolo a Afisu

²⁴ Reve vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Apolo tawa Afisu. Lyuci na a matsan niyi ayi da Iskandariya. U ta nu urevu, u reve ta adanshi a Asula lon. ²⁵ O rito yi ta lon o Ure wu Zagbain, waru u tsu yuwan ta adanshi ulobonu, avu u yuwusan uritosu adama e Yesu kuci mejege, ko a na wo o'woi urumbusu wa Yahaya u da u revei goon. ²⁶ Reve u reme uritosu atsuma a aa'isa no okolo ugbamu. Ana Akila na Birisika uwwa niyi reve a banu yi o u'wa u le, reve a dashi cu'wa yi ure wa Asula mejege.

²⁷ Ana u cigai u gawan a tyo e ida ya Akataya, dada aza e Itoni a kamba niyi na asala, avu a danaa

† 18:6 “Mpasa n ɗu n kamba e ekere a ɗu, nda u ta dansa imini ya yi pe shi adama a na u yuwan ta atyo a na waa yuwan adama e le.

aza e Itoni a na a ri de mepepelime, adama a ushi yi ne ekere e re. Ana u rawai, reve gba u kamba aza a na a cayi okolo e le ni isa'ani ya Asula. ²⁸ Adama a na u polo ta aza a Isra'ila atsuma a mawasan ma na a yuwusain, reve u rocosu le atsuma a Adanshi a Asula a na Yesu da Zamawawa.†

19

Bulu atsuma a Afisu

¹ Yashi i na Apolo danai atsuma a Korinti, Bulu gara ta a mɔngami ida'a, reve u rawa Afisu lyuci gbain. De da u cinai aza e Itoni o ro. ² Reve we ece le, "I tsura ta de Ruhu va Akiza a na i cayi okolo a du ubata wa Yesu?"

Reve a usu, "O'o, tsu uwwa adama a Ruhu va Akiza shi, ko ke'en."

³ Reve we ece le, "Cu'un vu urum-busu u ne u da a yuwaan ndu?"

Reve a usu, "Urumbusu wa Yahaya."

⁴ Reve Bulu usu, "Yahaya rumbu ta ama, tsara a kambu ubata wa Asula. Waru u damma le ta a na vuma ro ta lo a tawa, reve u damma le a ca okolo e ekere a vuma'a. Yesu da vuma na Yahaya yuwusain adanshi a aci a yi."

⁵ Ana a uwwai ne, reve a rum-bushi nle atsuma a ala e Yesu Zagbain. ⁶ Reve Bulu kuruwa le ekere, reve Ruhu va Akiza tawa le. Reve a yuwan adanshi ne elentsu o ro, na adanshi e ikaka ya Asula. ⁷ Ele da a danai ama kupa ne ejere suru suru.

⁸ Bulu 'yawa ta a aa'isa, atsuma o woto ta'atsu u yuwusaan ta ama'a adanshi babu woyon. A dammulai ta, tsara u gura le e reve adama o tsugono tsa Asula. ⁹ Ozo o ro atsuma e le a 'yuwan ta adanshi a yi, a alanga e eteshe a da a yuwain adanshi a vanvama o Ure wu Zagbain. Adama o ndolo, reve Bulu lyawa aa'isa'a, avu u tara aza e

Itoni a kara na ayi. Reve u teme alajiya a aasula o uritosu a Tayaranu usana suru. ¹⁰ U yuwusan ta cu'un vu uritosu u nda, hali a'wan e re, hali aza a Isra'ila na Nheleni† a Asiya suru a uwwa adanshi a Asula.

Muwun ma Shiva

¹¹ Asula a yuwan ta ili ya asalama i na i la'ai ili ya asalama o ro e ekere a Bulu. ¹² Ama a tara ta mukashi mu ukere na atugu o ulinga a na Bulu otoi, reve a tara le a 'yawa ubata u na aza o ubanakun a ri. Banakun na damatosuyi ama'a a lyawa le ta, hali no otoni a lima a kakasa ta ne ele waru.

¹³ Ama a Isra'ila o ro a 'yawusa ta lyuci lyuci o utusa otoni a lima. Ama'a o rito ta yuwan ulinga na ala e Yesu Zagbain. A dansa ta idanshi i nda na a kambu: "N ta dansaa wu a ala e Yesu, za na Bulu aa yuwusan alajiya, uta!"

¹⁴ Muwun n cindere ma ganu gbain† na a tsu de Shiva, ele da a yuwusain ili i nda. ¹⁵ Urana u ro, otoni a lima† a damma le ta, "N reve ta Yesu! Waru n reve ta adama a Bulu. Adu gba zane da i ri?" ¹⁶ Reve vuma na danai no otoni a lima wu 'yawan u raba le, reve wu ru'wa le, hali a suma o uta a alanga ataɔu, waru a uwwa ta usan.

¹⁷ Babu usan, avu alabari e ili i na i farai suru, u baza atsuma a Afisu, a 'yawa aza a Isra'ila na Nheleni. Aza a lyuci'i a uwwa ta wovon lon, reve ala e Yesu Zagbain a tsura ica lon. ¹⁸ Aza a na o o'woi aza e Itoni a damma ta unusu u le. ¹⁹ Aza a na a yuwusain ulinga u tsuboci, reve a tawa na atagada a na a yuwusayin ulinga, reve a kulato le e memere ma ama. Ana e kecei ikebe ya atagada'a, a ta rawa ikebe ya aza a zaminga na aa tsura wu ulinga wu

* **19:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucuɔuwu wi "Ikebe."

ulivu vu rana ukpakukupa kupo-ton (50,000).^{*} ²⁰ Ne *da* adanshi a *Asula* a *dashi* bazai, reve waru u yuwan ucira lon.

Nlangi atsuma a Afisu

²¹ Ana ili i ndolo i farai suru, reve Bulu yuwan majiyan o okolo a yi u 'yawa Makidoniya na Akataya, reve u kamba Urishelima. U damma ta waru, "Diga Urishelima n ta 'yawa Roma."[†] ²² Timoti na Arasata a kambusa ta Bulu. U lyungu le ta elime a yi a 'yawa Makidoniya, reve ayi wi isawan ne'en wa'a e ida ya Asiya.

²³ A mantsa mo ndolo addama a cina ta aza e Itoni yu Ure yi Zagbain. ²⁴ Addama a fara ta diga ya Dimitiriya, maruma za na aa yuwusan ulinga na azurufa tsara u yuwan mu'isa ma aamali a ka Atima.[†] Ayi na aza a na a yuwusan cu'un vu ulinga'a a ta tsurusu ikebe lon o ure'e.

²⁵ Dimitiriya boloto ta ama'a na ama o ro a na a yuwusan oroci o ulinga u le, reve u damma, "Ama a va, i reve utsuru u tsu atsuma o ulinga u nda u da woo utusa. ²⁶ Ye ene ta, waru yu uwwa ta cine vuma nda Bulu oo ronuso ama na abunda. U yuwan ta ne atsuma a Afisu, na bata abunda e ida ya Asiya. U ta dansa amali a na tsu tsaa yuwusan, amali a abula a na a da shi, ko ke'en. ²⁷ Ama suru a ta dana a adanshi a vama o ulinga u tsu. Aa dashi tara aa'isa a aamali a ka Atima ili i ro shi. Woo lobono shi, adama a na a ta yuwusaan Atima aganda e ida ya Asiya na atsuma o uvadi suru. Waru a te icina na abajini a aamali a tsu!"

²⁸ Ana aza a ulinga o ndolo a uwwai ne, reve a fara yisaali, "Atima ta mgbain, aamali a aza a Afisu a da!" ²⁹ Reve obolo a fara o bolotosu, babu usan reve ugbozu wa ama atsuma a lyuci'i mabula u

'yon. Ama suru a suma ta a tyo ubata wi obolo. Reve a zuwa Gayu na Arista 'yawa obolo ne ele. Ama e re'e a dana ta a mmalu na Bulu diga Makidoniya.

³⁰ Bulu shi ta ciga u 'yawa u yuwan adanshi no obolo'o, agba aza a yi a lyawa yi shi. ³¹ Azagbagbain o ro e ida'a n'utsa ma Bulu n da. Reve gba ama a nda a lyunguwa yi ikaka. Ikaka'a ayi da she u usu u 'yawa de wan, tsara u kenee aciyayi addama wan.

³² Atsuma o ubata'a, ugbozu wa ama u 'yon ta. Ozo o ro a yisaali adama e ili i ro, ozo o ro gba shi a yisaali adama e ili i ro. Ozo o ro gba na abunda e reve ili i na izuwai a ri de shi. ³³ Vuma na a tsu de Iskandari da aza a Isra'ila a zuwai elime, ayi da a zuwai u cuduwa ili i na i farai. U zuwa ta ama a rungwa, reve u yuwan adanshi o una wa ama a yi tsara u voton ugbozu wo obolo'o. ³⁴ Ana ama'a e revei za va Isra'ila da, reve e teme yisaali, na a dammi, "Atima abajini a aamali a aza a Afisu da! Atima abajini a aza a Afisu da!" A yuwan ta cu'un ndolo hali irumu i re.

³⁵ O ukosu, avu vuma ta atsuma a azagbain a lyuci u zuwa ama'a a rungwa. Reve u damma, "Ama a Afisu, atsuma o uvadi u nda vuma ta lo za na revei lyuci tsu ubata u na aa yuwusaan Atima abajini a aamali aganda a da shi? Vuma ta lo za na revei ana diga zuva da u riyai agba waru u ta pa nda shi? ³⁶ Babu za na a wasan a na u reve shi. She waru u gala du wan. Ko nye i da, she i yuwan ili i tsulo wan.

³⁷ "I tawato ta ama a nda ubata u nda, koto e iva ili i ro atsuma a aa'isa shi, waru koto a yuwan adanshi a vama adama a aamali a nda shi. ³⁸ Na Dimitiriya na aza a na aa yuwusan cu'un vu ulinga'a a ri na adanshi a aci e le, tsu ta na 'wa vu uge'etosu na aza o uge'etosu.

[†] 19:24 Atima aala a aamali a ka a da. Ama e ida ya Asiya suru a yuwusaan yi ta aganda.

Lyawa le a tara adanshi e le a 'yawa de. ³⁹ Na adanshi o ro o lo, a tara le a tyo ubata wa azagbain a lyuci.

⁴⁰ "N ta uwuusa wovon azagbain a gwamnati va Roma e te reme tsu nu unusu adama a nlangi, adama a na babu ili i na i rawai a yuwan ili i na aa yuwusan nda. Na Roma ciga ucuwuwi wi ili i na yaa farasa, tsaa tsura ili i na tsaa damma shi."

⁴¹ Dada u damma nle a kara, reve e bete'we.

20

E ida ya Makidoniya na Heleni

¹ Ana ugbozu u voyin, reve Bulu de aza e Itoni avu u yuwaan le adanshi a na e isawan ugbamu. Avu u lyawa le u kara a tyo e ida ya Makidoniya. ² O ure'e, reve u batsasa bata bata a yuwusaan le adanshi a na a gbama okolo. Dada u tyoyi e ida ya Heleni.† ³ Wu una ta woto ta'atsu pe.

A mantsa ma na waa zama u uwa a wantsun a tyo e ida ya Suriya, ana wu uwwai a na aza a Isra'ila o bolo ta una adama o una yi, reve u kambu ni ida ya Makidoniya. ⁴ Waru ama e cindere a da o toni niyi. Ele da Supata mawun ma Puruhu vuma va Biriya, Arista na Sakunda ama a Tasalonika, na Gayu vuma va Daraba, na Timoti, waru na Tikiku na Tarafima ama e ida ya Asiya.

⁵ Ele ama a nda a wala ta elime, reve a 'yawa o puro tsu Taruwasa. ⁶ Ana o kotoi Abuki o Opopofu,† a tsu gba avu tsu lyawa Filibi va Makidoniya a wantsun. Ana tsu yuwain rana ton a mmalu, reve tsu cina le Taruwasa. Pe da tsu yuwain ayin e cindere.

A yasin Afitiku

⁷ O urana wu ufaru wa ajuma, reve tsu boloto adama tsu lyuwa ilyalya. Avu Bulu yuwaan le adanshi adama a na u foboi na waa kara nu usana u tawa. Reve u reme adanshi hali ayin ubatsu. ⁸ Ifitila i

shi ta pe abunda o u'wa wa zuva u na tsu bolotoi. ⁹ Reve ulobo u ro u na a tsu de Afitiku danu o ubatsu wu usowoto wu upepu. Avu gba nlavu m pura yi a mantsa ma na Bulu danai adanshi vadamma babu ukotu. Dada u fatsai de a aasula a ta'atsu o u'wa wa zuva'a. Reve e shede yi ukwa.

¹⁰ Reve Bulu cipa, avu u vovon ulobo'o u gbagbala yi ne ekere a yi avu u 'yasan yi. Dada waa damma, "She okolo a 'yon du wan! U ta wuma." ¹¹ Ana Bulu kumbai o u'wa wa zuva, reve u lyuwa ilyalya na a tsu. Dada u koso asai a adanshi, nu usana avu u reme ure. ¹² Dada ama a tarai ulobo'o a tyo o u'wa u le gbaga, avu asuvu e le a danu.

Bulu 'yawa ta Mitilini

¹³ Reve Bulu reme mmalu a tyo a lyuci va Asusu. A tsu gba'a reve tsu uwa a wantsun adama tsu ga'asan de, ubata u na tsaa tara yi a wantsun. ¹⁴ Ana u cina ntsu de, reve u uwa a wantsun dada tsu karai a tyo Mitilini. ¹⁵ Ana usana u tawai, reve tsu uwa wantsun a tyo zuzu ni ida i memere ma mini ma Kiyo. Reve ana usana u tawai, tsu pasa a tyo e ida i memere ma mini ma Samo. Ana usana u tawisai waru, reve tsu rawa Milita. ¹⁶ Bulu gba u zuwa ta okolo a yi u karajai atsuma a Afisu, adama a na u cigai u tara mantsa atsuma e ida ya Asiya shi. U zuwa ta okolo u rawa Urishelima a mantsa ma Abuki o Urana wa Kupoton.†

Bulu yuwaan ta mbara ma Afisu adanshi

¹⁷ Ana u rawai Milita, avu Bulu lyunguwa azagbain a aza e Itoni a Afisu, avu a tawa e enelei. ¹⁸ Ana a rawai, reve u damma le, "I reve ta cu'un vu nden n na n yuwain mantsa ma na n danuyi obolo na adu, diga urana u na n dasai ida ya Asiya. ¹⁹ N yuwan ta ulinga wa Asulazuva n tara aciyava ili i ro

shi, hali na aḅara. Reve n yuwan ankuri ni ikpa'a i na ama a Isra'ila a yuwusaan numu. ²⁰ Waru n kuḁa a damma ḁu amayun shi, ko aṣuma a ama ko a 'wa ḁu. ²¹ Ili i na n dammai ama a Isra'ila a yi ḁa waru n dammai Atakpaci, a yi ḁa cine aa vadala ubaṭa wa Aṣula, reve a ca Yesu Zagbain okolo e le.

²² “Gogo nda gba, Ruhu va Akiza† pura ta ugbozu u va a gbagbusa mu n tyo Urishelima. A yi ḁa nda gba n reve ili i na yaḅ tsura mu ḁe shi. ²³ N gura ta reve a mantsa ma na m burusai lyuci lyuci, Ruhu va Akiza dansaa mu ta a na u'wa wa ali u ta lo a pura mu, na aṣumalima waru. ²⁴ Suru na ne, n tara wuma u va ili i ro shi nna koto n koto ulinga u na Yesu Zagbain zuwa numu shi. A yi ḁa ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a na oo rocosu icigi ni isa'ani ya Aṣula.

²⁵ “N 'yawa ta baṭa baṭa a yuwusaan ḁu alajiya, gogo ko vuma ta aṣuma a ḁu aa ḁashi ene mu shi. ²⁶ Lyawa n damma ḁu mejege, nna Aṣula a tara wuma u vuma, za lo a damma ee ece yi e ekere a va shi. ²⁷ Adama a na ko ili i ta n soko ḁu shi n damma ḁu ta ili i na Aṣula a cigai i reve suru. ²⁸ I ka lyuwa aciyaḁu ulobonu waru na aza e Itoni a na Ruhu va Akiza zuwa ndu yo o'wo aza a aguba e ikyon† ya Aṣula. Ele ḁa aza a na u tsulai na mpasa ma yi. ²⁹ N gura ta reve na n kara, munlu me epen n na n rotsoi nkerenkesu n ta tawa agba aa lyawa ikyon ya Aṣula shi. ³⁰ Ozo o ro fo aṣuma a ḁu o to gondoro ili i na i ri mejege adama a tsuraḅ aciyele ojoro. ³¹ I ḁana ufoḅu! I cuwan n ḁanu ta na ḁu a'wan a ta'atsu a barasa ḁu waru a ka lyuwusa ḁu nu usana na ayin, na moo ocosuyi aḅara.

³² “Gogo n zuwa ḁu ta o ukere wa Aṣula. I cuwan na adanshi e isa'ani ya yi! A yi ḁa waa suwa ḁu, reve i

ushi ili i na Aṣula o foḅoi na waa ca ḁu ama a yi.

³³ “N ri a maluwa me ikebe yi za ro, ko gba itana shi. ³⁴ Aḁu na aciyaḁu i reve ta ne ekere a va a ḁa n lingai adama n lyuwa, reve waru n kamba aza a na a ri oḅolo na amu. ³⁵ N yuwusan ta ne adama n roco ḁu ure u na yaḅ kuru, adama i yuwan ulinga lon i kamba aza a na a ri nu ucira shi aṣuma a ḁu. I cuwan na adanshi e Yesu Zagbain ana u dammai, ‘U la'a ta lobono vuma ca, ana waḅ ushi.’ ”

³⁶ Ana Bulu kotoi adanshi, reve u kingyo oḅolo ne ele suru u yuwan avasa. ³⁷ Reve suru nle a uwa mesun, reve a katala yi adama a na waḅ kara. ³⁸ Ili i na i la'a zuwa nle aṣumolangu, a yi ḁa udammu u na u dammai a na aa ḁashi ene yi waru shi. Reve suru nle e shewun yi a tyo ubaṭa u na u uwai a wantsun.

21

*Mmalu ma Bulu a tyo Urishe-
lima*

¹ Ana tsu kasai na mbara ma Afisu, aḅu tsu uwa a wantsun tsu saḅa a tyo Koso e ida i memere ma mini mejege. Ana usana u tawai, aḅu tsu rawa Rodusa, diga lo waru she Patara. ² Reve tsu cina lo wantsun u na waa pasalai a tyo Finisiya, reve tsu uwa tsu lyuwa elime na mmalu. ³ Tse ene ta ida i memere ma mini ma Kuburu aḅu tsu lyawa yi ugula tsu kara tsu cipa a lyuci va Taya, e ida ya Suriya, ubaṭa u na aa cipato itana i na i ri a wantsu'un. ⁴ Ana tsu uwai a lyuci, reve tsu cina pe aza e Itoni, reve tsu yuwan pe ayin e cindere. Reve Ruhu va Akiza zuwa le a ca Bulu aṣala she u 'yawa Urishelima wan.

⁵ Ana tsu yuwain ayin e cindere'e, reve tsu vasa tsu lyuwa elime na mmalu. Reve aza e Itoni na amaci na muwan n le e shewun tsu o uta a lyuci a tyo a nge'en m mala. Aḅu tsu kaḁato a wuyun tsu yuwan

avasa. ⁶ Ana tsu kasalai, reve tsu uwa a wantsun. Ele gba a kamba o u'wa.

⁷ Reve tsu lyawa Taya a tyo Talamaya. Ana tsu casalai na aza e Itoni, avu tsa asa pe ayin a ta. ⁸ Ana usana u tawai, reve tsu kara a tyo Kasariya, avu tsu cu'wan ya Filibu za va alajiya, vuma ta atsuma a ama e cindere* a na a kambusai ajiya. ⁹ U ta ne esheli a nashi aza a na o koto o oloi shi, a tsu yuwusan ta adanshi e ikaka ya Asula.

¹⁰ Ana tsu jimai pe, avu vumavasula ro na a tsu de Agabu tawa diga Yahuda. ¹¹ Ana u tawai ya'a tsu, avu u tara gbakala vi ikyun ya Bulu, reve wu na aciyayi ekere na ana. Avu u damma, "Ruhu va Akiza damma ta, 'Ne tsunda tsa da aza a Isra'ila a Urishelima aa na za gbakala vi ikyun i nda, avu a zuwa yi e ekere a aza a Roma.' "

¹² Ana tsu uwwai ne, reve atsu na aza e Itoni a na a ri lo tsu pati Bulu she u 'yawa Urishelima wan. ¹³ Reve Bulu usu u damma, "Adama a nye i ri e mesun a kudusa okolo a va? N ri ufofu n uwa o u'wa wa ali Urishelima goon shi, amma hali n kuwa adama e Yesu Zagbain." ¹⁴ Ana tse enei waa bula shi, da da tsu dammai, "Lyawa a yuwan ili i na Asulazuva e enei a ri mejege."

Urawu wa Bulu Urishelima

¹⁵ Tsu jima shi, da da tsu fofoi tsu vasa a tyo Urishelima. ¹⁶ Reve ama o ro atsuma a aza e Itoni a Kasariya e shewun tsu, reve a tyowetyo tsu o u'wa wa Nnasan ubata u na tsaa danu. Ayi vuma va Kuburu da za na fara cayi okolo atsuma e Itoni. ¹⁷ Ana tsu rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru a raba tsu na maza nga.

¹⁸ Ana usana u tawai, reve atsu na Bulu tsu 'yawa tse ene Yakubu,

waru azagbain a aza e Itoni a shi ta lo. ¹⁹ Ana Bulu casa nle, reve u damma ununa Asula a yuwain ulinga na ayi adama u kamba Atakpaci.

²⁰ Ana a uwwai ne suru, reve a cibala Asula, reve a damma Bulu, "Za tsu, vu ta uwwusa, ama ukpakukupa na abunda aza a Isra'ila o o'wo ta aza e Itoni, agba suru nle o to mpolo nu ukurusu u Wila wa Musa mejege. ²¹ Agba a damma le ta de a na vu to rocosu aza a Isra'ila a na a ri nden atsuma a Atakpaci, she a kuru Wila wa Musa wan. A na vu ta dansaa le she a pada muwun n le uryumbu wan, waru she a kuru agadu a tsu wan.

²² "Cine tsa yuwain gogo, ana wo o'woi aza a tsu a uwwa ta de na vu ri pa? ²³ Yuwan ankuri, vu yuwan ili i na tsa dansaa wu. Tsu ta na ama a nashi aza a na a yuwayin Asula akucunu. ²⁴ Vu folo ekere na ama a nda. Vu fofo aciyawu adama a aganda a na a tsu yuwan adama a akucunu'u. Vu tsupa adama a puna aci e le. Da da ama ee reve adanshi a na a yuwain a aci a wu epen a da. E te reve a na voo tono Wila wa Musa.

²⁵ "Tsu damma ta de Atakpaci aza e Itoni ili i na i lobonoi a yuwan. Tsu danaa le ta, she a lyuwa ili i na a cayi amali wan. She a tama akutsu a mpasa wan, waru a tama nama na a punda rai wan. Tsu damma le ta waru she a yuwan tsipere wan."

²⁶ Reve Bulu usu asala e le. Ana usana u tawai, reve u 'yawa u yuwan aganda a wulecu obolo na ama'a. Avu u uwa a Aa'isamapada adama u damma le mantsa ma na akucunu e le oo koto, reve a yuwan kucuf adama a koyan atsuma e le.

E remei Bulu

²⁷ Ana a yuwain ayin e cindere a na akucunu'u oo koto, reve aza a

* 21:8 "Aza e cindere" a ta dansa ama e cindere a na a dangwai tsara a kamba nu une'esun wi ilyalya a tyo ubata wu nruna. Kalyuwa Ajy. 6:1-7.

Isra'ila o ro a na a ri e ida ya Asiya e ene Bulu atsuma a Aa'isamapada. Dada a 'yasain okolo a ama, reve e reme Bulu. ²⁸ Na a saali, "Aza a tsu, kamba ntsu! Vuma nda u ta garasa bata bata o ritosu ili i vama a tyo e ekere a ama a tsu obolo na Wila wa Musa, na adama a Aa'isamapada a nda. U zuwa ta ubata wa akiza u nda wo o'wo ili i wono a na u tarai Atakpaci a uwa pe." ²⁹ Ozo o ro e le a shi ta de e ene Bulu obolo na Tarafima vuma va Afisu atsuma a lyuci. Adama o ndolo, a ta dansa u tara yi ta a uwa pe a Aa'isamapada'a.

³⁰ Reve ugbozu wa ama a lyuci suru u 'yon, avu ama a uwa a tawusa ni iladi bata bata. Dada e remei Bulu avu o utaa yi atsuma a Aa'isamapada reve a barushi nantsu va Aa'isamapada'a.

³¹ Ele o mpolo n na oo una yi, dada a dammai yali i gbain† yo obolo a asoja va Roma a na, lyuci suru ta de azama u daba na akina.

³² Reve u tarashi nan yali na asoja o ro, avu a suma a tyo ubata u na ama a ri ufolotowu. Ana aza a addama'a e enei zagbail'in na asoja a yi avu a lyawa malapa ma Bulu.

³³ Avu yali i gbail'in u reme Bulu, avu u zuwa a nla yi na akani e re. Avu we ece obolo a ama'a ko zane da Bulu'u, ni ili i na u yuwain waru.

³⁴ Reve akapi a saala ili i ro, akapi waru ili i ro ko'o. Ana wo o'woi a yuwusan ta elemu lon, u gura reve ili i na aa dansa shi, dada u zuwa a tarai Bulu a tyo o u'wa wa asoja.

³⁵ Ana a rawai a dasata, avu yisaali i yuwan abunda she na asoja'a a tanuyi Bulu a nlyungu adama a wawa yi. ³⁶ Avu obolo a ama'a a kuru adansa, "O kototo yi, o kototo yi."

Bulu yuwayin ama'a adanshi

³⁷ Asoja azama o oto yi atsuma a aasula o ukari wa asoja, avu Bulu

damma yali i gbail'in, "Ko vu ta lyawa n yuwan adanshi na avu?"

Reve yali i gbail'in u usu atsuma a asalama u damma, "Vu gura ta Tsuheleni?† ³⁸ Mu uwwa ta a na avu da za va Masar na tawayi nu u'yasun wa asuvu, avu vu pura ama a akpaka ukpakukupa unashi (4,000) a tyo o ogozo mantsa mo ro de shi. Ne da shi?"

³⁹ Avu Bulu usu, "O'o, amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu, lyuci na ri ili i ro atsuma a Kilikiya. Yuwan ankuri, lyawa n yuwan adanshi na ama'a."

⁴⁰ Ana zagbail'in u damma niyi u ta gura yuwan adanshi, reve Bulu isawan o udasata, avu u yuwaan ama iroci ne ekere tsara a rungwa. Ana a rungwai, dada u yuwaan nle adanshi na Tsu'arama.†

22

¹ Dada Bulu dammai, "Aza a va na mbara n va, poloi atsuvu yu uwwa adanshi a na maa yuwan adama a aciyava." ² Ana a uwwa niyi u yuwaan nle adanshi na Tsu'arama* elentsu e le, a dashi ta polo atsuvu.

³ Avu Bulu lyuwa elime na adanshi, "Amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu va Kilikiya, atsuma a Urishelima da n kungwai. Amu o rito mu ta e ekere a Gamaliya, avu gba u rito mu n kuru Wilu wu nkaya n tsu suru. N shi ta no okolo e itoni ya Asula mejege. N shi ta ununa suru ndu i ri ana'an. ⁴ N casu ta vuma na suru kuruyi Ure wu Zagbain nda atsumalima, hali gba n zuwa ozo o ro o u'wa wa ali, ozo o ro gba hali n zuwa o una le. N dangula ko ali a da ko amaci a da shi. ⁵ Aabara a nan ganu na azagbain na aciyele a ta usu ne da a yuwain. Ele da a tsu ca mu mpepelime n na maa 'yawaa ubata wa aza a Isra'ila aza a tsu a na a ri Dimaska. Reve n reme aza

* **22:2** Tsu'arama elentsu a na a yuwusain da atsuma a Urishelima. Adama o ndolo a na a uwwa niyi a yuwusan elentsu e le a uwa ta asalama.

e Itoni de n tawā ne ele Urishelima a mmalu na akani, adama a ca le atsumalima.”

Bulu dammai cine u ga'ain na Yesu

⁶Avu Bulu lyuwa elime, adansa, “Ne da gba urana u ro nu urana a aci amu a marawaa Dimaska, dada ekan o ro diga zuva e ikanai zuzu na amu. ⁷Avu n riyā e ida, reve mu uwwa uɗyo a dansaa mu, ‘Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?’

⁸“Reve n usu, ‘Zagbain, avu da zane?’

“Reve u usu, ‘Amu da Yesu va Nazara, za na voo bongishi!’ ⁹Ama a na a shi obolo na amu e ene ta eka'an, agba a uwwa uɗyo'o shi.

¹⁰“Avu me ece, ‘Zagbain, nye vu cigai n yuwan?’

“Reve Zagbain usu mu, ‘Yon vu uwa atsuma a Dimaska. Na vu rawa a ta damma wu ili i na vaa yuwan.’

¹¹“Reve aza a na a ri obolo na amu o rono mu adanga a uwa Dimaska, adama a na ucira we eka'an wo o'woto mu ta irumba.

¹²“Vuma ro na a tsu de Hananiya shi ta pe na nden atsuma a Dimaska. Vumavasuḷa da e ekere e itoni i Wila. Aza a Isra'ila a na a ri nden pe suru a tara yi ta vuma va aḅuḷa da. ¹³Reve u tawā wi isawan zuzu na amu, avu u damma, ‘T'utsa i va Shawulu, ushi yeni ya wu.’ Lo da me eneshi niyi!

¹⁴“Avu u damma mu, ‘Asuḷa a nkaya n tsu a dangwa wu ta adama vu reve ili i na u cigai, waru ve ene Za va Aḅuḷa, avu vu uwwa yi a adanshi. ¹⁵Vu to o'wo za va alajiya a yi na vaa tara adanshi a tyo ubataḅa biti, a dansaa uvaɗi suru ili i na vu uwwai ni ili i na ve enei waru. ¹⁶Gogo mantsa mo ulinga ma da, she vu lungusa mantsa wan. ‘Yon, a rumbu wu, avu vu de ala a yi, adama a zaza'wa unusu wa wu.’”

Asuḷa a damma ta Bulu yuwaan Atakpaci alajiya

¹⁷Avu Bulu damma, “Ana n kambai Urishelima urana u ro, amu atsuma a avasa atsuma a Aa'isamapada, reve me ene alavu alavu. ¹⁸Reve me ene Yesu a adanshi. Reve u damma mu, ‘Jika vu utā Urishelima adama a na aa usu adanshi a wu a na vaa ca adama a va shi.’

¹⁹“Reve n usu, ‘Zagbain, ama e reve ta n 'yawusa ta a a'isa a'isa na n remi aza e Itoni ya wu na n ru'wi nle. ²⁰O una ta Istifanu adama a na u yuwain adanshi adama a wu. N shi ta lo mishin waru n usu ta ili i na a yuwain, avu m piri atugu a aza a na o una niyi.’

²¹“Reve Zagbain damma mu, ‘Yon vu 'yawa n ta lyungusu wu alanga ubata wa Atakpaci.’”

²²Avu obolo a ama'a o poloo yi at-suvu hali ubata u na u deyi, “Atakpaci.” Dada a 'yasain uɗyo u le reve a saala, “O kototo cu'un vuma nda! O una yi! Wu ntsaa u dana wuma shi!” ²³Reve a uwa yisaali no o fofusoi atugu na a kusha'wi maḅuḷa ne ekere.

Bulu na yali i gbain

²⁴Adama o ndolo reve yali i gbai'in u zuwa o oto Bulu atsuma o ukari wa asoja. Reve u zuwa a fufaba yi, adama u reve ili i na i zuwai ama a yuwusan yisaali a aci a yi. ²⁵Ana a nla niyi azama a fufaba yi, reve Bulu damma yali i na i ri lo mishin, “U lobono ta a fufaba za na ri umatsun u vuma va Roma,† babu a tsura yi nu unusu?”

²⁶Ana wu uwwai ne, reve u 'yawa ubata u yali i gbain ya yi, avu u damma, “Nye i da gba vu cigai vu yuwan? Vuma nda vuma va Roma da.”

²⁷Avu yali i gbai'in u rawa ya Bulu avu we ece yi, “Damma mu, avu vuma va Roma da?”

Avu u usu, “Ee, amu vuma va Roma da.”

²⁸Avu u damma Bulu, “She na n tsupai ikebe ya abunda, dada n tsura mo o'woi vuma va Roma.”

Àvu gba Bulu usu, “Àmu umat-sun wà Roma u dá.”

²⁹ Dada ąsoja a na ą shi a cigai a fufaba yi, a lyawushi ana a uwwai ąyi umatsun wà Roma u dá. ąyi fo yali i gbaint ą ąsoja'a ąvu wu uwwa wovon, ana u revei u zuwa tą ą nlą yi azama a fufaba umatsun wà Roma.

Bulu yuwan tą adanshi na Azag-bain a Mbara

³⁰ Ana usana u tawai, ana yali i gbai'in u cigai u reve ili i na i zuwai azagbain a aza a Isra'ila ą tawayi na adanshi a aci ą Bulu, ąvu u zuwa ą badą yi. Dada u zuwai nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbarať suru o 6oloto. Reve u zuwa a uwa ną Bulu ąvu u zuwa yi wi isawan ą maķaķan me le.

23

¹ Àvu Bulu varaa Azagbain a Mbarať esu, reve u damma, “Àza ą va, hali ana'an n ri no okolo ukufu shi, ko ili i na yaa damatosun mu shi, adama a wuma u na n yuwain ą maķaķan ma ąsulą.” ² Ana u dammai ne, reve Ananiya aabara a nan ganu zuwa ama a na ą ri mishin zuzu ną ąyi 6asa yi o uną. ³ Àvu Bulu damma yi, “Àsulą a ta 6asa wu, ąvu za vi ikpa'a vu tą gashi afili e ishina! Vu ąnu tą lo, tsara vu yuwaan mu uge'etosu u Wilą, ąvu 4a nda gba vu zuwai a 6asa mu, ili i na Wilą u putsayi.”

⁴ Reve ama a na ą ri mishin zuzu ną ąyi a damma Bulu, “Vu ciga tą vi isula aabara a nan ganu va ąsulą?”

⁵ Àvu Bulu gba u usu le, “Àza ą va, n reve a na ąyi 4a aabara a nan ganu shi. Adama a na u tu uđanu, ‘She vi isula zagbain va ama wan.’” ♦

⁶ Ana Bulu enei ozo o ro e le aza a Sadukiya a 4a, ozo o ro gba shi Afarishi,ť ąvu u saala, “Àza ą va, ąmu fo Mafarishi ma 4a waru mawun ma Mafarishi ma 4a. O uną u na n zuwai okolo a na ąą

'yasąn ąkwąkwą ąyi 4a i zuwai aa yuwusaan mu uge'etosu.” ⁷ Ana u dammai ne, reve Afarishi'i na aza a Sadukiya'a e teme mawasan vąni le, hali e ne'eshen ure. ⁸ Adama a na aza a Sadukiyať ą usu a na nlingata ma ąsulą ko mukabi n ri lo shi, waru ą usu nu u'yosun wą ąkwąkwą shi. Afarishi gba ą usu tą ili i ta'atsu i ndolo suru.

⁹ Reve e reme mawasan vąni le, hali munlu n Wiląť ma Afarishi n 'yon mishin ąvu a yuwan mawasan o uną wą Bulu. Àvu ą 'yasąn uđyo zuva, adansa, “Tse ene unusu u na vuma nda yuwain shi. Nu ululu u 4a ko malingata ma ąsulą ma 4a ma yuwaan niyi adanshi gba?” ¹⁰ Mawasa'an u suduwa tą hali ama'a ą kara o morono ma Bulu ebele ra ra ra. Dada yali ą ąsoja i bungai ure u na waą kara ną Bulu adama o wovon u na ą tawą a kakara yi. Reve u zuwa ąsoja a tara yi ą tyo o ukari wą ąsoja.

¹¹ Na ayin o ndolo, reve Zagbain tawą ubatą wą Bulu ąvu u damma yi, “Vu gbama okolo, Bulu. Cine vu yuwayin ama adanshi ą va Urishe-lima, ne 4a fo vaa yuwan alajiji a Alabari a Sa'ani ą va ą Roma.”

Ifobi i na o una Bulu

¹² Ana usana u tawai, reve aza a Isra'ila o 6olo uną, ąvu a yuwan akucunu a na aa lyuwa shi, agba oo sowo ili shi, she no o una Bulu. ¹³ Ama a na a yuwain akucunu a nda a la'a tą ama amunga. ¹⁴ Àvu ą 'yawa ubatą u nan ganu a gbagbain na azagbain o ro, reve a damma le ili i na a yuwain. “Tsu nlą tą aciyatsu na akucunu a na tsaa lyuwa shi waru tsoo sowo shi, she ną tsu una Bulu. ¹⁵ Adama a nda, ądu Azagbain a Mbarať i damma yali i gbain u tawaa du ną ąyi, vadamma i ciga tą i dashi pete-lyuwe adanshi ą yi ulobonu. Reve ątsu gba tsu 4ana uvawun tsara tsu una yi o ure.”

16 Ana mawun ma zakpara ma Bulu ma uwwai ili i na o fobo'i a na aa yuwan na ayi, reve u kara a tyo o ukari wa asoja avu u kambuwa Bulu.

17 Avu Bulu de yali i ta atsuma a asoja a Roma'a. Reve u damma yi, "Vu 'yawaw nu ulobo u nda a zagbain va wu, u ta ni ili i na waa damma yi." 18 Avu vuma u usu, avu u tara ulobo'o a 'yawaw ubata u na zagbai'in u ri.

Reve u damma, "Vuma na ri o u'wa wa ali na a tsu de Bulu da pati numu n tara ulobo u nda a tawaw ubata wa wu, adama a na u ta na adanshi a na u cigai u damma wu."

19 Avu yali i gbain† ya asoja'a u guza yi ukere, reve a tyo a mɔngɔ, avu we ece yi, ayi a nde'en, "Nye vu cigai vu damma mu?"

20 Reve u usu yi, "Ama o ro a ta zama a pati wu vu 'yawaw na Bulu ubata wa Azagbain a Mbaraf a aza a Isra'ila nfa'an. A ta damma a ciga ta e petelyuwishe adanshi a yi. 21 Amma she vu tara yi a 'yawaw wan! Ama upasu na amunga a ta de uvapu azama o una Bulu o ure. A kucina ta a na aa lyuwa shi, waru oo sowo shi, she no o una yi. A tu ufofu a pura vu usu ipati i le."

22 Avu yali i gbai'in u damma yi, "She vu lyawa za reve a na vu damma numu adanshi a nda wan." Avu u lyawa yi u kara.

A tara ta Bulu a tyo Kasariya

23 Ana ulobo'o u karai, avu yali i gbai'in u de nan yali e re, reve u damma le, "I fobo na yaa kara a 'yawaw Kasariya ni irumu kucci va ayin obolo na asoja ukpakure (200), na asoja a na a tsu kumba ido kupocindere (70), na asoja ukpakure (200) na a tsu yuwan nlangi ni ibata. 24 Adu waru i zamiya Bulu ido i na waa kumba. Avu u 'yawawo yi ubata wa gwamna Feli gbaga."

25 Avu yali i gbai'in u dana mepepeline ma nda a tyo ya gwamna'a:

26 "Amu Kaladiya Lisiya n te icasu yi zagbain gwamna Feli:

27 "Aza a Isra'ila o ro e reme ta vuma nda, reve a shi a ciga o una yi. Amma ana n revei vuma va Roma da, da da n jikai obolo na asoja a va reve n wawa yi. 28 Ana gba n cigai n reve unusu wa yi, reve n tara yi a tyo o ukobu wa Azagbain a Mbaraf n le. 29 Diga na n revei nronuloi n na aa yuwusan na ayi adama a Wila u le da. Reve me ene ili i na i rawai a zuwa yi o u'wa wa ali ko o una yi da shi. 30 Avu waru naza damma mu ifofo i na aa yuwusan, tsara o una yi, ayi da i zuwai n zuwai a tara niyi a tyo ya'a wu. Waru n damma ta aza a na a ri na adanshi na ayi a tawaw ubata wa wu."

31 Na ayin o ndolo, da da asoja'a a tarai Bulu a tyo a lyuci va Antipatari ununa zagbain le damma nle. 32 Ana usana u tawai, reve a lyawa asoja a na a tsu kumbusa ido a tara yi o koso tyo Kasariya. Reve asoja e ida a kara a kamba o ukari wa asoja u le.

33 Ana a rawai Kasariya, reve a ca Bulu e ekere a gwamna'a na mepepeline'e. 34 Ana gwamna'a u deyinuna e mepepeline ma na a ca niyi, reve we ece Bulu ko ayi za vi ida i ne i da. Avu Bulu usu a na, "Amu za va Kilikiya da."

35 Avu gwamna u usu yi, "N to polo atsuvu a va mu uwwa adanshi a wu, a mantsa ma na aza a na a ri na adanshi na avu, a tawai." Reve u zuwa a kpada yi pe o u'wa u na Hiridu† suwai.

24

Feli ge'eto ta Bulu

1 Ana a yuwain rana ton, avu ama o ro a tawaw diga Kasariya adama a damma unusu u na Bulu yuwain. Ananiya aabara a nan ganu a da a danai na azagbain a Isra'ila na Taratulu za va adanshi a mantsa mo uge'etosu. 2 Ana e dey

Bulu a uwa o ukobu wā Feli, ʼavu Taratulu damma gwamna unusu wā Bulu. Reve u damma, “Zagbain Feli, nu ujimu vu tawā tā nā nden mo okolo ʼatsumā ʼa tsu, waru vu yuwan tā ulinga nu ugbozu wā wu, waru o unā u na vu ri nā majiyan me elime, ʼayi dā i zuwai ama ʼa tsu ʼa ri ʼa nden mu ulobonu. ³ Zagbain Feli, ama ʼa tsu ubatā suru o to godyusho wu. ⁴ Amma n kaḡatowā wu tā vu yuwaan mu ankuri, vu ca mu ugbozu wā wu ne'en ke'en, tsarā n damma wu unusu u na tsu remei vuma nda nā ʼayi.

⁵ “Tsu reme tā vuma nda za vu u'yaṣaṣan wo okolo wa ama a dā. Vuma na zuwusai aza a Isra'ila ʼatsumā o uvadi suru nlangi. Waru ʼayi zagbain vo moḡolo ma Aza a Nazara dā. ⁶ Hali u shi tā u ciga u lungusa tsu Aa'isamapada. Dada tsu reme niyi.

[⁷ “Tsu shi tā tsu ciga tsu ge'eto yi nā Wilā u tsu. Agba Lisiya yali i gbain u usa yi tā nu ukadu e ekere ʼa tsu. ʼAvu u zuwa tsu tsu tawā o ukobu wu uge'etosu wā wu, tsarā tsu damma wu unusu u vuma u nda.]*

⁸ “Vu tā tsurā amayun e ili i na tsaā dansa e ekere ʼa yi nna vu koto yi ugbozu nā yeci na aciyawu.”

⁹ Reve aza a Isra'ila ʼa usu, a na mejege ma dā ili i na Taratulu dammai suru.

Bulu usuyi Feli

¹⁰ Ana gwamna damma niyi u yuwan adanshi, ʼavu Bulu usu yi, “Zagbain Gwamna, n reve tā a na vu tā ge'etosu ama e ida i tsu a'wan nā ʼabunda. Waru n ta yuwan adanshi adama a aciyawā nā mazanga. ¹¹ Vu ta gura kari mu ana, ʼavu vu reve babu uṣan u karā rana kupa ne ejere shi a na n 'yawaṣi Urishelima adama n yuwan aganda ʼa Aa'isamapada. ¹² Nyuwan mawasan nā za ʼatsumā ʼa Aa'isamapada shi. Waru n zuwa

nlangi ko ʼa aa'isa ʼa tā shi, ko ara'an ʼatsumā ʼa lyuci shi. ¹³ Adanshi a na ama a nda adansa aa gura damma wu mejege ma adanshi'i ununa u ri shi.

¹⁴ “Gogo ili i tā i dā maā usu, ana a dammai n tā kurusu Ure wu Zagbain u na aa dansa amayun a dā shi. Agba n tsu yuwaan tā Asulā a nkaya n tsu aganda, waru n usu tā ili suru i na i ri uḡanu a atagada a Amaṣulā. ¹⁵ N tā nu uzuwu wo okolo ʼa tyo e ekere ʼa Asulā ʼa tā 'yaṣan aza ʼa afulā na aza a na e revei Asulā shi diga ʼatsumā ʼa ʼaakwakwā, ne dā fo ama a nda ʼa danai nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ ʼAyi dā i zuwai n cigai n yuwan wuma u sa'ani adama n tsurā nden mo okolo ʼa maḡakan mā Asulā na ama suru.

¹⁷ “N jima tā ana n tawāi Urishelima. Gogo, n tawā tā ni ikebe i na maa kamba ama ʼa vā ne ele, ʼavu waru n yuwaan Asulā kucci. ¹⁸ A mantsa ma na aza a na a karishi mu ana e ene numu ʼa Aa'isamapada, n danā tā o mokotoo mā aganda a matawa mā nshinda. Ama ʼa danā oḡolo nā ʼamu shi, waru ko za danā ʼa nlangi shi. ¹⁹ U tā danā ulobonu ama a Isra'ila diga e ida ya Asiya a na ʼa danai lo ʼa tawā pa nna a ciga tā a kari mu ana. ²⁰ Waru ama a na ʼa ri pa a damma wu unusu u na Azagbain a Mbaraṭ e reme numu nā ʼayi, ana a yuwain uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Ili i tā i na a gura damma a aci ʼa vā ʼayi dā, a na n yuwan tā adanshi a nda nu uḡyo zuva o ukobu wu uge'etosu u le, ‘Ana'an n tā ʼa ʼatsumalimā adama a na n cayi okolo a na aa kambato akwakwā wuma.’”

²² Feli gwamna vuma dā na danai nu urevu wu Ure wu Zagbain, reve wi isawaton le, ʼavu u damma, “Nā Lisiya zagbain vu ukari wā aṣoja wā Urishelima tawā, dada moo koto uge'etosu.” ²³ ʼAvu u zuwa

* 24:7 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro ʼa ri nu uguzu u nda shi.

yali piri Bulu'u, agba she a kpató yi wan. Waru she a putsaa n'utsa ma yi n kamba yi wan.

Bulu yuwan ta adanshi na Feli

²⁴ Ana a yuwain rana meketeci, avu Feli tawa na ka va yi. Za na a tsu de Durusila, waru za va Yahuda da danai. Avu a lyungu vuma ro dewe le Bulu, reve o polo atsuve e le ana waa dansaa le adama o ucawu wo okolo e ekere e Yesu Za vi Iwawi. ²⁵ Bulu yuwan ta adanshi ne ele adama a abula, nu uguzu wa aci, nu uge'etosu u na u ri lo a tawa, avu adanshi'i a ju'wan Feli lon. Reve u damma Bulu, "U rawa ta ne ne'en. Vu ta gura kara. Amma na n tsura mantsa, n ta lyunguwa wu vu tawa." ²⁶ U ta zuwusa okolo gashi Bulu ta ca yi ikebe, dada waa yuwusan uro na ayi kuci adama wu uwwusa ili i na vuma nda aa damma.

²⁷ Ana a yuwain a'wan e re a yuwusan ne, avu o utaa Feli o ootoga a yi. Reve Poruku Fesutu wo o'wo gwamna. Amma o una u na Feli cigai u tsura icigi e ekere a azagbain a Yahuda, avu u lyawa Bulu o u'wa wa ali.

25

Bulu tarai adanshi a tyo ya Kaisa

¹ Fesutu rawa ta Kasariya, tsara u fara ulinga u tsugwamna. Ana u yuwain rana ta'atsu, reve u lyawa Kasariya u kara a tyo Urishelima. ² Pe da nan ganu a gbagbain na azagbain o ro a Isra'ila a cina niyi adama a Bulu. Avu waru e ece yi ³ ko u ta ciga u tawa na Bulu Urishelima. A pati yi ta u tawa na ayi, adama a na a ta azama a vawan yi, tsara o una yi a mantsa ma mmalu.

⁴ Avu Fesutu usu le, "Bulu tu ugutsuwu a Kasariya, waru maa jima shi, n ta yawaw de na aciyawa. ⁵ Nnu u yuwan ili i na i lobonoi shi,

i lyawa azagbain a du a kuru mu, avu a damma ili yu uwuyanu i na u yuwaan ndu de."

⁶ Fesutu dana ta de Urishelima hali rana kunla a tyo rana kupa, avu u kara a tyo Kasariya. Ana usana u tawai, reve u danu o ukobu wu uge'etosu, avu u damma le a tawa na Bulu. ⁷ Bulu a ma'uwaa, avu azagbain a Isra'ila a na a tawai diga Urishelima o boloto a kandaruwa yi e memere. Avu a damma ili yu uwuyanu ya abunda a na u yuwain, agba a gura damma amayun a adanshi a ta shi.

⁸ Bulu gba u wasan ta ili i na a dammai suru a aciyayi, reve u damma, "N ri nu unusu shi. N yuwan unusu a tyo a Wila wa aza a Isra'ila shi, ko a Aa'isamapada, ko a tyo a gwamnati va Roma shi."

⁹ Fesutu shi ta ciga u yo'onoto azagbain a Isra'ila okolo. Dada we ecei Bulu, "Ko vu ta usu vu kara a tyo Urishelima, tsara a yuwaan wu de uge'etosu wa adanshi a nda a makakan ma va?"

¹⁰ Avu Bulu usu, "O'o! Ukobu wu uge'etosu u nda wa Roma u da, adama a nda a da aa yuwaan mu uge'etosu pa. Avu na aciyawu vu reve ta na n ri nu unusu e ekere a aza a Isra'ila shi. ¹¹ Nna n yuwan ta ili i na i rawai o una mu, n 'yuwan yu una mu shi. Amma nna n ri nu unusu shi, ko avu ko za ro lo na rawai u ca mu e ekere a ama a nda hali o una mu shi. N te ipati a tara adanshi a nda a tyo ya Kaisa mogono ma Roma."

¹² Reve Fesutu dammulai na aza o ucasu wa asala a yi, avu u usu yi, "U lobono ta! Vu pati ta a tyo ya Kaisa, vu ta gba a tyo ya Kaisa!"

Fesutu na Agaripa mogono

¹³ Ana a yuwain rana re, avu Agaripa* mogono na ka va yi Baranisi a tawa Kasariya, tsara a raba Fesutu. ¹⁴ A danu ta de rana

* **25:13** Ayi vuma nda ulobo wa Hiridu Agaripa da a na e deyi atsuma o Aji. 12:1-22. Aala a ta a da le na dada va yi.

meketeci, ana Fesutu kambuwai Agaripa mogono adanshi a na a dansa adama a Bulu. Avu u damma, “Vuma na a zuwai o u'wa wa ali ta pa, za na Feli lyawai o u'wa wa ali, tsara n yuwan uge'etosu wa adanshi a yi. ¹⁵ Ana n danai Urishelima, nan ganu a gbagbain na azagbain a Isra'ila a yuwusan ta adanshi a yi, hali a patishi mu m padaa yi ugana wu ukwa.

¹⁶ “Amma n damma le ta, atsu aza a Roma u ri n yuwan tsu yuwaan za vu unusu uge'etosu shi, she na a 'yawaw na ayi ubata aza e ida. Waru a tsu lyawa yi ta u yuwan adanshi a na a 'yawai na ayi o ukobu wu uge'etosu a makakan ma aza a na a 'yawai na adanshi'i. ¹⁷ Adama o ndolo, ana a tawai pa obolo na amu, n lungusa mantsa shi, n danu ta o ootogu o uge'etosu, avu n zuwa a tawawa mu na ayi. ¹⁸ Agba ana ama'a a 'yoyin a na aa yuwan adanshi a na a ri na ayi a tyo e ekere a Bulu, a gura damma ko ili i ta yu uwuyan u na n shi aa majiyan a damma shi. ¹⁹ Adanshi e Itoni i le a da, waru adama a za na a tsu de Yesu na kuwai a na Bulu gba a dansa u ta wuma. ²⁰ Amu gba n shi ta n lamba ununa ma kari yi ana a adanshi a nda. Reve me ece yi ko u ta usu u 'yawaw Urishelima tsara a yuwaan yi uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Bulu gba u pati ta a lyawa mogono ma gbain ma uwwa adanshi'i. Dada n zuwai a zuwa yi o u'wa wa ali hali n fobo, avu n tara yi a 'yawaw ya Kaisa.”

²² Avu Agaripa damma Fesutu, “N ta ciga mu uwwa ili i na vuma nda aa damma.”

Dada Fesutu damma niyi, “Nfa'an, vu ta uwwa yi.”

Bulu na Agaripa

²³ Ana usana u tawai, avu Agaripa na Baranisi o oto itana i tsugono reve a tawa obolo na azagbain a asoja na azagbain

a lyuci. Avu Fesutu zuwa a tawa na Bulu. ²⁴ Avu Fesutu yuwaan le adanshi u damma, “Mogono Agaripa obolo no omocin a gbagbain a na a ri pa, kalyuwai vuma nda! Aza a Isra'ila a na o utai Urishelima na Kasariya suru a tawa ta ya'a va a patishi mu n zuwa o una yi. ²⁵ Agba a yindi i va, u yuwan ili i na i rawai o una yi shi. Ana wo o'woi u pati ta a 'yawaw na adanshi a yi o ukobu u mogono ma gbain, ayi da i zuwai n jiyain n 'yawaw na adanshi a yi ubata u mogono ma Roma.† ²⁶ Agba n ri na amayun a adanshi na maa danaa mogono adama a vuma a nda shi. Ayi da i zuwai n tawai na ayi a makakan ma du suru. Waru n tawa ta na ayi a makakan ma wu, mogono Agaripa. Na tsu koto adanshi a yi, dada maa tsura ili i na maa dana. ²⁷ A yindi i va u to o'wo ulambu wu ugbozu n tara vuma na ri o u'wa wa ali a tyo o ukobu u mogono ma gbain babu mejege ma adanshi e ili i na u yuwain!”

26

Agaripa yuwan ta adanshi na Bulu

¹ Avu Agaripa damma Bulu, “Vu yuwan adanshi na aciyawu, mu uwwa.” Avu Bulu 'yasan ekere a yi zuwa, tsara ama a rungwa. Reve u teme adanshi, avu u damma, ² “Mogono Agaripa, n ta na mazanga a na n tsurai mantsa ma na maa yuwan adanshi a makakan ma wu ana'an. N geshe aciyawa adama a adanshi a na ama a va a tawayi ubata wa wu. ³ N reve ta vu ta nu urevu wa agadu a aza a Isra'ila lon na cu'un vu nden n le. Gogo, vu yuwan ankuri vu polo atsuvu a wu vu uwwa mu ulobonu!

⁴ “A kungwato mu ta a Tarsu nu urevu wi ili suru wa aza a Isra'ila na atsuma a Urishelima. Azagbain a Isra'ila a ta nu urevu u nda suru. ⁵ E reve mu ta nu ujimu, waru a

tā nu urevu u na ̄amu Mafarishi ma ̄da, aza a na a la'ai wilā ̄atsuma o ure wi itoni i tsu. A ta gura damma ne, nna a ciga a damma mejege. ⁶ Gogo, n tā mishin e ge'etosu mu adama o uzuwu wo okolo a na n zuwai a nzuwulai n na ̄Asulā a yuwayin ama a tsu nu ujimu. ⁷ Nzuwulai n nda n ̄da n zuwai gundo tsu kupa ne ejere a yuwusaan ̄Asulā ̄agandā urana na ayin. Nzuwulai n nda n tawāā tā nu uzuwu wo okolo. Mogono mā vā, adama a na n ri nu uzuwu wo okolo a nda a ̄da aza a Isra'ila a tawāyi na adanshi a vā pa nda. ⁸ Nye i zuwai woo o'wo usān vuma usu a na ̄Asulā a tsu 'yasān tā ̄akwakwā?

⁹ “Amu aciyaṽa n shi tā n ciga n putsaa nā malyuwa me elime nā mayan ma adanshi e Yesu va Nazara. ¹⁰ Nan ganu a gbagbain a ca mu tā ucira u na maa yuwan ili i nda suru, waru n reme tā ̄azā e Itoni nā ̄abundā a Urishelima, reve n zuwa ukere u vā fo tsarā o unusa le. ¹¹ N zuwa tā a fufaba le a mantsa nā ̄abundā ̄atsuma a a'isa, ko u ta zuwa le a wasan Kristi Zamawawa. N ̄danā tā nā tsushu'un ne ele lon, hali n karishi le ana a tyo e ilyuci ya alanga e ida yo omocin, ̄avu n zuwa le ̄de ̄atsumalimā.”

Cine Bulu ga'ain nā Yesu

¹² ̄Avu Bulu lyuwa elime, adansa, “Urana u ro n ̄danā tā ̄atsuma a mmalu a tyo Dimaska, tsarā n yuwan ulinga u nda, nā mepepelime ma na mā ri nu ucira u na nan ganu a gbagbain a zuwai ukere. ¹³ Mogono, a tyo o urana a aci, ̄daḁa ekan a na a la'ai ekan o urana o utāi ̄de zuva, ̄avu u reme mu esu oḁolo na aza a na a ̄danāi nā ̄amu. ¹⁴ ̄Atsuma a tsu, koyan riya tā e ida. Reve mu uwwa uḁyo a yuwusaan mu adanshi nā Tsu'arama,† adansa, 'Shawulu, Shawulu, nye i zuwai voo ̄ongishi mu? Tsulo tsa ̄da nā

nan yuwan nlangi na aadanga a aguḁa.’

¹⁵ “Reve me ece, ‘Avu ̄da gba zane, Zagbain?’

“Avu Zagbain u usu, ‘Amu ̄da Yesu za na voo ̄ongishi. ¹⁶ 'Yon gogo! Ili i na i zuwai n tawāi ubatā wā wu gogo, n ̄dangula wu tā vo o'wo aagbashi a vā, reve waru vu damma ili i na ve enei. Vu ta damma uvadi ili i na i farai pa, nā mantsa mo ro nā ve ene mu. ¹⁷ N tā lyungusu wu a tyo ubatā wa aza a Isra'ila, waru n ta lyungusu wu a tyo ubatā wa Atakpaci. N te kede wu nā vāā 'yawa ubatā u na n lyungu nuwu. ¹⁸ N ta ciga vu kpatu'wā esu e le, reve waru vu vadala le a lyawa irumbu a tyo ubatā e ekan. ̄Avu a vadala a lyawa ucira u Male a kambā ubatā wā ̄Asulā. ̄Asulā a ta yuwaan le gafura vu unusu u le, ̄avu a tsurā ure oḁolo na ama a na a tawai nshinda n le adama o ucawu wo okolo e le ya'a vā.’ ”

Ulinga wā Bulu

¹⁹ ̄Avu Bulu damma waru, “Ne ̄da waru, mogono Agaripa, n wasan shi. ²⁰ N fara tā yuwaan aza a Dimaska alajiya. ̄Avu n karā a tyo Urishelima hali a tyo e ida ya Yahuda. Reve waru n karā a 'yawa ubatā wa Atakpaci. ̄Avu n damma le, ama suru a lyawa mayan mo unusu, ̄avu a vadala a kambā ubatā wā ̄Asulā. Reve a yuwan isa'ani tsarā o roco ama a na a vadala.

²¹ “Ayi ̄da i zuwai aza a Isra'ila e reme numu a ̄Aa'isamapada, azama o una mu. ²² Amma ̄Asulā a kamba mu tā, ayi ̄da i zuwai n ri wuma ana'an, tsarā n damma ama amayun a nda, diga a vuma ke'en hali a tyo o mogono ma gbain. Ili i na n dammai suru ili i na amasulā nā Musa dammai ̄da na yaa fara. ²³ Ili i na gba yaa fara, ele ̄da Zamawawa to sowo ̄atsumalimā, ayi ̄da waru wo o'woi vuma vu ufaru na 'yoyin ̄atsuma a

akwākwa, waru u t̄a d̄ana ekan e ekere a aza a Isra'ila na Atakpaci.”

²⁴ Bulu at̄suma adanshi, reve Fesutu yuwan adanshi nu uɔyo zuva, “Bulu vu jaara t̄a wayan? Abund̄a e desununa u zuwa t̄a mapuna ma wu ma sada!”

²⁵ Avu Bulu kambuwa yi, “N jaara shi, Zagbain Fesutu. Ili i na maa dansa amayun a da, waru u t̄a nu urevu u sa'ani. ²⁶ Agaripa mogono u t̄a nu urevu wi ili i nda. N ta yuwusan adanshi babu wovon, n reve t̄a u t̄a nu urevu wi ili i na i farai de nu ujimu. Ili i nda i fara o oboguzo o ro usokowu shi. ²⁷ Agaripa mogono, vu ca t̄a okolo na amasula? N reve t̄a vu ca t̄a—”

²⁸ Reve Agaripa gbandara yi ne'en, “Vu ta a majiyan vu to o'woto mu za vi Itoni a mantsa wa'a?”

²⁹ Avu Bulu usu yi, “Ko nu u tara mantsa me ke'en ko mantsa ma abunda, avasa a va ayi da avu na aza a na a uwwusa mu ana'an yoo o'wo ununa amu n ri! Shede maa ciga du i d̄ana wunlu na akani a nda shi.”

³⁰ Avu mogono Agaripa, na gwamna Fesutu, na Baranisi, na aza a na a d̄ana obolo ne ele suru a 'yon reve a kara a lyawa ubata'a.

³¹ Ana a dammulai v̄ani le, avu a damma, “Vuma nda yuwan ili i na i rawai o una yi shi, ko a zuwa yi o u'wa wa ali shi.”

³² Hali Agaripa damma Fesutu, “O una u na u pati ntsu tsu 'yawa na adanshi a yi ya Kaisa da goon yaa putsaa tsu tsu lyawa yi.”

27

Bulu uwa t̄a a wantsun a tyo a lyuci va Roma

¹ Ana mantsa ma na tsaa kara a tyo Italiya yuwain, avu a zuwa Bulu na akapi a ama a na a d̄ana i o u'wa wa ali e ekere a yali ya

asoja i na a tsu de Juliyo tsara u kalyuwa le. U d̄ana t̄a pe at̄suma a azagbain a asoja a na a tsu de Asoja a Kaisa Mogono. ² Arista d̄ana t̄a fo obolo na at̄su. Ayi vuma lyuci va Tasalonika da upasu wi ida ya Makidoniya. Tsu uwa t̄a wantsun u na wu utai Adaramiti. Ama a na a luwusa wantsu'un a shi t̄a a yuwan majiyan ma na e isawan a mulyuci n na n ri a nge'en m mala mi ida ya Asiya.

³ Ana usana u tawai, reve tsu uwa at̄suma e ida ya Sida. Juliyo zagbain va asoja u yuwusaan t̄a Bulu isa'ani lon. Hali u lyawusa yi u kalyuwusa n'utsa ma yi, tsara a ca yi ili i na u cigai suru. ⁴ Ana tsu lyawai lyuci va Sida avu upepu u purusa tsu, avu tsu kara a tyo zuzu ni ida i memere ma mini ma Kuburu, tsara tsi ivuwan nu upepu'u. ⁵ Reve tsu kara a tyo uyagi a m̄anga ma Kilikiya na Bamafiliya, hali tsu rawa a lyuci va Mira e ida ya Likiya. ⁶ Dada yali'i u tsuraj wantsun u na wu utai diga a lyuci va Iskandariya waru u d̄ana t̄a a tyo Italiya. Adama o ndolo a da u zuwa ntsu, tsu uwai a wantsu'un.

⁷ Tsu yuwan t̄a mmalu ma at̄sumalima mu upepu ni ikeɔu i mala rana kpara. Ana tsu yuwain at̄sumalima lon, reve tsu rawa zuzu na lyuci va Kinida. Avu upepu u putsaa tsu a na tsaa kara elime. Dada tsu kandaruwai a tyo e ida i memere ma mini ma Karita zuzu nu ubata u na a tsu de Salamani, upasu u na Karita ee geshee tsu upepu'u. ⁸ Ne da tsu yuwain mmalu na at̄sumalima hali tsu rawa a wisawatan u wantsun u na a tsu de Ubata u Sa'ani u Wivuwun, zuzu na lyuci va Lasiya.

⁹ Tse ene t̄a lyushi yuwan t̄a zuzu, waru uluwu u wantsu'un u to o'wo na meleshe lon. Amayun

* **27:9** Aza a Isra'ila a tsu yuwan t̄a abuki a nda e memere mo Woto wa Kupa. Mantsa mo ndolo ma da Mala me Memere ma tsu d̄ana ujaaru.

urana wā Abuki u Mayan ma Gafura mo Unusu*† mā kara tā. ¹⁰ Avu Bulu yuwan adanshi na azagbain adama a mantasa ma mmalu'u. Reve u damma, "Azagbain, n ta yuwusan majiyan nā tsu lyuwa elime nā mmalu n nda tsu ta uwa atsumalima lon. Tsu ta ga'an ni iwuya i na yaa lungusa wantsu'un. Tsu tā waru o oco itana i na i ri a wantsu'un a mini. Ama a ta uwwa usan lon, waru wuma u tsu u tā dānā e ekere e iwuya."

¹¹ Yali† ya aza o u'wa wa ali'i gba u usu adanshi a Bulu shi, avu u usu adanshi a zagbain vu uluwusa u wantsu'un nā za wantsu'un. ¹² Ana wo o'woi Ubatā u Sa'ani u Wivuwun u tu ukpatu'u lon, waa dānā ulobonu lyushi koto wantsun u le lo shi. Reve ozo o ro e le a damma a lyuwa elime nā mmalu, tsara a rawa a lyuci va Finikiya, adama lyushi cina le de. Finikiya wisawatan u wantsun u sa'ani u da a Karita,† za na a kalyuwusa ugana a tyo alivu nu uyagi a tyo alivu.

A ga'an ta nu upepu

¹³ Ana upepu u sa'ani u farai e kebushe diga uyagi, reve aza o uluwu u wantsu'un a yuwan majiyan a mantasa ma sa'ani ma da a yuwain mmalu cine o foboi. Avu o fodo rumu na a tsu vari a mini tsara wi isawaton wantsun, reve a kuru a nge'en m mala a tyo a nge'en mi ida ya Karita. ¹⁴ Amma avu abajini o upepu u na a tsu de "Upepu wu Ugana na Asana" u kebe tsu a tyo e memere ma mini. ¹⁵ Reve upepu'u u faba wantsun u tsu, hali tsu kudā a wala a tyo ubatā u na tsu cigai. Avu tsu lyawa upepu'u u pura wantsu'un.

¹⁶ Avu tsu kuru nā nge'en mi ida i memere mā mini ma Kawuda e ebele a na upepu waa damaton tsu shi. Tsu yuwan tā ukadu u na tsaa wawa wantsun u ke'en adama u langa wan. Avu tsu nla

yi a wantsun u gbain. ¹⁷ Ana tsu ronoi wantsun u ke'en, tsu tawato niyi ubatā wu zagbai'in, avu aza a wantsu'un a nla wantsun u gbai'in na amunga akandarūwa, tsara wo o'wo uolu. Avu a cipato aapalutsu a wantsu'un adama u kara ben, tsara u gama mabula ma Siriti wan. ¹⁸ Ana usana u tawai, a yuwan tā upepu wu ucira, hali a varishi itana a mala. ¹⁹ Ana usana u tawisai, reve aza o uluwu u wantsun a varishi itana i wantsu'un ne ekere e le. ²⁰ Ne da upepu'u u damatosun ntsu, agba u jebe shi, hali rana abunda. Upepu'u u pala tā urana ni italyo'o, hali tsu tawa okolo a na tsaa la'a.

²¹ Ne da tsu danai babu za na lyuwai ilyalya. A tyo de dada Bulu deyi ama a wantsu'un, reve u damma le, "Ama a nda, nni i shi yu uwwa mu a na tsu lyawa Ubatā u Sa'ani u Wivuwun shi. Ni i shi i yuwan ne, tsu shi a tsura antsu a nda shi, waru ko ili i tā i tsu tsu shi a lamba shi. ²² Amma gogo i gbama okolo, ko za pa na waa kuwa shi, amma tsu ciga tsu 'yuwan wantsu'un u ta lifa a mini. ²³ I reve amu vuma vu u'wa wā Asula u da, waru n tsu yuwaan yi tā aganda. Na ayin o yon, Asula a lyungu tā malingata mā yi a tyo ya'a va. ²⁴ Malingata'a wi isawan tā a nge'en n va, reve u damma, 'Bulu she vu uwwa wovon wan! Vu te isawan a makakan mo mogono ma gbain Kaisa. Waru adama a wu a da Asula ni isa'ani ya yi waa wawa ama a na a ri a mmalu obolo nā avu.' ²⁵ Adama o ndolo i gbama asuvu! N ca tā okolo e ekere a Asula, ne da woo o'wo. ²⁶ Ko na wo o'woi, upepu u to oco tsu e ida i memere mā mini waru wantsun u tsu u ta lifa."

Upepu'u u lyuwa ta elime

²⁷ Tsu yuwan tā rana kupa nā aza a nashi upepu'u e kebushe wantsu'un a tawa ubatā u nda nu ubatā u ndede o uyagi u mala'a

e idā ya Italiya. Amma a tyo e memere ma ayin o urana wa kupa na aza a nashi, dada aza o uluwu u wantsu'un e revei a na tsu rawai zuzu ni idā. ²⁸ Dada o rito, reve a cina aru'un a mini'i udasuwu ukpaku nu ushin (120). Ana a karai ke'en, reve o ritowiso avu a cina aru'un a mini'i udasuwu kupakucci. ²⁹ Avu a fara a uwwusa wovon u na upepu wee kebe tsu a tyo ubata wa atali e idā'a. Dada a varyi irumu yu ume i nashi o ucinā u wantsu'un, tsara u putsaa wantsu'un na mmalu. Reve e teme a yuwusan avasa a patishi Asula usana u tawa le gbaga.

³⁰ Reve aza o uluwu u wantsu'un a shi a ciga a lyawa wantsu'un. Avu a tara mawantsun, reve a zuwa a mini vadamma a ta vari rumu vu ume elime a wantsu'un tsara a pusaan aza e le ugbozu. ³¹ Reve Bulu damma yali na asoja, "Nna ama a nda e isawan atsuma a wantsun u nda shi, babu ununa yaa yuwan i la'a." ³² Ana a uwwai ne, reve asoja'a a pupada amunga a mawantsu'un, avu a lyawa yi pe a mini.

³³ Usana azama matawa, avu Bulu pati le a lyuwa ilyalya, adansa, "Aza a va, tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi a na tsu yuwain mmalu ma atsumalima a mini, agba tsu lyuwai ili i ro shi. ³⁴ Adama o ndolo n ta patishi du i lyuwa ilyalya adama a lafiya du, ana wo o'woi ko vuma ta atsuma a du aa lamba anji a ta a aaci a yi shi." ³⁵ Ana u dammai ne, avu u tara opopofu, avu u yuwaan Asula mazanga, reve wu bubusa yi, avu u tama. Ne da u yuwain a makakan me le suru. ³⁶ Avu suru nle a dashi ugbamu wa asuvu, reve ele fo a lyuwa ilyalya. ³⁷ Abunda a tsu na tsu danai pe atsuma a wantsu'un gba atsu da tsu danai ama ukpakure na kupocindere na aza a tali (276). ³⁸ Ana a lyuwa a cuwain, reve o oco

ishina ya abunda tsara a sada ume u wantsu'un.

Wantsu'un wu boso ta

³⁹ Ana usana u tawai, aza o uluwu u wantsu'un a gura reve e idā i na a ri shi. Amma e ene ta oboguzu o ro a na a ri na wuyun. Reve a yuwan majiyan ma na aa luwa wantsu'un a 'yawa ubata u wuyu'un. ⁴⁰ Avu a pupada amunga a na a tsu nlaa irumu yu ume, reve a lyawa le pe a mala'a. Avu a bada amunga a na a nlaa aaci o uwalata u wantsu'un fo a mantsa ma ta. Reve a kara a 'yasan aapalutsu a wantsu'un ununa waa zuwa upepu u kebe wantsu'un a tyo elime hali a rawa a nge'en m mala. ⁴¹ Agba wantsu'un u rawa e idā shi, avu tsu rawa ubata u na mini ma palai wuyun, reve wantsu'un u uwa a wuyu'un hali u kuda a zungwa. Avu wantsu'un u kara o moboso na acapa adama o upepu ni ikedu i mala.

⁴² Avu asoja'a a shi a ciga o una aza o u'wa wa ali, tsara a yuwan udasu a suma wan. ⁴³ Amma ana wo o'woi yali'i u ciga ta u wawa Bulu, reve u putsaa le. Avu u damma le aza a na a gurai udasu a dasa a tyo e ebele a mala. ⁴⁴ Akapi gba shi a kumba a akpata, ko a kumba akpata o ukosu u wantsun u na wu bosoi. Ne da a yuwain hali suru nle a rawai a nge'en m mala'a gbaga.

28

Bulu kambato ta ama atsuma a Malita gbaga

¹ Ana tsu la'ai, avu tsu uwwa a na tsu ta e idā i memere ma mini i na a tsu de Malita. ² Ama a lyuci'i a yuwaan tsu ta isa'ani lon. Mantse ma mini na mantse mo utanu ma da ma danai, avu a kabatowo tsu akina, tsara tsu lyasuwa. ³ Avu Bulu zami danga a zuwusa a akina, reve yo ro na ri na tsukono wu uta pe atsuma a danga'a adama o

usuduwu, ʼavu u kaḁa Bulu o ukere reve u kaḁa de.

⁴ Ana ama a lyuci'i e enei yo'lo ukaḁu o ukere wa yi, ʼavu a dammulai vāni le, "Vuma nda za mona ma ama ma ḁa! Ye ene, ko na u kuwai a mini shi, amma suru na ne aamali a ka o uge'etosu wa amayun a ḁa a zuwai mpasa ma ama n kurusu yi, u ta gba a kuwa." ⁵ ʼAvu Bulu zaḁatsa ekere a yi reve u vari yo'lo a akina, agba wu uwwa mḁala shi.

⁶ Reve ama'a a kara a majiyan a na Bulu ta tsutsa ko u riyā ʼavu u kuwushi lo. Amma ana a jimai, agba e ene ili i fara na ayi shi. Reve a vadala majiyan me le, ʼavu a damma, "Maḁula ma ḁa."

⁷ Vuma na a tsu de Pubiliya ḁa ḁanaḁ gwamna vi ida i memere ma mini'i. U ḁana ta ni ida lo zuzu a kaḁaruwa. Ayi ḁa u ushi ntsu, reve u ca tsu ucu'watan o u'wa wa yi hali rana ta'atsu. ⁸ Dada va Pubiliya gba u ḁana ta ni ivuna nu ucaruwu. ʼAvu Bulu uwa ubata u na u ḁanaḁ. Reve u kuruwa yi ukere a yuwusaan yi avasa, ʼavu gba vuma'a u kambā gbaga. ⁹ Ana vuma wo o'woi gbaga, reve ama e ida i memere ma mini'i a kara a taḁusaḁ na ama e le a na a ri nu ubanakun ya Bulu ʼavu u kambato le gbaga. ¹⁰ Ama'a a ca tsu ta tsugbain lon, waru ana tsaa kara a ca tsu ta ili biti i na tsu cigai.

Bulu rawa ta a lyuci va Roma

¹¹ Ana tsu yuwain woto ta'atsu a Malita, reve tsu teme mmalu a mala'a. ʼAvu tsu uwa a wantsun u na wi isawain e ida i memere ma mini'i a mantsa ma na mmalu a wantsun n shi n yuwan shi. Wantsun u lyuci wa Iskandariya u ḁa u ḁanaḁ. A aaci a wantsu'un, iroci yu ushe'en vu mpishe va amali a na a tsu de Kasata na Polu ḁa ḁanaḁ de. ¹² Ana tsu rawai a lyuci va Sirakusa, tsu ḁanu ta pe rana ta'atsu. ¹³ Reve tsu uwa a wantsun ʼavu tsu lyawa Sirakusa, ʼavu tsu kara a tyo ubata u na a

tsu de Rigiyun. Ana usana u tawai, upepu u lapusa ta a tyosu ugana, ʼavu tsu rawa a lyuci va Putiyoli. ¹⁴ Atsuma a lyuci va Putiyoli tsu cina ta pe aza e Itoni, reve a pati tsu tsi isawan pe ne ele. Ana tsu yuwain ajuma a ta ne ele, ʼavu tsu kara a tyo a lyuci va Roma. ¹⁵ Ana aza e Itoni ya Roma a uwwai a na tsu ta lo o ure a tawa, reve a tawa a ga'aton tsu e Eden a Apiya. Ozo o ro gba shi a ga'aton tsu ta ubata u na a tsu de Cu'watan Ta'atsu. Ana Bulu ene nle, reve u godyoo Asula reve u dashi tsura ugbanu wo okolo.

Bulu yuwan ta adanshi de Roma

¹⁶ Ana tsu uwai a lyuci va Roma, a lyawa ta Bulu ḁana ayi a nde'en obolo na asoja a na a pirishi yi.

¹⁷ Ana tsu yuwain rana ta'atsu, ʼavu Bulu de azagbain a Isra'ila atsuma a Roma. Ana o bolotoi ʼavu u damma le, "Adu aza a va, ko na wo o'woi n yuwaan ama a tsu unusu shi, n nusaan le ubata e ili ya agadu a nkaya n tsu shi. Suru na ne e reme mu ta a Urishelima, ʼavu a ca mu e ekere a ama a Roma ugutsuwu. ¹⁸ Ele gba aza a Roma e petelyuwe ta adanshi a va, ʼavu a ciga a lyawa mu, adama a na e reme mu nu unusu u na u rawai o una mu shi. ¹⁹ Amma ana aza a Isra'ila a usu yi shi, ayi ḁa i zuwai u reme numu n patiyi a tyo na adanshi a va ubata wa Kaisa mogono, ko na wo o'woi n ciga n 'yawa na ama a tsu o ukobu wu uge'etosu shi. ²⁰ Ayi ḁa i zuwai n zamiyi ure u na me ene du, tsara tsu dammulai ne'en, ana wo o'woi adama a vuma na aza a Isra'ila e indanasa utawu wa yi u ḁa a nla numu na akani a nda."

²¹ Reve a usu yi, "Atsu tsu uwwa adanshi a wu ubata wa aza a Isra'ila shi. Tsu tsura mpepeleme n na a ḁanaa ntsu de Yahuda shi. Waru tsu uwwa adanshi o uwuyan a wu ubata wa aza a na a rawai shi. ²² Amma tsu ciga ta tsu uwwa yo okolo a wu. Ili i na

atsu tsu revei ayi da, adama o ure wa Asula a sa'avu a nda na ama suru a yuwusan adanshi a vanvama adama a yi.”

²³ Ana a zuwai urana u na a ga'an, reve ama na abunda gba a tawa ubata u na u cu'wain. Diga usana hali a tyo ulivu u yuwusaan le ta adanshi o tsugono tsa Asula. Avu u yuwan ulinga na atagada a Wila wa Musa na atagada a Amasula, tsara u vadala le a kuru Yesu. ²⁴ Ozo o ro e le a usu ta ili i na u damma nle, ozo o ro gba shi a 'yuwan ta a na a ca okolo.

²⁵ Avu a uwa mawasan vani le, reve a kara e bete'ushe. A tyo o ukosu avu Bulu damma, “Ruhu va Akiza damma ta mejege, ana u yuwain adanshi na nkaya n tsu o una wa Ishaya vumavasula,

²⁶ 'Vu 'yawa vu damma ama a va, “I ta uwwa adanshi a va, agba yaa tsura urevu wa yi shi. I te ene ili i na n yuwain, agba yaa dana nu urevu wa yi shi. ²⁷ Suru ndu i ta no okolo ugbamu.

Atsuvu a du a ula ta, esu a du waru a tu upalu. Yee ene shi, waru yaa uwwa adanshi shi, waru yaa tsura urevu shi. Ni i shi a uwwa, ana i vadala ta a tyo ya'a va, waru n shi ta kambato du gbaga.” ’

◇
²⁸ “Adama a nda, n ciga ta i reve Asula a lyungu ta na alabari e iwawi, hali a tyo e ekere a Atakpaci. Ele gba a ta ushi.”

[²⁹ Ana Bulu dammai ne, avu aza a Isra'ila a 'yon a lyawa ubata'a, reve a kara a mawasan vani le.]*

³⁰ Bulu gba u danu ta pe o u'wa u na wa tsupusa ikebe hali a'wan e re. A ushishi vuma na tawai ubata wa yi suru. ³¹ A shi a putsaa yi na alajiya shi. U yuwusan ta uritosu wa Yesu Zgbain Za vi Iwawi, babu wovon.

◇ 28:27 Isha. 6:9-10. * 28:29 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Roma

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a Roma. A mantsa ma na Bulu danai aatagada a nda koto shi u bura Roma shi. Roma lyuci gbain da danai, waru ngono n na e deyi Kaisa a yuwan ta tsugono pe. Lyuci'i u dana ta na aza o urevu abunda pe. Bulu dana ta nu ugbozu adama u cuduwa ili i na Kristi Zamawawa yuwain atsuma e ifobi ya Asula a tyo o uvadi.

Bulu fara ta roco cine vuma suru oo o'wo za vu unusu e ekere a Asula, adama o ndolo a da za suru o'woi wukasu na Asula. Vuma aa gura dana ushiwun shi, amma Yesu tu ushiwun. Ana u kuwai kucci da wo o'woi o unu wa ama suru, waru Asula a ca ta za suru na usuyi Yesu Kristi ucira u kucci'i.

Atsuma a aatagada a nda, aza e Itoni e te reve lon cine Yesu yuwain abajini o ulinga adama u wawa le. E te isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo e le adama a na a gura reve mejege cine Asula ee inda le. Urevu u nda u ta zuwa a yuwan wuma mejege, waru u ta kamba le a damma ozo o ro adama e Yesu na cine waa wawa le fo.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Bulu ni ikaka ya Aalabari a Sa'ani a yi (1:1-17)
2. Za suru ta nu unusu (1:18-3:20)
3. Ure u na Asula a ushishi ama (3:21-4:25)
4. Wuma u sa'avu adama a muwun ma Asula (5:1-8:39)
5. A te gba adama a ama a Isra'ila? (9:1-11:36)
6. Cine aa yuwan wuma u sa'avu wi icigi (12:1-15:13)

7. Ifobi ya Bulu ni icasu ya yi (15:14-16:27)

Ucuduwu

¹ Amu Bulu da n danai mepepelime ma nda. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya,† reve u lyungu mu n 'yawa n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a yi.

² De nu ujimu, Asula a yuwan ta nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda e ekere a amasula a yi, ununa a danai atsuma a Aatagada a Akiza. ³⁻⁴ Alabari a Sa'ani'i u ta yuwusan adanshi adama a Mawun ma yi, Yesu† Kristi Zagbain tsu. A matsan yi ta vuma za na shi mawun ma tsukaya mo Mogono Dawuda.† Agba Ruhu na ri akiza roco ta nu ucira na Yesu Mawun ma Asula ma da, adama a na u 'yasani niyi o ukwa. ⁵ O ure wa Kristi Zamawawa da, Asula a ca numu ulinga u sa'ani wa aajiya. Ulinga u nda adama o rono ama e ida suru a usu avu a kuru da. N ta yuwusaan yi ulinga u nda. ⁶ Adu fo i ta pe atsuma a ama a na Yesu Zamawawa dangwai.

⁷ N ta danasaa du aza a na a ri atsuma a abajini a lyuci va Roma† mepepelime ma nda. Asula a ciga du ta avu waru u de du yo o'wo ama a akiza a yi.

Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu yuwain avasa avu waru u godyo

⁸ Lyawa n fara damma n godyo ta Asula atsuma a ala e Yesu Zamawawa adama a du suru. N ta yuwusan ne adama a na ama a ta yuwusan adanshi o ucawu wo okolo a du ubata suru. ⁹ Asula e reve ta a na n lyawai a yuwusaan du avasa shi, n ta yuwusaan yi aganda no okolo a va suru waru n ta casu Alabari a Sa'ani adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Mantsa ma na maa yuwusan avasa biti, n tsu pati

tā Ḃsulā u lyawa mu m bura ḁu, waru u to o'wo ne nā Ḃsulā ā usu.

¹¹ N ciga tā me ene ḁu, āvu n ca ḁu cu'un va aba'un a na Ruhu vā Ḃsulā ca numu. U ta kamba ḁu i kungwa nu ucira ātsumā a Zagbain. ¹² N ta dansa n ciga tā tsu kambulai nu ucawu wo okolo a na tsu ri nā āyi. Ucawu wo okolo ā ḁu u ta kamba mu, ucawu wo okolo ā vā waru u ta kamba ḁu. ¹³ N'utsā n vā, n ciga ḁu tā i reve na n tsu ḁanā tā e ifobī i na maa bura ḁu. Agba īlī i ro i tsu gesheshe mu tā kuci. N ciga tā n zuwa ama ā kuru Zamawawa ātsumā ā Roma, ununa n yuwain na akapi a Atakpaci.

¹⁴ Nā n ciga n 'yuwan n yuwaan ama suru āgandā: aza a na ā ri Nheleni† na aza a na Nheleni n ḁa shi, waru na aza a na ā ri nu urevu na aza a na e reve īlī shi. ¹⁵ Āyi ḁa i zuwai n ri no okolo n yuwaan ḁu alajīya a Alabari a Sa'ani ātsumā ā Roma.

Ucira wa Alabari a Sa'ani

¹⁶ Maa uwwusa wono adama a Alabari a Sa'ani† ā Kristi Zamawawa shi, adama a na āyi ḁa ucira u na Ḃsulā aa yuwusaan ulinga adama u wawa za na suru cayi okolo, o ufaru aza a Isra'īla reve ā kuru na Atakpaci. ¹⁷ Alabari a Sa'ani'ī u to rocosu cine Ḃsulā aa tarasa ama nā āḁulā† ā māḁakan mā yi, āyi ḁa o ure wu ucawu wo okolo diga o ufaru ā tyo o ukosu. Unāṭā ni īlī i nā Adanshi ā Ḃsulā a dammai, “Āyi nda za na Ḃsulā a tarasa za vā āḁulā ḁa ā māḁakan mā yi, u tā tsurā wuma o unā u na u cayi Ḃsulā okolo.” †

Ama suru a nusan tā

¹⁸ Ḃsulā za na ri zuva u to rocosu cine waa uwwusa upan wa ama adama ā cu'un vu nusu ni iwuya i na aa yuwusan suru. E geshe tā amayun ni iwuya i le. ¹⁹ Ḃsulā a ta casu le ātsumalimā adama a na e reve tā īlī i na i lobonoi na za bitī ee

reve ā tyo e ekere ā Ḃsulā, adama a na Ḃsulā o roco le tā īlī i ndolo suru a alanga e eteshe. ²⁰ Ama aa gura ene ucira wā Ḃsulā u na u ri babu ukotu nu ure wa akiza u majiyan mā yi shi. Diga ana Ḃsulā a yuwain uvadī, īlī i na u yuwain suru i roco tā cine āyi u ri. Adama o ndolo ama ā ri nu ure u motāā shi. ²¹ Ko na e revei Ḃsulā, a 'yuwan ta a ca yi tsugbain ana Ḃsulā a amayun, āvu waru a 'yuwan o godyoo yi. Ana aa yuwan ne, reve majiyan me le mo o'wo īlī ye pere. Okolo o tsulo tse le tsa shiwan tā ni irumbu. ²² A ta majiyan ā tā nu ugbozu, reve gba o o'wo olo. ²³ Aa yuwusaan Ḃsulā a tsugbain za na ri wuma babu ukotu āgandā shi. O unā u ndolo, reve a uwa a yuwusaan amāli āgandā a na a yuwain oroci a ama a na āā ḁanā wuma babu ukotu shi, oḁolo no oroci ā nnunu, ni inama, ni iyo.

²⁴ Adama a na a yuwusain ne, reve Ḃsulā a lyawa le e eneshe. Reve a yuwan īlī i na a cigai a yuwan suru, āvu maluwa me iwuya me le ma zuwa le e reme mayan mā tsipere. ²⁵ A 'yuwan tā amayun ā Ḃsulā āvu ā usu epen. A yuwaan tā īlī i na Ḃsulā a yuwain āgandā, ana a yuwaan za na yuwan nle āgandā. Āyi ḁa za na āā ushishi ica babu ukotu. Ami.†

²⁶ Adama a na ama a yuwain īlī i ndolo, Ḃsulā a lyawa le tā ā kuru re wono na a cigai. Amāci a yuwusan tsipere nā amāci, agba ne ḁa wu ntsayi shi. ²⁷ Ali a ta yuwusan ne fo. A lyawa tā o vosun nā amāci reve e reme a uwwusa maluwa ma na oo von na ali nā ābundā lon. Reve a yuwan īlī i wono vāni le, īlī i na i cina nle āyi ḁa oforo adama o tsulo tsa na a yuwain.

²⁸ Ama a yuwan tā majiyan īlī yā āḁulā i ḁa shi ā ḁanā nu urevu wa amayun wā Ḃsulā. Daḁā gba Ḃsulā a lyawa nle ā ḁarāi no okolo

† 1:17 Hab. 2:4; Gal. 3:11; M.Ib. 10:38.

e iwuya i le, ʼavu u lyawa le a yuwan ili i na yi ntsayi aa yuwan shi, ko ke'en. ²⁹ A ʼta ʼtapu na cu'un vu unusu ni iwuya suru. A ciga ʼta o ʼbolotowo aciyele ili biti. A ta 'yuwusan ama. A ʼta ʼtapu na tsushu'un. A ciga ʼta mona, waru a ciga ʼta a yuwan nlangi vani le. A ʼta a mpusunlai mu ugbozu. A ta majiyan me iwuya a tyo e ekere a ama. A ta yuwusan idami. ³⁰ A ʼta lungususa ama ala. A ta 'yuwusan Asula. Aa casu ko vuma tsugbain shi. A ʼta 'yasaasan avangaci. A ta cwusa aciyele. A ta yuwusan mpolo a yuwan iwuya e re sa'avu. Aa yuwusaan mbara n le tsutoni shi. ³¹ A ta yuwusan tsulo. A ʼta bulusa nzuwulai n le. O tsu roco isa'ani ko e ene iliyali yo ozo o ro shi. ³² E reve ʼta na wila wa Asula u dammai aza a na aa yuwusan nden n le ne tsunda, wu ntsaa ʼta a kuwa. Agba ili i ndolo i putsaa le a lyawa mayan me iwuya shi. Hali a ta gbagbusa ozo o ro a yuwan ne fo.

2

Uge'etosu wa Asula

¹ U ta yuwan i danan adansa, "Kai! Icu'un ya ama a na vaa yuwusan adanshi adama e le a ʼta ni iwuya lon!" Adu gba fo ama a wuya a da tse le, waru i ri nu ure u motaa shi! A mantisa ma na yaa dansa ele aza e iwuya a da waru a ʼta tsura atsumalima, i to kototosu aciyaadu, adama a na cu'un vi ili i na yaa yuwusan dada ele fo aa yuwusan. ² Tsu reve ʼta Asula a ʼta mejege a mantisa ma na wee ge'etosu ama a na aa yuwusan ili i nda. ³ I te ge'etosu aza a na aa yuwusan ili i na i ri ili yi idaba, agba adu na aciyaadu fo i ta yuwusan ili i na i ri ili yi idaba'a. I ta majiyan i ta gura la'a uge'etosu wa Asula? ⁴ I tara isa'ani ya Asula ili i ro shi adama a na u tsu cashi atsumalima lo shi, ʼavu u yuwusan ankuri na adu. Amayun i reve ʼta ili i na i

zuwai Asula oo rocosu du isa'ani ayi da adama a na u ciga du ta i vadala a tyo ya'la yi.

⁵ Agba i ʼta na aciyogbamu reve i 'yuwan a vadala ubata wa Asula. U ta zuwa du i sowo atsumalima a na a karalai, o urana u na woo roco upan wa yi, reve u ge'eto mejege.

⁶ U ta cuwa ko u ca vuma suru atsumalima e ekere e ili i na u yuwain. ⁷ Aza a na a lyuwai elime na mayan me ili i sa'ani adama a na a zama tsugbain ni ica na wuma u babu ukotu, Asula a ta ca le wuma'a. ⁸ Agba u ʼta tsun upan na atsumalima a yi a aci aza a na aa yuwusan nden adama a uwvaa aciyele uyo'o goon, aza a na waru a 'yuwusan a kurusu amayun reve e reme mayan me ili i wuya. ⁹ Asula a ta zuwa aza a na aa yuwusan unusu kuci oo sowo atsumalima, reve waru a uwva mbala. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, reve o koso na Atakpaci. ¹⁰ Agba u ta ca za na aa yuwusan isa'ani biti, tsugbain, ni ica, na asuvu nden. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, ʼavu o koso na Atakpaci. ¹¹ Ne da u ri adama a na Asula e te ge'etosu ama suru unata.

¹² Asula a ta ca Atakpaci atsumalima na a yuwan unusu, ko na e revei Wila u na Asula a cayi Musa shi. Waru u ta ca aza a Isra'ila atsumalima na a yuwan unusu, adama a na a ʼta na Wila. ¹³ Asula a tsu kambato ama aza a abula a makakan ma yi adama a na a uwvai ili i na Wila waa dansa shi. Amma u tsu yuwan ta ne na aa yuwusan ili i na Wila u dammai. ¹⁴ Ana Atakpaci, aza a na a ri na Wila shi, a yuwain majiyan na aciyele a kuru ili i na Wila u dammai, o roco ʼta atsuma o okolo e le e reve ʼta ili i na i ri mejege ni ili i wuya. ¹⁵ O to rocosu na Wila u ri pe atsuma e le, adama a na okolo e le e te ge'etosu le, adama e iwuya i na aa yuwusan, ko adansa le a na a ta yuwusan ili i sa'ani. ¹⁶ Ili i nda

suru i ta fara o urana u na Asulā ee ge'eto majiyan mo usokowu ma ama e ekere e Yesu Zamawawa. Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajjiya a damma ta ne.

Aza a Isra'ila na Wilā

¹⁷ Na avu za va Isra'ila da, vu ta zuwusa ucira a Wilā. Vu ta afalu avu vuma va Asulā da langa. ¹⁸ Vu reve ta ili i na u ciga nuwu vu yuwan ni ili i na waru vu revei a ri mejege, adama a na vu ritoi Wilā. ¹⁹ Vu ta zuwusa avu da voo ronuso nrumba adanga waru ne ekan a aza a na a ri e irumbu. ²⁰ Vu ta zuwusa vu to roco olo ure u mejege, reve vu rito aza a na e revei ili shi. Vu ta na Wilā, adama o ndolo a da vu ri a majiyan vu reve ta ili biti waru vu reve ta amayun suru. ²¹ Vu to ritosu ozo o ro, to, adama a nye vu ritoi aciyawu shi? Vu ta dansaa ozo o ro she e iwa wan, avu gba a yuwusan wivu. ²² Vu damma unusu u da a yuwan tsipere, avu gba vu ta yuwusan ne. Vu damma u lobono a yuwaan amali aganda shi, agba vu ta tsurusā ili i na yaa uwusa wu ure u na u ri ulobonu shi a a'isa e le. ²³ Vu to uvaḍu a na vu ri na Wilā,† agba vu zuwa ama a tara Asulā ili i ro shi ana vu 'yuwain a kuru yi. ²⁴ Ununa Adanshi a Asulā a dammai da, “Atakpaci a ta yuwusan adanshi a vama e ekere a Asulā adama a du.” ◇

²⁵ Na avu za va Isra'ila da, avu vu yuwan ili i na Wilā u dammai vu yuwan, na a pada wu uryumbu, ulinga we pere u da shi. Amma na vu kuru Wilā shi, unata u da u ri na a shi a pada wu uryumbu shi. ²⁶ A tsu pada Atakpaci uryumbu shi, agba na a yuwan ili i na Wilā u dammai, Asulā a tara le ta gashi a pada le ta uryumbu. ²⁷ Asulā e te ge'eto du aza a Isra'ila, adama a na Atakpaci na aciyele a ta kuru Wilā'a. I ta na Wilā, waru i ushi ta

mapada mo uryumbu,† agba avu i 'yuwan a kuru Wilā. A ta kuru Wilā ko na a pada nle uryumbu shi.

²⁸ O unā u na ama a tarai avu za va Isra'ila da, avu waru a pada wu uryumbu, ili i ndolo i kambaṭo wu za va Isra'ila va amayun shi. ²⁹ Ne da shi, za va Isra'ila va aḅulā ayi da za na okolo a yi a ri mejege na Asulā. Uryumbu wa amayun ayi da mapada mo ukwan ma lipu shi, amma ayi da uvadalasa wo okolo za na ulinga u Ruhu va Asulā da. Agba uvadalu u ndolo ulinga u Wilā u na a danai da shi. Cu'un vuma ndolo ta tsurusā ica e ekere a Asulā, agba e ekere a ama shi.

3

¹ Ele aza a Isra'ila a ta ni ili i na akapi a ama a ri na ayi shi? Ulobonu u ne u da na a pada le uryumbu? ² U tu ulobonu e re na aḅunda! Ure wu ufaru ayi da Asulā a lyawa ta ikaka ya yi e ekere a aza a Isra'ila.

³ Amayun a da ozo o ro e le a usu ikaka'a shi. Ayi ndolo ta gura putsaa a na Asulā a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai? ⁴ Ko ke'en! Ko na ama suru oo o'wo aza e epen, Asulā za va amayun da. Adanshi a Asulā a yuwan ta adanshi adama a yi,

“Mantsa ma na vu yuwain adanshi suru, ama suru e te reve a na amayun a da wu.

Mantsa ma na a tara nuwu a 'yawa ubata wu uge'etosu, vu ta lyuwa aci e le.” ◇

⁵ Ama o ro a tsu damma ta, “Na tsu yuwan unusu, u to rocosu a alanga e eteshe a na Asulā a aḅulā a da. Adama o ndolo na Asulā a ca tsu atsumalima reve tsu damma u nusaan tsu ta.” (Ne da ama aa gura damma.) ⁶ Mawasan ma nda amayun a da shi! Na amayun a da a na Asulā a tsu yuwan isa'ani kuci shi, to, amayun waa gura yuwaan uvadi u nda uge'etosu shi. ⁷ Za ro

waru tsu damma tã, “Nã n yuwan epen, cine tsa ða Asulã a damma a na amu za vu unusu u ða reve u ca mu oforo, ne epen a va o roco tã ili i na u dammai amayun a ða reve u ca yi tsugbain?” ⁸ Nã ne ða, vu ta gura damma, “Lyawa tsu ðanai a yuwusan iwuya adama tsu cayi Asulã tsugbain.” Ama o ro e isula tsu tã ana a dammai tsu ta yuwusan cu'un vu uritosu u ndolo. Amayun a ða shi! Asulã e te ge'eto le atsumã e ili i na aa yuwusan.

*Babu za va a**bulã***

⁹To, cine tsa ða atsu aza a Isra'ila, tsu ta tarasa tsu la'a tã akapi a ama a na a buwai? Ne ða u ri shi, ko ke'en! Tsu roco tã ðe unusu† u ta gubusa aza a Isra'ila obolo na Atakpaci fo. ¹⁰ Adanshi a Asulã a damma tsu tã,

“Babu za va a**bulã**.†
Ko vuma tã.

¹¹ Babu za vu ugbozu.

Babu vuma na a zamishi Asulã.

¹² Ama a vadalaa tã Asulã ucina suru.

Ama suru o o'wo tã ama e pere.

Babu vuma na aa yuwusan ili ya a**bulã**.

Ko vuma tã babu.” †

¹³ “A tsu tãwã tã nu ukwã adama a adanshi o unã u le.

Adanshi e le a tã tapu ne epen.”

“Ili i na aa dansa a tã gashi tsukono tso yo.” †

¹⁴ “A ta yuwusaan ama unã na adanshi a na a ri uyo'o shi kuci.” †

¹⁵ “Babu usã u ða a tsu una ama.

¹⁶ Ubatã u na a tyoyi suru a tsu tãwãã tã nu ulungusu na atsumalimã.

¹⁷ A tsu yuwan ko ili i tã i na aa zuwa ama a yuwan nden n sa'ani na akapi a ama shi.” †

¹⁸ “A uwwusa wovon wã Asulã shi.” †

¹⁹ Tsu reve tã ili i na Wilã u dammai suru, u ta yuwusan adanshi a ama a na Asulã a cayi Wilã'a. Ne ða u ri adama ama a tsurã ure u motãã wan, waru uvadi suru u reve u tã nu unusu a makakan mã Asulã. ²⁰ Ko za lo na a gura yuwan ili i na Wilã u dammai suru shi, adama o ndolo Wilã'a waa gura zuwa tsu tso o'wo aza a a**bulã** shi. Ili i na Wilã waa yuwusan ayi ða u zuwa tsu tsu reve cu'un vu nusu na tsaa yuwusan.

*Asulã a kambato tsu tã aza a a**bulã***

²¹ Amma gogo Asulã o roco tã ure u ro ko'o a na waa tarasa ama aza a a**bulã**. Wilã'a ni idana ya Amasulã a yuwan tã adanshi adama o ure u nda, amma utonishi u Wilã wa Musa u ða shi. ²² Asulã a ta tarasa ama aza a a**bulã** na a ushi Yesu Zamawawa za na aã za'wã nusu le. Vuma suru to o'wo za va a**bulã** e ekere a Asulã o ure u nda, ko cu'un vuma ne ða u ri.

²³ Ama suru a yuwan tã unusu reve a gasã a tsugbain tsã Asulã.

²⁴ Amma Asulã a ta tarasa le aza a a**bulã** adama e isa'ani i na u cayi une'e pere. U yuwan tã ili i ndolo e ekere e Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu faan ana wu za'wai nusu tsu. ²⁵⁻²⁶ Asulã a ca tã Yesu Zamawawa wo o'wo kucif na a tãwãã na nsalalã, o ure wu ucasu wo okolo e ekere a mpasa mã yi. Asulã a yuwan tã ne adama u roco u tã mejege, ana ðe na acapa u yuwain ankuri, reve u sakato nusu va ama. Agba gogo u tã mejege ana waa tarasa za vu unusu na biti usuyi Yesu za va a**bulã** e ekere a yi.

²⁷ Tsu tã ni ili i na yaa zuwa tsu tsu 'yãsan avangaci adama a aciyatsu? O'o, ana Asulã a usu ntsu, adama e isa'ani i na tsu yuwain ða shi. Amma adama o ucawu wo okolo a tsu a ða. ²⁸ Asulã a zuwa tsu tã tso o'wo mejege

† 3:12 Ica 14:1-3; Ica 53:1-3. † 3:13 Ica 5:9; Ica 140:3. † 3:14 Ica 10:7. † 3:17 Isha. 59:7-8.

† 3:18 Ica 36:1.

na aciyayi adama a na tsu usuyi, amma adama a na tsu toniyi Wilā u da shi. ²⁹ Asulā a aza a Isra'ila a da goon? O'o, ne da shi! Ayi fo Asulā a Atakpaci a da? Ee, ne da da! ³⁰ Asulā a ta a da a ri lo, waru ure u ta u da u ri lo a na u tsu usu ama. U tsu kambato ta ama mejege na aciyayi goon na a usu. U balā ko ele aza a Isra'ila a da ko ele Atakpaci a da shi. ³¹ Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo, to, tsu ta vari Wilā'a? Ko ke'en! Ucawu wo okolo u tsu zuwa tsu ta tso o'wo na amayun e ili i na Wilā u ciga ntsu tso o'wo.

4

Ucawu wo okolo a Ibrahim

¹ Nye tsa damma a na akaya a tsu Ibrahim ritoi adama o ucawu wo okolo? ² Na Asulā a tara yi za na ri mejege adama e ili i na u yuwain, to, u ta dānā ni ili i na waa yuwaan afalu. Agba waa yuwan ne e ekere a Asulā shi. ³ Adanshi a Asulā a damma, "Ibrahim ca ta Asulā okolo, adama o ndolo a da Asulā a kece niyi za va aḅulā." ◇

⁴ Na vuma linga, a ciga a 'yuwan a tsu tsupa yi ta adama o ulinga u na u yuwain. Ikebe i ndolo une'e u da shi. ⁵ Agba vaa zuwa Asulā a tara wu za va aḅulā† adama e ili i na vu yuwain shi. Asulā a tsu tara ta aza o unusu aza aḅulā goon adama a na a ca niyi okolo. ⁶ Ne da fo Dawuda dammai ana u yuwain adanshi a mazāngā ma vuma na Asulā e kecei za va aḅulā, ko na wo o'woi aḅulā'a adama e ili i na vuma'a u yuwain da shi:

⁷ "Ama a na a yuwain ili i wuya i na Asulā a yuwayin gafura, a ta na mazāngā ma amayun. Asulā a tawa ta unusu u le.

⁸ Ama o ndolo a ta na mazāngā, aza a na Asulazuva aa cuwusan nu unusu u le waru shi." ◇

⁹ Mazāngā ma na Dawuda yuwain adanshi a yi, wo o'wo ta za va aza a na a paḅai uryumbu

goon? O'o, ko ke'en! Wo o'wo ta za va aza a na a paḅai uryumbu shi fo. Adama a na tsu damma ta de ili i na Adanshi a Asulā a dammai, "Ibrahim ca ta Asulā okolo, reve gba Asulā e kece yi za va aḅulā."

¹⁰ Cine tsa da ili i nda i farai? Asulā a ushi ta Ibrahim kafu a paḅa yi uryumbu, ko cina a paḅa yi? Asulā a ushi yi ta kafu a paḅa yi uryumbu.

¹¹ Uryumbu'u iroci i da na Ibrahim cayi de okolo waru Asulā a ushi yi ta de reve u kece yi za va aḅulā, ko kafu a paḅa yi uryumbu. Adama o ndolo Ibrahim da dada va aza a na a cayi okolo e le, agba a paḅa le uryumbu shi. O o'wo ta aza a aḅulā e ekere a Asulā adama o ucawu wo okolo e le. ¹² Waru Ibrahim dada va aza a na a paḅai uryumbu da fo, amma she na a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a na Ibrahim shi na ayi kafu a paḅa yi uryumbu.

Nzuwulai adama aza na a ri nu ucawu wo okolo

¹³ Asulā a yuwaan ta Ibrahim na muwun n tsukaya ma yi nzuwulai n na waa ca le uvadi. Asulā a yuwan ne adama a na Ibrahim kuruyi Wilā shi, amma adama a na ucawu wo okolo a yi ubaḅa wa Asulā u zuwa ta a tara yi za va aḅulā. ¹⁴ Na ama a ushi ili i na Asulā a yuwain nzuwulai adama e itoni i Wilā, to, ucawu wo okolo wo o'wo ta ili ye pere. Waru nzuwulai ma Asulā a tyo ya Ibrahim wo o'wo ta ili ye pere fo. ¹⁵ Asulā a tsu yuwan ta upan na ama a kuḅa a kuru Wilā. Na wilā u shi lo shi, vuma shi a kuḅa wilā'a shi.

¹⁶ Adama o ndolo a ta ushi nzuwulai ma Asulā a mantse ma na a cayi okolo. U ta casu yi pere, waru e reve ta a ta ushi yi. Na a kuru Wilā† wa aza a Isra'ila, ko a kuḅa a kuru yi, a ta ushi yi na a ri nu ucawu wo okolo tsa Ibrahim. Adama a na Ibrahim ayi da dada va aza a na a cayi okolo suru. ¹⁷ Ununa Adanshi a Asulā

a dammai ana Asulā a dammai Ibrahim,† “N zuwa wu ta vo o'wo dada vi ida ya abunda.” ◇ A yuwaan ta Ibrahim nzuwulai n nda adama a na u cayi Asulā okolo, za na tsu 'yasan akwakwa a kamba wuma reve waru u yuwan ili i sa'avu yu utā atsuma e ili i na i ri lo shi.

¹⁸ Ana Asulā a yuwayin Ibrahim nzuwulai a na u to o'wo dada vi ida ya abunda, Ibrahim usu ta. Asulā waru a damma ta, “Muwun n tsukaya ma wu n to o'wo abunda tse italyo'o,” ◇ ko na wo o'woi cu'un vu nzuwulai n ndolo u rotso ta gashi waa yuwan shi. ¹⁹ Reve Ibrahim lyuwa elime nu ucawu wo okolo, ko na u shi na a'wan a na a rawai zuzu nu ukpaku, na a shi a putsaa yi a na wo o'wo dada. Saratu† ka va yi fo u shi ta u kutsa, agba koto u shi u matsan shi. ²⁰ Ibrahim zuwa ta okolo na Asulā a ta gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai, agba u bulā shi. Ucawu wo okolo a yi u shiton yi ta nu ucira, avu u ca Asulā tsugbain. ²¹ U tara ta suru suru na Asulā aa gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. ²² Reve gba adama o ucawu wo okolo a Ibrahim, “Asulā e kece yi za va abula.”† ²³ Ana Adanshi a Asulā a dammai “Asulā e kece yi ta za va abula,” a dana yi adama a Ibrahim goon shi. ²⁴ A dana ta ne adama a tsu fo, adama a damma tsu na Asulā ee kece tsu fo aza a abula na tsu ca Asulā okolo, za na 'yasin Yesu Zagbain tsu atsuma a akwakwa. ²⁵ Asulā a ca ta Yesu adama u kuwa adama o unusu u tsu, avu waru u 'yasan yi, adama Asulā a usu tsu.

5

Ucawu wo okolo u tsu tawa ta na mazanga

¹ Asulā a usu tsu ta o ure wu ucawu wo okolo. Gogo tsu ta na asuvu nden na Asulā adama e ili

i na Yesu Zamawawa Zagbain tsu yuwaan ntsu. ² U yuwaan tsu ta ure adama tsu uwa atsuma e isa'ani† ya Asulā adama a na tsu ushiyi Zamawawa. Tsu ta yuwusan mazanga adama a na tsu ta pe na akunda atsuma a tsugbain tsā Asulā. ³ Tsu ta waru na mazanga atsuma a addama, adama a na tsu reve ta ele nda a tsu tawa ta na makaBa ma asuvu atsuma a tsu. ⁴ MakaBa ma asuvu ma da ma tsu lapula tsu nden, waru ulapulu wu nden n da da u tsu tawa nu uzuwo wo okolo.

⁵ Na tsu ri na cu'un vu uzuwo wo okolo o ndolo, woo rono tsu e ida shi. Ili i nda i fara ta adama a na Asulā a ca ntsu Ruhu va Akiza, za na shitoyin okolo a tsu ni icigi ya yi.

⁶ Zamawawa kuwa ta adama a tsu mantsa ma na tsu kudai a kamba aciyatsu, ko na tsu danai aza o unusu. ⁷ Ili yu usan i da nanza ciga u kuwa adama u wawa nanza na aa kurusu Wila. Amma u ta gura o'wo u kuwa adama u wawa wuma wu za na a yuwusaan ozo o ro isa'ani kuci. ⁸ Amma Asulā o roco tsu ta abajini e icigi ana u lyunguyi Zamawawa tsara u kuwa adama a tsu a mantsa ma na tsu danai aza o unusu.

⁹ Gogo Asulā e te keceshe tsu aza a abula adama a mpasa mu Zamawawa, waru tsu reve ta u ta wawa tsu o upan wa Asulā. ¹⁰ Ko na tsu danai n'yuwatan ma Asulā, u kambato tsu ta n'utsa ma yi, adama a na Mawun ma yi ma kuwai adama a tsu. Gogo a na tso o'woi n'utsa ma Asulā, tsu reve ta amayun a da a na waa wawa tsu e ekere a wuma u Mawun ma yi. ¹¹ Ayi ndolo da goon shi, amma tsu yuwan ta mazanga adama e ili i na Asulā a yuwain e ekere a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu n'utsa ma Asulā.

Adamu na Zamawawa

12 Unusu u uwa t̄a ̄atsumā o uvadī adama e ili i na vuma t̄a yuwain, ̄avu unusu'u u t̄awāa nu ukw̄a. Āyi ̄da i zuwai ciga 'yuwan vuma suru kuw̄a adama a na vuma suru yuwain unusu. 13 Unusu u t̄a pa ̄atsumā o uvadī kafu ̄Asulā a ca Musa Wilā. ̄Asulā aa cuwusan nu unusu'u shi a mantsa mo ndolo, adama a na Wilā u ̄dana lo shi. 14 Amma diga a mantsa ma Adamu† a tyo a mantsa ma Musa, suru nle a kuw̄a t̄a, ko na koto a shi a 'yuwain a yuwan ili i na ̄Asulā a damma nle a yuwan shi, cine Adamu yuwain.

E re ro Adamu cu'un vu Zamawawa ̄da za na t̄awai na ̄acapa. 15 Amma ejere'e unat̄a u ̄da a ri shi, adama a na une'e w̄a ̄Asulā u ri tsu unusu wa Adamu shi. Amayun a ̄da ama na ̄abundā a kuw̄a t̄a adama o unusu u vuma t̄a ndolo. Amma isa'ani ya ̄Asulā i la'a t̄a mgbain lon, waru ama na ̄abundā a tsura t̄a une'e u wuma w̄a ̄Asulā adama e isa'ani i vuma t̄a. Vuma ndolo āyi ̄da Yesu Zamawawa. 16 Waru ili i na une'e pere w̄a ̄Asulā u t̄awayi u tawa t̄a ko'o ni ili i na unusu u vuma t̄a u t̄awayi. Ana Adamu yuwain unusu, ̄Asulā a tsu ge'eto t̄a reve waru u ca ̄atsumalimā. Amma ̄Asulā a usu tsu t̄a adama o une'e wi isa'ani u na u cayi, ko tsu yuwan unusu w̄a ̄abundā. 17 Unusu u vuma t̄a nda, āyi Adamu, u t̄awāa t̄a nu ukw̄a ̄avu wo o'wo mogono e ekere a tsu. Amma ili i na Yesu Zamawawa yuwain la'a t̄a ili i ndolo na ̄abundā lon. ̄Asulā a t̄a ni isa'ani lon e ekere a tsu, waru u usu tsu t̄a adama e Yesu. Adama o ndolo tsu t̄a tsura wuma reve tsu lyuwa aci o unusu nu ukw̄a.

18 Unusu u t̄a wa Adamu u t̄awāa t̄a na ̄atsumalimā o ukw̄a a tyo a ama suru. Ne ̄da waru, ili ya ̄abulā i t̄a i na Yesu Zamawawa yuwain u zuwa t̄a ama suru o o'wo mejege e ekere a ̄Asulā. Āyi ̄da u t̄awayi na wuma wa amayun e ekere a

ama suru. 19 Adamu 'yuwan t̄a o toni ̄Asulā, ne ̄da u zuwai ama na ̄abundā o o'woi āza o unusu. ̄Avu Yesu Zamawawa yuwan tsu-toni na ̄Asulā, waru u ta zuwa yi u kambato ama na ̄abundā āza a ̄abulā a makakan ma yi.

20 Amma ̄Asulā a ca t̄a Wilā adama ama suru e reve cine a ri nu unusu. Amma a na ama a lyuwusa elime ̄atsumā o unusu, ̄Asulā waru a lyuwusa elime ̄atsumā e isa'ani ya yi. 21 Unusu u ta yuwusan tsugono a aci a ama suru, reve u t̄awāa le nu ukw̄a. Ne ̄da waru gogo, isa'ani ya ̄Asulā yaa yuwusan tsugono, waru u usu tsu t̄a adama e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. Āyi ili i nda i ̄da i t̄awāa ntsu na wuma u babu ukotu.

6

Unusu u ri nu ucira shi

1 Tsu ta majiyan tsu lyuwai elime na mayan mo unusu† adama isa'ani† ya ̄Asulā i lyuwa elime? 2 O'o, ko ke'en! E icigi yu unusu, to, ̄atsu akwakw̄a a ̄da, adama o ndolo cine tsaa lyuwai elime na mayan mo unusu? 3 Yi icina t̄a na suru ntsu tso o'woi ili i t̄a na Zamawawa ana a rumbu ntsu? Ana a rumbu ntsu, tsu kuw̄a t̄a cine āyi i kuw̄a. 4 Ana a rumbu† ntsu, wo o'wo t̄a a cido tsu t̄a obolo na āyi adama a na tsu kuw̄a t̄a obolo na āyi. Dada'a u zuwa t̄a Zamawawa kambisa wuma e ekere a tsugbain nu ucira w̄a yi. Ne ̄da waru, u zuwa ntsu fo tso o'woi wuma ko'o o ure u sa'avu.

5 Zamawawa kuw̄a t̄a, ̄atsu fo gba tsu ̄bololoi t̄a na āyi o ukw̄a. Ne ̄da gba ̄Asulā aa zuwa tsu tsu kambisa wuma ununa u zuwai Zamawawa kambisa wuma. 6 Tsu reve t̄a o una t̄a ama a na tsu shi nu ujimu a akpata† na Yesu adama a na unusu u lambai ucira w̄a yi ̄atsumā a wuma u tsu. ̄Asulā a yuwan t̄a ne adama lipu vu nusu tsu a ̄dashi o'wo agbashi o unusu wan. 7 Ne ̄da u ri, mantsa ma na

vuma kuwāi bitu u fātsa tā e ekere o unusu, unusu u ri nu ucira a aci a yi waru shi.

⁸ Nā tsu kuwā oḅolo nā Zamawawa, tsu reve tā na tsāā dānā wuma nā ayi waru. ⁹ A 'yāsān tā Zamawawa atsumā a akwākwa, agba tsu reve tā u buwa a kuwā shi. Ukwā u ri nu ucira a aci a yi gogo shi. ¹⁰ Ana Zamawawa kuwāi, u kuwā tā u tā adama u lyuwa aci o unusu, agba wāā dāshī kuwā shi, ko ke'en. Gogo nda u tā nā wuma u sa'avu, waru wuma u sa'avu wā yi u to oḅolo nā Asulā. ¹¹ Ne dā waru, i tara aciyādu tsā akwākwa a tyo e ili i na i ri unusu, agba i tā wuma oḅolo nā Asulā e ekere e Yesu Zamawawa.

¹² Adama o ndolo she i lyawa unusu u yuwusan tsugono a aci a dū pa o uvaḍi wan. She i kuru ili i wuya i na i cigai i yuwan wan. ¹³ She i lyawa upasu u na atsumā a lipu dū wo o'wo ili i mayan mo unusu wan. Amma o unā u ndolo, i ca Asulā aciyādu suru suru adama a na i tā tsa ama a na a shi ukwā, amma avu Asulā a zuwa dū yo o'wo wuma. I ca Asulā lipu dū suru suru adama i yuwan ili i na i ri mejege, waru reve i tawāā Asulā nā tsugbain. ¹⁴ Unusu u buwa a yuwan tsugono a aci a dū shi. Isa'ani yā Asulā i dā yaa yuwusan tsugono tsā dū, agba Wilā shi.

Aagbashi a na aa yuwusan ili i na Asulā a cigai

¹⁵ Adama o ndolo, u ta dansa tsu ta lyuwa elime nu unusu faan, ana wo o'woi isa'ani yā Asulā i dā yaa yuwusan tsugono a aci a tsu, agba Wilā shi? Ko ke'en, ne dā shi! ¹⁶ I reve tā ili i na i dangwai i toni suru wo o'wo tā zagbain dū. I ta gura dangwa unusu, za na tsu tawāā nu ukwā, ko i ta gura dangwa i toni Asulā, avu yo o'wo aza a aḅulā e ekere a yi. ¹⁷ De aḅapā, agbashi o unusu a dā i shi. Amma n godyo tā Asulā a na i toniyi uritosu u na

i usuyi i kuru mejege. ¹⁸ Asulā a baḍā dū tā e ekere o ucira wu unusu, avu yo o'wo agbashi a Asulā adama i yuwan ili i na i ri mejege.

¹⁹ N yuwan tā adanshi ni iroci yi vadilimā adama i tara ili i na maa dansa babu usān. De aḅapā, i lyawa tā aciyādu yo o'wo agbashi e ekere o unusu ni iwuya. Gogo gba i ciga i 'yuwan i dangwa yo o'wo agbashi e ekere a aḅulā adama yo o'wo aza a akiza.

²⁰ De aḅapā, ana i shi agbashi o unusu, i shi adama e ili yā aḅulā shi. ²¹ Nye i dā i tsurāi a mantsa mo ndolo a na i yuwusain iwuya? Gogo gba i ta uwwusa wono u le. Ili i ndolo ukwā u dā goon u tsu tawāā. ²² Gogo nda Asulā a baḍā dū tā e ekere o ucira wu unusu, reve yo o'wo agbashi a yi. Gogo i ta yuwusan ili i na yāā tawusa nā nden ma akiza, reve i koso a wuma u na woo koto shi. ²³ Atsupu o unusu† ukwā u dā, amma Asulā a ca tsu tā wuma u babu ukotu pere e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

7

Iroci ubatā u lolo

¹ Ama a vā, suru ndu i reve tā Wilā wa Musa. Adama o ndolo i reve tā na Wilā u tsu yuwan tā tsugono a aci a ama ele ubuwu wuma goon. ² Iroci, nā ka olo, wilā wu nā yi tā nā vali vā yi, nā vali'i u ri wuma. Amma nu u kuwā, wilā u lolo u buwa wunlu nā ayi shi. ³ Agba nā wo olo vali ro vali vā yi ubuwu wuma, Wilā u damma u ta yuwusan tsipere. Amma nā vali vā yi kuwā u tā faan e ekere a wilā u lolo, waru u yuwan tsipere shi, ko nā wo olo vali ro.

⁴ Ama a vā, ne dā u ri yā'ā dū. Wilā u buwa o tsugono a aci a dū shi, adama a na i kuwā tā o ucira wā yi ana i kuwāi nā Zamawawa a akpata.† Gogo gba i to oḅolo nā za na a 'yāsān atsumā a akwākwa, adama tsu yuwayin Asulā aganda.

⁵ De *acapa*, upasu u lipu u tsu za na ri nu unusu tsu yuwan *ta* tsugono *tsa* tsu. Wila u zuwa tsu *ta* tsu ciga mayan me ili i na i ri unusu u na u yuwain tsugono *tsa* lipu tsu. Waru adama o ndolo, ili i na tsu yuwain biti u *tawato* tsu *ta* o ukwa. ⁶ Agba Wila u buwa a yuwusan tsugono *tsa* tsu shi. Tsu *ta* gashi *akwakwa*, waru Wila *waa* *tsura* ucira a aci *a* tsu shi, ko ke'en. Gogo tsu ta gura yuwaan *Asula* *aganda* o ure u sa'avu *na* *Ruhu* *va* yi o ronuso tsu adanga, agba a akuci o ure u Wila u na a danai shi.

Wila nu unusu

⁷ I *ta* *dana* a majiyan gashi n ta dansa unusu *na* Wila ili i *ta* i da. Ne da u ri shi! Amma Wila u da u zuwa numu n reve ili i na *a* tsu de unusu. Iroci, n shi n reve ili i na waa dansa she vuma ciga ili yi za ro shi wan, she na Wila u damma numu she n yuwan ne wan. ⁸ Unusu u da u *tsurai* ure e ekere *a* *wila* u nda, *dada* u zuwa numu n *dana* *na* *tsushu'un* *icu'un* *icu'un*. *Na* Wila u shi lo shi, unusu u shi *a* *tsura* ucira u nda shi. ⁹ Ko ili i shi i *bal* mu shi kafu n reve ili i na Wila u dammai u lobono *ta* n yuwan. Amma ana n reve niyi, n reve *ta* na n yuwain unusu waru za vu unusu da n shi, za na *aa* kuwa. ¹⁰ Wila u na u shi a zuwaa mu wuma, *ayi* da u *kambisai*, u zuwaa numu ukwa.

¹¹ Unusu u *tsura* *ta* ure u na *waa* *pusan* mu ugbozu, reve u yuwan ulinga *na* Wila'a adama wu una mu. ¹² Suru *na* ne, Wila'a a aciyayi u *ta* na akiza, ili i na waru u dammai *a* *ta* na akiza *na* mejege. ¹³ N ta dansa ili i na i ri ulobonu u ta zuwusaa mu ukwa? O'o, ko ke'en! Unusu u da u tarai ili i na i ri ulobonu reve u yuwan ulinga *na* *ayi* adama u *tawaa* mu nu ukwa. Ili i nda i fara *ta* adama n reve ili i na unusu u rotsoi na amayun. Ili i na i zuwai Wila u ri lo *ayi* da adama u roco na unusu ili i wuya i da lon.

Mpolo adama a yuwan unusu wan

¹⁴ Tsu reve *ta* Wila ili i sa'ani i da. Wila u da *waa* *tawusaa* na addama shi, amma *amu* da, adama a na *amu* vuma da goon. Adama o ndolo, unusu u ta yuwusan tsugono a aci *a* *va* gashi *amu* aagbashi *a* yi a da. ¹⁵ N reve ili i na i zuwai maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi. N ciga *ta* n yuwan ili i na i ri mejege na amayun, agba maa yuwusan yi shi. O *una* u ndolo, reve n reme a yuwusan ili i na n 'yuwain. ¹⁶ N reve *ta* na ili i na maa yuwusan mejege ma da shi, *ayi* nda u roco *ta* n usu *ta* Wila u tu ulobonu. ¹⁷ Adama o ndolo *amu* da maa yuwusan ili i wuya i nda shi. Unusu u na u ri nden atsuma *a* *va* a da a yuwusan le. ¹⁸ Upasu u wuma u *va* u na u ri akuci nu unusu u lyawa mu n yuwan ili i na i ri ulobonu shi, ko ke'en. Ko *na* n shi n ciga n yuwan ili i sa'ani, n tsu gura shi. ¹⁹ *Na* n ciga n yuwan isa'ani, n tsu yuwan shi. Waru *na* n ri o mpolo n *kuda* a yuwan unusu, reve gba me eneshe *amu* da nda a yuwusan yi. ²⁰ Agba *na* maa yuwusan ili i na n cigai n yuwan shi, *amu* da na amayun maa yuwusan yi shi. Unusu u na u ri atsuma *a* *va* *ayi* da waa yuwusan yi.

²¹ Apa ili i na me enei a wuma u *va*, *na* n ciga n yuwan ili i sa'ani *avu* n cina aciyava a yuwusan iwuya. ²² Okolo *a* *va* *a* *ta* *mazanga* adama *a* *wila* u na wu utai ubata *wa* *Asula*. ²³ Agba reve n cina ubata biti atsuma *a* *va* ili i ro a yuwusan nlangi ni ili i na okolo *a* *va* a cigai a yuwan, reve u *kamato* mu aagbashi o unusu u na waa yuwusan tsugono tse ili i na maa yuwusan suru. ²⁴ Adama o ndolo, okolo *a* *va* *a* *danu* shi! Zane da o utaa mu e ekere *a* lipu nda na aa zuwusa mu ukwa? ²⁵ N godyo *ta* *Asula* adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, *ayi* da za na wawa numu.

Nda cine n ri: o okolo a va, n ciga ta n kuru wilā wā Asulā, agba upasu u lipu vā u na u cigai u yuwusan unusu, wo o'woto mu tā aagbashi o unusu.

8

Lyawa Ruhu va Akiza yuwan tsugono

¹ Adama o ndolo, nā aḍu aza e Yesu Kristi Zamawawa da, Asulā ee ge'eto reve waru u kototo ḍu shi. ² Adama a na aḍu aza a yi a da, Ruhu va Akiza na tsu tawāa nā wuma u baḍa ḍu tā yo o'wo faan e ekere o ucira wu unusu u na u tsu tawāa nu ukwā. ³ Ayi Wilā wa Musa u ri nu ucira u na waa wawa tsu shi, adama a na aṣtu na aciyatsu aza o unusu a da tsu danai. Amma Asulā a yuwan tā ili i na Wilā waa gura yuwan ne shi. U lyungu tā Mawun mā yi a tyo o uvadi nā lipu tsa tsu, ili i na i tawai ko'o ayi da lipu tsu tā nu unusu. Asulā o kototo tā ucira wu unusu u na waa yuwusan tsugono a lipu tsu, ana u ca ntsu Mawun mā yi tsa kucci adama a nusu tsu. ⁴ A yuwan tā ne adama a tsupa suru atsupu e mejege a na wilā u dammai a aci a tsu, aṣtu na tsoo tonu Ruhu, agba tsaā kurusu ili i na lipu cigai shi.

⁵ Na ama a lyawa ili yu unusu i na ele a cigai a yuwan, i yuwan tsugono a aci e le, a tsu yuwusan tā majiyan mo unusu kuci. Amma aza a na a lyawai Ruhu yuwain tsugono a aci e le, a tsu yuwusan tā majiyan me ili i na yaa zuwa Ruhu'u waa uwwa uyo'o u le. ⁶ Ni icigi i mayan me ili i wuya ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, u tā kuwā. Amma nā Ruhu da a yuwusan tsugono a aci a vuma, u tā danā nā wuma na asuvu nden. ⁷ Ni icigi i mayan mo unusu ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, kuci da waa yuwusan nlangi nā Asulā. U tsu toni ili i na Asulā a dammai u yuwan shi. Amayun a

da, waa gura yuwan tsundolo shi. ⁸ Aza a na a lyawai she ili i na lipu le damma nle a yuwan dada aa yuwusan, aa zuwa Asulā a uwwa uyo'o u le shi.

⁹ Amma aḍu i lyawa ili yu unusu u na i cigai i lyuwa elime a yuwusan tsugono a aci a ḍu shi. Amma Ruhu va Akiza tā pe nden aṣtumā a ḍu, amayun u ta yuwusan tsugono tsa ḍu. (Amma i cuwan za na ri nā Ruhu vu Zamawawa nden aṣtumā a yi shi, ayi za vi Itoni da shi, ko ke'en.) ¹⁰ Lipu ḍu tā kuwā adama o unusu. Amma nā Zamawawa ri nden aṣtumā a ḍu, Ruhu ta ca ḍu wuma, adama a na Zamawawa kambato ḍu tā aza a aḅulā e ekere a Asulā. ¹¹ Ruhu vā Asulā na 'yaṣain Yesu o ukwā tā pe nden o okolo a ḍu. Ayi na u 'yaṣain Yesu o ukwā u ta ca lipu ḍu na a kuwā wuma, e ekere a Ruhu vā yi na ri pe nden aṣtumā a ḍu'u.

¹² Adama o ndolo ama a va, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain nden n na Ruhu vā Asulā damma ntsu tsu yuwan. Tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain cine tsu cigai tsu yuwan wan, adama a na aṣtu na aciyatsu aza o unusu a da. ¹³ Ili i na i zuwai ayi da, ni i lyuwa elime nā mayan mo unusu u na i cigai, i tā kuwā. Amma ni i lyawa Ruhu kamba ḍu i lyawa mayan mo unusu, i tā tsurā wuma wa amayun. ¹⁴ Muwun ma amayun mā Asulā ele da aza a na Ruhu vā Asulā o ronuso le aḍanga. ¹⁵ Adama a na Ruhu na Asulā a ca ndu u kambato ḍu agbashi a na aa uwwa wovon shi. Amma, ayi Ruhu u kambato ḍu tā yo o'wo muwun mā Asulā, waru ayi Ruhu'u u tsu ca tsu tā ucira u na tsaā shon a tyo ubatā wā Asulā reve tsu damma, "Dada! Dada tsu!" ¹⁶ Ruhu vā Asulā tsu ḅolo tā nā ruhu tsu, reve u roco amayun na aṣtu muwun mā Asulā n da. ¹⁷ Adama o ndolo, tsu tā tsurā ili i na wāa guzaṣa adama a ama a yi. Waru ili i na

Asulā a cayi Mawun mā yi suru, Zamawawa, aza a tsu a da fo. Amma na tsaā tsurā cu'un tsugbain tsa na Zamawawa tsurāi, tsu ciga tsu 'yuwan tsu sowo atsumalimā cine ayi fo u sowoi.

Tsugbain tsa na tsā ri lo a tawā

¹⁸ Na tsu cuwan nā cu'un tsugbain tsa na waa ca tsu a tyo de, atsumalimā a na tsoo sowuso gogo ili i da shi. ¹⁹ Ili i na Asulā a yuwain suru a ta pura mantse gogo na Asulā oo roco a alanga e eteshe cine muwun mā yi n ri na amayun. ²⁰ Asulā a yuwaan tā ili i na u yuwain suru unā. Ili i na u yuwain da a dangulai a yuwan tsundolo shi, Asulā a da a dangulai ne. ²¹ Na tsundolo suru, Asulā o fobo tā a na waa zuwa ili i na u yuwain o o'wo faan, waru tsarā a shama wan, agba o to o'wo faan reve a tsurā tsugbain tsā muwun mā Asulā.

²² Adama a na tsu reve tā diga o ufaru a tyo a mantse mo gogo ili i na Asulā a yuwain tā a manganā mbalā, cine ka va atsumā tsu danā nā atsumā a mbalā nu u ciga u matsan. ²³ Ko atsu aza e Itoni tsu tā a manganā adama a mbalā, ko na tsu ri nā Ruhu va Akiza za na ayi da ufaru wu une'e wā Asulā. Atsu fo, tsu ta pura gogo urana u na Asulā aā usu tsu tsā muwun mā yi suru suru, reve u kambato lipu tsu faan suru. ²⁴ A wawa tsu tā, waru tsu tā nu uzuwu wo okolo a nda. Nā tse ene ili i na tsaā pura, ayi ili i ndolo i daa uzuwu wo okolo wa amayu'un shi. Ama a tsu zuwa okolo e ili i na a tsurāi de shi. ²⁵ Amma nā tsu ri nu uzuwu wo okolo e ili i ro i na tsu ri nā ayi ne'en shi, tsu to purosus yi na ankuri.

²⁶ Waru ayi Ruhu u tsu kamba tsu tā atsu aza a na a ri babu ucira. Tsu reve cine tsaā yuwan avasa a na a ntsayi shi. Amma Ruhu na aciyayi tsu yuwaan tā Asulā adan-shi o unā u tsu, waru u tsu pati tā Asulā o unā u tsu nā manganā ma

na ma la'ai ili i na vuma aa gura damma. ²⁷ Asulā e tse ene tā ili i na i ri pe atsumā o okolo a vuma. Waru u reve tā ili i na i ri pe atsumā a asuvu a Ruhu, adama a na ayi Ruhu'u u ta yuwusan adan-shi nā Asulā o unā wa ama a yi cine Asulā a cigai.

²⁸ Waru tsu reve tā Asulā a tsu zuwa tā ili suru i linga obolo adama o ulobonu e ekere a aza a na a ciga niyi. Ele da ama a na u deyi, adama a na ne da u foboi u yuwan. ²⁹ Asulā e reve le tā kafu u yuwan uvadi, waru u dangwa le tā tsarā o o'wo tsa Mawun mā yi, adama Yesu Kristi Zamawawa wo o'wo umat-sun wu ufaru reve waru u tsurā azawawa'a a abunda lon. ³⁰ Ana u dangwa nle, reve u de le a tawā ubatā wā yi. Ana u de nle, reve u tara le aza a abulā a makakan mā yi, reve waru u yuwaan le nzuwulai n tsugbain tsā yi.

Icigi ya Asulā

³¹ Cine tsa da tsaā damma adama e ili i nda suru? Nā Asulā a ri obolo nā atsu, babu za na aa gura lyuwa aci a tsu. ³² U putsaa nā Mawun mā yi shi, amma u ca yi tā adama a tsu suru. Ana u ca ntsu de Yesu, to, amayun a da a na waa ca tsu ili suru. ³³ Zane da aa yuwan adan-shi a vama adama a ama a na Asulā a dangwai? Ko vuma tā, adama a na Asulā a da na aciyayi za na kambato nle mejeje. ³⁴ Zane da oo kototo ama a Asulā? Ko vuma tā, adama a na Yesu Kristi Zamawawa kuwai, waru a 'yasan yi tā atsumā o ukwā, gogo waru u tā wuma o ukere usa'ani wā Asulā, u ta yuwusan ipati ubatā wā Asulā adama a tsu. ³⁵ Ko ili yi lo i na yaa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa za na u ri nā ayi a tyo ya'a tsu shi. Nā tsu ri pe atsumā a addama, ko tsoo sowuso atsumalimā, ko na ama o bongi tsu, ili i ndolo yaa kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. Ko nā tsu ri ni ili i na tsaā lyuwa shi,

ko na tsu ri ni itana i na tsoo oto shi, ili i ndolo suru yaa kasa tsu in icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri atsuma e meleshe, ko na oo una tsu, ko ni ili i ndolo suru waa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi.

³⁶ Ne daɗa u ri cine Adanshi a Asula a dammai cida:

“Usana suru ama a ta dansa a to una tsu adama a wu,

a ta yuwusan na atsu cine a tsu yuwan ni ikyon i na tarai a 'yawā ubatā u na aa paɗa.” ◇

³⁷ Amma ko atsuma e ili i ndolo suru, tsu ta nu ulyuwu wa aci suru suru e ekere a za na ciga ntsu! ³⁸ N reve ta amayun a da a na babu ili i na yaa gura kasa tsu ni icigi ya yi: Ukwā waa gura kasa tsu na ayi shi, waru wuma waa gura shi. Nlingata ma Asula maa gura kasa tsu na ayi shi, ko otoni a lima. Ko ele cira va zuva† aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. Ili i na yaa farasa gogo, ko ili i na yaa fara elime aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. ³⁹ Ko tsu ri zuva ve eleshe, ko tsu pe zaɗa mala, u rotso ili i ro shi, adama a na babu ili i na i ri pa atsuma o uvadi u na yaa gura kasa tsu ni icigi ya Asula i na u roco ntsu e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

9

Asula na aza a Isra'ila

¹ Amayun a da maa dansaa du. Amu za vu Zamawawa da agba epen a da mu shi. Ruhu va Akiza na asuvu a va a usu ta ili i na maa dansa amayun a da. ² Okolo a va a ta atsumolangu na mbala lon ³ adama a ama a va, aza a Isra'ila cine n ri. Ko na Asula aa yuwaan mu unā reve wu kasa mu na Zamawawa adama ko aa tsura iwawi,† she n usu ni iladi Asula a yuwan ne. ⁴ Ele ama a Isra'ila a da, aza a na Asula a dangwai o o'wo muwun ma yi, u roco le ta

tsugbain tsā yi, reve waru u yuwusan akucunu ne ele. U ca le ta Wilā wa Musa. U damma le ta cine aa yuwan aganda a amayun. U ca le ta nzuwulai ma yi e ekere e le. ⁵ Nkaya n le ama a gbagbain a Asula a da a shi, Zamawawa a aciyayi mawun ma tsukaya me le ma da. Ayi waru Asula a da, za na aa yuwusan tsugono tse ili i biti! Ica za va yi da babu ukotu! Ami.†

⁶ Maa dansa Asula a kuda ta a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai na waa yuwan shi. Agba ama a Isra'ila suru da a danai ama a yi na amayun shi. ⁷ Waru muwun n tsukaya ma Ibrahim suru n da Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai shi. Asula a damma ta Ibrahim, “Muwun ma Ishiyaku n da goon e de muwun n tsukaya ma wu.” ⁸ Ayi nda u to rocosu a na muwun n tsukaya ma Ibrahim suru da muwun ma amayun ma Asula shi. Muwun ma Ibrahim ma amayun ele da aza a na o o'woi muwun ma Asula adama a nzuwulai n na Asula a yuwayin Ibrahim. ◇ ⁹ Apa nzuwulai n na u yuwain: “A tyo nkoli a mantsa ma nda, n ta cina cina Saratu† matsan de ulobo.” ◇

¹⁰ Mawu'un ayi da Ishiyaku† akaya a tsu. Ana u kungwai, reve u zuwa Rikatu,† za na matsain mpishe. ¹¹⁻¹² Agba kafu u matsan reve Asula a damma yi, “Zakpara ta yuwaan zawa'a tsugbashi.” ◇ A yuwan ta ne kafu muwu'un n yuwan ili i sa'ani ko ili i wuya. Asula a yuwan ta ne adama a na za na u dangwai ayi da za na u cigai adama e ifo6i ya yi, agba adama e ili i na mawu'un u yuwain da shi. ¹³ Ununa Adanshi a Asula a dammai, “N ciga ta Yakubu, agba n 'yuwan ta Isuwa.” ◇†

¹⁴ To, nye tsa damma adama e ili i nda? Asula a yuwan ta ili i na i lobonoi shi a tyo e ekere a ama biti?

◇ 8:36 Ica 44:22. ◇ 9:8 Ufr. 21:12. ◇ 9:9 Ufr. 18:10. ◇ 9:11-12 Ufr. 25:23. ◇ 9:13 Mal. 1:2-3.

Ne da shi, ko ke'en!

¹⁵ Asulā a damma tā Musa,
“N to roco za na n dangwai biti
isa'ani,
waru n te ene iliyali yi za na n
dangwai me ene.” ◇

¹⁶ Asulā o to roco za na u dangwai
biti isa'ani, agba adama e ili i
na vuma'a cigai waru waa yuwu-
san da shi. ¹⁷ Adanshi a Asulā
a damma tā, Asulā a damma tā
mogono ma Masar, “N zuwa wu tā
mogono adama a nda: N ciga tā n
roco ucira u va ya'a wu, adama a
yuwan adanshi a ala a va ubatā biti
atsuma o uvaɗi.” ¹⁸ Adama o ndolo
ye ene, Asulā o tsu roco tā ozo o ro
isa'ani adama a na u cigai u yuwan
ne, waru u tsu dangwa tā u zuwa
ozo o ro o o'wo aza a aciyogbamu.

Isa'ani nu upan wa Asulā

¹⁹ Nanza ta gura ece, “Cine Asulā
a tawaa tsu, nu u zuwa tsu tsu
yuwan cine u cigai tsu yuwan?”
²⁰ She i damma ne wan! N'utsa
n va, n te ecishe du, “Zane da yaa
tarasa aciyaɗu a na i ri aa yuwusan
mawasan na Asulā? Upondo u tse
ece ta ma'i va yi, ‘Adama a nye vu
ma'a numu tsunda?’ ” ²¹ Ma'i tsu
ma'a ta ili i na u cigai u ma'a suru.
U ta gura kene olo'o reve u ma'a
mataɗa ma sa'ani adama a rana na
a tsu linga na ayi langa goon, ili i
ro waru gba shi adama a linga va
ana'an na nfa'an.

²² Ne da u ri na Asulā. U ciga tā
u roco upan wa yi adama ama e
ene ucira wa yi a aci a za na suru
wu ntsayi a lungusa yi. Amma reve
wo o'wo u ta yuwusan ankuri ne
ele. ²³ U yuwan tā ili i nda adama u
roco tsugbain tsā yi lon ana we enei
iliyali ya ama, aza a na u foboyi
a ushi tsugbain tsā yi. ²⁴ Atsu da
gba ama o ndolo a na Asulā e deyi.
U dangwa tsu tā atsuma a ama a
Isra'ila, agba ayi daɗa ne goon shi,
waru u dangwa tsu tā fo atsuma a

Atakpaci. ²⁵ Cine Asulā a dammai
atsuma a aatagada a Hosiya, vu-
mavaɗula:

“Aza a na a ri ama a va shi,
Ele da mee de ama a va gogo.

Waru n to roco icigi
a tyo ubatā wa aza a na n shi n cigai
shi.” ◇

²⁶ Waru
“De ubatā u na Asulā a damma nle,
‘Adu ama a va a da shi,’
De da Asulā a wuma ee de le
muwun ma yi.” ◇

²⁷ Waru apa ili i na Ishayaɗ vu-
mavaɗula dammai adama a ama a
Isra'ila:

“Ama a Isra'ila a tā abunda,
vadamma wuyun wu nge'en m
mala,

agba wa'a da aa wawa atsuma e le.
²⁸ Asulazuva a tā jika,
adama u ca ama o uvaɗi
atsumalima suru suru.” ◇

²⁹ Ishaya dammisa tā:
“Asulazuva Mogono me Ili Suru
Suru
ma lyawa tā ama o gundo tsu wa'a
a dana wuma.

Na ne da gba shi,
a tā lungusa tsu suru suru,
tse ilyuci yo Sodom na Gomora.” ◇

Aza a Isra'ila na Alabari a Sa'ani

³⁰ To, adama o ndolo nye tsa
damma adama e ili i ndolo? Ayi
nda da: Atakpaci a yuwusan ukadu
u na a zuwa aciyele aza a abula
e ekere a Asulā shi, amma Asulā
a da a zuwa nle aza a abula na
aciyayi adama a na a ca tā okolo
ya'a yi. ³¹ Ama a Isra'ila a yuwan tā
ukadu o toni Wilā adama o o'woto
aciyele aza a abula na Asulā. Agba
a gura shi. ³² Adama a nye a
kudai? Adama a na a ciga tā a zuwa
aciyele aza a abula e ekere e ili i
na aa yuwusan, amma a zami yi
nu ucawu wo okolo ubatā wa Asulā
okolo mejege shi. Reve a kara a
taɗatsasa a aatali a gbain a na a ri

o ure u le. ³³ Cine *Asulā* a dammai atsumā a Adanshi a yi: “N ta zuwa aatali atsumā a Sihiyona.*

Za na ama *aa* *ḍana* a taḍatsasa. U ta tsa aatali a na aa zuwa le a riyā. Agba za na ca niyi okolo waa uwwa wono shi.” ◇

10

¹ Ama a va, ili i na n la'a cigai, n ciga ta aza a Isra'ila suru a tsura iwawi. Avasa a va a da ndolo e ekere a *Asulā*. ² N reve ta a na a cigai a yuwaan *Asulā* aganda, agba a tsura urevu ³ wi ili i na i tsu zuwa *Asulā* a ushi ama shi. O unā u ndolo, reve a yuwan ukadu u na a zuwa aciyele o o'wo aza a aḅulā e re le. Reve a 'yuwan o toni ure wa *Asulā* u na u tsu kambato ama aza a aḅulā. ⁴ Zamawawa zuwa ta Wilā wo o'wo babu ucira, adama o ndolo *Asulā* a ta usu aza a na a cayi Zamawawa okolo suru.

Ama suru a ta gura tsura iwawi

⁵ Musa ḍana ta cine *Asulā* a tsu zuwa ama o o'wo aza a aḅulā adama a na oo toni Wilā. U damma ta, “Za na yuwain tsutoni ni ili i na Wilā u dammai, u ta ḍana wuma.” ◇ ⁶ Apa nda ili i na Adanshi a *Asulā* o ritoyi cine vuma o o'wo za va aḅulā nu ure wu ucawu wo okolo: “She vu damma aciyawu wan, ‘Zane da aa 'yawa zuva?’ ” (Za na a dansa, “She vu damma aciyawu wan, ‘Zane da aa 'yawa zuva awu u tara Zamawawa a cipa o uvadi?’ ”) ⁷ “Waru she i damma wan, ‘Zane da waru aa cipa pe ubata wa akwakwa?’ ” (Za na a dansa, “She i damma wan, ‘Zane da aa 'yawa ubata wa akwakwa wu uta na Zamawawa?’ ”)

⁸ Apa ili i na Adanshi a *Asulā* a dammai: “Ikaka'a i ta zuzu na awu, u ta o unā wa wu no o okolo a wu.” *Ayi* da uritosu wu ucawu wo okolo u na tsaa dansa.

⁹ Na vu damma a alanga e eteshe, “Yesu Zagbain da,” waru na vu usu ta o okolo a wu a na *Asulā* a 'yasan yi ta pe o ukwa, *Asulā* a ta wawa wu. ¹⁰ Tsu usu ta no okolo a tsu, waru adama o ndolo a da *Asulā* a kambato ntsu mejege. *Avu* tsu damma a alanga e eteshe tsu usu ta, waru adama o ndolo a da tsu tsurai iwawi.† ¹¹ Cine *Asulā* a dammai atsumā a Adanshi a yi, “Agba za na ca niyi okolo suru waa uwwa wono shi.” ◇ ¹² *Ayi* nda ta yuwusan adanshi a za suru, adama a na babu ili i na i tawulai na aza a Isra'ila na Atakpaci. Zagbain ta da ri lo va koyan da. Waru u tsu zuwaa ta aza a na a yuwusan avasa e ekere a yi aba'un a abunda. ¹³ Cine Adanshi a *Asulā* a dammai, “Na za de a ala a Zagbain suru, *Asulazuva* a ta wawa yi.” ◇

¹⁴ Cine ama aa ca Zagbain okolo hali a pati yi u wawa le, nna koto a uwwa ada a yi shi? Waru cine a uwwa, na za ro damma le shi? ¹⁵ Waru cine aa 'yawa a damma le, na Zagbain lyungu le shi? Adanshi a *Asulā* a damma ta, “Ili i mazanga i da lon na aza a na aa tawusa na a alabari a sa'ani a rawa.” ◇

¹⁶ Aza a Isra'ila suru da a usuyi Alabari a Sa'ani'i shi. Iroci, Ishaya vumavasulā ece ta, “*Asulazuva*, vuma ro usu ta de ili i na tsu dammai?” ¹⁷ Ama a uwwa ta Alabari a Sa'ani'i ana nanza damma nle ada e Yesu Zamawawa. A tsu fara ta uwwa ikaka'a, reve a usu. ¹⁸ Amma te da aza a Isra'ila? A uwwa ta de ikaka'a? Ee, a uwwa ta! Adanshi a *Asulā* a damma ta:

“A damma ta ikaka'a a tyo ubata wa ama suru.

Waru a yuwan ta adanshi a yi bata koko'o a alanga atsumā o uvadi.” ◇

¹⁹ Amma ama a Isra'ila e reve ta ili i na waa dansa na amayun gba?

* **9:33** Sihiyona aala o ro a da a Urishelima. ◇ **9:33** Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◇ **10:5** N.Gn. 18:5. ◇ **10:11** Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◇ **10:13** Juw. 2:32. ◇ **10:15** Isha. 52:7. ◇ **10:18** Ica 19:4.

Ee, e reve tã, ko a mantsa ma Musa, Asulã a damma tã,
 “N ta zuwaa ida i ro aba'un, reve i
 yuwan tsushu'un

N ta zuwaa olo Atakpaci aba'un,
 reve yu uwua upan.” ◊

²⁰ Ishaya yuwan tã adanshi babu
 wovon a na Asulazuva a damma tã,
 “Aza a na a shi e izami i va shi, ele
 da aza a na a tsura numu.

N roco tã aciyava a tyo ubata wa
 aza a na a shi e ipati i na ee
 ene mu shi.” ◊

²¹ Waru Asulã a yuwan tã adan-
 shi adama a aza a Isra'ila,
 “Urana ma^bulã n tsu bubaruwa tã
 ekere a va adama n ushi ama
 a na a ri na asuvu ugbawu
 waru a 'yuwain o toni.” ◊

11

*Asulã a yuwaan tã aza a Isra'ila
 isa'ani*

¹ Adama o ndolo reve me ece:
Asulã a 'yuwan tã ama a yi, aza a
 Isra'ila? Ne da shi! Amu na aciyava
 za va Isra'ila da. Amu maci va
 Ibrahim da, waru za vu ugundo wa
 Banyami† u da. ² Asulã a dangwa tã
 ama a Isra'ila o o'wo ama a yi de nu
 ujimu, waru koto u wasan le shi. I
 cuwan tã ni ili i na Adanshi a Asulã
 a dammai adama a nda? Iliya†
 vumavasulã 'yawa tã na adanshi
 a aci a ama a nda reve u damma,
³ “Asulazuva, o una tã amasulã a
 wu, waru a lungusa tã musa'a ma
 wu. Amu da vumavasulã na buwai
 a nde'en, agba a ta zama o una mu
 fo gogo.” ◊ ⁴ Waru i cuwan tã cine
Asulã a usuyi? U damma, “Avu da
 goon vu buwai shi. N tã na ama
 ukpakukupa ucindere (7,000) aza a
 na koto a kingyowayi amali Ba'alut†
 shi!” ◊

⁵ Ne da fo u ri gogo. Ama a tã
 lo wa'a na Asulã a dangulai adama
 e isa'ani† ya yi. ⁶ Waru nnu u
 dangula le, adama e isa'ani ya yi

i da, agba adama e ili i ro na a
 yuwain da shi. Nno o to o'wo ama a
Asulã adama e ili i na aa yuwusan,
 une'e wi isa'ani ya Asulã wo o'wo
 une'e wa amayun shi.

⁷ Ayi nda u to rocosu ama a
 Isra'ila wa'a da, aza a na Asulã
 a dangwai, a tsurai ili i na aza a
 Isra'ila suru a ri e izami. Agba
 akapi e le a tã na aciyogbamu.

⁸ Cine Adanshi a Asulã† a dammai:
 “Asulã a ca le tã okolo a tsutammu.
 U rumbanato le tã adama e ene
 wan,
 waru u ula tã atsuvu e le adama a
 uwua wan.

Ne da gba hali n gogo.” ◊

⁹ Waru Dawuda damma tã:
 “Lyawa abuki e le e reme le atsuma
 a maza me le,

adama a tãdatsa
 reve a ushi atsumalima adama e ili
 i na a yuwain.

¹⁰ Lyawa esu e le a rumbana adama
 e ene wan,
 zuwa le a kadato zalã vi itana yu
 ume
 u na aa cu'wan shi.” ◊

¹¹ Adama o ndolo reve me ece:
 Ana aza a Isra'ila a riyai, uriyu u
 ndolo u lungusa le tã? Ne da shi!
 Adama a na a yuwain unusu, dafa
 iwawi i tawai ubata wa Atakpaci,
 ayi nda gba ayi da waa zuwa aza a
 Isra'ila a yuwan tsushu'un. ¹² Na
 Atakpaci a ushi aba'un a abunda
 adama a na aza a Isra'ila a 'yuwain
 a mantsa ma na Asulã a shi a cigai
 a wawa le, reve a mantsa ma na
 aza a Isra'ila a tawa a ushi iwawi' i o
 ukosu, aba'un e le a ta la'a abunda.

Iwawi ya Atakpaci

¹³ Gogo n ta yuwusaan du adan-
 shi adu Atakpaci. Asulã a dangwa
 mu tã mo o'wo aajiya a Atakpaci,
 waru n ta yuwusan afalu adama o
 ulinga u gbain u na u ca numu n
 yuwan. ¹⁴ N ta zama ure u na maa
 zuwa aza a Isra'ila a ciga ili i na
 adu Atakpaci i ri na ayi, tsundolo

tsa da māa tsura n wawa ozo o ro e le. ¹⁵ Ana Asula a vadalayi aza a Isra'ila ucina, wo o'wo ta i'utsa ya Atakpaci. Adama o ndolo ana Asula aa yuwisan tsu'utsa na aza a Isra'ila, u ta gashi a kambato ta aakwakwa wuma. ¹⁶ Na a ca Asula mabishi ma tsuwa, to, za va yi da mafula. Waru na a ca Asula aralu o udanga, eten o udanga'a suru za va yi da.

¹⁷ U ta gashi a saza ta eten o ro o udanga u zetun.† Adu Atakpaci i ta gashi eeten e zetun a na a kungwai atsuma o ogozo a na e lebenuyi zuva vu udanga u zetun. Gogo i ushi ta ili i sa'ani i na i shi za va aza a Isra'ila cine eeten a sa'avu o tsu sowo mini ma yi diga a aralu o udanga. ¹⁸ Adama o ndolo she i yuwaan eten a na a saza u vadu wan. Cuwain, adu da yaa banasa aralu o udanga a ndede shi. Aralu a yi a da a banasa du. ¹⁹ U ta gura wo o'wo i yuwan majiyan a na a saza ete'en, adama a zuwa du o una le u da. ²⁰ Amayun a da. A saza le ta adama a na a 'yuwain a usu, adu gba i buwa ta ubata'a adama a na i usuyi. She i 'yasan avangaci wan, amma yu uwwa wovon wi ili i na yaa gura fara. ²¹ Nna Asula a saza eten o ufaru o ndolo, ne da waa gura kodo du fo.

²² Adama o ndolo ye ene ta Asula a ta ni isa'ani, waru u tu usuduwu lon. U tsu ca ta aza a na a lyawai itoni ya yi atsumalima. Ni i lyuwa elime na nden cine woo roco du isa'ani, to, u ta a ri n rocosu du isa'ani ya yi. Nna gba i yuwan ne shi, u ta saza du diga o udanga'a. ²³ Waru na aza a Isra'ila a zuwisa okolo e le ubata wa Asula, u ta kambatowisa le ubata u na a shi. U ta nu ucira u na waa yuwan ne. ²⁴ Adu Atakpaci i ta gashi eeten o udanga u zetun† u na u kungwai atsuma ogozo u na o kodoi, reve e lebenu yi zuva vu udanga u ze-

tun u sa'ani. Ne da ili'i u ri shi! Amma a na wo o'woi aza a Isra'ila o ndolo a ta gashi eeten a na a kungwai o udanga u sa'ani, a ta gba e lebenuwishe le o udanga'a babu usan.

Asula a tsu yuwaan ta ama suru isa'ani

²⁵ Ama a va, n ciga du ta i reve ili yu usokowu i nda, adama i reve na koto i reve ili suru shi, waru adama i 'yasan avangaci wan. Aza a Isra'ila o ro a ta na aciyogbam, agba ili i nda i ta lyuwa elime hali she na atyo a na Asula a zuwayi Atakpaci a na a dangwai, a tawa ubata wa Yesu Zamawawa. ²⁶ Waru ne da Asula aa wawa aza a Isra'ila suru. Cine Adanshi a Asula a dammai: "Zamawawa to utu Sihiyona,† reve u tawa iwuya suru diga o u'wa wa Yakubu.

²⁷ N ta yuwan akucunu a nda ne ele na n tawa nusu le." ◇

²⁸ Aza a Isra'ila a 'yuwan ta a usu Alabari a Sa'ani'i, adama o ndolo o o'wo ta n'yuwatan ma Asula. Ayi nda wo o'wo ta ne adama u kamba du, adu na i ri Atakpaci. Agba hali n gogo aza a Isra'ila ama a da a na Asula a dangwai, waru u ciga le ta adama a nzuwulai n na u yuwayin nkaya n le Ibrahim, na Ishiyaku na Yakubu. ²⁹ Asula a tsu vadala okolo a yi a aci a ama a na u dey i ni ili i na u ca nle shi.

³⁰ De nu ufaru adu Atakpaci i 'yuwan ta o toni Asula. Amma a mantsa ma na aza a Isra'ila a 'yuwain o toni, reve Asula a yuwaan du isa'ani. ³¹ Ne da waru u ri hali n gogo, aza a Isra'ila a 'yuwan ta o toni, adama o ndolo Asula a ta gura yuwaan le isa'ani cine u roco ndu isa'ani. ³² Asula a ciga ta u roco isa'ani a tyo a ama suru adama o ndolo u zuwa le ta o o'wo gashi aza a na a ri o u'wa wa ali adama a na a 'yuwain o toni.

Ica a tyo ubata wa Asula

³³ Zane da aa gura rito utsuru, nu ugbozu, nu urevu u na Asula a ri na ayi?

Zane aa gura reve ili yo okolo a yi? Zane aa gura cuduwa ili i na u tsu yuwan?

³⁴ Cine Adanshi a Asula a dammai,

“Zane revei okolo a Asulazuva?

Zane aa gura ca yi asala?”

³⁵ “Za ro ta ni ili i na woo tono Asulazuva,

i na a ciga a 'yuwan u tsupa yi?” ◇

³⁶ Asula a yuwan ta ili suru.

Ayi da za na tsu zuwa ili suru i lyuwa elime.

Ili suru i ta lo adama a ca yi tsugbain.

Tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuwa Asula babu ukotu! Ami.

u da, waru atsu fo tsu tu uboluloi ubata u ta.

⁶ Asula a ca ta za suru atsuma a tsu une'e u na waa lingaa. Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka, tsu 'yuwan tsu ciga tsu yuwan yi nu ucawu wo okolo suru u na tsu ri na ayi. ⁷ Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwain aganda, tsu yuwain aganda. Nu u ca tsu ta ucira tsu yuwain uritosu, tsu yuwain uritosu. ⁸ Nu u ca tsu ta ucira tsu dashi ozo o ro okolo ug-bamu, tsu dashi le okolo ug-bamu. Na tsu ta nu une'e wu ucasu, tsu ca no okolo a ta. Na Asula a zuwa wu ta zagbain, vu kambato ugbozu vu yuwan tsugbain ulobonu. Nu u ca wu ta ucira u na vaa yuwaan ozo o ro isa'ani, vu yuwan yi na mazanga.

12

I ca aciyadu e ekere a Asula

¹ Ama a va, Asula a tu ulobonu, ayi da i zuwai n ri a patishi du i ca aciyadu e ekere a Asula tsu kucci, ni i ri wuma. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwaan Asula ulinga waru i yo'onoto yi okolo. Ne da wu ntsayi i yuwaan Asula aganda o okolo a du. ² She i lyuwa elime na mayan me ili i na ama o uvadi u nda aa yuwusan wan, amma, i lyawa Asula a ca du okolo a sa'avu. Ne da yee reve ili i na Asula a ciga ndu i yuwan: I te reve ili'i i tu ulobonu, ili'i waru i tsu yo'onoto yi ta okolo, na cine wu ntsayi.

³ Asula o roco mu ta isa'ani, adama o ndolo n ta dansaa za suru atsuma a du: She vu tara aciyawu upasu na cine vu ri wan, amma vu yuwan majiyan ulobonu waru vu kalyuwa aciyawu cine Asula a ca nuwu ucawu wo okolo. ⁴ Tsu ta na pasu lipu abunda a lipu ta, waru pasu lipu nda suru tsu linga ta ko'o. ⁵ Ne da fo, tsu ta abunda, agba za suru upasu u lipu nu Zamawawa

Nden mu ulobonu

⁹ Vu ciga ama ni icigi ya amayun. Vu 'yuwan ili i na i ri iwuya, reve vu guza ili i sa'ani. ¹⁰ I cigalai cine wu ntsayi i cigalai na za va wu. I ciga i yuwunlai tsutoni gogogo. ¹¹ She yo o'wo orogo wan, amma i yuwan ulinga ne ekere e re. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwusaan Zagbain aganda. ¹² I lyuwa elime na mazanga adama a na i ri nu uzuwu wo okolo. Ni i ri na addama i dana na ankuri. I yuwan avasa a mantsa suru. ¹³ I ca ama a Asula ili i na a lambai. I ushi omocin aza e Itoni a 'wa du.

¹⁴ Na ama a zuwa du atsuma a atsumalima adama a na i ri aza e Itoni, she i yuwaan le unan wan. Amma i yuwaan le avasa Asula a zuwaa le aba'un. ¹⁵ I yuwan mazanga na aza a na a yuwusan mazanga, waru i shon na aza a na a ri e mesun. ¹⁶ I yuwan nden n sa'ani na aza a du suru. I yuwan tsu'utsa na ama a na a ri ili i ro shi. She i 'yasan avangaci ko i tara aciyadu i ta nu ugbozu wan.

¹⁷ Nā za ro nusaan dū, she i tsupa yi ni iwuya wan. I yuwan ukadu i yuwan ili i na vuma suru ri e inda u ri mejege. ¹⁸ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i yuwan nden mu uyo'o na ama suru. ¹⁹ N'utsa n va, she i ciga i ca ozo o ro atsumalima a na a nusaan dū wan, amma i puro Asula a ca le atsumalima nu upan wa yi. Asulazuva damma ta atsuma a Adanshi a yi,
“N ta ca aza a na a nusain atsumalima.
N ta tsupa le adama e ili i na a yuwain.” ◊

²⁰ Amma i yuwan ili i na Adanshi a Asula a dammai:
“Nā ma'yuwatan ma dū ma ri na ambulu, i lyuwato yi.
Nu u ri na akuli, i ca yi mini mo oso. Ne da waa uwwa wono wi ili i na u yuwaan ndu.” ◊

²¹ She i lyawa iwuya i lyuwa aci a dū wan, amma i lyuwa aci e iwuya na mayan me ili i sa'ani.

13

Iyuwan tsutoni na ngono

¹ I yuwan tsutoni na ngono n na maa yuwusan tsugono a aci a dū. Asula a da goon a ri nu ucira u na waa ca vuma tsugono, ayi da u zuwa nle o o'wo ngono. ² Adama o ndolo aza a na a 'yuwain o toni wilā u gwamnati, Asula a da a 'yuwain o toni. Adama o ndolo o to ronoo aciyele oforo. ³ Aza a na aa yuwusan isa'ani, aa dana a uwwusa wovon wu ngono shi, amma aza a na aa yuwusan iwuya, ele da aza a na aa uwwusa wovon u le. Babu ili i na yaa zuwa dū yu uwwa wovon u le. I yuwan ili i sa'ani, ni i yuwan tsundolo ele a ta cuwa dū. ⁴ Mogono aagbashi a Asula a da, waru ulinga wa yi ayi da u kamba dū. Amma na yaa yuwusan iwuya, reve yu uwwa wovon wa yi, adama a na u ta nu ucira u na

waa ca dū oforo. Ana u tsu ca aza e iwuya atsumalima, ayi aagbashi a Asula a da. ⁵ Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a gwamnati, adama a na tsundolo tsa da yaa yuwan avu i kanzu'wa oforo, waru adama a na ili i na yi ntsayi i yuwan da ndolo. ⁶ Ayi da i zuwai yaa tsupusa utafa. Ngono aagbashi a Asula a da, waru a tsu ushi ta atsupu tsara a gura yuwan ulinga u na Asula a zuwa nle. ⁷ I tsupa le ili i na oo tono dū suru. I tsupa ko cu'un vu utafa ne da suru. I ca le tsugbain waru i yuwan tsutoni ne ele suru.

I ciga ama

⁸ She i lyawa nanza toni dū ili i ro wan. Ili i ta i da goon na ni i ciga i 'yuwan i yuwan, ayi da i cigalai, adama a na vuma na cigai ama u to tonishi Wilā suru. ⁹ Wilā a damma ta, “She vu yuwan tsipere wan. She vu una nanza nu ucigu wa wu wan. She vi ivā wan. She vu zuwa okolo e itana yi za ro wan.” Amma wilā u ta u ta lo za na dammai unata na aza a nda: “Vu ciga nron mu nden ma wu cine vu cigai aciyawu.” ◊ ¹⁰ Nā vu ciga ama, vaa yuwaan le iwuya shi. Nā vu ri ni icigi ya ama vu to tonishi ili i na Wilā u dammai.

¹¹ Ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i nda adama a na i reve ta cu'un mantsa ma na tsu ri. Mantsa ma na u lobonoi i 'yon gogogo atsuma a nlavu a da, adama a na iwawi i tsu i la'a ta zuzu na mantsa ma na tsu fara cayi okolo. ¹² U yuwan ta gashi ayin a ciga ta o koto, waru usana u ciga ta matawaa. Adama o ndolo tsu lyawai a yuwusan ili i na aa yuwusan atsuma e irumbu, reve tsu tarai itana i na tsa a yuwayin uvon atsuma e ekan. ¹³ I yuwan wuma u dū ulobonu, cine ama a tsu yuwusan nu urana. She i yuwan iwuya a mantsa ma abuki wan.

◊ 12:19 U.Wl. 32:35. ◊ 12:20 Udm. 25:21-22.

◊ 13:9 Mtā. 20:13-15; Mtā. 20:17; N.Gn. 19:18.

She yoo o'wo ososowi wan. She i yuwan tsipere icu'un icu'un wan. She i yuwan nlangi v̄ani d̄u wan. She i yuwan tsushu'un o ozo o ro wan. ¹⁴ Amma i lyawa Zagbain Yesu Zamawawa rono d̄u adanga a wuma u d̄u suru suru. Reve waru i lyawa ifoḡi yu ure u na yaḡ tsura ili i wuya i na i cigai.

14

She i ge'eto ama wan

¹ I ushi aza a na a kurusu Zagbain, ko na aza a na ucawu wo okolo u le u ri nu ucira shi d̄a. She i yuwan mawasan ne ele adama e ili i na a tarai u na u ri ulobonu ko ulobonu shi wan. ² Iroci, nanza tara t̄a unusu u d̄a shi na a lyuwa ko cu'un vi ilyalya i na a tsur̄ai biti. Agba za na ucawu wo okolo a yi a ri nu ucira shi, u tsu tama nama na u tsur̄ai suru shi. ³ Aza a na a tsu lyuwa ko cu'un vi ilyalya i ne d̄a a tsur̄ai, a ciga a 'yuwan o goro aza a na a 'yuwain a tama inama wan. Waru aza a na a tamusa inama shi, a ciga a 'yuwan a tara gashi aza a na a lyuwusa ilyalya a yuwan t̄a unusu wan, adama a na Asula a usu t̄a vuma ndolo. ⁴ U ri ulobonu i yuwaan aagbashi a vuma ro uge'etosu shi. Zavu'wa va yi d̄a aa gura damma ko u ta yuwusan ulinga u sa'ani ko waa yuwusan ulinga u sa'ani shi. Ucira wu Zagbain u ta kamba aagbashi a yi a yuwan ili i na wu ntsayi u yuwan.

⁵ Aza e Itoni o ro a tara t̄a urana u ro u la'a t̄a urana u ro akiza, ozo o ro gba a tara t̄a urana suru unat̄a u d̄a a ri. I yuwan majiyan me ili i na yi ntsayi na aciyaḡdu. ⁶ Aza a na a tarasa a na urana u ro u la'a t̄a urana u ro, a tsu yuwan t̄a ne adama a na a ciga t̄a a ca Zagbain tsugbain. Ne d̄a waru aza a na a lyuwusa ilyalya icu'un icu'un a ri. O tsu godyoo t̄a Asula kafu a

lyuwa, tsundolo tsa d̄a aa ca Zagbain tsugbain. Aza a na waru a 'yuwain a lyuwa ili suru a tsu ciga t̄a a ca Zagbain tsugbain reve waru o godyoo Asula.

⁷ Adama a aciyatsu a d̄a tsu ri wuma goon shi, waru tsu kuwa adama a aciyatsu goon shi. ⁸ Na tsu ri wuma, adama a Zagbain a d̄a tsu ri wuma, waru na tsu kuwa, adama a Zagbain a d̄a tsu kuwai. Adama o ndolo, na tsu ri wuma ko tsu kuwa e ekere a Zagbain a d̄a tsu ri.

⁹ Ili i na i zuwai Zamawawa kuwai reve waru u 'yon u kamba wuma ayi d̄a adama wo o'wo Zagbain a aci a aza a na a ri wuma na aza a na a ri ukwa. ¹⁰ Adama o ndolo nye i zuwai yee ge'etosu aza a na a ri oo tono Zagbain? Waru nye i zuwai yoo ronuso aza a d̄u aza e Itoni e ida? Urana u t̄a lo a tawa a na Asula ee ge'eto tsu suru. ¹¹ Asula a damma t̄a atsuma a Adanshi a yi, "N kucina t̄a na wuma u va, ama suru a t̄a kingyo a makakan ma va.

A alanga e eteshe a d̄a ama suru a damma a na amu d̄a Asula." ◇

¹² Ama suru a ta cuduwa ili i na a yuwain a makakan ma Asula, ni ili i na i zuwai a yuwain ne.

She i zuwa ama a riyā wan

¹³ Tsu ciga tsu 'yuwan tsu lyawa e ge'etosulei. O unā u ndolo, i dammulai u ri ulobonu i zuwa ama a tadatsa avu a riyā atsuma o unusu shi. ¹⁴ Amu n tu uḡolu u Yesu Zagbain, adama o ndolo n reve t̄a ilyalya suru a tu ulobonu u na a gura lyuwa le. Na vuma tara ili i ro i ri ulobonu shi, to, ili i ndolo unusu u d̄a e ekere a yi. ¹⁵ Voo rocosu icigi shi na vu lyuwa ilyalya i na yaa zuwa za vi Itoni ro riyā. She vu lyawa ilyalya i na vaa lyuwusa u lungusa vuma na Zamawawa kuwai adama a yi wan! ¹⁶ She vu lyawa ili i na vu

tarai u ri mejege ma da u kamba ili i na ama o ro a tarai ili yi idaba wan. ¹⁷ Na vuma ro yuwan adan-shi adama o tsugono tsā Ḃsulā waa yuwusan adan-shi adama a wilā o unā wa alya e ilyalya no oso shi, amma gba u tsu yuwan tā adan-shi adama a aḃulā, na asuvu nden, na maḃaḃa ma na Ruhu va Akiza a casu. ¹⁸ Ni i yuwaan Zamawawa aḃanda o ure u nda, i tsu zuwa tā Ḃsulā a uwwa uyo'o waru ama a tā usu du fo.

¹⁹ Adama o ndolo, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwan aḃyo a na tsaa yuwan tsu yuwan ili i na i tsu tāwaa na nden ma asuvu, waru ni ili i na i tsu kambulai e isawan ugbamu. ²⁰ She i lungusa ulinga wa Ḃsulā adama e ili i na yaa lyuwusa wan. I ta gura lyuwa ilyalya suru, amma unusu u da vu zuwa nanza yuwan unusu adama e ili i na vaa lyuwusa. ²¹ She i tama inama, ko i sowo mara, ko i yuwan ili i ro wan, na wo o'wo i yuwan tsundolo u ta zuwa aza e Itoni o ro a riya.

²² Atsuma e ili i na vaa yuwusan aḃu da na Ḃsulā a wu. Ama a tsu yuwan tā maḃaḃa ne e reve ili i na a yuwusan mejege ma da, babu maḃala adama a yi. ²³ Amma na a ri a maḃala atsuma e ili i na aa lyuwusa, Ḃsulā o kototo le tā na a lyuwa yi, adama a na e reve tā mejege ma da shi. Ni i yuwan ili i na i revei mejege ma da shi, i ta yuwusan unusu.

15

Vuyuwani i na vaa uwwa uyo'o goon wan

¹ Atsu na tsu ri nu ucawu wo okolo o ucira, tsu yuwain ankuri na aza e Itoni yi Zagbain aza a na ucawu wo okolo e le a ri nu ucira shi. She tsu cigai tsu zuwa aciyatsu na tsaa uwwai uyo'o goon wan. ² Tsu yuwain ili i na yaa zuwa le a uwwa uyo'o, reve waru tsu

yuwain ili i na yaa kamba le. ³ Ko Zamawawa yuwan adama u zuwa aciyayi wu uwwa uyo'o shi. Amma cine Adan-shi a Ḃsulā a dammai, "Ama a na e isulusa wu amu da fo e isulusa." ◇ ⁴ Ili i na a danai suru atsuma a Adan-shi a Ḃsulā a dana le tā adama o rito tsu. Adan-shi a Ḃsulā a ca tsu tā makaḃa ma asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu, adama tsu dana nu uzuwo okolo.

⁵ Ḃsulā a da za na tsu zuwa tsu tsu kaḃa asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu. N ta yuwusan avasa Ḃsulā a kamba du adama i yuwan nden n sa'ani na ama, atsuma e itoni yi Zamawawa. ⁶ Ne da suru ndu yoo boluloi dyo du i yuwaan Ḃsulā ica reve waru i casu yi tsugbain, za na ayi da Dada va Yesu Kristi Zagbain tsu.

Alabari a Sa'ani adama a aza a Isra'ila na Atakpaci

⁷ Zamawawa usu du tā, adama o ndolo adu fo i usulai. Ne da Ḃsulā a a tsura tsugbain. ⁸ N damma du tā Zamawawa yuwan tā aḃanda a tyo e ekere a aza a Isra'ila adama u roco nzuwulai ma aḃunda n na Ḃsulā a yuwayin nkaya n le amayun a da. ⁹ Waru u tāwā tā tsara Atakpaci a ca Ḃsulā ica adama e isa'ani i na u roco nle. Ununa Adan-shi a Ḃsulā a dammai: "N ta cuwa wu e memere ma Atakpaci.

N ta cana ica a tyo a aala a wu." ◇

¹⁰ Adan-shi a Ḃsulā a dammisa tā: "Zanganai, adu Atakpaci, obolo na ama a yi, aza a Isra'ila." ◇

¹¹ Waru Adan-shi a Ḃsulā a damma tā:

"Cuwai Ḃsulazuva, suru ndu Atakpaci.

Cuwa niyi, ama o uvaḃi suru." ◇

¹² Reve vumavasula Ishaya damma,

"Nanza o u'wa u Mogono Dawudaḃ u tā tāwā,

u ta yuwan tsugono a aci a Atakpaci, waru a ta zuwa okolo e le e ekere a yi.” ◇

¹³ N ta yuwusan avasa a tyo a Asulā, za na tsu ca uzuwu wo okolo, u shiton dū na māzanga ma amayun na asuvu nden, a mantsa ma na i cayi okolo a dū e ekere a yi. Ne dā uzuwu wo okolo a dū waa lyuwa elime o ucira u Ruhu va Akiza.

Bulu yuwan ta adanshi adama o ulinga wa yi

¹⁴ Ama a va, n reve ta i ta tapu ni isa'ani. N reve ta waru i ta nu urevu u na wu ntsayi i dāna na ayi, waru n reve ta i tsu gura ta ritoloi. ¹⁵ Amma n dānaa dū ta a alanga eteshe adama e ili i na n ciga ndū i cuwan. N yuwan ta ne adama a na Asulā a yuwaan mu ta isa'ani, ¹⁶ waru u ca mu ta ulinga u na moo o'wo aagbashi e Yesu Zamawawa a tyo ubata wa Atakpaci. N ta yuwusaan Asulā tsugbashi ana mo ritosu Alabari a Sa'ani a yi. N dāna ta ana ganuɗ adama Atakpaci o o'wo kucci na Asulā a ushi, kucci na Ruhu va Akiza kambato akiza.

¹⁷ Adama o ndolo, n ta yuwusan māzanga adama e ili i na n yuwain adama a Asulā a tsumā e Yesu Zamawawa. ¹⁸ Maa yuwan adanshi adama e ili i ro shi, she ili i na Zamawawa yuwain e ekere a va, ana n zuwai Atakpaci a yuwan tsutoni na Asulā. A yuwan ta tsutoni na ayi adama e ili i na n dammai ni ili i na n yuwain. ¹⁹ Waru o toni ta Asulā adama o ucira wa abajini o ulinga wa asalamaɗ u na e enei, na waru adama o ucira u Ruhu va Akiza. N yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a tsumā a Urishelima hali a tyo alanga a Iliriku, adama o ndolo n koto ta de alajiya ubata suru. ²⁰ N ciga ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani kuci ubata u na ama o ro koto a uwwai adama a Zamawawa

shi, adama a na n ciga n yuwusan ulinga o ulinga u na nanza farai shi. ²¹ U ta cine Adanshi a Asulā a dammai:

“Aza a na koto a damma nle adama a yi shi e te ene, waru aza a na koto a uwwai adama a yi shi, a ta tsura urevu.” ◇

Bulu ciga ta u bura Roma

²² Ulinga u nda u dā u shi u put-susaa numu a tawa ya'a dū me ene dū. ²³ Gogo gba n koto ta ulinga u na maa yuwusan bata nda. N shi ta n ciga n 'yawa ubata u dū nu ujimu. ²⁴ N te ifoɓi n 'yawa Asibaniya, na maɗ kara, n ta bātsa Roma.† N reve ta n ta uwwa uyo'o na m bātsa me ene dū, reve i kamba mu n reme ure. ²⁵ Amma kafu me ene dū, n ciga n 'yuwan n 'yawa ne'en Urishelima tsara n tara une'e a tyo aza e Itoni a na a ri de. ²⁶ A'isa a aza e Itoni a na a ri Makidoniya na Akataya a ca ta ikebe faan adama a kamba alambi a na a ri pe atsumā a aza e Itoni a Urishelima. ²⁷ A uwwa ta uyo'o u na aa yuwaan le ne, adama a na une'e'e wo o'wo ta she damma atsupu o utan. Oufaru, Atakpaci a ushi ta isa'ani e ekere a Asulā adama a aba'un atsumā a ruhu e ekere a aza a Isra'ila. Dada gba e enei u lobono ta a kamba le ni ili i na a ri na ayi. ²⁸ Na n koto a casu ikebe i nda, n ta kalyuwa dū, reve n kara a tyo Asibaniya. ²⁹ N reve ta na n rawa ubata u dū, Zamawawa ta ca mu abajini aba'un adama a dū.

³⁰ Ama a va, n ta patishi dū ankuri atsumā a ala e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, i ɓolo ekere na amu atsumā o ulinga a yuwusan avasa a tyo ubata wa Asulā adama a va. I yuwan ili i nda adama e icigi i na i ri na ayi a tyo e ekere a va na Ruhu va Akiza ca ndū. ³¹ I yuwan avasa adama a ama a na a ri e ida ya Yahuda

aza a na koto a ushiyi Yesu Zamawawa shi, tsara a uwwato mu usan wan. Waru i yuwan avasa adama a aza e Itoni atsuma a Urishelima a yuwan mazanga ni ili i na n yuwain adama n kamba le. ³² Na Asula a usu, n ta tawa ya'a du na mazanga, waru ukalyuwusa u va a tyo ya'a du u ta zuwa mu mu uwwa uyo'o reve n tsura wivuwun. ³³ Gogo lyawa Asula, za na tsu ca asuvu nden, u dana obolo na adu suru. Ami.

16

Bulu casa ta n'utsa ma yi

¹ N ta ni ili i sa'ani i na maa damma adama a Fibi, ka na a yuwusan aganda atsuma a aa'isa a aza e Itoni a Kankiriya. ² N ta patishi du ankuri i ushi yi atsuma a Zagbain o ure u sa'ani u na ama a Asula aa tsu yuwan. I kamba yi atsuma o ure u na yaa gura suru, adama a na u kamba mu ta na ama a abunda fo.

³ I casa Birisika na Akila, ⁴ aza a na a yuwain ulinga obolo na amu atsuma a tsugbashi tsu Yesu Zamawawa. ⁴ A usu ta a kuwa adama a kamba mu. N godyoo le ta lon, waru amu a nde'en shi a'isa a aza e Itoni a Atakpaci suru o godyoo le ta. ⁵ Waru, i casa mu aa'isa a aza e Itoni a na o tsu bolotosu atsuma o u'wa u le.

Waru i casa mu i'utsa ya amayun i va Abayinitu. Ayi da yuma na fara o'woi za vi Itoni e ida ya Asiya.

⁶ I casa mu Meri, za na yuwaan du ulinga wa afula lon.

⁷ I casa mu ama a va, Andranika na Juniya, aza a na a dana atsuma o u'wa wa ali obolo na amu. O o'wo ta aza e Itoni kafu amu, waru ajiya a ta casu le tsugbain.

⁸ I casa mu Amfiliya, ayi i'utsa ya amayun i va i da atsuma e itoni yi Zagbain.

⁹ I casa mu Uribanu, za na yuwain Zamawawa aganda obolo na atsu.

I casa mu i'utsa ya amayun i va Isitaki.

¹⁰ I casa mu Abali, za na rocoi amayun a da u toniyi Zamawawa.

I casa mu Aristobulu na ama o u'wa a yi.

¹¹ I casa mu Hiruduyan, moron ma va.

Waru i casa mu Nakisu na aza a na a ri atsuma o u'wa wa yi, aza a na a ri aza e Itoni yi Zagbain.

¹² I casa mu Tarafina na Tarafusa, amaci a na a yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

I casa mu nawayi va amayun va Barisisa, ka ro na yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

¹³ I casa mu Rufo, za na ri aagbashi a sa'ani adama a Zagbain. Waru i casa mma va yi, za na o'woi gashi mma va.

¹⁴ I casa mu Asinkirita, na Filiguna, na Hamisa, na Baturoba, na Hema, obolo na aza e Itoni a na a ri obolo ne ele.

¹⁵ I casa mu Fililugu, na Juliya, na Niriya, na mawun ma anawu mo usheli ma yi, na Ulumfa, obolo na ama a Asula a na a ri obolo ne ele.

¹⁶ I casalai ni icigi yi Zamawawa. A'isa a aza e Itoni a Zamawawa suru a ta casa du.

Morono ma atsuvo mo ukosu

¹⁷ Ama a va, i kambuwa ugbozu u du ulobonu adama a aza a na aa tawa nu une'esun nu u'yasasan wa asuvu e ekere o ucawu wo okolo wa ama, reve o rito ili i ro ko'o ni ili i na i tsurai. I suma le! ¹⁸ Aza a na a yuwusan ne a yuwusaan Zamawawa Zagbain tsu aganda shi, amma a ta yuwusan ili i na aa uwwa aciyele uyo'o. A tsu yuwusan ta ica ye pere, reve a luma ama a na e revei cu'un morono ma adanshi me iwuya ma nda shi. ¹⁹ Aza e Itoni suru a uwwa ta

a na yaa yuwusan tsutoni e ekere a Zagbain, adama o ndolo n ta yuwusan maẓaṅa adama a ɗu. Amma n ciga ɗu ta i kambuwa ugbozu atsuma e ili i na i ri ili i sa'ani, amma gba i suma iwuya.

²⁰ Asula a na gba a tsu tawa a na asuvu nden, aa jima shi u ta minjira Male reve u ca ɗu ucira a aci a yi.

N ta yuwusan avasa isa'ani ya Yesu Zagbain tsu danu obolo na aɗu.

²¹ Timoti za na a yuwusan ulinga obolo na amu, u ta lyungusaa ɗu ni icasu ya yi. Waru ama a va fo, Lusiya, na Yason, na Susibatara a ta casasa ɗu.

²² Amu da Tatiyu, n ta danasa ili i na Bulu dammai n dana. Amu fo n ta casasa ɗu atsuma a Zagbain.

²³ Gayu ta casasa ɗu. U ushi mu ta obolo na aa'isa a aza e Itoni suru atsuma o u'wa wa yi.

Arasata, za vu uzuwa wi ikebe a lyuci gbain, ni i'utsa i tsu Kawata a ta casasa ɗu fo.

²⁴ N ta yuwusan avasa Zagbain tsu Yesu Zamawawa u roco ɗu isa'ani suru. Ami.*

Avasa e ica

²⁵ Tsu cayi Asula tsugbain! U tsu zuwa ɗu ta yi isawan nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a ɗu, cine Alabari a Sa'ani a dammai. Ikaka i da adama e Yesu Zamawawa ni ifoɓi i na u sokoi nu ujimu. ²⁶ Amma gogo idana ya amasula a zuwa le ta e reve amayun a alanga e eteshe. Waru Asula, a na a tsu kuwa shi, a zuwa ta uvadi mafula e reve amayun a nda, tsara a usu waru aa yuwan tsutoni na ayi. ²⁷ Lyawa Asula, za na ayi da goon u ri nu ugbozu, u ushi tsugbain o ure wa Yesu Zamawawa babu ukotu. Ami.

* **16:24** Akuci a atagada o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda na mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni o ro atsuma a Korinti. Korinti abajini a lyuci a da zuzu na nge'en m mala. Ama bata bata a dana ta de na nden. Lyuci'i u dana ta na ala a vama adama a mayan me iwuya ko ili yi idaba pe. Iroci yi ili i na a dansa ayi da aa'isa a amali a Afurodata, ubata u na a zuwai ashakala ukpakukupa (1,000) adama o ulinga wa aza a na aa yuwusaan ure we epen aganda. Bulu 'yawa ta de reve u linga adama u tsura ikebe yi ili i na waa dana a lyuwusa waru o ritosu ama adama e Yesu. Aza e Itoni na abunda alambi a da a danai a mantsha mo ndolo, amma ama o ro gba shi a shi ta nu ucira.

Atsuma e mepepelime ma nda, Bulu rito ta aza e Itoni cine a yuwan nden n le ubata u na ama a abunda a ri a yuwusan ili yi idaba. U damma ta aza e Itoni a yuwan nden ma ankuri na akapi a ama a na a buwai, she a dana wukasu wan. U rito ta ama she a yuwan tsipere wan ko iwuya i ro wan. U cuduwa ta cine wu ntsayi lolo dana. E mepepelime ma nda Bulu damma ta cine icigi i ri nu ucira lon. U roco ta cine waru wu ntsayi a yuwan aganda. O ukosu, u cuduwa ta ulyuwu wa aci e Yesu na a 'yashain diga o ukwa, ne da fo aza e Itoni a yi suru aa dana nu ulyuwu wa aci.

Ulyuwu wa aci e ekere o ukwa u tawaa ta nu ucira e ekere aza e Itoni. Icigi yi ili yu uvadi abajini e ili i wuya i da. Aatagada a nda a damma tsu ta ulyuwu wa aci e Yesu Zamawawa e ekere o ukwa a la'a ta icigi yi ili yu uvadi, ne da za vi

Itoni a gura suma ili yu uvadi reve u kuru Zamawawa ulobonu.

Ili i na iri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa a Bulu (1:1-9)
2. Ipati adama o u6olu wa aci (1:10-4:21)
3. Addama atsuma a tsu'utsa (5:1-7:40)
4. Tsutoni na Asula o una wa amali (8:1-11:1)
5. Uritosu cine a yuwan aganda na wuma wa aa'isa (11:2-14:40)
6. Ulyuwu wa aci a Kristi Zamawawa a aci o ukwa (15:1-58)
7. Sadaka adama a alambi (16:1-4)
8. Ifobi yi mmalu ma Bulu (16:5-12)
9. Majiyan ma Bulu ni icasu ya yi (16:13-24)

Ucuduwu

¹ Amu Bulu da n danaa ndu aa'isa a aza e Itoni atsuma a Korinti mepepelime ma nda. N ta lyungusaa du ni icasu. I'utsa i tsu Satsani fo u ta lyungusaa du ni icasu. Asula e de mu ta amu Bulu, mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, adama a na ne da u cigai. ² Asula e de du ta yo o'wo ama a akiza a yi. U kambato du ta na akiza e ekere e Yesu Zamawawa. U yuwaan ta ne fo aza a na a yuwaan niyi aganda atsuma a Zagbain Yesu Zamawawa bata koko'o. Zamawawa da Zagbain tsu na akapi ama fo.

³ Lyawa Asula Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa a ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

⁴ N tsu godyoo ta Asula kuci adama e ne'e na u ca ndu, gogo a na yo o'woi aza e Yesu Zamawawa. ⁵ E re suru yo o'wo ta aza o utsuru, atsuma a adanshi nu urevu suru adama a na yo o'wo ta ili i ta na ayi. ⁶ Ayi nda u roco ta ili i na n damma ndu adama a yi amayun a

da. ⁷ Adama o ndolo, i ushi ta ne'e suru na Ruhu va Asula aa casu, adu a pura ukambu wu Zagbain Yesu Zamawawa. ⁸ U ta gana du nu ucira hali o ukosu adama Asula o goro du atsuma e ili i ro o urana u na wa atawisa waru wan. ⁹ Amayun a da Asula a ta yuwaan du ne, adama a na u tsu yuwan ta ili i na u dammai, u dangwa du ta yo o'wo ili i ta na Mawun ma yi, Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Ama e ne'eshen ta re re

¹⁰ Ama a va, n ta patishi du, adama o tsugono tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa, na suru ndu i usula. She yi kasa wan, amma i boluloi aciyadu ubata u ta adama i dana oko olo a ta na majiyan ma ta. ¹¹ Ama a va, ama o ro aza a na a ri de nden o u'wa wa Kuluwi* a damma mu ta a na i ta a mawasan vani du. ¹² A damma ta vuma suru ta yuwusan adanshi a yi ko'o. Vuma ro damma, "N te itoni ya Bulu." Za ro a dansa "N te itoni ya Apolo." Za ro waru a dansa, "N te itoni ya Bituru." Za ro gba a dansa, "N te itoni yi Zamawawa."

¹³ A ta gura ne'eshen Zamawawa za na ri vuma ta koko'o? O'o! Bulu kuwa ta adama a du a akpata? † O'o! A rumbu du ta tsara yoo o'wo otoni a Bulu? O'o! ¹⁴ N godyo ta Asula a na n rumbu yi ko vuma ta atsuma a du shi, she Kirisibu na Gayu. ¹⁵ Gogo babu vuma na aa damma a rumbu yi ta atsuma a ala a va. ¹⁶ (Kai, n cuwan ta gogo! N rumbu ta Istifana na ka va yi na muwun ma yi, waru maa gura cuwan ko n rumbu ta nanza shi.) ¹⁷ Zamawawa† lyungu mu n rumbu ama shi. U lyungu mu ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. Na n damma Alabari a Sa'ani'i, she n yuwan nu ugbozu wa ama wan, adama a na n ciga ucira wu ukwa

wu Zamawawa zuva va akpata wo o'wo pere shi.

Zamawawa da ucira nu ugbozu wa Asula

¹⁸ Na ama a na a ri o ure wu ukwa a uwwa ikaka adama o ukwa wu Zamawawa, u tso o'wo le ta gashi tsulo. Na atsu na Asula a wawusa tsu uwwa yi, ucira wa Asula u da. ¹⁹ A dana ta atsuma a Adanshi a Asula:

"N ta lungusa ugbozu wa aza a na a tarai aciyele a ta nu ugbozu.

N te geshe urevu wa aza o urevu."²⁰

²⁰ Nye i da i ri ulobonu atsuma o uvadi wa aza o urevu wa adanshi, na munlu n wila, na aza a ndammulai? Asula a zuva le ta suru o o'wo olo waru u roco ta ugbozu u le u ri na afula shi. ²¹ Asula za na ri nu ugbozu o fofo ta ama o uvadi u nda aa tsura yi shi, no o toni ugbozu u le. O una u ndolo, u dangwa ta u wawa aza a na a ushiyi ikaka i na tsu yuwain alajiya, ikaka i na yo o'woi gashi tsulo.

²² Aza a Isra'ila a ciga ta ee ene ili ya asalama tsara u roco a na Asula a ri o ulinga. Atakpaci a ciga ta a tsura ugbozu. ²³ Adama o ndolo, ana tsu yuwain alajiya a na Zamawawa kuwa ta a akpata, † aza a Isra'ila a tara yi ta gashi unusu, avu Atakpaci a damma ili i tsulo tsa da. ²⁴ Amma ikaka'a a tyo e ekere a aza a na Asula a dangwai, aza a Isra'ila obolo na Atakpaci, ayi da nda: Zamawawa, ayi da ucira wa Asula waru ayi da ugbozu wa Asula. ²⁵ Ko na Asula a yuwan gashi u tu ulu, u la'a ta vadilima ugbozu, ko na wo o'wo gashi babu ucira, u la'a ta vadilima ucira.

²⁶ Ama a va, cuwain cine i danai ana Asula a dangwa ndu. Ama o uvadi u nda a jiyan gashi wa'a da atsuma a du a ri nu ugbozu. Ama wa'a da a danai azagbain a

* **1:11** Kuluwi ka da, waru o utu yi a alanga e eteshe ko ama'a aza a yi a da ko aza a yi a da shi, waru ko agbashi a da ko ama a na a ri pe na nden atsuma o u'wa wa yi u da shi. ◇ **1:19** Isha. 29:14.

lyuci atsuma a du. Waru wa'a da utai atsuma a du o u'wa u tsugono. ²⁷ Amma, Asula a dangwa ta ili i na ama a tarai tsulo tsa da tsara u zuwa aza a na a tarai aciyele aza o ugbozu a uwwa wono. Waru u dangwa ta aza a na a ri nu ucira shi, tsara u ca aza o ucira wono. ²⁸ U dangwa ta ili i na ama o uvadi a tarai ili shi, ko babu afula, ko babu ili i ro ko ke'en, avu u linga ne ele adama ili i na ama a tarai ili ya afula yo o'wo babu afula. ²⁹ U yuwan ta ne tsara vuma ro yuwan uvadu a makakan ma yi wan. ³⁰ Asula a da za na zuwa ndu yo o'wo ubolu na Yesu Zamawawa. U kambato ta Zamawawa na aciyayi wo o'wo ugbozu adama a tsu. Adama a yi a da Asula a usu ntsu. U kambato tsu ta aza a akiza, waru u ca ta aciyayi tsara wu utaa tsu ubata wu unusu. ³¹ Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na cigai yuwan uvadu, u yuwan goon atsuma e ili i na Zagbain yuwain."

2

Adanshi adama a Zamawawa nu ukwa wa yi

¹ Ama a va, ana n tawa n damma ndu ikaka ya Asula, n yuwaan du adanshi nu uguru wa adanshi ko n roco n ta nu ugbozu shi. ² Adama a na a mantsa ma na n danai obolo na adu, n zuwa ta aciyava mi icina ili i na i buwai suru, she Yesu Zamawawa goon nu ukwa wa yi a akpata.† ³ Ana n tawai ubata u du, lipu va dana nu ucira shi, waru n dana ta e meje'en adama o wovon. ⁴ Waru ana n danai o uritosu na alajiyi n yuwan ta adanshi hawun. N yuwan ugbozu ko adanshi o morono mo ugbozu shi. N lyawa ta Ruhu va Asula roco ucira wa yi. ⁵ N yuwan ta ne tsara i ca okolo adama o ucira wa Asula, agba adama o ugbozu wu vadilima shi.

Ugbozu wa Asula

⁶ Na n ri obolo na aza a na a gba-mai de atsuma e Itoni, n tsu yuwan ta adanshi nu ugbozu. Amma cu'un vu ugbozu vu uvadi u da shi, waru cu'un vu ugbozu na azagbain o uvadi a cigai da shi. Ele da aza a na ucira u le woo o'wo babu afula. ⁷ Amma n ta yuwusan adanshi o usokowu wu ugbozu wa Asula, za na u lyawai usokowu hali a tyo gogo. Kafu u yuwan uvadi, Asula o fofo ta ugbozu u nda tsara u tawa tsu na tsugbain. ⁸ Atsuma a azagbain o uvadi a nda babu za na tsurayi urevu u ndolo. Na a shi e reve, a shi a vara Zagbain na ri na tsugbain a akpata shi. ⁹ Amma Adanshi a Asula a damma ta: "Ili i na Asula o fofoyi aza a na a ciga niyi u la'a ta ili i na ee eneshe ne esu e le, waru u la'a ta ili i na a uwwai na atsuve e le. Koto nanza jiyan ili i ndolo o okolo a yi shi!"

¹⁰ Amma tsu reve ta ili i ndolo suru adama a na Ruhu va Asula roco ntsu de ili'i suru. U reve ta ili suru, hali ni ili yu usokowu i na i ri a majiyan ma Asula. ¹¹ Avu da goon vu revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a wu, waru Ruhu va Asula da goon revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a Asula. ¹² Amma Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ayi da i zuwai tsu ri na majiyan ma ta na aza o uvadi a nda shi. Ayi da i zuwai waru tsu revei fo ili i na Asula a ca ntsu faan. ¹³ Ana tsu damma ndu ili i ndolo, tsu yuwan ulinga ni idanshi yu ugbozu wu vadilima shi. Tsu yuwan ta adanshi a na Ruhu damma ntsu tsu damma ana tsu cuduwai amayun a nda a tyo aza a na a ri na Ruhu. ¹⁴ Ayi da i zuwai she vuma na ri na Ruhu va Asula goon da aa gura reve aba'un a Ruhu. Vuma na ri na Ruhu va Asula shi, u tsu jiyan ta gashi aba'u'un tsulo tsa da. ¹⁵ Vuma na ri na Ruhu suru u ta gura petelyuwe

ili i nda, amma babu vuma na aa gura petelyuwe vuma'a.

¹⁶ Adanshi a Asulā a damma ta: “Zane da gura revei majiyan ma Asulazuwa?

Zane da aa gura ca yi aṣala?” ◇

Amma tsu gura ta reve ili i nda, adama a na tsu ta no okolo a Zamawawa.

3

Agbashi a Asula

¹ Ama a va, ana n danai obolo na adu n yuwaan du adanshi cine maa yuwaan aza a na a gbamai de atsuma e Itoni shi. N yuwaan du ta adanshi gashi adu aza a na a ri pe atsuma o uvadi da ko gashi adu nrebu n da atsuma a Zamawawa. ² N lyuwato du tsuwa shi, adama a na i buwai a apasa maani. Ko gogo koto i rawa i lyuwa tsuwa shi, adama a na hali n gogo i buwa ta a yuwusan nden n du gashi aza a na a ri pe atsuma o uvadi. ³ I ta tsushu'un vani du waru i ta mawasan vani du. Ayi ili i nda i roco ta a na i buwai atsuma o uvadi, waru i buwa ta o tonore va yi. ⁴ Za ro a dansa, “N te itoni ya Bulu.” Za ro waru a dansa, “N te itoni ya Apolo.” Ana yaa dansa cu'un ndolo, i rotso ta ama o uvadi.

⁵ To, Apolo gba ili i ro i da? O'o! Bulu waru gba ili i ro i da? O'o! Atsu agbashi a Asulā a da goon, aza a na aa kambusa du i usu. Za suru atsuma a tsu u ta yuwusan ulinga u na Zagbain ca niyi u yuwan. ⁶ Amu n cu'wan ta avu Apolo tsun mini. Agba Asulā a da a tsu zuwa yi u kungwa. ⁷ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini ili i ro i da a ri shi, amma Asulā ili i ro i da adama a na ayi da u tsu zuwa icu'u'un i kungwa. ⁸ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini a ciga ta icu'u'un a kungwa tsara uduma u lobono. Asulā a ta ca vuma suru iliyinkapa atyo o ulinga u na u yuwan. ⁹ Adama a na

atsu n'utsa mu ulinga n na tsaa yuwusaan Asulā ulinga da, waru adu uduma wa Asulā u da.

Waru adu usaa wa Asulā u da. ¹⁰ N yuwan ta ulinga wu suwi va amayun, adama a na Asulā a kamba mu ta n yuwan yi, waru n vara ta ikyun yu usaa, avu vuma ro reme usaa zuva va yi. Suru ndu i yuwan ugbozu cine yaa yuwusan usaa'a. ¹¹ Ikyun yu usaa u na tsu varai de, Yesu Zamawawa da, waru babu vuma ro na aa varisa ikyun i ro. ¹² Vuma na a yuwan usaa e ikyun yu usaa i ndolo, za ro ta yuwan ulinga na zinariya, ko azurufa, ko atali e ikebe, za ro gba shi danga, za ro waru alawan, ko tsu'iwā. ¹³ Amma urana wu uge'etosu u ta lo a tawa a na aa lyungwa tsara e ene cu'un vu ulinga na suwi suru yuwain. A ta zuwa ulinga u vuma suru atsuma a akina tsara e ene ko u ta kula. ¹⁴ Nu usaa'a u kula atsuma a akina'a shi, to, suwi ndolo ta tsara iliyinkapa. ¹⁵ Amma nu usaa'a u kula, ayi suwi ndolo ta lamba ili suru. Ayi suwi'i u ta la'a, amma u to o'wo gashi vuma na utulai atsuma a akina.

¹⁶ N reve ta a na i revei a na adu aa'isa a Asulā a da waru Ruhu va Asulā ta pe nden atsuma a du! ¹⁷ Asulā a ta lungusa vuma na lungusai aa'isa a Asulā. Ili i na i zuwai ayi da aa'isa a Asulā a ta na akiza, waru adu aciyadu adu dada aa'isa'a.

¹⁸ Lyawai a pususan aciyadu ana. Na yaa yuwusan majiyan i ta nu ugbozu atsuma o uvadi u nda, to, i kambato aciyadu olo adama a na ne da yoo o'wo aza o ugbozu wa amayun. ¹⁹ Ili i na uvadi u tarai wo o'woi tsulo, ayi da ili i na Asulā a tarai ugbozu. Adanshi a Asulā a damma ta, “Asulā a tsa azu ta aza o ugbozu a mantisa ma na aa yuwusan ugbozu u le.” ²⁰ Waru u dammisa ta, “Asulazuwa e reve

tā a na ifoḅi i na aza o ugbozu a yuwain suru pere da.”²¹ Adama o ndolo she i 'yasan avangaci adama a na yoo tono vuma gbain ro wan. Ili suru aza a du a da: ²² Bulu, na Apolo, na Bituru aza a du a da. Waru uvadi maḅula za du da. Wuma, nu ukwa za du da. Ne da mantsa mo gogo na mantsa ma na maḅa tawa. Ili suru e ekere a du a da a ri,²³ waru adu e ekere a Zamawawa da i ri, waru Zamawawa e ekere a Asula a da u ri.

4

Ulinga wa ajiya

¹ Lyawa ama a tara tsu agbashi a Zamawawa, aza a na Asula a cayi ili ya amayun i na i ri usokowu. ² Na ama a ca agbashi ulinga, a ciga le ta a yuwan ulinga'a cine wuntsayi a yuwan. ³ Amu u bala mu ko i ge'eto mu ko ukubu wu uge'etosu wa ama u ge'eto mu shi. N tsu ge'eto aciyawa shi. ⁴ N reve ta asuvu a va a ta cece. Amma suru na ne u kambato mu cece shi, adama a na Zagbain da za na ee ge'eto mu. ⁵ She i ge'eto kafu mantsa ma rawa wan, i puro hali Zagbain kamba. U to utaa ili i na i ri usokowu atsuma e irumbu e ekan, waru u ta palu'wa ili i na ama a cigai i na i ri usokowu o okolo e le. Asula a da aa cibala vuma na acibala a na a ntsaa niyi.

⁶ Ama a va, amu na Apolo iroci i da atsuma e ili i na maa yuwusan adanshi a aci a yi, tsara i tsura urevu wi ili i na udammu'u u ri, “Toniya ili i na a danai atsuma a Adanshi a Asula goon.” Tsundolo yaa 'yasan avangaci reve i tara manlu ma du ma la'a ta manlu mo ro shi. ⁷ Zane da vaa tarasa aciyawu? Vu ta tarasa vu la'a ta akapi a aza e Itoni? Nye da vu ri na ayi na Asula a da a ca nuwu ayi shi? Nni ili i na vu ri ne ele suru

ubata wa Asula a da o utai, cine vaa 'yasan avangaci gashi avu da vu yuwan nle na aciyawu?

⁸ I ta yuwusan majiyan gashi i tsura ta de ili i na i cigai suru. I yuwan ta majiyan gashi i ta nu utsuru. I ta yuwusan majiyan yo o'wo ta ngono goon du reve i lyawa tsu. N ta ciga yo o'wo ngono na amayun adama tsu yuwain tsugono obolo. ⁹ Me ene ta gashi Asula a zuwa tsu atsu ajiya a yi tso o'wo ama a na ama a tarai ili i ro shi, cine aza a na a ri o u'wa wa ali a ri acapa suru suru. Tsu ta tsa ama a na a tarai a tyo a agalaci reve o una le,* adama ama suru na nlingata ma Asula e ene cine aa kuwa. ¹⁰ Ama o uvadi a nda a te inda tsu gashi olo adama a na tsa yuwusan ulinga wu Zamawawa. Amma adu, i ta dansa i ta nu ugbozu lon, adama a na i ri e itoni yi Zamawawa. Agba ne da shi. I ta yuwusan majiyan tsu ri nu ucira shi adu gba i ta nu ucira. I ta yuwusan majiyan ama a ta casu du tsugbain, agba a ca tsu tsugbain shi. Agba ne da shi. ¹¹ Hali n gogo tsu lamba ta ilyalya na mini mo oso. Akashi a da tsu ri ne ele goon na tsoo oto. Ama o to bongishi tsu lon. Tsu ri nu u'wa wa aciyatsu shi. ¹² Tsu yuwan ta atyo a na tsa yuwusan ulinga ne ekere a tsu. Na ama a yuwaan tsu una, atsu tsu zuwaa le ta aba'un. Na ama o bongi tsu, atsu tsu kaba ta pe asuvu. ¹³ Na ama a yuwan adanshi a vanvama adama a tsu, atsu tsu damma ta ili i sa'ani a aci e le. Hali n gogo ama a ta tarasa tsu tse everi waru gashi akkama.

¹⁴ Maa danasaa du ili i nda adama yu uwwa wono shi. N ciga ta n rono du atsuvu adama a na muwun n va n da i ri. ¹⁵ Ama ukpakukupa kupa (10,000) ta gura rito du adama a Zamawawa, amma

* **4:9** Na yali ya Roma i lyuwa uvon reve u kambata wa ta, u ta dana elime, avu asoja na ama a na a kamba niyi a kuru acapa, aza a na a dana acapa suru suru ele da n'yuwatan n na e remei bata o uvon reve a zuwa le o u'wa wa ali. Bulu ta kuratosu aciyayi na aza a na e remei na aa zuwa o u'wa wa ali aza a na a ri acapa suru suru.

amu da a nde'en dada du goon. Yo o'wo ta muwun n va ana n damma ndu adama e Yesu Zamawawa. ¹⁶ Adama o ndolo m pati du ta i toni iroci i va avu i yuwan cine maa yuwusan. ¹⁷ Ayi da i zuwai maa lyunguwisa du ulobo u va Timoti atsuma e itoni. Ayi macigata ma va ma da waru aagbashi a abula a Zagbain a da. U ta cuwaan du ni ili i na n ritoi adama e Yesu Zamawawa atsuma a a'isa a aza e Itoni ubata u na n 'yawai suru.

¹⁸ Ozo o ro a du a ta 'yasan avangaci adama a na i yuwain majiyan ma na maa tawa n kalyuwa du shi. ¹⁹ Amma na Zagbain lyawa mu n tawa, maa jima shi n ta tawa. Na n tawa n te ene ili i na aza a na aa 'yasan avangaci aa yuwusan. N te reve ko ubata wa Asula u da a tsurai ucira u le, ko adanshi a da aa yuwusan goon. ²⁰ Adama a na tsugono tsa Asula adanshi a da a yuwusan goon shi, amma adama o ucira. ²¹ Atsuma e ili i re i nda, zane da i dangwai: n tawa du na aasudu ko n tawa du ben ni icigi?

5

Tsipere atsuma a aza e Itoni

¹ Mu uwwa ta ama a dansa za ro atsuma a du ta yuwusan tsipere, a na u ta yuwusan tsipere na ka va dada va yi. Ko atsuma a aza a na e revei Asula shi a 'yuwan ta cu'un vu unusu u ndolo. ² U rawa ta yu uwwa wono, agba adu da nda a 'yasan avangaci. I yuwan atsumolangu adama o unusu u vuma'a. Ni i shi i yuwan atsumolangu tsundolo, i shi ta put-saa vuma ndolo a yuwan ibolo na adu. ³ Ko na wo o'woi n ta alanga na adu, n tsu yuwusan ta majiyan adama a du. N yuwan ta uge'etosu gashi n ta lo obolo na adu gogo. Nu ucira u na Yesu Zagbain ca numu, n damma ta a na i ciga i 'yuwan i ca vuma na aa yuwusan unusu u ndolo oforo. ⁴ I de ibolo waru ucira

wa Yesu Zagbain ta dana obolo na adu atsuma e ibolo i ndolo. ⁵ I 'yuwan i ciga i ca vuma ndolo a tyo o ucira u Male, tsara u lungusa lipu vuma ndolo, amma a ta wawa ruhu va yi na Yesu Zagbain tawa.

⁶ Uvadu u du u ri ulobonu shi. I reve ta udammu u nda, "Ununa wolilo wa'a u tsu zuwa yira ya akala atsuma e meretsu i tsutsa tapu." Ili i nda u to rocosu ni i lyawa vuma ndolo na aa yuwusan tsipere tso ndolo lyuwa elime na adu, ama o ro atsuma a du a ta gura reme mayan ne. ⁷ Cine aza a Isra'ila a tsu tawa wolilo suru a 'wa le kafu a yuwan Abuki a Mapasa, ne da yaa yuwan, yu utaa vuma nda atsuma a du. Asula a kambato du ta cece adama a na Zamawawa kuwai tsara u kambato tsu faan e ekere o unusu. Wo o'wo ta tsa magiri'i ma na aza a Isra'ila o unai de a Abuki a Mapasa nu ujimu lon. ⁸ Adama a na ne da u ri na amayun, tsu dana a cuwusan kuci a na atsu ama a Asula a da. Tso ocoyi akuci o wolilo, ele da tsurala, na tsushu'un, na re vi iwuya i na tsu yuwain kafu tso o'wo aza e Itoni, amma tsu yuwain amayun na abula tsa akala tsa na a yuwain na wolilo shi.

⁹ Ana n danaa ndu nu ufaru, n damma du ta she i bolo aci na ama a na aa yuwusan tsipere wan. ¹⁰ N ta yuwusan adanshi adama a aza e Itoni a na a yuwusan tsipere, agba a aci a aza a na a ri aza e Itoni shi. Amayun a da ozo o ro e le a yuwan ta de tsipere. Ozo o ro e le a ta nu utsan, ozo o ro waru aza a a'usa, ozo o ro waru a ta yuwusaan amali aganda. Ni i ciga yi kasa na cu'un va ama o ndolo, to i lyawa uvadi. ¹¹ Ili i na maa dansaa du ayi da yi kasa na za na e desu aciyayi za vi Itoni amma u ta yuwusan tsipere. Yi kasa na ama a na a ri nu utsan ne evu. Waru yi kasa no ososowi na aza a na e isulusa ama na aza a a'usa. Waru yi kasa na ama a na yuwusaan amali aganda. Ko tsuwa

she i lyuwa oḅolo nā cu'un va ama o ndolo wan.

¹² N ri nu ucira n ge'eto aza a na a ri aza e Itoni a da shi. Amma i ta nu ucira u na yoo ḅoryo aza a du aza a na a tsu yuwan cu'un vu nusu ndolo. ¹³ Asula a te ge'eto ama a na a ri aza e Itoni shi. Adanshi a Asula a damma ta, "Na atsuma a du za ro pe ni iwuya, i lo yi." ◇

6

Ntaralai a 'yawa o ukobu wu uge'etosu

¹ Atsuma a du na za ta du ri na mawasan na za ro, she u 'yawa o ukobu wu za vu uge'etosu na ri za vi Itoni shi wan. U damma ama a Asula e ge'eto adanshi'i. ² Adu i reve urana u ro atsu aza e Itoni tsu ta ge'eto uvadi shi? Na adu da yee ge'eto uvadi, yaa gura ge'eto addama e keke'en a nda shi? ³ I reve ta mantsa ma ta lo a tawa a na tsee ge'eto nlingata ma Asula, adama o ndolo amayun a da tsu ta gura ge'eto ili i na i buwai atsuma o uvadi. ⁴ Ni i ri na cu'un mawasan ndolo, cine tsa da yaa 'yawusa ubata wa aza o uge'etosu a na a ri atsuma a tsu shi, aza a na ama a Asula a tarai ili i ro shi? ⁵ N ta yuwusan adanshi a nda tsara yu uwwa wono. N reve ta atsuma a du aa lamba za vu ugbozu na aa gura ge'eto na a tsura mawasan atsuma a aza e Itoni shi. ⁶ Amma o una u ndolo, reve aza e Itoni e re a 'yawa o ukobu wu uge'etosu, avu a uwa mawasan a makakan ma aza a na e revei Asula shi. She i yuwan tsundolo wan!

⁷ Ni i tara mawasan ma du a tyo o ukobu wu uge'etosu, to, i riya ta. Atsuma a du na za vi Itoni ro nusaan du, she i 'yawato yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i rungwa. Ko na za vi Itoni ro paala du, she i 'yawato yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i lyawa yi ne.

⁸ Amma adu na aciyadu i tsu yuwan ta iwuya reve waru i paala ozo o ro, i tsu yuwan ta ne a tyo e ekere aza a du aza e Itoni!

⁹⁻¹⁰ She yi luma aciyadu wan. I reve ta za vi iwuya aa tsura tsugono tsa Asula shi. Ama a nda ele da aza a na a yuwusaan amali a aganda. Ele fo aza a na a yuwusan tsipere, ama a nda aa tsura tsugono tsa Asula† shi. Ne da waru ali a na a tsu lyawa ali a yuwan tsipere ne ele e re koko'o. Evu, na aza o utsan, na aza a ngalalai aa tsura tsugono tsa Asula shi, oḅolo no ososowi, na aza a na a lungususa ala o ozo o ro. Aza a na a yuwain cu'un ndolo aa tsura tsugono tsa Asula shi. ¹¹ Kafu i usu Zamawawa, ozo o ro a du a yuwan ta cu'un vi ili yi idaba i ndolo. Amma Asula a zaza'wa ta nusu du suru avu u kambato du cece, reve u kambato du babu unusu a makakan ma yi. U yuwan ta ili i ndolo suru atsuma a ala a Zagbain Yesu Zamawawa waru nu ucira u Ruhu va Akiza.

I ca Asula tsugbain na lipu du

¹² Apa ili i na ozo o ro a du a dansa: "N ta gura yuwan ili i na n cigai, adama a na amu za vi Itoni da." Apa cine n tsu usu: "Ee, uritosu u ndolo amayun a da. Agba ili i na maa gura yuwan suru i da yaa kamba mu shi." N ta gura damma, "N ta gura yuwan ili i na n cigai biti," amma n lyawa ili i ro i kambato mu aagbashi a yi shi. ¹³ I damma ta, "Ilyalya i tu ulobonu adama a atsuma, waru atsuma a tu ulobonu adama e ilyalya." Amayun a da, amma urana u ro Asula o to kototo le ra. Asula a yuwan lipu adama e tsipere shi. U yuwan yi ta tsara u yuwaan Zagbain aganda, waru Zagbain ta kpatu'waa lipu'u ure u matsura. ¹⁴ Asula a 'yasan ta Zagbain atsuma o ukwa, waru ayi fo u ta 'yasan tsu nu ucira wa yi. ¹⁵ I reve lipu du

pasu lipu vu Zamawawa da shi? U tu ulobonu m bolo akapi a lipu vu Zamawawa na aashakala? O'o, ko ke'en! ¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta, "Ejere'e o bolo ta avu o o'wo ili i ta." ¹⁷ Adama o ndolo, tsu reve ta na vuma bolo aciyayi na aashakala, wo o'wo ta lipu ta na ayi. ¹⁷ Amma vuma na boloi na Zagbain, ruhu va yi na ruhu vu Zagbain o o'wo ta ili i ta.

¹⁸ I suma mayan me tsipere. Ko cu'un vu unusu u ne u da vuma yuwain a alanga a lipu a da u ri, she tsipere. Aza a na a yuwusan tsipere a ta nususaan lipu le. ¹⁹ Adu i reve a na lipu du u'wa wa Asula u da ubata u na Ruhu va Akiza ri nden shi? U ta pe atsuma a du. Asula na aciyayi a da a ca ndu Ruhu va Akiza'a. Adu aza a aciyadu a da i ri shi, amma aza a Asula. ²⁰ Asula a tsula du ta. U tsupaa du ta na abunda lon. Adama o ndolo, ili i na yaa zuwa lipu du yuwan suru u roco na yaa casu Asula tsugbain.

7

Uritosu adama o lolo

¹ To, gogo n ta damma du majiyan ma va adama e ili i na i danaa numu. I ta dansa, "Na vuma ciga zuwa Asula a uwwa uyo'o, u ta dana ulobonu u kufa e reve ka ko ke'en." ² Apa u'ususu u va: Ama na abunda aa gura guza aciyele shi, reve a yuwan tsipere. Ayi da i zuwai u ri ulobonu vuma suru zuwa ka va yi avu u danu na ayi goon, waru u tu ulobonu ka suru yuwan lolo avu u danu na vali va yi goon. ³ She vali 'yuwan o von na ka va yi wan. Waru, u ri ulobonu ka 'yuwan o von na vali va yi shi. ⁴ Ka'a gba u ri nu ucira adama a lipu va yi shi, she vali va yi, ne da waru vali ri nu ucira u lipu va yi shi, she ka'a. ⁵ She i 'yuwunlai a ca aciyadu lipu wan, she ni i usulai a mantsa wa'a tsara i ca mantsa ma

avasa. Reve i tawulai waru tsara Malef ma lyungwa du u na yaa gura guza aciyadu wan. ⁶ N damma ta ne tsara n ca du ure adama yi kasa na nven ne'en hali mamantsa. Wila u da shi. ⁷ N shi ta ciga aza e Itoni suru a dana babu lolo, cine amu n ri babu lolo. Amma vuma suru Asula a tsu ca yi ta une'e wa yi. Vuma ro nu une'e u nda, za ro waru nu une'e u ndede.

⁸ Gogo n ta dansaa ali na amaci a aza e Itoni aza a na ali ko amaci e le a kuwai de. U ta la'a ulobonu a dashi yuwan lolo waru wan. I dana ne babu lolo cine amu n ri. ⁹ Amma na yaa gura guza aciyadu shi, to, i yuwan lolo. U ta la'a ulobonu i yuwan lolo a na yaa dana a majiyan ma lipu kuci agba yaa yuwan majiyan me ili i ro shi.

¹⁰ N ta na wila u nda adama a aza a na a ri na lolo. Amma amayun a da a na Yesu Zagbain na aciyayi a da u ca ntsu wila u nda. Ayi da u zuwaa ndu wila'a, amu da shi. Avu ka, she vu kakasa lolo va wu wan. ¹¹ Amma na vu lyawa yi, she vu dashi yuwan lolo ro wan, amma vu kamba ubata u vali va wu. Avu vali waru, she vu gbara ka va wu wan.

¹² Gogo n ta yuwusan adanshi na aza a na oloi aza a na a ri aza e Itoni shi. Yesu Zagbain ca tsu wila adama a nda shi, amma amu n ta ca du uritosu u va. Ozo o ro aza a na a ri aza e Itoni a ta na amaci a na a ri aza e Itoni shi. Nu u ciga u danu na avu, she vu lo yi wan. ¹³ Waru, na avu ka da na vu usuyi Yesu, agba vali va wu za vi Itoni da shi, avu u ciga u danu na avu, she vu kakasa na ayi wan. ¹⁴ Na ka da vu ri atsuma e Itoni, agba vali va wu za vi Itoni da shi, adama a wu lolo du wo o'wo ta na akiza. Waru na vali da vu ri atsuma e Itoni za na ri na ka na ri atsuma e Itoni shi, adama a wu lolo du wo o'wo ta na akiza. Na ne da shi a na muwun n du fo o o'wo ta idaba, amma gogo a

tā na akiza adama a akiza a na vu tawayi atsuma o lolo.

¹⁵ Nā za na ri za vi Itoni shi ciga u lyawa za vi Itoni, she za vi Itoni zuwa yi wi isawan wan. Nā cu'un ndolo fara, za vi Itoni ndolo tā faan a kasa. Nu u ri n yuwan, yi isawan nā vali ko ka na ri za vi Itoni'i shi, adama a na Asulā a ciga tsu tā aza e Itoni tsu danu na asuvu nden na ama. ¹⁶ N ta dansaa amaci a na a ri aza e Itoni: Kila ali a du a ta kuru Zamawawa fo adama a du. Ayi nda fo ne da u ri amayun a tyo ali aza e Itoni: Kila amaci a du a ta kuru Zamawawa adama a du.

I toni Zagbain kuci

¹⁷ Atsuma a a'isa a aza e Itoni suru n damma ta ama e isawan cine a danai a mantasa ma na Yesu Zagbain dangwa nle, reve Asulā e de le o o'wo aza a yi. Gogo n ta dansaa du ne fo. ¹⁸ Iroci, vali na a padai uryumbu kafu wo o'wo za vi Itoni, she u ciga u pala aalana'a wan. Waru, nā koto a pada yi uryumbu shi, she a pada yi uryumbu mantasa ma na u temei itoni yi Zamawawa wan. ¹⁹ Ko a pada yi uryumbu ko a pada yi uryumbu shi, ayi ndolo babu addama. Ili i na i ri ulobonu ayi da a yuwan ili i na Asulā a dammai a yuwan. ²⁰ I lyuwa elime cine i danai ana Asulā e de ndu. ²¹ Avu aagbashi a da? She vu lyawa ili i ndolo i balā wu wan. Amma nā vu tsura ure u na voo o'wo faan, to, vo o'wo faan. ²² Aza a na a danai agbashi ana Zagbain de nle, o'wo ta faan ana o'woi e ekere a Zagbain. Ne da waru, aza a na a danai faan ana Zagbain de nle, gogo o'wo ta agbashi a Zamawawa. ²³ Asulā a tsula du ta de. U tsupaa du ta na abunda lon. She i yuwan gashi agbashi aza a na a zuwai na 'yuwan a ciga a zuwaa ama atsuvu agba a zuwaa Asulā atsuvu wan. ²⁴ Ama a va, n dammisa du ta, yi isawan cine

i ri ana Asulā e de ndu, Asulā a ta kamba du i yuwan tsundolo.

Uritosu adama a amana a rina lolo shi

²⁵ N ta dansaa du ama a na a ri na lolo shi. Zagbain zuwa wilā wi ili i na aa yuwan shi, n ta dansaa du ili i na maa yuwusan majiyan. I ta usu ili i na maa damma du adama a na Zagbain to rocosu mu isa'ani. ²⁶ Adama a addama a na aza e Itoni o sowuso, n ta dansaa aza a na koto a yuwain lolo shi a yuwan wan. ²⁷ Amma ni i yuwan de lolo, she yi kasa wan. I buwa ta babu i yuwan lolo? She i zami ka wan. ²⁸ Amma ko nā vu zuwa ka, vu yuwan unusu shi. Waru ko usheli u yuwan lolo, ayi fo u yuwan unusu shi. Amma n ciga ta n kamba du adama a addama a na a ri pe atsuma a nden n lolo.

²⁹ Ama a va, n damma du ta mejege, mantasa ma na yaa danu atsuma o uvadi u nda u buwa abunda shi. Adama o ndolo mamantasa ma na ma buwa ntsu, tsu lungusa yi adama a majiyan mo lolo wan. ³⁰ Ni i ri e mesun adama a atsumolangu, i lyuwa elime a yuwusaan Zagbain aganda. Ni i ri e izo'oshi nā mazanga, she i lyawa mazanga mo ndolo u putsaa du a na yaa yuwaan Zagbain aganda wan. Ni i tsura ili nā abunda adama a aciya du, ili i ndolo i putsaa du a na yaa yuwaan Zagbain Yesu Zamawawa aganda wan. ³¹ Ni i yuwan ili i na ama a tsu yuwusan atsuma o uvadi, she i lungusa mantasa ma du a majiyan me le wan, adama a na ili i na i ri pe atsuma o uvadi u nda suru o to koto babu usan.

³² N ciga du i dama adama e ili yu uvadi i nda shi. Za na ri nā lolo shi, ta gura danā a yuwusan ulinga wu Zagbain, reve waru u yuwan majiyan me ili i na yaa zuwa Zagbain'in wu uwwa uyo'o. ³³ Amma za na ri nā lolo u ta na addama a abunda. U ciga u 'yuwan, u yuwan

majiyān me ili yu uvadī, ni ili i na waa yuwan tsarā ka vā yi uwwa uyo'o. ³⁴ U tā no okolo e re. Ka ko usheli u na u ri nā lolo shi, u ta gura danā a yuwusan ulinga wu Zagbain, obolo nā lipu nā wuma wā yi. Amma nā ka ri nā lolo, u tsu ca tā mantsa a yuwusan ili yu uvadī waru u ciga tā vali vā yi uwwa uyo'o wā yi. ³⁵ Ili i na i zuwai n yuwaan dū cu'un va adanshi o ndolo gogo ayi dā n ciga tā n kamba dū, amma mu nā dū shi. N ciga dū tā i yuwan ili i na ama a Zagbain aa yuwan, tsarā i yuwaan Zagbain agandā waru babu ili i na yee geshe dū.

³⁶ Amma nu ulobo waa yuwusan majiyān u zuwa eegebe a yi adama a na u ta maluwa ma na waa yuwan lolo lon, u yuwan lolo'o, unusu u dā shi. ³⁷ Agba nu u jiyān tā atsuma o ookolo a yi ili i na waa yuwan, agba babu vuma na zuwa niyi elime a na waa zuwa eegebe a yi, waru u ta gura guzā aciyayi, u toni ili i na u jiyān dē a na waa zuwa yi shi. Ayi fo u yuwan tā ili i na i la'ai ulobonu.* ³⁸ Na a yuwan lolo, u lobono tā. Na a yuwan lolo shi, u la'a tu ulobonu.

³⁹ Ka danu nā vali vā yi atsuma o lolo, hali she ukwā. Nā cu'un ndolo fara u tā faan u yuwisan lolo ro, amma wo olo vali na ri za vi Itoni yi Zagbain. ⁴⁰ N ta majiyān u ta la'aa yi mazanga nu u lyuwa elime nā nden n tsuruna, waru n ta a majiyān Ruhu vā Asulā fo ta dansa ne.

8

Inama i na a padayi amali

¹ Gogo n ciga tā n yuwan adanshi adama e inama i na ama a padai

* **7:37** Waru u ta gura o o'wo urevu wu uguzu'u ayi dā: A damma dada ta putsusaa usheli wā yi she u yuwan lolo wan, agba a'wan a yi a ciga tā a kara lolo. Nā ayi dada we ene wu ntsaa tā u geshe yi, amma gba ayi mawun ma ka u ciga tā u yuwan lolo she u putsaa yi wan. Unusu u dā shi. A damma o okolo a dada u zuwa tā dē okolo a na wee geshe usheli'i u putsaa a na waa yuwan lolo agba za ro dā zuwa niyi elime tsarā u putsaa usheli'i nā lolo shi. U toni ili i na u fofoi o okolo a yi mawun ma ka u danā lo babu na u yuwain lolo. Ayi ndolo fo ili i sa'ani i dā.

adama a kucci vā amali. Suru ntsu tsu reve tā ili i ro adama e ili i ndolo. Adama o urevu tsu tsu 'yasan tā avangaci a tsu nu uvadu, amma icigi i tsu zuwa tsu tā tsu kambulai. ² Nā vuma aa yuwusan majiyān ma na u ri nu urevu, koto u tsurā urevu wa amayun shi. ³ Amma vuma na cigai Asulā, ayi dā Asulā e revei waru u tā kalyuwā yi.

⁴ Apa ili i na maa dansa adama o utamu wi inama i na a padayi amali: Tsu reve tā amali ili i ro i dā shi atsuma o uvadī, waru tsu reve tā Asulā a tā a dā goon. ⁵ A tsu dē tā ili nā abunda dē zuwa nā pa o uvadī "musulā" na "azagbain" agba "musulā" na "azagbain" a amayun a dā shi. ⁶ Amma tsu reve tā tsu tā nā Asulā a tā goon, ayi dā Dada, za na yuwain ili suru, u yuwan tsu tā tsarā tsu yuwaan yi agandā. Yesu Zamawawa ayi dā Zagbain tsu goon. Babu ili i na u kudai a yuwan, waru adama a yi a dā tsu tsurai wuma.

⁷ Amma ama suru a dā e revei amayun a nda shi. Ozo o ro a ta zuwusa okolo e le baṭa a amali o ndolo, dāda i zuwai hali nā ana'an na aa tamusa cu'un vi inama i ndolo, a tsu buwa tā a majiyān inama'a aza a amali a dā. A ta yuwusan majiyān na a lyuwa cu'un vi ilyalya i ndolo u tā kambato le idaba. A ta yuwusan majiyān ne adama a na asuvu e le a ri nu ucira u na aa gura kurato isa'ani ni iwuya mejege shi. ⁸ Amayun a dā ilyalya i dā yaa rawato tsu zuzu nā Asulā shi. Nā tsu lyuwa yi shi, tsu lamba ili i ro shi ko ke'en. Waru nā tsu lyuwa yi, tsu tsurā ili i ro shi.

⁹ Amma i yuwan ugbozu. She i lyawa faan na yaa lyuwa cu'un vi

ili i ndolo wo o'wo ili i na yaa zuwa aza a na a ri nu ucira a majiyan mo okolo e le shi a riyā wan. ¹⁰ I reve ta aṃali ili i ro i da shi, adama o ndolo waa damaton du i 'yawa i lyuwa ilyalya a aa'isa a aṃali shi. Amma na vuma na asuvu a yi a ri nu ucira shi we ene du a tamusa, avu fo u ciga u tama. ¹¹ Adama o ndolo urevu wa wu u lungusa ta vuma na ri nu ucira'a shi za na Zamawawa kuwayi. ¹² Na vu yuwaan aza a wu cu'un vu unusu ndolo, hali vu zuwa le a yuwan ili i na a tarai unusu u da, avu fo vu ta yuwusaan Zamawawa unusu. ¹³ Ni ili i na maa tama waa zuwa moron ma va ma yuwan unusu, maa dashi tama nama shi, hali n kuwa, adama a na n ciga yi u riyā shi.

9

Unata u da Bulu ri na akapi a ajiya

¹ Amu n ta faan. Amu aajiya† a da. Me ene ta Yesu Zagbain tsu, waru adu da utsuru wu ulinga u na Zagbain aa yuwusan o ukere u va. ² Ko shi na za ro tara amu aajiya a da shi, amayun e ekere a du amu aajiya a da. Adama a na i ri ufoluloi na Zagbain u roco ta amu a aajiya a da.

³ Apa ili i na n tsu usu aza a na a tsu ciga a yuwan adanshi o uge'etosu a aci a va: ⁴ Tsu ta na tsaa ushi ilyalya adama o ulinga u na tsu yuwain. ⁵ Ajiya a na a buwai na azawawa'a a Zagbain, na Bituru a tsu walasa ta na amaci e le aza a na a ri aza e Itoni atsuma a mmalu. Tsu ta na tsaa yuwan ne fo. ⁶ Amu na Banaba da goon na tsu ciga tsu 'yuwan tsu linga adama tsu tsura ikebe yi ilyalya?

⁷ Na soja 'yawa bata o uvon, u ta tsulaa aciyayi ilyalya? Za ta lo na tsu cu'wan uɗuma reve u lamba a lyuwa itana yu uɗuma'a? Za va

aguɓa ta lo a guɓusa ikyon reve u kuda o sowo maani me le? ⁸ Maa dansa ili i nda o uyuwun u va shi, amma ne da fo Wilā wa Asulā u dammai. ⁹ Tse ene ta a Wilā u na Musa danai: "She vu ɓaru unā wu nan ayi a dadasa ishina wan."* Ana Asulā a dammai ne, majiyan me inan ma da goon u shi na ayi? O'o! ¹⁰ Adanshi a tsu a da u shi a yuwusan. Za na ri e iluma na za na ri a faba a ta yuwan ulinga u le na a zuwasai okolo a na aa tsura akunda atsuma e ili i na a gasai. ¹¹ Ana tsu damma ndu ikaka'a ili i ta i da na ca'an vi icu'un va Asulā o okolo a du. Adama o ndolo tsu ta na tsaa ushi ilyalya ni ili i ro gashi ugasa u tsu ya'a du. ¹² Ni i kamba ama o ro a na a yuwusaan ndu alajiya, atsu tsu la'a le ta ntsaa.

Agba koto tsu zuwa du i ca tsu ne shi. O unā u ndolo, tsu ta yuwusan ulinga ni ili i na tsu ri na ayi adama tsu geshe Alabari a Sa'ani a Zamawawa a na waa baza wan. ¹³ I reve ta aza a na aa yuwusan aganda atsuma a Aa'isamapada a tsu ushishi ta ilyalya i le pe. Ne da waru nan ganu aza a na aa padasa kucci vi inama a asa'a a tsu ushishi ta akunda e inama'a. ¹⁴ Ne da fo Zagbain roco ta a na aza a na aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a ushishi ilyalya i le adama o ulinga'a.

¹⁵ Agba koto n zuwa du i ca tsu ne shi. Waru maa danasaa du ili i nda gogo adama a na n ciga ndu i ca mu ili shi. Me ene ta gashi u la'aa mu ta n kuwa a na yaa yuwan ne. ¹⁶ Maa 'yasaan avangaci adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani shi. Ulinga u ndolo u da Asulā a zuwa numu n yuwan, agba na n ciga n 'yuwan n yuwan yi. Woo yo'ono mu shi na n yuwan yi shi! ¹⁷ Na n yuwan ulinga u nda adama a na amu na aciyawa n dangwai n

* 9:9 Atsuma a rana ndolo, na a ciga a faba ishina, inan i tsu dadasa le ta a 'yawa na a kambi e ishina'a.

yuwan yi, u to lobono i tsupa mu. Amma n ta yuwusan ulinga u nda mejege adama a na *Asulā* a *da* za na zuwa niyi e ekere *a* *va*. ¹⁸ To, atsupu *a* nye a *da* *maa* ushi? *Ayi* *da* nda n ciga *tā* n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani *faan*, agba maa zuwusa ama a tsupa mu adama o ulinga u nda shi.

¹⁹ *Amu* aagbashi a za *da* shi, agba *avu* n *kambato* *aciyava* aagbashi a ama suru adama n lyuwa aci a ama *na* *abunda*. ²⁰ *Na* n ri o^olo na aza a *Isra'ila*, n tsu yuwan *tā* tsu za va *Isra'ila* adama n lyuwa aci e le. *A* *tā* *zala* *Wilā* wa *Musa*, *amu* gba shi. Agba n *tā* kurusu *Wilā'a* mejege adama n lyuwa aci e le. ²¹ Ne *da* waru, *na* n ri o^olo na *Atakpaci*, reve n yuwan tse le, aza a na oo tonon *Wilā* shi, adama n lyuwa aci e le. *Ayi* nda woo rocosu n 'yuwan *tā* *a* kuru *wilā* *wā* *Asulā* shi, amma n *tā* kurusu *wilā* wu *Zamawawa*. ²² *Na* n ri o^olo na aza a na *Itoni* i le i ri ugbamu lon shi, n tsu yuwan *tā* gashi *amu* fo n ri ugbamu lon shi, adama n lyuwa aci e le. N ta yuwusan ununa ama aa yuwusan uba^{tā} *biti* adama n yuwan *atyō* a na maa gura yuwan adama n lyuwa aci a za na *biti* maa gura. ²³ N ta yuwusan ili i nda suru adama m baza Alabari a Sa'ani, waru n ta uwwusa uyo'o adama a aba'un *a* *Asulā*.

²⁴ I cuwan na a yuwusan ala'anlai e iladi, koyan tsu suma *tā*, agba vuma *tā* *da* tsu tsura iliyinkapa. *Adu* fo ni i ciga i 'yuwan i suma cine yaa lyuwa.

²⁵ Za na ri e iladi ya ala'anlai *biti* u tsu fo^ouso *tā* *aciyayi* lon adama u lyuwa une'e wo ookokolo^t *a* *avu*'un a na aa jima shi. Amma tsu to fo^ouso *aciyatsu* adama tsu lyuwai une'e wo okokolo a na oo koto shi. ²⁶ *Ayi* *da* i zuwai ma sumusa mejege. *Ayi* *da* i zuwai maa dakanusu tsu za na ri *a* *nlangi* nu ukere *wā* yi ukukumuwu adama u lyuwa, agba ana za na *a*

falishi *atsuma* o upepu shi. ²⁷ N *tā* *dudukusa* lipu *va* reve n *kambuwa* yi aagbashi *a* *va* adama a na *na* n *tawā* n koto a yuwusaan ozo o ro alajiya, *Asulā* a putsaa mu ni iliyinkapa wan.

10

She i yuwaan musulā n ro aganda wan

¹ Ama *a* *va*, n ciga *du* *tā* i cuwan ni ili i na i farai *na* *nkaya* n tsu aza a na *a* kuruyi *Musa*. *Asulā* a walaa le *tā* elime ana u lyunguyi eleshe a na a walai elime e le, reve u pasato le a Mala *ma* *Shilit* ni *ida* yu u'yewu. ² Ne *da* *Asulā* *a* rumbu nle reve o o'wo otoni a *Musa* *atsuma* e eleshe na a mala. ³ Suru nle a lyuwa *tā* ilyalya i na yu *utai* zuwa. ⁴ Suru nle o sowo *tā* mini ma na mo *utai* nu ucira *wā* *Asulā*. Mini mo ndolo mo *utā* *tā* a aatali diga zuwa a na e shewun nle, *ayi* aatali o ndolo gba *Zamawawa* *da*. ⁵ Agba suru *na* ne, *na* *abunda* e le *Asulā* a uwwa uyo'o u le shi. Adama o ndolo a *da* *a* *kuwai*, reve lipu le o o'wo ubazu *atsuma* o una.

⁶ Ili i nda i fara *tā* adama wo o'wo iroci *a* *tyo* ya' *a* tsu, adama u *tiga* tsu tsu lyawa *icigi* yi iwuya ununa ama o ndolo a yuwain. ⁷ *She* i yuwaan *amali* *aganda* cine ozo o ro e le a yuwain wan. Adanshi *a* *Asulā* a damma, "Ama'a a yuwan *tā* mere reve a yuwan *abuki* a vanvama nu uje'en." ⁸ Reve ozo o ro e le a yuwan tsipere, adama o ndolo a *da* gba, *a* *tyo* ama ukpakukupa ushin nu ukpakukupa *uta*'atsu (23,000) *a* *kuwai* urana u *tā*. *She* tsu yuwain unusu ununa a yuwain wan. ⁹ *She* tsu lyungwai *Asulazuwa* cine ozo o ro e le a yuwain wan, reve gba *a* *kuwa* ana iyo yi *kada* nle. ¹⁰ Waru *she* i yuwan adanshawuya cine ozo o ro e le a yuwain wan, adama o ndolo a *da* *Asulā* *a* lyunguyi malingata *ma* yi mo *ukwa* wu una le.

¹¹ Ili i nda suru i fara ta adama e iroci. A dana le ta adama o rono tsu atsuvu, adama a na mantsa mo ukosu ma yuwan ta zuzu. ¹² Na vu ri a majiyan gashi vu ta mishin, vu yuwan ugbozu adama vu riya wan. ¹³ A mantsa ma na a lyungwa ndu suru, i cuwan a ta lyungusa akapi a ama ne fo. Asula a tu uguzu na nzuwulai ma yi, agba waa lyawa malyungwa'a ma la'a ucira u na yaa kaba asuvu shi. A mantsa ma malyungwa'a, u ta ca du ucira u na yaa gura kaba asuvu, ne da Asula aa ca du ure u na yaa lyuwa elime.

¹⁴ Ama a va, adama o ndolo, i suma itoni ya amali. ¹⁵ Adu ama a na a ri nu ugbozu u da. I yuwan majiyan na aciya du ko ili i na n cigai madamma amayun a da. ¹⁶ Na tsa cuwusan mantsa ma na Zagbain tarai opopofu, reve tsu sowo masayan ma inabi, avu tsu godyoo Asula adama a yi, tsu ta na akunda atsuma a mpasa mu Zamawawa. Na tsu tara opopofu reve tsu ne'eshen tsu tama yi, tsu ta tsura akunda a lipu vu Zamawawa na amayun. ¹⁷ Ana tsu ne'eshein opopofu a ta, tso o'wo ta lipu ta, ko a na tsu ri abunda.

¹⁸ I cuwan na ama a Isra'ila, za suru reve ta na a pada kucci a masa'a, aza a na a tamai inama i ndolo suru, a ta tsura aba'un a kucci'i. ¹⁹ Maa dansa amali ko ilyalya i na a yuwayin amali kucci ili i da shi. ²⁰ Amma n ta dansa ili i na a cayi amali, kucci vo otoni a lima a da, agba Asula a da a cayi shi. Agba n ciga du yoo o'wo ili i ta no otoni a lima shi. ²¹ Yoo sowo o mokoto ma Zagbain reve waru i sowo o mokoto mo otoni a lima shi. Yaa lyuwa ilyalya i na a cayi Zagbain reve waru i lyuwa ilyalya i na a cayi otoni a lima shi. ²² Tsu ciga ta tsu zuwa Zagbain tsushu'un? Tsu te inda tsu ta nu ucira u na tsaan 'yuwan Zagbain reve u kufa a ca

tsu atsumalima?

A ca Asula tsugbain kuci

²³ Ozo o ro atsuma a du i ta dansa, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai biti!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ulobonu u na yaa yuwan shi. I ta gura damma, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai fo!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ni ikambi shi. ²⁴ She i dana e izami yi ili i na i ri ulobonu ya'a du goon wan. Amma i zami ili i na i ri ulobonu e ekere a akapi a ama.

²⁵ I tama inama i na aa winasa e eden. Agba ye ece ko a yuwaan ta amali kucci ne ele wan, ne da asuvu a du a dana nden. ²⁶ Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru za vu Zagbain da." ◇

²⁷ Na aza a na a ri aza e Itoni shi, e de du i lyuwa ilyalya, reve i ciga i lyuwa, to, i lyuwa ili i na a ca ndu biti. She i yuwan yeci i ro wan, adama a na yeci'i u ta tawaa na addama. ²⁸⁻²⁹ Amma na vuma ro damma du, "Ilyalya i nda a ca ta amali." To, she i lyuwa ilyalya i ndolo wan, ko asuvu a du a tara yi unusu u da shi. She i lyuwa wan, adama a na za na damma ndu'u, u tara ta unusu u da ni i lyuwa.

Adama a nye aa 'yasan mu a yuwan ili i na n ri faan na maa yuwan, adama wo o'wo unusu a asuvu o ozo o ro wan? ³⁰ Na moo godyoo Asula adama e ilyalya'a reve n lyuwa yi, adama a nye e de numu za vu unusu?

³¹ Na yaa lyuwa, ko i sowo, ko i yuwan ili i ro, i yuwan ili biti cine aa ca Asula tsugbain. ³² She i yuwan ili i ro na yaa nusaan aza a na a ri aza a Isra'ila, ko Atakpaci, ko aza e Itoni wan. ³³ Yuwain cine n tsu yuwan. N ta yuwusan mpolo n na koyan da a uwwa uyo'o atsuma e ili i na maa yuwusan suru. Maa zamishi ili i na yaa tawaa mu ni ili yu ulobonu shi, amma n te izami yi

ili i na i ri ulobonu e ekere a koyan
da adama a wawa le.

11

¹ Ni i ciga i 'yuwan i kuru iroci i
va, ununa amu maa kurusu iroci yi
Zamawawa.

Uritosu adama a aganda

² N ta cuwusa du adama a na yaa
cuwusan na amu kuci, avu waru i
kuru ili i na n rito ndu.

³ Agba n ciga du ta i reve nda:
Zamawawa ta na tsugbain a aci a
vali, vali waru u ta na tsugbain a
aci a ka va yi, Asula waru u ta na
tsugbain a aci a Zamawawa. ⁴ Vali
na suru pupalai aaci a yi a mantse
ma na u ri a avasa ko a yuwusan
uritosu wa Asula u ta tawusaa Za-
mawawa na wono. ⁵ Amma ka na
suru pupalai aaci a yi shi a mantse
ma na u ri a avasa ko o uritosu wa
Asula u ta tawusaa vali va yi na
wono. Ka ndolo ili i ta i da na ka na
a punai ogbondo adama wo o'wo
iroci yi ili i wono. ⁶ To, nu u 'yuwan
a pala aaci a yi a puna yi ogbondo.
Agba ana wo o'woi ili i wono i da
ubata a ka a puna yi ogbondo, to,
wu pala aaci a yi. ⁷ Asula a yuwan
ta ali oroci a yi adama a ca yi tsug-
bain. Ayi nda u roco ta she vali
oto ili i ro a aaci a yi wan. Asula a
yuwan ta amaci a tawaa ali e le na
tsugbain. ⁸ Asula a yuwan vali vu
ufaru diga atsuma a ka shi, amma
wu utaa ta ka vu ufaru diga a vali.
⁹ Asula a yuwan vali adama a ka
shi, amma u yuwan ta ka adama
a vali. ¹⁰ Adama o ndolo a da ka a
pupala aaci a yi adama u roco u ta
zala tsugbain tsa vali va yi, adama
a nlingata ma Asula waru.

¹¹ Atsuma e Itoni i tsu yi Zagbain,
a kasa amaci atsuma a ali shi, ali
waru a kasa le atsuma a amaci shi.
¹² Amayun a da ka vu ufaru wu utaa
ta diga a vali, amma amaci a da a
matsain akapi a ali. Agba Asula
a da za na yuwain ili biti. ¹³ Ecei
aciyadu, na ka yuwan avasa babu

aaci a yi wupalu, ili i ndolo ili i
wono i da shi? ¹⁴ Ye ene ure u na
Asula a yuwain o uvadi, na vali ri
na anji zakpakpa ili i wono i da shi?
¹⁵ Agba na ka ri na anji uga'an, ili
i sa'ani i da. Asula a ca yi ta anji
ne wo o'wo aapalutsu. ¹⁶ Hali n
gogo ama o ro a ta ciga a yuwan
mawasan adama e ili i nda, amma
n ta dansa atsu na akapi a a'isa a
aza e Itoni tsa yuwusan ili i ro ko'o
shi.

Adama e Ilyalya yi Zagbain

¹⁷ Atsuma o uritosu u na n cigai n
roco du, maa cuwusa du shi, adama
a na a mantse ma na i bolotoi suru,
yaa yuwusan ili i sa'ani shi, reve
i reme a yuwusan ili i vama. ¹⁸ O
ufaru, mu uwua ta a na ni i boloto
i tsu ne'eshen ta aciyadu koko'o,
agba n usu ta a na ili i ro i na a
dammai amayun a da. ¹⁹ Amayun
a da i ta pe une'esun koko'o, ne da
e reve aza a na a yuwusan ili i na
i ri mejege. ²⁰ A mantse ma na i
bolotoi, i ta a majiyan i ta lyuwusa
Ilyalya yi Zagbain, agba ne da u ri
shi. ²¹ Adama a na ni i ri a alya, i
tsu gadara ta adama i zanan ili suru
reve gba akapi a ama a dana na
ambulu. Ozo o ro gba hali o o'wo
usowu! ²² I ri na 'wa na yaa lyuwa
i sowo shi? Ko i tara ta aa'isa a aza
e Itoni a Asula ili i na i ri abula shi?
Ko i ta casu alambi wono? Nye i da
i lobonoi na maa damma du? I ciga
ta n cuwa du a na yaa yuwusan ne?
Maa cuwa du shi, ko ke'en!

²³ Zagbain da ca numu ili i na
n rito ndu. Atsuma a ayin a na
a winai Yesu Zagbain, u tara ta
opopofu. ²⁴ Reve u godyoo Asula
adama a yi. Reve wu busa yi mu-
bishishi mubishishi avu u damma,
"Nda lipu va da, za na n cayi kucci adama
a du. I yuwusan ne adama u zuwa
du i dana a cuwusan na amu." ²⁵ Ne
da waru, ana a lyuwai ilyalya, reve
u tara mokoto ma masayan ma in-
abi,† avu u damma, "Mokoto ma
nda akucunu† a sa'avu a Asula a da,

za na o rocoi amayun a da adama a mpasa n va. I yuwusan ne adama a zuwa du i cuwusan na amu a mantsa ma na yoo sowuso yi kuci.”
²⁶ A mantsa ma na yaa tamusa opopofu a nda ni i sowi mokoto ma nda biti, i ta dansa na Zamawawa kuwai. I yuwusan ne hali u kamba.

²⁷ Adama o ndolo na za ro atsuma a du tama opopofu a Zagbain ko u sowo o mokoto ma yi o ure u na u ca niyi tsugbain shi, u yuwan ta unusu e ekere a lipu na mpasa mu Zagbain. ²⁸ Adama o ndolo a da vaa kalyuwa aciyawu kafu vu tama opopofu'u ko sowo o mokoto'o. ²⁹ Adama a na na vu ri nu urevu wu ucuuwu u lipu wu Zagbain shi a mantsa ma na vaa tamusa opopofu'u avu vu sowo o mokoto'o, vu te ge'etosu aciyawu na vu tama vu sowo. ³⁰ Ayi da i zuwai ozo o ro a du na abunda a ri ubanakun o o'woi takalya, ozo o ro gba shi a kuwai. ³¹ Na tsu kalyuwa aciyatsu kafu tsu lyuwa tsu sowo, Asula ee ge'eto tsu shi. ³² Agba Zagbain tsu ge'etosu ta nu u bari ntsu adama a tyo o ukosu Asula a ri na woo kototo tsu shi, a mantsa ma na woo kototo uvadi.

³³ Adama o ndolo ama a va, a mantsa ma na i bolotoi i lyuwa Ilyalya yi Zagbain, i puroloi. ³⁴ Waru no ozo o ro a uwwusa ambulu a lyuwa ilyalya ne'en a 'wa le, adama Asula e ge'eto du a mantsa ma na i ri alya obolo wan.

N ta damma du ili i na yaa yuwan adama a akapi e ili, na n tawa.

12

Ne'e koko'o

¹ Ama a va, gogo n ta danaa du adama e ne'e na Ruhu va Akiza tsu ca koyan da atsuma a tsu.

N ciga du ta i reve ili ya amayun adama e le. ² N ciga du ta i cuwan kafu yo o'wo aza e Itoni yi Zagbain, a kuru ta na adu o ure u na u ri mejege shi, reve i yuwaan

amali a na a tsu yuwan adanshi shi aganda. ³ N ciga du ta i reve na Ruhu va Asula ri obolo na vuma, vuma ndolo a damma, “A yuwaan ta Yesu una!” shi. Waru ko za lo aa damma, “Yesu Zagbain da” shi, she na Ruhu va Akiza zuwa yi u yuwan ne.

⁴ Ne'e ta lo koko'o, agba suru Ruhu ta da aa casu le. ⁵ Re ta lo koko'o na tsaa yuwusan ikambi, agba suru ntsu Zagbain ta da tsaa yuwusaan aganda. ⁶ Ama a ta yuwusan linga icu'un icu'un, agba Asula a ta a da a cayi vuma biti ucira u na waa yuwan cu'un vu ulinga u ndolo.

⁷ Ruhu tsu roco ta aciyayi atsuma a za vi Itoni† biti ana u ca niyi ulinga ko'o na waa kamba aza e Itoni suru. ⁸ Ruhu va Asula tsu ca ta vuma ucira u na waa ca asala o ugbozu. Ruhu dada waru tsu ca za ro ucira u na waa yuwan adanshi a na a ri tapu nu urevu. ⁹ Ruhu ta dada waru tsu ca za ro ucawu wo okolo a gbain. U tsu ca ta za ro ucira u na waa kambato aza o ubanakun gbaga. ¹⁰ U tsu ca ta za ro ucira u na waa yuwan ulinga wa asalama,† reve waru u ca za ro ucira u na waa damma ikaka ya Asula. U tsu ca ta za ro ucira u na waa kurato ili i na yu utai ubata wa Asula ko ubata u ro. U tsu ca ta za ro ucira u na waa yuwan adanshi ne elentsu o ro. Reve waru u ca za ro ucira u na waa gura cuduwa ili i na a dammai ne elentsu koko'o. ¹¹ Ayi da waru Ruhu va Akiza ta goon za na aa casu ne'e nda. Ayi a nde'en da tsu ca cu'un vu une'e u na u tsu ntsaa koyan.

Lipu vu Zamawawa na pasu va yi

¹² Lipu vuma ili i ta i da, agba u ta na pasu koko'o. Ko a na wo o'woi lipu ta na pasu koko'o, pasu ndolo o boluloi ta reve o o'wo lipu ta goon. Ne da fo lipu vu Zamawawa ri. ¹³ Ozo o ro a tsu aza a Isra'ila a

da, ozo o ro waru Atakpaci* a da. Ozo o ro waru agbashi a da ozo o ro waru gba shi a ta faan. Amma Ruhu va Asula rumbu ta koyan tsu reve u zuwa tsu tso o'wo upasu u lipu vu Zamawawa. Suru ntsu tsu ushi ta Ruhu ta.

14 Amayun, lipu ta na pasu icu'un icu'un, agba upasu u ta goon shi. 15 Na anana a damma, "Amu upasu u lipu u da shi, adama a na amu ukere u da shi," ili i nda i geshe yi ta a na woo o'wo upasu u lipu'u? O'o! 16 Waru nu utsuvu u damma, "Amu upasu u lipu u da shi, adama a na amu utsuvu u da goon agba lyusu da shi," ili i ndolo i putsaa yi ta a na wo o'wo upasu u lipu? O'o! 17 Na lipu suru lyusu da, cine waa uwwa? Waru nu utsuvu u da u shi goon, cine wa uwwa maguru? 18 Amma Asula a yuwan ta lipu tsu na pasu abunda, reve gba u zuwa upasu suru ubata u na u ciga niyi. 19 Ili i wovon i ne i da lipu shi o'wo nu u shi upasu u ta goon! 20 To, lipu ta na pasu va abunda, amma lipu ta da goon.

21 Lyusu aa damma ukere, "Ili i bura mu na avu" shi. Aaci aa damma ana, "Ili i bura mu na avu" shi. 22 Pasu lipu na rotsoi gashi a ri nu ucira shi, amayun ele da a la'ai ulinga. 23 Pasu lipu ro na tsu tarai gashi a la'ashi ulinga shi o ta lo, agba ele da tsu la'a kambuwayi ugbozu o ugolo6uso u le. Atsu tsu pala ta lipu tsali tsa tsu adama ama e ene le wan, 24 agba tsu ta gura lyawa upasu u ro babu pupala. Asula e gere ta lipu tsu hali na pasu na tsu tarai a ri nu ulinga shi, a ta gba nu ulinga. 25 U yuwan ta ne adama u zuwa pasu lipu'u suru a linga obolo, upasu suru a kambusa

za va yi. 26 Nu upasu u lipu u ro u sowo atsumalima, akapi a pasu a tsu uwwa yi ta. Na a ca upasu u ro tsugbain, to, akapi a pasu a tsu yuwan ta mazanga obolo na ayi.

27 Suru ndu suru lipu vu Zamawawa da. Koyan atsuma a du upasu u da a lipu va yi. 28 Apa nda pasu ro na Asula a zuwai atsuma a lipu vu Zamawawa. Ele da: U fara ta zuwa ajiya, za ve ire, aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, za va ta'atsu munlu. Reve u toni na aza a na a yuwusan linga va asalama, na aza a na a ri nu ucira u na a kambato ama gbaga. Reve waru u zuwa aza a na aa kambusa ozo o ro, na azagbain. Reve u zuwisa aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu icu'un icu'un. 29 Vuma suru da aajiya? Ko ke'en ne da shi. Za suru da a yuwan alajiya e ikaka ya Asula? Suru da munlu? Za suru da ri nu ucira u na waa yuwan linga va asalama? 30 Suru da a ri nu ucira u na aa kambato ama gbaga? Asula a ca ta suru ntsu ucira u na tsa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un? Vuma suru da aa gura cuduwa ili i na a dammai ne elentsu icu'un icu'un? O'o! 31 Amma na amayun i zuwa okolo a na yaa tsura ne'e na la'ai.

Gogo n ta damma du ili i na i la'ai suru suru.

13

Icigi

1 Na maa yuwan adanshi ne elentsu o ro a ama ko hali ne elentsu a nlingata ma Asula, agba waru na n ri ni icigi ya ama shi, adanshi a va o rotso ta ilama i malapa ma rumu, ko ilama yu ulingi.* 2 Na Ruhu ca mu ucira n yuwan alajiya e ikaka ya Asula

* **12:13** Vuma na danai aatagada a nda u yuwan ta ulinga na danshi "Nheleni" a yuwusan adanshi a Takpaci. * **13:1** Ele nda a tsu yuwan ta ulinga ne ele atsuma a aganda a amali.

Elemu a na a yuwusan waa tawusaa na tsugbain e ekere a Asula a wuma shi. Tsundolo, na vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro agba wu pe ada tsara u kamba aa'isa a aza e Itoni shi, ne da da elemu a na amali a tsu yuwusan atsuma a aganda a amali waru u tsu tawaa na tsugbain e ekere a Asula a wuma shi.

agba n ciga ama shi, ili i ro i da n ri shi. Ne da waru na n gura reve ili biti, hali ni ili i na i ri usokowu suru suru. Ne da waru na n ri nu ucawu wo okolo hali na maa gura damma masasan maa shuwa ubata u ro, reve u yuwan ne. ³ Na n ca alambi ili i na n ri ne ele suru, hali gba na n ca lipu va kucci vu ukulatosu, agba na n ciga ama shi, wo o'wo mu ta ulinga we pere.

⁴ Icigi i ta na ankuri nu ulobonu. Icigi i ri na tsushu'un shi. Icigi i tsu yuwan adanshi nu u'yaasan wa avangaci shi. U tsu tara aciyayi ili i ro shi. ⁵ U tsu yuwan adanshi adama u sudato ozo o ro asuvu shi. U tsu dana o mpolo n na waa tsuraa aciyayi ili shi. U tsu yuwan upan go'o shi. U tsu cuwan unusu u na ama o ro a yuwaan niyi de shi. ⁶ U tsu yuwan mazanga adama a na ili i wuya i farai shi, amma u tsu yuwan ta mazanga na amayun o uta a alanga e eteshe. ⁷ Icigi i tsu bulay mayan me icigi shi, u tsu kuda a usu shi, u tsu dana ta nu uzuwu wo okolo kuci, waru u tsu kaba ta asuvu kuci.

⁸ Icigi i tsu koto shi. Ne'e na aa yuwan alajiya e ikaka ya Asula o to koto. Ne'e na aa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un o to koto. Ne'e vu urevu fo to koto. ⁹⁻¹⁰ A mantsa ma nda une'e u tsu wu urevu nu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka ya Asula a ri ushiwun shi, mantsa ma na za vu ushiwun tawai, da da une'e u na u ri ushiwun shi waa buwa nu ulinga waru shi. ¹¹ Ana n shi mawun, n yuwusan ta adanshi ununa mawun ma tsu yuwan, n yuwusan ta majiyan ununa mawun ma tsu yuwan, n tawusa ta na re gashi mawun. Ana n kungwai, reve n lyawa a yuwusan ununa mawun ma tsu yuwan. ¹² A mantsa ma nda, tsu te inda ili ya Asula, agba tsu te inda le akapi, ununa i tse ene ululu wa'a ni i kalayuwa a madubi. Mantsa ma ta lo aa tawa na tsee

ene Asula esu esu. Gogo wa'a da goon n revei, amma a mantsa'a n te reve suru suru, ununa Asula e reve numu suru suru.

¹³ Ili i ta'atsu i nda o ta lo no oo koto shi: ucawu wo okolo, uzuwu wo okolo ni icigi, agba za na la'ai atsuma e le suru suru ayi da icigi.

14

Udashiwu wu uritosu adama e ne'e Ruhu

¹ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i ciga ozo o ro. Waru i zuwa okolo tsara i ushi ne'e na Ruhu va Akiza aa ca du. Agba une'e u na u la'ai ayi da une'e wa alajiya e ikaka ya Asula. ² Aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aa yuwusaan ozo o ro a na a uwwusa le adanshi shi, amma a tyo a Asula za na a uwwusa le. A ta yuwusan adanshi a amayun e ili yu usokowu nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta yuwusaan ama adanshi reve waru a ca le ikambi, nu ugbamu wa asuvu, nu ucasu wa adanshi adama a tsura asuvu nden. ⁴ Aza a na a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, acieye a da aa kambusa goon, amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta kambusa aa'isa a aza e Itoni suru. ⁵ N ta dansa, u ta dana ulobonu suru ndu i yuwan adanshi ne elentsu o ro. Amma u ta la'a ulobonu suru ndu i yuwaan ama alajiya e ikaka ya Asula. Une'e u ndolo u la'a ta une'e u mayan ma adanshi ne elentsu o ro. Une'e wa adanshi ne elentsu o ro u tu ulobonu na za ro gura cu'fuwa ili i na a dammai, adama aa'isa'a ma'bulu u tsura ikambi.

⁶ Ama a va, na n tawa n yuwaan du adanshi ne elentsu o ro, cine ili i ndolo yaa kamba du? Ili i ndolo yaa kamba du shi, ko ke'en, she na n damma du ili i na Asula o roco numu, ko na n damma du ili yu urevu, ko ikaka i na Asula

a ciga numu n damma ðu, ko uritotu. ⁷ Ili i wivulu gashi papin ko ili mawa'a ko kumburu a ri wuma shi. Babu za na ee reve ishpa i na aa wa'asa, she na za mawa'a u wa'a yi a alanga eteshe. ⁸ Na aavana a na oo rocosu ayoja ure wu uvon u ca mesun ma sa'ani shi, cine tsa ða ayoja'a oo fofo adama e teme uvon? ⁹ Ne ða waru, babu za na ee reve ili i na yaa dansa, she ni i yuwan adanshi a alanga eteshe. Na ne ða shi, vu ta ðana a yuwusan adanshi o upepu goon. ¹⁰ Tsu ta ne elentsu icu'un icu'un atsuma o uvadi u nda, agba babu za na ri lo elemu goon reve u lamba urevu. ¹¹ Na vuma ro yuwan adanshi ne elentsu a na mu uwwai shi, tso o'uloi ta omocin. ¹² Na amayun a ða i cigai ne'e Ruhu, i pati Asula a ca ða aza a na aa ðana ni ikambi atsuma a aa'isa a aza e Itoni maɓula.

¹³ Vuma na ri nu une'e wa adanshi ne elentsu o ro, u yuwan avasa tsara a ca yi fo une'e wu ucuɗuwusa wi ili i na u dammai. ¹⁴ Na n yuwan adanshi ne elentsu o ro, ruhu va ða aa yuwusan avasa, amma amu aciyava n reve ili i na maa dansa shi. ¹⁵ To, nye maa yuwan? N ta yuwan le ra. N ta yuwan avasa atsuma a ruhu, waru n ta yuwan avasa ni idanshi i na n revei. N ta cana ishpa atsuma a ruhu, waru n ta cana ishpa ni idanshi i na n revei. ¹⁶ Ni i ɓoloto ubata u ta, ni i yuwaan Asula ica atsuma a ruhu ðu, ozo o ro ee reve shi. Ne e reve ili i na yaa dansa shi, cine ee reve cine aa usu, "Ami, wo o'wo ne?"† ¹⁷ I to godyusho Asula o ure u sa'ani, amma ayi ndolo aa kamba za ro shi.

¹⁸ N godyoo ta Asula a na n la'a ndu suru mayan ma adanshi ne elentsu o ro. ¹⁹ Amma na tsu ɓoloto ubata u ta tsara tsu yuwaan Asula aganda, n ta dansa u ta la'aa mu ulobonu n damma idanshi i ton i na ama ee reve ana maa damma

idanshi ukpakukupa kupa (10,000) ne elentsu o ro.

²⁰ Aza a va, lyawai a yuwusan majiyan cine muwun n tsu yuwan. Yoo o'wo gashi muwun n na koto n yuwain iwuya shi. A majiyan ma ðu i yuwan majiyan tsa aza a na o gbozoi ðe. ²¹ A ðana ta atsuma a Adanshi a Asula:

"Asulazuva a damma ta,
'N ta yuwaan ama a va adanshi
ne elentsu a na omocin aa gura
damma.

Amma na ne suru aa zuwaa mu
atsuvu shi.' "

²² Une'e wa adanshi ne elentsu o ro iroci i ða adama a aza a na a ri ele aza e Itoni a ða shi, amma adama a aza e Itoni a ða shi. Une'e wa alajiya e ikaka ya Asula iroci i ða a tyo ubata wa aza e Itoni, amma adama u kamba aza a na a ri ele aza e Itoni a ða shi. ²³ Ko na ne, na za na ri za vi Itoni shi ko ama a na e revei ili i ndolo shi, a tawa ubata wi iɓolo i ðu avu a uwwa ðu a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a ta jiyangashi i jaara ta. ²⁴ Amma na ama o ndolo a uwwa a na za suru ta yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, e te reve a na ele aza o unusu ða, waru ili i na a uwwai u te ge'eto le. ²⁵ A ta damma ili i na i ri pe usokowu atsuma o okolo e le. A ta kingyo avu a yuwan aganda avu a damma Asula, "Amayun a ða vu ri na ama a nda."

Isa'ani atsuma a aganda

²⁶ N'utsa n va, ni i ɓoloto tsara i yuwan aganda, ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i sa'ani i na yaa kamba ama a na a ri lo suru. Ne ða wu ntsayi u ðana na vuma ro cana ishpa ko u yuwan uritosu ko u damma ili i na Asula a dammai ko u yuwan elentsu o ro ko u cuɗuwa ili i na vuma'a u dammai. ²⁷ Ni i ɓoloto ubata u ta, i ta gura lyawa vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro, ko ama e re, amma she u la'a ama a ta'atsu wan. A yuwan adanshi aza a ta ta, reve vuma ro

cuḍuwa ili i na a dammai. ²⁸ Na babu za na aa cuḍuwa ili i na a dammai, ayyi za na yuwain adanshi ne elentsu o ro nu u 'yuwan u ciga u rungwa, aḅu u yuwan adanshi na aciyayi na Asula goon.

²⁹ Ama e re ko ama a ta'atsu a yuwan adanshi e ikaka ya Asula, aḅu ama a na a buwai a kalyuwa ili i na a dammai ulobonu. ³⁰ Na vuma ro aa yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, aḅu Asula o roco za ro ili i ro, za na a yuwusan alajiya e ikaka'a wi isawan aḅu u lyawa vuma ndede lyuwa elime na adanshi. ³¹ A mantsa ma ta i lyawa vuma ta yuwan adanshi, aḅu suru ndu i rito ili i ro, reve waru i dashi tsura ugbamu wa asuvu. ³² Ama a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta gura guza aciyele, reve a lyawa ozo o ro a yuwan adanshi. ³³ Asulazuva Asula o ujambaru a dashi, amma a asuvu nden da, cine u ri a a'isa a aza e Itoni suru.

Na ama a Asula o boloto adama a yuwan aganda, ³⁴ lyawa amaci a dana kpaku. She i lyawa le a yuwan adanshi wan, adama a na Wila u damma ta amaci a yuwan tsutoni. ³⁵ Na a ciga e reve ili i ro, e ece ali e le na a kambu a 'wa le. Ili i wono i da ka yuwan adanshi atsuma e ifolo.

³⁶ Adanshi a Asula o uta ya'a du shi, waru ya'a du da u rawai goon shi. ³⁷ Na vaa yuwusan majiyan gashi aḅu vuma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a da, ko gba vu ta nu une'e u ruhu, vu te reve a na maa danasa ili i na Zagbain damma numu n dana da goon. ³⁸ Adama o ndolo ama a na a 'yuwain a zuwa atsuvu e ili i na n danai she i zuwaa le atsuvu wan.

³⁹ Ama a va, icigi yo okolo i du ayi da i ciga i damma ikaka ya Asula, amma she i putsa vuma na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro wan. ⁴⁰ Atsuma e ili i na yaa yuwan suru wo o'wo o ure u na wu ntsayi waru u tu ufofu ulobonu.

15

Uyosun wu Zamawawa

¹ Ama a va, gogo n ciga ta n cuwaan du na Alabari a Sa'ani a na n yuwaan du de alajiya. I ushi yi ta de, aḅu waru yi isawan de nu ucawu wo okolo a du. ² Ayi Alabari a Sa'ani a nda ayi da waa wawa du ni i bana yi ugbamu atsuma e ili i na n damma ndu. Ni i yuwan ne shi, ucawu wo okolo a du wo o'wo ta pere.

³ N damma du ta ili i na a damma numu. Ayi ili i nda ayi da u la'ai ulobonu suru: Zamawawa kuwa ta adama o unusu u tsu, ne da Adanshi a Asula a dammai. ⁴ A cido yi ta, o urana wa ta'atsu aḅu a 'yasan yi wuma, cine Adanshi a Asula a dammai. ⁵ U roco ta aciyayi ya Bituru, waru u roco ta aciyayi a tyo a akapi Kupanejere'e. ⁶ Ana ayi ndolo kotoi, u roco ta aciyayi a tyo o otoni a yi a na a la'ai ukpakuton (500) a mantsa ma ta. Aza a na e ene niyi na abunda a buwa ta wuma, ozo o ro gba shi a kuwa ta de. ⁷ Aḅu waru u roco aciyayi a tyo ya Yakubu, waru aḅu u roco aciyayi a tyo ubata wa ajiya suru. ⁸ O ukosu suru, u roco ta aciyayi a tyo ya'a va, gashi za na a matsain a mantsa ma na koto wu ntsayi a matsan mu shi.

⁹ Ajiya suru a la'a mu ta. N rawa e de mu aajiya shi, adama a na m bongi ta aa'isa a aza e Itoni a Asula. ¹⁰ Amma isa'ani ya Asula i kambato mu ta ili i na n ri, waru isa'ani ya yi e ekere a va pere da shi. N dakanu ta adama n la'a akapi a ajiya ulinga suru, waru amayun a da, ni isa'ani ya Asula i da n yuwain ulinga'a, nu ucira u va u da shi. ¹¹ Na amu n yuwaan du alajiya ko ajiya a yuwaan du alajiya, ili i ta i da tsa a yuwusan, waru ili'i i dada i usuyi.

A damma aa 'yasan akwakwashi

12 Na tsu yuwan alajiya a na a 'yasan ta Zamawawa diga o ukwa, to cine ozo o ro a du a damma aa 'yasan akwakwa a kamba wuma shi? 13 Na ayi ndolo amayun a da, u to rocosu a 'yasan Zamawawa shi. 14 Na a 'yasan Zamawawa shi, to, alajiya a tsu pere da, waru ucawu wo okolo a du pere da. 15 Na aa 'yasan akwakwa shi, tsu yuwan ta epen a tyo e ekere a Asula ana tsu dammai a 'yasan ta Zamawawa, agba amayun a da shi. 16 Na aa 'yasan akwakwa shi, koto fo a 'yasan Zamawawa shi. 17 Na koto a 'yasan Zamawawa shi, ucawu wo okolo a du pere da, waru e te ge'eto du adama a nusu du. 18 Na ayi ndolo amayun a da, ele ama a na a kuwai de cina a ca okolo e le ubata wa yi a puwan ta ana. 19 Na tsu zuwa okolo Zamawawa ta wawa tsu a wuma u nda goon amma a wuma u na waa tawa shi, to, iliyali i tsu i la'a ta akapi a ama.

Ili ya amayun cine aa 'yasan akwakwa

20 Amayu'un ayi da a 'yasan ta Zamawawa atsuma o ukwa, ayi da umatsun wu ufaru atsuma a aza aa 'yasan a akwakwa. 21-22 Ama suru a kuwa ta adama e ili i na vuma ta yuwain, Adamu da tawaa ntsu nu ukwa suru. Ne da fo aa 'yasan ama atsuma a akwakwa adama e ili i na vuma ro yuwain. Zamawawa da aa tawaa tsu na wuma suru. 23 A ta 'yasan vuma suru o ure u na wu ntsayi. Zamawawa da a fara 'yasin. Na Zamawawa kamba, a ta 'yasan ama a yi suru. 24 Na ayi ndolo koto, ukosu wu uvadi u nda u ta tawa. Zamawawa to kototo n'yuwatan ma yi suru suru, avu u ca tsugono'o e ekere a Asula Dada. 25 Na a ciga a 'yuwan Zamawawa yuwan tsugono she nu u lyuwa aci a n'yuwatan suru avu u zuwa le zala va apata a ana a yi. 26 Ma'yuwatan mo ukosu ma na woo kototo ayi da ukwa. 27 Ana

Adanshi a Asula a dammai a na u ta zuwa ili suru zala vu ucira va yi, o bolo pe Asula shi. Asula a da a zuwai ili suru zala vu ucira wu Zamawawa. 28 Avu, nu u lyuwa aci e ili suru, Mawu'un u ta zuwa aciyayi zala va Asula, za na zuwai ili'i suru zala va yi. Avu Asula a yuwan tsugono tsi ili suru.

29 Cine tsa da gba adama a ama a na a rumbuyi adama a aza a na a ri ukwa? Cine tsa da ulobonu wa yi? Na a 'yasan akwakwa shi ko ke'en, cine tsa da aa rumbu ama adama e le?

30 Adama a nye tsu zuwai aciyatsu atsuma e meleshe rumu suru? 31 Aza a va, usana suru n ta gashi n ta kuwa. Amayun a da maa dansaa du. Cine i revei maa lapusa makakan na adu na amayun adama e ili i na Zagbain Yesu Zamawawa yuwaan ndu, ne da maa dansa ili i nda'a. 32 Na a 'yasan akwakwa shi, nye i da maa tsura na n yuwan nlangi na ama a Afisu aza a na a ri nlyayi? Na a 'yasan akwakwa shi nye i zuwai tsaa yuwan cine a dansa shi? "Lyawa tsu lyuwai tsu sowoi, adama a na nfa'an tsu ta gura kuwai."

33 She i lyawa nanza luluma du wan. A ta dansa, "N'utsa n wuya n ta lungusa nden n sa'ani n du." 34 I kamba majiyan ma du e ili i sa'ani avu i lyawa mayan mo un-usu. Yu uwwa wono a na ozo o ro a du koto e revei Asula shi.

Lipu tsu na Asula a 'yasan tsu

35 Za ro te ece, "Cine aa 'yasan akwakwa a kamba wuma? Cu'un lipu ne da aa dana na ayi?" 36 Yeci i tsulo tsa da ndolo'o. Na vu cu'wan cu'un e ida, u tsu kungwa shi, she nu u kuwa ne'en. 37 Icu'un i na vu cu'wain i tsu rotso ca'an na utai shi, nu u kungwa. Cu'un vu shina da goon na ri u'yewu ko ili i na vu cu'wain, agba ili i na vu cu'wain avu'un a da shi. 38 Asula a da a tsu

zuwa cu'un ndolo kungwa cine u cigai, cu'un suru u tsu kungwa ta na cu'un va avu'un va yi. ³⁹ Lipu na ri na wuma suru a ta icu'un icu'un. Vadilima gba a ta na cu'un lipu ta. Inama waru a ta na lipu koko'o. Nnunu na mugula a ri ili i ta shi. ⁴⁰ Cu'un lipu ta, ta de zuva,† waru cu'un lipu ta, ta pa atsuma o uvadi. Ulobonu u lipu u na u ri de zuva u tawa ta ko'o na cu'un vu ulobonu u lipu na ri pa atsuma o uvadi. ⁴¹ Urana u ta nu ulobonu wa yi, woto u ta nu ulobonu u ro. Italyo'o waru a ta nu ulobonu u ro koko'o.

⁴² Ne da waa dana na a kambato akwakwa wuma. Lipu tsu na tsu kuwa reve u shama, a ta dana ko'o na a 'yasan le, adama a na a mantsa mo ndolo aa kuwa waru shi ko ke'en. ⁴³ Na a cido lipu tsu, a ri ulobonu shi waru a ri nu ucira shi. Na a 'yasan le, a ta dana ulobonu nu ucira. ⁴⁴ Gogo tsu te eneshe lipu va ndana, amma na a 'yasan le, o to o'wo lipu na Ruhu va Akiza aa ca wuma.

Amayun lipu va ndana da, waru amayun a da lipu ro ta lo na Ruhu va Akiza aa casu wuma. ⁴⁵ Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma vu ufaru Adamu ushi ta wuma." Ayi vuma vu ukosu, za na ayi da Zamawawa, wo o'wo ta ruhu na tsu ca wuma. ⁴⁶ Ili i na i fara tawai ayi da lipu va ndana, avu lipu ruhu tawa na acapa. ⁴⁷ Asula e kene ta mabula avu u yuwan Adamu vuma vu ufaru. Vuma ve ire gba zuva da wu utai. ⁴⁸ Vadilima suru ta na lipu cu'un va Adamu. Waru za na ri zuva suru u ta na lipu cu'un vuma na cipai diga zuva. ⁴⁹ Cine tsu ri gogo tsa Adamu, vuma na a yuwain na mabula, ne da urana u ro tsu to o'woi tsu Zamawawa, vuma va zuva.

⁵⁰ Aza a va, n ciga du ta i reve lipu tsu va ndana na mpasa ta shama. Ayi nda u ta dansaa tsu aa tsura tsugono tsu Asula shi, za na

aa dana babu ukotu. ⁵¹⁻⁵² Gogo n ta damma du ili yu usokowu i na Asula o roco numu: Ozo o ro a tsu aa kuwa shi, amma ne e ivula aavana o ukosu, Asula a ta vadala tsu babu usan, cine vu reve igipatsu ye esu i ri gogogo. Ne e ivula aavana, a ta 'yasan akwakwa, waru aa dashi kuwa shi, avu suru ntsu tsu ushi lipu sa'avu. ⁵³ Adama a na lipu tsu na aa kuwa avu u shama, a ciga a 'yuwan a vadala le a kambu lipu va zuva na aa kuwa shi suru suru. ⁵⁴ Ni ili i ndolo i fara, avu lipu va ndana na aa kuwa a vadala le a tyo a lipu va zuva aza a na aa kuwa shi, avu Adanshi a Asula a shiwan: "O kototo ta ukwa, a lyuwa ta aci a yi suru suru!

⁵⁵ Te da ubata u na ukwa u lyuwai aci?

Te da waru ucira wu liya vu ukwa na tsu tafa na mabala?"

⁵⁶ Unusu u da u tsu tawaa na mabala n na ukwa u tsu tawaa. Wila waru ayi da u zuwai unusu u tsurai ucira'a. ⁵⁷ Amma tsu godyo ta Asula ana u lyawai Zagbain Yesu Zamawawa tsu u ca ntsu ulyuwu wa aci!

⁵⁸ Ama a va, aza a na n cigai, adama a na Asula a yuwain ne, yi isawan nu ucira. She i lyawa ili i ro i jingada du tsara i lyawa ure wan. I zuwa aciyadu i yuwan ulinga babu uro na yaa yuwan ulinga wu Zagbain, adama a na i reve ta ulinga u na i yuwain adama a Zagbain suru woo o'wo pere shi.

16

Ubolotosu wi ikebe adama a ama a Asula

¹ Ni i ushi ikebe adama a ama a Asula, n ciga du ta i yuwan cine n dammai aa'isa a aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Galatiya a yuwan.

² Urana wa Aladi suru i 'yuwan i ciga za suru u zuwa ikebe i ro e ili i na u tsurai. I zuwa le adama a sadaka. Ni i yuwan ne, yaa tawa nda i 'yawa ndede tsara i ushi utafa

a mantsa ma na n tawai shi. ³ I dangwa aza e Itoni o ro a tara ikebe'e a 'yawa Urishelima. Na n rawa n ta ca le mepepeline ma na woo roco adu da i dangwa nle. ⁴ Na wu ntsaa amu fo n 'yawa, tsu ta yuwan mmalu suru.

Ili i na Bulu cigai u yuwan

⁵ Na n kandarawa Makidoniya suru, n ta tawa n kalyuwa du. ⁶ U ta yuwan n danu na adu ne'en rana re, ko a tyo o ukosu u mantsa mo utanu. Awa i kamba mu atsuma a mmalu n va, ubata u na mee tyo suru. ⁷ Na Zagbain usu, n ciga n rawa de go'o shi, tsara n danu obolo na adu a mantsa na abunda a na ma tawa awu n karashi. ⁸ Amma n ta dana pa atsuma a Afisu hali urana u na aa yuwan Abuki o Urana wa Kupotonf u kara. ⁹ Adama a na kpatu'waa mu ta ure u sa'ani u ro adama o ulinga u gbain, waru ama na abunda a ta ususu, ko na wo o'woi n'yuwatan n ta lo na abunda.

¹⁰ Na Timoti rawa, i ushi yi ne ekere e re. U ta yuwusan ulinga wu Zagbain, cine amu maa yuwusan. ¹¹ She i lyawa nanza rono yi e ida wan. I zuwaa yi aba'un reve i kamba yi a mantsa ma na waa kamba ya'a va. N ta pura yi na ama a na aa tawa.

¹² Adama a za tsu Apolo, m patishi yi ta u 'yawa obolo na aza a yi a mantsa ma na aa kalyuwa du, amma u ri na ada a na waa 'yawa gogo shi. Nu u tsura mantsa u ta tawa.

Ukosu u mepepeline ma Bulu

¹³ I dana ufofu. I bana ucawu wo okolo a du ulobonu. Waru she yu uwwa wovon wan. Yi isawan nu ucira. ¹⁴ I yuwan ulinga u du suru atsuma e icigi.

¹⁵ I reve ta a na Istifana nu u'wa wa yi mabula ele da aza a na a fara o o'woi aza e Itoni atsuma a Akataya, waru a ca ta aciyele adama a aganda a ama a Asula.

M pati du ta ama a va, ¹⁶ i toni ama a nda na akapi e le aza a na a yuwusan ulinga obolo ne ele. ¹⁷ N yuwan ta mazanga a na Istifana, na Fatunatu na Akayiku a rawai. A kamba mu ta adama a na i ri pa shi. ¹⁸ A ca mu ta ugbamu wa asuvu, waru n reve ta a yuwaan du ta fo ne. Ni i ciga i 'yuwan i ca tsugbain a tyo aza a na suru a yuwain tsugbashi tsa na tsa ntsayi.

¹⁹ Aa'isa a aza e Itonif pa nda atsuma e ida ya Asiya a ta lyungusaa du icasu i le. Akila obolo na Birisika, obolo na aa'isa a na o bolotosu o u'wa u le, a ta lyungusaa du icasu i le atsuma a ala a Zagbain.

²⁰ Aza e Itoni yi Zagbain suru a ta lyungusaa du icasu i le. I casalaji ulobonu.

²¹ Amu Bulu, amu da n danai icasu i nda ne ekere a va.

²² N ta yuwusan avasa Asula a yuwaan vuma na 'yuwain Zagbain una. Lyawa Zagbain tawa gogo.

²³ Lyawa isa'ani ya Yesu Zagbain dana obolo na adu.

²⁴ N ciga ta vuma na suru ri atsuma e Yesu Kristi Zamawawa.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime me ire ma nda a tyo a aza e Itoni atsuma a Korinti ana ama o ro a ri de a yuwusan adanshi a vama adama a yi. Bulu lyungu ta kambu va yi Titu u 'yawa u yuwan adanshi na ama adama e ili i na i ri amayun. Ana Titu kambu u damma ta a na ama na abunda a usu ta Bulu, amma hali n gogo ozo o ro a 'yuwan yi ta. Atsuma e mepepelime ma nda Bulu godyoo ta aza a na a kambusa yi, reve waru u yuwan adanshi adama a aza a na a 'yuwan niyi.

Bulu cuduwa ta ama cine u shi u cigai u yuwan, ni ili i na i putsaa niyi a yuwan ne. Reve waru u yuwisan adanshi adama a aganda a amayun a tyo a Asula. U yuwan ta adanshi cine aza e Itoni aa kambulai. O ukosu u roco ta a na ayi aajiya a amayun a Zamawawa a da.

Ayi mepepelime ma nda ma ta dansaa tsu cine aza e Itoni a ana'an aa yuwan ulinga obolo, waru na cine aa kamba azagbain a amayun na munlu n na maa yuwusaan Zamawawa ulinga ana'an. U yuwan ta adanshi cine aa kamba ni ikebe ni ili ya abula a tyo atsuma o ulinga wa Asula. U roco tsu ta zagbain va amayun tsu linga ta adama ama suru a tsura ili i sa'ani. U damma ta na a yuwan ili i ro babu ucira ko icigi ya Yesu Zamawawa, ili ye pere i da, amma ili i na a yuwain nu ucira ni icigi ya Yesu, ili i nda i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o reve waru a dana nu ucira wa amayun atsuma o uvadi u nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Bulu godyoo ta Asula (1:1-11)

2. Ulinga wa aajiya adama a ama a Asula (1:12-2:17)
3. Ugolobu ni icigi ya Kristi Zamawawa (3:1-7:16)
4. Une'e adama a alambi (8:1-9:15)
5. Bulu aajiya a amayun (10:1-13:10)
6. Icasu yu ukosu (13:11-13)

Bulu casai aza e Itoni a Korinti

¹ Amu da Bulu, Timoti za tsu ta pa obolo na amu. Amu da n danaa ndu mepepelime ma nda. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta dansaa du aa'isa a aza e Itoni a Asula atsuma a lyuci va Korinti obolo na ama a Asula suru upasu wa Akataya.

² Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa roco du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

³ Tsu yuwusayin Asula ica, za na ayi da Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa! Asula ayi da Dada na ri tapu ni isa'ani waru ayi da u tsu casu adanshi suru. ⁴ U tsu ca tsu ta adanshi a mantsa ma na tsu ri atsuma a atsumalima, adama atsu fo tsu ca ama o ro adanshi. Na a ri a atsumalima tsu ta gura ca le adanshi cine Asula a ca ntsu. ⁵ Amayun a da tsu to sowuso atsumalima lon adama a Zamawawa. Waru amayun a da tsu ta tsurusu ucasu wa adanshi adama a Zamawawa. ⁶ Na tsu sowo atsumalima, uzuwu wo okolo a tsu ayi da Asula a ta ca du adanshi ni iwawi adama o ndolo. Na Asula a ca tsu adanshi, adama tsu ca du adanshi i kaba asuvu a da. Ne da yaa gura kaba asuvu na ankuri atsuma e ili i na atsu fo tsoo sowuso atsumalima. ⁷ Tsu ta no okolo ugbamu adama a na tsu reve ta ni i sowo atsumalima tsa tsu, i ta tsura ucasu wa adanshi cine tsu ushiyi.

⁸ Ama a va, tsu ciga du ta i reve ununa tsu sowo atsumalima e ida ya Asiya. A ca tsu ta atsumalima a

na a la'ai ucira u tsu, hali tsu jiyān na tsaā la'a shi. ⁹ Amayun a ḍa, tsu jiyān ṭa tsu ṭa kuwa. Agba ili i ndolo i zuwa tsu ṭa tsu zuwa ucira ubaṭa wa Ḃsulā amma o ucira wa aciyātsu shi, adama a na ayi ḍa za na tsu 'yaṣan aḱwaḱwa. ¹⁰ Ḃsulā a wawa tsu ṭa diga a mantsa ma na tsu shi a kuwa, waru tsu reve ṭa u ta lyuwa elime nā mawawa mā tsu. ¹¹ U ta wawa tsu adama a na yaa kambusa tsu a mantsa ma na yaa yuwusan avasa adama a tsu. Adama o ndolo, Ḃsulā a ṭa usu avasa a abunda a ḍu. U ta zuwaa tsu aba'un, waru ama nā abunda o to godyoo yi adama e ili i na u yuwaan ntsu.

Bulu bulai mabura ne'en

¹² Tsu ta gura damma nā tsu cuwan ili i na tsu yuwain, tsu ṭa a maṅaṅa na asuvu a tsu a ri cece. Mantsa suru tsu yuwan ṭa nden mā aḅulā, agba aṭsu tsu soko ḍu ko ili i ṭa shi. Isa'ani ya Ḃsulā i ḍa i zuwai tsu yuwain ne, urevu wu uvaḍi u nda u ḍa shi. Tsu yuwan ṭa nden mā aḅulā ubaṭa u na tsu ḍanuyi suru bele aṭsuma a muwwulai n tsu nā aḍu. ¹³ Ana tsu ḍanaa ndu, tsu yuwan ṭa adanshi mejege a tyo ya'a ḍu, agba tsu soko ikaka'a shi. Adama o ndolo a ḍa, i gura revei ili i na tsu ḍanai. ¹⁴ Gogo i gura ṭa reve ili i na tsaā dansa lo ne, agba tsu ta zuwusa okolo a na yaḅa ṭawa i reve ili i na tsaā dansa mejege, adama o urana wu Zagbain Yesu i yuwan maṅaṅa adama a tsu, reve aṭsu waru tsu yuwan maṅaṅa adama a ḍu.

¹⁵ N reve ṭa ne ulobonu, waru adama o ndolo, n shi ṭa n ciga m bura ḍu ne'en o ufaru. Ne ḍa Ḃsulā a zuwaa ḍu aba'un adama a na n ṭa ṭawa ya'a ḍu ure. ¹⁶ N shi ṭa n ciga mi isawan n ka'lyuwa ḍu ana n temei mmalu a tyo e ida ya Makidoniya nā n kambā waru. Reve i kamba mu n 'ya'wa upasu wa Yahuda. ¹⁷ I ta yuwan yeci yi ili

i na i zuwai n yuwain ili i na n foḅoi shi. N shi a yuwusan adanshi o una goon shi. N rotso ṭa ama o uvaḍi a na a tsu usu a ta yuwan ili i ro reve waru a 'yuwisan a yuwisan ili'i'?

¹⁸ Amma ni i tara ili i na Ḃsulā aa yuwusan amayun a ḍa, i te ene ili i na tsaā dansaa ḍu "Ee" ko "O'o" ḍa shi a mantsa mā ṭa. ¹⁹ Ne ḍa u ri adama a na Mawun mā Ḃsulā, Yesuḱ Zamawawa usu reve waru u 'yuwan a mantsa mā ṭa shi. U tsu usu ṭa kuci no okolo a ṭa. Ayi ḍa za na amu nā Sila nā Timoti tsu yuwaan ḍu adanshi a yi. ²⁰ Adama a na ayi ḍa za na shitoyin nzuwulai mā Ḃsulā suru. Ayi ḍa i zuwai tsaā dansa "Ami"ḱ nā tsaā casu Ḃsulā tsugbain aṭsuma a aala a Zamawawa. ²¹ I cuwan, Ḃsulā a ḍa za na aa ghamatosu tsu nā aḍu suru aṭsuma a Zamawawa. Waru Ḃsulā a ḍa a dangwa ntsu. ²² U zuwaa tsu ṭa urotsuḱ wu za vi ili adama u roco a na aṭsu aza a yi a ḍa goon. Waru u zuwa ṭa Ruhu va yi o okolo a tsu tsu uzuwa adama u rocosu tsu ili i ro i ṭa lo a ṭawa.

²³ Ana n damma ndu n 'yuwan ṭa a kambā Korinti adama n ḍana ḍu usuduwu wan. Ne epen a ḍa maa yuwusan ndede Ḃsulā. ²⁴ Tsaā yuwusan afalu a dansaa ḍu ili i na ni i ciga i 'yuwan i usu ḍa shi. Tsu reve ṭa i ṭa nu ucawu wo okolo lon waru yi isawan nu ucira ne. Tsu ciga ṭa tsu yuwan ulinga nā aḍu adama i ḍana tapu nā maṅaṅa.

2

¹ N jiyān ṭa maa 'ya'wa ya'a ḍu waru shi, adama a na mantsa ma na n shi n 'ya'wai ya'a ḍu, suru ndu u ba'ala ḍu ṭa. ² Nā maa zuwa ḍu aṭsumolaṅgu, to, zane ḍa aa buwa na waa zuwa mu maṅaṅa? She aḍu goon, aza a na n zuwai aṭsumolaṅgu. ³ Ayi ḍa i zuwai n ḍanai ne e mepepeline ma na n lyunguwa ndu de. N ciga m bura ḍu shi, adama a na uga'asusan nā aḍu aṭsumolaṅgu a ḍa waa zuwa

mu goon. Agba *adu* da ama a na wu ntsayi i zuwa mu *mazanga*. Ili i na i zuwai n cigai n *dana* a *mazanga* ayi da adama n zuwa *du mazanga*.⁴ A mantsa ma na n *danaa ndu* nu ufaru, n shi ta *udamu* waru n shi na *mazanga* o okolo a *va* shi, waru n *dana* ta na *abara* lon. N *dana* adama n zuwa *du atsumolangu* shi, amma n *dana* ta adama i reve a na n ciga *ndu* lon.

Iyuwaan za vu unusu gafura

⁵ Za ro *atsuma* a *du* zuwa mu ta *atsumolangu*, agba *amu* da a *nde'en* shi, hali na *adu* suru. Ili i na maa *dansa* ayi da u zuwa ta *aza* e Itoni *atsumolangu* kpara. (N ciga n yuwan *adanshi* a na a *karalai* adama o *ndolo'o* shi.)⁶ Na *abunda* *atsuma* a *du* i *bolo* ta *ugbozu* reve i ca yi *awuya* a na a *ntsaa* niyi. *Awuya* o *ndolo* a *rawa* ta.⁷ Amma gogo i *yuwaan* yi *gafura* reve i ca yi *adanshi* adama u *putsaa* yi na *atsumolangu* lon hali waru u *lyawa* itoni suru suru wan.⁸ N ta *patishi* *du*, i *roco* a na i *ciga* niyi.⁹ N *danaa* *du* ta adama n *lyungwa* *du*, *reve* waru me ene ko i *toni* ta *uritosu* u *va*.¹⁰ Ni i *yuwaan* vuma *nda* *gafura*, *amu* fo n ta *yuwaan* yi *gafura*. Waru na n *yuwaan* yi *gafura* (nu *unusu* u ta lo), n *yuwan* ta ne nu *ucira* wu *Zamawawa* o *una* u *du*.¹¹ N *yuwan* ta ne *adama* *Malef* ma *yuwan* tsu *ugbozu* wan, *adama* a na tsu *reve* ta *ifobi* ya yi lon.

Bulu yuwain alajiya a Taruwasa

¹² Ana n *rawai* *Taruwasa* adama n *yuwan* *alajiya* a *Alabari* a *Sa'ani*† e *Yesu* *Zamawawa*, n *cina* ta *cina* *Zagbain* *kpatu'wa* *de* *ure* *adama* o *ulinga'a*.¹³ Agba n shi ta *udamu* lon, *adama* a na me *enei* za tsu *Titu* shi. *Reve* n *damma* ama o *ubata'a*, “She mantsa mo ro,” *reve* n *karar* a *tyo* *Makidoniya*.

Ulyuwu wa aci adama a Zamawawa

¹⁴ Tsu *godyo* ta *Asula* lon! Ayi da za na *kamato* ntsu *agbashi* a yi, *reve* waru u *walaa* tsu *elime* *atsuma* a *mmalu* ma *alya* ma *aci* a *Zamawawa*. *Asula* waru u ta *kambusa* *bazasa* *urevu* wu *Zamawawa* *ubata* *biti* *ana* *maguru* ma *sa'ani*.¹⁵ Wuma u tsu *tsha* *maguru* ma na *Zamawawa* a *casu* *Asula* da, za na a *bazasa* *ubata* wa *aza* a na *Asula* a *wawusa* na *aza* a na a *kuwusa*.¹⁶ E *ekere* a *aza* a na a *kuwusa*, *maguru'u* u *rotso* ta *ushamu* wa *akwakwa*, amma e *ekere* a *aza* a na a *ri* *wuma* *maguru* ma *wuma* ma da. *Zane* da *rawai* u *yuwan* *ulinga* u *nda*?¹⁷ Tsu *ri* *tsha* ama o ro a na a *yuwusan* *alajiya* a *adanshi* a *Asula* *adama* a *tsura* *ikebe* shi. O'o, ne da shi. Amma tsu ta *kambusa* *ugbozu* na tsu *ri* ama a na *Asula* a *lyunguyi*, waru o *ucira* wu *Zamawawa* tsu ta *yuwusan* *adanshi* e *ikaka* i tsu a *makakan* ma *Asula*.

3

Akucunu a sa'avu a Asula

¹ Tsu *fara* ta *u'yasasan* wa *avangaci* *adama* a *aciyatsu* waru? Ama a ta *tawusa* na *mpepelime* n na a *danai* n na maa *yuwusan* *adanshi* e *ica* a *aciyele* ko *gba* shi a ta *zuwusa* *du* i *danaa* le *mpepelime* *adama* e le. U tu *ulobonu* tsu *danai* ni *icu'un* yi *mpepelime* n *nda*?² Amma *adu* da *mepepelime* ma tsu, waru i ta o *okolo* a tsu na *vuma* suru ee *denuna* *avu* u *reve* ili i na e *deyinuna*.³ I to *rocosu* *adu* *mepepelime* ma na *Zamawawa* *danai* da, *avu* *atsu* tsu *tawa* na *ayi*. *Ruhu* va *Asula* za na aa *casu* *wuma*, u *dana* *du* ta o *okolo* a tsu, *agba* a *avu'un* shi, ko e ili yi *idana* i na a *yuwain* na *abaci* a *atali* shi.

⁴ Tsu ta *damma* ne *adama* o *ucawu* wo *okolo* a tsu o *ucira* a *makakan* ma *Asula* *adama* a *Zamawawa*.⁵ Amma *tsha* *dansa* tsu ta *gura* *yuwan* *ulinga* u *nda* na *aciyatsu* shi. *Asula* a da a *zuwusa* tsu tsu *gura* *yuwan* ili i na *tssa*

yuwusan suru. ⁶ U zuwa tsu ta tso o'wo agbashi a akucunu a sa'avu a yi na o utusa ubata wa Ruhu va Akiza. Akucunu a nda Wila u na a danai da shi, adama a na Wila u tsu tawaa ta nu ukwa, amma Ruhu tsu ca ta wuma.

⁷ Akuci a Wila a dana le ta a atali, reve gba e ene tsugbain tsa Asula a mantsa'a. Ama a Isra'ila a gura jima a kalyuwusa urewesu wa Musa shi, adama a na u shi te ikanasa nu ucira lon, ko na wo o'woi wikanasa'a tsa jima shi. Adama o ndolo, na Wila za na ulinga wa yi ayi da u tawaa nu ukwa u shi na tsugbain ne tsundolo, ⁸ to, ulinga wa Ruhu va Asula u ta dana na tsugbain tsa na tsa la'ai za Wila. Amayun a da shi? ⁹ Nu ulinga u na u tsu kototo ama u shi na tsugbain, to, ulinga u na u tsu kambato ama mejege e ekere a Asula u ta dana na tsugbain tsa na tsa la'ai. ¹⁰ Amayun a da tsugbain tsa akuci tsa akucunu u tsu rotso tsugbain waru shi, adama a na ekan a tsugbain tsa sa'avu tsa la'a yi ta. ¹¹ Wila u shi ta na tsugbain tsa na tso kporoi. Amma tsugbain tsa akucunu a sa'avu u la'a yi ta lon, adama a na woo kporo shi, ko ke'en.

¹² Tsu ta gura yuwan adanshi babu wovon adama a na tsu ri nu uzuwu wo okolo ne tsunda. ¹³ Tsu ri tsa Musa shi. Urewesu wa yi u shi te ikanasa, reve wu pala urewesu'u adama u geshe aza a Isra'ila e ene ekan o ukporuso wan. ¹⁴ Ama'a a shi ta na aciyogbam, ili i ro waru i ta putsusa le na ee ene amayun a mantsa ma na e desu Wila nu un. Yesu Zamawawa da goon a gura tawa apalutsu a na aa putsusa le yeni. ¹⁵ Hali na ana'an, ne ee desu Wila wa Musa nu un, aapalutsu a pala ta okolo e le.

¹⁶ Agba na vumada vadafa ubata wu Zagbain (Yesu), u tsu tawa ta aapalutsu o ndolo'o. ¹⁷ Ana wo o'woi Zagbain Ruhu da, ubata u

na Ruhu vu Zagbain ri suru, u tsu zuwa ta ama o o'wo faan. ¹⁸ Adama o ndolo a da urewesu u tsu u ri ukpatu'u adama tsu roco tsugbain tsa Asulazuva. Waru na Ruhu va Asulazuva ri o ulinga atsuma a tsu, tsu ta kambusa tsa yi kuci, waru tsu ta dashi rocosu tsugbain tsa yi.

4

Uzuwa o upondo

¹ Asula, ni isa'ani ya yi, u ca tsu ta ulinga u nda tsu yuwan. Ayi da i zuwai tsu kunai shi. ² Tsu ta 'yuwusan mayan me ili i wono ni ili yu usokowu. Tsa lumusa ama shi, waru tsa vadalasa adanshi a Asula shi. Adanshi a amayun a da goon tsa yuwusan a makakan ma Asula, adama ama o ro e reve a na tsu ri na afula. ³ Na ama o ro a gura reve Alabari a Sa'ani a na tsa yuwusan alajiya shi, u roco ta a puwaan ta. ⁴ Male, ayi za wuya na a yuwusan tsugbain tsu uvadi tsa nda tsa da. Waru u rumbanato ta okolo a aza a na a cayi okolo shi, adama o ndolo aa gura ene ekan a gbain a Alabari a Sa'ani a na e ikanasa ubata u le shi. Aa gura reve ikaka i na tsa yuwusan alajiya adama a tsugbain tsa Zamawawa shi, za na rotsoi Asula foyi. ⁵ A mantsa ma na tsa garasa a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, tsa yuwusan alajiya a aciyatsu shi, amma Yesu da Zagbain. Ili i na goon tsa dansa adama a tsu, ayi da atsu agbashi a du a da adama e ili i na Yesu yuwain adama a tsu. ⁶ Asula a da za na dammai, "Lyawa ekan e ikana atsuma e irumbu!" U zuwa tsu ta tsu reve a na ekan a nda ayi da ekan a tsugbain tsa Asula a na urewesu wa Yesu Zamawawa oo rocosu.

⁷ Tsu ta nu uzuwa u nda ubata wa Asula, agba tsu rotso ta mpondo n na a ma'ai no olo'o a na a ri nu uzuwa'a. Ayi nda'a u to rocosu abajini o ucira ubata

wā Asulā a da wu utai, ubata u tsu u da shi. ⁸ A ta zuwusa tsu atsumalima lon, agba a minjira tsu shi ko ke'en. Ko a mantsa ma na tsu revei ili i na tsa yuwan shi, tsu kuda o ure shi. ⁹ O bongi tsu ta lon, agba Asulā a lyawa tsu shi. A mantsa mo ro a tsu dimba tsu ta e ida, agba o kototo tsu shi ko ke'en. ¹⁰ A mantsa ma na tsoo sowuso atsumalima tsunda, urana biti lipu tsu to rocosu ununa Yesu sowoi atsumalima ana u kuwai, adama ama a gura ene wuma wa Yesu a lipu tsu. ¹¹ Amayun, a ta gura una tsu a mantsa biti adama a na tsoo tonon Yesu, adama ama ee ene wuma wa Yesu a lipu tsu na aa kuwa. ¹² Tsu usu ta tsu yuwan mpolu nu ukwa, adama i tsura wuma.

¹³ A dana ta a Adanshi a Asulā, "N yuwan ta adanshi adama a na n cayi okolo." Tsu ta nu ucawu wo okolo cu'un ta, waru tsu ta yuwusan adanshi adama a na tsu cayi okolo. ¹⁴ Asulā a 'yasan ta Yesu Zagbain atsuma a akwakwa, waru tsu reve ta na Asulā a ta 'yasan tsu fo obolo na Yesu. Asulā a ta tara tsu obolo na adu, avu tsi isawain a makakan ma yi. ¹⁵ Ili i nda suru adama a du a da, ana ama a abunda lon aa ushi isa'ani ya Asulā, a ta zuwa ugodyusho wa abunda e yene reve Asulā a tsura tsugbain lon.

Ucawu wo okolo atsuma e Itoni

¹⁶ Ayi da i zuwai tsu kudai okolo a tsu shi. Ko na wo o'woi lipu tsu vu vadilima ri a langasa, ruhu tsu ta tsurusu ucira u sa'avu usana biti. ¹⁷ Atsumalima a na tsoo sowuso gogo nda wa'a da, waru waa jima shi. Waru u ta kambusa tsu tsu tsura tsugbain tsa na tsa la'ai atsumalima a tsu lon, waru tsugbain tso ndolo tsa ri nu ukotu shi. ¹⁸ Tsa zuwusa esu a tsu e ili i na tsee inda shi, agba e ili i na i ri usokowu. Ili i na tsee inda waa

jima shi, amma ili i na tsee inda shi ayi da waa dana babu ukotu.

5

¹ Adama a na tsu reve ta no o kototo oogodo a ndana a nda ubata u na tsu ri nden, a ta dansa, na tsu kuwa tsu kasa na lipu nda, Asulā o to foboo tsu u'wa zuva adama tsu danu pe. Ubata u na ayi na aciyayi u yuwain, ubata u na u ri babu ukotu. ² Tsu kuna ta a lipu na tsu ri na ayi gogo, tsu ta zama urana u na tsoo oto lipu sa'avu de zuva ana itana i sa'avu. ³ A mantsa mo ndolo tsa a dana atabu shi, adama a na tso otoi lipu sa'avu'u de zuva. ⁴ Na tsu ri nden na lipu nda, tsu ta ni ili i na ya gala tsu, waru tsu to sowuso atsumalima. Agba ukunu u da da u tsu zuwa tsu tsu ciga tsu kuwa tsu lyawa lipu nda shi. Amma adama a na tsu ciga ta tsu kita'wa le tsu ushi lipu na aa kuwa shi, ko ke'en. ⁵ Asulā na aciyayi ayi da u fobo ntsu adama o ndolo, waru u ca tsu ta Ruhu va Akiza, tsu uzuwa u na woo roco wuma u sa'avu u nda ili ya amayun i da.

⁶ Adama o ndolo, tsu ta no okolo ugbamu. Tsu reve ta na tsu ri wuma atsuma a lipu nda, tsu ri obolo na Zagbain shi. ⁷ Tsu ta kurusu ili i na tsu cayi okolo, agba tsoo tonon ili i na tsee inda shi. ⁸ Dada n dammai tsu ta no okolo ugbamu. Tsu la'a ta ciga tsu kasa na lipu nda adama a na a mantsa ma da da tsoo o'wo de o u'wa a makakan ma Zagbain. ⁹ Na tsu ri wuma a lipu nda, ko na tsu ri wuma shi, tsu la'a ta ciga tsu yuwan ili i na tsoo yo'onoto yi okolo upasu ni ili i na i buwai lo suru. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da urana u ro suru ntsu tsu tee isawan a makakan ma Yesu Zamawawa reve u ge'eto tsu. Za suru atsuma a tsu u ta ushi ili i na yi ntsayi adama e ili i na tsu yuwain a mantsa ma na tsu dana yuma atsuma a lipu nda, ko isa'ani i da ko iwuya.

*Ukambatosu wa ama ubatā wā
Asulā*

¹¹ Adama a na tsu revei tsu ta uwwusa wovon wu Zagbain, dāda tsu ri o mpolo adama ama a vadala a kuru yi. Asulā e reve tā cine tsu ri na amayun. Tsu ciga dū tā i dāna nu urevu wi icu'un ya ama a na tsu ri. ¹² Tsu ciga tsu 'yašan avangaci shi, amma tsu ta dansaa dū adama a aciyatsu tsarā i yuwan mazāngā adama a tsu. Dada yāa tsurā ili i na yaa damma adama a aza a na aā 'yašan avangaci adama e ili i na ama a yuwusan majiyan adama e le, agba ili yā aḅulā i dā a ri a makakan mā Asulā shi. ¹³ Nu u yuwan gashi tsu jaara tā, adama u tawaa Asulā nā tsugbain tsa dā. Agba nā tsu tā nu ugbozu u tsu, adama u kamba dū dā.

¹⁴ Ili i na tsaa yuwusan suru tsu ta yuwusan adama a na icigi yi Zamawawa u ta gitsasa tsu. Tsu ca tā okolo na Zamawawa kuwā tā adama a koyan, adama o ndolo tsu reve tā suru ntsu tsu kuwā tā fo. ¹⁵ U kuwā tā adama u wawa koyan, adama aza a na a ushiyi wuma u sa'avu adama a yi a buwa dashi yuwan nden o ure u na u yo'ono nle goon shi. Amma, a ta yuwan nden cine woo yo'ono Zamawawa, za na kuwai reve a 'yašan yi adama e le.

¹⁶ Tsu lyawa tā a yuwusan adan-shi a ama o ro tsi ili i ro a majiyan ma ama. De nu ujimu, tsu shi tā a majiyan adama e Yesu Zamawawa cine ama o uvaḍi aa yuwusan, agba gogo tsaa yuwusan ne shi. ¹⁷ Za na suru ri obolo nā Zamawawa, Asulā a kambato yi tā vuma sa'avu. Akuci e ili suru o koto tā reve waru a karā. Asulā o o'woto tā ili suru usa'avu. ¹⁸ Asulā a dā a yuwain ili nda biti. U tawato tsu tā zuzu nā ayi e ekere e ili i na Zamawawa yuwain. U zuwaa tsu tā ulinga u na tsaā ri n tsu tawusa na ama zuzu nā ayi fo. ¹⁹ Ikaka i tsu ayi

dā Asulā a tā tawusa na ama suru zuzu nā ayi e ekere a Zamawawa. Asulā aa cuwusan nu unusu u le shi. Reve waru u ca tsu ikaka ya asuvu nden a nda. ²⁰ Asulā a lyungu tsu tā tso o'wo aza o ulinga o unā wu Zamawawa, waru u ta dansaa dū i poloo ikaka i tsu at-suvu. Tsu ta yuwusan adan-shi a Zamawawa, waru tsu ta patishi dū i lyawa Asulā o rono dū zuzu nā ayi. ²¹ Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en! Agba reve Asulā a zuwa wo o'wo za vu unusu, adama o ndolo Zamawawa zuwa tsu tā tso o'wo aza a aḅulā e ekere a Asulā.

6

¹ Tsu ta yuwusan ulinga obolo nā Asulā, waru tsu ta patishi dū she i ushi isa'ani yā Asulā reve i lyawa u karā pere wan. ² Asulā a damma tā atsuma a Adan-shi a yi,

“Ana mantsa ma na n dangwai ma rawai,

mu uwwa tā avasa a dū.

O urana wi iwawi† n kamba dū tā.”[◇]

Amayun a dā Asulā a tu ufoḅu na waa kamba dū gogo. Ana'an urana wi iwawi i dā.

Atsumalima a Bulu

³ Tsu ciga ulinga wā Asulā u na tsaa yuwusan wo o'wo ili ye pere e ekere a ama shi, dāda tsu zamiyi ure u na tsaa yuwusan nden n na maa zuwa ama a riya wan. ⁴ Ili i na tsaa yuwusan suru, tsu ta yuwusan mpolo tsu roco na atsu agbashi a amayun a Asulā a dā tsu ri. Tsu ta kaḅa asuvu na ankuri nā cu'un vā atsumalima suru. ⁵ A faba tsu tā. Waru a zuwa tsu tā o u'wa wa ali. Obolo a ama a yuwan tā upan nā atsu reve a uwa a 'yašan ugbozu wa ama. Tsu linga tā hali tso o'wo utakalyuwu. Ayin o ro tsu lantsa shi, ko ke'en. Mantsa mo ro tsu lamba ilyalya. ⁶ Tsu roco tā aciyatsu na atsu agbashi a Asulā a dā adama a na tsu guzā tā aciyatsu

cece, waru tsu *tā* nu urevu u na *Asulā* aa casu. Tsu yuwan adan-shawuya shi. Tsu ta yuwusaan ama isa'ani. Tsu *tā* nu ucira u Ruhu va Akiza, waru tsu ciga *tā* ama na amayun. ⁷ Tsu ta yuwusan alajiya e ikaka ya amayun, waru *Asulā* a ta casu tsu ucira. Tsu *tā* na *ābulā* a na o o'wo ntsu ana matsun me pe'eni na *āaraga* na tsu cigai adama o uvon. ⁸ Tsu ta yuwusaan *Asulā* *aganda* na ama a ca tsu tsugbain, ko a tara tsu ili i ro shi. Tsu ta yuwusaan *Asulā* *aganda* na a cuwa tsu, ko na a ca tsu ala a vama. Ama a damma *atsū* *aza* e epen a *da*, agba tsu ta dansa amayun kuci. ⁹ Koyan *da* reve tsu *tā*, agba reve a yuwan na *atsū* gashi e reve tsu shi. Tsu *tā* nden gashi ukwā u rawa *tā* zuzu, agba *atsū* *da* nda, tsu buwa *tā* wuma. Tsu to sowuso *atsumalima* lon, agba o una tsu shi. ¹⁰ Tsu *tā* a *mazanga* kuci, ko a mantsa ma na tsu ri oo sowuso *atsumalima*. Tsu *tā* nu ulambu, agba tsu ta zuwusa ama na *abunda* o o'wo *aza* o utsuru *atsuma* o ucawu wo okolo. Tsu ri ni ili shi, agba amayun a *da* tsu *tā* ni ili biti.

¹¹ *Adū* ama *a* Korinti, tsu yuwaan *du* *tā* adanshi mejege, okolo *a* tsu *a* *tā* tapu ni icigi i *du*. ¹² Tsu lyawa icigi i *du* shi, amma *adū* *da* i lyawai icigi i tsu. ¹³ N ta yuwusaan *du* adanshi gogo cine maa yuwan na muwun n *va*. I yuwan ankuri i roco tsu cu'un vi icigi na tsu roco *ndu*.

Aa'isa a Asulā a wuma

¹⁴ She i yuwan mmalu o'olo na aza a na *a* ri *atsuma* e Itoni shi wan. Isa'ani ni iwuya a wala o'olo shi. Ekan ni irumbu a tsi isawan ubatā u *tā* shi. ¹⁵ Cine tsa *da* Kristi *Zamawawa* na *Male* oo o'wo n'utsa? Cine tsa *da* za vi Itoni a *dana* ubolu na za na ri e Itoni shi? ¹⁶ *Aa'isa a Asulā* *a* ri a muwwulai na *amali* shi. *Atsu* *da* gba *aa'isa a Asulā* a wuma. *Asulā* a damma *tā* “N *tā*

danu o'olo ne ele *avu* n zuwa u'wa u *va* ubatā u na *a* ri. N to o'wo *Asulā* e le, reve ele o o'wo ama a *va*.” [◇]

¹⁷ Adama o ndolo, *Asulazuva* a damma *tā*,
“*Utai atsuma* e le reve yi kasa *aciya* *du* ne ele.

She i ju'wan ili i na i ri ushindalu wan,
reve gba n ushi *du*.” [◇]

¹⁸ *Asulazuva* Mogono me Ili Suru ma damma *tā*,
“N to o'wo Dada *du*,
reve *adu* yo o'wo muwun n *va*.” [◇]

7

¹ N'utsa n *va*, *Asulā* a yuwaan tsu *tā* nzuwulai n nda na *abunda*. Adama o ndolo tsu sumai ili i na yaa zuwa lipu no okolo *a* tsu o o'wo ushindalu. Tsu cayi *Asulā* tsugbain *avu* tsu yuwain mpolo tsu *danai* unatā na *ayi* suru suru.

Mazanga ma Bulu

² I yuwaan tsu ure *atsuma* o okolo *a* *du*! Tsu nusaan za shi. Tsu lungusa ucawu wo okolo a za shi. Waru tsu paala nanza shi. ³ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai m bara *du* shi. N damma *du* *tā* *de* a na tsu ri a cuwusan *du* kuci, ko nye gba yaa farasa. ⁴ N soduwo *du* *tā* matsan suru suru. N *tā* *mazanga* adama *a* *du* kuci. Okolo *a* *va* a gbama *tā* adama *a* *du*. Ko na n ri a addama lon, i zuwa mu *tā* *mazanga*.

⁵ Ana tsu rawai e ida ya Maki-doniya, tsu shi na wivuwun shi. Tsu ga'an *tā* na addama ukandaruwu na *atsū*. Tsu yuwan *tā* nlangi na n'yuwatan. Tsu yuwan *tā* mpolo na wovon o okolo *a* tsu. ⁶ Amma *Asulā*, za na tsu ca aza a na *a* ri na addama mini mo utanu, u ca *tā* asuvu *a* tsu mini mo utanu ana Titu *tawai*. ⁷ Amayun, tsu yuwan *tā* *mazanga* na tse ene niyi, agba ili i na i zuwa ntsu *mazanga* na amayun *ayi* *da* cine

i gbatamo niyi okolo. U damma tsu ta cine i ri azama ye ene mu a na waru i langa ta atsuma adama e ili i na i yuwain. Waru u damma mu ta cine i cigai i kamba mu. Ana mu uwwai ne, n yuwan ta mazanga lon.

⁸ Ko na mepepeline ma va ma shi ma langato du okolo, u bala mu na ndana niyi shi. O ufaru u shi ta u bala mu, adama a na u langato ndu okolo, amma i jima a atsumolangu shi. ⁹ Agba gogo n ta mazanga. Maa yuwusan mazanga o una u na n zuwa ndu atsumolangu shi, amma adama a na atsumolangu a du a zuwa ta i vadala nden n du. Na ayi ndolo, tsa amaton du shi ko ke'en. ¹⁰ Adama a na Asula a ta yuwan ulinga na atsumolangu a tsu adama u kamba tsu tsu vadala o unusu u tsu adama tsu tsura iwawi. Tsa langa atsuma adama a atsumolangu o ndolo shi. Amma na vuma ri a atsumolangu, agba u vadala ubata wa Asula shi, u ta tsura ukwa, agba iwawi shi.

¹¹ Votoyin ugbozu e ili i na atsumolangu a nda na Asula a ciga ndu i sowo u yuwain atsuma a du. U zuwa du ta i lapula nden n du. U zuwa du ta i roco i nusan shi. U zuwa du ta upan na wovon u na yu uwwai. U zuwa du ta i ciga yee ene mu. U zuwa du ta i dana ada a ama. U zuwa du ta ye ene cine a ca za na nusain atsumalima. I roco ta a na i ri nu unusu atsuma e ili'i shi. ¹² N dana ta mepepeline mo ndolo adama ye ene, a makakan ma Asula, i kambuwa ta ugbozu lon. N dana yi adama a za na nusain, ko adama a za na a nusayin shi. ¹³ Ayi da i zuwai tsu ri no okolo ugbamu.

Ko na tsu ri no okolo ugbamu, tsu la'a ta mazanga na tse enei cu'un mazanga ma na Titu ri a yuwusan, adama a na i rocoi u ri ni ili i na yaa damaton yi shi. ¹⁴ Tsu damma yi ta ununa tsu ri a mazanga adama

a du, reve gba i roco na n yuwain mejege. Ili i na tsu damma ndu suru amayun a da, waru avu gba i roco na ili i na tsu dammai Titu adama a du amayun a da. ¹⁵ Adama o ndolo icigi ya yi a tyo ya'a du u ta dashishi ucira, nu u cuwan cine suru ndu i ri ufofu u na yaa kuru ili i na u dammai, na cine i ushi niyi na wovon na meje'en ma lipu. ¹⁶ N ta a mazanga adama a na n to soduwo du matsan suru suru.

8

Ucasu no okolo a ta

¹ N'utsa n va, tsu ciga du ta i reve cine Asula o rocoi isa'ani ya yi a tyo a a'isa a aza e Itoni e ida ya Makidoniya. ² O sowo ta atsumalima lon, waru a dana nu utsuru shi, agba mazanga me le ma ri nu ukotu shi, reve a ca hali gba nu upasu.

³ N ta damma du a ca ta cine aa gura ca hali u kara wiru. Ko za damma le a yuwan ne shi. ⁴ Agba a patishi tsu ta kuci tsu iyawa le a kamba ama a na oo tono Asula atsuma a Urishelima. ⁵ Tsu yuwan majiyan ma na aa gura ca tsu ne shi! A fara ta ne'en ca Zagbain aciyele reve a kuru na atsu. Ayi da ili i na Asula a cigai.

⁶ Titu da za na fara rito ndu cine yaa ca, dada tsu pati niyi u kamba adama u kamba du adama i koso ili i na i farai a casu. ⁷ I ta yuwusan ili biti mejege, hali nu upasu: I ta nu ucawu wo okolo lon. I tsu yuwan ta adanshi ulobonu. I ta nu urevu. I tsu ciga ta i kamba kuci. Waru i ciga tsu ta lon. Adama o ndolo tsu ciga du ta i ca langa, adama o ucasu i ca no okolo a ta.

⁸ Maa dansaa du ni i ciga i 'yuwan i ca shi, ko na wo o'woi a'isa a aza e Itoni o ro a ciga ta a yuwan ne lon. Amma ayi nda ayi da ure u ro na yoo roco icigi i du amayun a da. ⁹ I reve ta isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa. I reve ta Zamawawa za vu utsuru da u shi, reve u kamba

za vu ulambu adama a ɗu, reve aɗu yo o'wo aza o utsuru adama a na ayi wo o'woi za vu ulambu.

¹⁰ Apa a nda asala a va: Lyun nda aɗu da aza a na i shi i cigai i fara ca, waru aɗu da aza a na i fara cayi. ¹¹ Adama o ndolo i koso ulinga u na i farai. I roco i ta gura koso ulinga'a na maluwa ununa i fara niyi. ¹² Ni i ciga i ca, ili ya abunda i na yaa ca ayi da u la'ai ulobonu shi. Amma Asula a ciga ɗu ta i ca atsuma e ili i na i ri na ayi, agba atsuma e ili i na i ri na ayi shi wan.

¹³ N ciga i ca abunda a na a la'ai ucira u ɗu shi, reve i kamba a atsumalima o unu u na i buwayi wa'a. N ciga ta ili biti yo o'wo unata e ekere a za na ili i burai suru. ¹⁴ A mantsa ma nda i ta ni ili na abunda. Ili i na i ri na ayi u ta kamba aza a na a na a ri na ayi shi. Reve de, na a tawa a tsura lon, a ta kamba ɗu ni i lamba, reve ili yo o'wo unata. ¹⁵ Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na bolotoi lon, u ri ni ili i na i la'ai abunda shi. Za na waru bolotoi wa'a, u lamba ili shi." ◊

Titu na n'utsa ma yi

¹⁶ N godyo ta Asula adama a na u zuwai Titu ciga ɗu ununa n ciga ndu. ¹⁷ Titu usu ta u yuwan ili i na tsu damma niyi u yuwan. U ciga ta u 'yawa ya'a ɗu kafu tsu damma yi u 'yawa. ¹⁸ Tsu lyungu yi ta obolo na za tsu, za vi Itoni za na a'isa a aza e Itoni suru aa cuwusa adama a aganda a yi nu u yuwan alajiyi a Alabari a Sa'ani. ¹⁹ Waru, a'isa a aza e Itoni a dangwa yi ta u 'yawa obolo na atsu a mantsa ma na tsaa ca une'e wi ikebe i nda. Tsu ta yuwusan aganda a nda adama tsu ca Zagbain tsugbain, reve waru tsu roco na tsu cigai tsu kamba na amayun.

²⁰ Tsu ciga ko za reme tsu nu unusu cine tsaa guzasa une'e wa abunda i nda shi. ²¹ Amma tsu

ciga ta tsu yuwan ili i na i yo'onoi Zagbain ni ili i na ama a tarai u ta mejege.

²² Waru, tsu ta lyungusu vuma ro obolo na ama e re o ndolo. Vuma nda u tu ufoɓu kuci adama e ikambi. U roco tsu ta ne e re na abunda waru ko gogo u ciga ta u yuwan ikambishi i na i la'ai ayi nda, adama a na u soduwo ndu matsan lon. ²³ Na vuma ro ece adama a Titu, i damma za va da na aa yuwusan ulinga obolo na amu adama u kamba ɗu. A'isa a aza e Itoni a lyungu ta ama e re o ro o ndolo waru ya'a ɗu, waru a tawaa ta Zamawawa na tsugbain. ²⁴ I roco le icigi i ɗu, adama a'isa a aza e Itoni suru e reve na tsu ri mejege na tsu ri a mazanga adama a ɗu.

9

Ikebe adama a aza o ulambu

¹ Me ene ili i na yaa zuwa n danaa ɗu adama e ikebe i na i foɓo na yaa ca ama a na oo tonon Asula shi.

² N reve ta i ciga ta i kamba. N ta mazanga adama o ndolo, waru n ta dansaa ama a Makidoniya a na aɗu aza a na a ri Akataya i tu ufoɓu na yaa ca ili lon ili ya lyun. Waru okolo a maluwa ma na yaa ca u zuwa ta ozo o ro na abunda atsuma e le o foɓo adama a ca fo. ³ Amma n ta lyungusu aza a tsu ya'a ɗu adama adanshi a tsu adama a ɗu wo o'wo adanshi e pere wan. N ciga ɗu ta i dana ufoɓu adama a na n damma le ta a na i ta dana ufoɓu. ⁴ N ta uwwa wono, aɗu waru fo i ta uwwa wono, na ama o ro atsuma a aza e Itoni a Makidoniya a tawa obolo na amu, reve tsu cina koto i foɓo shi, suru ni ili i na n damma nle! ⁵ Adama o ndolo n kalyuwa ta u ta dana ulobonu n lyungu aza a tsu a nda elime a va adama e reve une'e u na i yuwain nzuwulai i tu ufoɓu. U to roco na i cigai i ca adama a na i cigai, agba adama a na n zuwa ndu i ca nu ucira da shi.

⁶ Cuwain za na suru cu'wain icu'un wa'a u ta gasa wa'a. Za na cu'wain icu'un ya abunda u ta gasa ili ya abunda. ⁷ Koyan da atsuma a du biti u fofo ili cine waa ca. She vu ca wan, na vu ciga shi. Waru she vu ca wan, na vu tara ta gashi a zuwa wu ta vu ca nu ucira. Adama a na Asula a ciga ta za na aa casu na mazanga. ⁸ Waru Asula a ta zuwaa du aba'un a na a la'ai ili i na i lambai. Ne da yaa dana ni ili biti abunda, reve i dana ni ili i na yaa ca adama o ulinga u sa'ani biti. ⁹ Adanshi a Asula a damma ta, "Za va abula tsu ca ta alambi une'e wa yi pere, waru u tsu yuwan ta ili i na i ri mejege kuci." ¹⁰

¹⁰ Asula a da za na tsu ca cimbi icu'un, reve waru u ca ilyalya. U ta dashi ili i na i ri na ayi, adama i dashi lyuwa elime atsuma e ili ya abula i na yaa yuwusan. ¹¹ U ta ca du utsuru o ure biti adama i ca pere kuci. Reve ama na abunda o godyoo Asula a mantsa ma na tsu cayi une'e u du.

¹² Ili i re i da ili i na yaa yuwusan waa yuwusan. U ta kambusa aza e Itoni ni ili i na a lambai. Waru ili i ndolo i ta zuwa ama na abunda a yuwan mazanga e ekere a Asula. ¹³ I ta dana a casu Asula tsugbain adama a na yaa casu pere. I ushi ta ikaka adama a Zamawawa, reve i yuwan tsutoni na ayi ana i cayi ama a na oo tono Asula na akapi a ama o ro pere. ¹⁴ Gogo a ta avasa adama a du, waru a ciga ta ee ene du, adama e isa'ani i na i karalai i na Asula a yuwaan ndu. ¹⁵ Lyawa tsu godyoyi Asula adama o une'e u na tsaa gura tsupa yi shi.

10

Bulu yuwusan ta ulinga wa Asula

¹ Amu, Bulu n ta patishi du na cine Yesu Zamawawa tarai aciyayi ili i ro shi na ankuri. Ama o ro

a damma n ta na wono na n ri obolo na adu amma na n ri alanga na adu n tu usuduwu. ² A mantsa ma na maa dashi tawa n kalyuwa du, n reve ta n ta dana usuduwu a tyo e ekere a ama a na aa dansa tsu ta kurusu ure wu uvadi. N ciga i zuwa mu n yuwaan du tsundolo shi. ³ Tsu ta nden atsuma o uvadi, amma tsaa yuwusan uvon ununa ama o uvadi aa yuwusan shi. ⁴ Tsu ta yuwusan uvon ni itana yu uvon i na i ri ko'lo na aza a na uvadi waa yuwusaan ulinga. Itana yu uvon i tsu a ta nu ucira diga ubata wa Asula na aa gura lungusa bata a cira ma'yuwatan. ⁵ Tsu ta lungususa mawasan na cu'un vu u'yasa^san wa avangaci suru a na a putsusaa ama nu urevu wa Asula. Tsu te remushe majiyan ma ama ma na ma ri mejege shi, reve tsu zuwa le a yuwan tsutoni na Zamawawa. ⁶ Reve ni i roco na i kuruyi Zamawawa suru suru, tsu ta dana ufofu u na tsaa ca za na suru 'yuwain a yuwan tsutoni oforo.

⁷ I ta kalyuwusa ili ne esu a na a ri atsuma a lipu du. Ni i ciga i 'yuwan i cuwan a na atsu aza a Zamawawa da ununa aza a na a dansa na afalu a na ele aza a Zamawawa da. ⁸ Amayun a da tsu ta yuwusan adanshi abunda na afalu e ekere o ucira u na Zagbain ca ntsu na tsaa kamba du, amma gba adama a na tsaa amaton du da shi. Agba maa uwwusa wono adama o ndolo shi. ⁹ Na n danaa du, n ciga du i uwa majiyan gashi n to mpolo n na maa ca du wovon da shi. ¹⁰ Ama o ro a ta dansa, "Mpepelime ma Bulu n ta nu ucira waru gashi ili ya amayun i da, agba nu u ri obolo na atsu adalimba a da. Waru adanshi a yi ili i ro i da shi." ¹¹ Lyawa le e reve nda: Tsu de obolo na adu gogo shi, dada tsaa danasa adanshi a nda a mpepelime. Amma na tsu de obolo na adu, tsu to roco tsugbain ununa tsoo rocosu atsuma a

mpepelime n tsu.

¹² Tsu kawan tara aciyatsu unata na aza a na tarai aciyele ili i ro shi. A yuwaan ta aciyele ronutsu reve o rito aciyele na ayi. Waru e te ge'etosu aciyele ni ili i na ele na aciyele a ri. Ayi nda u roco ta e reve ili shi. ¹³ Agba tsaa yuwan afalu adama e ili i na i ri alanga nu ulinga u na Asula a ca ntsu tsu yuwan shi. Tsu ta yuwan afalu adama o ulinga u na lyungu ntsu tsu yuwan goon, waru adu fo atsuma o ulinga u da da i ri. ¹⁴ Ana adu fo atsuma o ulinga a da da i ri, tsaa yuwusan afalu upasu na cine u lobonoi tsu yuwan shi. Ayi da nda gba, atsu da aza a na tsu fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani a Zamawawa.

¹⁵ Tsaa yuwusan afalu adama e ili i na ama o ro a yuwain shi, gashi atsu da tsu yuwain ili'i na aciyatsu. O unā u ndolo, tsu ta zuwusa okolo a na ucawu wo okolo a du u ta kungwa, reve waru ulinga u tsu atsuma a du u lyuwa elime lon. ¹⁶ Tsu ciga ta tsu 'yawa bata va alanga tsu ca Alabari a Sa'ani. Tsu ciga tsu yuwan afalu adama o ulinga u na ama o ro a yuwain de ubata u le shi. ¹⁷ Adanshi a Asula a damma ta, "Na vu ciga vu 'yasan avangaci, vu 'yasan adama e ili i na Asulazuva a yuwain." ♦ ¹⁸ Adama a za na tarai u ta tsura ica na aciyayi ayi da u tsu tsura ica'a shi. Agba na Asulazuva a zuwa vuma ta tsura ica, ayi da za na tsu tsura ica ya amayun.

11

Bulu na ajiya e epen

¹ N ta zuwusa okolo i ta yuwan ankuri na amu ko na shi n yuwan gashi n reve ili i shi. Ee, n ta patishi du i yuwan ankuri. ² N ta ada a du ununa Asula a ri ada a du. I rotso ta usheli u na koto u revei vali shi, za na n yuwayin nzuwulai n lolo na vali ta goon, ayi da Zamawawa na

aciyayi. ³ Agba gogo n ta uwwusa wovon u na aa pusan okolo a du adama i lyawa itoni yi Zamawawa atsuma a amayun na akiza, cine yo lulumai Hawa† o ure u vama wa yi. ⁴ Tsu damma du ta adama e Yesu, reve i tsura Ruhu va Akiza avu i usu ikaka i tsu. Agba reve i lyawa ama o ro a dansaa du ili i ro ko'o adama e Yesu. Gogo nda i tu ufo bu na yaa ushi ruhu ro ko'o reve i ushi ikaka i ro ko'o. ⁵ N reve ta aza a na ee desu aciyele "ajiya a gbagbain" a la'a mu shi. ⁶ Maa yuwan adanshi ulobonu cine ele aa yuwusan shi, agba n reve ta ili i na maa dansa. Tsu roco du ta ne a alanga e eteshe o ure biti.

⁷ N zuwa du i tsupa mu adama a Alabari a Sa'ani a na n yuwaan ndu alajiya shi. Mo o'woto ta aciyava zala reve n ca du tsugbain. Unusu u da ndolo'o? ⁸ U yuwan ta gashi n te ivusa a'isa a aza e Itoni o ro, ana n ushiyi ikebe i le adama n yuwaan du aganda. ⁹ Na n lamba ili i ro a mantsa ma na n shi obolo na adu, m pati du i kamba mu shi. Aza a tsu a na o utai Makidoniya avu a rawa de ele da a ca numu ili i na n cigai suru. Ko ke'en koto m pati du ikambi i ro shi, waru maa yuwan ne shi, ko ke'en. ¹⁰ Ko za atsuma e ida ya Akataya aa zuwa mu n lyawa adanshi a abunda adama o ndolo shi. N ta dansa ili i nda na amayun a Zamawawa na ri atsuma a va. ¹¹ Na n damma maa zuwaa du itana yu ume shi, o unā u na n ciga ndu da shi? O'o! Asula e reve ta na n ciga ndu.

¹² Waru n ta lyuwa elime ni ili i na maa yuwusan gogo, adama a na n cigai m putsa ama o ndolo nu ure wu u'yasasan wa avangaci. A ta ciga a damma ulinga u na aa 'yasan avangaci adama a yi, ili i ta i da na za tsu. ¹³ Ama a nda ajiya e epen a da. A ta yuwusan epen adama o ulinga u le, reve a vadala aciyele tsara o rotso ajiya a

amayun a Zamawawa. ¹⁴ Amma ili ya asalama i da mu shi! Ko Malef ma tsu vadalasa ta aciyayi o rot-suso malingata ma Asula me ekan. ¹⁵ Adama o ndolo wo o'wo tsu ili ya asalama shi, na agbashi a Male fo a zuwa aciyele o rotso agbashi a na aa yuwusan ulinga u na u ri mejege. Agba o ukosu a ta tsura atsumalima a na a ntsayi adama e ili i na a yuwain.

Bulu yuwain adanshi a atsumalima ayi

¹⁶ N ta dashi dansaa du: Ko za tara mu gashi n reve ili shi. Agba na ne da majiyan ma du, to, poloo numu atsuvu, ununa yoo poloo za na revei ili shi atsuvu, avu fo n yuwan afalu ne'en ke'en. ¹⁷ A mantsa ma na maa cuwusa aciyava ne tsundolo, maa yuwusan adanshi cine Zagbain aa yuwan shi, amma tsu za na revei ili shi. ¹⁸ Ama na abunda a ta yuwusan afalu adama e ili i na a yuwain atsuma o uvadi. Adama o ndolo amu fo n ta yuwusan afalu. ¹⁹ Adu aza a na i ri a majiyan i ta nu ugbozu, i ta uwwusa uyo'o o polusoo olo atsuvu! ²⁰ Hali i ta yuwusan ankuri na aza a na aa kambuwusa du agbashi e le, ko aza a na aa paalasa du, ko aza a na aa yuwusaan du epen. I ta yuwusan ankuri na aza a na a tarasa a la'a du ta, ko aza a na aa basasa du a agbaguzu. ²¹ N ta uwwusa wono ana n dammai a na tsu ri nu ucira u na tsa a yuwan ili i na aa yuwusan shi.

Na aa yuwusan afalu, amu fo n ta yuwusan, agba uyuwusan ne tsulo tsa da. ²² A ta dansa ele mmaci ma Ibrahim n da, ko? Amu fo maci va Ibrahim da. Ele aza a Isra'ila a da? Amu fo ne da. Ele muwun n tsukaya ma Ibrahim n da? Amu fo ne da. ²³ Ele agbashi a Zamawawa da? Na n damma n la'a

le ta yuwaan yi aganda mo o'wo ta gashi ulo. N la'a le ta yuwan ulinga lon. A zuwa mu ta o u'wa wa ali kuci hali u la'a cine a zuwa nle o u'wa wa ali. Wufabu u na a faba numu u la'a ta cine a faba nle. N yuwan ta zuzu nu ukwa na abunda. ²⁴ Aza a Isra'ila a faba mu ta mata'atsu na kucci.* A yuwan ta ne toto uton. ²⁵ Aza a Roma a faba mu ta na adanga. A yuwan ta ne toto uta'atsu. A vara mu ta na atali azama o una mu u ta. N shi ta a mmalu a wantsun reve wu bošo. A yuwan ta ne uta'atsu. Reve n dana o udasu a mini diga ili yu ulivu hali ulivu u ro. ²⁶ Atsuma a mmalu ma abunda, n uwa ta atsuma e meleshe adama o dolo na shiwain, obolo na aza a ngalalaji waru. N uwa ta e meleshe e ekere a ama a va, aza a Isra'ila, ne e ekere a Atakpaci. N uwa ta e meleshe e ilyuci i gbagbain, na atsuma o una, na atsuma a mala. Waru n uwa ta atsuma e meleshe e ekere a ama a na a dansa ele aza e Itoni a da, agba ne da a ri shi. ²⁷ N yuwan ta ulinga wu ucira hali n takalyuwa, waru mantsa na abunda n lantsa shi. N dana ta na ambulun akuli, waru a mantsa na abunda n lamba ta ilyalya. N sowo ta utanu kuci adama a na itana i kalama numu. ²⁸ Udashiya e ili i nda suru, wo o'wo ta gashi n tu utanuwo ni itana yu ume urana suru adama a na n ri udamu adama a a'isa a aza e Itoni suru. ²⁹ Ana ozo o ro a danai lagaga, amu fo n dana ta lagaga. Na a luluma nanza hali u yuwan unusu u tsu damaton mu ta lon.

³⁰ Na hali maa cuwa aciyava, n ta yuwan ne adama e ili i na i rocoi n ri nu ucira shi. ³¹ Asula e reve ta maa yuwusan epen shi. Ayi da Asula na Dada va Yesu Zagbain, waru a ta cuwa yi babu ukota. ³² A mantsa ma na n shi Dimaska, gwamna (ana Areti danai mogono)

* 11:24 A mantsa mo ndolo, na a faba vuma toto amunga, u tsu kuwa ta. A tsu faba yi ta mata'atsu na kucci adama u sowo atsumalima lon agba wa kuwa shi.

shi ta ciga u reme mu daɗa u zuwai a soja a kanda ruwa lyuci'i. ³³ Agba a vu n'utsa n va mu talyuwato mu atsuma a aasaka a wungu wu ukari u lyuci'i. Ne da n la'ai e ekere a gwamna'a.

12

Zagbain rocoi Bulu alavu alavu

¹ N ciga n 'yuwan n yuwan uvaɗu. Ko ili n tsurā nā ne shi, agba lyawa n 'ya san avangaci adama a alavu alavu nā wenu u na Zagbain roco numu. ² A'wan kupa nā aza a nashi na a karai, Asula a ushi ta za vi Itoni vu Zamawawa ro a tyo zuva suru suru. N reve shi ko lipu va yi da karai, ko ruhu va yi, Asula a da e revei. ³⁻⁴ N kambisa ta n yuwan adanshi, n reve ta a tara ta vuma nda a tyo o u'wa u wivuwunɗ de zuva, n gura reve ulobonu shi, ko lipu va yi kara ta zuva ko gba ruhu va yi da goon, Asula a da e revei. Wu uwwa ta ili i na aa gura cuɗuwa shi, ni ili i na Asula aa lyawa nanza damma shi. ⁵ Adama o ndolo n ta yuwan uvaɗu adama a vuma ndolo, agba maa yuwan afalu adama a aciyava shi, she adama e ili i na yoo rocosu n ri nu ucira shi goon. ⁶ Amma nā n ciga n yuwan afalu adama a aciyava, moo o'wo ulo shi, adama a na amayun a da maa dāna a dansa. Agba maa yuwan afalu adama a aciyava shi. N ciga ama a ca mu tsugbain tsa na tsa la'ai ili i na e ene numu a yuwusan ko a dansa shi.

⁷ Agba nā n ciga n 'yuwan n kufa yuwan uvaɗu a bunda adama e ili ya asalama i na Asula o roco numu. Ayi da i zuwai u ca numu mɓala n ro na moo sowuso atsumalima, cine aawanda a tsu sapa lipu. U rotso ta gashi malingata ma Male mo foɓo ta adama u ca mu atsumalima adama a putsaa mu a na maa yuwan uvaɗu. ⁸ M pati ta Zagbain toto uta'atsu u

tawa mu addama a nda. ⁹ Agba u damma mu ta, "Isa'ani i va i rawa wu ta. A mantsa ma na vu ri takalya, daɗa ucira u va u tsu dana mejege atsuma a wu." Adama o ndolo gogo n ta mazanga n yuwan afalu adama o ulambu wu ucira u va, adama ucira wu Zamawawa yuwan ulinga atsuma e ekere a va. ¹⁰ Na n ri nu ucira shi, na tsundolo aa tawaa Zamawawa ni isa'ani, n ta yuwan mazanga. Na ama e isula mu, ko n lamba ili, na tsundolo a tawaa yi ni isa'ani, n ta yuwan mazanga. Waru ko ama o bongi mu ko n sowo atsumalima, n ta yuwan mazanga na cu'un ndolo a tawaa Zamawawa ni isa'ani. U to o'wo na n ri nu ucira shi, a mantsa mo ndolo ma da moo o'wo nu ucira.

Bulu ciga ta ama a Korinti

¹¹ N ta yuwusan adanshi ana ulo, agba aɗu da i zuwa numu n yuwain ne. Aɗu da aza a na u lobonoi i damma ili i na i ri ulobonu a tyo e ekere a va. Adama a na ko na n ri ili i ro shi, aza a na a dansa ele "ajiya a gbagbain" a da a la'a mu shi. ¹² Ana n shi oɓolo nā aɗu, n shi ta na ankuri hali n yuwan linga vu ucira ni iroci ni ili ya asalama na aajiya a amayun a tsu yuwan. ¹³ Adama o ndolo i tsurā ta ili i na a'isa a aza e Itoni o ro a tsurai. Ili i ta i da goon i shi i tawai ko'o: mo o'woto aciyava itana yu ume e ekere a du shi. I yuwaan mu gafura adama o ndolo!

¹⁴ N te ifoɓi i na maa kalyuwa du wa ta'atsu. Agba ko nā n shi n tawa moo o'wo du itana shi. Aɗu da n cigai, amma ikebe i du shi. U ri ulobonu muwun n zuwusa ikebe adama a kalyuwa aza a na a matsan nle shi. Ne da shi! Mbara n da n tsu kalyuwa muwun n le. ¹⁵ Adama o ndolo n ta mazanga adama n ca ili i na n ri nā ayi suru adama a du, hali gba na aciyava. I ta jiba icigi i va adama a na n la'a ciga ndu?

¹⁶ Ozo o ro a du a usu ta mo o'wo du itana shi. Agba a buwa ta a

majjiyan n yuwan ta ugbozu, reve n yuwan epen adama n tsura maa azu du. ¹⁷ Atsuma a ama a na n lyunguwa ndu, za ro paala du ta? ¹⁸ M pati ta Titu u 'yawa ya'a du, avu n lyungu za vi Itoni ro obolo na ayi. Agba ayi u paala du shi. Waru i reve ta a na amu na ayi ili i ta i da tsu yuwain, waru tsu ta no okolo a ta.

¹⁹ I ta gura yuwan majjiyan gashi tsu ta dansa ili i nda suru adama tsu roco tsu ta mejege. Ne da u ri shi. Tsu ta yuwusan adanshi cine Zamawawa aa ciga tsu tsu yuwan adanshi a makakan ma Asula. Adu n'utsa n tsu n da, waru ili i na tsaa yuwusan suru adama tsu gbmato du da. ²⁰ N ta uwwusa wovon na n tawa n kalyuwa du, nden n du moo yo'ono mu shi, adama o ndolo, nden n va moo yo'ono du shi. N ta uwwusa wovon u na maa tawa n cina du a mawasan waru i ta tsushu'un tsi ili i na ama a ri na ayi. Waru n ta uwwusa wovon na n tawa ya'a du n cina du a yisaali nu upan, avu waru i ciga ili biti adama a aciyadu. N ta uwwusa wovon n tawa n cina du a dansa ili i vama adama a ama o ro, avu waru i dana a yuwusan idami. Na n tawa n ciga n cina du a 'yasasan avan-gaci shi, waru n ciga du i yuwusan nden iwawu shi. ²¹ Amayun, n ta uwwusa wovon na n tawa, Asula a ta kadato mu adama a du. N ta yuwan mesun adama a aza a na a yuwain de unusu agba koto a lyawa nden ma ashinda shi, na tsipere, ni ili i wono.

13

Asala a Bulu

¹ N ta tawa ya'a du wa ta'atsu. Adanshi a Asula a damma, "Esu e re ko a ta'atsu u to roco na adanshi a na a yuwusan a aci a za ro amayun a da." ◇ ² Ana n danai obolo na adu we ire, n rono ta aza a na a yuwusan unusu atsuvu. N

◇ 13:1 U.W.I. 19:15.

ta dashi dammisa gogo a na n ri alanga: Na n dashi tawa, za aa fatsa oforo shi. ³ N to roco a na amayun a da na Zamawawa aa yuwusan adanshi e ekere a va. Ana waa yuwusan ulinga e memere ma du, u ri babu ucira shi, amma u ta nu ucira. ⁴ Amayun a da u shi nu ucira shi ana o una niyi a akpata,† agba u ta wuma gogo o ucira wa Asula. Tsu ri nu ucira shi, cine Zamawawa shi nu ucira shi ana u danai a akpata. Agba i te ene na tsaa dana wuma nu ucira wa Asula, cine Zamawawa ri.

⁵ I kalyuwa aciyadu ulobonu. Ye ece aciyadu ye ene ko i to tonon ili i na i usuyi. Ni i reve na Yesu Zamawawa ri atsuma a du shi, i riyat a malyungwa. ⁶ Amma n ta zuwusa okolo a na yee ene na atsu na aciyatsu tsu riyai malyungwa'a shi. ⁷ Tsu te ipati ya Asula i yuwan iwuya wan. Tsaa yuwusan avasa ne adama tso o'woto aciyatsu ama a abula shi, amma adama tsu zuwa du i yuwan ili i na i ri mejege, ko na shi wo o'wo gashi tsu riyat. ⁸ Tsu ta yuwan ili i na yaa cacosu amayun elime. Tsaa yuwan ili i na yoo rono yi acapa shi. ⁹ To ko na tsu ri nu ucira shi, tsu ta mazanga a na i ri nu ucira. Tsu ta a avasa a na yaa kamba yoo o'wo ama a abula. ¹⁰ N ta danasa ili i nda kafu n rawa. Ne da maa bara nu usuduwu shi a mantsa ma na maa yuwusan adanshi nu ucira u na Zagbain ca numu. U ca mu ta ucira u nda, adama n kamba du, amma n lungusa du da shi.

Icasu yu ukosu

¹¹ Gogo ama a va, n to kososu mepepeline ma nda. N ta dansa: Yuwain mazanga! I lapula nden n du. I polo atsuvu e ili i na n dammai. I dana no okolo a ta na aza a du. I danu obolo atsuma a asuvu nden. Dada Asula e icigi na asuvu nden oo o'wo obolo na adu.

¹² I casalai ni icigi ya aza e Itoni.

¹³ Aza e Itoni pa nda suru a ta lyun-
gusaa du ni icasu i le.

¹⁴ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu
Yesu Zamawawa, ni icigi ya Asula,
na nden m muwwulai n Ruhu va
Akiza mo o'wo o6olo na adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Galatiya

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni atsuma a Galatiya. Galatiya ida i da, waru ilyuci i gbagbain i ta pe atsuma a yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo a a'isa aza e Itoni suru. Bulu kandaruwa ta ida'a suru, adama o ndolo u ta na n'utsa atsuma a aza e Itoni a na a ri pe. Agba ozo o ro de a damma ta a na Bulu aajiya a amayun a da shi.

Bulu danaa ta ama tsara u roco cine wo o'woi aajiya a amayun. Ana u kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, u rito le ta a na a ta tsura iwawi o ure u sa'ani adama a na a ta nu ucawu wo okolo atsuma a Kristi Zamawawa. Ure wi itoni i wila u tsu tawa ni iwawi shi. U roco le ta a ta gura toni ure wa Asula za na wu ntsayi faan, waru a cigalai.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni a Galatiya suru amayun a da fo a tyo aza e Itoni a ana'an. Suru tsu ta faan na tsoo toni Asula o ure u na wu ntsayi, o ure wu ucawu wo okolo. Wila u tsu kamba tsu ta tsu reve cine tsaa yuwan wuma, amma ucawu wo okolo a da goon woo bolo tsu na Zamawawa reve u tawa tsu ni iwawi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada anda

1. Ajiya a amayun ni ikaka ya amayun (1:1-10)
2. Asula a dangwa ta Bulu o o'wo aajiya (1:11-24)
3. Bulu isawaan ta ikaka ya yi (2:1-21)
4. Ucawu wo okolo a da goon u tsu tawa ni iwawi (3:1-4:31)
5. Za na ri na Ruhu tsu roco ta icigi (5:1-6:10)
6. Morono ma atsuvu mo ukosu (6:11-18)

Icasu

¹⁻² Amu, Bulu, n ta danasa mepepelime ma nda a tyo a a'isa a aza e Itoni atsuma e ida ya Galatiya. Amu aajiya a da. Vadilima da dangwa numu shi. Waru obolo a ama a da a dangwa numu shi. Amma Yesu Kristi Zamawawa da dangwa numu na aciyayi. U yuwan ta ne obolo na Asula Dada, za na 'yasain Yesu diga o ukwa. Ama a tsu a na a ri pa fo suru obolo na amu tsu ta lyungusaa du ni icasu i tsu.

³ Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa roco du isa'ani, reve waru a ca du asuvu nden. ⁴ Yesu Zamawawa Zagbain kuwa ta adama o unusu u tsu, cine Asula Dada tsu foboi, tsara u wawa tsu diga o uvadi wi iwuya i nda ubata u na tsu ri a nden gogo. ⁵ Ayi da i zuwai tsubgain suru tso o'woi za va Asula a tyo a mantsa suru babu ukotu. Ami.

Alabari a Sa'ani a nda goon

⁶ N yuwan ta asalama lon a na i farashi uvadalasa a lyawusa Asula. U dangwa du ta adama e isa'ani ya Yesu Kristi Zamawawa. Amma gogo adu da nda o tonishi ikaka i ro ko'o. ⁷ Amayun a da, ikaka i ro yi lo shi, she ikaka ya Alabari a Sa'ani goon, ko na wo o'woi ama o ro o ta lo na a gbandarasa du. A ciga ta a vadala a Alabari a Sa'ani e Yesu Zamawawa a tyo ili i ro ko'o. ⁸ Lyawa Asula a yuwaan za na yuwaan ndu alajiya e ili i ro ko'o ni ikaka i tsu a tyo ya'a du suru un! Asula a yuwan ne, ko na shi wo o'wo atsu a aciyatsu tsu tawa ni ikaka i ro ko'o, waru ko na shi wo o'wo malingata ma Asula ma da ma tawayi ni ikaka i ro ko'o. ⁹ N damma ta ne, waru n ta dashi dammisa: Nna za ro yuwan alajiya o ro ko'o na za na i fara ushiyi, lyawa un wa Asula u reme vuma ndolo.

¹⁰ Maa yuwusan ili adama n yo'onoto ama okolo shi. Amma n ciga ta n yo'onoto Asula okolo. I

ta majiyan n ciga tã n zuwa ama a ciga mu? Na ne da maa yuwusan, n shi o o'wo aagbashi a Kristi Zamawawa shi.

Asulã e de ta Bulu

¹¹ Ama a va, n ciga du ta i reve Alabari a Sa'ani a na n yuwaan du alajiya, ili i na ama a yuwain da shi.

¹² Ubata wa ama a da n tsura niyi shi. Ko za rito mu ayi shi. Yesu Kristi Zamawawa da roco numu uritosu u nda suru.

¹³ I reve ta cine n danai ana n danai o tonon ure wa aza a Isra'ila. N ca ta aza e Itoni atsumalima waru n yuwan ta ukadu u na mee bete'we le. ¹⁴ Aza a Isra'ila o ro u'yowun u da tsu ta, amma n la'a ta ozo o ro e le na abunda toni wila wu nkaya n va. N dana ta e meje'en n yuwan ne.

¹⁵ Agba kafu a matsan mu, Asulã a dangwa mu ta. U yuwan ta ne adama e isa'ani ya yi. ¹⁶ Reve mantsa ma tawa ana u roco numu Mawun ma yi adama n yuwan adanshi a yi ubata wa Atakpaci. A mantsa mo ndolo, m pati za ca mu asala shi. ¹⁷ N 'yawa Urishelima adama n cina de ama a na o o'woi de ajiya kafu mo o'wo aajiya shi. Ili i na n yuwain a mantsa mo ndolo ayi da, n kara ta a tyo Laraba n danu de mantsa wa'a. Reve n kara a kambã Dimaska.

¹⁸ Ana a'wan a ta'atsu a karai, reve n kara a tyo Urishelima n 'yawa m bura Bituru, avu n danu de hali rana kupa no ozo o ton. ¹⁹ Waru me ene ta fo Yakubu zawa'a vu Zagbain, agba me ene akapi a ajiya'a a mantsa mo ndolo shi. ²⁰ N kucina ta na Asulã, epen a da maa yuwusan shi.

²¹ Mantsa mo ro de, n toni ta ni ida ya Suriya ni ida ya Kilikiya.

²² A mantsa'a aza e Itoni atsuma a Yahuda koto a shi e ene mu shi.

²³ Ele a uwwa ta a yuwusan adanshi a va goon adansa: "Apa vuma na tawa ntsu na addama, waru u yuwusan ta ukadu u na wee bete'we aza e Itoni. Amma gogo u ta dansaa ama o toni ikaka'a."

²⁴ Reve a cuwa Asulã adama a va.

2

Ajiya a ushiyi Bulu

¹ Ana a yuwain a'wan kupa na aza a nashi, reve n kambisa Urishelima obolo Banaba, waru n tara ta Titu. ² N 'yawa ta de adama a na Asulã o roco numu alavu adansa mu n kara. Amu de, n yuwan ta adanshi na azagbain a aa'isa a aza e Itoni goon. N shi ta n ciga n zuwa le e reve ikaka i na maa dansaa Atakpaci. N shi ta n ciga ajiya'a a lyungwa ili i na moo ritosu. Nna a usu uritosu u va shi, uritosu u na n yuwain hali a tyo a mantsa ma nda u to o'wo ili ye pere. ³ Ana a uwwai ili i na n dammai, a usu yi ta. A zuwa a pada i'utsa i va Titu za na shi obolo na amu uryumbu shi, ko na wo o'woi ayi Takpaci* da.

⁴ Aza e itoni e epen o ro o odoru ta a uwa atsuma a tsu. A uwa ta atsuma a tsu gashi aza a matawa mo utyo adama e reve uvalu u na Yesu Kristi Zamawawa ca ntsu. A ciga ta a kambato tsu agbashi. Ama o ndolo a da a zuwa ntsu tsu yuwain adanshi a mapada mo uryumbu.† ⁵ Amma tsu tonoo ada aza e itoni e epen o ndolo shi, ko ke'en. Tsu ciga ta amayun a Alabari a Sa'ani a dana obolo na adu.

⁶ (Ozo o ro atsuma a aa'isa a aza e Itoni a nda a tara ta aciyele gashi azagbain a da, amma ayi ndolo ili i ro i da shi ya'a va. Asulã a ta tarasa ama ili i ta.) Ne da aa vadala Alabari a Sa'ani a na n yuwain shi. ⁷ E ene ta Asulã a ca mu ta ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani

* **2:3** Titu Takpaci da, waru ele ama o ndolo a tsu pada vali uryumbu shi. Aza a Isra'ila gba vali suru a ta pada yi uryumbu. Ili ya asalama i da ana wo o'woi ajiya a zuwai a pada Titu uryumbu shi.

a tyo ubat̄a wa Atakpaci, cine u cayi Bituru ulinga wa alajiya a tyo ubat̄a wa aza a Isra'ila. ⁸ Asul̄a a ca t̄a Bituru ucira u na waa yuwan ulinga wa aajiya at̄sum̄a a ama a Isra'ila. Ne d̄a fo u ca numu ucira u na maa yuwan ulinga wa aajiya a tyo ubat̄a wa Atakpaci.

⁹ Ana Yakubu n̄a Bituru n̄a Yahaya† (aza a na ama suru e revei azagbain a d̄a) e revei Asul̄a a ca mu t̄a une'e u gbain u nda, reve a ushi mu n̄a Banaba alingi at̄sum̄a a aza a na aa yuwusan ulinga oḅolo. A dashi tsu t̄a asuvu ugbamu tsara tsu lyuwa elime a yuwusaan Atakpaci alajiya, waru a mant̄sa m̄a t̄a a ta lyuwa elime nu ulinga u le at̄sum̄a a aza a Isra'ila.† ¹⁰ Ili i t̄a i na a pati ntsu tsu yuwan, ayi d̄a tsu cuwan na alambi, waru n d̄ana t̄a no okolo a na maa yuwan ne!

Bulu bara t̄a Bituru

¹¹ Urana u ro, ana Bituru t̄awai at̄sum̄a a Antakiya, u yuwusan t̄a ili i babu ulobonu lon, reve am̄u adama o ndolo m̄ bara yi a mak̄akan̄ m̄a aza e Itoni. ¹² Apa ili i na i farai: Ana u fara rawai, u lyuwusa t̄a oḅolo na Atakpaci aza e Itoni. Avu Yakubu lyungu aza e Itoni o ro aza a Isra'ila a tyo Antakiya. Ana ama a nda a rawai, Bituru dashi lyuwisa na Atakpaci waru shi, adama a na u d̄ana t̄a a uwwusa wovon wi ili i na ama a nda aa damma adama a yi. ¹³ Reve akapi a aza e Itoni a Isra'ila fo o toni yi n̄a mayan me ikpa'a ne, hali fo n̄a Banaba toni le t̄a n̄a mayan me ili i babu i mejeje i nda.

¹⁴ Ana me enei oo tono mejeje ma amayun a Alabari a Sa'ani shi, reve n yuwan adanshi n̄a Bituru a mak̄akan̄ me le suru. Avu n damma, “Bituru, avu za va Isra'ila d̄a, amma vu ta yuwusan ili gashi Takpaci, agba vadamma avu za va Isra'ila d̄a shi. N̄a ne d̄a, nye i

zuwai vu cigai vu zuwa Atakpaci a nda o toni ili i na aza a Isra'ila a yuwusan?

¹⁵ “Amu n̄a avu umatsun wa aza a Isra'ila a d̄a, waru at̄su omocin a d̄a shi e ekere a Asul̄a cine Atakpaci a ri. ¹⁶ Amma suru n̄a ne, tsu reve t̄a a na tso o'woi aza a abula† n̄a Asul̄a nu ucawu wo okolo at̄sum̄a a Zamawawa, agba adama a na tsu yuwain ili i na Wila'a u damma ntsu tsu yuwan d̄a shi, adama a na za lo na a kamb̄a za va abula n̄a Asul̄a nu utonishi u Wila shi. Adama o ndolo tsu ca t̄a Yesu Zamawawa okolo, tsara Asul̄a a ushi tsu adama o ucawu wo okolo a tsu e ekere a Zamawawa.

¹⁷ “Aza a Isra'ila o ro a tara tsu t̄a aza o unusu adama a na tsu ca t̄a okolo Kristi Zamawawa t̄a kambuwa tsu aza a abula n̄a Asul̄a adama o ndolo a d̄a tsu toniyi Wila wa aza a Isra'ila suru shi. Ayi ndolo u ta dansa Zamawawa zuwa tsu t̄a tsu yuwan unusu? O'o, ne d̄a shi! ¹⁸ Amma n̄a n kamb̄a n toniso Wila'a waru, to, n ta yuwaan Asul̄a unusu wa amayun. ¹⁹ Ana n toniyi Wila'a, u polo mu t̄a, reve u putsaa mu a yuwan wuma u na Asul̄a a cigai. Gogo nda gba Wila'a u buwa nu ucira a aci a va shi, adama n yuwan wuma u na Asul̄a a cigai. ²⁰ A vara mu t̄a a akpata† oḅolo n̄a Kristi Zamawawa. Amu na aciyava a d̄a maa yuwusan wuma shi, amma Kristi Zamawawa na ri nden pe at̄sum̄a a va. Pe at̄sum̄a a lipu va at̄sum̄a o uvadi u nda n ca t̄a okolo ubat̄a u Mawun m̄a Asul̄a. U ciga mu t̄a waru ayi na aciyayi a d̄a u dangwai u kuwa tsara amu n d̄ana wuma. ²¹ Amu mu pe at̄sum̄a a ama a na a 'yuwain isa'ani ya Asul̄a shi. Nn̄a Asul̄a a ushi tsu nu ure u Wila, to, Kristi Zamawawa kuwa t̄a pere.”

3

I ca okolo

† 2:9 At̄sum̄a o uguzu u nda Bulu yuwan t̄a ulinga n̄a Tsu'arama u d̄e aala a Bituru: “Kefa.”

¹ Aḍu, olo aza a Galatiya! Zane ḍa pusan ndu ana? N roco ḍu ta mejege ili i na i zuwai Yesu Kristi Zamawawa kuwai a akpata.† ² N ta yuwan ḍu yeci i ta: I ushi ta Ruhu va Akiza adama a na i toniyi Wila? O'o, ne ḍa shi! Ruhu va Akiza tawa ḍu ta adama a na i usuyi ikaka i na yu uwwai e Yesu Zamawawa. ³ Aḍu i ri na aci shi? I fara ta a yuwusan wuma atsuma a Kristi Zamawawa atsuma a Ruhu va Akiza, amma gogo i ciga ta i lyuwa elime nu ucira u ḍu. ⁴ I sowo ta atsumalima lon adama a Alabari a Sa'ani. N ciga atsumalima a nda a kara pere shi. ⁵ Ana Asula a ca ndu Ruhu va Akiza va yi waru ana u yuwain linga va asalama atsuma a ḍu, u yuwan ta ne adama a na i toniyi Wila wa Musa? Ne ḍa shi! U yuwan ta ili i nda adama a na i ushiyi ikaka ya Yesu Kristi Zamawawa na yu uwwai.

⁶ Apa ili i na Adanshi a Asula a dammai: "Ibrahim ca ta Asula okolo a yi, awu Asula a tara yi abula e ekere a yi." ⁷ Ayi nda u roco ta muwun ma Ibrahim ele ḍa aza a na suru a cayi okolo ubata wa Asula. ⁸ De nu ujimu Adanshi a Asula a damma ta a na Asula a ta ushi Atakpaci adama o ucawu wo okolo e le. Asula a yuwaan ta Ibrahim nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda ḍe nu ujimu ana u dammai, "Uvadi maḅula u ta tsura aba'un adama a wu." ⁹ Ayi nda u to rocosu za na suru ri nu ucawu wo okolo, u ta na akunda atsuma a aba'un a na a cayi Ibrahim adama o ucawu wo okolo a yi.

¹⁰ Za na suru ri a majiyan utonishi u Wila u ḍa waa zuwa yi wo o'wo mejege na Asula, u ta ushi unā wa Asula. Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Za na suru aa yuwusan tsutoni na Wila suru u na u ri pe atsuma a Aatagada a Wila shi, u ta ushi unā wa Asula."

◇ ¹¹ U ta babu usan vu reve za lo, na itoni i Wila yaa zuwa yi za va abula e ekere a Asula shi, adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a ta ca za na ri nu ucawu wo okolo wuma." ¹² Ili i 6olo utonishi u Wila nu ucawu wo okolo shi, adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na cayi okolo a Wila u ta yuwan wuma cine Wila'a u dammai." ◇

¹³ Amma Yesu Kristi† Zamawawa wawa tsu ta diga o unā u na Wila u yuwain. Ana a vara niyi a akpata u ushi ta unā u na u shi a tawa ya'a tsu. Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a yuwaan ta za na a varai a akpata biti unā." ◇ ¹⁴ Adama a na Yesu Kristi Zamawawa yuwain ne, ḍaḍa Asula a zuwayi Atakpaci aba'un cine u yuwayin Ibrahim nzuwulai, ne ḍa fo atsu aza e Itoni tsu ushiyi Ruhu va Akiza a na Asula a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo.

Adama a Wila

¹⁵ Ama a va, apa iroci cine tsa a yuwusan wuma: Nna ama e re a yuwan akucunu o ure u sa'ani, she za ro kuda ko u vadala adanshi o ndolo wan. Ne ḍa u ri na nzuwulai ma Asula n nda. ¹⁶ Asula a yuwaan ta Ibrahim nzuwulai n nda na mawun ma tsukaya ma yi. ◇ U yuwaan muwun n tsukaya n ro ma abunda nzuwulai'i shi, amma a tyo a za ta, ayi gba za ta ndolo ayi ḍa Kristi Zamawawa. ¹⁷ Apa ili i na maa dansa: Asula e isawaton ta adanshi na Ibrahim waru u yuwan ta akucunu† a na waa guza yi. A'wan ukpakunashi na mata'atsu (430) na acapa, ḍaḍa u cayi Wila'a. Wila u ndolo waa gura vadala nzuwulai'i shi. Nu u shi u yuwan ne, u shi ta lungusa nzuwulai n na Asula a yuwayin Ibrahim. ¹⁸ Nna Wila'a waa gura ca tsu aba'un a na Asula a yuwayin Ibrahim, to,

◇ 3:8 Ufr. 12:3; Ufr. 22:18. ◇ 3:10 U.Wl. 27:26. ◇ 3:12 N.Gn. 18:5. ◇ 3:13 U.Wl. 21:23.

◇ 3:16 Ufr. 12:7; Ufr. 13:15; Ufr. 24:7.

aba'u'un u buwa adama a nzuwulai'i shi. Amma wo o'wo ne shi, adama a na *Asulā* a ca ta Ibrahim aba'un a yi pere e ekere a nzuwulai n na u yuwain.

¹⁹ Adama a nye *Asulā* a zuwai *Wilā'a*? U zuwa yi ta adama a na ama a yuwusan ta unusu. U zuwa ta lo *Wilā'a*, hali she na vuma ta na u dammai wa a ta wa'a u rawa. U zuwa ta nlingata ma yi n ca Musa *Wilā'a*, reve Musa ca ama a Isra'ila *Wilā'a*. Ne da Musa danai za na shi e memere me le. ²⁰ Za na ri e memere ma ama u tsu yuwan ta adanshi na ama a na u ri e memere me le, amma *Asulā* na aciyayi a da a yuwain nzuwulai'i ayi a nde'en.

²¹ *Asulā* a ta a tsurala na nzuwulai ma yi ana u cayi *Wilā*? Ne da shi. Nna a shi a tsura wuma u babu ukotu atsuma a *Wilā*, to, a na a kambato ta aciyele aza a abula e ekere a *Asulā* nu utonishi u *Wilā*. ²² Amma Adanshi a *Asulā* a damma tsu ta unusu wu nla ta vuma suru, waru waa gura toni *Wilā* shi. Adama o ndolo ure u ta goon u na *Asulā* aa ca za ili i na u yuwain nzuwulai ayi da na vuma ndolo ca okolo ubata wa Yesu Kristi Zamawawa.

²³ *Wilā'a* u golo buso tsu ta tsa aza a na a ri o u'wa wa ali. U zuwa tsu ta zala vu ucira va yi, hali she na mantsa ma na tsaa ca okolo ma ta wa. ²⁴ *Wilā'a* u dana ta zagbain tsu, hali she na Kristi Zamawawa ta wa. Ana Kristi Zamawawa ta wa u zuwa tsu ta aza a abula e ekere a *Asulā* ana tsu cayi okolo ya'a yi. ²⁵ Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo ya'a yi, *Wilā'a* u buwa o tsugono tsu tsu shi.

Adu muwun ma Asulā n da

²⁶ Suru ndu muwun ma *Asulā* n da adama o ucawu wo okolo a du ya Yesu Kristi Zamawawa. ²⁷ Waru ana a rumbu ndu, wo o'wo ta gashi yo oto ta Kristi Zamawawa cine i tsu oto itana i sa'avu. ²⁸ Ucawu wo okolo ya Yesu Kristi Zamawawa da

u kambato za suru atsuma a du unata: na avu za va Isra'ila da ko Meheleni,† nna avu aagbashi a da ko avu aagbashi a da shi, ko na avu vali da ko ka, za suru unata u da u ri na za va yi. ²⁹ Adama o ndolo na adu aza a Kristi Zamawawa da, gogo adu yo o'wo ta muwun n tsukaya ma Ibrahim, waru vu ta ushi agadu a na *Asulā* a yuwain nzuwulai.

4

¹ N ta cayisa du iroci i ro: mawun me ke'en ma na dada va yi kuwai wa a guza itana i na dada va yi dammai aza a yi a da shi. U ta dana gashi aagbashi a mantsa mo ndolo ko na wo o'woi ayi da za vi itana'a. ² Ama a na a kalyuwusa yi ni itana ya yi ele da a kalyuwa ili suru, hali she na mawu'un u kungwa ununa dada va yi dammai. ³ Ne da u shi na atsu. Tsu shi ta gashi muwun waru cira vu uva di u nda icu'un icu'un a shi ta o tsugono a aci a tsu.

⁴ Amma ana mantsa ma yuwain, *Asulā* a lyungu ta Mawun ma yi, reve ka matsan yi. Avu Mawun ma yi ma yuwan tsutoni na *Wilā'a*, ⁵ adama u lyawa tsu faan e ekere a *Wilā'a*, tsara atsu fo tso o'wo muwun ma *Asulā*. ⁶ Ana wo o'woi adu muwun ma *Asulā* n da, u lyungu ta Ruhu Mawun ma yi o okolo a du, reve Ruhu'u u saala, "Dada, Dada va." ⁷ Adama o ndolo gogo avu aagbashi a da shi, avu mawun ma *Asulā* ma da, waru ne da waa ca wu ili i na u yuwain nzuwulai.

Bulu roco ta aza a Galatiya icigi

⁸ Ana i shi i revei *Asulā* shi, i dana ta agbashi e ili i na i ri ili ya amali, agba ili i nda'a *Asulā* a da shi, ko ke'en. ⁹ Amma gogo i reve ta *Asulā*, waru u lobono ta n damma du na *Asulā* e reve ndu. Adama o ndolo, nye i zuwai yaa kamba a cira icu'un icu'un vu uva di u nda na ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da? Nye i zuwai i cigai i

kambisá agbashi e le waru? ¹⁰ Hali yaa yuwusan ábuki o ucuwusan vu rana ro, ná woto ro, ná mantsa mo ro, na a'wan o ro. ¹¹ Gogo n ta uwwusa wovon adama a na mantsa ma na n yuwain ulinga ná ádu wo o'wo tá pere. ¹² Ama á va, n te ipati i daná faan ni ili i nda, cine ámu n yuwain wuma faan. Adama a na mo o'wo tá gashi cine ádu Atakpaci i danai, n ta dansa n daná tá faan ná Wilá.

Ana n fara yuwaan ndu alajiya i le'e mu shi. ¹³ I cuwan n daná tá ubanakun ana n fara táwaa ndu na Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa. ¹⁴ Ko na wo o'woi ubanakun u va wo o'wo tá malyungwa e ekere á du, agba suru ná ne i 'yuwan a ca mu tsugbain shi, waru i kufá á kalyuwa mu ulobonu shi. Amma, reve i ushi mu gashi ámu malingata má Ásulá ma da. I ushi mu tá waru gashi ámu dáda Yesu Kristi Zamawawa'a na aciyayi. ¹⁵ N ta gura damma na amayun, hali gba u shi tá gashi u ta la'aa du i fodo esu á du reve i ca mu ele. Á te isa'ani i du á tyo ya'a va gogo? ¹⁶ Ámu ma'yuwatan má du ma da gogo adama a na maa dansaa du amayun?

¹⁷ Munlu me epen n nda maa yuwusan ili i nda adama á táwaa du ni isa'ani shi. A ciga tá a lyuwa aci á du ná ábunda lon adama i kuru le. Á to ukadu u na ee geshe du ná ámu adama i poloo le at-suvu ulobonu. ¹⁸ Gogo u lobono tá a na i ri e meje'en i yuwan ili i sa'ani, waru u la'a tá ulobonu na yaa yuwusan ne ana n ri obolo ná ádu shi. ¹⁹ Amma suru ná ne, ncigata n muwun n va, n tá gashi n ta uwwusa m6alá n limatan adama á du cine n yuwain nu ufaru, waru m6alá'a n ta lyuwa elime hali she na ama e ene Kristi Zamawawa pe ásuma á du. ²⁰ N ta maluwa a damma n tá de obolo ná ádu gogo, tsara n yuwan adanshi ná ádu ben.

Gogo majiyan má va mo o'wo tá wumbu a aci a addama a nda.

Muwun n re ma Ibrahim

²¹ Hali n gogo ozo o ro á du a ciga tá a daná zala Wilá. Damma numu, i reve tá ili i na Wilá'a waa dansa? ²² Adanshi á Ásulá a damma tá Ibrahim daná tá ná muwun n re. Mma mawun tá aagbashi a da a danai, mma vu za ve ire gba shi aagbashi a da shi. ²³ Reve ka na danai aagbashi a matsan cine wu ntsayi a matsan. Amma ávu ka na danai faan u matsan fo adama a na ne da Ásulá a yuwayin Ibrahim nzuwulai ili na yaa fara.

²⁴ Ili i nda suru i tá fo o ritosu ili i ro: Ámaci e re'e á tá gashi akucunu e re a na á ri e memere má Ásulá na ama á yi. Akucunu á tá ayi da Wilá u na Ásulá a cayi Musa zuva Masasan ma Sinai,† waru ama a na o toniyi akucunu a nda á tá gashi agbashi. Ka na á tsu de Hajaraf za na danai aagbashi ayi da tsa akucunu o ndolo. ²⁵ Ayi da iroci i Masasan ma Sinai ásuma a Laraba. Amma gogo lyuci va Urishelima wo o'wo tá gashi Masasan ma Sinai, adama a na lyuci'i na ama á yi á tá á nden n tsugbashi ásuma á Wilá. ²⁶ Amma Saratu, ka na aagbashi a da shi, iroci i Urishe-lima va zuva da. Waru ayi da mma tsu. ²⁷ Adanshi á Ásulá a yuwan tá adanshi adama á yi,

“Vu yuwan mazanga ávu idari yi ka!

Ávu na koto vu revei cine m6alá n limatan n ri shi,

vu teme ishípa ávu vu yuwan ike-lenu i mazanga.

Adama a na muwun mu ka na ri idari

gogo a la'a tá muwun mu ka na n ri ná vali ábunda.” ◇

²⁸ Ama á va, ádu muwun má Ásulá n da adama a nzuwulai má yi, cine Ishiyaku danai. ²⁹ A mantsa mo ndolo, Isma'ila,† mawun ma na

a matsain cine wu ntsayi a matsan, ma ca ta Ishiyaku atsumalima, za na a matsain o ure u Ruhu va Asula. Ne da fo u ri ana'an. ³⁰ Amma nye Adanshi a Asula a dammai a aci e ili i nda? U damma ta, "Vu lo aagbashi a ka'a na mawun ma yi. She mawun ma aagbashi'i u tsura ili ya agadu a ta atsuma o utsuru wa dada va yi wan. Mawun ma ka ma na ma ri faan u gada le suru." ³¹ Ama a va, atsu muwun mu ka na n ri faan da, amma aza a aagbashi a da shi.

5

Tso o'wo ta faan atsuma a Zamawawa

¹ Gogo tso o'wo ta faan, adama ta na Yesu Zamawawa zuwa tsu ta tso o'wo faan. Adama o ndolo yi isawan mishin. She i vadala i kambisa agbashi a Wila waru wan.

² Uwwai! Amu Bulu, n ta dansaa du ili i nda: Nni i lyawa le a pada du uryumbu, u to rocosu Zamawawa ili ye pere i da e ekere a du. ³ N ta dansaa du waru nu ucira za na a padai uryumbu suru u 'yuwan u ciga u toni Wila'a suru. ⁴ Waru na vu yuwan ukadu u na voo yo'onoto Asula okolo na mayan mo tsutoni na Wila, vu kasa ta aciyawu na Zamawawa, waru vu 'yuwan ta a ushi isa'ani ya Asula. ⁵ Ruhu da tsu zuwa tsu tsu reve a na Asula a ta ushi tsu tsa ama a abula adama a na tsu ca ta okolo ubata wu Zamawawa. ⁶ Na avu za vi Itoni va Yesu Zamawawa da wo o'wo ili i ro shi ko na a pada wu uryumbu ko na a pada wu shi. Ili yu ulobonu ayi da ucawu wo okolo a wu ayi da waa zuwa wu vu ciga ama.

⁷ Ununa i danai o tonishi Kristi Zamawawa u dana ta ulobonu, reve nanza tawa u vadala du diga a amayun. ⁸ Amma amayun a da vuma ndolo Asula a da shi, za na dangwa ndu. ⁹ Wolilo wa'a u tsu zuwa ta yira ya abunda i tsutsa. Ili

i na waa dansa ayi da, uritosu we epen wa'a u tsu vadala ta ama a abunda. ¹⁰ Amma n zuwa ta okolo ubata wa Asula, yaa usu uritosu wa ama e epen o ndolo shi, amma i toni ili i na n dammai. Asula a ta ca aza a na a jambarasa du atsumalima, ko na zane da u shi.

¹¹ Ama a va, nna m buwa a yuwusan alajiya, a na ama a 'yuwan a ciga a pada le uryumbu, nye i zuwai aza a Isra'ila a casu mu atsumalima? Na n shi a yuwusan alajiya a nda, o unu u na maa yuwan alajiya o ukwa wa Kristi Zamawawa, n shi a dana a nususaan le shi. ¹² N te ipati za na a damatosun du suru a pada le uryumbu goon shi, amma o fodo arawa e le!

¹³ Ama a va, Asula e de du ta adama yo o'wo faan! Amma she i lyawa mo'wo ma faan mo ndolo wo o'wo du ure u na yaa dana a maluwa ma mayan mo unusu wan. Amma, i cigalai waru i kambulai. ¹⁴ Wila'a suru ili i ta i da na ayi nda: "Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu." ¹⁵ Amma ni i lyuwa elime na ngagai na ncalai ma atsumalima, ni i yuwan ugbozu shi, i ta lungusulai suru suru.

Ruhu va Asula ni ili i na tsu cigai

¹⁶ N ta dansaa du: I lyawa Ruhu lyuwa elime a du, ne tsundolo tsa da yoo toni ili yi iwuya i na i cigai shi. ¹⁷ Ruhu'u ni ili i na i cigai n'yuwatan n da. A mantsa suru a tsu yuwusan ta nlangi vani le, adama o ndolo yaa yuwan ili i na i cigai shi. ¹⁸ Amma na Ruhu da aa lyuwusa elime a du, Wila waa dana o tsugono a aci a du shi.

¹⁹ Za suru reve ta ili i wuya i na okolo a tsu ciga: A tsu yuwan ta tsipere. A tsu yuwan ta ili i wono. A tsu yuwan ta majiyan me tsipere lon. ²⁰ A ta yuwusaan amali aganda. A ta yuwusan nkunu. A

tsu 'yuwan ta ama. Izami ya adama i da ulinga u le. A tsu dana ta a tsugamu. ²¹ A ta waru tapu nu upan lon. Majiyan ma aciyele ma da goon a tsu yuwusan. She mawasan ma na ma tsu tawa na wukasu. Waru une'esun u da a ri adama a aciyele. A tsu zuwusa ta esu e le e itana ya ama o ro. Ele waru ososowi a da. A tsu 'yawa ta ubata a abuki a na ama a tsu gura golofo aciyele shi. Reve a yuwan ili yi idaba i ro koko'o. N rono du ta de atsuvu, waru n to roniso du atsuvu: Aza a na a yuwusan ili i nda aa ushi aba'un o tsugono tsu Asula shi.

²² Amma na Ruhu va Asula o golofo du, u ta matsan muwun n nda: I ta dana a ncigalai. I ta dana a mazanga, na asuvu nden. Ruhu ta zuwa du i yuwan ankuri. I ta dana a nkambulai. I ta yuwan ili i isa'ani. O to soduwo du matsan. ²³ I yuwan nden mu ulobonu na ama. Na Ruhu o roniso du adanga i to golofo aci a du. Wila wu lo na waa damma ili i nda i ri ulobonu shi. ²⁴ Na ama aza e Yesu Kristi Zamawawa a da, a lyawa ta nusu le aca a ni icigi i mayan me iwuya. ²⁵ Adama a na Ruhu va Asula ca ntsu wuma u sa'avu, lyawa tsu yuwain ili i na Ruhu'u u damma ntsu tsu yuwan. ²⁶ She tsu 'yasan avangaci wan, ko tsu zuwulai addama wan, ko tsu danai a tsushu'un wan.

6

I kambulai

¹ Ama a va, na za ro atsuma a du yuwan ta unusu, to, adu a na i ri nu ucira atsuma a Ruhu i kambato vuma'a o ure u mejege. Amma i yuwan yi ben. Amma i yuwan ugbozu, adama adu fo i yuwan cu'un vi iwuya i ndolo wan. ² I kambulai nni i ri ni itana yu ume i na yaa tanu. Ni i yuwan ne, i ta dana a yuwusan ili i na Kristi Zamawawa ciga ndu i yuwan. ³ Na za ro a

tarasa aciyayi ili i ro i da, agba ayi ili i ro i da shi, aciyayi a da waa lumusa. ⁴ Za suru u petelyuwe wuma wa yi. Nnu u yuwan ta mejege, u ta zangana nu ulinga wa yi. Amma she u kurato ulinga wa yi na linga va ama wan. ⁵ Za suru nu u 'yuwan u ciga u tanu itana ya yi.

⁶ Za na a ushishi uritosu wa Asula, u ne'eshen ili i sa'ani i na u ri na ayi na manlu ma yi.

⁷ She yi luma aciyadu wan: She i jiyan gashi i ta gura pusan Asula ugbozu wan. Ili i na vuma cu'wain ayi da waa gasa. ⁸ Nna a cu'wan ta adama o yo'onoto icigi yi iwuya i le, icigi yi iwuya i le i ta lungusa le. Amma na a cu'wan adama o yo'onoto Ruhu okolo, a ta ushi wuma u babu ukotu ubata wa Ruhu'u. ⁹ She tsu kunai na mayan me ili i na i ri ulobonu wan, tsu ta ushi ugasa u wuma u babu ukotu u tsu a mantsa ma sa'ani nna tsu kuda o ure shi. ¹⁰ Adama o ndolo tsu yuwayin ama suru isa'ani na tsu tsura mantsa suru. U la'a ta ulobonu tsu yuwayin aza a tsu aza e Itoni i sa'ani.

Bulu koto ta ucasu wa asala

¹¹ I ta gura ene idani i gbagbain i na n yuwain ana n danai nu ukere u va.

¹² Aza a na a cigai o yo'onoto aza a Isra'ila okolo a da a yuwusan ukadu a zuwa du mapada mo uryumbu. A ta uwwusa wovon u na aza a Isra'ila a ca le atsumalimanno o toni akpata e Yesu Zamawawa goon. ¹³ Aza a na a padai de uryumbu, ele a aciyele oo tonishi Wila'a shi, amma a ciga du ta i pada uryumbu adama a 'yasan avangaci e ekere e ili i na a zuwa ndu i yuwan nu ucira. ¹⁴ Amu gba, n ciga n 'yasan avangaci a aci e ili i ro shi, she o ukwa wu Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa a akpata goon. Adama a akpata o ndolo, maa yuwusan waru wuma cine ama o uvadi a nda a yuwusan shi.

Amma a gura reve ili i na i zuwai maa yuwusan cu'un wuma'a shi.

¹⁵ Wo o'wo ili i ro shi nna a pada vuma uryumbu ko na a pada yi uryumbu shi. Amma ili i na i la'ai ulobonu ayi da vuma ushi wuma u sa'avu diga ubata wa Asula.

¹⁶ Asula a ta ca ama a na o toniyi adanshi a nda asuvu nden a yi, waru u ta zuwaa le aba'un. Ama o ndolo ele da ama a Asula a amayun.

¹⁷ Diga gogo a 'yawa, she nanza dashi damaton mu ni ili i nda waru wan. Alana a na n ri nda ne ele a lipu va o to rocosu amu za va Yesu da.

¹⁸ Ama a va, lyawa isa'ani yi Zagnain tsu Yesu Kristi Zamawawa i danga o'olo na adu suru. Ami.

Mepepelimē ma Bulu a tyo ya Aza a Afisu

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelimē ma nda a tyo a aza e Itoni a na a ri atsumā a Afisu a mantsa ma na u danai atsumā o u'wa wa ali. Bulu danu ta atsumā a Afisu a'wan a ta'atsu o ritosu ama adama e Yesu Zamawawa. Ayi amali Atima u dana ta na abajini a aa'isa atsumā a lyuci'i. Aza o ulinga a yuwan ta abajini e eden adama a na a dana ta a winasa amali. Alajiya a Bulu a zuwa ta ama a lyawa at-sulu a amali'i. Adama o ndolo a da atsumā a langai aza o ulinga'a lon a aci a Bulu.

Ana a tarai mantsa wa'a daɗa Bulu danai aatagada a nda. Atsumā a aatagada a nda u damma ta aza e Itoni atsumā a Afisu ili ya asalama ya abunda a na a tsurai adama a na a ri obolo na Zamawawa. Ili yu uvadi i nda i da shi, amma ili ya zuwa i da i na i la'ai ili yu uvadi. U damma le ta a na aza e Itoni suru ili i ta i da atsumā e Itoni ya Yesu Zamawawa, babu adama e elentsu koko'o. Waru u rito ta ali na amaci cine aa yuwan nden atsumā e Itoni. Waru u rito ta muwun cine a yuwan tsutoni na mbara n le, waru fo u rito ta azagbain aza a na a ri na agbashi, waru u rito ta agbashi.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni atsumā a Afisu ne da fo u ri ubata aza e Itoni ana'an. Tsu ta ni ili i sa'ani de zuwa adama a na tsu ri na Yesu Zamawawa. Ne da fo, u ri ulobonu tsu yuwain wuma cine aatagada a nda o ritoi tsu yuwain wuma.

Ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)

2. Zamawawa tawaa ta na aba'un a akiza (1:3-3:21)

3. Wuma u sa'avu obolo na Zamawawa (4:1-6:20)
4. Icasu yu ukosu (6:21-24)

Icasu diga ya Bulu

¹ Amu Bulu, amu da maa danasa mepepelimē ma nda. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da, adama a na Asula a dangwa mu ta mo o'wo ne.

N ta danasaa ama a akiza a na a ri pe atsumā a Afisu, aza a na aa yuwusan itoni ya Yesu Zamawawa na amayun.

² Lyawa Asula za na ayi da Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa u roco du isa'ani waru u ca du asuvu nden.

Aba'un adama e Yesu Zamawawa

³ Tsu yuwaan ta Asula na Dada vu Zagbain Yesu Zamawawa ica. Ayi da u zuwaa ntsu aba'un ana u ca ntsu ili i sa'ani suru za na utai diga zuwa tsara u kamba wuma u tsu atsumā a ruhu. U yuwan ta ne ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁴ Ko kafu Asula a yuwan uvadi, u dangwa tsu ta tso o'woi ama a yi a na u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. U yuwan ta ne adama tso o'woi na akiza a makakan ma yi, waru babu ili yi idaba i na yaa dana a makakan ma yi a na waa tawaa tsu na addama. ⁵ Adama a na Asula a te icigi i tsu, u yuwan ta ne, adama u kambato tsu muwun ma yi o ure wi ili i na Yesu Zamawawa yuwain. Asula a yuwan ta ne nu ujimu, adama a na ili'i i zuwa yi ta wu uwwa uyo'o, waru u ciga ta u yuwan ne. ⁶ Adama o ndolo tsu cuwa yi ta adama a abajini e ili i isa'ani i na u yuwaan ntsu. U ca tsu ta isa'ani i ndolo pere, atsumā a Zamawawa, za na u cigai. ⁷ Atsumā e Yesu Zamawawa tso o'wo ta faan adama a mpasa mu ukwa ma yi, ayi da ili i na i zuwai tsu tsurai gafura vu nusu tsu. O ure u nda u da Asula o roco ntsu abajini e isa'ani ya yi abunda lon.

⁸ Adama a na *Asulā* a *tā* nu ugbozu, waru u reve *tā* ili suru suru, ⁹ u yuwan *tā* ili i na u cigai u yuwan. U roco tsu *tā* ili i na i *dañai* usokowu i na u fo⁶oi u yuwan e ekere e Yesu Zamawawa. ¹⁰ Na mantsa'a ma yuwan a na woo shiton ifo⁶bi *yā* yi, reve u ⁶olo ili suru i na i ri zuva nu uvadi na mogono *mā* *tā*, *ayi* da Zamawawa.

¹¹ *Asulā* a dangwa tsu *tā* tso o'wo ama *ā* yi ana u ⁶olo ntsu na Yesu Zamawawa. U yuwan *tā* ne adama a na u jiyān *tā* nu ujimu u yuwan ne, reve u zuwa ili'i i fara cine u cigai. ¹² U yuwan *tā* ne tsara *ā*tsu, aza a na *ā* ri *āzā* o ufaru *ā*tsuma o uzuwu wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa, tsu ta zuwa ama a yuwaan *Asulā* ica adama a na u ri na tsugbain. ¹³ Waru ne *da* u ri na *adu* amayun. Yu uwwa *tā* adama a Alabari a Sa'ani za na *ayi* da ikaka ya amayun, waru a wawa *du* *tā*. I usu *tā* Yesu Zamawawa reve o ⁶olo *du* na *ayi*. Adama o ndolo, *Asulā* a ca *du* *tā* Ruhu va Akiza za na u yuwayin ama *ā* yi nzuwulai. *ayi* Ruhu'u, u *tā* tsu urotsu za na tsu roco *adu* *āzā* *ā* *Asulā* a *da*. ¹⁴ Adama a na tsu ushiyi Ruhu va Akiza tsu uzuwa ne'en, tsu reve *tā* ili i ro yi lo shi, *Asulā* a ta ca tsu ili i sa'ani i na u yuwain nzuwulai. Waru tsu reve *tā* *Asulā* a ta zuwa ama *ā* yi o'wo faan. *ayi* ili i nda u ta zuwa ama a cuwa *Asulā* adama a na u *tā* na tsugbain lon.

Avasa a Bulu

¹⁵ Adama a na *Asulā* a zuwaa ntsu aba'un tsundolo, n ta yuwusan avasa *ā* tyo *yā*'*ā* yi adama *ā* *du*. A mantsa ma na nu uwwai a na i ushi *tā* Yesu Zagbain Zamawawa, waru i ciga *tā* ama *ā* *Asulā*, ¹⁶ n to godyusho *Asulā* adama *ā* *du* a mantsa suru. Mantsa ma na n yuwain avasa suru, n tsu yuwaan *du* *tā* avasa. ¹⁷ N ta yuwusan avasa *ā* tyo ya Dada tsu za na ri na *ā* *abajini* a tsugbain. *ayi* da *Asulā* e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. N ta

patishi yi wo o'woto *du* *āzā* o ugbozu reve waru u roco *du* aciyayi, adama i dashi reve yi ulobonu lon.

¹⁸ Waru n ta yuwusan avasa u zuwa *du* i *dañā* nu urevu ulobonu lon, adama i reve ili i sa'ani i na u fo⁶oi adama *ā* *du*. I to purosus i ushi ili i sa'ani i nda adama a na u *de* *ndu* yo o'wo muwun *mā* yi. Waru n ta yuwusan avasa i reve *ā* *abajini* a aba'un a nzuwulai a na u yuwain a na waa ca ama *ā* yi. ¹⁹ Waru n ta yuwusan avasa i reve ucira *wā* yi, za na la'ai ili suru, waru za na tsu kamba tsu, *ā*tsu aza a na tsu usuyi. *ayi* *da* *ā* *abajini* o ucira ²⁰ a na u yuwayin ulinga ana u zuwai Yesu Zamawawa *kā*mbisa wuma, reve waru u zuwa yi u *danu* o ootogu a tsugbain o ukere usa'ani *wā* yi *de* zuwa.† ²¹ Yesu Zamawawa ta yuwusan tsugono a aci a cira suru, aza a na *ā* ri *de* zuwa ko na wo o'woi *ā* *tā* nu ucira lon. Aala *ā* yi a la'a *tā* akapi a ala a na aa yuwusan tsugono. Gogo ili i nda amayun a *da*, waru u to o'wo amayun a mantsa ma na *mā* *tā*wa. ²² *Asulā* a ca *tā* Yesu Zamawawa tsugono a aci e ili suru suru, reve u zuwa yi aci *ā* *ā*'*isa* *ā* *āzā* e Itoni, lipu *vā* yi. ²³ *ayi* *ā*'*isa* *ā* *āzā* e Itoni *ā* tsu ushi *tā* ucira *wā* yi e ekere e Yesu Zamawawa, waru *ayi* *da* za na tsu ca wuma e ekere e ili suru ubata suru waru.

2

Gogo tsu tā nā wuma

¹ Nu ufaru, i rotso *tā* *āk*wakwā adama a na i 'yuwain a yuwan tsutoni na *Asulā* reve i yuwusan unusu. ² I tsu yuwusan *tā* nden n *du* tsa ama o uvadi. I yuwan *tā* tsutoni na Male, za na *ayi* da mogono mo otoni *ā* *limā* za na ri *de* zuwa. *ayi* da otoni *ā* *limā* a na aa yuwusan ulinga *ā*tsuma *ā* ama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na *Asulā*. ³ Suru ntsu tsu yuwan *tā* cine ele fo a yuwusain nu ufaru.

Tsu yuwan t̄a ili yi iwuya i na tsu cigai tsu yuwan biti. Tsu toni t̄a ili i na okolo a tsu a cigai tsu yuwan suru ni ili i na majiyan ma tsu ma ca ntsu tsu yuwan. Adama a na tsu yuwain iwuya wu ntsaa t̄a Asul̄a a ca tsu atsumalima, cine waa ca akapi a ama.

⁴ Amma isa'ani ya Asul̄a abajini a da, waru u ciga tsu t̄a lon. ⁵ U bōlo tsu t̄a na Yesu Zamawawa, reve u ca tsu wuma u sa'avu. U yuwan t̄a cu'un ndolo ko na u danai a mantsa mo ndolo tsu dana t̄a tsa akwakwa adama a nusu. Adama e isa'ani i da goon Asul̄a a wawa ndu. ⁶ U 'yasan tsu t̄a diga o ukwa na Yesu Zamawawa, reve u zuwa tsu zuwa tsara tsu danu obolo na Yesu Zamawawa, reve waru tsu yuwan tsugono obolo na ayi. Asul̄a a yuwan t̄a ne ana u bōlo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁷ U roco tsu t̄a isa'ani ya yi o ure u nda e ekere e Yesu Zamawawa, tsara a a'wan a na aa tawa ama ee ene abajini e isa'ani a yi waru u la'a t̄a akapi e ili suru. ⁸ Adama e isa'ani† i na Asul̄a o roco ndu da goon u wawa ndu o ure u na i usuyi Yesu Zamawawa. U wawa du adama e ili i sa'ani i na i yuwain shi. ⁹ Ayi nda une'e wa Asul̄a u da a tyo ya'a du, amma adama e ili i na i yuwain i da shi. Ayi da i zuwai nanza aa 'yasan avangaci shi. ¹⁰ Asul̄a a da a zuwa ntsu tso o'woi ili i na tsu ri. Atsuma e Yesu Zamawawa, Asul̄a a yuwan tsu t̄a tsara tsu yuwan linga sa'ani. Ure u na u fōfoi u nda nu ujimu u da adama tsu toni.

Yesu Zamawawa bōlo tsu t̄a ubata u t̄a

¹¹ Adu Atakpaci a da i shi. Adu da ama a na aza a Isra'ila a tsu de “aza a na a padai uryumbu shi.” Aza a na e de ndu “aza a na a padai uryumbu shi”, e de t̄a aciyele, “aza a na a padai uryumbu.” (Mapada mo uryumbu ili i na a tsu yuwan a lipu le da.) ¹² I cuwan a mantsa

mo ndolo, koto i shi i reve Yesu Zamawawa shi, i shi pe atsuma a ama e ida ya Isra'ila shi. Asul̄a a yuwan t̄a akucunu ne ele, amma na adu shi, reve u yuwaan le nzuwulai mi ili ya abunda agba adama a du a da shi. I shi t̄a pe atsuma o uvadi u nda agba i shi ni ili i na yaa zuwa okolo shi, waru koto i shi i reve Asul̄a shi. ¹³ De acapa, i dana t̄a alanga, amma gogo a na o bōlo ndu na Yesu Zamawawa, Asul̄a a rawato du t̄a zuzu na aciyayi o ure wu mpasa wa Yesu Zamawawa.

¹⁴ Yesu Zamawawa na aciyayi u tawaa tsu t̄a na asuvu nden. Nu ufaru tsurala tsa na tsa ri pe e memere ma aza a Isra'ila na Atakpaci u t̄a gashi ubadu. U tawa t̄a tsurala tso ndolo, reve u kambato tsu ama e ili i t̄a. ¹⁵ Wil̄a wa aza a Isra'ila a t̄a ni ili i na ama oo toni na abunda, amma Yesu Zamawawa tara le t̄a reve u zuwa le a nge'en o ure wu ukwa wa yi. U yuwan t̄a ne tsara u bōlo aza a Isra'ila na Atakpaci a tyo e ekere a yi adama o o'wo ili i sa'avu i t̄a. O ure u nda u da u tawayi na asuvu nden atsuma e le. ¹⁶ Waru ifofoi ya Yesu Zamawawa i da i kototoi tsurala tsa na tsa ri pe e memere ma ama o ndolo. Reve u kambato le o o'wo lipu t̄a, reve waru u kambato le ubata wa Asul̄a. Yesu Zamawawa yuwan t̄a ili i ndolo suru nu ukwa wa yi a akpata.† ¹⁷ U tawa t̄a atsuma o uvadi u nda, reve u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani za na aa yuwusan adanshi adama a asuvu nden. U yuwaan du t̄a Atakpaci alajiya, aza a na a danai alanga, waru a tyo ya'a tsu aza a Isra'ila, aza a na a ri zuzu. ¹⁸ Gogo suru ntsu, aza a Isra'ila na Atakpaci, a tawa ya Dada o ure u Ruhu va Akiza t̄a adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu.

¹⁹ Adama o ndolo, adu Atakpaci,† i buwa omocin ko aza a na a ri aza e ida ya alanga shi. Amma, yo o'wo t̄a ama e ida i t̄a na ama a Asul̄a. Adu ama a da a na a ri pe atsuma

o u'wa wa *Asulā*. ²⁰ I ta gashi ikunku atsuma o u'wa aza a na a yuwusaan usaa a atali. Ajiya na Amasulā a ta gashi ikyun yu usaa u ndolo, waru Yesu Zamawawa da ikyun yu ucira yu usaa'a. ²¹ Ayi da za na banai usaa u ndolo maḅulā. U zuwa yi ta u kungwa reve waru u kamba aa'isa a akiza adama a Zagbain. ²² Adama a na i tu uḅolu na Zamawawa u ɓolo du ta na aza e Itoni, tsara yo o'wo u'wa, ubata u na Asulā aa danu nu ucira u Ruhu va Akiza.

3

Ulinga wa Bulu

¹ Amu, Bulu n ta atsuma o u'wa wa ali adama o ulinga u na Yesu Zamawawa zuwa numu n yuwan, adama n kamba du, adu Atakpaci. ² I reve ta de na Asulā atsuma e isa'ani ya yi u ca mu ta ulinga u nda tsara n kamba du. ³ Asulā a zuwa mu ta n reve ifobi i na u sokoi. N danaa du ta de wa'a adama e ili i nda. ⁴ Nni i deyinuna ili i na n danai, i te reve ili i na n revei adama e ifobi i nda adama a Zamawawa. ⁵ Asulā o roco ama a na a yuwain de nden ifobi i nda shi. Amma gogo o roco yi ta e ekere a Ruhu va Akiza. O roco yi ta a tyo ubata wa ama a na u dangwai o o'wo ajiya na ama a Asulā a yi. ⁶ Ifobi ya Asulā i da nda: adu Atakpaci i ta ushi aba'un a na Asulā a cayi suru, ununa aza a Isra'ila a ushi nle. Atakpaci na aza a Isra'ila o o'wo ta ama a ta. Adu Atakpaci fo i ta ushi ili i na Asulā a yuwain ama a yi nzuwulai adama a na adu fo i tu uḅolu na Yesu Zamawawa. Ayi nda ayi da ili i na Alabari a Sa'ani a dammai.

⁷ Ayi nda ayi da Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya. Adama a na Asulā a ta ni isa'ani, u ca mu ta ulinga u na maa dana a dansaa ama Alabari a Sa'ani, waru u kamba mu ta n yuwan ulinga u nda nu ucira u na u ca numu.

⁸ Amu da za na la'ai ukalamu a tsugbain suru atsuma a ama a na a uwwusa wovon wa Asulā, amma na ne suru, Asulā a ca mu ta ulinga u nda n damma Atakpaci ili i sa'ani i na Zamawawa cayi. Ili i sa'ani i nda i la'a ta a na ama aa gura reve. ⁹ Waru Asulā, za na yuwain ili suru, ca mu ta fo ulinga u na maa damma ama suru adama e ifobi i na u sokoi diga o ufaru. ¹⁰ U yuwan ta ili i nda, tsara u roco cira icu'un icu'un de zuva, u dana ta nu ugbozu atsuma e ili i na u yuwain suru. Asulā o roco ta ili i nda e ekere e ili i na u yuwain aza e Itoni a yi. ¹¹ Asulā a dangwa ta u yuwan ili i nda, nu ujimu kafu u yuwan uvadi, amma gogo u zuwa yi ta u fara e ekere e ili i na Yesu Zagbain Zamawawa tsu yuwain. ¹² Adama a na tsu cayi okolo ya'a yi waru o ɓolo tsu ta na ayi, tsu ta gura tawa ubata wa Asulā faan waru babu wovon. ¹³ Adama e ili i nda, n te ipati i du, she asuvu a du a kuda wan adama a na moo sowuso atsumalima adama a du. Atsumalima a nda a ta tawaa du na tsugbain.

Zamawawa ciga tsu ta

¹⁴ Adama o ndolo, n ta kingyosu a makakan ma Dada tsu, reve n yuwusaan du avasa. ¹⁵ Ayi da Dada va amayun vu 'wa suru, va aza a zuva na aza a na a ri pa o uvadi. ¹⁶ Asulā a ta gura zuwaa du aba'un a abunda lon. Adama o ndolo m pati ta tsara Ruhu va yi ca du ucira, adama okolo a du a gbama. ¹⁷ Waru m pati ta tsara Zamawawa danu atsuma o okolo a du adama a na i ca ta okolo ya'a yi. N ta a avasa i dana e icigi ya Asulā na aza a du. Nni i yuwan ne, i ta dana tsu udanga u na u sapai aralu atsuma e ida, waru gashi u'wa u na a suwai e ikyun yu usaa yu ucira. ¹⁸ O ure u nda, adu na ama a na a uwwusa wovon wa Asulā suru, i te reve cine Zamawawa ciga ntsu. U ta ni icigi

lon, upasu na cine vuma aa gura reve. ¹⁹ Ko na wo o'woi za lo na aa gura reve cine Zamawawa ciga ntsu shi, m pati ta Asula i reve ili i nda, adama yoo o'wo cine yi ntsayi i dana, cine Asula a ri.

²⁰ Asula a ta nu ucira u na waa yuwan ili i na i la'ai ili i na tsu pati niyi u yuwan, hali ni ili i na tsu jiyain. Waru u yuwan le ta nu ucira u na waa yuwusan ulinga o okolo a tsu. ²¹ Tsu cuwa niyi babu ukotu waru na tsugbain tsa yi na u rocoi atsuma e ili i na waa yuwusan e ekere a aa'isa a aza e Itoni ne e ekere e Yesu Zamawawa! Ami.†

4

Lipu ta

¹ N ta atsuma o u'wa wa ali adama a na maa yuwusaan Zagbain aganda, agba n ta patishi du i yuwan nden n na mu ntsayi na desu na Asula e de ndu i yuwan. ² Atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, i tara aciyaadu ili i ro wan, reve waru i kuru ben na ama. Adama a na i cigai ama, i yuwan ankuri, waru she i yuwan upan wan, na a yuwan unusu. ³ Ruhu va Akiza o'woto du ta ili i ta, adama o ndolo i yuwan atyo a na yaa yuwan i danu obolo na asuvu nden, adama i dana ili i ta. ⁴ Suru ntsu lipu ta da tsu ri. Ruhu va Asula ta da ri lo. Waru Asula a ca tsu ta uzuwu wo okolo a ta ana u dangwa ntsu tso o'wo ama a yi. ⁵ Suru ntsu tsu ta na Zagbain ta. Suru ntsu waru tsu usu ta uritosu u ta. Suru ntsu tsu ushi ta urumbusu u ta. ⁶ Tsu ta yuwusaan Asula a ta aganda, waru ayi da Dada suru. Ayi da za tsugono tsi ili suru, waru u tu ubata suru, waru u ta atsuma a tsu suru.

⁷ Agba waru Zamawawa ca ta za suru atsuma a tsu une'e langa adama tsu yuwain ulinga wa yi. U yuwan ta ne adama a abunda e isa'ani ya yi. ⁸ Cine Adanshi a Asula a dammai,

“Ana u kumbai a tyo zuva suru suru,
u tara ta aza a na a ri o u'wa wa ali obolo na ayi,
reve u ca ama ne'e.” †

⁹ (Gogo n ciga du ta i yuwan majiyan adama e idanshi i nda, “u kara ta a tyo zuva.” ¹⁰ Nnu u kara a tyo zuva, ciga 'yuwan u ta dansa tsu, u shi ta de u tawa pa zala ubata o udaluwu o uvadi u nda. Vuma na tawai pa o uvadi u nda ayi da waru u kumbai zuva suru suru, adama u zuwa ili biti yo o'wo cine wu ntsayi.) ¹¹ Ayi da za na cayi aa'isa a aza e Itoni ne'e nda: u dangwa ta ozo o ro o o'wo ajiya, ozo o ro amasula, ozo o ro waru aza a alajiya a adanshi a Asula. Reve waru u zuwa ozo o ro a kalyuwusa aza e Itoni, reve ozo o ro waru aza o uritosu. ¹² U yuwan ta ne adama u fobo ama a Asula a na aa yuwaan yi aganda, adama aa'isa a aza e Itoni, za na ayi da lipu vu Zamawawa, u yuwan ucira. ¹³ Ne tsunda tsa da, suru ntsu tsoo o'wo obolo a ta o ure u na tsu cayi Asula okolo waru tsu revei Mawun ma yi, waru suru ntsu tsu ta kungwa ulobonu. U ta dansa, tsu to o'wo tsu Zamawawa, za na o o'woi cine wu ntsayi u dana.

¹⁴ A mantsa'a tsaa buwa tsa muwun waru shi. Aa dashi vutala tsu nda na ndede tsa wantsun tsa na mini ma mala ma tsu vutalasa nda na ndede shi. Tsoo poloo ama a na a cigai a luma tsu nu uritosu we epen atsuvu shi. ¹⁵ O una u ndolo, tsu ta yuwain adanshi a amayun, reve tsu yuwigal, adama tsu kungwai avu tso o'woi tsu Zamawawa suru suru, za na ayi da Aci a aa'isa a aza e Itoni. ¹⁶ Yesu Zamawawa bolo ta ama a yi, cine aruva o tsu bolo pasu lipu vuma suru. Nu upasu suru u yuwan ulinga wa yi, u tsu kamba ta akapi a pasu a kungwa, adama lipu'u suru u dana gbaga waru ugbamu tapu ni icigi.

† 4:8 Ica 68:18.

Wuma u sa'avu

¹⁷ Adama o ndolo, n ta dansaa du, waru n ta farasa du atsuma a ala a Zagbain, i lyawa a yuwusan nden tsa ama a na e revei Asula shi. Ununa aa yuwusan majiyan ili ye pere i da. ¹⁸ A ta atsuma e irumbu, waru e reve ili shi, adama a na a 'yuwain o polo atsumu. Adama o ndolo aa tsura wuma u na Asula aa casu shi. ¹⁹ A mantsa ma na aa yuwusan ili i wono, a buwa a uwwusa wono shi. A ca ta de aciyele a mayan me ili i na lipu cigai, waru a ta yuwusan cu'un tsipere suru, waru a lyawa mayan me ili i nda shi.

²⁰ Adu gba, a mantsa ma na i revei Zamawawa, ne da a damma ndu i yuwan nden n du shi. ²¹ N reve ta a na yu uwwai adama a yi, waru i ta atsuma a yi, adama o ndolo o roco du ta amayun a na a ri atsuma e Yesu. ²² O roco du ta i lyawa cu'un vu nden mu ufaru n na i shi aa yuwusan. A mantsa mo ndolo nden n du u shi ta a langasa adama a na i shi i cigai i yuwusan cu'un vi ili i wuya biti. ²³ Gogo gba i lyawa Asula a vadala wuma u du adama i fara majiyan ma sa'avu. ²⁴ Lyawa Asula a kambato du ama a sa'avu. U yuwan du ta yo o'wo tsa yi, adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan yo o'wo aza a afula na akiza atsuma a amayun.

²⁵ Ni i ciga i 'yuwan i lyawa epen. Za suru u damma za va yi za vi Itoni amayun, adama a na atsu tsu ta gashi pasu lipu ta koko'o. ²⁶ Na vu ri atsuma o upan, she vu yuwan unusu wan, waru vu lyawa urana u riyu wu avu atsuma o upan wan. ²⁷ She i lyawa Mekerencesu ma lyuwa aci a du wan. ²⁸ Vuma na shi vivu she u dashi yuwan wivu waru wan. U ta la'aa yi u yuwan ulinga lon adama u tsura ili i na waa ca alambi.

²⁹ She i yuwan adanshi a vama wan, amma i yuwan adanshi a sa'ani a na aa gbamato ama. Vu

damma ili i na yi ntsayi adama u kamba aza a na a uwwusa wu. ³⁰ Waru she i lungusa Ruhu va Akiza okolo wan. Adama a na Ruhu va Akiza rotso ta urotsu u na woo rocosu adu aza a yi a da. Asula a ca du ta Ruhu'u adama u roco Asula a ta lyawa du faan o urana wu ukosu. ³¹ I lyawa adanshi a vama o okolo nu upan na asuvu usuduwu e ekere a ama o ro. She i yuwan nlangi ko yi isulusa ama wan, ko i yuwan ili i ro i na i rotsoi n'yuwunlai wan, ko ke'en. ³² Ana yaa yuwan ne, u la'aa du ta i yuwunlai ili i na i lobonoi, reve i roco isa'ani a tyo ama a na a uwwusa atsumalima. I yuwaan ama atsuma a du gafura na a nusaan du, cine Asula a yuwaan ndu gafura vu nusu du adama e Yesu Zamawawa.

5*I yuwan nden atsuma e ekan*

¹ Adama o ndolo i yuwan wuma tsa Asula, adama a na adu muwun ma yi n da n na u cigai lon. ² I ciga ama kuci, cine Zamawawa ciga ntsu, hali u kuwa adama a tsu. U ca ta Asula wuma wa yi gashi kucci, reve gba wo o'wo tse ili i maguru lon e ekere a Asula.

³ She a tsura unusu u tsipere atsuma a du wan, ko cu'un vi ili i wono i ro wan, ko utsan wan. Icu'un yu nusu ndolo a ntsaa atsuma a ama a Asula shi. ⁴ Waru wu ntsaa i yuwusan adanshi o wono shi, waru she i yuwan adanshi a vanvama wan, ko i yuwan tsuzo'o na adanshi e iwuya wan. Amma i godyo Asula adama e ili i na waa yuwusaan du. ⁵ I reve ta ili i nda amayun a da za na a yuwusan ili i nda waa uwa o tsugono tsu Zamawawa na tsa Asula shi: nna vuma aa yuwusan unusu u tsipere, ko na waa yuwusan ili i wuya, ko ni ili i tsu rawa yi shi, adama a na za na ili i tsu rawa shi suru u ta yuwusaan masula aganda. ⁶ She i lyawa nanza pusaan du ana wan,

a dansaa ɗu ili i na i ri mejege shi. Asulā aa lapa ca aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi atsumalima shi, aza a na a yuwusan ili yi idaba i nda. ⁷ Adama o ndolo, she i ɓolo ekere na ama a na aa yuwusan ili yi idaba i ndolo wan.

⁸ De nu ufaru, i ɗana ta atsuma e irumbu, amma gogo i tu ubolu na Zagbain, reve i uwa atsuma e ekan. Adama o ndolo i yuwan nden tsa ama a na a ri aza e ekan. ⁹ N damma ta ili i nda adama a na ekan a tsu zuwa ta ama a yuwan ili i sa'ani, ni ili i mejege, ni ili ya amayun. ¹⁰ Adama o ndolo, i rito ili i na yoo yo'onoto Zagbain okolo waru i yuwan le. ¹¹ She i ɓolo ekere a mayan me ili i na ama a na a ri atsuma e irumbu aa yuwusan wan. Ili i ndolo ili ye pere i da. Amma, i zuwa ama e reve a na ili i ndolo ili yu uwyanu i da. ¹² Ili i wono i da a yuwan adanshi e ili i na ama a nda a yuwusan usokowu. ¹³ Amma ne ekan e ikana le, za suru te ene cine ili i ndolo i ri, ¹⁴ adama a na ekan o tsu roco ta ili suru. Ayi da i zuwai a dammai,

“Aɗu a na i ri a nlavu, i 'yon!

I 'yon diga o ukwa,

Zamawawa te ikana a aci a ɗu.”

¹⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu cine yaa yuwusan nden n ɗu. She i yuwan nden n tsulo tsa ama wan, amma i yuwan nden nu ugbozu. ¹⁶ I yuwan ulinga na mantsa ma na i tsurai suru i yuwan isa'ani, adama a na ama a ta yuwusan iwuya a mantsa ma nda. ¹⁷ Amma she yo o'wo olo wan, amma i rito mayan me ili ma na Zagbain ciga ndu i yuwan. ¹⁸ She yoo o'wo ososowi wan, adama a na ayi ndolo u ta lungusa ɗu. Amma i lyawa Ruhu va Akiza† shiton ɗu nu ucira wa yi. ¹⁹ I cana icu'un yi ishipe ya Asulā suru tsara i dashilai asuvu ugbamu. I cana ishipe adama i cuwa Zagbain no okolo a ɗu suru.

²⁰ I godyoo Asulā Dada tsu kuci adama e ili suru adama a Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Amaci na ali

²¹ I yuwan ntoniloi, adama a na i ta casu Zamawawa tsugbain.

²² Aɗu amaci, i yuwan tsutoni na ali a ɗu cine yaa yuwusaan Zagbain tsutoni, ²³ adama a na vali da aci a ka, cine Zamawawa ri Aci a aa'isa a aza e Itoni, lipu va yi. Waru ayi da za na tsu wawa yi. ²⁴ Adama o ndolo, ka suru yuwan tsutoni na vali va yi atsuma e ili suru, cine a aa'isa'a a tsu yuwan tsutoni na Zamawawa.

²⁵ Aɗu ali, za suru atsuma a ɗu u 'yuwan u ciga u ciga ka va yi, cine Zamawawa cigai aa'isa'a, avu u kuwa adama a yi ²⁶ adama u kambato yi na akiza. Wu za'wa yi ta na mini waru na adanshi a yi. ²⁷ U yuwan ta ili i nda adama wo o'woto aa'isa a yi ulobonu, avu waru u tawato yi a makakan ma yi tsa kasa'avu babu abasa a wufuru, waru babu urakpatsu ko ili i ro a aci a yi. Amma, u ɗana na akiza waru a tsura ili i na o goro a aci a yi wan. ²⁸ Ne da waru fo, vali ciga ka va yi, cine u cigai lipu va yi. Vali na cigai ka va yi u ciga ta aciyayi. ²⁹ Za lo na 'yuwain lipu va yi shi, amma u tsu lyuwato yi ta, reve waru u fofo yi. Waru ili i na Zamawawa a yuwusaan aa'isa a aza e Itoni a da ndolo, ³⁰ adama a na atsu pasu lipu va yi da. ³¹ Cine Adanshi a Asulā a dammai, “Vali lyawa dada na mma va yi, reve u suraa ka va yi avu ele ra o o'wo ili i ta.” ♦ ³² Amayun o ro a ta pe usokowu atsuma o uritosu u nda. N ta yuwusan adanshi a Zamawawa na aa'isa'a. ³³ Amma ayi nda fo amayun a da a tyo ya'a ɗu: za suru ciga ka va yi cine u cigai aciyayi, waru ka suru u 'yuwan u ciga u ca vali va yi tsugbain.

6

Muwun na mbara

¹ Aḍu muwun, i yuwan tsutoni na mbara n ḍu adama a na aḍu aza a Zagbain ḍa, adama a na ili i na yi ntsayi i ḍa. ² Za vu ufaru aṭsuma a Wilā Kupa na kosoi na nzuwulai ayi ḍa: “Vu yuwan tsutoni na dada na mma va wu.” ³ Waru apa nzuwulai'i: “Na vu yuwan tsutoni na dada na mma va wu, ili i ta wala wu mejege, waru vu ta jima o uvadi.”

⁴ Mbara, she i zuwa muwun n ḍu n yuwan upan wan. Amma, i kaḷyuwa le ulobonu, i ca le aṣala waru i rito le cine Zagbain cigai.

Agbashi na azagbain

⁵ Aḍu na i ri agbashi, i yuwan tsutoni na azagbain a ḍu pa o uvadi. Yu uwwa wovon u le, waru i ca le tsugbain, waru i yuwaan le aganda no okolo a ta cine yaa yuwaan Zamawawa. ⁶ I yuwan ulinga na amayun a mantsa suru, ko yaa yuwusan majiyan ma na azagbain a ḍu a ri lo zuzu na aḍu shi. Amma ili i na i la'ai ayi ḍa i yuwan linga ḍu no okolo a ta, cine Aṣula a ciga ndu i linga, adama a na aḍu agbashi a Zamawawa a ḍa. ⁷ I yuwan linga ḍu na maṙanga, gashi Zagbain ḍa yaa yuwusaan, waru adama a ama a ḍa goon shi. ⁸ I cuwan Zagbain ta ca iliyinkapa a aci o ulinga u na za suru yuwain, ko na ayi a aagbashi a ḍa ko na aagbashi a ḍa shi.

⁹ Aḍu na i ri azagbain, i guza fo agbashi a ḍu ulobonu. She i damma i ta zuwa le o sowo aṭsumalima wan. I cuwan, azagbain na agbashi, suru ndu i ta na Zagbain ta ḍe zuwa, waru u ta kaḷyuwusa za suru unata.

Itana yu uvon ya aza e Itoni

¹⁰ Ikaka yu ukosu i va a tyo ya'a ḍu ayi ḍa: I ḍana nu ucira wu Zagbain u na u ri mgbain kuci, adama a na o folo ḍu ta na ayi. ¹¹ Yo oto itana yu uvon i na Aṣula a ca

ndu adama a na Mekerencesu ma cigai ma pusan ḍu ana, ne ḍa yaa gura isawan nu ucira aḅu i kuḍa riyā. ¹² Na ama tsa tsu tsa ḍa tsaayuwusan nlangi shi, amma tsu ta nlangi na nan ruhu a wuya obolo na cira icu'un icu'un i na i ri o tsugono aṭsuma o uvadi u tsu u nda na ri ni irumbu, waru tsu ta yuwusan nlangi na cira vi iwuya na ri zuva. ¹³ Adama a nda, i tara itana yu uvon i na Aṣula a ca ndu suru. Ne ḍa o urana wi iwuya yaa vadala shi. I ta yuwan nlangi hali a tyo o ukosu, waru i ta buwa mishin nu ucira. ¹⁴ I fofo aciyadu! I damma amayun a mantsa suru. Amayun a ta gashi gbakala na vuma tsu nla e ikyun tsara u ḍana ufoḅu u na waa yuwan ili. I yuwan ili i na i ri mejege, adama a na nden n sa'ani u ta gashi utugu wu rumu. ¹⁵ I lyuwa elime nu u'ususu wa Alabari a Sa'ani a na a casu asuvu nden. Ne ḍa wo o'wo gashi i ta na atan a ana a ḍu, waru i ta ḍana ufoḅu ulobonu. ¹⁶ Ili i ro i ḍa nda waru: I lyuwa elime nu ucasu wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Ucawu wo okolo a ḍu a ta ḍana gashi aaraga a na ee geshe iliya ya akina yu utan, aza a na Male me tewiyin a tyo ya'a ḍu. ¹⁷ Lyawa iwawi ya Aṣula yo o'wo ḍu tsa melezu ma aaraga na tsu geshe aci a ḍu. Waru i ḍana ufoḅu u na yaa yuwan ulinga na Adanshi a Aṣula. U ta gashi matsun me pe'eni ma na Ruhu va Akiza ca ndu. ¹⁸ Na yaa yuwan ili i ndolo, i yuwan avasa waru i pati Aṣula a kamba ḍu aṭsuma e ili suru a mantsa suru cine Ruhu va Akiza roco ndu. Waru ni i ri a avasa, i ḍana ufoḅu. I lyuwa elime na mayan ma avasa kuci adama a ama a Aṣula suru.

¹⁹ I yuwaan mu fo avasa, cine Aṣula a ca mu idanshi i sa'ani i na maa damma n na n fara mayan ma adanshi, tsara n yuwan adanshi babu wovon, tsara waru n damma ama ikaka i na Aṣula o roco ntsu gogo aṭsuma a Alabari a Sa'ani.

20 Yesu Zamawawa dangwa mu ta mo o'wo malingata ma yi, n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai n ri ugutsuwu na akani gogo atsuma o u'wa wa ali. I yuwan avasa na maa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani'i n yuwan yi babu wovon, cine wu ntsayi n yuwan.

Icasu yu ukosu

21-22 N ciga du ta i reve cine n ri waru ni ili i na maa yuwusan. Ayi da i zuwai ma lyungusu Tikiku ya'a du. Ayi za tsu da za na tsu cigai, waru u ta yuwusaan fo Zagbain aganda ulobonu. U ta damma du ili i na yaa cinasa tsu, waru u ta dashi du asuvu ugbamu.

23 N ta yuwusan avasa Asula Dada obolo na Zagbain Yesu Zamawawa ca du asuvu nden, ni icigi, nu ucawu wo okolo a tyo a za vi Itoni suru! 24 Lyawa Asula o roco isa'ani ya yi a tyo ubata wa aza a na a cigai Zagbain Yesu Zamawawa ni icigi i na yoo koto shi.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Filibi

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta atsuma o u'wa wa ali ana u dana mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri a lyuci va Filibi. U dana yi ta adama u godyoo le adama e ikambi i na a yuwaan niyi ayi pe o u'wa wa ali, waru tsara u rito le cine a yuwan wuma u sa'ani adama a Kristi Zamawawa.

Bulu damma ta aza e Itoni o o'wo tsu Zamawawa a mantsa suru. U roco le ta cine aa yuwan mazanga ko na a pe o sowuso atsumalima. U damma le ta a na ili yi ulobonu i da a yuwan ulinga obolo ulobonu.

Na aza e Itoni ana'an e desununa mepepelime ma nda, a tsu yuwan ta asalama adama a na mepepelime ma da ma na ma ri tapu na adanshi a mazanga diga atsuma o u'wa wa ali. Ucira u na wo o'woto niyi ne ayi da ucira u na e revei Zamawawa waru na mayan mo ulinga tsara tso o'wo tsay yi. Ucira u ndolo za va aza e Itoni a da suru ana'an cine u dana za va Bulu na aza e Itoni a na a dana pe Filibi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-11)
2. Urevu u wuma e ekere a Bulu (1:12-30)
3. Zamawawa iroci yu ukadatosu wa aci wa amayun (2:1-18)
4. Alabari a n'utsa ma Bulu (2:19-30)
5. Asula a usu wu (3:1-4:9)
6. Bulu godyoyi aza a Filibi (4:10-20)
7. Icasu yu ukosu (4:21-23)

¹ Amu da Bulu, waru Timoti ta pa obolo na amu. Atsu agbashi e Yesu Kristi Zamawawa da.

N ta danasaa azagbain na akambi a azagbain a aa'isa a aza e Itoni, waru a tyo aza e Itoni suru atsuma a Filibi aza a na Asula a dangwai.

² Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Zamawawa roco du isa'ani, reve waru u ca du asuvu nden.

Avasa a Bulu nu ugodyusho

³ N tsu godyusho ta Asula a va a mantsa ma na n cuwain na adu biti. ⁴ N tsu dana ta na mazanga na maa yuwusan avasa adama a du. ⁵ Adama a na i shi ta obolo na amu atsuma a mabaza ma Alabari a Sa'ani adama e Yesu Zamawawa. I fara ta a yuwusan ne a mantsa ma na yu uwwai alabari a nda avu i lyuwa elime na mayan ne hali n gogo. ⁶ Asula a da a farai ulinga u nda atsuma a du, waru n reve ta waa lyawa shi, she nu ulinga u nda u shiwan o urana u na Yesu Zamawawa aa tawa.

⁷ Mejege ma da n tara ne tsunda adama a du suru. I ta nu ubata lanta atsuma o okolo a va adama a na tsu to obolo atsuma a aba'un a Asula. Tsu yuwan ta ne a mantsa ma na n shi o u'wa wa ali na a mantsa ma na n dana faan, waru n dana o mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. ⁸ Asula e reve ta cine n ciga ndu ni icigi ya Yesu Zamawawa. Waru u reve ta cine n cigai n dana obolo na adu.

⁹ N ta a avasa ncigalai n du n yuwan abunda lon hali u la'a ne. N ta a avasa waru a na yaa lyuwa elime na akungu atsuma o urevu nu ugbozu. ¹⁰ N ta a avasa ne adama a na n ciga du ta i reve ili i na i ri ya abula na amayun, adama i danu cece na wuma u babu unusu hali Yesu Zamawawa tawa. ¹¹ Waru wuma u du u ta dana tapu na mayan me ili i na Asula a cigai waru ili i nda i ta tawa a Asula na tsugbain ni ica. Ili

i sa'ani i ndolo ele da ili i na Yesu Zamawawa zuwai a wuma u du.

Alabari a Sa'ani atsumā o u'wa wa ali

¹² Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na a yuwaan numu u kamba ta Alabari a Sa'ani a lyuwa elime.

¹³ Gogo nda koyan da pa nda reve ta a na a nla numu na akani adama a na maa yuwusaan Zamawawa aganda. Hali gba na asoja a na aa pirishi ukobu u mogono suru e reve ta a na maa yuwusaan yi aganda. ¹⁴ Waru adama a na a nla numu, aza e Itoni na abunda pa nda a tsura ta ugbamu wo okolo hali gogo nda a ta dansaa ozo o ro adama a Zamawawa no okolo ugbamu babu wovon.

¹⁵⁻¹⁶ Ozo o ro a ta yuwusan alajiya adama a na a ciga numu, waru a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege. Ama a nda a ta yuwusan alajiya adama a na e reve ta Zagnain tawato mu ta pa adama n yuwan mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. Agba amayun a da waru ama o ro a ta yuwusan alajiya adama a tsushu'un na tsurala. ¹⁷ Ama a nda atsumā a alajiya e le adama e Yesu Zamawawa, a ta no okolo o ro ko'o. A ta yuwusan alajiya ni icigi ya aci i le tsara a tsura ica. Amayun a pe atsumā e le shi waru a kambuwa ugbozu shi. A ciga ta a dashi mu usuduwa atsumā a akani a na n ri.

¹⁸ Agba ko cine tsa da majiyan mo okolo me le ma ri, amayun a da a ta yuwusan alajiya e ikaka adama e Yesu Zamawawa. N ta yuwusan mazanga adama a alajiya e le. Waru n ta lyuwa elime na mazanga ¹⁹ adama a na n reve ta avasa a du ni ikambi i Ruhu va Yesu Zamawawa u ta zuwa a lyawa mu.

²⁰ N te icigi kuci n yuwan nden n na maa yuwan ili i na yaa zuwa mu mu uwwa wono wan, amma o una u ndolo, n ciga ta n yuwaan Kristi Zamawawa aganda babu wovon kuci. N shi na wovon de acapa shi,

waru n ciga ta n dana nu ucira gogo hali a 'yawa elime adama wuma u va u ca yi tsugbain kuci, ko n ri wuma ko na n kuwa.

²¹ Na n ri wuma, u to o'wo adama a Kristi Zamawawa, agba na n kuwa u ta la'aa mu. ²² Agba na n lyuwa elime na wuma a lipu nda, n ta tsura n lyuwa elime nu ulinga wa Kristi Zamawawa. N gura reve ili i na maa dangwa shi. ²³ Asala a na maa tara u yuwan ta usan. A mantsa mo ro n la'a ta ciga n dana wuma, a mantsa mo ro gba shi, n la'a ta ciga n kuwa adama n danu obolo na Kristi Zamawawa. N dana obolo na ayi u la'aa mu ta ulobonu suru suru. ²⁴ Agba n reve ta i buwa ta a zama mu tsara n dana obolo na adu.

²⁵ Waru adama a na i buwai a zama mu, n reve ta n ta buwa wuma tsara i kungwa atsumā o ucawu wo okolo a du waru ne da yaa ushi mazanga mo ucawu wo okolo a du. ²⁶ Na ne da, na n tawisa ya'a du waru, i ta dana na mazanga ma abunda adama e ili i na i cina numu, waru i ta tsura ili na abunda na yaa zuwa i damma Yesu Zamawawa tu ulobonu.

²⁷ Amma ili i na i farai biti, ayi da, ni i ciga i 'yuwan i yuwan nden n na ma a tawa Alabari a Sa'ani tsugbain adama e Yesu Zamawawa. To, ko n dashi tawa me ene du ko mu uwwa adama a du, n te reve a na i ri mishin a majiyan ma ta ni ifofi i ta, o mpolo n na yaa tsura aza a na aa ca okolo a Alabari a Sa'ani. ²⁸ She yu uwwa wovon adama a n'yuwatan n du wan. Ne da woo o'wo le iroci i na Asula na aciyayi aa lungusa le avu gba u wawa du.

²⁹ Adama e Yesu Zamawawa, Asula a ca du ta ili i sa'ani a na a ca niyi okolo, waru u ca du ta ili i sa'ani i na yoo sowo atsumalima adama a yi. ³⁰ I reve ta cine a ca numu atsumalima hali gba gogo nda yu uwwa ta a na ne da u buwai. Adu fo i te reveshe cu'un va atsumalima'a.

2

I danā tsa Yesu

¹ I tā nu ugbamu wa asuvu adama a na i ri u6oluloi na Zamawawa? I tā nu uvotowun wo okolo adama e icigi ya yi? I ta muwwulai o6olo atsumā a Ruhu va Akiza? I te inda iliyali ya aza a ɗu, reve i ri a kurusu ben ne ele?

² Adama a na n revei ne da u ri, n ciga ɗu tā i zuwa mu mu uwwa uyo'o lon. Apa ili i na yaa yuwan: i salalāi vāni ɗu ulobonu, i cigalāi, reve waru i yuwan ulinga o6olo na majiyan mā tā a yuwusan ili i tā.

³ She i yuwan ili adama a tsushu'un wan, waru she i yuwan ili adama o u'yaṣaṣan wa avangaci wan. Amma vu tara aciyawu ili i ro wan na vaa yuwusan ili, reve vu danā a majiyan vuma ro la'a wu tā.

⁴ She i danā adama e ili i na i bura ndu goon wan, amma i danā aɗa ama o ro fo.

⁵ Atsumā a wuma a ɗu ni i ciga i 'yuwan i yuwan majiyan waru i danā aza a mayan ununa Yesu Zamawawa yuwain majiyan reve waru u yuwan.

⁶ Yesu ili i tā i da na Ḃsulā foyi, agba u yuwusan majiyan ma na waa uwwa uyo'o u na Ḃsulā a uwwusa shi.

⁷ O unā u ndolo reve u kambato aciyayi ili i ro i da shi, avu wo o'wo unata ana aagbashi. A matsan yi tā vadilima.

⁸ Reve u danā cine vu revei vuma. Avu u yuwan tsutoni na Ḃsulā, agba u kambato aciyayi ili i ro shi suru suru, hali u kuwā a akpata.

⁹ Adama o ndolo, Ḃsulā a 'yaṣan yi tā, reve u rawato yi ubata u na u la'ai suru suru.

Reve Ḃsulā a ca yi ala a na a la'ai ala biti.

¹⁰ Ne da vuma suru aa kingyo na wu uwwa ala e Yesu. ◇

Koyan da atsumā a zuva na o uvadi u ta yuwan ne.

¹¹ Waru ne da unā biti waa damma a alanga eteshe a na Yesu Zamawawa Zagbain da, waru ili i nda i tā tawaa Ḃsulā Dada na tsugbain.

Yi ikana tsi italyo'o

¹² N'utsa n va, i kurusu tā Ḃsulā kuci a mantsa ma na n danāi o6olo na aɗu. Gogo gba a na n ri o6olo na aɗu shi, i kuru hali u la'a cine i yuwusain. I lyuwa elime nu ulinga u na woo roco a wawa ɗu tā, agba i yuwan ne nu ucasu u tsugbain na wovon. ¹³ Ḃsulā a to ulinga atsumā a ɗu, a zuwusa ɗu i ciga i yuwan tsutoni, waru a casu ɗu ucira u na yaa yuwan ili i na i yo'onoto niyi okolo.

¹⁴ She i yuwan mokodo ko nwasanlai atsumā e ili i na yaa yuwusan wan. ¹⁵ Na ne ko za oo goro ɗu adama e ili i ro shi, ko ke'en. I yuwan nden n cece, wuma u na u ri nu unusu shi, aɗu muwun mā Ḃsulā n da atsumā o uvadi wi irumbu za na ri tapu na ama a na a ri aza e iwuya waru aza a na aa yuwusan unusu kuci. Lyawai wuma u ɗu wi ikana lon tsi italyo'o ubata wa ama a nda. ¹⁶ I guza adanshi a wuma ulobonu, adama ko na Yesu tawa, n gura damma n riyā ala'anlai e iladi'i shi, waru ulinga u va wo o'wo ulinga we pere shi. ¹⁷ Ucawu wo okolo a ɗu a tyo yi Zagbain na cine yaa yuwusaan yi aganda wo o'wo tā kucci e ekere a yi. Waru u to o'wo she damma a tsun tā mpasa n va atsumā a kucci ɗu. Ne da maa yuwan mazanga, waru n ta yuwan mere o6olo na aɗu. ¹⁸ I yuwan mere adama o ndolo, reve waru i yuwan mazanga o6olo na amu.

Bulu lyunguyi ni ikambi

¹⁹ Na Yesu Zagbain usu aa jima shi, n te ifo6i i na maa lyunguwa ɗu Timoti. Reve nu u kambā ubata u va n ta yuwan mazanga adama a alabari a na waa tawaa mu adama

a ɗu. ²⁰ N ri na za ro tsa yi shi. U te inda iliyali i ɗu i na u la'ai koyan pa. ²¹ N ta dansa ne adama a na koyan ɗa ta majiyan me ili i na u cigai goon, o unā u majiyan me ili i na Yesu Zamawawa cigai. ²² Agba i reve ta cine Timoti rocoi aciyayi gashi mawun ma na ma ri obolo na dada va yi da. U kamba mu ta atsuma a alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Na n reve ili i na aa yuwan na amu, n ta lyungu yi ya'a ɗu. ²⁴ Waru n zuwa ta okolo waa jima shi Zagbain ta zuwa mu n tawa ya'a ɗu.

²⁵ I lyungu ta Abafaroditu ana malingata ma ɗu, reve gba u yuwan ili i na n cigai suru. Za va da atsuma e Itoni, u yuwan ta ulinga obolo na amu, waru soja da obolo na amu. Gogo, n yuwan ta majiyan u lobono ta n lyawa yi u kamba ubata u ɗu. ²⁶ Adama a na u ciga ta u danu na adu lon. U dama ta ana yu uwwai u shi ta ubanakun. ²⁷ Amayun a da u shi ta u banakan, u shi ta u yuwan gashi u ta kuwa. Amma Asula e ene ta iliyali ya yi, reve ana u wawai wuma wa yi, awu u putsu mu na mesun adama a atsumolangu a abunda. ²⁸ Ayi da i zuwai n la'a cigai n lyungu yi ubata u ɗu. Na ye enishe yi i ta yuwan mazanga, ne da atsumolangu a va ee jebe. ²⁹ Iraba yi ulobonu atsuma a Zagbain reve i yuwan mazanga lon. Icu'un ya ama o ndolo i ca le tsugbain. ³⁰ I yuwan ne adama a na u shi ta akuwaa adama o ulinga wa Yesu Zamawawa, adama a na u tawa ta u shiton ikambi i na adu na aciyadu yaa yuwan shi.

3

Ununa aa tsura utsuru wa amayun

¹ Gogo gba, ama a va, i yuwan mazanga adama a Zagbain! N ta mazanga n danaa ɗu ili i na n damma ndu de. Hali gba u ta dashi kamba ɗu.

² She i lyawa ama a vama o ndolo a pusan ɗu ana wan. Ele da ama a na a tsu zuwa mapada mo uryumbu ma vama, o rotso ta musan me idaba. ³ Atsu tsu ta nu uryumbu wa amayun adama a na tsu ta yuwusan aganda na Ruhu va Asula. Tsugbain tsa tsu tsa tawa ta adama e Yesu Zamawawa waru tsu zuwa ucira u tsu a lipu shi.

⁴ Amu gba n ta gura zuwa ucira e ili i lipu. Na za ro te eneshe u ta tsura uyuwu wa aci ni ili i nda, n ta la'a yi atsuma e ili i nda suru. ⁵ A pada mu ta uryumbu amu na ayin kunla nu umatsun. Amu atsuma a aza a Isra'ila a da. Amu ugundo wa Banyami u da. U to rocosu na amayun amu za ve elentsu a Ibrahim a da. Na tsaa yuwan adan-shi a Wila, amu Mafarishi ma da. ⁶ Amu za vu ucira da n shi, n zuwa ta aza e Itoni atsumalima. Babu za na ee reme mu nu unusu u makuda mo upasu u ta u Wila.

⁷ De acapa, n shi ta a majiyan gashi ili i nda ili ya afula i da, agba gogo n tara le ili i ro shi, adama e ili i na Zamawawa yuwaan numu. ⁸ Upasu na ne, n te inda ili biti babu afula na n kurato yi nu urevu wa Yesu Zamawawa. Urevu wa Yesu Zagbain Zamawawa va u la'a ta ili biti afula, waru amayun a da. Adama a yi a da mo ocayi ili biti, awu n tara le tse everi adama mo o'wo za vu Zamawawa suru suru. ⁹ Waru adama mo o'wo obolo na ayi suru suru, m buwa a zuwusaa isa'ani i va ko itoni i wila ucira shi, amma n zuwaa ta Yesu Zamawawa ucira adama u wawa mu. N ta yuwusan ne adama a na ure wa Asula u na waa zuwa tsu mejege obolo na ayi u to ucasu wo okolo. ¹⁰ N ciga ta n reve Yesu Zamawawa, nu ucira u na u lyasan niyi atsuma a akwakwa. N ciga ta mo o'wo obolo na ayi, adama n reve atsumalima a yi. Waru n ciga ta mo o'wo obolo na ayi atsuma o ukwa wa yi. ¹¹ Ne da n ri nu uzuwu

wo okolo na ʼamu fo ʼaʼa 'yaʼsan mu ʼatsuma ʼa ʼakwakwa!

Lyuwai elime na mpolo

¹² Koto n koto mayan me ili i nda shi, waru koto a zuwa mu n shiwan shi. Amma n ta lyuwusa elime nu ulinga hali ʼa tyo o ukosu na aa zuwa mu mo o'wo ili i na Yesu Zamawawa ciga numu mo o'wo. ¹³ Ama ʼa va, maa dansa n tsura ta de n guza ili i nda suru shi, amma apa ili i na maa yuwusan: N zuwa aciyawa e ili ya ʼacapa shi, n to tono nu ucira adama n reme ili i na i ri elime. ¹⁴ N lyuwa ta elime nu ulinga adama n rawa ukosu a mantsa ma na aa ca mu iliyinkapa, a mantsa ma na Asula ee de mu ʼa tyo zuwa adama e Yesu Zamawawa.

¹⁵ Koyan ʼatsuma ʼa tsu za na kungwai de ʼatsuma ʼa Ruhu u ta yuwan majiyan ne tsunda. Agba ni ili i ro i ta lo na i usuyi shi, Asula a ta zuwa du yee ene ili i na i ri mejege. ¹⁶ Ili i na i la'ai ili biti ayi da: tsu lyuwai elime ni itoni yi ili i na tsu revei de amayun a da.

¹⁷ Ama ʼa va, kuruyi cine maa yuwusan nden, reve waru i rito ʼa kalyuwusa ama a na a yuwusan nden ana iroci i na tsu ca ndu. ¹⁸ I yuwan nden ne, adama a na ama na ʼabunda ʼa ta lo ʼa nden o ure u na woo rocosu ama ele n'yuwatan ma akpataf e Yesu Zamawawa da. N damma du ta de ne, agba hali n gogo n te mesun na abara adama a na ili i nda amayun a da. ¹⁹ Ama a nda a ta rawa o ukosu reve a cina ukwa suru suru. Ili i na aa yuwusaan aganda goon ayi da ili i na ele na aciyele a cigai adama ʼa lipu le. A ta tsurusa tsugbain ʼatsuma e ili i wono i na aa yuwusan. A zuwa ta okolo e le e ili yu uvadi u nda suru suru.

²⁰ Atsu gba ama a zuwa a da, ubata u na Yesu Kristi Zagbain Zamawawa ri nden. Agba tsu te ipiri ya yi lon o utawu wa yi Zamawawa tsu. ²¹ U ta tawa lipu tsu aza a na ʼa

ri nu ucira shi o uvadi u nda, reve u kambato le lipu tsugbain gashi za va yi, u ta yuwan ne nu ucira u gbain u na waa zuwa ili biti i yuwan tsutoni na ayi.

4

¹ Ama ʼa va, n te icigi i du, waru n ciga ta me ene du. I zuwa mu ta mu n yuwan mazanga waru adu da ookokolo a na a ca numu. Adama o ndolo yi isawan nu ucira ʼatsuma e Itoni yi Zagbain.

Ununa ee isawan mejege

²⁻³ Za va, avu za vu ulinga va amayun da vu ri obolo na ʼamu, n ta patishi wu vu kamba amaci e re a na ʼa ri de obolo na avu. N te ipati ya Afodiya na Sintiki amaci e re a nda, e reme muwwulai adama a Zagbain. De ʼacapa a yuwan ta ulinga lon obolo na ʼamu adama a damma ozo o ro Alabari a Sa'ani. Waru a yuwan ta ulinga na Kileme na akapi ʼa aza o ulinga obolo na ʼamu. Asula a dana ta ala a ama a nda ʼatsuma a aatagada a ama a wuma u na woo koto shi.

⁴ I yuwan mazanga kuci adama a Zagbain. N ta dashi gba damma ne, i yuwan mazanga! ⁵ I kuru ben na ama suru, i cuwan utawu wu Zagbain u yuwan ta zuzu.

⁶ She i dama adama e ili i ro wan. Agba i yuwan avasa avu i pati Asula ikambi e ekere e ili biti. I dana o godyusho, avu i damma yi ili i na i ri na ayi shi. ⁷ Ni i yuwan ne, i reve ta Asula a ta zuwa okolo ʼa du ʼa danu. Ayi nda ayi da ili i na i la'ai ulobonu upasu ni ili i na ookolo a vuma aa gura reve. Ne da waa tiga okolo ʼa du na asuvu ʼa du ʼatsuma ʼa nden n du ʼatsuma e Yesu Zamawawa.

⁸ Ama ʼa va, o ukosu n ta dansa ili i nda: i kambuwa ugbozu u du e ili i na i ri amayun, waru ni ili i na i rawai a ca tsugbain ni ili i na i ri mejege. I yuwan majiyan me ili i na i ri cece, ni ili yi icigi, ni ili i na yi ntsayi. I kambuwa ugbozu

u ɗu e ili i na i la'ai ulobonu waru u rawai ica. ⁹ I ɗana a mayan me ili i na i ritoi ya'a va suru. Waru i yuwusan ili i na suru yu uwwa numu adansa. Waru i yuwusan ili i na suru ye ene numu a yuwusan. Adama a na ne ɗa, Asula o okolo nden oo o'wo obolo na ɗu.

Bulu damma u godyo ta

¹⁰ Nu ufaru i ɗana ta ada a va. N reve ta majiyan mo ndolo ma ɗana ɗu ta lo, agba i tsura ure u na yaa lyuwa elime ni ikambi i va waru shi. Gogo nda n ta a mazanga a na i tsurai ure u na yaa kamba mu. ¹¹ Maa dansa ili i nda adama a na n lambai shi. O roco mu ta cine maa yuwan mazanga e ili i na i cina numu suru. ¹² N reve ta ili i na a tsu de ulambu. Waru n reve ta ili i na a tsu de utsuru. N reve ta cine maa ɗana a mazanga kuci. N reve ta cine maa ɗana a mazanga atsuma o ucuwun na a mantsa ma ambulu. N reve ta cine maa ɗana a mazanga atsuma o utsuru wa abunda, ko babu ili suru suru. ¹³ N ta gura yuwan ili biti adama o ucira u na Yesu Zamawawa aa casu mu.

¹⁴ Agba suru na ne, i yuwan ta ili i na i lobonoi adama i sowo na amu atsuma a atsumalima a na moo sowuso gogo. ¹⁵ Waru ɗu ama a Filibi i reve ta a na ɗu da goon aza a na a ca numu ikebe adama e ikambi a mantsa ma na n tawaa ndu na Alabari a Sa'ani, reve waru n lyuwa elime na mmalu n lyawa Makidoniya. Ko aa'isa a aza e Itoni o ro a yuwan ne shi. ¹⁶ Ko a mantsa ma na n shi Tasalonika i ca mu ta ikebe u la'a ta u ta.

¹⁷ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai n dashi ushi une'e u ro ya'a ɗu shi. Amma ili i na n cigai ayi da i ta ushi atsupu adama a na i yuwaan numu isa'ani. ¹⁸ Gogo n ta ni ili i na n cigai suru. Hali gba ili i na n ri na ayi u la'a ta ili i na n cigai. I lyungu ta nu une'e wa abunda o ukere wa Abafaroditu, waru n ushi le ta. Kucci maguru

ma sa'ani ma da, waru Asula a ushi ta kucci'i waru u yo'onoto yi ta okolo. ¹⁹ Asula a va, za na aa kalyuwusa mu, u ta ca ɗu fo ili i na i cigai suru nu utsuru u tsugbain tsay yi. Utsuru wa yi ele da ili i na u ca ntsu o ukere wa Yesu Zamawawa. ²⁰ Adama e ili i nda suru, i ca Asula Dada tsu tsugbain babu ukotu. Ami.

Icasu yu ukosu

²¹ I casa aza e Itoni atsuma a Filibi suru. Aza a tsu a na a ri pa a ta lyungusu ni icasu i le. ²² Waru akapi a aza e Itoni suru a ta casa ɗu fo. Aza e Itoni a na aa yuwusan ulinga o ukobu u tsugono tsay Kaisa a ta lyungusa ɗu ni icasu langa.

²³ Lyawa isa'ani yi Zagbain Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na asuvu a ɗu.

Mepepelimē mā Bulu a tyo ya Aza a Kolosi

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana tā mepepelimē ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Kolosi ayi atsuma o u'wa wa ali. Bulu da farai aa'isa aza e Itoni a nda na aciyayi shi. Koto shi u bura ubata'a shi ko ke'en. U reve tā adama aza e Itoni o ubata'a adama e ili i na Abafara damma niyi. Abafara za vi Itoni da za na danai obolo na Bulu atsuma o u'wa wa ali.

Aza e Itoni a Kolosi a fara tā itoni yu uritosu i na i ri mejege shi. A shi tā a ciga a putsaa aciyele ili i ro i na lipu cigai, waru a shi tā a ciga a yuwaan nlingata mā Asula aganda na akapi e ili i vama i ro. Bulu dana tā adama u damma le ili i ndolo suru amayun a da shi. U ciga tā u damma le e reve Yesu Zamawawa ca tā vuma ili i na vuma cigai suru. U cuduwa tā ulobonu lon cine Asula na Yesu Zamawawa kambai aza e Itoni.

Ana'an fo, Yesu Zamawawa ca tā ili suru i na vuma cigai adama tsu yuwaan Asula aganda o ure u sa'ani. Aatagada a nda a cuduwa tā adama a nda ulobonu lon a alanga e eteshe.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Avasa o ugodyusho (1:3-8)
3. Yesu Zamawawa nu ulinga wa yi (1:9-2:19)
4. Wuma u sa'ani na Yesu Zamawawa (2:20-4:6)
5. Icasu yu ukosu (4:7-18)

¹ Amu da Bulu. Asula a dangwa mu tā adama mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa. Timoti tā pa obolo na amu, ayi mawun mā anawu mā tsu ma da.

² N ta danasa mepepelimē ma nda a tyo ubata wa ama a Asula aza a na a ri na nden Kolosi. Ele aza a tsu a da waru o to tonon Zamawawa mejege.

Lyawa Asula Dada tsu roco du isa'ani na asuvu nden a yi.

Avasa o ugodyusho

³ Tsu ta yuwusan avasa kuci adama a du, waru tsu to godyusho Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁴ Ili i na i zuwai ayi da tsu uwwa tā a na i cayi Yesu Zamawawa okolo a du, waru tsu uwwa tā a na i ciga tā ama a Asula suru. ⁵ I tā nu ucawu wo okolo ni icigi i nda adama o uzuwu wo okolo a du, agba Asula a zuwa tā de ili i na yaa zuwusaa okolo de zuva adama a du, ubata u na yee ene yi gogo shi. Yu uwwa tā adama o uzuwu wo okolo a nda a mantsa ma na yu uwwai ikaka adama a amayun, Alabari a Sa'ani a na a damma ndu. ⁶ Alabari a Sa'ani a nda a vadala tā nden n du o urana u na yu uwwai amayun mejege adama e isa'ani i na Asula oo rocosu aza o unusu. Gogo gba Alabari a Sa'ani a nda'a a ta rawusa ubata suru atsuma o uvadi. U ta matsasan muwun n na waa vadala nden ma ama ubata suru ununa u vadala ndu.

⁷ Abafara to ulinga obolo na atsu, waru tsu ciga yi tā lon. Ayi da za na tawaa ndu na Alabari a Sa'ani'i. U yuwaan tā Zamawawa aganda mejege ana malingata mā tsu e memere mā du. ⁸ Ayi da za na damma ntsu ununa Ruhu va Akiza ca ndu icigi ya ama lon.

⁹ Adama o ndolo, tsu ta yuwusan avasa adama a du kuci. Tsu yuwan tā ne diga o urana u na tsu fara uwwai adama a du, agba tsu lyawa avasa shi. Tsu ta patishi Asula a ca du urevu u mejege e ili i na u ciga ndu i yuwan, waru tsu ta patishi yi u ca du urevu wi ili i ruhu. ¹⁰ Ne da cine yaa yuwusan nden n du maa ca Zagbain tsugbain kuci, avu

wu uwwa uyo'o u ɗu. I ta matsan muwun ma aɓula na yaa yuwusan ili i sa'ani, waru i to roco isa'ani kuci. Ni i yuwan ne, i ta kungwa aɓu i reveshe Asula kuci.

¹¹ Tsu te ipati Zagbain ca ɗu ucira tsu ucira u tsugbain tsɔ yi adama i kaɓa asuvu waru i ɗana na ankuri, adama waru i kuna wan. Lyawa u shiton ɗu na maɓanga. ¹² Tsu ciga ɗu ta i godyoo Dada kuci. U ta zuwa ɗu i tsura akunda a na waa ca ama a yi atsuma o tsugono tse ekan. ¹³ U wawa tsu ta e ekere a za na ri a tsugbain o tsugono tsi irumbu, waru reve u tawato tsu atsuma o tsugono tsa Mawun ma yi, za na u cigai lon. ¹⁴ Asula a tsupaa tsu ta na mpasa m Mawun ma yi reve tso o'wo faan, ne da u yuwaan ntsu gafura vu nusu tsu.

Kristi Zamawawa la'a ta koyan

¹⁵ Kristi Zamawawa ununa Asula a ri a da u ri, shede ama aa gura ene Asula ne esu e le shi. Ayi da Mawun mo ufaru ma Asula waru u to tsugono tsi ili i na Asula a yuwain biti. ¹⁶ Ne da u ri adama a na Asula a yuwan ta ili biti o ukere wa yi. U yuwan ta ili biti zuwa ni ili biti pa o uvadi. U yuwan ta ili i na tsee ene ne esu biti, waru u yuwan ta ili i na tsee ene shi biti. U yuwan ta icu'un i tsugono na cira koko'o suru aza a na a ri ubata u na tse inda shi. Amayun a da Mawun ma Asula ma yuwan ta ili biti adama ili biti i ca yi tsugbain. ¹⁷ U ta lo kafu ili biti, waru ayi da u zuwai ili biti yo o'wo obolo.

¹⁸ Kristi Zamawawa da aci a aa'isa a aza e Itoni, aza e Itoni waru lipu va yi da. Ayi da za na farai aa'isa a aza e Itoni waru ayi da za na Asula a fara 'yasain atsuma a akwakwa, aɓu u kambatowisa yi wuma. Adama o ndolo, u la'a ta ili biti. ¹⁹ Asula ene ta u lobono ta cine ayi u ri, waru u ɗana ubata wu Zamawawa suru. ²⁰ Asula a zuwa ta o ure wa Yesu Zamawawa ili yu

uvadi ni ili ya zuwa suru a kamba cece ubata wa Asula. Mpasa ma Yesu n da n kambatoi asuvu nden na Asula ana a zuwai mpasa'a moo oco, ayi uvaru a akpata.†

²¹ De aɓapa, i shi ta alanga na Asula. N'yuwatan ma yi n da i shi, aɓu majiyan me iwuya na linga ɗu kakasa ɗu na ayi. ²² Gogo gba shi Asula a kambato ɗu ta tsu n'utsa ma yi. U yuwan ta ne na lipu Mawun ma yi, za na kuwai a akpata. Adama o ndolo, Yesu Zamawawa tawato ɗu ta a makakan ma Asula, aɓu yo o'wo babu unusu, ununa ko za aa yuwan adanshi o ro a aci a ɗu shi, na yi isawan a makakan ma yi. ²³ Amma ni i ciga i 'yuwan i lyuwa elime nu u'ususu na ili i nda amayun a da waru ni i ciga i 'yuwan yi isawan pe nu ucira. She i lyawa uzuwu wo okolo a ɗu na ushiyi a mantsa ma na yu uwwai Alabari a Sa'ani wan. A yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a nda o uvadi suru, waru amu Bulu, mo o'wo ta aagbashi e itana yi ikaka i nda.

Ulinga wa Bulu

²⁴ N ta uwwusa uyo'o a mantsa ma na aa casu lipu va atsumalima adama a ɗu. N to sowo atsumalima e ili i na i tawai biti, agba suru na ne n sowo atsumalima a na a rawai za na Kristi Zamawawa sowo shi. Atsumalima'a u tawaa ta aa'isa aza e Itoni ni ikambi za na ayi da lipu va yi. ²⁵ Gogo amu aagbashi a aa'isa a aza e Itoni a da adama a na Asula a zuwa mu ta n damma ɗu ikaka ya yi suru cine u ri amayun. ²⁶ Asula o sokoo ta ama ikaka'a de nu ujimu, agba gogo a mantsa ma nda u roco ta ama a yi ifofi ya yi. ²⁷ Asula o roco ta ikaka ya yi adama a na u cigai adu Atakpaci i reve ili i sa'ani ni ili i gbain i nda. Ili i na i shi usokowu, aɓu gogo e ene yi a alanga eteshe, ayi da: Zamawawa ta nden atsuma a ɗu, waru ne da i

revei a na i ri na akunda atsuma a tsugbain tsay yi.

²⁸ Adama o ndolo a da tsaa dansaa koyan da adama a Zamawawa ubata u na tsu 'yawai suru. Tsu to ronuso le atsuwu waru tsu to rocosu le. Tsu ta yuwusan ulinga nu urevu u na Asula a cantsu, adama a na tsu cigai a dana obolo na Kristi Zamawawa waru oo o'wo wuntsayi na aa 'yawa a makakan ma Asula. ²⁹ N ta yuwusan ulinga lon adama wo o'wo ne, agba n ca ta aciyawa suru suru o ucira u gbain wa Kristi Zamawawa za na aa yuwusan ulinga atsuma a va.

2

¹ N ciga du ta i reve cine n yuwain atyo a na maa yuwan adama a du, waru adama a aza e Itoni atsuma a Lawudikiya, waru na adama a aza e Itoni a na koto a ga'ain na amu shi. ² N yuwan ta ili i ndolo adama n dashi le ugbamu wo okolo waru adama o boluloi ni icigi. Ayi nda u ta lyawa le a tsura ili i sa'ani ya abunda i na i tsu tawa ne e reve ili yu usokowu ya Asula. ³ Adanshi a Kristi Zamawawa da maa yuwusan. Ayi da za na ri uguzu ni ili yu ugbozu suru waru nu urevu u na tsee ene shi. ⁴ N damma du ta ili i nda adama she za gura pusan du ugbozu wan na a yuwan ulinga nu urevu wu uvaadi, waru a yuwan mawasan na adu. ⁵ Ko na wo o'woi n ri zuzu na adu shi, okolo a va o to obolo na adu. Agba n ta a mazanga ma abunda adama a na i ri a yuwusan nden n wuma na wu ntsayi, waru adama a na i ri nu ucawu wo okolo wu ucira a Zamawawa.

Zamawawa tawaa ta na wuma wa amayun

⁶ Gogo gba a na i ushiyi Yesu Zamawawa, Zagbain du, i lyuwa elime ni itoni ya yi. ⁷ I shuwa aralu a du atsuma a yi reve i kungwa atsuma e le. Ne da ucawu wo okolo a du a tsura ikyun yu ugbamu, cine

o rito ndu. Ne da waru yaa shiwan nu ugodyusho.

⁸ She i lyawa nanza reme du atsuma a mawasan me pere wan. Mawasan mo ndolo ma ta dana gashi urevu u da, agba uritosu u vuma u da goon. A tawa ta o ucira u ruhu wu uvaadi u nda amma ubata wa Kristi Zamawawa da shi. ⁹ Ili i na i ri pe atsuma a Asula suru a ta pe atsuma a Kristi Zamawawa. ¹⁰ I to obolo na ayi, adama o ndolo ili i na i ri atsuma yi suru a ta pe atsuma a du fo. Waru u ta yuwusan tsugono a aci a cira suru na ama a gbagbain suru.

¹¹ Ana i tawai ya Yesu Zamawawa u pada du ta uryumbu o ure u ruhu. Mapa da mo uryumbu mo ndolo cine vuma tsu pada vuma uryumbu da shi. Ili i na gba Kristi Zamawawa yuwain ayi da u pada ta wuma vu nusu du. ¹² Ana a yuwaan du urumbaru, a cido du ta obolo na Yesu Zamawawa. Reve a 'yasan du a tyo a wuma adama a na i ri nu ucawu wo okolo atsuma o ucira wa Asula, za na 'yasin Kristi Zamawawa atsuma a akwakwa. ¹³ I dana ta akwakwa adama a nusu du waru adama a na i danai no okolo a nusu. Amma Asula a zuwa du ta i dana wuma atsuma e Yesu Zamawawa. U yuwaan du ta gafura vu nusu du suru.

¹⁴ Udaru vu nusu dana ta lo udanu, waru udaru u nda u ta a aci a tsu. Amma Asula a kimusa ta udaru'u, u tara le ta reve u lungusa le ana a vara nle akpata a Kristi Zamawawa. ¹⁵ O ure u nda u da, Asula a tawai ucira wu cira na aza a tsugbain. U ca le ta wono a alanga e eteshe a na u lyuwai aci e le a akpata a Kristi Zamawawa.

¹⁶ Adama a nda, she i lyawa nanza kototo du, adama e ili i na yoo sowo ko i lyuwa wan. She i lyawa le o kototo du adama a na i kudai a yuwan abuki a rana va akiza o ro wan, ko a yuwan abuki o Woto Sa'avu wan, ko a na i kudai o

toni wilā wa Ashibi wan. ¹⁷ Adama a na wilā u ndolo oroci e ili i na i ri amayun a da. Zamawawa a aciyayi ayi da ili i na i ri amayun. ¹⁸ Ama o ta lo a na a uwwusa uyo'olon na a tarasa aciyele ili i ro i da shi ne epen, waru a na yuwusaan nlingata ma Asulā aganda. She i lyawa ama o ndolo e geshe du ana yaa ushi ili i na yi ntsayi i ushi a na i lyuwai aci wan. Cu'un va ama ndolo a tsu damma ta ili suru i na e enei, waru wuma u babu a akiza e le u tsu zuwa le ta a 'yasan angaci atsuma o urevu u tsulo tsā le. ¹⁹ Ama a nda a ri obolo na Yesu Zamawawa Aci a lipu shi. Adama a na tsu tu ubolu na ayi a lipu e ekere a aruva o ugbamu a yi, waru tsu ta kungwa nna tsu tsura ilyalya i tsu nu ucira u tsu diga a Asulā goon.

²⁰ I kuwa ta obolo na Zamawawa, reve wo o'woto du faan diga o ucira wu uvadi u nda. Adama a nye i ri oo tono wilā wu uvadi u nda vamma adu aza o uvadi a da? ²¹ Wilā u nda u damma ta, "She i guza ili i nda wan!" ko "She i lyuwa ili i nda wan!" ko "She i ju'wan ili i nda wan!" ²² Wilā u nda u ta adanshi a aci e ili i nda i na i tsu jima shi. Nna tsu yuwan ulinga ni ili i nda, tsu tso oco le ta. Ne da fo wilā u na ama a zuwai. ²³ Wilā u nda a ta gashi a tu ulobonu adama a na a zuwa ta ama a yuwan ukadu o yo'onoto Asulā okolo, ko o roco ukafatosu wa aci. Agba epen a da, waru a tsu zuwa ta ama a ca aciyele atsumalima adama o yo'onoto Asulā okolo. Agba wilā u nda u tsu kamba vuma na cigai lyawa majiyan me iwuya ni icigi yi iwuya shi.

3

Cine yaa yuwan wuma u cece

¹ Adama a na a 'yasan ndu obolo na Kristi Zamawawa, i ciga i 'yuwan i zuwa okolo a du e ili ya zuva, ubata u na Yesu Zamawawa

ri nden o ukere usa'ani wa Asulā. ² I zuwa okolo a du a jiyan e ili ya zuva, agba she a jiyan e ili yu uvadi u nda wan. ³ I yuwan ili i nda adama a na i kuwa ta ana Kristi Zamawawa kuwai, gogo gba shi wuma u du u tu usokowu ya Yesu Zamawawa ubata wa Asulā. ⁴ Yesu Zamawawa da wuma wa amayun a du, agba nu u roco aciyayi, adu fo o to roco du atsuma a tsugbain tsayi.

⁵ Ili i na i ri pe atsuma a lipu du, i ciga i 'yuwan yu una ili ndolo suru: ili tsā tsipere, hali ni ili i wono i tsipere i maluwa me icigi i tsipere. I 'yuwan i ciga i lyawa icigi vu cu'un vi iwuya suru. Waru i ciga i 'yuwan i lyawa utsan suru u na u rocoi aganda a amali. ⁶ Ucasu wa atsumalima wa Asulā o ta lo a tawa a ama a na aa yuwusan ili i ndolo.

⁷ Ne da adu fo i yuwusain a mantsa ma na i yuwusain ili i nda de. ⁸ Amma gogo i ciga i 'yuwan i vari ili i ndolo suru. She i dana no okolo usuduwu abunda wan. She i yuwan upan lon wan. She i yuwan ule'e wan. Waru she i yuwan adanshi e epen a aci a nanza wan, ko i yuwaan nanza adanshi a vanvama wan. ⁹ She i yuwunlai epen wan, ana wo o'woi i fodo ta de akuci o okolo a du waru na cine i shi a yuwusan ili. ¹⁰ Gogo yo oto ta okolo a sa'avu waru za na yuwain okolo a sa'avu'u u ta lyuwa elime nu u casu ndu urevu nu u zuwusa ndu yoo o'wo tsā yi. ¹¹ Atsuma o ure u sa'avu u wuma u nda, wo o'wo ili i ro shi ko adu aza a Isra'ila da ko Atakpaci. Wo o'wo ili i ro shi ko a pada wu ta uryumbu ko a pada wu shi. Wo o'wo ili i ro shi ko avu mocin na koto e revei da shi, ko diga e elentsu ama a na a cigai addama da. Wo o'wo ili i ro shi ko avu aagbashi a da ko aagbashi a da shi. Ili i ta i na i la'ai ulobonu ayi da Kristi Zamawawa, waru u ta pe atsuma a tsu suru.

¹² Adama e ili nda, waru adama

a na *Asulā* a *ɔngwa* ndu yo o'wo ama a yi, waru u zuwa du ta yo o'wo cece, waru adama a na u ciga ndu, adama o ndolo i guzulai ni iliyali, ni isa'ani. Waru i *ɔana* ben na ankuri. Ili i nda yo o'wo tsu utugu u na i tso oto. ¹³ She i *ɔana* a muwwulai mu upan vani du wan, waru ni i nusunlai, i yuwunlai gafura. Zagbain yuwaan du ta de gafura, adama o ndolo i yuwunlai gafura ne. ¹⁴ Waru ili i na i la'ai ulobonu ayi da, i ciga i 'yuwan i *ɔana* ni icigi. Icigi i da i ɓolo ntsu suru, reve u lyawa tsu tsu yuwain nden n sa'ani.

¹⁵ Lyawa asuvu nden e Yesu Zamawawa yuwan tsugono o okolo a du. I yuwan ili i nda adama a na adu ama a lipu ta da waru *Asulā* e de du ta i yuwan wuma atsuma a asuvu nden. Waru a mantsa suru i godyusho *Asulā*. ¹⁶ I lyawa ikaka ya Kristi Zamawawa danu atsuma o okolo a du lon waru i ta tsura ugbozu. I yuwan ulinga ni idan-shi ya yi i ritoloi reve waru i calai asala a sa'ani. I *ɔana* o godyusho atsuma o okolo a du waru a mantsa suru i *ɔana* a canasaa *Asulā* ishipe i sa'ani icu'un icu'un. ¹⁷ Waru ili i na i yuwain suru ko ili i na i dammai suru, lyawa o o'wo gashi vuma na isawain o unā wu Zagbain Yesu da. Waru a mantsa ma na yaa yuwusan ili i nda, i godyoo *Asulā* Dada kuci e ekere a yi.

Cine yaa yuwan nden a 'wa du

¹⁸ Amaci, i toni ali a du, adama a na ayi ndolo ayi da ili i na yi ntsayi ana i toniyi Zagbain.

¹⁹ Ali, i ciga amaci a du, waru she i *ɔana* usuduwu e ekere e le wan.

²⁰ Muwun, i yuwan tsutoni na mbara n du atsuma e ili suru, ne da yoo yo'onoto Zagbain okolo.

²¹ Nan dada, she i damaton muwun n du wan, tsara o o'wo nu ukudu wo okolo a wuma u le wan.

²² Agbashi, i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a du

atsuma o uvadi u nda. I yuwan ukadu i yo'onoto le okolo. She i yuwan ne a mantsa ma na a ri lo a kalyuwusa du goon wan. I yuwan ne no okolo a ta ko na a shi lo a kalyuwusa du shi. Ne da ya ca Zagbain tsugbain. ²³⁻²⁴ Zagbain Yesu da yaa lingasaa a mantsa suru. Ama a da yaa lingasaa shi. Zagbain ta ca du ili i na u zuwayi ama a yi o unā wi ili i na i yuwain. Adama o ndolo, i linga nu ukadu u du suru. ²⁵ Adu waru i reve ta nni i yuwan ili i babu ulobonu, a ta tsupa du fo ni ili i babu ulobonu u na i yuwain. Adama a na *Asulā* a ri na adangulu shi.

4

¹ Azagbain, i kalyuwa agbashi a du ulobonu, waru i guza le ulobonu. I yuwan ne adama a na i reve i na i ri fo na Zagbain zuva.

Iyuwan avasa

² I *ɔana* a yuwusan avasa kuci no okolo a du ufofu waru nu ugodyusho atsuma o okolo a du.

³ Waru i yuwaan tsu avasa kuci. I yuwan avasa a na *Asulā* aa kpatu'waa ikaka i tsu ure, adama tsu damma ama ili yu usokowu ya Kristi Zamawawa, ili i na i zuwai n ri wunlu na akani. ⁴ I yuwan avasa adama n gura yuwan adan-shi e ikaka i nda ulobonu, waru o ure u mejege. ⁵ I *ɔana* nu ugbozu nni i ri obolo na ama aza a na a ri aza e Itoni shi. I yuwan ulinga na mantsa ma na i tsurai biti mejege. ⁶ I yuwan adan-shi ni idan-shi i sa'ani waru i lyawa adan-shi a du o o'wo uyo'o u mawwa kuci tsa akpadi. Ayi da waa kamba du i usu yeci i na za ro aa yuwan du.

Icasu yu ukosu

⁷ Tikiku ta damma du adama a va. N ciga yi ta lon. Ayi za vi ikambi va amayun da za na aa lingasaa Zagbain obolo na amu. ⁸ N lyungu yi ta atsuma a mmalu n sa'ani nda

à tyo yà'á ðú adama u damma ðú cine tsu ri pa a yuwusan, waru adama u ðashi ðú okolo ugbamu. ⁹ Waru n tã lyungusu Unisima. Ayi fo za na oo soðuwo matsan ma ða waru za tsu na tsu cigai. Waru vuma tã ða àtsumã a ama à ðú. A ta damma ðú ili suru i na yaa farasa pa nda.

¹⁰ Arista tã pa obolo nã àmu o u'wa wa ali. U tã lyungusaã ðú ni icãsu yã yi, ne ða fo Marku, za na kaka tã ða le nã Banaba. Tsu damma ðú tã ðe nu ufaru i ushi Marku nnu u tãwã yã'á ðú. ¹¹ Josuwa* za na waru à tsu ðe Yusutu, lyungu tã fo icãsu yã yi. Ele nda ele ða àzã e Itoni àtsumã aza a Isra'ila goon àtsumã aza a nã tsaa yuwusan ulinga obolo. A tã pa a yuwusan ulinga obolo adama o tsugono tsã Àsulã waru à tã tanãtosu mu okolo lon.

¹² Abafara vuma ða diga à lyuci ðú, waru aagbashi e Yesu Zamawawa a ða. U lyunguwa ðú tã icãsu yã yi. U tsu yuwaan ðú tã avasa babu uro. U tsu pati tã Àsulã a gbatato ðú waru u zuwa ðú yo o'wo wuntsayi, adama yi isawan nu ucira àtsumã e ili i na Àsulã a cigai suru. ¹³ N ta gura yuwan adanshi à yi ana wi isawaan ndú obolo nã àzã e Itoni àtsumã a Lawudikiya nã Hirafoli.

¹⁴ I'utsã yã àbulã i tsu za vu urevu wã agumã Luka tã lyungusu fo icãsu yã yi, ne ða fo Dima. ¹⁵ I yuwan ankuri i lyunguwa àzã à tsu àzã e Itoni àtsumã a Lawudikiya icãsu i vã, waru nã Nimfa ka obolo na aza a na o tsu bolotosu o u'wa wã yi.

¹⁶ Ni i koto ðesununã u mepepe-lime ma nda, i lyunguwa àzã e Itoni àtsumã a Lawudikiya adama ele fo e ðeyinunã. Waru àðú fo i ðenunã mepepelime ma na n ðanaa nle. ¹⁷ I damma Arikibu adanshi a nda, "Vu

'yuwan ciga vu koso ulinga u na Zagbain ca nuwu suru."

¹⁸ Àmu, Bulu, àmu ða n ðanai icãsu i nda ne ekere à vã.

I cuwan na akani à vã.
Lyawa isa'ani yã Àsulã i ðana obolo nã àðú.

* 4:11 Josuwa nã Tsuyahuda ili i tã i ða nã Yesu nã Tseheleni.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

Ucuɔuwu wa aatagada a nda

Bulu ɔa ɔanaɪ mepepelime ma nda waru u ɔana t̄a mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni a Tasalonika. Tasalonika lyuci gbain ɔa a nge'en m mala ne eden aɔbunɔa. Waru ubata u ɔa a na ama aɔbunɔa a ri oo tono amaɪ. Bulu tawa t̄a atsuma a Tasalonika reve u rito ama adama e Yesu. Ayi pe u ɔavusa t̄a amuna o ogodo adama u tsura ikebe. Aza e itoni ya amaɪ na aɔbunɔa o o'wo t̄a aza e Itoni ya Yesu. Aza a Isra'ila fo atsuma a lyuci'i o o'wo t̄a aza e Itoni.

A mantsa wa'a, reve azagbain a lyuci'i a uwa tsushu'un, aɔu o loso Bulu ubata'a. A tyo ɔe, reve Bulu lyungu kambɪ va yi Timoti u 'yawa u tawaa yi ni ili i na yaa farasa na aza e Itoni a na u lyawai ɔe Tasalonika. Timoti tawaa yi t̄a na adanshi a sa'ani, a mantsa ma na wu uwwai adanshi a sa'ani a nda a ɔa Bulu ɔanaɪ mepepelime ma nda.

Abajini o uritosu atsuma e mepepelime ma nda ayi ɔa, cine ili yaa ɔana a mantsa ma na Yesu a kambɪ atsuma o uvadi u nda. Ili na aɔbunɔa i ta fara a mantsa mo ndolo. Tsa a gura reve urana u na ili i ndolo yaa fara shi, adama o ndolo tsu 'yuwan tsu ciga atsu e ipiri tsu yuwan wuma cine Asula a cigai. Bulu cuɔuwa t̄a ili i nda suru atsuma e mepepelime ma nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-3)
2. Uɔawu wo okolo wa aza a Tasalonika ni iroci i le (1:4-3:13)
3. Wuma u na u tsu yo'onoto Asula okolo (4:1-12)
4. Ili i na a zuwusa yaa fara na Zagbain kambɪ (4:13-5:11)

5. Ili yu ukosu i na aa yuwan ni icasu (5:12-28)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu ɔa tsa a ɔanasaa aza e Itoni atsuma a Tasalonika mepepelime ma nda. U t̄a a tyo ubata a ama a na a ri aza a Asula waru aza a na a ri aza a Zagbain Yesu Kristi Zamawawa a na a ri ɔe ubata'a.

N ta yuwusan avasa Asula o roco ɔu isa'ani ya yi waru u zuwaa ɔu aba'un a asuvu nden!

Ama a Tasalonika a t̄a nu ucawu wo okolo

² Atsu tsu godyusho t̄a Asula adama a ɔu. Waru a mantsa suru na tsa a yuwusan avasa, tsu yuwaan ɔu t̄a avasa. ³ Na tsu yuwan adanshi na Asula na Dada tsu adama a ɔu, tsu yuwan t̄a adanshi e ili i na yaa yuwusan adama o ucawu wo okolo a ɔu. Waru tsu yuwan t̄a adanshi a ɔu adama o ulinga wu ucira u na i yuwain adama a na i cigai ama. Waru tsu yuwan t̄a adanshi a ɔu adama o ulyuwu we elime u na yaa kalyuwusa Zagbain Yesu Zamawawa nni i ri pe atsuma a atsumalima.

⁴ N'utsa n va, Asula a t̄a na aɔu o okolo, waru atsu tsu reve t̄a a na u ɔangwa ndu yo o'wo ama a yi. ⁵ Ana tsu damma ndu Alabari a Sa'ani, ni idanshi i ɔa goon shi, amma nu ucira, adama a na Ruhu wa Akiza ca ɔu t̄a urevu lon ana tsu damma ndu amayun. Ana tsu ɔanaɪ obolo na aɔu, ye ene t̄a cine tsu yuwain nden n tsu o rocosu amayun e ikaka i tsu. ⁶ Ne ɔa i ritoi i yuwan cine atsu tsu yuwain nden, waru cine Zagbain Yesu yuwain nden ma yi. Ko na atsuma a atsumalima a aɔbunɔa i ushi t̄a ikaka'a, Ruhu wa Akiza zuwa ɔu t̄a i yuwan mazanga.

⁷ Ne ɔa fo yo o'woi iroci e ekere a ama a na o toniyi Zagbain atsuma a Makidoniya na Akataya. ⁸ Waru

adama a du a da ikaka yi Zagbain i bazai atsuma e ida i ndolo, hali u karalaji ubata u ndolo suru. Ama ko te da a uwwa ta adama o ucawu wo okolo a du. Adama o ndolo tsa a ciga tsu dashi yuwan adanshi o ndolo shi. ⁹ Ama'a na aciyele a lyuwa ta elime a yuwusan adanshi cine i ushi ntsu. Waru a yuwan ta fo adanshi cine i vadalai i lyawai amali a du na cine yaa yuwusaan Asula a amayun aganda za na ri wuma. ¹⁰ Waru a ta dansa cine i ri ufobu a pura makamba ma Mawun ma yi Yesu u tawa diga zuwa. Asula a 'yasan ta Yesu atsuma a akwakwa, waru Yesu dada aa wawusa tsu atsumalima o uge'etosu u na waa tawa.

2

Ulinga wa Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Ama a va, i reve ta ana tsu bura ndu pere da shi. ² Cine i revei, tsu dana ta atsuma a Filibi kafu tsu tawa ya'a du. De da a ca ntsu atsumalima reve waru a yuwaan tsu ulamu. Agba Asula a ca tsu ta okolo o ugbamu u na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani a alanga e eteshe, ko na wo o'woi ama o ro e gigeshe tsu ta de. ³ Tsu tawaa du ni ikaka i tsu obolo ne epen shi. Waru tsu tawaa du na ayi no okolo o ro de ko'o shi, ko adama a na tsu cigai tsu yuwaan du gbozu shi. Ne da shi, ko ke'en!

⁴ Asula a usu tsu ta, dada u ca ntsu Alabari a Sa'ani a yi tsara tsu damma ama. Ili i na tsu cigai ayi da tsu yo'onoto Asula o okolo adama a na ayi da u tsu lyungwa okolo a tsu. Atsu tsu zuwa atsuvu e ili i na ama a dansa shi. ⁵ Adu i reve ta a na ica i na tsu cuwa ndu ica ye epen i da shi, waru Asula na aciyayi u to roco ili i na tsu yuwain, tsu yuwan le adama tso obonu ili suru shi. ⁶ Waru tsu yuwan ili i ro tsara tsu tsara tsugbain e ekere a du shi, ko e ekere a ama a na a buwai.

⁷ O unu u na, atsu ajiya e Yesu Zamawawa da, tsu shi ta zuwa du i ca tsu ili. Agba tsu yuwan ne shi, amma, reve tso o'wo ben atsuma a du cine mma tsu ca mawun maani reve waru u golo'o yi. ⁸ Tsu ciga du ta lon, waru tsu ta na mazanga ma na tsa a damma du Alabari a Sa'ani a Asula. Waru tsu ta na mazanga ma na tsa a kamba du atsuma e ili icu'un icu'un, adama a na yo o'woi ama a na n cigai lon.

⁹ Ama a va, i cuwan cine tsu yuwain ulinga nu ucira u tsu suru ana tsu dana na adu. Usana na ayin tsu yuwusan ta ukadu wi izami yi ikebe adama e ili i na tsu cigai tsu tsula suru. Tsu zuwaa du ume shi, ana tsu dana obolo na adu a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a Asula. ¹⁰ Adu ye ene ta ne esu a du, waru Asula e reve ta ne, a na tsu ri cece na amayun, waru ko za aa gura tsura ili i na woo goro a aci a tsu shi cine tsu yuwain na adu, adu aza a na i usuyi Zagbain. ¹¹ Waru i reve ta cine tsu guzai za suru cine dada tsu kalyuwa muwun ma yi. ¹² Tsu te ipati i du, waru tsu ta casu du adanshi, waru tsu ta zuwusa du, i yuwan nden n na maa tawaa Asula na tsugbain adama a na ayi da u de ndu i uwa atsuma o tsugono tsu yi tsara i tsara tsugbain tsu yi.

¹³ A mantsa suru tsu to godyusho Asula adama a na i usuyi ikaka i na tsu yuwaan ndu alajiya. I damma adanshi a tsu idanshi ya ama a da goon shi. I ushi yi ta cine u ri amayun. Ikaka ya Asula i da. Waru ikaka'a i lyuwa ta elime a yuwusan ulinga atsuma a du aza a na a usuyi.

¹⁴ Ama a va, ana i usuyi ili i na tsu dammai, ama a du a ca du ta atsumalima. Ne da yo o'woi vadamma a'isa aza e Itoni a Asula atsuma a Yahuda. Ama o ndolo a usu ta Yesu Zamawawa, amma ama e le, aza a Isra'ila, a ca le ta fo atsumalima. ¹⁵ Aza a Isra'ila o ndolo o una ta amasula e le, hali

ozo o ro e le o una Zagbain Yesu. Gogo a ca tsu ta atsumalima avu o loso tsu o uta. Ama a nda o yo'onoto Asula okolo shi, waru a 'yuwan ta ama suru. ¹⁶ A putsa tsu ta a na tsaa yuwan adanshi na Atakpaci, adama a tsura iwawi wan. A ta yuwusan ne waru a ta dashishi nusu le. Gogo Asula a yuwan ta upan waru u ca le ta atsumalima.

Bulu ciga ta bura le

¹⁷ Ama a va, ana o loso ntsu atsuma a du, tsu jima shi, reve tsu uwa maluwa ma na tsaa kamba ya'a du. Tsu lyawa majiyan ma du shi, ko ke'en, tsu dana ta na maluwa ma na tsee ene du. ¹⁸ Amayun a da a na tsu shi tsu cigai tse ene du, amu Bulu, n yuwan ta ukadu mantsa na abunda adama n tawa ya'a du, amma reve Male me geshe tsu. ¹⁹ Ili i na i zuwai n cigai me ene du ayi da i ta tawusa tsu nu uzuwu wo okolo, waru i tawaa tsu ta na mazanga, waru adu da iroci yu ulyuwu wa aci a tsu. I ta zuwa tsu tsu yuwan mazanga a makakan ma Zagbain tsu Yesu nnu u tawa. ²⁰ Amayun, adu da tsugbain tsu tsu na mazanga ma tsu.

3

¹ Adama a na tse enei tsaa gura danu babu na tsu uwwai alabari a du shi, dada tsu isawantoyi adanshi tsi isawan atsuma a Atina ne'en, ² reve tsu lyungu Timoti ya'a du. U ta yuwusan ulinga obolo na atsu ana aagbashi a Asula, reve waru u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a Kristi Zamawawa. Tsu lyungu yi ta adama u zuwa du i gbama waru u dashi du okolo ugbamu o ucawu wo okolo a du. ³ Tsu ciga du yoo o'wo udamu adama a addama a na i ri pe shi. Na ne suru, i reve ta a na a dangwa ntsu de adama o oso a atsumalima a nda.

⁴ A mantsa ma na tsu dana obolo na adu tsu ronuso du ta atsuvu a

na addama a ri lo a tawa du babu ujimu. Waru i reve a na addama'a a tawai de. ⁵ N reve ta na addama a du, waru maa gura danu babu na mu uwwai ili i na yaa bala du o okolo a va adama a du shi. Ayi da i zuwai n lyunguwa ndu na Timoti. N lyungu yi ta adama we ene ko ucawu wo okolo a du a buwa ta ugbamu. N ta uwwusa wovon she Za Malyungwa ma lyuwa aci a du o ure u ro avu waru ulinga u tsu woo o'wo pere wan.

Timoti dammai ili i na we enei

⁶ Gogo da Timoti rawai ana wu utai ya'a du. U tawaa tsu ta na alabari a sa'ani adama o ucawu wo okolo ni icigi i du. U kambuwa tsu ta a na yaa cuwusan na atsu na mazanga, waru i ta maluwa ma na yee ene tsu cine atsu tsu ri a maluwa ma na tsee ene du.

⁷ Ama a va, atsu a aciyatsu tsu ta pa na addama a abunda, waru a ta casu tsu atsumalima lon, amma tsu tsura ta okolo o utanu adama a na i buwai pe nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a du. ⁸ Tsu reve ta i ta mishin nu ucira atsuma a Zagbain Yesu, ayi da gba waa casu tsu mazanga ma asuvu ma na wuma u tsu u tsura ta ucira. ⁹ Tsu godyoo ta Asula lon adama a du! Adama a du tsu ta na mazanga ma abunda a makakan ma Asula a tsu. ¹⁰ Urana na ayin tsu ta yuwusaan du avasa babu uro. Waru tsu te ipati ya Asula u lyawa tsu tse enishe du adama ni i cigisa ili i ro atsuma o ucawu wo okolo a du, tsu ca du.

¹¹ Tsu ta avasa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu lyawa tsu tsu bura du. ¹² Tsu ta yuwusan ipati Zagbain zuwa icigi i du i kungwa, waru u shiwan hali u kara a rawusa ubata aza a du hali a tyo e ekere a za suru, cine icigi i tsu i shiwan a tyo ya'a du. ¹³ Wi isawaton okolo a du aza a babu unusu atsuma a akiza a makakan ma Asula Dada tsu, a mantsa ma

na Yesu Zagbain aḅ tawā na aza a akiza a yi.

4

Vu yuwan nden n sa'ani a maḅḅakan ma Asula

¹ O ukosu, ama a va, cine tsu damma ndu atsuma a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta fo e ipati i du i yuwan nden n na woo yo'onoto Asula o okolo. Tsu rito du ta de i yuwan ne waru i ta yuwusan ne. Waru tsu ta patishi du i lyuwa elime na mayan ne, ² adama a na i ta cuwusan ni ili i na tsu rito ndu a ala a Zagbain Yesu.

³ Asula a ciga du ta i dana cece, adama o ndolo i suma cu'un vu unusu u tsipere suru. ⁴ Reve za suru u goloḅo lipu va yi, avu u yuwan nden n na n ri na akiza na ama a ca yi tsugbain. ⁵ Ne da yaa yuwan nden atsuma e icigi i mayan ma tsipere vadamma aza a amali shi. E reve Asula na re va yi shi.

⁶ She vu paala za va wu vi Itoni atsuma e ili i nda, vu zami ka va yi wan, adama a na Asula a ta tawaa na atsumalima o unā wi icu'un vu nusu ndolo suru. Tsu rono du ta at-suvu na abunda. ⁷ Asula a de tsu ta adama tso o'wo cece, agba u de tsu adama tsu yuwain nden mi idaba shi. ⁸ Za na kudai a yuwan nden oo tono wila u nda, wila u vuma u da u 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi shi, amma Asula a da waa 'yuwusan, za na ca ndu Ruhu va Akiza va yi.

⁹ Asula na aciyayi u rito du ta i cigalai, adama o ndolo ili yi lo shi na yaa zuwa mu n danaa du adama e icigi ya aza e Itoni a na wu ntsayi e ene atsuma a ama a Asula. ¹⁰ Amayun a da, gogo i ta ni icigi ya abunda a tyo ubata aza e Itoni a na a ri e ida ya Makidoniya. Ama a va, ko na wo o'woi ne, tsu te ipati i du i dashi icigi a tyo ya'a le lon.

¹¹ Ili i na yaa la'a yuwan maluwa ayi da nda: I danu sanyi, i yuwan

majiyan me ili i na yaa yuwusan goon, waru i linga ne ekere a du, cine tsu damma ndu nu ufaru. ¹² Ne da ama a na a ri aza e Itoni shi a ca du tsugbain adama a nden n du, waru yaa dana a kalyuwusananza ca du ikebe shi.

Cine Zagbain aa kamba

¹³ Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na yaa fara na aza e Itoni a na a kuwai, adama i dana tapu na atsumolangu tsa ama a na a ri nu uzuwu wo okolo shi wan. ¹⁴ Tsu usu ta a na Yesu kuwai, waru a 'yasan yi ta avu u kamba wuma. Waru tsu ca ta okolo na Asula aḅ tawato Yesu waru, u ta kamba obolo na ama suru a na a cayi okolo ya Yesu kafu a kuwa.

¹⁵ Cine Zagbain Yesu yuwain adanshi na aciyayi a na, atsu na tsu ri wuma a mantisa ma na Zagbain aḅ kamba tsaa wala elime a aza a na a ri pe ason e le shi. ¹⁶ Zagbain na aciyayi u ta cipa diga zuva. A mantisa ma ndolo ma da ama a uwwa udammu wu ucira wu Zagbain, reve waru a uwwa abajini a yisaali o unā wu zagbain vu nlingata ma Asula, reve a uwwa e ivulusa aavana a Asula. Ne da, aza a na a kuwai atsuma a Kristi Zamawawa a fara 'yon a tyo zuva. ¹⁷ Reve atsu na tsu buwai wuma avu tsu buwa atsuma o uvadi reve a fala tsu a tyo atsuma e eleshe obolo ne ele, avu suru ntsu tsu ga'asan na Zagbain zuva reve tsu dana obolo na ayi babu ukotu. ¹⁸ Adama o ndolo i vowontoloi okolo waru i gbamatoloi aciyadu ni idanshi i nda.

5

¹ Ama a va, ili i ro yi lo na yaa zuwa mu n danaa du cine ko mantisa ma na ili i ndolo yaa fara shi, ² adama a na i reve ta ulobonu lon urana wu Zagbain u ta tawā cine vivu tsu tawā na ayin. ³ A mantisa ma na ama aa dansa, "Ili suru i ta mejege, asuvu nden ta lo

waru babu addama o ro,” a mantsa ma dāda ulungusu wāa riyā le babu urevu, cine mbāla n limatan n ri usan lon nā mantsa ma rawa zuzu. A mantsa'a babu ure u mala'aa diga a addama o ndolo.

⁴ Ama a va, she i danā atsumā e irumbu adama e ili nda wan, waru she i yuwan asalama nnu urana wu Zagbain tāwā gashi vivu wan.

⁵ Adama a na suru ndu muwun me ekan n da waru muwun mu urana n da. Tsu ri aza e irumbu na ayin shi. ⁶ Adama o ndolo i yuwan ipiri i sa'ani, she i lantsa cine ozo o ro a ri a nlavu wan. I danā e ipiri nu uguzu wa aci. ⁷ Ayin mantsa ma da na ama a tsu lantsa waru mantsa ma da na ama o tso o'wo usowu. ⁸ Agba atsu na tsu ri a nden atsumā e ekan tsu 'yuwan tsu ciga tsu gitsai aciyatsu. Cine soja tsu fofo aciyayi nna wu nla utugu wā aaragā a makakan ma yi, tsu 'yuwan tsu ciga tsu fofoi aciyatsu adama na Mekerenkesu na tāwā, tsu gura lyuwa elime nu ucawu wo okolo ya Yesu avu waru tsu lyuwai elime ni icigi ya ama. Cine soja tsu fofo aciyayi nna wo oto melezu mo uvon, tsu 'yuwan tsu ciga tsu danai nu uzuwu wo okolo a na Yesu a wawa tsu. ⁹ Tsu yuwain ili i nda adama a na Asulā a zuwa tā okolo u wawa tsu o ucira wu Zagbain tsu Yesu Kristi. Ayi Asulā u tsuwan tsu upan wā yi shi. ¹⁰ Zagbain Yesu kuwā tā adama a tsu, adama tsu yuwain wuma obolo nā ayi babu ukotu. Ayi nda amayun a da nā tsu ri wuma ko cina tsu kuwā a mantsa ma na u kambai. ¹¹ Adama e ili i ndolo suru, i gbamatoloi asuvu reve i suwulai aciyādu cine i ri a yuwusan.

Uritosu wu ukosu

¹² Ama a va, i ca aza a na a ri azagbain a du atsumā o ulinga wu Zagbain tsugbain. A linga tā lon atsumā a du waru a damma du tā adama e ili i na i ri ulobonu shi a na yaa yuwusan. ¹³ I ca ama a

nda tsugbain waru i ciga le adama o ulinga u le. Waru i yuwan nden n sa'ani vani du.

¹⁴ Ama a va, ni i ciga i 'yuwan i rono orogo atsuwu. I dashi aza a na a tsu lapā uwwa wovon shi okolo ugbamu. I toni ben waru i kalyuwā aza a na a ri nu ucira shi. I yuwan ankuri nā za suru.

¹⁵ She i lyawa nanza tsupa iwuya ni iwuya wan, amma i yuwan ukadu i yuwunlai isa'ani waru nā za suru.

¹⁶ I danā nā mazangā kuci. ¹⁷ I lyuwa elime nā mayan ma avasa. ¹⁸ Ko ni ili i ro i fara, i danā nā no okolo o ugodyusho, adama a na wo o'woi ili i na Asulā a cigai a tyo ya'a du da aza a na a ri aza a Kristi Yesu Zamawawa.

¹⁹ She i geshe Ruhu va Akiza wan. ²⁰ She i kudā a tara adanshi e ili yu usokowu ya Asulā ili ya abulā wan. ²¹ Amma i 'yuwan i ciga i lyungwā ili suru i na a dammai. I guza ili i na i ri ulobonu. ²² I suma cu'un vi iwuya suru.

²³ Tsu reve tā a na Asulā a da aa casu asuvu nden, waru n ta yuwusaan du avasa u zuwa du yoo o'wo aza a akiza o ure suru. N ta yuwusan avasa u geshe okolo na asuvu nā lipu du diga a mayan mo unusu e re suru, hali she urana u na Zagbain tsu Yesu Zamawawa kambai. ²⁴ Za na dangwa ndu za va abulā da, waru u ta yuwan ili i ndolo.

²⁵ Ama a va, i yuwaan tsu avasa.

²⁶ I cāsa aza e Itoni a na a ri de suru ni ikatalu ya amayun.

²⁷ N te ipati i du atsumā a ala a Zagbain, i denunā o u'wa wu Zagbain suru mepepeline ma nda.

²⁸ N te ipati Zagbain roco du isa'ani ya yi suru.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu danaa ta aza e Itoni a na a ri pe atsumā a Tasalonika. Ayi da mepepelime me ire ma na u danayi aza e Itoni atsumā a lyuci na ri na abajini e eden a na a ri a nge'en m mala. U dana ta mepepelime ma nda adama a na ama o ro aa yuwusan uritosu u sa'ani shi adama o urana u na Yesu Zamawawa aa kambā. Ozo o ro e le a damma ta a na a tsura ta mepepelime diga ya Bulu agba epen a da le.

Atsumā e mepepelime ma nda Bulu dana ta amayun e ili i na yaa fara a makambāa mā Yesu. U dashi ta damma ili i na u dammai de adama a adanshi a nda. Bulu yuwan ta adanshi e ili i ta'atsu i na i la'ai ulobonu atsumā e mepepelime ma nda. U damma le ta adama ada a mantisa ma na Yesu aa kambā. Waru u dammisa le ta atsumalimā a na o sowuso ubata wā Asulā a da wo utusa shi. Atsumalimā a nda o to koto urana u ro reve a tsura wivuwun. A tyo o ukosu, u damma le ta a yuwan ulinga na atyo o ucira u na a ri na ayi kafu Yesu kambā.

Ili i nda suru amayun a da hali a tyo ana'an, cine a danai a mantisa ma ama a Tasalonika a na Bulu danaa nle mepepelime ma nda.

Ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Ukambu wu Zagbain amayun a da (1:3-12)
3. Koto Zagbain kambā shi (2:1-12)
4. Vu yuwan nden mā afulā (2:13-17)
5. Vu yuwan avasa waru vu yuwan ulinga (3:1-15)
6. Avasa o ukosu (3:16-18)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu da tsaa danasa mepepelime ma nda e tewee aza e Itoni ya Tasalonika ama a Asulā Dada tsu aza a na a ri atsumā e itoni yi Zagbain Yesu Kristi Zamawawa.

² Mpati ta Dada Asulā na Yesu Zamawawa Zagbain u roco du isa'ani waru u ca du aba'un na asuvu nden!

Avasa o ugodyusho

³ Ama a va, u lobono ta tsu godyoo Asulā adama a du kuci, tsu ta yuwusan mazanga adama a na ucawu wo okolo a du a ta kungusa atsumā e itoni nu ucira, waru suru ndu i ta dashishi ncigalai. ⁴ Na tsaa yuwusan adanishi a du na aza e Itoni ya Asulā bata ro, atsu tsu yuwan ta mazanga a na yaa kabusa asuvu, avu i buwa nu ucawu wo okolo ko na yoo sowuso atsumalimā a malyungwa na awuya.

⁵ Atsumalimā a nda o to rocosu Asulā e te ge'eto koyan mejeje. Ne da Asulā ee kece du atsumā a aza a na aa uwa o tsugonō tsa yi, agba gogo adama o tsugonō tso ndolo tsa da yoo sowuso atsumalimā'a. ⁶ Asulā a ta yuwusan ili i na i ri ulobonu kuci. U ta ca aza a na a tawusa a du na addama atsumalimā. Waru u ta tawaa du na wivuwun atsumā a atsumalimā a du. ⁷⁻⁸ A mantisa ma na Yesu Zamawawa Zagbain aa tawa diga zuva na nlingata mā Asulā mu ucira mā yi obolo na akina a makulā u ta ca tsu wivuwun fo.

Zagbain tsu Yesu ta ca aza a na e revei Asulā shi atsumalimā na aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a Zagbain tsu Yesu. ⁹ Atsumalimā a na oo sowo ayi da ulungusu suru suru. A ta kasa le na Zagbain waru nu ucira u tsugbain tsa yi suru suru. ¹⁰ Ili i nda i ta fara o urana u ndolo a mantisa ma na Zagbain aa kambā adama u ushi ica na tsugbain e ekere a aza a na a

ca niyi okolo suru waru a ri aza a yi. Ili'i obolo na adu da, adama a na i usu ta ili i na tsu dammai.

¹¹ Asula a dangwa du ta, waru tsu ta avasa a na Asula aa usu du yi ntsaa yoo o'wo ama a yi. Tsu ta avasa a na ucira wa Asula waa kamba du i yuwan ili i sa'ani i na yaa ciga i yuwan suru. Ucawu wo okolo a du a da waa zuwusa du i ciga mayan me ili i nda. ¹² Ne da za suru aa ca ala a Zagbain tsu tsugbain adama a du, avu a ca du tsugbain obolo na ayi. Ayi nda ili i mayuwaan i da e ekere a Asula a tsu ne ekere e Yesu Zamawawa Zagbain adama e isa'ani i le.

2

Vuma Vama na 'yuwain Wila

¹ Ama a va, tsu ta damma du ununa Zagbain tsu Yesu Zamawawa aa tawa, na cine oo boloto tsu ubata wa yi. ² She yoo o'ushi na atsumolangu ko udamu adama a ama a na aa dansa a na urana wu Zagbain u tawa ta de wan. A ta gura damma a uwwa ta ne ubata u tsu o uritosu, ko e ikaka ya adanshi, ko e mepepeline. ³ She i lyawa a yuwan du ugbozu ni ili i na aa dansa wan.

Amayun ayi da urana u ndolo waa tawa shi, she na abajini o u'yasasan wa aci e ekere a Asula a rawa reve waru o roco Vuma Vama na aa lungusa suru suru. ⁴ U ta 'yasan aciyayi mgbain, reve u tara aciyayi u la'a ta ili i na a tsu de aamali suru. Avu waru u lungusa ili i na aa yuwusaan aganda suru. U ta uwa atsuma a Aa'isamapada a Asula, avu u damma ayi na aciyayi Asula a da.

⁵ I gura cuwan ana n danai obolo na adu, n yuwaan du ta adanshi e ili i nda. ⁶ Gogo gba i reve ta ili i na yaa guzasa yi, adama a na a to utaa yi a alanga e eteshe na mantsa ma yi ma rawa. ⁷ Agba ko gogo ucira wu ulinga u vuma u na u ri a nlangi na

Asula u to ulinga usokowu. Agba za na aa guza yi ta lyuwa elime na mayan ne hali she na a tawa za na aa guzasa yi'i. ⁸ Dada Vuma Vama oo utaa aciyayi, ayi da za na Zagbain Yesu Zamawawa oo kototo nu upepu u wivuwun wu una wa yi. Ayi da za na Yesu Zamawawa aa lungusa, nu u tawa atsuma a tsugbain tsu yi.

⁹ Vuma vama n nda u ta tawa u yuwan ulinga u Male nu ucira we epen ni iroci ye epen na linga va asalama ve epen. ¹⁰ Waru u ta gura yuwan atyo e iwuya i na waa yuwan wu luma ama a na aa lungusa. A ta lungusa le adama a na a 'yuwan ta a ciga ili ya amayun reve waru a 'yuwan iwawi i na i tsu uta ubata wa Asula. ¹¹ Adama o ndolo Asula a lyunguwa le ta ni ili yu ucira i na yaa luluma le, avu u zuwa le a usu epe'en. ¹² Ne da oo kototo le adama a na a shi ta a uwwusa uyo'o wi iwuya i na a shi a yuwusan, reve a 'yuwan a usu amayun.

Yi isawan nu ucira

¹³ Ama a va, tsu godyoo ta Asula adama a du. Zagbain ciga du ta waru Asula a dangwa du ta de nu ujimu diga o ofaru adama u wawa du. Iwawi i nda i tawa ta adama a na Ruhu va Akiza kambato ndu cece, waru u tawa ta adama a na i usuyi ikaka ya amayun. ¹⁴ U de du ta i tsura iwawi a mantsa ma na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani. Gogo nda i ta gura uwa atsuma a tsugbain tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

¹⁵ Ama a va, adama e ili i nda, i ciga i 'yuwan yi isawan mejege, avu i guza ili i na tsu rito ndu atsuma a adanshi na atsuma a madana.

¹⁶ Asula Dada tsu ciga tsu ta. Adama e isa'ani ya yi u ca tsu ta adanshi na asuvu nden nu uzuwu wo okolo u sa'ani u na u ri nu ukotu shi. ¹⁷ Tsu ta avasa Zagbain Yesu Zamawawa na Asula Dada tsu a

zuwa okolo ā d̄u a gbama. Waru tsu ta avasa a ca d̄u ucira u na yaa yuwan ili i sa'ani, reve waru i yuwusan adanshi a sa'ani.

3

Iyuwaan tsu avasa

¹ Ama ā va, o ukosu u mepepe-lime ma nda, n te ipati i yuwan avasa adama ā tsu. Ili yu ufaru, i yuwan avasa adama e ikaka yi Zagbain i baza go'o āvu ubātā u na u rawai biti, a tara yi na ābulā ununa i yuwain a mantsa ma na ikaka'a i rawa ndu. ² Waru i yuwan avasa a wawa tsu e ekere a ama a vama na ama e iwuya, adama a na vuma suru da cayi Zagbain okolo shi. ³ Amma Zagbain za va ābulā da, u ta gbamato d̄u, āvu u geshe d̄u e ekere a za vama. ⁴ Tsu tā nu uzuwu wo okolo ātsumā a Zagbain a na yaa yuwusan ili i na tsu damma ndu, waru tsu tā nu uzuwu wo okolo i ta lyuwa elime na mayan ne. ⁵ Lyawa Zagbain roco d̄u cine Asulā a ciga ndu, waru u roco d̄u cine yaa kaba asuvu na ātsumalimā ununa Zamawawa kabai asuvu.

Morono ma atsuvu adama ā azā o ukudu

⁶ Gogo gba ama ā va, tsu ta zuwusa d̄u i yuwan ili i nda ātsumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa: Yi kasa na vuma suru na ri nu ukudu ātsumā ā d̄u waru za na aa yuwusan nden mā yi a kurusu uritosu u na i tsurāi ya'ā tsu shi. ⁷ Ād̄u na aciyād̄u i reve tā cine wuntsayi i toni ili i na tsu yuwain. Ana tsu danāi na ād̄u, tsu danāi azā o ukudu shi. ⁸ Tsu ushi ilyalya une'e ubātā wu za ro shi, shede na tsaa tsupa. Tsu linga tā lon urana na ayin adama tsoo o'wo itana ā tyo ya'ā d̄u wan. ⁹ Tsu yuwan tā ne ko na tsu ri na tsaa zuwa d̄u i lyuwato tsu, āvu gba tsu 'yuwan adama tsu lyawaa d̄u iroci i na yāa kuru. ¹⁰ A mantsa ma na tsu danāi obolo na ād̄u, tsu zuwaa d̄u tā wila

u nda: "Za na suru lingai shi, she u lyuwa wan."

¹¹ Gogo gba tsu uwwa tā ozo o ro ātsumā ā d̄u ā tā ā nden me pere, reve a 'yuwan a linga, reve a uwa e gesheshe ulinga wa akapi a ama. ¹² Adama o ndolo, ātsumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta patishi icu'un ya ama o ndolo, tsu tā gba waru a dansaa le, e reme ulinga adama ā tsurā ilyalya waru ā danu ben.

¹³ Ama ā va, she i kunā mayan me isa'ani wan ko ke'en.

¹⁴ I kalyuwā aza a na a 'yuwain ā kuru ili i na tsu dammai ātsumā e mepepelime ma nda ulobonu. Yi kasa ne ele, adama o o'wo na wono. ¹⁵ She i tara ama a nda ana n'yuwatan n d̄u wan, amma i yuwan adanshi ne ele ununa yaa yuwan adanshi na azā ā d̄u, za na lobonoi i bara yi adama o unusu u na waa yuwusan.

Icasu yu ukosu

¹⁶ Lyawa Zagbain va asuvu nden na aciyayi u ca d̄u asuvu nden ā yi kuci ātsumā e ili i na i farai suru. Lyawa Zagbain danāi obolo na ād̄u suru.

¹⁷ Gogo nda apa icasu i va, āmu da n dana niyi ne ekere a va. Āmu, Bulu, ne da n tsu yuwan o ukosu wu mpepelime n va suru, waru o to rocosu azā ā va a da na amayun.

¹⁸ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na ād̄u suru.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu da danai mepepelime ma nda a tyo ya Timoti. Timoti tsu walasa ta obolo na Bulu kuci adama a damma ama ada e Yesu. A mantsa ma na u danai mepepelime ma nda, Timoti yuwusan ta ulinga a kandaruwusa mɔngana n lyuci va Afisu.

Bulu danaa ta Timoti tsara u kamba yi atsuma o ulinga u na woo ronoo aa'isa o ubata'a adanga. Adama o ndolo ayi mepepelime'e u ta tapu na cine aa dangwa azagbain, waru na cine wuntsayi aza e Itoni a yuwan nden n le atsuma o ulinga wa Yesu Zamawawa.

A'isa aza e Itoni ana'an bata da na aza e Itoni oo rito amayun adama a Asula waru ubata u na aa linga suru obolo adama a kambulai waru a kamba fo ama e ili i na ya ɔala le. Ayi mepepelime ma nda u ca ta azagbain a aa'isa aza e Itoni uritosu ni iroci i sa'ani waru adama aza e Itoni suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Cine aa'isa aa yuwan wuma (1:3-3:13)
3. Ili i na Asula o soko ntsu (3:14-4:5)
4. Asala a Bulu a tyo ya Timoti (4:6-6:21)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, za na aa danasaa wu. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da adama a na Asula na Yesu a zuwa yi ta wo o'wo ne. Asula ayi da za vi iwawi i tsu. Yesu Zamawawa waru uzuwu wo okolo a tsu.

² N ta danasaa wu Timoti, mawun ma amayun ma va adama o ucawu wo okolo a wu.

Asula a da Dada tsu, waru Yesu Zamawawa ayi da Zagbain tsu. N ta yuwusaan wu avasa a ca wu icigi ni isa'ani ta asuvu nden.

Vu dana nu urevu u munlu me epen

³ Ana n karai a tyo e ida ya Maki-doniya, n damma wu ta vu danu atsuma a Afisu. Adama a na n ciga nuwu vu bara ama o ro adama a lyawa uritosu wi ili i na i ri mejege shi. ⁴ She a kuru ofoli a alabari e pere wan, agba she a lungusa mantsa e itoni ya alabari o ugeru u limatan wa agadu a nkaya wan. Nna a yuwan ne a tsu tawa ta nu nronuloi ma adanshi n na n tsu kamba ama a yuwan wuma wu ucawu wo okolo e ekere a Asula shi. ⁵ Ili i na i zuwai vaa bara le tsunda ayi da adama koyan na ri lo u shiwan ni icigi. Icigi i nda i tsu uta diga o okolo a na a ri cece, na asuvu a sa'ani, nu ucawu wo okolo a amayun. ⁶ Amma ama o ro a ɔatsa ta a lyawa ili i nda. Reve a lungusa mantsa ma abunda a adanshi e pere. ⁷ A ciga ta o o'wo munlu n Wila ma Asulazuwa, agba a ri nu urevu wa amayun e idanshi'i shi ko ana a ri afalu a na e revei.

⁸ Tsu reve ta Wila wa Musa u tu ulobonu nna vuma yuwan tsutoni na ayi ununa Asula a cigai. ⁹ Waru tsu reve ta Asula a zuwa Wila'a adama a aza a na a ri na aɔula shi. Amma u zuwa ta Wila'a adama a aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni waru na aza a na aa yuwusan ili yu uwuyan a mantsa suru. Waru u zuwa le ta adama a aza a na a 'yuwain Asula waru na aza a na aa yuwusan unusu. U zuwa le ta waru adama a aza a na asuvu e le a ri cece shi, waru na aza a na aa yuwusaan Asula aganda shi. U zuwa ta Wila'a waru adama a aza a na aa gura una nan dada na nan mma le. U zuwa le ta adama a aza a mona. ¹⁰ Waru u zuwa le ta adama a aza a na aa yuwusan tsipere, na ali a na oo vosun na ali

waru na amaci a na oo vosun na amaci. Waru Wila'a u ta lo adama a aza a na a winasa aza e le ana agbashi, na aza a na a yuwusan epen obolo na aza a na a yuwusan epen o ukobu wu uge'etosu. U zuwa ta Wila u ndolo adama a ama a na a yuwusan ili i wuya icu'un icu'un i na i wasain uritosu u sa'ani. ¹¹ Uritosu u sa'ani u ta ntsaa na adanshi e ikaka i sa'ani i na moo ritosu adama a Asula a sa'ani. Ayi nda ayi da ikaka i sa'ani i na Asula a ca numu tsara n damma ozo o ro.

Isa'ani ya Asula a tyo ya Bulu

¹² N godyoo ta Yesu Zamawawa za na ri Zagbain tsu, u ca mu tu ucira. Reve u ca mu ulinga wa afula wa yi tsara n yuwaan yi. ¹³ Ili ya asalama i da, a na u yuwain ili i nda, adama a na n shi ta n tsu yuwusan adanshi a vama e ekere a ala a Zamawawa. N yuwusan ta ugenge wa ama a yi tsara n yuwaan le iwuya o ure u na maa gura suru. Na ne suru Asula o roco mu ta isa'ani ya yi adama a na n yuwusain ili i ndolo suru atsuma o ulambu wu urevu waru babu na n cayi okolo. ¹⁴ Zagbain yuwaan mu ta isa'ani ya abunda. Adama e isa'ani ta yi u zuwa mu ta n ca okolo, reve u ne'e mu icigi i na Zamawawa Yesu rocoi ama.

¹⁵ Yesu Zamawawa tawa ta atsuma o uvadi tsara u wawa aza o unusu. Ikaka'a amayun a da, waru vadi suru usu ikaka'a. Waru atsuma a ama, amu da n shi n la'ai koyan da unusu suru. ¹⁶ Adama o ndolo, Yesu Zamawawa yuwaan mu ta isa'ani, reve waru u roco mu ankuri babu utyo, tsara mo o'wo iroci e ekere a aza a na aa tawa a usu na acapa adama a tsura wuma u babu ukotu. ¹⁷ Tsu cayi Asula ica, reve waru tsu ca niyi tsugbain. Tsu yuwusain ne babu ukotu. Ayi da Mogono na babu ukotu, za na a tse ene shi, agba u tsu kuwa shi. Ayi da Asula a nde'en. Ami.

¹⁸ Kafu mantsa ma nda, ama o ro a yuwan ta adanshi adama e ili i na vaa yuwan. Mawun ma va, Timoti, uwwa adanshi a va, waru adanshi a va'a u toni ta adanshi a na a yuwain a aci a wu de acapa. N ciga ta adanshi a nda a ca wu ucira u na vaa yuwan mpolo n sa'ani. ¹⁹ Avu a yuwusan ne mpolo, vu guza ucawu wo okolo a wu waru vu dana na asuvu a sa'ani. Ozo o ro a 'yuwan ta na aa lyawa ucawu wo okolo e le u lyuwa elime a asuvu a sa'ani e le, ne da ucawu wo okolo e le a langai ana upepu wu ucira u tsu lungusa wantsun. ²⁰ Ama o ro a na a yuwain ne, ele da Hamanaya na Iskandari. Reve n ca ama a nda e ekere o ucira u Male, ne da oo rito she a yuwaan Asula adanshi a vama† wan.

2

Uritosu adama a aganda

¹ Ili yu ufaru, n ciga ta n damma wu vu yuwaan za suru avasa. Nna vaa yuwan ipati ya wu, vu pati Asula u roco le isa'ani ya yi, reve vu damma Asula vu godyo ta. ² Tsu yuwayin ngonon na aza a na a ri na tsugbain suru avasa tsunda. Tsu yuwain ne adama tsu yuwain nden n sa'ani no okolo nden. Vu yuwan ne adama tsu yuwain cu'un vu nden n na Asula a cigai, waru tsu ta yuwan nden n sa'ani na ama. ³ Mayan ma avasa tsunda u tu ulobonu, waru tsu to yo'onoto Asula okolo nna tsu yuwan ne. ⁴ Asula a da za na tsu wawa tsu, waru u ciga ta u wawa ama suru. Waru u ciga ta ama suru e reve ili i na i ri amayun. ⁵ Asula a ta a da. Waru vuma ta ta lo na tsu uwa e memere ma Asula na ama. Vuma ta ndolo ayi da Zamawawa Yesu goon. ⁶ Yesu Zamawawa da goon za na tsulayi koyan da ufa, ana u cayi aciyayi reve o una yi. Asula a ca ta ikaka i nda a tyo o uvadi a mantsa ma sa'ani ma na u

dangwai.* ⁷ N damma ɗu ƙa mejege suru suru, ana n damma ndu Asula a dangwa mu ƙa mo o'wo aajiya na za va alajiya. Ulinga u va ayi da n rito Atakpaci ucawu wo okolo wa amayun.

⁸ A mantsa ma na i bolotoi biti adama i yuwaan Asula aganda n ciga ta ali a 'yasan ekere e le zuva, nna a yuwusan avasa, waru n ciga ta ekere o ndolo a dana cece. She a tsura upan ko mawasan atsuma a aza a na aa yuwusan avasa wan.

⁹⁻¹⁰ Waru n ciga ta amaci o oto itana i na yi ntsayi amaci a amayun o oto. O oto itana ulobonu, waru o oto itana i na yaa varu ama wan. O tsu roco ta ulobonu u le atsuma e ili i na aa yuwusan. Madava me le ma da mo tso roco ulobonu u le ko iliyatsuvu i zinariya i na oo oto da shi. Waru iyedi yi ikebe†† i le i da yoo rocosu ulobonu u le shi. A suma ili i ndolo suru.

¹¹ Amaci o polo atsuvu reve waru o rito ben na a yuwin tsutoni. ¹² N lyawa amaci o rito ali shi, waru n lyawa le a tsura tsugbain a aci a ali shi. Amma amaci o polo atsuvu ulobonu. ¹³ Ili i na i tawai na ne ayi da Adamu da Asula a fara yuwain, reve u kuru na Hawa.† ¹⁴ Reve waru Mekerencesu ma pusaan ka ugbozu, da da unusu wee teme. Mekerencesu ma pusaan Adamu† ugbozu shi. ¹⁵ Adama o ndolo, Asula a ta wawa amaci ana aa matsasan muwun, agba waru a dana nu ucawu wo okolo. A 'yuwan a ciga a yuwan icigi waru a yuwan wuma u na Asula a cigai. A yuwan nden n wuma u mejege.

3

Uritosu adama a azagbain

¹ Adanshi a nda amayun a da: Vuma na cigai wo o'wo zagbain†

atsuma a aza e Itoni, u ta zama ili i sa'ani. ² To, zagbain nu u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u na ama aa yuwan adanshi a vama adama a yi wan. U ciga u 'yuwan woo o'wo vali vu ka ta. U ciga u 'yuwan u golo6o aciyayi, waru u dana nu ugbozu. U dana na ala a sa'ani. U kalyuwa omocin a na a tawusa o u'wa wa yi ulobonu, waru u gura rito ama. ³ She vuma ndolo wo o'wo ososowi wan, she u dana za vu ulungusu wan. U ciga u 'yuwan u dana ben. U 'yuwan u ciga u ciga nden n lafiya. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁴ U ciga u 'yuwan u guza u'wa yi ulobonu, reve waru muwun ma yi n yuwan tsutoni, waru a uwwa adanshi a yi. ⁵ Na vuma gura guza u'wa wa yi ulobonu shi, cine waa gura guza aa'isa a aza e Itoni a Asula? ⁶ She za na oo o'wo zagbain wo o'wo za vi Itoni i sa'avu wan, adama u 'yasan avangaci wan o una u na a dangwa niyi zagbain babu na u jimai, reve Mekerencesu ma yuwan ulinga nu uvaɗu u ndolo reve u varu yi wan. ⁷ Waru aza a na a ri pe atsuma a aa'isa'a shi a yuwan adanshi a sa'ani a aci a yi ne da ama a yuwan adanshi a vama a aci a yi shi, waru waa riya o wono a maza ma Mekerencesu shi.

⁸ Ne da waru akambi a azagbain† a aa'isa a aza e Itoni a ciga a 'yuwan ama a ca le tsugbain waru a dana ama a abula. She oo o'wo ososowi wan, waru aa dana ni icigi yi ikebe uwuyanuwu wan. ⁹ A ciga a 'yuwan o toni ili ya amayun i na Asula o roco ntsu adama a wuma wa aza e Itoni. A ciga a 'yuwan a dana na asuvu a sa'ani. ¹⁰ Kafu ama a dangwa le a yuwan ulinga wi ikambi ya azagbain a aa'isa'a, a yuwan ne'en ulinga u ro u na

* **2:6** Ure u ro u na aa damma urevu wa yi ubata u nda ayi da: Ukwu wa Yesu tsu kucci urotsu u da u na woo rocosu Asula a ciga ta a wawa ama. Urotsu u ndolo u tawa ta a mantsa ma na wu ntsayi. † **2:9-10** Ayi danshi Tshuheleni "iyedi yi ikebe" u ta yuwusan adanshi a muwara, cu'un muwara n na a tsu tsura atsuma e inama i mala (Mat. 7:1). ◇ **3:8** Aji. 6:1-7.

woo roco ama a aḅulā ḁa waru a ta gura. Na a gura yuwan ulinga'a ulobonu, to, a ta gura o'wo akambi a azagbain a aa'isa'a.

¹¹ Ne ḁa waru ka vu kambu va azagbain va aa'isa'a a aza e Itoni u ciga u 'yuwan e reve yi na aḅulā, waru u ḁana za va adanshi a vanvama wan. U gura ḅana aciyayi waru e ili i na waa yuwusan suru, u ḁana na amayun.

¹² Kambu va azagbain va aa'isa'a a aza e Itoni u ciga u 'yuwan wo o'wo vali vu ka ta. U gura ḅana u'wa wa yi maḅulā ulobonu. ¹³ Kambu va azagbain a aa'isa'a na a yuwain ulinga u sa'ani u ta tsura atsupu a tsugbain e ekere o ozo o ro waru a ta ḁashi yi okolo ugbanu atsuma o ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu Zamawawa.

¹⁴⁻¹⁵ N zuwa ta okolo a na ma a ta wa ya'a wu gogo. Agba na n tsura n ta wa kedu shi, ayi ḁa i zuwai ma ḁanasaa wu ili i nda, adama vu reve cine wu ntsayi ama a ḁanu atsuma o u'wa wa Asula. Za na ayi ḁa aa'isa'a a aza e Itoni a Asula a na a ri wuma, ayi ḁa atsura ni ikyun ya amayun.

¹⁶ Apa abajini a amayun o ucawu wo okolo a tsu za na Asula a shi o soko ntsu:

Zamawawa ta wa ta na lipu vuma, Ruhu va Asula roco ta a na ayi ḁa Za va aḅulā'a.

Nlingata ma Asula me ene yi ta, waru a yuwan ta adanshi a yi o uvaḁi suru.

Ama baḁa baḁa atsuma o uvaḁi a zuwa ta okolo e ekere a yi, reve Asula a tara yi a tyo zuva ubaḁa u tsugbain. ◊

4

Morono ma atsuvu adama a munlu me epen

¹ Agba Ruhu va Akizaḁ damma ta a alanga eteshe, a mantsa mo ukosu ozo o ro a ta lyawa ucasu wo okolo e ili ya amayun. Reve

o toni nan ruhu vu upusasun wu ugbozu ni ili i na otoni a lima o rocosu. ² Aza a na o tsu roco ili i ro reve a 'yawa a yuwan ili i ro ko'o a ta tawaa nu uritosu wo otoni a lima. Asuvu e le a kuwa ta de, ununa lipu na rumu vu usuduwu kukulato. ³ Munlu n nda n ta dansa, u ri ulobonu a yuwan lolo shi, waru u ri ulobonu a lyuwa ilyalya i ro shi. Agba Asula a yuwan ta ilyalya i ndolo adama aza a na e reve amayun waru a usuyi amayu'un, a lyuwa reve a yuwaan Asula mazanga. ⁴ Ana wo o'wo ili i na Asula a yuwain suru a tu ulobonu, she tsu 'yuwan ili i ro pe wan. Tsu ushi nle na mazanga no okolo o ugodyusho. ⁵ Tsu reve ta adanshi a Asula na avasa a kambato le ta akiza.

⁶ Vu roco aza e Itoni ili i nda. Na vu yuwan ne, vu to o'wo aagbashi a aḅulā e Yesu Zamawawa. Waru ne ḁa avu aciyawu vaa yuwan ucira atsuma e ikaka ya amayun e ili i na vu usuyi nu uritosu u sa'ani u na yoo tonu. ⁷ She vu zuwa atsuvu e yitele i na e icinai na Asula, ko adanshi o tsulo wan. Apa nda ili i na vaa yuwan: Vu yuwan ukadu tsara vu tsura ucira atsuma e isa'ani cine Asula a ri. ⁸ U tu ulobonu vu sudato lipu va wu tsara vu tsura ucira, amma na vu yuwan wuma adama vu yo'onoto Asula okolo, u tsu tawaa ta ni isa'ani atsuma e ili suru. U tu ulobonu ya'a wu gogo, waru ne ḁa waa ḁana a wuma wa wu we elime.

⁹ Ikaka i nda suru amayun a ḁa, waru u tu ulobonu a usu le suru. ¹⁰ Atsu tsu ta yuwusan abajini o ulinga na atsumalima tsara ama a usu amayu'un. Tsu yuwan ta ne adama a na uzuwu wo okolo a tsu e ekere a Asula a ḁa u ri, za na ri wuma, ayi ḁa u tawai na mawawa ma ama suru, waru mawawa ma Asula u te e ekere a aza a na a usuyi suru.

¹¹ Vu rito ili i nda, reve vu zuwa za suru u reve le. ¹² She vu lyawa ama o rono wu e ida adama a na vu buwai mawun wan. Ciga 'yuwan vo o'wo iroci i na aza e Itoni aa kuru. Voo o'wo iroci atsuma a adanshi a sa'ani na nden n sa'ani. Atsuma e icigi voo o'wo iroci. Ciga 'yuwan voo o'wo iroci atsuma o ucawu wo okolo o ugbamu. Voo o'wo za vi izami ya amaci wan. ¹³ Vu deshe nu una ama Adanshi a Asula waru vu cuduwusa le, reve waru vu ritosu le. Vu yuwusan ili i nda hali n tawa. ¹⁴ She vu 'yuwan une'e u sa'ani u na Asula a ca nuwu wan, a mantsa ma na azagbain a aa'isa a aza e Itoni a kuruwu nuwu ekere, reve a yuwan adanshi a Asula a aci a wu.

¹⁵ Vu yuwan ili i ndolo nu ucira wa wu suru. Vu yuwan ukadu vu yuwan ulinga u sa'ani adama ama ene ununa vaa lyuwusa elime. ¹⁶ Vu yuwan ugbozu na wuma wa wu ni ili i na voo ritosu. Vu guza ili i na i ri mejege ulobonu, ne da Asula aa wawa wu, waru u ta wawa aza a na a uwwa nuwu.

5

Asala adama a adanshi no ozo o ro

¹ She vu yuwaan aabara adanshi nu upan wan, amma vu yuwaan yi adanshi ben gashi dada va wu da. Vu yuwan adanshi no olobo gashi azawawa'a a wu a da. ² Vu yuwaan mukuci ununa vaa yuwaan makuci ma wu, waru vu kuru ne esheli na akiza cine vaa kuru na azawawa'a a wu e esheli.

³ Aza e Itoni a kamba maruna ma na ma ri na za na aa kamba yi shi. ⁴ Amma nnu u ri na mawun ko muwun n tsukaya, na a ciga a 'yuwan o rito ure u sa'ani u na a usuyi tsara o roco isa'ani ya Asula atsuma o u'wa u le nna aa kalyuwusa aza a na a matsan nle.

Ayi nda ayi da ure u na aa tsupa aza a na a matsan nle adama a na a kungwato nle. Waru Asula a tsu uwwa ta uyo'o wi ili i ndolo lon.

⁵ Maruna ma amayun, za na ri na za vi ikambi shi, za na ri a nden ma yi e ekere a Asula da u gbasatoi. U tsu patishi ta Asula kuci, a yuwusan avasa urana nu usana suru. ⁶ Maruna ma na gba ma ri a nden adama a mawwa mo uyo'o goon, aakwakwa a da o okolo, ko na u ri wuma. ⁷ Vu rito aza e Itoni ili i nda suru, adama ama a tsura ili i vanvama i na a damma aci e le wan. ⁸ Aza a na gba a 'yuwain a kalyuwa mmaci n le, hali na mmaci n na a ri mpaasa n ta, a 'yuwan ta a usu ili i na tsu ushiyi. Icu'un ya ama o ndolo a la'a ta aza a na a ri aza e Itoni shi ulambu wa agula.

⁹ Maruna ma na ma ntsayi ma ushi ikambi, ayi da za na rawai a'wan kupotali waru u bana ta vali va yi ulobonu. ¹⁰ U dana ni ica e ekere a ama adama a wuma u sa'ani u na u yuwain. Vu yuwan yeci i nda: U kungwato ta muwun ma yi ulobonu? U gura ta bana omocin? U gura ta yuwaan aza e Itoni tsugbashi nu ukadatosu wa aci? U kamba ta aza a na a ri atsumalima? U dana ta ufofu u na waa yuwan isa'ani kuci?

¹¹ She aza e Itoni a kamba nruna n na m buwai wawa'a ne tsunda wan. Adama a na ucira wi icigi u lipu u le u ta la'a ucawu wo okolo e le ya Zamawawa, reve a tawa a yuwan lolo ro. ¹² Ne da aa yuwan, reve a kuda nzuwulai n le na Zamawawa.* ¹³ Waru a ta gura o'wo orogo, reve a uwa o tonishi 'wa 'wa a yuwusan idami. A ta kambato ugbozu u le a linga va ama, reve a kara a yuwusan adanshi a na a ntsayi shi. ¹⁴ Adama o ndolo n ta casu nruna n keke'en asala a yuwisan lolo ro. A yuwan limatan,

* **5:12** "Makuda ma nzuwulai n na a yuwain na Zamawawa" a rana ndede, kafu a kamba maruna na abunda, u ta yuwaan aza a aa'isa a aza e Itoni nzuwulai n na waa guza aciyayi reve u danu babu vali adama u yuwaan Zamawawa aganda.

reve a kalyuwā 'wa le ulobonu. Ne da ma'yuwatan mā tsu maa gura damma ili i ro a aci e le shi. ¹⁵ Ozo o ro e le batsa tā de, reve o toni Male.

¹⁶ Nā ka vi Itoni ri ne edenge aza a na a ri nruna, nu u ciga u 'yuwan u kamba le waru waa lyawaa aa'isā a aza e Itoni nu ume u le shi. Tsarā aa'isā'a u gura kamba nruna ma amayun aza a na a ri nā za shi.

¹⁷ Azagbain† a na aa yuwusan ulinga u sa'ani a rawa tā a ca le tsugbain na atsupu a sa'ani. Ne da wu ntsayi a tyo aza a na a yuwusan ulinga wā Asulā na aza a na oo ritosu ili i mejege ya Asulā. ¹⁸ Apa ili i na i ri udanu atsuma a Adanshi a Asulā, "She vu pala unā wu nan wan, a mantsa ma na waa yuwusan ulinga atsuma e ishina," waru a dana tā, "Lingi rawa tā u ushi atsupu a yi."

¹⁹ She vu zuwa atsupu a adanshi a vama a na a tawayi adama a zagbain wan. She na ama a na e revei ili i na i farai a rawa ama e re ko ama a ta'atsu. ²⁰ Vu yuwaan zagbain za na yuwain unusu adanshi a makakan mā aza e Itoni. Vu yuwan ne adama akapi e ene, tsarā a uwwa wovon u na aa yuwan unusu. ◇ ²¹ A makakan mā Asulā ma da n yuwaan nuwu adanshi a nda, waru a makakan mā Yesu Zamawawa, waru a makakan mā nlingata mā Asulā, aza a na Asulā a dangwai. Vu zuwa ikaka i nda o ookolo a wu, she vu la'a ciga nanza a aci a nanza wan. Ko vu yuwan adangulu wan.

²² She vu yuwan meje'en wan a mantsa ma na vaa dangula azagbain nu ukurusu we ekere a aci e le. Adama vu zuwa ekere a wu atsuma o unusu wo ozo o ro wan, agba vu dana cece.

²³ N reve tā vu tā nā mbaala. Adama o ndolo she vu sowo mini goon wan, amma vu bolo yi nā

masayan ma inabi ke'en. U ta kamba wu.

²⁴ Vu cuwan ozo o ro o to tono unusu, ama suru e reve tā nu unusu'u kafu a yuwaan le uge'etosu. Ozo o ro o tā lo aza a na aa yuwusan unusu, agba a tsu kpatu'wā unusu u le shi, she na a jima lon. ²⁵ Ne da waru ozo o ro o tā lo na aa yuwusan isa'ani, waru ama suru e reve tā nā ne, waru ozo o ro o tā lo a yuwusan isa'ani agba ama a tsu reve ne ele shi, she na a jima.

6

¹ Aza e Itoni a na a ri agbashi a yuwan tsutoni na azagbain e le ulobonu. A yuwan ne tsarā ama a yuwan adanshi a vama ala a Asulā wan, waru tsarā a yuwan adanshi a vama adama o uritosu wā yi wan. ² Agbashi a na a ri aza e Itoni a na a ri na azagbain aza e Itoni, she a kudā a yuwaan azagbain e le tsutoni wan. Amma, agbashi'i a dashi yuwaan le tsugbashi, a na wo o'woi aza a na aa tsurusa ili adama o ulinga u le'e aza e Itoni a da, ncigata n le n da. A yi da ili i na voo roco, reve waru vu damma aza e Itoni.

Utsuru wa amayun

³ Munlu me epen n ro n ta 'yuwan uritosu u nda, agba uritosu u nda u tu ulobonu nu ucira o uritosu wā Yesu Zagbain Zamawawa, waru ele da ikyun yu ucira wi ili i na vuma aa yuwan a na Asulā a cigai. ⁴ Za na ritoyi ili i ro ko'o u 'yasan tā avangaci lon. Waru u ri nu urevu wa amayun shi. Cu'un vuma ndolo tsu yuwan tā mazanga a na waa yuwan mawasan mo urevu wi idanshi'i. Nu u yuwan ne, u tā tawaa nā mawasan ma na ama a uwa tsurala, reve waru ama a uwa nlangi. Reve waru u zuwa le a yuwan adanshi a na a lungusa aza e le, waru a dana nā majiyan me iwuya a tyo ubata wā aza e le. ⁵ Ama a nda a tā ni izami ya

addama kuci. A ri no okolo a sa'ani shi, waru a tsu yuwan adanshi a amayun shi. O tsu toni ta adini tsara a tsura utsuru.

⁶ Isa'ani atsuma e itoni ya Asula obolo na ankuri atsuma e ili i na tsu ri na ayi, ayi da abajini o utsuru. ⁷ Ana a matsan ntsu, tsu tawaa ni ili atsuma o uvadi shi. Ne da waru woo o'wo na tsu kuwa, tsaa kamba ni ili shi. ⁸ Adama o ndolo, na tsu ri ni ilyalya ni itana yu u'otosu, u rawa ta tso o'wo na asuvu nden. ⁹ Ozo o ro a ciga ta oo o'wo aza o utsuru lon, ana a cigai ili i na i ri na abula a amayun shi, reve a riya atsuma a malyungwa, reve a riya a maza ma na ma lungusa nle na ama o ro. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da, icigi yi ikebe lon ayi da ufaru wu cu'un vi iwuya suru. Ozo o ro a lyawa ta ucawu wo okolo, reve waru a tawaa aciyele na atsumolangu adama a na a cigai ikebe lon.

Bulu ca ta Timoti asala

¹¹ Avu Timoti aagbashi a Asula a da. Adama o ndolo 'yuwan ciga vu suma iwuya i ndolo suru, waru vu toni ili ya abula, reve vu yuwan ili i sa'ani. Vu yuwan wuma u sa'ani tsara Asula a uwwa uyo'o wa wu. Vu roco ucawu wo okolo ni icigi. Vu lyuwa elime nu ulinga wa wu, waru vu yuwan yi ben. ¹² Vu yuwan mpolo n sa'ani, adama o ucawu wo okolo a tsu, vu bana wuma u babu ukotu u na Asula a ca nuwu nu ucira. Vu yuwaan ta de ama a abunda adanshi a sa'ani adama a wuma u nda.

¹³ M bolo wu ta na Asula, za na cayi vuma suru wuma, waru m bolo wu ta na Yesu Zamawawa, za na yuwain adanshi a sa'ani a makakan ma Bontu Bilatu, ¹⁴ adama vu kuru ili i na u cigai mejege, babu ashinda, tsara ozo o ro a yuwan adanshi a vama aci a wu wan. Adama o ndolo za lo na wee reme wu nu unusu shi, hali utawu wa Yesu Zamawawa.

¹⁵ Asula o to roco Zamawawa diga zuwa a mantsa ma na wu ntsayi. Asula a da goon za na rawai a cibala, ayi da goon za na ri nu ucira suru suru a yuwusan tsugono. Ayi da Mogono mo ngono, ayi da Zagbain va azagbain. ¹⁶ Ayi da goon za na aa kuwa shi, waru u ta pe atsuma e ekan a na vadilima aa gura rawa zuzu shi. Za lo na e ene niyi de shi, waru babu za na aa gura ene yi. Tsu ca niyi tsugbain babu ukotu waru ucira za va yi da babu ukotu. Ami.

¹⁷ Vu damma aza o utsuru atsuma o uvadi u nda a 'yasan avangaci wan, waru a zuwa okolo e le e ikebe i le wan. Ikebe yaa jima shi o to koto. Amma a zuwa okolo e le e ekere a Asula za na ri wuma kuci, waru ayi da waa ca tsu ili i na tsu cigai tsara waru tsu yuwan mazanga. ¹⁸ Damma le a yuwan ulinga u sa'ani ni ikebe i le. A yuwan ulinga u sa'ani tapu waru e ne'e aza o ulambu no okolo a ta. A dana ufofu u na a kamba aza a na a ri na ayi shi atsuma e ili i na a Asula a ca nle. ¹⁹ Na a yuwan ne, ne da a dana a zuwusaa aciyele utsuru de zuwa. U ta dana ikyun yu usaa ya amayun adama e elime, waru ne da aa tsura wuma wa amayun ko gogo.

²⁰ Timoti, vu ciga 'yuwan vu guza ili i na Asula a ca nuwu ulobonu. Vu lyawa adanshi o tsulo na aza a na a ciga nuwu shi, adama e ili i na ee desu urevu u le. Cu'un va adanshi o ndolo u tsu tawaa Asula ni ica shi. ²¹ Ozo o ro a lyawa ta o ucawu wo okolo e le adama a cu'un va adanshi o tsulo o ndolo.

Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu suru.

Mepepelime me ire ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuduwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu danayi Timoti mepepelime ma nda, u dana ta atsuma o u'wa wa ali. Mepepelime ma nda u rotso ta mepepelime ma na dada tsu danaa mawun ma na u cigai. Bulu damma ta Timoti tawa u kalyuwa yi pe atsuma o u'wa ali.

Bulu damma ta Timoti cine waa guza aciyayi ulobonu, reve u suma malyungwa. U yuwan ta iroci cine u lobonoi lingi va abula a Kristi dana. U ca ta Timoti asala u lyuwa elime nu uritoso wa yi wa ama adama e Yesu Kristi.

Ana'an fo za vi Itoni to o mpolo na malyungwa. Mepepelime ma nda ma ta kamba ama a kudai riya a malyungwa. Asala a Bulu a tyo ya Timoti ili i ta i da a tyo e ekere a aza e Itoni ana'an.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa adama a Timoti (1:1-2)
2. She a uwwa wono adama a Zagbain wan (1:3-18)
3. Cine vuma oo o'wo soja va abula va Kristi (2:1-26)
4. Cine ama oo o'wo a rana vu ukosu (3:1-9)
5. Malya me elime atsuma a amayun (1:10-4:8)
6. Asala a vuma langa ni icasu yu ukosu (4:9-22)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa adama a na Asula a ciga ta wo o'wo ne. U yuwan ta ne adama n damma koyan nzuwulai n na Asula a yuwain a na waa ca za suru wuma e ekere e Yesu Zamawawa.

² N ta danasaa wu Timoti, macigata ma mawun ma va. Asula Dada

tsu da waru Yesu Zamawawa Zagbain tsu da. Icigi i va i da o roco wu isa'ani waru e ene iliyali ya wu. Waru a lyawa wu vu tsura asuvu nden.

Vu lyuwa elime nu ucasu wo okolo

³ Urana na ayin suru, n tsu cuwan ta na avu kuci atsuma a avasa a va. Nna maa yuwusan avasa n tsu godyo ta Asula adama a wu. Ayi nda ayi da Asula a na maa yuwusaan aganda na asuvu a sa'ani, ununa nkaya n va n yuwain. ⁴ N ta ciga me enishe wu waru babu uro, adama a na n cuwan ta a na vu shoyin na abara a mantsa ma na tsu kasai. Na tsu ga'asisan waru n ta zangan lon. ⁵ N reve ta vu ta nu ucawu wo okolo lon cine mma va wu Afiniki ri na ayi na cine kaka va wu vu ka Loyisi ri fo na ayi. ⁶ Adama o ndolo n ta dansaa wu vu fala une'e u na Asula a ca nuwu ana n kuruwa nuwu ekere. ⁷ Asula a ca tsu okolo o wovon shi, agba u ca tsu ta okolo o ucira, ne e icigi, waru u tsu kambusa tsu ta tsu guza aciyatsu.

⁸ Vu damma ozo o ro adama a Zagbain tsu, waru she vu uwwa wovon wi ili i na ama aa damma wan, nna vu yuwan ne. Waru she vu wasan mu atsuma a ama adama a na a gutsu numu adama a Kristi Zamawawa wan. Amma, nu ucira u na Asula a ca nuwu vu sowo atsumalima obolo na amu adama a Alabari a Sa'ani. ⁹ Asula a wawa tsu ta, waru u dangwa tsu ta tsu yuwan nden n wuma wa akiza. De nu ujimu kafu a yuwan uvadi dada u fofo niyi ne. U ciga ta u roco tsu icigi ni isa'ani ya yi e ekere e Yesu Zamawawa. U dangula tsu o unu u na tsu yuwain ili i ro i na tsu ntsayi a dangula tsu shi. ¹⁰ Asula o utaa ta ili i na maa yuwusan adanshi a yi a alanga e eteshe, ana Yesu Zamawawa tawa u kudai ucira wu ukwa, reve u roco tsu ure u wuma u na u ri nu ukotu

shi. *Ayi* da *Za vi Iwawi waru Alabari a Sa'ani a da* da nda. ¹¹ Gogo *Asulā* a dangwa mu ta n damma ili i nda. U dangwa mu ta mo o'wo aajiya. Reve waru u zuwa mu mo o'wo manlu ma Alabari a Sa'ani. ¹² Adama o ndolo a da n ri pa o u'wa wa ali o sowuso atsumalima. Amma mu uwwa wono shi, adama a na n reve ta vuma na n cayi okolo a va, waru n reve ta u te geshe ili i na n ca niyi, waru u te geshe le hali mantsa ma na u kambai.*

¹³ Vu guza ili i na n rito nuwu wo o'wo iroci yu uritosu u mejege. Waru vu cuwan vu zuwa okolo kpara ubata wa Yesu Zamawawa, avu vu ciga ama adama a yi. ¹⁴ Vu kalyuwa ili i na u ca nuwu ulobonu. Ruhu va Akiza to obolo na atsu, ayi da waru waa kamba wu vu yuwan ili i nda.

¹⁵ Ununa vu revei, ama a tsu atsuma e ida ya Asiya a 'yuwan ta na aa kamba mu, hali na Fijala na Hamajana.

¹⁶ N ciga ta Zagbain roco isa'ani langa a tyo ya Onisifara na aza o u'wa wa yi suru adama a na u tsu kalyuwusa mu ta nu u dashishi numu asuvu ugbamu. Ko na n danai o u'wa wa ali u wasan mu shi. ¹⁷ Ana u tawai Roma,† u bunga ta ubata suru hali she na we ene numu. ¹⁸ Adama o ndolo, n ciga ta Asulazuva o roco yi isa'ani langa o urana u na Kristi Zamawawa aa kambai. Waru vu reve ta Onisifara kamba mu ta lon ana n danai atsuma a Afisu.

2

Soja va abula e Yesu Zamawawa

¹ Gogo mawun ma va, vu danai no okolo ugbamu e isa'ani ya Yesu Zamawawa. ² Vu uwwa ta ikaka i va, waru ama na abunda a usu

ta ikaka'a. Gogo, vu ca ama a na a gura soduwo matsan ikaka'a adama o rito ozo o ro. ³ Vu fola aci na amu atsuma a atsumalima a na moo sowuso, ne da voo o'wo soja va abula va Yesu Zamawawa. ⁴ Nna za ro aa yuwusan ulinga u soja, u tsu yuwisan ulinga u ro shi. Ne da u tsu yo'onoto zagbain va yi okolo. ⁵ Nna za ro uwa ala'anlai o uro wi iladi, waa lyuwa aci a ala'anlai'i shi, she nu u kuru wila wa ala'anlai e iladi'i. ⁶ Cimbi na gasai ujuvu cacawu mejege ayi da waa fara lyuwa ili i na u cu'wain. ⁷ Vu yuwan majiyan me ili i na maa dansa. Asulazuva a ta kamba wu vu reve ili i nda.

⁸ A mantsa suru vu cuwan na Yesu Zamawawa. A matsan yi ta diga o ugundo u Mogono Dawuda waru a 'yasan yi ta diga o ukwa. *Ayi* da Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya. ⁹ Waru adama a na maa dansa Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai moo sowuso atsumalima avu a nla mu na akani vadamma za vu unusu. Amma aa gura zuwaa adanshi a Asulā akani shi. ¹⁰ N tu ufofu n sowo cu'un va atsumalima suru, nnu u ta tawaa ni iwawi ubata wa ama a na Asulā a dangwai o o'wo aza a yi, avu waru a tsura tsugbain tsa babu ukotu e ekere e Yesu Zamawawa.

¹¹ Adanshi a nda amayun a da: Nna tsu kuwa obolo na ayi, tsu ta yuwan wuma waru obolo na ayi.

¹² Nna tsu kaba asuvu na atsumalima, tsu ta yuwan tsugono obolo na ayi. Nna tsu wasan yi, ayi fo u ta wasan tsu.

¹³ Nna tsu ri na abula shi, ayi u ta na abula, adama a na ayi waa wasan aciyayi shi.

* **1:12** Ure u ro u na vuma a gura tsura urevu wi idanshi i na Bulu danai ayi da "u ta gura geshe ili i na u ca nuwu." Urevu wi ili i nda ayi da Zamawawa ca ta de Bulu aza e Itoni a sa'avu nu ulinga u na waa yuwan, to gogo a na Bulu cigai makuwaa, u ta nu uzuwu wo okolo a na ulinga u na u farai u ta lyuwa elime adama a na Zamawawa'a na aciyayi u ta kalyuwa ulinga u ndolo na aciyayi.

Lingi na o soduwoyi matsan

¹⁴ Vu cuwaan za suru ili i nda, waru vu rono le atsumu a ala a Asula a lyawa a yuwusan nlangi adama a adanshi a nda na adanshi a ndefe. Cu'un mawasan mo ndolo ma ri nu urana shi, waru u ta varu aza a na a uwwa nle. ¹⁵ Vu yuwan ulinga babu uro adama Asula o soduwo wu matsan. Vo o'wo lingi sa'ani, za na a uwwa wono shi, waru za na aa gura ca ucuwuwa wa adanshi a amayun. ¹⁶ Vu suma mayan ma adanshi a vanvama a na a tsu tawaa Asula na tsugbain shi. Ili i ndolo i tsu zuwa ta ama a kuda ca Asula tsugbain. ¹⁷ Icu'un ya adanshi a nda a tsu baza ta vadamma mballa mu dodi. Hamanaya na Filita ele da iroci ya ama a na aa yuwusan adanshi a nda. ¹⁸ Ama a nda a lyawa ta ure wa amayun, reve a kara a dansa a na Asula a 'yasan tsu ta de aza e Itoni atsuma a akwakwa, ne da a lungusa ucawu wo okolo a ama o ro. ¹⁹ Amma amayun a Asula a ta lo vadamma ikyun yu usaa i na a varai na aatali avu e she'en de udammu u nda: "Asulazuva e reve ta aza a na a ri aza a yi," waru "Aza a na a adansa aza a Asulazuva a da a ri, a suma mayan me ili i wuya suru."

²⁰ O u'wa wu utsuru, itana i na a yuwain na zinariya na azurufa da ri pe goon shi, amma itana i ro gba shi a yuwan le ta na danga no olo'o. A mantsa ma abuki ma da a tsu yuwan ulinga ni itana yi ikebe, aza a babu ikebe gba shi adama o ulinga wa ana'an na nfa'an. ²¹ Na vu kambato ili yu uwuyan u wuma wa wu cece, vu to o'wo tana na Asula aa yuwan na ayi ili i na u cigai. Wuma wa wu u ta dana cece, waru vu ta dana ufo'u u na Zavu'wa aa yuwan ulinga na avu atsuma o ulinga u sa'ani suru.

²² Vu suma icigi yi iwuya i tsumuwun suru na ya tawaa na

mariyaa. Amma vu toni ili suru i na yaa zuwa wu vu yuwan ili i na i ri mejege. Vu zami ucawu wo okolo, ni icigi, na asuvu nden, waru vu uwwa uyo'o wu mmalu obolo na aza a na ee desu ala a Asulazuva na asuvu a ta. ²³ Waru, n ta dansaa wu, she vo oto aciyawu atsuma a mawasan ma adanshi o tsulo wan, waru vu bolo aciyawu na aza a na e reve ili shi wan. Ili i nda i tsu sato ta ama nlangi. ²⁴ Agbashi a Asulazuva a ciga a 'yuwan a yuwan mawasan wan, amma e ene iliyali ya ama suru. Waru a gura rito ozo o ro mejege, waru a yuwan ankuri na ama a na a ri usan wu nden. ²⁵ O rito aza a na a wasain amayun na ankuri. Ko Asula a ta vadala okolo e le, reve a ushi amayun. ²⁶ Hali ama o ndolo a fara majiyan ma sa'ani avu a fatsa diga a maza me Mekerencesu. Adama a na hali n gogo Mekerencesu ma guza le ta agbashi, adama u zuwa le a yuwan ili i na u cigai suru.

3

Rana vu ukosu

¹ Polo atsuvu a wu vu uwwa, atsumalima a ta dana lo abunda lon a rana vu ukosu. ² Ili i na i zuwai ayi da, ama a ta a ciga aciyele goon, waru o to o'wo aza e icigi ikebe lon. A ta dana tapu nu uva'u atsuma a adanshi, waru a dana tapu nu u'yasan wa avangaci. A mantsa suru a ta dana a lamusaa Asula. Aa yuwan tsutoni na mbara n le shi, waru aa cuwa ili shi. Waru a ta 'yuwan ili ya Asula. ³ Oo roco icigi shi, waru aa gura yuwaan o ozo o ro gafura shi. A ta yuwan epen a tyo ekere o ozo o ro, aa gura golo'bo aciyele shi. A ta dana aza e ifongi babu uyo'o, waru aa zuwa okolo e ili i na i ri ulobonu shi. ⁴ A ta wina n'utsa n le. A ta dana a yuwusan ili babu majiyan, waru a ta shiwan nu u'yasan wa avangaci na a ushiyi ica ye epen. A

ta ciga mawwa mo uyo'o wi ili yu uvadi o unā u na aa ciga Asula. ⁵ A ta yuwan gashi a ta yuwan ili i na Asula a cigai, agba aa lyawa ucira wā Asula u vadala le shi. Vu suma icu'un ya ama o ndolo.

⁶ Babu usan ama a nda a tsu uwa tā a 'wa ben reve a pusan amaci a na a ri nu ucira shi na aza a na unusu wa damatosun, na aza a na icigi yi ili yu uvadi i zuwai elime ana. ⁷ A mantsa suru icu'un ya amaci o ndolo a tsu kuru tā uritosu u sa'avu, agba a tsu gura reve amayun shi. ⁸ Agba munlu n nda a mantsa suru a ta yuwusan nlangi na amayun cine Yanisu nā Yambinsu* yuwain nlangi nā Musa. Okolo e le a tu uwuyan, waru ucawu wo okolo e le u ri mejege shi. ⁹ Aa tsura ulyuwu we elime shi, adama a na za suru te ene tsulo tse le. U fara tā ne nā Yanisu nā Yambinsu.

Bulu damma tā Timoti ili i na waayuan

¹⁰ Agba avu Timoti, vu reve tā ili i na n ritoi, waru vu reve tā cine n yuwain nden mu uvadi n va. A wuma u va vu reve tā ili i na n danai e izami. Vu reve tā nu ucawu wo okolo u va nā cine n jimai na ankuri. Vu reve tā icigi i va nā cine n kabai asuvu. ¹¹ Vu reve tā abunda a malyungwa ma na n sowoi waru vu reve tā abunda a atsumalima a na n sowoi. Vu tā nu urevu u malyungwa ma na n sowoi suru atsuma a Antakiya, ni Ikoniya, waru nā Lisitira, avu gba Zagbain utaa mu atsuma e le suru. ¹² Ili i nda amayun a da: vuma suru na cigai u yuwan wuma hali u yo'onoto Asula okolo atsuma e Yesu Zamawawa u to sowo atsumalima a malyungwa. ¹³ Amma aza e iwuya no oboci a tā tsura ulyuwu we elime. A tā ri

n yuwusan ozo o ro ugbozu, waru ozo o ro a tā ri n yuwusan le ugbozu. ¹⁴ Amma vu 'yuwan vu ciga vo o'wo za vu ucawu wo okolo wa amayun a tyo e ili i na munlu mā wu n rito nuwu. Vu reve tā a na uritosu u le amayun a da, adama a na vu reve tā munlu mā wu waru vu sofuwo le tā matsan. ¹⁵ Diga a mantsa ma na vu danai merebu o rito wu tā Adanshi a Asula. Ayi da u ca nuwu ugbozu u na vu ushiyi iwawi. Iwawi'i u tawa tā o ure wu ucasu wo okolo wa amayun ya Yesu Zamawawa. ¹⁶ Suru idana atsuma a Adanshi a Asula† o utā tā diga o unā wā Asula, waru adanshi'i a tā nu ucira u na woo ritosu ili i na i ri amayun, waru u zuwa tsu tsu reve ili i na i ri mejege shi a wuma u tsu. Adanshi a Asula a nda u ta lapulusa nden m babu ulobonu u na tsaa yuwusan, waru u to ritosu tsu tsu yuwan ili i sa'ani. ¹⁷ Tsunda tsa da Asula o fofo ntsu adama e ili suru, adama tsu tsurai ili suru na aa zuwa tsu tsu yuwan ili i sa'ani i na Asula a ciga ntsu tsu yuwan.

4

¹ Vu reve na urana u ro Yesu Zamawawa te ge'eto vadilima suru na ri wuma, waru u te ge'eto akwakwa suru. Ili i nda i to o'wo a mantsa ma na u tawai adama u teme tsugono tsa yi. Gogo, n tā mishin a makakan mā Asula nā a makakan mā Yesu Zamawawa, waru n ta dansaa wu ² vu yuwan alajiya a adanshi a Asula. Vu 'yuwan ciga vu danā a yuwusan ne ko nā mantsa, ko babu mantsa. Vu ciga vu 'yuwan vu yuwaan aza a wu ulapulu nu uritosu u sa'ani. Uritosu'u u roco le unusu u le, waru u dashi ca le ugbamu wa asuvu. Vu yuwan ili i ndolo na ankuri. ³ Vu yuwan ne adama a na

* **3:8** "Yanisu nā Yambinsu" Alabari a aza a Isra'ila a damma tā a na Yanisu nā mawun mā anawu mā yi Yambinsu ele oboci a Firi'awuna a da a na a shi a cigai a putsaa Musa nu ulinga wā yi (Mtā. 7:11). Ala e le a pe atsuma a Nzuwulai mu Ufaru shi. [†] **3:11** Aji. 14:1-28.

mantsa mā tā lō ā tāwā a na ama oo polo atsuvu a uwwa uritosu u sa'ani shi. Ili i na a cigai adama a aciyele a da goon oo toni, waru a ta zami munlu n na maa damma le ili i na a cigai a uwwa. ⁴ Ama a nda a ta 'yuwan amayun, waru o to toni uritosu wa alabari o ro. ⁵ Suru na ne vu yuwan majiyan ma sa'ani atsuma e ili suru. She vu uwwa wovon u na voo sowo atsumalima adama a Zagbain wan. Vu yuwan ulinga u na vāa tāwāa na ama ubatā wā Kristi Zamawawa, ne da voo koto ulinga u na Asulā a ca nuwu.

Ukosu wi idanshi wā Bulu

⁶ Amu gba ā tā tsusun wuma u vā tsā kucci ā tyo e ekere ā Asulā. Waru mantsa ma na māa kuwā ma yuwan tā zuzu. ⁷ N̄ yuwan tā mpolo n wuma ulobonu, n koto tā iladi, waru n guzā tā amayun. ⁸ Gogo nda gba babu usan n tā tsurā une'e wi iliyinkapa. Zagbain ta ca mu ookokolo† ā nden mā ābulā. Adama a na Zagbain za vu uge'etosu za vā ābulā da, ayi da i zuwai waa ca mu ookokolo ā abajini o urana u na wāa kambā atsuma o uvadi. Agba iliyinkapa i nda wāa danā adama a vā goon shi, amma ā tyo a ama a na a zuwai esu o ukambu u tsugbain tsā yi.

⁹ Vu yuwan ankuri vu tāwā gogo. ¹⁰ Dima karā tā u lyawa mu adama a na u cigai ili yu uvadi. Reve u karā ā tyo Tasalonika. Waru Karaka karā tā ā tyo Galatiya, Titu gba shi karā tā ā tyo Dalamatiya. ¹¹ Luka da ri pa obolo nā amu goon. Nnā vāa tāwā pa ubatā u nda, vu tāwā nā Marku obolo nā avu adama u kamba mu. ¹² N lyungu tā Tikiku ā tyo Afisu. ¹³ Nnā vāa tāwā, vu cuwan vu tāwāa mu nu utugu wu utanu u na n lyawai ya Kabu atsuma a Taruwasa. Waru vu tāwāa mu na atagada a vā, waru vi icina vu tāwāa mu nā avu'un ā tā ā tā ā vā wan.

¹⁴ Iskandari maruma ma da mā danāi. Vuma nda yuwaan mu tā iwuya lon, agba Zagbain te ge'eto yi adama e ili i na u yuwain. ¹⁵ Vu yuwan ugbozu nā ayi, adama a na u yuwan tā nlangi ni ili i na tsu dammai suru.

¹⁶ Ko za danā obolo nā amu shi a mantsa mo ufaru ma na ā 'yawai nā amu ubatā wu za vu uge'etosu. Ama suru a suma mu tā. N zuwa tā okolo ee kecee le unusu u ndolo o unā u nda shi. ¹⁷ Agba Zagbain danā tā obolo nā amu, reve u ca mu okolo ugbanu, adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ubatā u na Atakpaci oo poloo mu atsuvu. Avu Zagbain wawa mu a na n shi ā kuwā. ¹⁸ Ee, ne da Zagbain oo utaa mu atsuma e iwuya suru, waru u tā tāwā nā amu gbaga o tsugono tsa zuva tsā yi. Lyawa tsugbain tsā danā e ekere ā Asulā babu ukotu. Ami.

Icasu yā Bulu yu ukosu

¹⁹ Vu casaā mu Birisika nā Akila na aza a na ā ri pe atsuma o u'wa wa Onisifara. ²⁰ Arasata buwa tā pe atsuma ā Korinti. Waru n lyawa tā Tarafima a Milita ubanakun.

²¹ Vu jika, vu tāwā ubatā u vā kafu mantsa mo utanu. Waru Awubulu te icasu yā wu, ne da waru Budi nā Lina nā Kaludiya ā ri e icasu yā wu, hali nā azā ā tsu azā e Itoni suru ali nā amaci.

²² N te ipati Zagbain danā obolo nā wuma wā wu. Waru isa'ani yi Zagbain i danā obolo nā adu suru.

† 4:6 Mkc. 28:7.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Titu

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Titu kamba ta Bulu aajiya atsuma o ulinga wa yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo ya Titu adama a na u shi ta u buwa atsuma a lyuci gbain wa Karita, ayi gba Bulu lyuwa ta elime na mmalu.

Bulu yuwan ta adanshi cine wu ntsayi aza e Itoni e Yesu a yuwan wuma u le. Waru u yuwaan ta mofolo suru adanshi aza a na a ri pe atsuma a aa'isa aza e Itoni.

Na vu ri zagbain atsuma a aa'isa aza e Itoni, ko aabara, ko makuci ma da vu ri, ko ulobo u da vu ri ko ka, vu ta tsura uritosu u sa'ani adama a wu atsuma a aatagada a nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa a tyo ya Titu (1:1-4)
2. Wila adama a azagbain a aa'isa aza e Itoni (1:5-16)
3. Wila adama a ama a aa'isa (2:1-3:11)
4. Asala ni icasu yu ukosu (3:12-15)

Ucuɗuwu

¹ Amu da Bulu aagbashi a Asula, waru amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a lyungu mu ta tsara n tawaa nu ucawu wo okolo e ekere a aza a na u dangwai. Waru u lyungu mu ta tsara n rito le e reve amayun a na oo rocosu le ununa aa yuwan nden n sa'ani nu ununa Asula aa yuwan mazanga ne ele. ² Amayun a nda a ta ca le uzuwu wo okolo a wuma u babu ukotu, za na Asula a yuwaan nle nzuwulai kafu u yuwan uvadi, waru waa yuwan

epep shi. ³ Gogo mantsa ma na ma ntsayi ma da, u rocoi Alabari a Sa'ani'i, waru tsu damma ta za suru. Nu udammu wa Asula Za vi Iwawi i tsu i da a zuwa numu n yuwaan yi ulinga u nda.

⁴ N ta danasaa wu mepepelime ma nda, Titu, mawun ma amayun ma va atsuma o ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Lyawa Asula Dada na Yesu Zamawawa tsu ca wu isa'ani na asuvu nden.

Ulinga wa Titu atsuma a Karita

⁵ N lyawa wu ta atsuma e ida ya Karita,† tsara vu koso ulinga u tsu u na u ri de, waru tsara vu dangula azagbain† atsuma a a'isa a aza e Itoni atsuma e ilyuci suru ununa n damma nuwu. ⁶ Zagbain suru u ciga u 'yuwan wo o'wo vuma na ama a yuwan majiyan ma sa'ani a aci a yi adama a na u yuwain nden n sa'ani. U ciga u 'yuwan u dana vali vu ka ta. Waru muwun ma yi moo o'wo aza e Itoni a abula, aza a na aa yuwusan nden mu uwuyanu shi, waru aza a na a ri na aciyogbamu shi. ⁷ Ne da waru zagbain u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u sa'ani adama o ulinga wa Asula u na waa yuwusan. U dana za vu ugbawu wan, waru u dana za vu upan babu usan wan. U ciga u 'yuwan u dana ososowi wan.* She u dana za vu ulungusu wan. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁸ U ciga u 'yuwan u kalyuwa omocin a na aa tawusa o u'wa wa yi ulobonu, u ciga ili i na i ri ulobonu suru. U ciga u 'yuwan u dana nu ugbozu, waru u dana za va abula. Wuma wa yi u dana cece a na woo yo'onoto Asula okolo, waru u gura guza aciyayi ulobonu. ⁹ U ciga u 'yuwan u guza uritosu wa adanshi a amayun. Reve u yuwan ulinga nu

* 1:7 A mantsa ma ndede aza a Isra'ila o tsu sowo ta mara gashi aguma a da, na a ri ubanakun. Waru, o tsu sowo ta wa'a na aa lyuwusa ilyalya. Amma a mantsa ma tsu tsa gura sowo wa'a avu tsu lyawa shi, adama o ndolo u ta la'a ulobonu tsu rito sowo mara wan, ko ke'en.

uritosu'u u kamba ama, waru u la-pula aza a na a yuwusan mawasan na adanshi a Asula.

¹⁰ Ne da waa dana adama a na ama o ro o ta lo aza a na a yuwusan mawasan nu uritosu wa amayun. Ama a nda a tsu yuwusan ta adanshi a vama, reve waru a lulumusa ama. Atsuma a munlu n ndolo ozo o ro na abunda a ta pe atsuma a aza a na a dammai she na a pada vama suru uryumbu. Ama a nda ele da a la'ai adanshi a vanvama. ¹¹ I ciga i 'yuwan i bara ama o ndolo na cu'un va adanshi o ndolo. A vadala ta de 'wa diga o uritosu wa amayun na cu'un vu uritosu u vama u ndolo. A yuwan ta ili i ndolo suru tsara a tsura ikebe o ure u vama. ¹² Hali vuma ta atsuma a aza a Karita za na ri za yindi yuwan ta adanshi adama e icu'un ya ama o ndolo, u damma, "Ama a Karita suru aza e epen a da, na nlyayi, orogo, na aliwi." ¹³ Amayun a da. I bara le nu ucira tsara a zuwa le a yuwan ucira atsuma e Itoni. ¹⁴ Waru a 'yuwan a ciga a lyawa mazuwa ma atsuvu a alabari a aza a Isra'ila, waru she a zuwa atsuvu e le a adanshi a ama a na a lyawai amayun wan.

¹⁵ Ili suru e ekere a aza a na okolo e le a ri cece a ta cece. Agba e ekere a aza a na a ri no okolo e iwuya, ili suru ili yi idaba i da ni ili i na aa usu shi, adama a na okolo e le na asuvu e le a buwa ulobonu shi. ¹⁶ Icu'un ya ama o ndolo a ta kalyuwusa gashi e reve ta Asula, agba a wasan yi ta ununa aa yuwusan wuma u le. Aza a tsu uwwa adanshi shi da, waru a tsu yuwan ili ya agula shi. Ama suru a suma le ta adama e ili yi idaba i na aa yuwusan.

2

Ili i na voo rito

¹ Agba avu, vu damma aza e Itoni a yuwan cu'un wuma na rotsoi uritosu u sa'ani. ² Vu rito mbara a guza aciyele, adama a tsura tsugbain waru a dana nu ugbozu. A

ciga a 'yuwan a dana nu ucawu wo okolo lon, waru a dana ni icigi lon na ankuri.

³ Ne da waru, vu rito amaci a na a paduwai esu a yuwan nden n sa'ani n na mu ntsayi aza a na oo tono Zagbain. She a kara a yuwusan idami ya aza e le atsuma a lyuci wan, waru she o o'wo ososowi wan. Na a yuwan ne, oo to rito akapi a amaci ili i na i ri ulobonu. ⁴ A ciga a 'yuwan o rito amaci a wawa'a a ciga ali e le na muwun n le. ⁵ O rito le a yuwan nden n sa'ani nu ugbozu. Waru o rito le cine aa kalyuwa 'wa le ulobonu, waru a yuwan ili i sa'ani. O rito le ununa aa yuwan ntoniloi na ali e le ulobonu. Ne da aa yuwan avu a kufa tawaa Adanshi a Asula ni ili i wono.

⁶ Ne da waru, vu damma olobo a dana nu ugbozu atsuma e ili i na aa yuwusan suru. ⁷ Avu na a aciyawu vu ciga vu 'yuwan vo o'wo iroci ye'e le a mayan me isa'ani atsuma e ili suru. Atsuma e ili i na vaa yuwan suru, lyawa vu roco wuma u sa'ani nu usapu wa aci atsuma o uritosu wa wu. ⁸ Lyawa uritosu wa wu wo o'wo mejege adama a tsura za na aa yuwan adanshi o ro a aci a yi wan. Ne da aza a na a cigai a yuwan mawasan a uwwa woño, adama a na aa tsura ili i wuya i na aa yuwan adanshi a aci a tsu shi.

⁹ Na agbashi a ciga a 'yuwan a yuwan ntoniloi na azagbain e le, waru na a ciga a 'yuwan a yuwaan le ili i na yoo yo'onoto le asuvu. She a yuwaan le adanshi nu ugbawu ko a yuwan le wivu wan. ¹⁰ Agba a ciga a 'yuwan o o'wo ama a sa'ani a na oo soduwo matsan. Ne da oo o'woto uritosu wa Asula Za vi Iwawi i tsu maluwa o ure suru.

¹¹ U to o'wo ne tsunda, adama a na Asula o roco ta ama suru isa'ani ya yi tsara a tsura iwawi. ¹² Isa'ani ya Asula i roco tsu ta tsu vadala diga a nden m babu Asula avu waru tsu lyawa ure wi ili i na tsaa

ciga u yo'onoto tsu okolo. Uvadi u nda u ta ni iwuya, tsu danuyi pe nu uguzu wa aci. Waru na tsu ciga tsu 'yuwan tsu danuyi na ala a sa'ani nu ucawu wa aci e ekere a Asula. ¹³ Ne da waru, tsu ta kalyuwusa urana u sa'ani u Mogono ma Asula na Za vi Iwawi i tsu, za na ayi da Zagbain Yesu Zamawawa. O urana u ndolo Zamawawa ta tawa na tsugbain tsa yi suru. ¹⁴ U kuwa ta adama u wawa tsu diga o unusu suru, waru tsara u kambato tsu cece. Waru u ca ta aciayai tsara u kambato tsu ama a yi, adama tsu kambā a mayan me isa'ani suru suru.

¹⁵ Ciga 'yuwan vu ritosu ili i nda, reve waru vu damma ama a wu o toni le. Ciga 'yuwan vu barasa le ubata u na a nusain. Vu ta nu ucira u na vaa yuwan ne, adama o ndolo she vu lyawa nanza kambato wu mawun wan, waru she vu lyawa nanza kuda a kuru ili i na vu dammai wan.

3

Yuwan ili i na iri ulobonu

¹ Vu damma ama a wu a yuwan tsutoni na ngono, na azagbain a gwamnati. Ama a wu waru a dana na ntoniloi, reve waru a dana ufofu kuci na aa yuwan ili i na i ri ulobonu. ² Na a 'yuwan a ciga a yuwan adanshi e iwuya a aci a vuma ro wan, waru a ciga a 'yuwan a lyawa nwasanlai. Na a yuwan ne, a ta dana no okolo nven reve waru a ca ama suru tsugbain tsa amayun.

³ De nu ufuru, tsu dana ta na tsulo nu ulambu wu ntoniloi. A luluma tsu ta de, avu tso o'wo agbashi e icigi yi iwuya na mawwa mo uyo'o me iwuya. Reve wuma u tsu u dana ni iwuya lon na tsushu'un. Waru tsu 'yuwan ta ama o ro, reve ele fo a 'yuwan tsu.

⁴ Agba ayi Asula, za na ayi da Za vi Iwawi i tsu, u roco tsu ta isa'ani ni icigi ya yi. ⁵ U wawa tsu

ta adama a na we enei iliyali i tsu, agba adama e ili i sa'ani i na tsu yuwain da shi. Wu za'wa ta unusu u tsu avu u ca tsu wuma u sa'avu atsuma a Ruhu va Akiza. ⁶ Asula a tsuwaan tsu ta Ruhu va yi pere adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu. ⁷ U kambato tsu ta aza a babu unusu adama a abajini e isa'ani i na u yuwaan ntsu. Waru atsu gogo tsu reve ta tsu ta tsura wuma u babu ukotu. ⁸ Ili i na n dammai nda suru amayun a da. N ciga wu ta vu yuwusan ne tsara aza a na a cayi Asula okolo a yuwan ugbozu a yuwan ili i sa'ani mantse suru. Ili i nda a tu ulobonu waru a ta nu urana o ukere wa koyan.

⁹ She i uwa mawasan me pere adama a nkaya wan. She i uwa nlangi na mawasan adama o tsutoni tsa Wila wa aza a Isra'ila wan. Icu'un yi ili i nda suru a ri nu urana shi, waru mantse ma da a tsu lungusa. ¹⁰ Na za ro to mpolo u tawaa du na wukasu, i ciga i 'yuwan i bara yi tsufari tsu ufuru, nu u dashiyisa a yuwaan yi tsufari tse ire. Na wu uwwa shi, she ili i ro i dashi bolo du na cu'un vuma ndolo wan. ¹¹ Icu'un ya ama o ndolo a lyawa ta amayun. Ama'a a ta yuwusan unusu, reve waru o kototo aciyele adama e ili i na aa yuwusan.

Icasu yu ukosu ya Bulu

¹² N te ifofi n lyunguwa du na Aritima ko Tikiku. Na vuma ta atsuma e le u rawa, vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsara vu cina mu a Nikafoli. Ili i na i zuwai ayi da n dangwa ta n danu de mantse mo utanu. ¹³ Vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsara vu kamba Zina, za vu urevu wu uge'etosu wa adanshi, na Apolo atsuma a mmalu n le. Vu kamba le ni ili i na a cigai suru. ¹⁴ Aza e Itoni a zami ulinga u sa'ani na a ciga a 'yuwan, waru a kamba ozo o ro aza a na a cigai ikambi. Ili i na i zuwai ayi da adama ama a tsu

a yuwan nden me pere a wuma u
le wan.

¹⁵ Ama suru pa nda a ta casasa
wu. Waru vu yuwan ankuri vu
casaa mu aza e Itoni suru aza a na
a ciga ntsu.

Lyawa isa'ani ya Asula i dana
obolo na adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Filimon

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu aajiya a danaɗi mepepelime ma nda, u danaɗi o u'wa wa ali adama a na u toniyi Yesu. U danaɗi ta mepepelime'e a tyo o toni va Yesu na a tsu de Filimon.

Bulu na Filimon n'utsa n da n danaɗi kafu a zuwa Bulu o u'wa wa ali. Filimon za vu utsuru da danaɗi waru u danaɗi ta na agbashi. Aagbashi a na a tsu de Unisima a suma ta e ekere a Filimon. Reve wo o'wo Unisima o o'wo ta a kambusa Bulu ayi atsuma o u'wa wa ali, reve wo o'wo toni va Yesu adama a adanshi a Bulu. Gogo Bulu ciga ta Unisima kamba ubata wu zavu'wa va yi Filimon. Bulu waru u ciga ta Filimon ushi aagbashi a na a kambai o ure u na wuntsayi na waa tawaa Yesu na tsugbain.

Mepepelime ma nda ma yuwan ta uritosu u mayan ma gafura. Waru u rito ta cine zagbain va aza e Itoni aa yuwan ulinga wa yi tsa vuma na kadatoɗi aciyayi, vuma na fara yuwain ili i mejege kafu u damma ozo o ro cine aa yuwan wuma u le.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icaɗu a tyo ya Filimon (1-3)
2. Bulu yuwain adanshi o unā wa Unisima a tyo ya Filimon (4-22)
3. Icaɗu yu ukosu na avasa (23-25)

¹ Mepepelime ma nda ya'a va da wu utai, amu Bulu, na Timoti zawa'a tsu. N ta o u'wa wa ali adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta danasaa Filimon i'utsa yu ulinga i tsu, waru tsu ciga yi ta

lon. ² Waru n ta danasaa fo zawa'a tsu vu ka Awufiya, waru n ta fo a danasaa Arikibu, soja vu Zagbain za tsu atsuma o ulinga obolo na atsu. N ta fo a danasaa aza e Itoni a na oo bolotosu o u'wa wa wu.

³ M pati ta Asula Dada tsu na Zagbain Yesu Zamawawa o roco du isa'ani i le, reve a tawaa du na nden mo okolo.

Ugodyusho wa Bulu na avasa a yi

⁴ Filimon, nna maa yuwusan avasa adama a wu, n tsu godyo ta Asula kuci. ⁵ N tsu yuwan ta ne o unā u na n ta uwwusa a na vu cayi Zagbain Yesu okolo a wu suru suru, waru vu ciga ta ama a Asula suru. ⁶ N ta yuwusan avasa ucawu wo okolo u na u bolo nuwu na aza a wu u lyuwa elime a na vu pedei ili i sa'ani i na Asula a ca ntsu. Lyawa wo o'wo ne adama Yesu Zamawawa tsura ica. ⁷ Icigi i na vu cigai ama a Asula u ca mu ta mazanga ma abunda nu ugbamu wa asuvu. Avu, zawa'a va, vu tawaa ta ama a Asula na abunda wivuwun u sa'ani.

Ipai ya Bulu o unā wa Unisima

⁸ Adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan n ta pati wu ili i ro. Atsuma a ala e Yesu Zamawawa n shi ta yuwaan wu idanshi yu ume e ili i na yi ntsayi vu yuwan, amma maa yuwan ne shi. ⁹ Agba, o unā u na tsu cigalai, n ta pati wu vu yuwan ili i nda. Gogo, amu i'utsa ya wu, Bulu, n ta yuwusan adanshi, za na ri aabara waru n ri o u'wa wa ali adama e Yesu Zamawawa.

¹⁰ Ili i na maa patishi ayi da: vu roco Unisima isa'ani. Gogo nda wo o'wo ta mawun ma va adama a na wo o'wo ta za vi Itoni amu pa o u'wa wa ali. ¹¹ De acapa u shi nu urana e ekere a wu shi. Gogo gba u ta nu urana e ekere a tsu ra. ¹² N ta kambuwa yi ya'a wu, okolo a va o to obolo na ayi lon.

¹³ N ta pa o u'wa wa ali adama a alajiya a Alabari a Sa'ani, n shi

tā n ciga m kpada yi pa adama u yuwaan mu ulinga u na vu shi a yuwaan mu. ¹⁴ Agba n ciga n yuwan ili i ro ne tsundolo shi, she nā vu usu. Waru n ciga m gbagba wu shi, she nā vu ciga na asuvu a wu.

¹⁵ U ta gura wo o'wo ili i na i shi i zuwai u lyawa nuwu a mantsa me ke'en ayi da, adama u tawā u danu nā avu suru suru. ¹⁶ Gogo u buwa aagbashi shi, amma u la'a tā aagbashi, waru wo o'wo tā vadamma zawa'a tsu macigata. N ciga yi tā lon, avu waru gogo she vu la'a ciga yi. Vu ciga yi ana aagbashi waru vu ciga yi ana mawun mā anawu atsumā e Itoni yi Zagbain.

¹⁷ Gogo nda nā vu tara mu tā ana za na tsaa yuwusan ulinga u tā, casa yi cine vaa casa mu, vu raba yi nā cu'un vi irabu i na vaa yuwaan mu nā n tawā ya'a wu. ¹⁸ Nu u nusaan wu tā e ili i ro, ko nā vu to tonon yi ili i ro, n ta tsupa wu. ¹⁹ Amu da Bulu waru ne ekere a va a da n danai idanshi i nda, "N ta tsupa." Koto n yuwan adanshi a nda shi waru maa yuwan shi, n to tonon wu ili nā abunda adama a na n kamba wu tā vu tsura wuma u sa'avu! ²⁰ Zawa'a va, vu yuwan ankuri vu yuwan ili i na n dammai nda, vu yuwaan yi gashi vu ta yuwusaan Yesu Zagbain aganda. U tā dashi zuwa mu ugbamu wa asuvu atsumā e Itoni ya Yesu. ²¹ Ko gogo amu a madana ma adanshi ma nda n ta zuwusa okolo vu ta yuwan ili i na n dammai, hali waru vu ta yuwan ili i na i la'ai ne! ²² Vu fofo mu aasula o omocin, adama a na n ta zuwusa okolo Asula a tā usu avasa a du a lyawa mu n kambā ubatā u du go'o.

Icasu ya Bulu yu ukosu

²³ Abafara tā lyungusa wu icasu. Ayi fo u tā pa o u'wa wa ali obolo nā amu adama e itoni ya Yesu Zamawawa. ²⁴ Aza a na tsaa yuwusan ulinga obolo, Marku

nā Arista, nā Dima, nā Luka, a tā casa wu fo.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Yesu Zagbain wo o'wo obolo na asuvu a wu.

Mepepeline a tyo ya Mmaci ma Ibrahim

Ucuduwu wa aatagada a nda

Tsu reve vuma na danai mepepeline ma nda shi. U ta gura wo o'wo Bulu aajiya a da dana niyi. Tsu reve ta u ta pe atsumā a Adanshi a Asulā adama o uritosu u na u ri na ayi cu'un vu uritosu u na u ri pe atsumā a Adanshi a Asulā da. Waru nu ujimu azagbain a aa'isa a usu yi ta fo atsumā a Aatagada a Asulā. Za na danai aatagada'a u cuduwa ta cine mayan mā agandā ma aza a Isra'ila mo o'woi iroci ya agandā ya amayun a na ri pe atsumā a Zamawawa.

Za na danai mepepeline ma nda ma damma ta aza e desununa cine Yesu ri na aḡulā. Yesu la'a ta nlingata mā Asulā suru. Waru u la'a ta amaṣulā, waru u la'a ta Musa. Ayi da ganu gbain na ri ukalamu shi waru koto u yuwan unusu shi ko ke'en, waru a na u cayi wuma wa yi u ca ta kucci adama o unusu o unā u mantsa suru. Ana u kuwai ayu u kambā wuma u kpatu'wa ta ure adama ama a tsurā ure u na a rawa ubata wa Asulā.

E ekere a ama a na e revei adama a kucci atsumā a adini, aatagada a Mmaci ma Ibrahim a ta nu uritosu wu ucira. Yesu Zamawawa zuwa ta kucci suru wo o'wo ili ye pere. Amma gogo ucawu wo okolo atsumā a yi ayi da ili i na i kpatu'wayi ama ure a tyo ubata wa Asulā.

Ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda

1. Tsugbain tsa Mawun mā Asulā (1:1-4)
2. Yesu la'a ta nlingata mā Asulā suru suru (1:5-2:18)
3. Yesu la'a ta Musa na Josuwa (3:1-4:13)
4. Yesu da Ganu Gbain (4:14-7:28)

5. Yesu tawaa ta na nzuwulai n na n la'ai ulobonu (8:1-9:22)
6. Kucci va Yesu u ta u da waru ayi da ne (9:23-10:31)
7. Ama a Asulā a na a danai nu ucawu wo okolo (11:1-40)
8. Vu toni iroci ya Yesu Zamawawa (12:1-13:19)
9. Avasa o ukosu ni icasu (13:20-25)

Yesu Zamawawa Mawun mā Asulā ma da

¹ De nu ufaru, Asulā a yuwusaan ta nkaya n tsu adanshi o unā wa amaṣulā na re koko'o. ² Amma a mantsa mo ukosu ma nda, Asulā a yuwan ta adanshi na atsu e ekere a Mawun mā yi. Asulā a yuwan ta uvadi ni ili i na i ri pe atsumā a yi suru e ekere a yi. Ayi da Asulā a dangwai wo o'wo za vi ili suru. ³ Mawu'un u roco ta ekan adama a tsugbain tsa Asulā, u rotso ta Asulā foyi. U zuwa ta ili i lyuwa elime nu ucira wi ikaka ya yi. Ana Mawu'un u kambato'i ama cece atsumā a nusu le, u danu ta o ukere usa'ani wa Asulā Mogono me Ili Suru.

Yesu Zamawawa la'a ta nlingata mā Asulā

⁴ Ayi Mawu'un u la'a ta nlingata mā Asulā lon. Reve Asulā a ca yi abajini a aala a na a la'ai ala e le.

⁵ Ili i na i zuwai ayi da Asulā a yuwaan nlingata mā Asulā adanshi e ili i ro tsa na u yuwayin Mawu'un shi,

“Mawun mā va ma da vu ri. Ana'an mo o'wo ta Dada va wu.”[◇]

Asulā a dammisa ta,
“N to o'wo Dada va yi,
waru ayi u to o'wo Mawun mā va.”

⁶ Ana Asulā a shi a cigai u lyungu magaji mā yi a tyo o uvadi, u damma ta,

“Nlingata mā Asulā suru a ciga a 'yuwan a yuwaan yi aganda.”[◇]

⁷ Apa ili i na Asulā a dammai adama a nlingata mā yi,

“Mo o'woto t̄a nlingata n v̄a tsu upepu.

Mo o'woto t̄a agbashi a v̄a tse elentsu a akina.” ◊

⁸ Agba apa ili i na Āsulā a dammai adama a Mawun mā yi, “Āvu Āsulā a d̄a, waru tsugono ts̄a wu ts̄a ri nu ukosu shi.

Vu ta yuwan tsugono nu uge'etosu u na wu ntsayi.

⁹ Vu ciga t̄a ili i mejege reve vu 'yuwan iwuya.

Āyi d̄a i zuwai Āsulā, Āsulā a wu, a d̄angwa nuwu,

reve u ca wu tsugbain tsa na tsa zuwa nuwu vu z̄angan̄ai.

Āyi tsugbain tsa nda u la'a t̄a za na u cayi akapi e le.” ◊

¹⁰ Āsulā a dammisa t̄a, “Zagbain, ātsumā o ufaru vu yuwan t̄a uvad̄i, waru ekere a wu a d̄a a yuwain zuva.

¹¹ Mant̄sa mā t̄a t̄awā ana za ro enishe l̄e shi,

A t̄a kunā suru tsa amuna.

Amma āvu u na u d̄ana lo.

¹² Vu t̄a kutsulu le cine ā tsu kutsulu akuci a amuna.

A ta vadala tsa akuci e itana.

Amma āvu gba ne d̄a v̄a d̄ana kuci mant̄sa suru,

wuma w̄a wu waru woo koto shi.” ◊

¹³ Āsulā a yuwaan nlingata mā yi adanshi cine u yuwayin Mawun mā yi shi,

“Danu pa o ukere usa'ani u v̄a

she n̄a n zuwa n'yuwatan

m̄a wu mo o'wo uzuwata wa ana a wu.” ◊

¹⁴ Nlingata mā Āsulā† suru nan ruhu d̄a na aa yuwusaan Āsulā aganda, waru u lyungu le t̄a tsara a kamba aza a na āa ushi iwawi.†

2

Iwawi i tsu i t̄a mgbain

◊ **1:7** Ica 104:4. ◊ **1:9** Ica 45:6-7. ◊ **1:12** Ica 102:25-27. ◊ **1:13** Ica 110:1. * **2:7** Akuci a atagada n̄a abunda a d̄ashi t̄a: Vu zuwa yi t̄a wo o'wo mogono a aci e ili i na vu yuwain suru.

◊ **2:8** Ica 8:4-6.

¹ Adama o ndolo n̄a tsu ciga tsu 'yuwan tsu d̄ashi yuwain ugbozu tsu kuruyi amayun a na o roco ntsu. N̄a tsu yuwan ne tsaa puwaan shi. ² O roco t̄a a na ikaka'a i na Āsulā a cayi nlingata mā Āsulā a ca nkaya n tsu amayun a d̄a. Waru za na biti kuru niyi shi, ko za na 'yuwan niyi u t̄a ushi atsumalim̄a a na a ntsayi ili i na u yuwain. ³ Nye i d̄a yaa zuwa tsu tsu dan̄ai a majiyan tsu ta la'a n̄a tsu 'yuwan a ushi iwawi† i gbain i nda? Zagbain d̄a fara yuwain adanshi e iwawi i nda na aciyayi, reve aza a na a uwwa niyi o roco tsu amayun a d̄a. ⁴ Āsulā na aciyayi u roco t̄a a na ikaka ya yi amayun a d̄a, ana u yuwain linga va asalama ni iroci yu ucira icu'un icu'un. Waru u ca t̄a Ruhu va Akiza a za suru na u d̄angwai.

Za na o rocosu tsu ure wi iwawi

⁵ Āsulā a d̄angwa nlingata mā yi n yuwan tsugono tsu uvad̄i u sa'avu u na u ri lo a t̄awā shi, āyi d̄a ili i na tsaa yuwusan adanshi a yi.

⁶ Ununa a dan̄ai ātsumā Adanshi a Āsulā ubat̄a u ro,

“Nye i zuwai vu ri ad̄a a vad̄ilim̄a?

Nye i zuwai vu ri ad̄a a mawun ma vuma?

⁷ A mant̄sa ma wa'a vu zuwa t̄a ucira w̄a yi* u kalām̄a ucira wu nlingata mā

Āsulā,

reve vu katala yi ookokolo n̄a tsugbain nu ucira.

⁸ Reve vu zuwa yi u yuwan tsugono tsi ili biti.” ◊

Ana Āsulā a zuwa niyi mogono me ili biti, ko ili yi lo i buwai i na waa yuwusan tsugono ts̄a yi shi shi. Agba koto ne'en tse ene ili i nda i fara shi. ⁹ Ili i na tsee inda āyi d̄a Yesu, za na a mant̄sa wa'a ucira w̄a yi u shi u rawa za vu nlingata mā Āsulā shi. Agba gogo a katala yi

tā ookokolo nu ucira nā tsugbain, adama a na u sowoi atsumalimā o ukwā o unā u tsu. Amayun adama e isa'ani ya Asulā i da, Yesu kuwai o unā wā koyan da o uvadi.

¹⁰ Asulā a da a yuwain ili biti, waru ili biti adama a na a ca yi tsugbain tsa da. U ciga tā muwun nā abundā a uwa ubatā u tsugbain tsā yi. Adama o ndolo a da u zuwai Yesu sowoi atsumalimā, ne da u zuwai Yesu ntsayi tsarā u roco ama ure wi iwawi. ¹¹ Adama o ndolo, Yesu na aza a na wā kambatosu aza a akiza a tā nā Dada tā. Ayi da i zuwai Yesu ri o wono u na wee de le azawawa'a a yi shi. ¹² U damma tā Asulā,

“N ta damma ama a va ili i na vu yuwain.

N ta cuwa wu no o boloto na aa yuwan aganda.” ◇

¹³ Waru u damma tā,

“N ta zuwaa Asulā ucira.”

Reve u damma,

“Amu da nda obolo na muwun n na Asulā a ca numu.” ◇

¹⁴ Ama a Asulā ama a da nā lipu nā mpasa, adama a nda Yesu na aciyayi wo o'wo tā unatā ne ele. U yuwan tā ne adama a na nu ukwā wā yi u to kototo Mekerenkesu, za na ri nu ucira wu ukwā. ¹⁵ Ne da u badai aza a na a shi agbashi o wovon wu ukwā a wuma u le suru suru. ¹⁶ Suru ntsu tsu reve tā a na Yesu tawā tā adama u kamba mmaci ma Ibrahim, amma u kamba nlingata mā Asulā shi. ¹⁷ Adama o ndolo a da Asulā a zuwai Yesu u rotso ama a yi suru suru, adama wo o'wo aabara a nan ganu lo za na oo rocosu isa'ani, za na Asulā a cayi okolo suru suru. Ne da waa gura ca Asulā kucci adama Asulā a yuwaan ama gafura vu unusu u le. ¹⁸ Ayi na aciyayi u sowo tā atsumalimā, waru Mekerenkesu ma yuwan tā mpolo n na waa zuwa yi u nusan. Adama o ndolo gogo

u ta gura kamba aza a na Mekerenkesu mā ri o mpolo u zuwa le a yuwan unusu.

3

Yesu la'a tā Musa

¹ Ama a va, Asulā a dangwa du tā yo o'wo ama a akiza a yi. Adama o ndolo i yuwusan majiyan cine Yesu ri aajiya a Asulā, waru ayi da aabara a nan ganu vu ucawu wo okolo a tsu. ² U yuwan tā abulā e ili i na Asulā a dangwa niyi u yuwan suru, cine Musa yuwain abulā e ili i na Asulā a damma niyi u yuwan suru, atsumā a tsugbain tsā yi va aza a Isra'ila.* ³ Yesu tsurā tā tsugbain tsa na tsa la'ai za va Musa, cine suwi tsu tsurā tsugbain tsa na tsa la'ai usaa u na u yuwain. ⁴ Amayun a da ozo o ro da a suwai 'wa'a suru, amma Asulā a da suwi vi ili suru. ⁵ Asulā a lyawa tā u'wa wā yi e ekere a Musa, adama a na Musa aagbashi a abulā a da a na a zuwaa ucira, waru iroci i da i na Asulā oo roco elime. ⁶ Zamawawa† gba waru Mawun mā Asulā ma da, ayi da za na Asulā a lyawayi u'wa wā yi. Atsu da u'wa wā yi nā tsu lyuwa elime nā matsurā mo okolo ugbamu, waru nā tsu zuwa ucira o uzuwu wo okolo a tsu ya'a yi.

Tsu yuwan tsu ciga tsu lyuwai elime ni itoni ya Asulā

⁷ U tā cine Ruhu va Akiza dammai,

“Nā yu uwwa udyo wā Asulā ana'an,

⁸ she i danā na aciyogbamu cine nkaya n du n danai wan, ana a vadalayi Asulā ucina, a mantsa ma na a lyungwai Asulā o ogozo.

⁹ Asulā a damma tā,

“Reve a lyungwā mu,

adama e ene ili i na maa yuwan, ko na wo o'woi e ene tā ili i na n yuwain

◇ 2:12 Ica 22:22. ◇ 2:13 Isha. 8:17-18. * 3:2 Nā Tsheleni idanshi “U'wa wā Asulā” urevu wā yi u da “Aza a Isra'ila.”

atsumā a a'wan amunga.

¹⁰ Adama o ndolo n yuwan t̄a upan ne ele lon, reve n damma: “Okolo e le ā tsu dan̄a t̄a alanga nā amu.

Waru a 'yuwan t̄a a yuwan ili i na n damma nle a yuwan.”

¹¹ N yuwan t̄a upan reve n kucinaa le,

“Aa uwa ubat̄a u wivuwun u v̄a shi, ko ke'en.” ’ ” ◇

¹² Ama ā v̄a, i yuwan ugbozu adama she za t̄a d̄u dan̄a no okolo e iwuya, a na waa 'yasan d̄u a ca okolo wan. Icu'un yo okolo o ndolo a tsu vadala d̄u t̄a diga ubat̄a w̄a Āsulā a wuma.

¹³ I d̄ashilāi okolo ugbamu urana suru. Waru i lyuwa elime n̄a mayan ne n de nu urana wu lo. Ni i yuwan ne shi, unusu u t̄a pusaan ozo o ro ā d̄u a na e reme a zuwa le atsumā a aza a aciyogbamū. ¹⁴ Atsu tsu to obolo n̄a Kristi Zamawawa n̄a tsu lyuwa elime hali ā tyo o ukosu nu ucawu wo okolo o ugbamu u na tsu ri n̄a ayi diga o ufaru. ¹⁵ Adanshi Āsulā a damma t̄a,

“N̄a yu uwwa ūd̄yo w̄a Āsulā ana'an,

she i dan̄a na aciyogbamū, cine nkaya n̄ d̄u n dan̄ai wan ana a vadala yi Āsulā ucina.”

¹⁶ Nan zane d̄a a uwwai ūd̄yo w̄a Āsulā'ā reve a yuwaan yi aciyogbamū? Ele d̄a aza a na Musa ut̄ayi atsumā a Masar suru. ¹⁷ Nan zane d̄a waru Āsulā a yuwain upan ne ele atsumā a a'wan amunga? Ele d̄a aza a na a yuwain unusu, aza a na ā kuw̄ai atsumā o ogozo.

¹⁸ Waru nan zane d̄a Āsulā a yuwain adanshi ana u kucina i na aa uwa ubat̄a u wivuwun w̄a yi shi? Aza a na a 'yuwain a yuwaan yi tsutoni d̄a. ¹⁹ T̄su t̄aw̄a t̄a tsu reve a na aa gura uwa ubat̄a u wivuwun shi, adama a na a 'yuwan t̄a ā usu.

4

Nzuwulai mu ubat̄a u wivuwun

¹ Āsulā a yuwaan tsu t̄a nzuwulai n na t̄saa gura uwa ubat̄a u wivuwun w̄a yi. Adama o ndolo, tsu yuwain ugbozu suru n̄tsu adama ko za t̄a tsu kud̄a a uwa pe wan. ² T̄su uwwa t̄a ikaka ya Alabari a Sa'ani'i, cine ele aza a Isra'ila fo a uwwa niyi. Amma reve a 'yuwan a ca okolo e ili i na a uwwai, waru ikaka'a i kamba le shi. ³ Ātsu na tsu usuyi at̄su d̄a goon t̄saa uwa ubat̄a u wivuwun w̄a yi. Cine Āsulā a dammai,

“N yuwan t̄a upan reve n kucina, ‘Aa uwa ubat̄a u wivuwun u v̄a shi, ko ke'en!’ ” ◇

U damma t̄a ili i nda ko a na u foboi d̄e ubat̄a u wivuwun w̄a yi diga na u yuwain uvadi. ⁴ Atsumā a Adanshi ā Āsulā, u yuwan t̄a adanshi adama o urana we cindere wa ajuma, u damma t̄a: “O urana we cindere Āsulā e iwuwan t̄a atsumā a linga v̄a yi suru.” ◇ ⁵ Waru tsu d̄e t̄a nu unā a mantsa mo ro u damma, “Ama a nda aa uwa ubat̄a u wivuwun u v̄a shi!” ◇

⁶ Ele aza a na a fara uwwai ikaka i nda, a tsurā a uwa ubat̄a u wivuwun u nda shi, adama a na ā kud̄ai ā kuru. Agba amayun a d̄a ama o ro a ta uwa ubat̄a u wivuwun w̄a Āsulā'ā. ⁷ Adama o ndolo Āsulā a zuwa t̄a mantsa mo ro a na ama aa uwa ubat̄a u wivuwun w̄a yi, mantsa mo ndolo ma d̄a u d̄eyi, “Ana'an.” Āsulā a yuwan t̄a adanshi e ekere ā Dawuda n̄a ācap̄a cina a jima e idanshi i na a yuwain d̄e adanshi, “N̄a yu uwwa ūd̄yo w̄a Āsulā ana'an,

she i dan̄a na aciyogbamū wan.” ◇

⁸ Josuwa† tara le t̄a ā tyo e ida ya Ka'ana,† agba ayi d̄ada ubat̄a u wivuwun shi. N̄a Ka'ana d̄ada shi ubat̄a u wivuwun, Āsulā a shi ā d̄ashi yuwisan adanshi o urana u

wiwuwusan u ro shi. ⁹ Ayi nda to rocosu a na mantsa ma wiwuwun ma ama a yi koto ma yuwan shi. Mantsa ma wiwuwun ma nda u ta gashi wiwuwun u na Asula a yuwain o urana we cindere. ¹⁰ Za na uwai ubata u wiwuwun wa Asula suru, u te ivuwan nu ulinga wa yi, cine Asula e ivuwain ana u kotoi mayan mo uvadi. ¹¹ Tsu yuwain ukadu tsu uwai ubata u wiwuwun wa Asula, adama she za ta tsu kufa a uwa wan, cine ele a yuwain adama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni.

¹² Ikaka ya Asula i ta gashi ili i ro i na i ri wuma waru i ri nu ucira. U la'a ta matsun me pe'eni ma na e tewein na re va yi wali. U tsu batsala ntsu ta a uwa pe, atsuma a asuvu a tsu na majiyan ma tsu. Waru u tsu pada ta a uwa e memere ma alata e etele a tsu hali u batsalai laka. U tsu roco ta a alanga e eteshe ili i na tsu sokoi pe, ele da ili i na tsu tsu jijan ni ili i na tsu cigai. ¹³ Za lo a gura soko ili i ro atsuma o uvadi i na Asula ee ene shi. U tse ene ta ili suru cine u ri. Ayi da Asula a na na tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuduwa yi ili i na tsu yuwain suru.

Yesu da aabara a nan ganu a tsu

¹⁴ Tsu lyuwai elime na maguza me ili i na tsaa dansa tsu usuyi. Tsu yuwain ne adama a na tsu ta na aabara a nan ganu, Yesu Mawun ma Asula, za na karai a tyo zuva. ¹⁵ U gura ta reve na tsu ri babu ucira. Mekerenkesu ma yuwan ta ukadu u na waa zuwa yi u yuwan unusu cine waa yuwusan ukadu u zuwa tsu mayan mo unusu, agba Zamawawa yuwan unusu shi. ¹⁶ Adama o ndolo tsu rawai zuzu no ootogu o tsugono tsu Asula babu wovon. Ayi da za na o rocosu ama isa'ani. Na tsu yuwain ne, tsu ta tsurai isa'ani e ekere a yi, reve u kamba tsu a mantsa ma na tsu cigai ikambi.

5

¹ Asula a tsu dangwa ta aabara a nan ganu suru atsuma a ama, reve u ca yi ulinga u na waa 'yawa a makakan ma yi o una wa ama a na waa casu ne'e na kucci adama o unusu. ² Aabara a nan ganu a ri nu ucira shi, u ta tsa akapi a ama. Ayi da i zuwai woo tono ben na aza a na a yuwusan unusu adama a na a ri nu urevu shi. ³ Adama a na u ri nu ucira shi, u ciga u 'yuwan u ca kucci adama a nusu va yi waru adama a nusu va ama a yi.

⁴ Babu vuma na aa gura ca aciyayi tsugbain adama wo o'wo aabara a nan ganu. Vuma tso o'wo ta aabara a nan ganu na Asula e de yi, cine u deyi Haruna.† ⁵ Ne da u danai e ekere a Zamawawa. Ana wo o'woi aabara a nan ganu, adama a na u dangulai aciyayi wo o'wo na tsugbain tsa dada shi. Asula a da a damma niyi, "Mawun ma va ma da vu ri. Ana'an mo o'wo ta Dada va wu." ◇

⁶ Ubata u ro reve Asula a damma, "Ayu ganu† babu ukotu da, cine Malkisada† danai ganu." ◇

⁷ Asula a ta nu ucira u na waa wawa Yesu Zamawawa ubata o ukwa. Ana Yesu danai atsuma o uvadi u nda, u pati ta Asula ni yisaali obolo na abara tsara u wawa yi. Na amayun a da u yuwayin Asula tsutoni, reve gba, Asula a zuwaa yi atsuva e ipati ya yi. ⁸ Ko na wo o'woi Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da, atsumalima a na u sowoi u rito yi ta u yuwan tsutoni e ekere e ili'i. ⁹ Ana u kotoi ili i na wu ntsayi u yuwan suru, wo o'wo ta za na a zuwa ama a tsura iwawi i babu ukotu, aza a na a yuwusan ili i na u damma nle a yuwan. ¹⁰ O ure u nda u da Asula a zuwa niyi wo o'woi aabara a nan ganu, ganu oroci a Malkisada.

She i lyawa itoni ya Asula wan

¹¹ Tsu tã ni ili i na tsaa damma na abunda adama e ili i nda, amma u tu usan u na tsaa cuɗuwa adama a na i tsu reve ili go'o shi. ¹² Yo o'wo tã aza e Itoni nu ujimu, waru u to lobono i dana o ritosu akapi. Amma i ciga tã nanza ritosu ðu ikaka yu ufaru ya adanshi a Asula. I tã gashi ibaba i na ya apasa maani, agba i rawa tã na i shi a lyuwa tsuwa. ¹³ Vuma na buwai a yapu i maani waa gura kakasa isa'ani ni iwuya shi. ¹⁴ Amma ama a na o gbozo'i a ta lyuwusa tsuwa tsa na ibaba yaa lyuwa shi, waru o ritosu tã ðe cine aa kakasa iwuya ni isa'ani.

6

¹⁻³ O ufaru i rito tã uritosu wu ufaru, aza a na a ntsayi ibaba. Ritosu n nda ele ða tsu vadala'i a nusu tsu na tsu tawaa nu ukwa, waru tsu dana'i nu ucawu wo okolo e ekere a Asula. Ele ða waru uritosu adama o urumbusu na mazuwa me ekere. Nu uritosu adama o u'yosun diga o ukwa, na adama o uge'etosu u babu ukotu, a tã pe atsuma o uritosu wu ufaru. Amma i reve tã ðe ili i ndolo. Adama o ndolo, tsaa yuwan adanshi adama e le shi. Amma na Asula a kamba tsu, tsu tã kambuwa ugbozu adama tsu rito ili i na yi ntsayi aza a na a kungwai ðe.

⁴ No ozo o ro a lyawa itoni yi Zamawawa, ko za lo aa gura zuwa le a vadala a nusu le waru shi. De nu ufaru, ama a nda a shi tã e ekan a Asula waru e peðe tã une'e wa yi. Ele obolo no ozo o ro a ushi tã Ruhu va Akiza. ⁵ E reve tã cine ikaka ya Asula i ri ulobonu, waru a ushi tã ucira u mantsa ma na Asula aa dana a yuwusan tsugono. ⁶ Ana a ushiyi ili i ndolo suru, reve a vadala Zamawawa ucina. U ri n yuwan a kambatowisa icu'un ya ama o ndolo a vadalisa shi adama a na a ta varasa Mawun ma Asula

a akpataf waru reve a 'yuwan yi. A ta zuwusa yi o wono a makakan ma ama.

⁷ Ama o ro a tã gashi ida i na i tsu tsura mini ma abunda. Reve u tawaa na limatan va aduma lon e ekere a aza a na a cimbusa yi. Asula a tsu zuwaa tã ida i ndolo aba'un. ⁸ Ozo o ro gba shi a tã gashi ida i na i tsu kungwato awanda na anlya a vama agba a tsu matsan ili shi. Asula a tsu yuwaan tã ida'a una, reve waru akina a lungusa yi suru suru.

⁹ Ama a va a na n cigai, ko na tsu yuwan adanshi tsunda, tsu dama adama a ðu shi. Tsu reve tã a na i ri o ure u sa'ani, ure wi iwawi. ¹⁰ Asula a tsu ge'eto tã cine u tsu ntsaa. U ta cuwan na linga na vu yuwain, waru u ta cuwan ni icigi i na vu roco niyi ana vu kambai ama a yi. Waru u ta cuwan a na vu buwai a kambusa le hali n gogo. ¹¹ Ili i na tsu la'a cigai ayi ða, i lyuwa elime na mayan ne hali a tyo o ukosu, adama a na i tã reve ili i sa'ani i na i ri a zuwusa okolo'o u too o'wo amayun. ¹² Tsu ciga ðu yo o'wo orogo shi. Amma, i kuru iroci ya aza a na a ushiyi ili i na Asula a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo na ankuri e le.

Asula a tsu yuwan tã ili i na u yuwain nzuwulai

¹³ Ana Asula a yuwayin Ibrahimf nzuwulai, u kucina tã na waa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. U yuwan tã akucunu a nda na ala a yi, adama a na babu lo za na la'ai Asula. ¹⁴ U damma tã, "Amu Asulazuva, n ta zuwaa wu aba'un, waru n ta ca wu mmaci ma abunda!" ¹⁵ Ibrahim yuwan tã ipiri na ankuri adama ili i nda i fara, reve u ushi ili i na Asula a yuwaan niyi nzuwulai'i.

¹⁶ Na ama a yuwan akucunu, a tsu kucina tã na aala a za na la'a nle. Akucunu'u o roco tã ili i na a dammai amayun a ða, waru u tsi

isawaton tã mawasan. ¹⁷ Asulã fo u yuwan tã akucunu, adama aza a na aã usu nzuwulai e reve a na amayun a ða a na u tsu vadala ifo6i yã yi shi. ¹⁸ Ili i re i nda i ri n vadala shi: Asulã a tsu yuwan epen shi nu u yuwan nzuwulai, waru waa yuwan epen na akucunu a na u yuwain shi. Ili i nda i tã ðashishi tsu okolo ugbamu a tsu na tsaã sumusa a tyo ubatã wã Asulã adama u kede tsu. U tã ðashishi tsu ucira adama tsu guzã uzuwu wo okolo u na u ca ntsu. ¹⁹⁻²⁰ Uzuwu wo okolo o ndolo u tu ugbamu o okolo a tsu, cine rumu wantsun tsi isawaton wantsun ubatã u tã. Vuma na yã'a yi ða tsaã zuwusa uzuwu wo okolo a tsu ayi ða Yesu, za na uwulai nu umuna a tyo Upasu u na u La'ai Akiza† zuva. U yuwaan tsu tã ne. Wo o'wo tã aabara a nan ganu a babu ukotu, ganu oroci a Malkisada.†

7

Ganu Malkisada

¹ Malkisada† n nda ayi ða u ðanaï mogono mã lyuci va Salem waru ganu Mogono mã Asulã ma ða. Ana Ibrahim† unai ngono n nashi ayi a makãmbãã o u'wa, a vu Malkisada kara o utã u ga'an nã ayi reve u zuwaa yi aba'un. ² Reve Ibrahim ca yi za tã atsumã a kupa e ili suru a na u kambayi diga ubatã o uvon. Ili yu ufaru i na tsu cigai tsu damma adama a Malkisada, ayi ða urevu wa aala a yi, “mogono ma na maa yuwusan ili yã a bulã.” Ayi ða waru “mogono ma asuvu nden” adama a na Salem tã nu urevu “asuvu nden.” ³ Babu za na revei dada ko mma va Malkisada, ko ubatã u na wu utã, ko mantsa ma na a matsan niyi, ko mantsa ma na u kuwai. U tã gashi Mawun mã Asulã waru ganu ða babu ukotu.

⁴ I kalyuwã cine Malkisada ðanaï nã tsugbain! Ko Ibrahim, akaya a gbain a Isra'ila, u reve tã cine

Malkisada ðanaï nã tsugbain ana u ca niyi za tã atsumã a kupa atsumã e ili i na u kambayi diga o uvon. ⁵ Wilã u rito tã mmaci ma Ibrahim a 'yuwan a ciga a ca aza a na a ri atsumã a mmaci mã Levi aza a na a ri nan ganu za tã atsumã a kupa e ili i na a tsurã, ko nã shi wo o'wo edenge e le a ða. ⁶ Malkisada diga e elentsu a Levi a ða shi, agba u ushi tã za tã atsumã a kupa ya Ibrahim. Reve u zuwaa Ibrahim aba'un, za na ushiyi de nzuwulai mã Asulã. ⁷ Za suru reve tã vuma na ri nu ucira u na waa zuwaa za ro aba'un, u la'a tã za vu u ushishi wa aba'u'un a bundã lon. ⁸ Nan ganu a tsu ushi tã za tã atsumã a kupa e ili i na ama a tsurã, ko na wo o'woi ele ama a ða a na aã kuwã. Amma Malkisada la'a tã cine a ri, adama a na Adanshi a Asulã o rito tã u tã wuma. ⁹ Tsu ta gura damma mmaci mã Levi, aza a na a tsu ushi za tã atsumã a kupa, ele fo a tsu ca tã ana Ibrahim cayi Malkisada za tã atsumã a kupa. ¹⁰ Koto a shi a matsan Levi shi, amma u ðana tã lo atsumã a akaya a yi Ibrahim, ana Malkisada ga'ain nã ayi.

¹¹ Ko na wo o'woi Wilã wa Musa u damma tã a na nan ganu a 'yuwan a ciga a ðana mmaci mã Levi, nan ganu a nda aa gura kambato ko za o o'wo wuntsayi shi. Ili i na a lambai ayi ða ganu tsa ganu Malkisada, ganu na utã o u'wa wa Haruna shi. ¹² Waru nã cu'un va ganu ro ko'o tawã, na a 'yuwan a ciga Wilã'a u vadala fo. ¹³ Tsu ta yuwusan adanshi adama a Zamawawa, za na ri za vu ugundo u ro. Ko za diga o ugundo'o koto yuwan ulinga wã agandã wa ganu a masa'a shi. ¹⁴ Za suru reve tã a na u tawã diga o ugundo wa Yahuza,† Musa damma ili i ro adama a ganu atsumã o ugundo u ndolo shi.

Zamawawa tã tsa Malkisada

† 7:1 Ufr: 14:17-20.

¹⁵ *Ɔyi* nda *dashi* *tā* *utā* a alanga e eteshe ana tse enei ganu ro *tawai* tsa Malkisada. ¹⁶ Vuma ndole e *de* yi ganu adama a nkaya *mā* yi ko adama *ā* *wilā* shi, amma e *de* yi *tā* ganu adama a na ili i ro yi lo i na yaa gura zuwa wuma *wā* yi u koto shi. ¹⁷ Adanshi *ā* *Asulā* a yuwan *tā* adanshi adama *ā* yi,

“*Avu* ganu *da* babu ukotu, cine *vu* revei Malkisada.” *◇*

¹⁸ A zuwa *tā* akuci *ā* *wilā* *ā* nge'en, adama a na i ri nu ucira shi, waru ili ye pere i *da*. ¹⁹ *Wilā* wa Musa u gura zuwa ili i ro yi ntsaa shi. Amma gogo *Asulā* a ca tsu *tā* ili i sa'ani *yā* *abunda* lon i ro i na tsaa zuwa okolo. Ne *da* tsaa rawai zuzu na *Asulā*.

²⁰ *Asulā* a kucina *tā* na Zamawawa *āā* *dana* ganu babu ukotu, agba u yuwaan ganu ro akucunu a nda shi. ²¹ Yesu *da* goon u dammai:

“*Amu* *Asulazuwa*, n yuwan *tā* akucunu a nda,

waru maa vadala okolo *ā* *vā* shi.

‘*Avu* ganu *da* babu ukotu.’ ” *◇*

²² Yesu *da* za na zuwai akucunu a nda o o'woi amayun, akucunu a na la'ai za na *Asulā* a yuwain na Musa.

²³ De nu ufaru, na ganu kuwa, waa lyuwa elime nu ulinga wa ganu shi. *Ɔyi* *da* i zuwai nan ganu *ā* *dana* lo *abunda*. ²⁴ Amma Yesu o'wo *tā* ganu babu ukotu, tsuganu *tsā* yi *tsā* ri n koto shi. ²⁵ Adama o ndolo, *Ɔyi* *da* za na ri lo gogo, waru mantsa suru, za na aa gura wawa aza a na a *tawai* ubata *wā* *Asulā* e ekere *ā* yi. U *tā* *dana* wuma mantsa suru adama u yuwusaan le ipati ubata *wā* *Asulā*.

²⁶ Yesu *da* cu'un va aabara a nan ganu na tsu cigai, adama a na u ta kambusa tsu o ure suru. Ili i na waa yuwusan u to yo'onotosu *Asulā* okolo. U ri nu unusu shi. *Asulā* a kakasa yi *tā* na aza a na *ā* ri o uvadi aza a na aa yuwusan unusu. Waru *Asulā* a ca yi *tā* ubata u

na u la'ai tsugbain suru suru zuva. ²⁷ U ri tsa akapi a nan ganu shi, aza a na a casu kucci usana suru adama *ā* nusu le, waru adama *ā* nusu va ama. Amma Yesu yuwan *tā* *Ɔyi* ndolo u *tā* adama a mantsa suru na u cayi aciyayi kucci a akpata. ²⁸ *Wilā* u damma *tā* ama o tso o'wo *tā* abara a nan ganu, ko na wo o'woi aa gura yuwan cine wu ntsayi a yuwan shi. Ili yu ufaru, *Asulā* a ca *tā* Musa *Wilā*. Ana a yuwain ne, reve u zuwa Mawun *mā* yi mo o'wo aabara a nan ganu na akucunu. *Ɔyi* *da* za na gura yuwain ili i na *Asulā* a ciga niyi u yuwan suru.

8

Kristi Zamawawa da aabara a nan ganu ā tsu

¹ *Ɔyi* nda *Ɔyi* *da* ili i gbain i na tsaa dansa: Tsu *tā* na aabara a nan ganu na tsu *dana* o ukere usa'ani *wā* *Asulā* Mogono me Ili Suru. ² Aabara a nan ganu'u u ta yuwusan ulinga u tsuganu ubata wu Upasu u na u La'ai Akiza† suru suru, ubata wa amayun *wā* *aganda* a na *Asulā* a yuwain, agba ama a *da* a suwa niyi shi.

³ Aabara a nan ganu suru *ā* *tā* nu ulinga wu ucasu wu ne'e nu ucasu u kucci *ā* tyo *Asulā*. Adama o ndolo aabara a nan ganu tsu fo u 'yuwan u ciga u ca *Asulā* ili i ro. ⁴ Nnu u shi pa o uvadi, u shi o o'wo ganu shi, ko ke'en, adama a na nan ganu *ā* *tā* pa, a na o tonishi *Wilā* a casu *Asulā* ne'e. ⁵ *Aganda* a na nan ganu aa yuwusan oroci o ululu wi ili i na i ri zuva *da*. Unata u *da* u ri cine u *dana* na Musa. Ana Musa *dana* e ifobi i na waa yuwan Oogodo o Ucuwusan, *Asulā* a damma yi *tā*, “Vu cuwan ana *vu* *dana* zuva masasan, n damma wu *tā* cine vaa yuwan yi. Vu yuwan yi cine n damma nuwu foyi.” *◇* ⁶ Amma ulinga u tsuganu u na *Asulā* a cayi

Yesu u la'a tã ulinga u na a cayi akapi a nan ganu. Ne ða waru, akucunu a sa'avu a na Yesu tãwayi diga a Asulã a tyo ubatã wa ama a yi u la'a tã za vu ufuru. Adama a na ana Asulã a yuwain akucunu a sa'avu, ili i na u dammai waa yuwan u la'a tã ili i na u dammai waa yuwan a akuci a akucunu.†

7 Nnã akuci a akucunu a gura tã yuwan ili suru na wu ntsayi a yuwan, ili yi lo na yaa zuwa a yuwan za ve ire shi. 8 Amma Asulã na aciyayi, ana we enei ama'a a gura kuru akuci a akucunu'u mejege shi, ðaða u dammai:

“N ta ðansaa ðu, mantsa mo tã lo a tãwã,
ana maa yuwan akucunu a sa'avu,
na ama o u'wa wa Isra'ila na ama o
u'wa wa Yahuza.†

9 Akucunu a nda aã ðanã
tsu za na n yuwayin nkaya n le shi,
ana n guzã nle ekere
reve mu utãã le e iða ya Masar.†
Amma a 'yuwan tã o toni yi,
avu n vadalaã le ucina.

10 Amma, apa akucunu a sa'avu a
na maa yuwan
na ama a Isra'ila a mantsa ma na
maã tãwã:

Amu, Asulazuva, n ta zuwa wilã u
vã a asuvu e le,
adama e reve le,
waru n ta ðana le atsumã o okolo e
le,
adama a kuru le.
N to o'wo Asulã e le,
ele waru o to o'wo ama a vã.

11 Ama aã ðashi rito ama e le, na
nron mu nden n le shi,
adansa, 'I reve Asulazuva,'
adama a na ama'a suru e te reve
mu,

diga a zawa'a a tyo a zagbain le
suru suru.

12 N ta yuwaan le gafura vu ili i
wuya i na a yuwain,
waru maã ðashi cuwan nã nusu le
shi, ko ke'en.” †

13 Ana Asulã a yuwain adanshi a akucunu a sa'avu, u to rocosu u yuwan tã ðe za vu ufuru waru wo o'wo tã ili ye pere. Waru ili i na i kutsai ðe hali u kporoi suru u tã puwan babu usan.

9

Akuci a wilã adama a aganda

1 Akucunu† o ufuru a na Asulã a yuwayin aza a Isra'ila, u damma tã ama cine aa yuwaan yi aganda waru u damma le tã cine aa yuwan Oogodo o Ucuwusan,† ubatã u na aa yuwan aganda. 2 A shuwã tã oogodo a na a yuwain asula e re. A aasula o ufuru pe ða wisawatan u fitila u ri, ni irika, no opopofu a na a cayi Asulã. Reve e ðe aasula a nda Upasu wa Akiza.† 3 Waru umuna u ðanã tã pe u na u ne'eshein asula e re'e. Reve e ðe aasula e ire Upasu u na u La'ai Akiza.† 4 Pe ða masa'a† ma ðanã, za na a palai nã zinariya, ubatã u na a tsu kulãto ili i maguru. Waru pe ða a zuwai Akpati a Nzuwulai† a akpata, za na a palai nã zinariya e ebele suru. Ili i ta'atsu i ðanã tã pe atsumã a Akpati'i: Za vu ufuru, upondo u zinariya u na o shitoyin nã mana.† Za ve ire, aadanga a Haruna† za na topoi. Za va ta'atsu, atali o ushe'un aza a na a ðanã nã Wilã Kupa ðe uðanu. 5 Zuva va Aakpati'i a ruma tã ili i wuma i re ðe i na i tsu roco a na Asulã a ri lo.* A kpãto tã ikpatatsu ya Aakpati'i ne evelu e le, ubatã u na Asulã a tsu yuwan gafura vu unusu. Agba tsaa gura damma ili suru adama e ili i nda gogo shi.

6 No o koto mofofõ me ili tsundolo, nan ganu a tsu uwa tã a aasula o ufuru usana suru adama a yuwan ulinga u le. 7 Agba aabara a nan ganu a ða goon tsu uwa a aasula e ire, agba u tsu uwa tã u tã

† 8:12 Irm. 31:31-34. * 9:5 Aruma a yuwan tã ulinga wu uruma. Nã Tsugana a tsu ðe le tã “kerubobin.”

atsumā a aa'wan. U tsu uwa Up-
 asu u na u La'ai Akiza babu mpasa
 shi. U tsu ca tā kucci vu mpasa'a
 adama a nusu vā yi, nā nusu na
 ama a yuwain atsumā o ulambu
 wu urevu. ⁸ Ili i nda suru ure u
 da na Ruhu va Akiza aa dansa nna
 Oogodo o Ucuwusan a buwa ubata
 u da u na aa yuwusan aganda, koto
 a kpatu'wa ure a uwa Upasu u na u
 La'ai Akiza shi. ⁹ Ayi nda iroci i da i
 mantsa mo gogo. U to rocosu ne'e
 na kucci na a casu aa gura zuwa
 za na a yuwusan aganda u reve
 asuvu a yi a ta cece cine wu ntsayi
 shi. ¹⁰ Adama a na ili i ndolo suru
 wila wi ilyalya i da ni ili yo oso na
 wuzā'u. Wila u ndolo suru adama
 a lipu a da, waru Asula a zuwa ta
 ama o toni le hali a tyo mantsa mo
 ure u sa'avu wa yi.

Mpasa mu Zamawawa

¹¹ Gogo Zamawawa da o o'woi
 aabara a nan ganu suru a aci e ili i
 sa'ani suru i na i tawai de. U uwa ta
 ubata wa aganda a zuwa za na la'ai
 ulobonu suru suru, za na ekere a
 ama a da a yuwan niyi shi, waru
 u ri pa atsumā o uvadi u nda shi.
¹² U ta o unā u mantsa suru u tarai
 mpasa a uwa ubata'a, agba mpasa
 mu mgbele ko ndindim n da shi.
 U tara ta mpasa ma yi, waru ana
 u yuwain ne, da da u tsupaa ntsu
 adama e iwawi i na yoo koto shi.
¹³ De nu ujimu, ana ama a dānai
 nu unusu, lipu le tso o'wo ta cece
 na ganu kyo'onuwo le mpasa mu
 mgbele na za vo ogono e inan, na a
 bulānuwa le okomo a anāwu a nan
 na a kulātoi. ¹⁴ Agba Zamawawa
 yuwan unusu shi, ko ke'en, reve
 u ca aciyayi kucci e ekere a Asula
 nu ure u Ruhu na ri lo babu ukotu.
 Ayi da i zuwai mpasa ma yi n ri
 nu ucira lon, reve wu za'wa asuvu
 a tsu diga a linga na tsu tawaa nu
 ukwa. Adama tsu yuwayin Asula a
 wuma aganda!

¹⁵ Ayi nda ayi da i zuwai Za-
 mawawa o o'woi za na gerei aku-

cunu a sa'avu, adama aza a na
 Asula e deyi a ushi aba'un a na oo
 koto shi, aza a na Asula a yuwayin
 nzuwulai. Ayi nda ta gura o'wo
 adama a na Zamawawa kuwa ta,
 reve u zuwa ama o o'wo faan diga
 a nusu na a yuwain ele o toni aku-
 cunu o ufaru.

¹⁶ Akucunu tsunda a ta gashi
 vuma na yuwain idana a aavu'un
 cine u cigai e ne'eshen utsuru wa yi
 nu u kuwa. Amma she na za suru
 reve ana vuma'a u kuwai da da a tsu
 ne'eshen utsuru'u. ¹⁷ Avu'u'un u ta
 nu ucira na vuma na dana niyi'i u
 kuwa. Ko za lo a gura ushi ili i ta
 atsumā e le shi, na vuma'a u buwa
 wuma. ¹⁸ Ayi da i zuwai akucunu
 o ufaru ili i ro i da shi, she na
 mpasa adama u roco ukwa. ¹⁹ Wu
 ufaru, Musa damma ta ama Wila
 suru. We ire, reve u tara mpasa
 mu mgbele na mudindim reve u
 jambara mpasa'a na mini. Avu u
 tara eleme e ikyon a na a suku-
 mayi mini ma shili avu u bolo yi
 no oosondori adama u kyo'onuwo
 aatagada a Wila na ama suru.
²⁰ Reve u damma, "Ayi nda ayi da
 mpasa n na n zuwai Akucunu a
 na Asula a damma ndu i yuwan
 tsutoni na ayi." ²¹ Ne da waru,
 Musa kyo'onuyi mpasa'a o Oogodo
 o Ucuwusan waru ni ili i na a
 yuwusayin aganda suru. ²² Wila'a
 u damma ta a 'yuwan a ciga ili
 suru o kyo'onuwo le mpasa adama
 a dāna cece. Waru Asula aa yuwan
 gafura vu nusu babu wocowu wu
 mpasa shi.

Ukwa wu Zamawawa u tawa ta nusu

²³ Ayi da ili i na i zuwa nle
 a kambuwa Oogodo o Ucuwusan
 cece ni ili i na i ri pe suru na mpasa
 mi inama. Ili i nda suru oroci e
 ili ya amayun i na i ri zuwa da.
 Amma kucit na kambatoi ili ya
 amayun cece de zuwa a la'a ta kucci
 vi inama. ²⁴ Zamawawa uwa Up-
 asu u na u La'ai Akiza na ama a

yuwain ne ekere e le shi, za na ri ululu wi ili ya amayun. U *kaṛa* *tā* a tyo zuwa waru u *tā* de oḅolo nā *Asulā* adama u kamba tsu. ²⁵ Waru u *kaṛa* a tyo zuwa adama u *dāshi* cayisa kucci va aciyayi shi, gashi aabara a nan ganu vu uvadi na tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza a aa'wan suru adama u ca kucci vu mpasa vu nama. ²⁶ Nu u shi u ca kucci va aciyayi aa'wan suru, a na u sowo *tā* *atsumalima* nā *abunda* diga a mantsa ma na a yuwain uvadi. Amma, u *tawa* *tā* u *tā*, zuzu nā mantsa mo ukosu, o unā u mantsa suru, adama u tawa ucira wu unusu suru suru ana u kuwai *tsā* kucci adama a tsu. ²⁷ Za suru u 'yuwan u ciga u kuwa u *tā*, nā ayi ndolo koto, *Asulā* e te ge'eto yi. ²⁸ Zamawawa kuwa *tā* u *tā* adama u tara nusu va ama a *abunda*. Agba nu u *tawisa*, woo o'wo adama a matawa mo unusu shi. U *tā* *tawa* adama u wawa za suru na ri lo a pura yi.

10

Aa dashi yuwan kucci ro shi

¹ Wilā wa Musa u *tā* gashi oroci o ululu e ili i sa'ani i na i ri lo a *tawa*. Ayi ululu u nda ayi *da* ili ya amayu'un shi, adama a na waa gura zuwa ama a na a yuwusan *aganda* o o'wo cine wu ntsayi shi, ko na wo o'woi a tsu ca *tā* kucci aa'wan suru. ² Nnā Wilā u gura *kamba*to asuvu e le cece cine wu ntsayi, ana a lyawa *tā* de mayan mā kucci. Ana *Asulā* a shi *tā* a *za'wa* nusu va aza a na a yuwusan *aganda*, waru asuvu e le a shi a ri n cuwusan nā nusu le shi. ³ Agba ne *da* u ri shi! Ayi kucci nda tsu zuwa le *tā* a cuwan nusu le a aa'wan suru. ⁴ Adama a na mpasa mo ogono e inan nā mgbele maa gura tawa nusu shi ko ke'en.

⁵ Ana Zamawawa *tawai* *atsuma* o uvadi, u damma *tā* *Asulā*,

“Vu ciga kucci vi inama nā ne'e vi ishina shi.

Amma vu ca mu *tā* lipu adama n yuwan tsutoni nā *avu*.

⁶ Inama i na *aa* kulatosu a masa'aṭ waru nā ne'e adama a nusu tsu yo'onoto wu okolo shi.

⁷ Reve n damma, 'Apa mu nda, n *tawa* *tā* n yuwan ili i na vu cigai, *Asulā*,

cine a *danai* adama a *va* *atsuma* a *Adanshi* a *Asulā*.'”⁸

⁸ *Atsuma* a *Adanshi* a *Asulā* a nda u fara *tā* damma, “Vu ciga kucci nā ne'e shi. Vu ciga kucci vu ukulatosu shi, nā kucci adama a tawa nusu shi. Waru vaa uwwusa uyo'o u le shi.” (Ele nda kucci *da* suru na *Wilā* u zuwai a yuwan.)

⁹ Reve u damma, “Apa mu nda, *Asulā*, n *tawa* *tā* adama n yuwan ili i na vu cigai.” Adama o ndolo a *da* *Asulā* a tawai akuci a kucci suru, reve u zuwa kucci vu Zamawawa o unā u le. ¹⁰ Adama a na Yesu Zamawawa yuwain ili i na *Asulā* a ciga niyi u yuwan, tsu *tsura* *tā* *wuza*'u diga a nusu tsu adama a na u yuwan *tā* kucci nā lipu *va* yi u *tā* o unā u mantsa suru.

¹¹ De nan ganu a tsu yuwan *tā* ulinga u le usana suru, reve waru a lyuwa elime nu ucasu u kucci na aa tawa nusu shi. ¹² Amma Zamawawa' ca ta aciyayi kucci na ntsayi babu ukotu. Gogo u *tā* nden o ukere usa'ani wa *Asulā*. ¹³ Waru u *tā* *danu* de hali she nā *Asulā* a zuwa n'yuwatan mā yi *zala* vu ucira *va* yi. ¹⁴ Kucci *tā* ndolo, u zuwa *tā* ama o o'wo cine wu ntsayi a *dana* babu ukotu, ele *da* aza a na *Asulā* a zuwai o o'wo aza a akiza.

¹⁵ Ruhu wa Akiza fo damma tsu *tā* adama a nda. Wu ufaru u damma: ¹⁶ “*Asulazuva* a damma *tā*, 'Ayi nda ayi *da* akucunu

a na maa yuwan ne ele a mantsa mo ndolo.

N ta zuwa *wilā* u *va* o okolo e le, adama e reve le.

Waru n ta *dana* le a asuvu e le,

adama a kuru le.' ”

¹⁷ Reve u dammisa:
“Maa dashi cuwisan nusu le ni iwuya i na a yuwain shi, ko ke'en.” ◇

¹⁸ Na Asula a yuwan gafura vu nusu, ili yi lo waru na yaa zuwa a yuwisan kucci ro shi.

I lyuwa elime nu ucasu wo okolo

¹⁹ Adama o ndolo ama a va, tsu ta gura uwa Upasu u na u La'ai Akiza† babu wovon adama a mpasa ma Yesu.* ²⁰ U ca ta lipu va yi adama u kpatu'waa tsu ure u sa'avu u na u tsu 'yawa to ubata u wuma! Waru ure u nda u tsu pasato tsu ta nu umuna'a. ²¹ Tsu ta na aabara a nan ganu a gbain za na a yuwusan tsugono o u'wa wa Asula de zuwa.†

²² Adama o ndolo tsu ta gura rawa zuzu na Asula. Lyawa tsu yuwain ne no okolo a ta nu ucawu wo okolo a abula. Mpasa mu Zamawawa mu za'wa ta asuvu a tsu a na tsu cuwan ni iwuya i na tsu yuwusain, amma a za'wa tsu ta na mini ma na ma ri kiza-kiza suru suru. ²³ Na tsu 'yuwan tsu ciga tsu guza uzuwu wo okolo a na tsaa dansa tsu ta na ayi ulobonu, adama a na Asula a ta yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. ²⁴ Lyawa tsu dangai ada a aza a tsu, reve tsu kamba nle tsara o roco icigi, waru adama a yuwan ili i sa'ani. ²⁵ Ozo o ro a tsu tawusa ubata wa aganda kuci shi, amma she tsu yuwain ne wan. Tsu lyuwai elime na ndashilai mo okolo ugbamu, a na wo o'woi i reve ta urana u makamba ma Zagbain ma ta yuwusan zuzu.

²⁶ Na tsu dangwa tsu lyuwai elime na mayan mo unusu cina de tsu reve amayun, kucci lo waru na aa yuwan adama a nusu tsu shi. ²⁷ Amma ili i na i buwai goon ayi da she tsu piriya uge'etosu u na u ri lo a tawa na wuna u na

aa lungusa n'yuwatan ma Asula!

²⁸ Nna ama e re ko ama a ta'atsu a yuwunlai adanshi a na nanza 'yuwain o toni Wila wa Musa, a ta gura ca vuma ndolo atsumalima hali u kuwa babu uro. ²⁹ Na vuma yuwan ili i na yoo roco u ca Mawun ma Asula tsugbain shi, u la'a ta uwuyan lon na cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni na Wila wa Musa. Agba waru, na vuma tawa mpasa ma akucunu na wono za na tsu kambato tsu na akiza,† u la'a ta uwuyan lon na cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni na Wila wa Musa. Ne da waru, na vuma isula Ruhu va Akiza, za na o rocosu tsu isa'ani, iwuya i ndolo unata u da na akapi. ³⁰ Tsu reve ta a na Asula a dammai, “N ta ca aza a na a nusain oforo. N ta tsupa le.” Waru u damma ta fo, “Asulazuva e te ge'eto ama a yi.” ◇ ³¹ Ili i wovon i da lon vuma riyā e ekere a Asula a wuma.

³² I cuwan na rana ndede, ana i fara revei amayun a Asula. I yuwan ta mpolo na atsumalima lon, reve gba i lyuwa elime nu ucira. ³³ A mantsa mo ro a amaton du ta reve waru e isula du a makakan mo obolo a ama. A mantsa mo ro i kamba ta fo aza a na o sowuso cu'un va atsumalima'a. ³⁴ I roco ta isa'ani a tyo ubata wa aza a na a zuwai o u'wa wa ali. Ana a usai ili i na i ri ne ele suru, i yuwan ta asuvu na mazanga, adama a na i reve ta na ili i sa'ani i ro i ta lo a pura du na yoo koto shi.

³⁵ Adama o ndolo, she i lyawa cine i zuwayi Zagbain ucira wan, ko ni ili i ro i shi i fara, adama a na ni i lyuwa elime a zuwusaa yi ucira, i ta ushi iliyinkapa i gbain. ³⁶ Gogo i rito makafa ma asuvu, adama i gura yuwan ili i na Asula a cigai, tsara waru i ushi ili i na u

◇ **10:17** Irm. 31:33-34. * **10:19** Ayi umuna wu kasa ta Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsuma o Oogodo o Ucuwusan na Aa'isamapada. U karalai ta mantsa ma na Zamawawa kuwai adama u roco Asula a lyawa ta ama a tawa ubata wa yi mejege. ◇ **10:30** U.Wl. 32:35-36.

yuwain nzuwulai. ³⁷ Cine Adanshi a Asulā a dammai, “Waa jima shi za na ri lo a tawā u tā tawā.

Waa lungusa mantsha shi.

³⁸ Ama a na Asulā a ushiyi a ta yuwan wuma

adama o ucawu wo okolo e le.

Amma u tsu yuwan tā atsumolangu na za na rono acapa.” [◇]

³⁹ Amma atsu aza a na o tso rono na acapa da shi, aza a na aa lungusa. Tsu ca tā Asulā okolo a tsu, adama o ndolo, u wawa tsu tā.

11

Ucawu wo okolo

¹ Aza a na a casu Asulā okolo e reve tā na amayun a na a ta ca le ili i na a zuwai okolo suru. E reve tā na amayun e ili i na koto e enei shi a tā lo na amayun. ² Asulā a usu tā ama o ufaru adama o ucawu wo okolo e le.

³ Tsu tā nu ucawu wo okolo, da da tsu revei na Asulā a yuwain adanshi, waru nu ure u nda u da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe. Asulā a yuwan tā ulinga ni ili i na vuma tse ene shi, tsara u yuwan ili i na tsee ene.

⁴ Habila† dana tā nu ucawu wo okolo, da da u yuwayin Asulā kucci na la'ai kucci na Kayinu† cayi Asulā. Reve Asulā a damma wu uwwa tā uyo'o wu une'e u na u cayi, reve u deyi vuma vā abula. Ko na wo o'woi Habila kuwa tā de nu ujimu, wuma wā yi u buwa tā a yuwusaan tsu adanshi adama o ucawu wo okolo a yi.

⁵ Anuhu dana tā nu ucawu wo okolo, da da Asulā a tara niyi a tyo zuva adama u kuwa wan. E ene yi shi, adama a na Asulā a tara yi tā a karā. Adanshi a Asulā a damma tā kafu a tara yi a tyo zuva, u zuwa tā okolo a Asulā o yo'ono. ⁶ Za lo o yo'onoto Asulā okolo shi, she nu ucawu wo okolo. Za na aa tawā ubatā wā Asulā biti u 'yuwan u ciga u usu na Asulā a ri wuma, waru u

tsu ca tā iliyinkapa a tyo aza a na a zama yi na amayun.

⁷ Nuhu† dana tā nu ucawu wo okolo, da da wu uwwai ana Asulā o rono niyi atsuvu a aci e ili i na koto we enei shi. U yuwaan tā Asulā tsutoni reve u she'en wantsun u gbain adama u wawa u'wa wā yi. Nu ucawu wo okolo ayi a da, Nuhu rocoi uvadi na a nusain. Hali wo o'wo vuma tā atsuma a ama a na a dana na abula e ekere a Asulā adama o ucawu wo okolo a yi.

⁸ Ibrahim dana tā nu ucawu wo okolo, da da u yuwain tsutoni ana Asulā e de niyi u 'yawa ubatā u ro u na u yuwaan niyi nzuwulai n na waa ca yi. U lyawa tā ida ya yi, agba u reve ubatā u na wee tyo shi. ⁹ Adama a na Ibrahim ri nu ucawu wo okolo, reve u yuwan nden n limocin e ida i na a yuwaan niyi nzuwulai. Reve u dānu de o oogodo, ne da fo Ishiyaku na Yakubu aza a na a dana muwun mu ugundo mā yi. Asulā a yuwaan le tā fo nzuwulai'i. ¹⁰ Ibrahim yuwan tā ne adama a na u ri e ipiri i na waa uwa a lyuci gbain na Asulā o fofoi waru u suwai na wā dana lo babu ukotu.

¹¹ Saratu† obolo na Ibrahim a dana tā nu ucawu wo okolo, da da a tsurai mawun, ko na wo o'woi a shi tā a kutsa lon, waru Saratu idari i da i shi. Ibrahim usu tā a na Asulā aa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai n na waa yuwan. ¹² Vuma nda shi tā kutsa suru suru, u shi tā u rawa makuwā, amma ko na ne avu wo o'wo akaya a ama a abunda a na a gura kece shi. Amayun, a tā lo na abunda cine italyo'o ya zuva i ri ko tsa mabula mā nge'en m mala.

¹³ Ama a nda suru a na a dana nu ucawu wo okolo, a kuwa tā babu na a ushiyi ili i na Asulā a yuwaan nle nzuwulai. A dana tā na mazanga ma na ee ene ili i ndolo a tawā, ko na wo o'woi a dana zuzu shi. Avu a damma a na a tā gashi

omocin na aza e ida i ro atsuma o uvadi u nda. ¹⁴ Nna ama a yuwan cu'un va adanshi a nda, o to rocosu a ta zamishi ure wi ida i na wo o'wo za le. ¹⁵ Na a shi a adanshi e ida i na a lyawai, babu ili i na yaa putsa le a na aa kamba. ¹⁶ Amma a dana te izami yu ubata u na u la'ai ulobonu. U ta de zuva. Ayi da i zuwai Asula a tsu uwwa wono shi nne e de yi Asula e le, adama a na u fofoo le ta lyuci gbain.

¹⁷ Ibrahim o dana ta nu ucawu wo okolo, dada u cayi mawun ma yi Ishiyaku tsu kucci ana Asula a lyungwa niyi. Ibrahim da vuma na Asula a yuwayin nzuwulai'i, amma u fofo ta u ca mawun ma ta ma yi goon tsu kucci. ¹⁸ De nu ufaru, Asula a damma yi ta, "Mmaci n na n yuwaan nuwu nzuwulai a ta o uta ya Ishiyaku." ¹⁹ Ibrahim jijan ta na Ishiyaku kuwa, Asula a ta gura kambato yi wuma waru. Ne da Ibrahim yuwain, reve u yuwan gashi u ushiyisa ta mawun ma yi diga o ukwa.

²⁰ Ishiyaku ta dana ta nu ucawu wo okolo, dada u zuwai muwun n re ma yi aba'un, Yakubu na Isuwa.† U reve ta na Asula aa yuwaan le ili i sa'ani elime.

²¹ Yakubu ta dana ta nu ucawu wo okolo, dada ana waa kuwa, u zuwai muwun ma Isuhu koyan da aba'un. Reve u yuwaan Asula aganda ayi ukadatowu a aadanga a yi.

²² Isuhu dana ta nu ucawu wo okolo, dada i zuwai ana waa kuwa, u yuwain adanshi adama a mantsa ma na aza a Isra'ila aa lyawa Masar. Reve u damma le a tara etele a yi nna aa kara.

²³ Nshawu ma Musa n dana ta nu ucawu wo okolo, dada a gura soko niyi hali woto ta'atsu ana a matsan niyi. E ene ta Musa mawun ma sa'ani ma da, waru a uwwusa

wovon u na aa 'yuwan yuwan tsu-toni na wila u mogono shi.

²⁴ Musa dana ta nu ucawu wo okolo, dada i zuwai ana u kungwai, u 'yuwain a na e de yi mawun mo usheli u mogono ma Masar. ²⁵ U dangwa ta u sowo atsumalima obolo na ama a na Asula a dangwai, a na waa uwwa uyo'o u mayan mo unusu a mantsa ma wa'a. ²⁶ U jijan ta u la'a ta ulobonu u sowo atsumalima o una wu Za na Asula a Dangwai, a na waa tsura utsuru wa Masar suru, adama a na u dana ta a pura iliyinkapa ya Asula i na i ri lo a tawa. ²⁷ Adama o ucawu wo okolo a yi, Musa lyawa ta Masar, agba u dana a uwwusa wovon wu upan u mogono shi. Musa kaba ta asuvu adama a na u zuwaa ta Asula a na aa gura ene shi esu. ²⁸ Adama o ucawu wo okolo a yi a da, u fofoi Abuki a Mapasa† reve u kyo'onu mpasa e ebele na gon vu nantsu, adama a za na aa tawaa nu ukwa wu una muwun mu ufaru mo olobo ma aza a Isra'ila wan.

²⁹ Ama'a a dana ta nu ucawu wo okolo, dada a pasai Mala ma Shili† gashi ida yu u'yewu. Amma ana aza a Masar o toni nle, reve mala ma lyuwa le suru.

³⁰ Ama a Asula a dana ta nu ucawu wo okolo, dada ana a kandaruwusai lyuci va Jeriko rana cindere, avu ukari wa yi u riya.

³¹ Rahapu† aashakala a dana ta nu ucawu wo okolo, dada u ushiyi aza a Isra'ila aza a matawa mo utyo. Ayi da i zuwai o una niyi shi, ana o unai aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula.

³² N dashi tawa ni iroci i ro? N ri na mantsa ma na maa damma du ada o Gidiyon,† na Baraka, na Samuson,† na Japuta, na Dawuda, na Sama'ila,† na akapi a amasula shi. ³³ Ucawu wo okolo e le u zuwa le ta a lyuwa aci e ida i ro ya abunda lon. A yuwan ta ili i mejege, reve a

ushi ili i na Asulā a yuwain nzuwulai suru. A baru tā nā vi ikamu. ³⁴ A kimusa tā wuna u na u tsu lungusa. A fatsa tā e ekere a aza a na a danai azama o una le nā mutsun mu pe'eni. Ko na wo o'woi a dana tā babu ucira lon, a tsura tā ucira. A dana tā nu ucira ubata o uvon hali a lyuwa aci o uvon o omocin a asoja o ro babu uro. ³⁵ A maci o ro waru a ushiyisa tā mmaci n le a na a shi a kuwai reve a kambisa wuma. Ama o ro gba ozo o ro a ca le tā atsumalima adama o ucawu wo okolo e le, reve gba a usu le, “Tsa usu tso o'wo faan cine i dammai shi!” A yuwan tā ne adama Asulā a 'yasan le atsuma o ukwa a tyo a wuma u sa'ani. ³⁶ Ozo o ro o sowo tā ulamu, avu a faba le adama a na a cayi okolo ubata wā Asulā, ozo o ro gba shi a nlā le tā na akani reve a zuwa le o u'wa wa ali. ³⁷ Ozo o ro a kuwa tā adama a na a vara nle na atali. Ozo o ro gba shi a kuwa adama a na o kodulo nle tā ure. Ozo o ro gba shi o una le tā nā matsun me pe'eni. Ozo o ro a danā ni ili i ro shi, she kwan vu mgbele n na aa nlā. Alambi a ama a da a danai, reve e le'e le, waru o bongi le tā. ³⁸ Ama a nda a danā tā ama a sa'ani agba uvadi u nda wu ntsa le shi. A baza tā atsuma o una na a nsasan, reve waru a pa'an atsuma a abanu nā a akari.

³⁹ Ama o ndolo suru o yo'onoto tā Asulā okolo adama o ucawu wo okolo e le! Amma suru nā ne, a kuwa tā babu na a ushiyi ili i na a yuwaan nle nzuwulai. ⁴⁰ Adama a na Asulā a dangwa tā a na woo fofoo tsu ili i ro i na i la'ai ulobonu abunda lon. U fofo tā u yuwan ne adama she o'olo nā atsu goon da oo o'wo cece wuntsayi.

12

Asulā a da Dada tsu

¹ Tsu tā na ama abunda ukandaruru nā atsu a na o o'woi

iroci i na ucawu wo okolo u ri. Adama o ndolo lyawa tsu yuwain ala'anlai e iladi a na a ri a makakan mā tsu, she tsu kunai wan. Tsu tawai ili i na yee geshe tsu a yuwan ili i na yi ntsayi a wuma u tsu, ayi da, unusu u na wā tiga tsu babu usan. ² Nā tsu ciga tsu 'yuwan tsu kalyuwusa Yesu goon, za na ayi da ufaru wu ucawu wo okolo a tsu waru ayi da za na kambisa niyi ununa wu ntsayi. U sowo tā atsumalima reve u kuwa a akpata.† Avu gba u ushi wono gashi ili i ro i da shi, adama a mazanga ma na wā tawā u tsura elime. Gogo tsunda u tā nden o ukere usa'ani o ootogu o tsugono tsā Asulā.† ³ Yuwain majijan me iroci mā Yesu. U kaḡa tā asuvu a mantsa ma na ama a wuya a yuwusaan yi iwuya. Adama o ndolo she i kunā avu i lyawa mpolo wan.

⁴ I ta yuwusan mpolo nu unusu, agba mpolo n du koto n zuwa o una du shi. ⁵ Agba yi icina tā ili i na Adanshi a Asulā a dammai muwun mā Asulā adama u gbamato le asuvu:

“Mawun mā vā, vu polo atsuvu a mantsa ma na Asulazuva oo ronuso wu atsuvu, waru she okolo a wu a kuda wan a mantsa ma na waa barasa wu.”

⁶ Adama a na Asulazuva a tsu bara tā za na suru u cigai, reve waru u ca aza a na u usuyi tsā muwun mā yi oforo.” ♦

⁷ I kaḡa asuvu atsuma atsumalima a na yoo sowuso adama a na u rotso tā oforo a na dada tsu ca mawun. Mawun mo lo ma na dada vā yi tsu kudā a ca oforo shi. Asulā a ta yuwusan nā adu tsā muwun mā yi. ⁸ Asulā a tsu bara tā muwun mā yi suru, agba nu u bara du shi, to, adu agirutu a da, agba i ri muwun ma amayun mā yi shi. ⁹ Suru ntsu tsu shi tā nā mbara pa o uvadi aza a na a

bara ntsu. Reve gba tsu uwwusa le. To tsa la'a uwwa Dada tsu na ri zuva adama tsu danai wuma shi? ¹⁰ Mbara n tsu bara tsu ta a mantsa wa'a o ure u na e enei mejege. Amma Asula a ta barasa tsu adama u kamba tsu, adama tso o'woi aza a akiza ununa u ri akiza. ¹¹ TsuƆari ili i na ama a tsu uwwa uyo'o a mantsa ma na aa yuwusan yi da shi, u tsu Ɔali ta! Na Asula a bara le, ne da, adama u roco le ubata u na a nusain da, dada a tsu lapula reve a yuwan ili i na i ri mejege no okolo nden.

¹² I gbamato obolu a du a na a kunai, reve waru i gbamato alu a du. ¹³ I yuwan ure mejege adama a ana a du. Ne da aza a na oo tono du akutsuma, na a tadatsa, aa riyai shi, amma a ta tsura ucira.

Uwwai Asula

¹⁴ I yuwan mpolo i yuwan nden n sa'ani na ama suru, waru i yuwan mpolo i yuwan nden ma akiza. Za na suru wuma wa yi u ri na akiza shi, wee ene Asula shi, ko ke'en. ¹⁵ I yuwan ugbozu she vuma lamba a ushi isa'ani ya Asula wan. I kambuwa ugbozu tsara nanza tawaa du na addama wan. Cu'un vuma ndolo ta lungusa ama na abunda atsuma a du na abunda. ¹⁶ I yuwan ugbozu she nanza yuwan tsipere wan, ko u 'yuwan a kuru Asula ununa Isuwa† yuwain wan. Isuwa ayi da mawun mo ufaru ma Ishiyaku, waru u shi ta ushi agadu a dada va yi suru, reve gba u wina yi adama u lyuwa ilyalya u ta. ¹⁷ I cuwan ta ana Isuwa yuwain ne, u shi ta u cigisa dada va yi zuwaa yi aba'un, amma dada va yi 'yuwan ta. Agba babu ili i na waa yuwan u vadala ili'i, ko a na u patiyi dada va yi na mesun.

¹⁸ I ri tsa ama a Isra'ila shi, aza a na a rawai a Masasan ma Sinai,† ubata u na ee ene reve waru aa gura ju'wan. U shi ta a kulusa na akina, a baru yi ta ni irumbu i lima na lipa. ¹⁹ A uwwa ta mesun ma aavana nu ufoyo u ro. Ana ama'a a uwwai ufoyo'o, reve a pati Asula a lyawa adanshi, ²⁰ adama a na u la'a ta ucira u na aa gura kuru ana u dammai, "Ko na shi nama da ju'wain masasa'an, na a 'yuwan a ciga o una yi na mavara ma atali." ²¹ Musa na aciyayi wu uwwa ta wovon wi ili i na we enei dada u dammai, "Mu uwwa ta wovon lon hali n te meje'en." †

²² Agba gogo i tawa ta a Masasan ma Sihiyonaf waru na Urishelima na ri zuva. Ayi da lyuci gbain va Asula a wuma, ubata u na obolo obolo a nlingata ma Asula ma abunda lon m bolotoi adama a yuwan mazanga. ²³ I tawa ta ubata e ibolo i muwun ma Asula tsa muwun mu ufaru ma yi aza a na a danai ala e le suru de zuva. I tawa ta ubata wa Asula na aciyayi, za na ayi da za vu uge'etosu va ama suru. Waru i tawa ta ya kwisa va ama a sa'ani, waru Asula a kambato le ta cine wu ntsayi. ²⁴ I tawa ta ubata wa Yesu, za na tawayi na akucunuf a sa'avu diga a Asula. Mpasas ma Yesu* n da o kyo'onuyi tsa kucci, za na ri ni ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila.†

²⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu waru she i 'yuwan o polo atsuvu wan, n na Asula a yuwan adanshi. Ama a Isra'ila a na a vadala niyi ucina ana u o rono nle atsuvu pa o uvadi, ko za la'a shi. Adama o ndolo u ta danai tsu uwuyan na tsu vadala Asula a na a ri zuva ucina nu u rono tsu atsuvu. ²⁶ Ana u yuwain adanshi

† **12:20** Mta. 19:13. † **12:21** U.W.I. 9:19. * **12:24** Mpasas ma Yesu n tsu tawaa ta na gafura vu nusu, amma mpasas ma Habila n tawaa ta na atsumalima e ekere a za na una niyi (Ufr: 4:10).

† **12:24** Ana Kayinu unai Habila, Asula a damma yi ta, "Mpasas mu zawa'va wa wu n na n ri e ida n te dewu va (Ufr: 4:10)." Gogo tsunda, mpasas mu Zamawawa n da maa yuwusan adanshi e ikaka i na i la'ai mpasas ma Habila. † **12:26** Mta. 19:18.

nu ujimu de acaṗa, uḍyo wā yi u jingada ta uvadi, [◇] amma gogo u yuwan ta nzuwulai, “N ta jingadisa uvadi u ta waru, agba uvadi goon shi, hali na zuva.” [◇] 27 Ana u yuwain adanshi a nda, u ta dansa a na ili i na u yuwain suru a ta lungusa le. She ili i na i ri n jingada shi, goon ele da aa buwa.

28 Ayi da i zuwai tsu danai o godyusho a na tsu ushiyi tsugono tsa na ili yi lo a na waa jingada yi shi. Tsu yuwayin Asula aganda cine woo yo'onoto yi okolo, reve tsu ca niyi tsugbain avu waru tsu uwwai wovon wa yi, 29 adama a na Asula a tsu akina a wuna u na u tsu lungusa ili i da.

13

Cine oo yo'onoto Asula okolo

1 I lyuwa elime na ncigalai ni icigi yi Zamawawa. 2 I cuwan i ushi omocin ulobonu a 'wa du. Ama o ro a yuwan ta de ne, avu gba a ushi nlingata ma Asula babu ele urevu. 3 She yi icina na aza a na a ri pe o u'wa wa ali wan. I sowo atsumalima obolo ne ele gashi i ta de obolo ne ele. I cuwan na aza a na o bongiyi gashi adu fo i ta pe atsuma e le.

4 I ca nden n lolo tsugbain. Ka na vali a mantsa suru i guza amayun, adama a na Asula a ta ca za na yuwain tsipere suru atsumalima, ko za na kudai a guza amayun atsuma a nden n lolo suru. 5 I guza aciyadu e icigi yi ikebe. I yuwan ankuri ni ili i na i ri na ayi. Asula a damma ta,
“Maa lyawa wu shi,
waru maa vadala wu ucinā shi, ko ke'en.” [◇]

6 Adama o ndolo, tsu ta gura damma babu wovon,
“Maa uwwa wovon shi,
adama a na Asulazuva za vi ikambi i va i da.
A gura yuwan ili i ro na amu shi.”

7 I cuwan na azagbain a du, aza a na o rito ndu Adanshi a Asula. I cuwan ni isa'ani i na wuma u le u tawayi, waru i ca okolo a du a Zagbain cine ele a yuwain. 8 Yesu Zamawawa aa vadala shi, ko ke'en! Ne da u ri tso yon, tsa ana'an, waru babu ukotu.

9 She vu lyawa a pusan wu ana wan, waru she vu lyawa uritosu icu'un icu'un i zuwa wu vu toni ure u wuya wan. Isa'ani ya Asula i da yaa dashi wu okolo ugbamu, agba e itoni i wila wi ilyalya i da yaa zuwa wu vu yuwan ne shi, ili i na yaa kambusa aza a na oo tono le shi. 10 Amma tsu ta na masa'a† mo ro, waru nan ganu† na a yuwusan aganda ubata wa aganda o uvadi u nda, a ri nu ucira u na a tama kucci na a cayi a masa'a ma tsu shi.

11 Aabara a nan ganu a tsu tanu ta mpasa mi inama a uwa pe Upasu u na u La'ai Akiza ubata u na u tsu ca mpasa'a adama a nusu. Agba lipu vi inama'a a tsu kulato le ta a alanga o uvalata. 12 Ayi da i zuwai Yesu sowoi atsumalima o ugyuru, adama u kambato ama a yi aza a akiza† na mpasa ma yi. 13 Adama o ndolo tsu karai a tyo ubata wa yi o ugyuru wu uvalata adama tsu uwwai wono u na wu uwwai. 14 Tsu ri na lyuci na aa dana lo babu ukotu o uvadi shi, amma tsu te ipiri i lyuci tsundolo.

15 Lyawa kucci tsu lyuwa elime a cuwusa Asula atsuma a ala e Yesu. Tsu casu ala a yi tsugbain. 16 She yi icina i yuwan isa'ani wan, waru i kamba ozo o ro, adama a na ele da kucci na oo yo'onoto Asula okolo. 17 I yuwan tsutoni na azagbain a du, waru i yuwan ili i na a damma ndu i yuwan. A ta kalyuwusa du babu wivuwun, adama a na e reve ta a na aa cuduwa Asula cine ulinga u le u yuwain. Ni i yuwaan le tsutoni, a ta yuwan ulinga u le na mazanga. Ni i 'yuwan gba a yuwan

tsutoni ne ele, a ta yuwan ulinga u le na atsumolangu, agba ayi nda waa kamba du shi.

¹⁸I yuwusaan tsu avasa kuci. Tsu reve fa asuvu a tsu a ta cece, waru tsu ciga ta tsu yuwan ili i na i ri mejege a mantsa suru. ¹⁹N te ipati i du nu ucira u na n ri na ayi suru, i yuwan avasa adama Asula a kambato mu ya'a du kedu.

Avasa o ukosu

²⁰⁻²¹N ta avasa Asula a asuvu nden u ca du ili i sa'ani i na i cigai biti adama i yuwan ili i na u cigai. U 'yasan ta Yesu Zamawawa Zagbain tsu diga o ukwa. Gogo Yesu ta tsu Za va Agu6a a Gbain a na aa yuwan ulinga na mpasa ma yi adama a yuwan akucunu a Asula ni ikyon ya yi, akucunu a na oo koto shi. N ta yuwusan avasa Asula a yuwan ulinga atsuma a tsu adama tsu yo'onoto yi okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Lyawa tsugbain tso o'wo za va yi suru suru waru babu ukotu. Ami.

²²Ama a va, n te ipati i du i kambuwu ugbozu e ikaka yu udashishi wo okolo o ugbamu u nda. Mepepeline ma abunda ma da shi.

²³N ciga du ta i reve a na a lyawai Timoti za tsu diga o u'wa wa ali. Nu u rawa ya'a va kedu, tsu ta tawa ubata u du ra adama tse ene du.

²⁴I asa azagbain a du suru na aza e Itoni suru.

Waru aza e Itoni a Italiya a na a ri obolo na amu a te icasu i du.

²⁵Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu suru.

Mepepelime ma Yakubu

Ucuḏuwu wa aatagada a nda

Yakubu zawa'a vu Zagbain Yesu Zamawawa ayi ḏa za na ḏanai aata-gada a nda. U ḏana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni e Yesu aza na a ri ubazu bata bata atsuma o uvadi adama a atsumalima a na oo sowuso adama e itoni ya Yesu Zamawawa.

Ana atsumalima a yuwain abunda lon, reve e bete'we a tyo bata bata. Ayi ḏa i zuwai Yakubu ḏanaa nle mepepelime ma nda adama a na u ciga nle a kaḏa asuvu waru a yuwan ankuri atsuma e itoni i na a yuwusan. Ayi ḏa i zuwai aatagada a nda a yuwusan adanshi adama a atsumalima, na addama, na makaḏa ma asuvu, obolo na avasa, waru na nden n na mu ntsayi a yuwan atsuma a nden n na a yuwusan atsuma e itoni.

Aza e Itoni ana'an na abunda o to sowuso atsumalima e ekere a aza a na a kurusu Zamawawa shi. Suru na ne suru tsu toni niyi ulobonu. Aatagada a nda o roco tsu ta itoni ya Yesu ayi ḏa a yuwan ili i sa'ani usana suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1)
2. Wuma wu ucawu wo okolo nu ugbozu (1:2-18)
3. Mawwa nu ukurusu wi ikaka ya Asula (1:19-27)
4. She vu roco adangulu a tyo aza e ikebe wan (2:1-13)
5. Ucawu wo okolo na linga (2:14-26)
6. Ugbozu ni idanshi (3:1-18)
7. Morono ma atsuvu adama a tsu'utsa nu uvadi (4:1-5:6)
8. Makaḏa ma asuvu, ni isa'ani, obolo na avasa (5:7-20)

Ucuḏuwu

¹ Amu ḏa Yakubu, aagbashi a Asula waru aagbashi e Yesu Kristi Zagbain Zamawawa.

N ta ḏanasaa aza e Itoni ya amayun a na a ri ubazu suru atsuma o uvadi.

N ta lyungusu icasu i va.

Uritosu adama a malyungwa

² N'utsa n va suru, i yuwan mazanga mantsa ma na addama a tawa ndu icu'un icu'un. ³ Adama a na i reve ta cine malyungwa mo ndolo ma tsu zuwa ucawu wo okolo a du u tawa na makaḏa ma asuvu. ⁴ I kaḏa asuvu hali malyungwa ma du mo koto. Ana i kaḏa asuvu o ndolo i to o'wo nu ucawu wo okolo ugbaru waru i ta ḏana ushiwun, yaa lamba ili i sa'ani shi. ⁵ Za na lambai ugbozu suru, u pati Asula, waru u ta ca yi ugbozu'u. Asula a tsu ca ta vuma ne'e pere. U tsu gbarana za na pati niyi ili shi. ⁶ Amma na vu pati ili i ro, vu ciga vu 'yuwan vu ca okolo, agba vu kuda okolo wan. Ni i kuda okolo i ta ḏana gashi ikeḏu i mala ma na upepu u tsu zuwusa yi a kandaruwusa. ⁷ Cu'un vuma ndolo yuwan majiyan ma na Zagbain aa yuwaan yi ili ro wan, ko ke'en. ⁸ Cu'un vuma ndolo tsu gura yuwaan aciyayi majiyan ma ta shi, waru u tsu gura kuru ure u ta shi.

⁹ Aza e Itoni aza a na a ri ni ili shi, a yuwan afalu adama a na Asula a 'yasan le ta. ¹⁰ Aza e Itoni aza a na a ri ni ikebe, a yuwan afalu fo adama a na Asula a zuwa le ta a kaḏato aciyele. Aza e ikebe o to koto ana yipalu ya anlya i na i tsu uta o ogozo. ¹¹ Urana u tsu tawa ta nu usuduwu wa yi, avu u 'yeweto anlya, avu waru yipalu ya yi i riya e ida, reve ulobonu wa yi u koto. Ne ḏa waru za vu utsuru oo koto ayi pe atsuma a linga va yi.

¹² Asula a tsu tawaa ta ama a na a kaḏa asuvu na ankuri na malyungwa na mazanga. Nna malyungwa mo koto, Asula a ta ca

ookokolo a wuma u babu ukotu e ekere a za na riyai a malyungwa'a shi. Asula a yuwaan ta aza a na a ciga niyi nzuwulai n nda.

¹³ Na vuma ciga yuwan ili i babu ulobonu, cu'un vuma ndolo she u damma Asula a lyungwa yi ta wan. Za lo na aa gura lyungwa Asula a yuwan iwuya shi, waru Asula a tsu lyungwa ama a yuwan iwuya shi. ¹⁴ Icigi i maluwa ma na tsaa yuwan iwuya u tsu lyungwa tsu ta tsu yuwan ili, reve u pusan tsu ana. ¹⁵ Maluwa mo ndolo u tsu yuwan ta aatsuma reve u matsan unusu, ne da waru unusu u ndolo u tsu yuwan mgbain hali u tawaa nu ukwa.

¹⁶ Ama a na n cigai abunda, she i kuru ili ye epen wan. ¹⁷ Ili i na i ri ulobonu suru une'e u da diga ubata wa Asula de zuva, ne da waru ili suru i na i ri babu unusu. Ili i nda suru a ca tsu ta le diga ya Dada na yuwain ekan a zuva. Ne da u ri kuci, u tsu vadala cine ululu u tsu vadala babu usan shi. ¹⁸ Icigi ya yi i da tsoo o'wo ama a na u dangwai, dada u lyunguwa ntsu ikaka ya amayun, ikaka i dada i matsan ntsu tsu muwun mu ufaru.

Zuwai atsuvu a du

¹⁹ Ncigata n va, i dana na mawwa babu usan, amma i yuwan adanshi go'o wan, waru i yuwan upan go'o wan. ²⁰ Ni i yuwan upan, ko ili i sa'ani i ta i na Asula a ciga ndu i yuwan, yaa yuwan shi. ²¹ I lyawa tsipere ni iwuya. Waru i kambato aciyadu ili i ro i da shi, waru i usu ikaka i na a shuwa atsuma a du, ikaka'a i ta nu ucira u na waa wawa du.

²² I yuwan ili i na ikaka'a i damma ndu, she yu uwua na atsuvu a du goon wan, ni i yuwan ne, i yuwaan ta aciyadu tsulo. ²³ Na vuma uwua adanshi a Asula agba u yuwan ili i na u damma niyi shi, cu'un vuma ndolo ta gashi vuma na kalyuwa aciyai a madubi.

²⁴ Reve nu u kara awu wi icina cine u ri babu usan. ²⁵ Agba na vuma kalyuwa wila wa Asula u na u ri ulobonu lon, reve u lyuwa elime a yuwusan ili i na wila'a u dammai, vuma ndolo ta tsura aba'un na asuvu nden a na wila u cayi.

²⁶ Na vuma aa yuwusan majiyan gashi u to tonishi Asula, agba u gura guza una wa yi shi, wu luma ta aciyai, waru itoni ya Asula ya yi pere da. ²⁷ Ure u sa'ani u na wu ntsayi o toni Asula Dada tsu ayi da a kalyuwa mkpa'an na nruna, reve waru a suma nshinda mu uvadi.

2

Morono ma atsuvu adama a adangulu

¹ Ama a va, Yesu Zagbain Zamawawa tsu ta na tsugbain lon. Adama a na adu aza e Itoni a da, she i roco adangulu e ekere a ama o ro wan. ² Iroci, na vuma ro uta de reve u tawa ubata wi igolo i du, ayi wotowu ni itana i sa'ani na makawani me ikebe ma zinariya, reve waru za vu ulambu tawa wotowu ni itana yu uwuyanuwukaru. ³ Reve vu la'a ca ugbozu wa wu a za na otoy itana i sa'ani, reve vu damma yi, "Yuwan ankuri danu o ootogu a sa'ani a nda." Reve vu damma za vu ulambu, "Isawan ndede," ko vu damma yi, "Danu e ida lo a makakan ma va." ⁴ Na vu yuwan ne, vu ta yuwusan adangulu atsuma a ama, waru ne da yaa yuwusan gashi aza o uge'etosu a na a ri na majiyan me iwuya.

⁵ Ncigata n va, zuwai atsuvu a du yu uwua ulobonu: Amayun a da Asula a dangwai aza o ulambu atsuma o uvadi u nda, reve o o'wo aza o utsuru atsuma e Itoni. Reve waru u dangwa le tsara a uwa atsuma o tsugono tsa na u yuwayin aza a na a ciga niyi nzuwulai. ⁶ Na ne suru, i tsi isulusa ta alambi! Waru gba aza o utsuru ele da e

le'eshe ɗu, reve waru a tara ɗu a tyo o ukobu wu uge'etosu. ⁷ Ele ɗaɗa waru aza a na aa yuwusan adanshi a vanvama adama a ala a sa'ani e Yesu Zamawawa, waru i ta pe atsuma a ala'a.

⁸ Ili i na yi ntsayi ayi ɗa i toni wila u Mogono'o u na a tsurai atsuma a Adanshi a Asula, "Vu ciga nron mu nden ma wu, cine vu cigai aciyawu." ⁹ Na vu tara ama cine vee eneshe le ne esu, vu nusan ta, waru Wila u kototo wu ta, vo o'wo ta za vu unusu. ¹⁰ Na vuma toni Wila wa Asula suru, avu u riyā a za ta, vuma ndolo kuɗa ta o toni wila'a suru waru u yuwan ta unusu. ¹¹ Asula a na a dammai, "She vu yuwan tsipere wan," ayi ɗa waru u dammai, "She vu una vuma wan." Na vu yuwan tsipere shi, avu vu una za ro, vo o'wo ta za makuda ma Wila wa Asula suru.

¹² Adama o ndolo vu yuwan adanshi, waru vu yuwan ili i na gashi gogogo ɗa e ge'eto wu na wila u na waa ca wu ufaɗu. ¹³ Na vee inda iliyali yo ozo o ro shi, ee ene iliyali ya wu shi. Na voo rocosu ozo o ro isa'ani, to, o to roco wu isa'ani ya Asula hali isa'ani'i i lyuwa aci o uge'etosu.

Ucawu wo okolo na mayan mo ulinga

¹⁴ Ama a va, nye i ɗa isa'ani, vu damma, vu ta nu ucawu wo okolo, agba vu roco yi na linga shi? Cu'un vu ucawu wo okolo o ndolo aa wawa za shi. ¹⁵ A damma, ve ene ta vuma na cigai ilyalya ko itana yu u'otosu, ¹⁶ reve vu damma, "Vu rawa lafiya, Asula a ca wu malyuwaa na mosowoo ni itana yu u'otosu," agba vu kamba yi atsuma e ili i na yaa ɓala yi shi. ¹⁷ Na ne ɗa ucawu wo okolo a wu a ri goon, babu ulinga u na u rocoi, ucawu wo okolo o ndolo pere ɗa, waru aakwākwa a ɗa.

¹⁸ Za ro ta gura ece mu, "Vu ta nu ucawu wo okolo?"

Waru n ta usu yi, "N ta ni ili i na moo roco." Reve n damma yi, "Roco mu vu ta nu ucawu wo okolo, agba vaa yuwusan isa'ani shi, waru amu n to roco wu n ta nu ucawu wo okolo atsuma o ulinga u na maa yuwusan."

¹⁹ Vu usu ta na Asula a ta a ɗa. U lobono ta. Ko otoni a lima fo a usu ta ne ɗa, u tsu zuwa le ta e je'en na wovon.

²⁰ Avu ulu u vuma! Vu ciga ta she nanza roco wu ucawu wo okolo babu ulinga u sa'ani pere ɗa?

²¹ Uwwai nda, akaya a tsu Ibrahim zuwa ta Asula a uwwa uyo'o ana u votoyin ulobo wa yi Ishiyaku a masa'a, tsara u yuwan kucci na ayi.

²² Gogo vu ta gura ene cine ucawu wo okolo a Ibrahim ni ili i na u yuwusain a lingai obolo. U roco ta ucawu wo okolo a yi amayun a ɗa atsuma e ili i na u yuwain. ²³ Apa nda ili i na Adanshi a Asula a dammai, "Ibrahim ta nu ucawu wo okolo e ekere a Asula, reve waru Asula e kece yi atsuma a aza a abula." Ne ɗa Ibrahim yuwain ɗaɗa e ɗe niyi i'utsa ya Asula. ²⁴ Ye ene ta gogo a na tsu ta gura zuwa Asula a zanganā na atsu adama e ili i na tsu yuwain, agba ni ili i na tsu usuyi goon shi.

²⁵ Iroci, Rahapuf aashakala a ɗa a ɗanai. Amma u zuwa ta Asula a yuwan mazanga na ayi ana u ushiyi aza a na a 'yawai matawa mo utyo me ida, reve u wawa le avu u kambato le o u'wa nu ure u ro. ²⁶ Lipu na ri babu ruhu, lipu ndolo akwākwa a ɗa, ne ɗa ucawu wo okolo a ri babu ulinga aakwākwa a ɗa!

3

Uritosu adama e eelentsu

¹ Ama a va, she yo o'wo munlu ma Adanshi a Asula na abunda

wan. I reve Asulā e te ge'eto tsu lon adama a na tsu ri munlu.

² Atsu tsu nusan tā e re nā ābunda, amma aza a na a gura guzāi elentsu e le, a ta gura guzā aciyele e re na buwai. ³ Tsu tsu zuwaa tā ido rumu na amunga ā nā tsarā a uwwa tsu, tsarā tsu gura zuwa le a yuwan ili i na tsu cigai a yuwan suru. ⁴ Ne da fo a tsu yuwaan wantsun. U tā mg-bain waru upepu u mala u tsu kebe yi tā. Nā ne suru nā zagbain yuwan ulinga na aaci o uwalata u wantsu'un u tsu vadala tā ā tyo ubātā u na u ciga niyi u 'yawa. ⁵ Ne da waru eelentsu, ili i ke'en i da atsuma ā lipu, agba u tsu yuwan tā ābajini e ili. Abajini o una ā tsu kula tā nā makina me ke'en. ⁶ Eelentsu fo akina a da. U tā tapu ni iwuya, u tsu una tā vuma suru suru, reve u zuwa ure u wuma u vuma a akina, ayi aciyayi u'wa wa akina u da we ivulusa yi.

⁷ Ama a tsu gura tā zuwa nama suru vu uwwa le, nā nnunu, ni iyo, nā mugula fo, ⁸ agba babu za na aa gura zuwa eelentsu ā yi oo toni yi. Ili i wuya i na vuma aa gura gitsa da shi. U tā nā yaza yu ucira.

⁹ Ne eelentsu a da tsu yuwaan Zagbain nā Dada ica. Ne eelentsu a da da waru a tsi isula ama, ko na a yuwan nle oroci ā Asulā. ¹⁰ Ica nu una wu usān, o una u tā u da oo utusa, aza ā vā, she wo o'wo ne wan. ¹¹ Lyusumini tā ta gura tāwā nā mini mo uyo'o nā mini mo okono? ¹² Aza ā vā, ashe ubiri u ta gura matsan zetun?† Ko zetun u matsan ubiri? O'o, ne da waru vee kene mini mo uyo'o ā lyusumini ma na mā ri okono shi.

Cu'un vu gbozu re

¹³ Atsuma ā du, vuma ro tā pe za na ri nu ugbozu nu urevu wi ili ya Asulā? Ama a na ā ri ne, o tsu rocoo tā cine aa yuwusan wuma u sa'ani u le, waru o tsu rocoo tā cine aa yuwusan ili i sa'ani babu

u'yasaṣan wa avangaci. ¹⁴ Amma nā vu ri nā tsushu'un ni icigi ya aci o ookolo ā wu, she vu 'yaṣan avangaci a na vu ri nu ugbozu suru. U'yasaṣan wa avangaci ā wu suru amayun a da vaa 'yuwusan. ¹⁵ Icigi ya aciyawu, nā tsushu'un tsā wu ubatā wā Asulā a da wo utusa shi. Icu'un i ndolo ili yu uvadi i da, babu akiza, waru Mekerengesu† ma da mā tsu tāwā ne ele. ¹⁶ Ubatā u na icigi ya aci nā tsushu'un tsā ri suru, ubātā u ndolo ujambaṣaru u da u tsu daṅā lo waru iwuya suru i tā lo.

¹⁷ Amma ugbozu u na wu utai de zuva suru u tā cece. U ciga tā asuvu nden. Mantsa suru ben da u tsu daṅā, waru u tsu zuwaa tā ama atsuvu. U tā ni isa'ani, waru u tsu yuwan tā linga sa'ani. U tsu roco mayan me ili koko'o shi, waru u tsu yuwan ili ni ikpa'a shi. ¹⁸ Aza a na aa casu ama adanshi a asuvu nden ā tsu cu'wan tā icu'un ya asuvu nden, reve a gasa isa'ani.

4

I ca aciyaḍu e ekere ā Asulā

¹ Nye i da gba yāā tāwusa nā mawasan nā nlangi atsuma ā du? Ili i na yāā tāwusa na addama a nda suru ele da ili i na i cigai, a na ā ri ā nlangi atsuma ā du. ² I ciga tā ili i na i ri nā ayi shi, avu i yuwan ifoḅi avu yu una tsarā i tsurā ili i ndolo. I ta yuwusan tsushu'un tsi ili i na ozo o ro ā ri nā ayi, waru yāā tsurā ili i ndolo adama a aciyaḍu shi, ayi da i zuwai yaa yuwusan mawasan nā nlangi adama i usa le e ekere a aza a na ā ri ni i da. Suru nā ne, ili i na i zuwai i tsurā ili i na i cigai shi, ayi da, i pati Asulā shi. ³ Waru ko ni i pati, i tsu tsurā shi adama a na no okolo a sa'ani a da i yuwayin ipati'i shi, i ciga tā ili i na yoo yo'onoto du okolo.

⁴ Adu aza o ulambu wā ābula! I reve, ni i ciga ili yu uvadi i nda, i to o'wo n'yuwatan mā Asulā. ⁵ Ko i ta majiyan pere da Adanshi ā Asulā a

dammai, Ruhu va yi ta pe atsuma a tsu waru u ta a tsushu'un lon. ⁶ U tsu roco tsu ta isa'ani ya yi na abunda. Ayi da i zuwai adanshi a yi a dammai:

“Asula a 'yuwan ta za na a 'yasasan aciyayi, amma u tsu yuwaan ta za na votoyin aciyayi ubata wa yi isa'ani.”

⁷ Adama o ndolo, i ca aciyadu e ekere a Asula. I 'yuwan Mekenkesu, u ta suma u lyawa du.

⁸ I tawa zuzu na Asula, ayi waru u ta tawa zuzu na adu. Adu aza o unusu, yi za'wa ekere a du, reve i zuwa okolo a du o o'wo cece. Adama a na i ri no okolo e re.

⁹ I yuwan atsumolangu, i shon, i yuwan abara adama e ili yu uwuyan u na i yuwan. I lyawa izo'oshi i du i kamba atsumolangu, mazanga waru ma kamba mesun ma abunda. ¹⁰ I voton aciyadu e ekere a Asulazuva, ayi waru u ta 'yasana du.

¹¹ Ama a va, she i yuwusan adanshi a vanvama a tyo e ekere a aza a du wan. Nna vu yuwan adanshi o unusu a na za va wu vi itoni yuwain, avu waru vu tawaa yi na addama, vu te ge'etosu Wila wa Asula. Agba waru avu za vu uge'etosu da shi, za na aa gura reve Wila'a u ta mejege ko u ri mejege shi. Ulinga wa wu ayi da vu yuwan tsutoni na ayi. ¹² Asula a da a yuwain Wila, ayi da waru a nde'en na waa gura yuwan uge'etosu atsuma a tsu mejege. Ayi da waru a nde'en u ri nu ucira u na waa lungusa ko u wawa. Adama o ndolo, avu zane da a na vee ge'eto za va wu?

Yaa gura reve nfa'an shi

¹³ I kambuwa ugbozu e ili i nda, i ta dansa, “Ana'an ko nfa'an tsu ta 'yawa a lyuci ndede, tsu yuwan de aa'wan a ta a tsulusa na tsu wini a tsurusa ikebe i na yaa uwusa tsu.”

¹⁴ I damma ta tsunda, agba i reve

ili i na yaa fara nfa'an shi. Adama a na wuma u du u ta vadamma megeve. U tsu dana ta pa nda gogo a mantsa me ke'en u kara. ¹⁵ Adama o ndolo, u to lobono i damma, “Nna Asulazuva a ciga tsu dana wuma, avu tsu yuwan ili i nda ne ele ndede.” ¹⁶ Ko na wo o'woi, i dana ta a yuwusan adanshi e ili i na yaa yuwan nfa'an nu uvadu adama a na i tarai aciyadu ili i ro. Cu'un vu uvadu u ndolo biti iwuya i da. ¹⁷ I cuwan, unusu u da na vuma reve ili i na i lobono i yuwan, reve u 'yuwan a yuwan i da.

5

O rono ta aza o utsuru atsuvu

¹ Aza o utsuru, zuwai atsuvu a du. I ta shon na yisaali adama a atsumalima a na a ri lo a tawa du. ² Utsuru u du u ta shama, waru aran a ta tama itana i sa'ani yi ikebe i du. ³ Gogo zinariya na azurufa oo o'wo ili shi. Ili yi ikebe i na i zuwayi ucira, a ta lungusa lipu du atsuma a akina.† Ili yi ikebe i na i bolotoi nda suru, e te isawan a makakan ma du o una wi ili i na i yuwain o urana wu uge'etosu. Adu da nda gba i bolotoi utsuru u du a rana vu ukosu u nda. ⁴ Zuwai atsuvu a du gogo! Yu uwwa mesun ma aza a zamalinga aza a na i 'yuwain a tsupa. I 'yuwan ta a tsupa melen me le, ikebe i dafa n nda a yuwusan adanshi a aci a du. Asulazuva a uwwa ta mesun ma aza a zamalinga'a. ⁵ I danu ta atsuma o uvadi babu linga, na ne suru yu uwwa ta uyo'o u na i cigai. I yuwan ta waru mgbain gogo i fofo ta aciyadu adama o urana u mapada. ⁶ Iyuwaan ta ama a sa'ani uge'etosu wu uwuyan, reve i kambato le aza o unusu, reve yu una le, agba a yuwaan du ili i ro shi.

Iyuwan ankuri na atsumalima

⁷ *Aza a va*, i yuwan ankuri ana wo o'woi i ta pura ukambu wu Zagbain. Ijiyan aza a na a tsu yuwusan cimba, aza a na o tsu puro mini mo ujuvu, waru a tsu yuwan ta ankuri hali mantsa mo ugasa. I cuwan cine a tsu yuwan ankuri, reve o puro itana yu uduma i kutsa ulobonu. ⁸ Ne da fo yaa yuwaan ankuri. I gbama asuvu adama a na Zagbain ta lo a tawa gogo. ⁹ *Aza a va*, she i yuwan adanshawuya e ekere *aza a du wan*. Na ne da shi *Asula* e te ge'eto du. I kalyuwa ulobonu! Za vu uge'etosu i gbain u ta lo a tawa. U ta lo mishin o unantsu!

¹⁰ *Aza a va*, i kalyuwa ama a *Asula* aza a na a yuwusan adanshi o unawa yi atsuma o ucira wa ala a yi. Ele da iroci ya ama a na yaa kalyuwa adama o mosowo ma atsumalima. ¹¹ Tsu tsu ca ta aza a na a yuwain ankuri atsuma a atsumalima tsugbain. Ayuba iroci i vuma na kabai asuvu na ankuri da lon. Atsuma e ili i na i cina niyi, tse ene ta ifobi ya *Asulazuva* cine u kosoi ulobonu a wuma wa yi, adama a na *Asulazuva a ta* tapu ni isa'ani nu urocusu wi iliyali.

¹² *Aza a va*, u ta dana ulobonu lon she i kucina na zuva wan. She i yuwan ne avu i de ida ko ili i ro wan. Ili i na yi ntsayi i yuwan ayi da i damma "ee" ko "o'o" goon. Ni i yuwan ne yaa nusan shi, waru oo kototo du shi.

Uritosu adama a avasa

¹³ Atsuma a du za ro ta pe na atsumalima? Vuma ndolo lyuwa elime na avasa. Nanza atsuma a du u ta na mazanga? Vuma ndolo cana ishpa yi ica. ¹⁴ Atsuma a du nanza ta pe nu ubanakun? Vuma ndolo banu azagbain† a aza e Itoni tsara a yuwaan yi avasa. A ta tsuwaan yi mani'in atsuma a ala a Zagbain. ¹⁵ Avasa a na azagbain a yuwain no okolo a ta, avasa o ndolo

a ta kambato za vu ubanakun u ndolo gbaga. *Asula a ta kambato* yi gbaga. Waru nu u yuwan unusu suru, *Asula a ta yuwaan yi gafura*. ¹⁶ Adama o ndolo, i dammulai unusu u du, reve i yuwunlayi avasa tsara *Asula a kambato du gbaga*. Vuma na *Asula a uwwusa uyo'o wa yi*, avasa a yi a ta nu ucira waru u tsu tawa† ta ni isa'ani.

¹⁷ Iliya† vuma da oroci a tsu. U yuwan ta avasa na amayun she o ro'o wan, waru o ro'o e ida shi, hali a'wan a ta'atsu na akapi. ¹⁸ Reve u yuwisan avasa, reve *Asula a yuwan iro'i*, dada ida i matsain itana yu una ulobonu.◊

¹⁹ *Aza a va*, na za ro puwaan atsuma o ure wa amayun, za ro atsuma a du u 'yawa u kambato vuma ndolo. ²⁰ I cuwan ulobonu, vuma na kambatoi za vu unusu na riyai, vuma ndolo ta wawa za vu unusu'u diga o ukwa, adama o ndolo *Asula a ta yuwaan vuma ndolo gafura vu nusu va abunda* na u yuwain.

◊ 5:18 1 Ngo. 18:41-46.

Mepepelime mo Ufaru ma Bituru

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Bituru, vuma na ɗanai aatagada a nda, aajiya a ɗa a ɗanai. U ɗana ta zuzu na Yesu. We ene ta cine Yesu sowoi atsumalima ne esu a yi. Atsuma e mepepelime ma nda u yuwaan ta aza e Itoni a na a ri bata koko'o adanshi adama a atsumalima.

Bituru damma ta aza e Itoni a mantsa mo ndolo a na a yuwan mazanga adama a atsumalima a na oo sowuso. Ana wo o'woi Yesu sowo ta atsumalima atsuma o uvadi u nda, ne da fo aza e Itoni a yi na a 'yuwan a ciga o sowo cu'un va atsumalima o ndolo. Atsumalima a tsu zuwa ta ucawu wo okolo a vuma a dashi gbama. U damma le ta isa'ani ya Asula u to obolo ne ele a mantsa ma na oo sowuso atsumalima o ndolo.

Ana'an aza e Itoni o to sowuso fo atsumalima, waru ne da, Asula a ta na abula hali ana'an n nda. Aatagada a nda a ca tsu ta urevu adama a amayun a akiza a na aa kamba tsu na tsoo sowuso atsumalima. Waru u damma tsu ta ili i sa'ani ya abunda i na tsa a yuwan a mantsa ma na tsu ri oo sowuso atsumalima ko na tsu ri a asuvu nden.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Adanshi a amayun adama o uzuwu wo okolo (1:3-12)
3. Nden tsa ama a Asula a na a ri na akiza (1:13-2:17)
4. Iroci ya atsumalima e Yesu (2:18-25)
5. Za vi Itoni na atsumalima (3:1-4:19)
6. Asala adama a azagbain aza a aa'isa aza e Itoni (5:1-11)
7. Icasu yu ukosu (5:12-14)

¹ Amu Bituru, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, amu da maɗa lyungusaɗ du mepepelime ma nda. N ta danasaɗ ama a na Asula a dangwai. Ele da aza a na a ri a nden ana omocin atsuma e ida ya Pontu, na Galatiya, na Kafadokiya, na Asiya ni ida ya Bitiniya.

² Asula Dada u dangwa du ta de nu ujimu waru Ruhu kambuwa du ta aza a akiza. Adama o ndolo a da i yuwain tsutoni na Yesu Zamawawa, reve mpasa ma yi mo o'woto du cece. N ta avasa i tsura isa'ani ya Asula na asuvu nden a yi a wuma u du na abunda lon.

Aza e Itoni a ɗana nu uzuwu wo okolo

³ Ica a tyo ubata wa Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. Atsuma e isa'ani ya abunda ya yi i da a matsisan ntsu. Adama o umatsun u sa'avu u nda u da tsu ri nu uzuwu wo okolo a na a ri wuma, waru tsu tsura yi ta adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa. ⁴ Waru umatsun u sa'avu u nda u tawaa tsu ta na agadu a na aa langa shi, waru za na ri cece agba woo kporo shi. Asula a tu uguzu na agadu a du de zuva, agba waa lyawa ili i ro i ju'wan yi shi. ⁵ Adama o ndolo ni i ca Asula okolo a du, ucira wa yi waa lyawa ili i vama i ju'wan du shi, hali she nu u roco iwawi a mantsa mo ukosu. Waru ama suru e te ene iwawi i nda.

⁶ Ili i nda amayun a da, adama o ndolo i yuwan mazanga adama e le. Amma gogo i to sowo atsumalima icu'un icu'un mantsa wa'a. ⁷ Atsumalima'a a tawa ta adama u roco ucawu wo okolo a du amayun a da. Ucawu wo okolo a du ili ya abula i da u la'a ta zinariya. Akina a da o tsu lobonoto zinariya agba suru na ne u tsu langa ta. A mantsa ma na koyan da ee ene Yesu Zamawawa, i ta tsura ica, na tsugbain, ni isa'ani adama o ucawu wo okolo wa amayun a du. ⁸ I ciga

tā Zamawawa ko ana koto ye ene niyi shi. Ko na yee inda yi gogo shi, avu gba i ca yi okolo. Waru ko gogo i tā mazāngā nā mazāngā ma gbain ma na yaa gura cudūwa shi. ⁹ Adama a na i ca niyi okolo a dū, i tā ushi une'e wi iwawi i wuma i dū.

¹⁰ Amasulā a yuwan tā adanshi cine Asulā oo roco dū isa'ani ya yi, reve a bungā ulobonu adama a tsurā urevu wi iwawi i na Asulā aa ca dū. ¹¹ Ruhu vu Zamawawa shi tā atsumā e le, reve u yuwan adanshi a atsumālimā a na Zamawawa oo sowo waru nā tsugbain tsa na wāā tsurā nā atsumālimā o koto. Amasulā'a a shi tā a ciga e reve mantsa nā cine ili i nda yaa fara. ¹² Reve Asulā o roco le aa yuwusan adanshi e ili i na yaa fara a mantsa me le shi, ili ya amayun i na a dammai adama a dū a dā. Gogo nda Asulā a lyungu tā Ruhu va Akiza u kamba ama a mantsa ma na aa yuwusaan dū alajiya a Alabari a Sa'ani. Hali nā nlingata mā Asulā fo n ciga tā n reve ili i nda'a.

Nden ma akiza

¹³ Adama e ili i nda suru, i yuwan majiyan ma sa'ani, reve i guzā okolo a dū. I yuwan majiyan ununa Asulā oo roco dū isa'ani ya yi a mantsa ma na Yesu Zamawawa aā kamba. Mantsa ma na i cuwain ni ili i ndolo suru, u ta ca dū uzuwu wo okolo. ¹⁴ I yuwaan Asulā tsutoni adama a na adu muwun mā yi n dā. She i kamba ačapa a yuwusan ili i wuya ununa i yuwain a wuma u dū de ačapa wan. A mantsa mo ndolo i shi i reve ununa u lobonoi i yuwan shi. ¹⁵ Asulā a dangwa dū tā adama yoo o'wo muwun mā yi, adama o ndolo gogo ni i ciga i 'yuwan i dānā na akizā atsumā e ili i na yaa yuwusan bitī, ununa Asulā a ri na akiza. ¹⁶ Asulā na aciyayi u damma tā, “Ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo na akiza adama a na amu za va akiza a dā.” ◇

¹⁷ I cuwan i ta yuwusan avasa e ekere a Dada za na ri zuva. Ayi dā za vu uge'etosu, agba u tsu la'a ciga za ro e ekere a za ro shi. U ta ca dū atsumālimā ko iliyinkapa adama e ili i na i yuwain. Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i ca Asulā tsugbain atsumā a nden n na yaa yuwusan pa o uvadi ana omocin. ¹⁸ I reve tā Asulā a tsupať tā ili i gbain i ro adama u wawa dū diga o ure u vama u na nkaya n dū n lyawaa ndū. Agba atsupu a na u tsupai ili i dā tsa zinariya ko azurufa, ili i na i tsu jima shi. ¹⁹ U tsupaa dū tā nā mpasa mā aḅulā mā Yesu Zamawawa. Ayi dā Magiri'i mā Asulā ma na ma yuwain unusu shi suru suru, waru u ri na abasa shi, ko ke'en. ²⁰ Asulā a dangwa yi tā adama o ndolo de nu ujimu kafu a yuwan uvadi, gogo gba a rana vu ukosu u nda Asulā a lyungu yi tā o uvadi adama koyan dā ee ene yi. Waru Asulā a yuwan tā ne adama a dū. ²¹ Gogo nda, i ca Asulā okolo a dū adama a Zamawawa. Waru adama a na Asulā a 'yaşain Zamawawa atsumā a akwakwa, avu u ca yi tsugbain tsa gbain. I ta gura usu reve i zuwa okolo a dū ubatā wā Asulā na amayun.

²² Gogo nda, i ta gura cigalai nā aza a dū na amayun ana ama o u'wa u tā. Adama a na a za'wai okolo a dū cece a mantsa ma na i usuyi Alabari a Sa'ani ili ya amayun i dā. Adama a nda ni i ciga i 'yuwan i cigalai lon, nu ucira u na u ri o okolo a dū suru. ²³ Asulā a zuwa tā a matsisan dū. Wuma u sa'avu u dū wu utā ubatā wa aza a na a matsan ndū o uvadi shi. Adama a na wuma u na a ca ndū u to koto o ukwā. Ayi gba wuma u sa'avu u nda u ri nu ukotu shi, adama a na wu utā tā atsumā a adanshi a wuma wā Asulā, agba adanshi'i u ri nu ukotu shi. ²⁴ Ishaya vumavasulā dāna tā:

“Ama suru a ta tsa anlya tsa na tsa
tsu kuwushi,
ulobonu u le waru u tsu kotushi ta
ununa vu revei ulobonu u yipalu
wo ogozo.

Anlya a tsu 'yewe ta
reve yipalu yo oco e ida.

²⁵ Amma adanshi a Zagbain a ri nu
ukotu shi.” ◇

Waru adanshi a Zagbain in ayi da
Alabari a Sa'ani a na tsu yuwain
alajiya a yi a tyo ya'a du.

2

¹ Adama o ndolo ni i ciga i
'yuwan i lyawa unusu u na yaa
yuwusan. Ilyawa a lulumusa ama.
I lyawa a dansa i ta na afula agba
ne da shi. She i tonoo tsushu'un
wan, agba i lyawa adanshi e ili i na
yaa bali ama o ro. ²⁻³ I ciga i 'yuwan
i dana a maluwa ma na yoo sowo
maani ma akiza ma na ma ri diga
ubata wa Ruhu, adama i kungwa
nu ucira atsuma e iwawi i du. I
saala e izami ya adanshi a Asula
ununa baba tsu dana e mesun ma
maani, adama a na i pedei isa'ani
yi Zagbain.

Aatali a wuma

⁴ Yesu Zagbain ayi da Aatali a
wuma. Ama a 'yuwan yi ta, reve
gba Asula a dangwai yi reve u ciga
yi lon. ⁵ Ne da adu waru i ri. Adu
atali a wuma a da aza a na Asula
aa yuwusaan ulinga u suwa u'wa
atsuma o tsugono tsa yi. Waru
adu obolo a nan ganu va akiza
a da, waru i ta ca kucci atsuma
a Ruhu, za na oo yo'onoto Asula
okolo atsuma e Yesu Zamawawa.

⁶ Adanshi a Asula a damma tsu ta:
“Kalyuwai! N ta zuwusa aatali
e ikyun yu ucira yu usaa
atsuma a Sihiyona,†

za na n dangwai,
ayi da macigata ma va.

Za na cayi vuma ndolo okolo, u te
ene u nusan vuma na waa ca
okolo shi.” ◇

⁷ Ayi macigata ma du ma da, adu
aza a na i ushi niyi. Amma
aza a na a 'yuwan niyi,

“Aatali a na asuwi a 'yuwain
ayi da gba wo o'woi aatali e ikyun
yu ucira yu usaa.” ◇

⁸ Waru Adanshi a Asula a damma
ta,

“Ayi da aatali a na aa zuwusa ama
uta datsasa,
aatali a na aa zuwa le a riya.” ◇

A ta datsasa adama a na o poloi
atsuvu reve a kuru Adanshi a Asula
shi. Adama o ndolo reve a cina ili i
na o foboo nle.

⁹ Amma adu i ri tsa ama o ndolo
shi, adama a na adu elentsu a
na Asula a dangwai a da. Adu
obolo a nan ganu a da aza a na
aa yuwusaan Asula tsugbashi ana
Mogono, adu ama a akiza a da,
waru adu ama a Asula a da. Asula
o utaa du ta atsuma e irumbu a
tyo atsuma e ekan a gbain a sa'ani
a yi. Gogo nda ni i ciga i 'yuwan
i damma linga va asalama na u
yuwain suru. Adanshi a Asula a
damma ta,

¹⁰ “De aapa i dana ta ama a na a ri
ne elentsu shi;

gogo gba shi adu ama a Asula da.

De aapa, i shi i tsura iliyali ya
Asula shi,

gogo gba shi, i tsura ta iliyali ya yi.”
◇

¹¹ Ama a va, adu omocin a da
na aza a mabura o uvadi. Adama
o ndolo n to ronuso du atsuvu i
suma icigi yi iwuya adama a na a
ta nlangi no okolo a amayun a du.

¹² Iyuwan ugbozu cine yaa danusu
obolo na ama a du aza a na a ri e
itoni shi. Ko na aa dansa ne epen,
a na i ta yuwusan ili i na i lobonoi
shi, e te ene wuma u sa'ani u du,
reve a ca okolo e le avu a ca Asula
tsugbain a mantsa ma na waa tawa
adama o uge'etosu wu uvadi.

Tsutoni na azagbain

◇ 1:25 Isha. 40:6-8. ◇ 2:6 Isha. 28:16. ◇ 2:7 Ica 118:22. ◇ 2:8 Isha. 8:14. ◇ 2:10 Hos.
1:6; Hos. 1:9; Hos. 2:23.

¹³ Zagbain ciga ɗu ɗa i kuru azagbain a ama. I yuwan tsutoni na aza a na la'ai tsugbain aɗsuma a ama, ¹⁴ waru obolo na azagbain a na u lyunguyi suru. I yuwan ne adama a na mogono ma tsu lyungu le ɗa adama a ca aza a na aa nususan aɗsumalima, waru reve a cuwa aza a na aa yuwusan ili i mejege.

¹⁵ Asula a ciga ɗu ɗa i yuwan ili i mejege. Ni i yuwan ne, i ta baru na va ama a na a yuwain adanshi e epen a aci a ɗu pere m pere. ¹⁶ Aɗu agbashi a da shi i ta faan. Agba nden m babu tsugbashi tsa ɗu u zuwa ɗu i yuwan iwuya shi. Ufalu u na yaa danu ana agbashi a Asula a da. ¹⁷ I ca koyan da tsugbain, reve i roco icigi langa a tyo e ekere a aza e Itoni. Yu uwwa wovon wa Asula, aɗu i ca mogono tsugbain.

¹⁸ Agbashi, ni i ciga i 'yuwan i yuwaan azagbain a ɗu tsutoni, aɗu i ca le tsugbain. I yuwaan ne aza a na a ri na aɗula waru a ri na majiyan me isa'ani, waru agba ni i ciga i 'yuwan i yuwaan aza a na a ri usufuwu. ¹⁹ Asula a tsu yuwan ta mazanga na wuma kaɓa asuvu a aɗsumalima e iwuya i na wu ntsayi i sowo shi adama a na u revei Asula. ²⁰ Agba na a faba ɗu adama o unusu, yaa tsura ili i ro pe shi. Amma Asula a ta zuwaa ɗu aba'un na wo o'wo i to sowo aɗsumalima adama a na i yuwain ili i sa'ani. ²¹ Zamawawa ayi da iroci i ɗu, waru u sowo ta aɗsumalima adama a ɗu. I kuru ili i na u yuwain. Asula e de ɗu ta adama i sowo aɗsumalima. Adanshi a Asula a damma ta:

²² "Zamawawa nusan shi, waru wu lum a za shi." ◇

²³ Ana ama a uwai e isulusa yi, u tsupa le shi. Ana ama a ca niyi aɗsumalima u damma she ne ele fo o sowo aɗsumalima shi. Ayi de u zuwa aciyayi e ekere a Asula za na tsu yuwan uge'etosu mejege. ²⁴ Ayi

na aciyayi u tanuyi unusu u tsu a lipu va yi ana u kuwai a akpata, adama a tsu tsu kakasai nu unusu u tsu, reve tso o'wo wuma adama tsu yuwain ili ya aɗula. Yo o'wo ta gbaga adama a antsu a yi! ²⁵ I shi ta e igaru tsi ikyon i na i puwain. Agba gogo i kambata ta ubata wu Za va Aguɓa ɗu, za na aa kalyuwusa wuma u ɗu.

3

Cine aa yuwan nden n lolo

¹ Aɗu waru amaci, i kuru ali a ɗu, ununa yaa kuru Za va Aguɓa ɗu. Na ali o ro a 'yuwan a ushi ikaka'a, nden n sa'ani ma amaci n le n ta zuwa le a usu upasu na adanshi a na aa yuwan. ² A ta yuwan ne, ne e ene nden n sa'ani n na n lobonoi na yaa yuwusan.

³ She i yuwan mpolo n na yoo o'wo ulobonu e esu a ama wan. I damaton aciyadu adama a abunda a madava ma anji ko ili i na a yuwain na zinariya ko adama e itana yi ikebe lo wan. ⁴ Ana yaa yuwan ne, i lyawa e reve ɗu adama o ulobonu u na u ri o okolo a ɗu. Ulobonu u nda a tsu tsura yi ta o okolo a na a tarai aciyayi ili i ro shi. Asula a tara yi ta ili i sa'ani yu usokowu yo okolo a na u ri n koto shi. ⁵ Ne da amaci a akiza de aɗapa o o'wotoi aciyale ulobonu. A ca ta Asula okolo e le, reve waru a ca ali e le tsugbain. ⁶ Iroci, Saratuɗ yuwan ta tsutoni na vali va yi Ibrahim, ana u de niyi zagbain va yi. Aɗu esheli a yi a da ni i yuwan ili i na i ri mejege babu wovon wi ili i na yaa cina ɗu.

⁷ Ne da waru, aɗu ali ni i ciga i 'yuwan i kuru ben na amaci a ɗu. I guza le nu urevu aɗsuma a nden n ɗu obolo. I cuwan i la'a le ta ucira. I cuwan ele fo a ushi ta une'e u sa'ani wa Asula za na ayi da wuma. I yuwan ne adama ko ili i ta i geshe avasa a ɗu wan.

Iyuwan nden n sa'ani vani ɗu

⁸ Gogo gba, i yuwan nden n na n lobonoi v̄ani d̄u, reve ili i na i farai n̄a za ro ātsum̄a ā d̄u i tara yi gashi ya'a d̄u d̄a, āvu i cigalai ana muwun m̄a ānawu. I roco ama isa'ani agba i tara aciya d̄u ili i ro wan. ⁹ N̄a vuma ro yuwaan d̄u iwuya, she i kambuwa yi ni iwuya wan. Waru n̄a za ro isula d̄u, she i tsupa wan. Amma i zuwaa le aba'un. I yuwan ne adama a na Āsul̄a e d̄e d̄u t̄a tsara i zuwaa ozo o ro aba'un. Ne d̄a Āsul̄a aa zuwaa d̄u aba'un fo.

¹⁰ Adanshi ā Āsul̄a a damma t̄a:
“N̄a vuma ciga wuma u m̄az̄anga n̄a rana sa'ani,

nu u ciga u 'yuwan u geshe eelentsu ā yi a adanshi a vama, waru nu u ciga u 'yuwan u geshe un̄a w̄a yi a adanshi e epen.

¹¹ Nu u ciga u 'yuwan u lyawa mayan me iwuya,

waru nu u ciga u 'yuwan u yuwan isa'ani.

Nu u ciga u 'yuwan u yuwan ātyo a na waa yuwan adama u yuwan nden n sa'ani na ama.

¹² Esu ā Āsul̄azuva ā t̄a k̄alyuwusā aza a na aa yuwusan isa'ani, waru atsuvu ā yi a tu ukpātu'u na aa yuwusan avasa. Amma Āsul̄azuva a tsu tawa t̄a aza a na aa yuwusan iwuya esu.” ◊

¹³⁻¹⁴ Zane d̄a ri lo aa yuwaan d̄u iwuya, ni i ri ufōbu na yaa yuwaan le isa'ani? Agba ko na aa ca d̄u ātsum̄alim̄a adama o uyuwusan wi isa'ani, she yu uwua wovon wan, waru she u damaton d̄u wan. Āsul̄a a ta ca d̄u iliyinkapa adama e isa'ani i na yaa yuwusan. ¹⁵ Ana yaa damaton aciya d̄u, i yuwaan Zamawawa aganda ana Zagbain. I ciga i 'yuwan i d̄ana ufōbu u na yaa cuduwa za na ece ndu, i damma ili i na i zuwai i ri nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ Agba ni i ciga i 'yuwan i yuwan ne ben n̄a tsutoni. I lyawa asuvu ā d̄u ā d̄anā cece. Reve na ama a

yuwan adanshi a vama a aci ā d̄u, a ta uwua wono, ne e ene nden n sa'ani n na yaa yuwusan adama a na yoo tonon Zamawawa.

¹⁷ Lyawa i yuwan isa'ani reve i sowo ātsum̄alim̄a, n̄a Āsul̄a a ciga d̄u i yuwan ne. Ni i sowo awuya adama e isa'ani, u ta la'aa d̄u a na yoo sowo awuya adama e iwuya. ¹⁸ Zamawawa sowo t̄a ātsum̄alim̄a a mantsa ma na u kuwāi adama a nusu tsu, agba u buwa a dashi shi. U nusan shi ko ke'en, amma u kuwā t̄a adama ā azā o unusu adama u t̄awato tsu ubatā w̄a Āsul̄a. Lipu v̄a yi kuwā t̄a, agba ā kambato yi t̄a wuma ātsum̄a ā Ruhu.

¹⁹ Reve u 'yawa nu ucira u Ruhu'u u yuwaan akw̄akw̄a a na a ri wunlu o u'wa wa ali alajiya.

²⁰ Akw̄akw̄a a ama a nda a 'yuwan t̄a a yuwaan Āsul̄a tsutoni diga a mantsa ma na Nuhu† yuwain wantsun. Agba Āsul̄a a shi t̄a a yuwan ankuri ne ele. Ama kunla d̄a a uwai a wantsu'un reve Āsul̄a a wawa le a mini ma gbain.

²¹ Mini ma gbai'in iroci yu urumbusu u na waa wawusa d̄u d̄a gogo. Agba urumbusu adama a wuz̄a'u w̄a ashinda a d̄a shi. U to rocosu uvadalasa ubatā w̄a Āsul̄a na asuvu e cece, adama a na a 'yas̄ain Yesu Zamawawa ātsum̄a ā akw̄akw̄a. ²² Gogo Zamawawa t̄a zuva, ubatā u na u ri nden o ukere usa'ani w̄a Āsul̄a. Nlingata m̄a Āsul̄a suru ōbolo n̄a cu'un vo otoni ā lim̄a suru na a ciga a 'yuwan a yuwaan yi tsutoni.

4

I yuwan ununa Zamawawa yuwain

¹ Gogo nda, adama a na Zamawawa sowo ātsum̄alim̄a a lipu v̄a yi, ādu fo i d̄ana ufōbu u na yoo sowo ātsum̄alim̄a. Adama a na ni i usu i sowo ātsum̄alim̄a adama a

Zamawawa i 'yuwan t̄a a yuwan unusu. ² Adama o ndolo ne da yaa kuru ili i na lipu d̄u cigai shi, amma reve i yuwan ulinga n̄a wuma u d̄u i yuwan ili i na Āsul̄a a cigai. ³ I tara t̄a d̄e mantsa lon nu ujimu a yuwusan ili i na aza a na e revei Āsul̄a shi aa yuwusan. I yuwusan t̄a tsipere icu'un icu'un, i shi t̄a i yuwan ili i wuya i na lipu cigai, i yuwan t̄a d̄e oso n̄a abukit̄ a vanvama n̄a yisowishi ni itoni ya am̄ali i na Āsul̄a a 'yuwain.

⁴ Akuci a n̄'utsa n̄ d̄u a ta yuwan asalama a na i d̄ashi 6oloi aci ne ele atsuma a mayan me ili i vama shi. Hali gba a uwa a yuwusan adanshi a vama a aci ā d̄u adama o ndolo. ⁵ Agba na a ciga a 'yuwan ā usu za na ee ge'eto koyan d̄a, aza a wuma na aza a na ā kuwai d̄e. ⁶ Adama o ndolo a d̄a u yuwayin akwakwa alajiya a Alabari a Sa'ani. Adama ko ne e ge'eto le tsa akapi a ama a lipu, u yuwaan le t̄a ne tsara a tsura mantsa ma na a vadala a yuwan wuma atsuma a ruhu cu'un na Āsul̄a a ri na ayi.

⁷ Aa jima shi ili biti i to koto. Adama o ndolo i voton ugbozu avu i guza aciyadu adama i gura yuwan avasa. ⁸ Ili i na i la'ai ayi d̄a, i cigalai ni icigi ya amayun, adama a na icigi i tsu zuwa t̄a i yuwan gafura vu nusu va abunda a na a yuwaan ndu. ⁹ Ni i ciga i 'yuwan i kalyuwulaj̄ ulobonu babu adan-shawuya.

¹⁰ Āsul̄a a ca t̄a koyan d̄a atsuma a d̄u une'e koko'o. I yuwan ulinga ni ili i na Āsul̄a a ca ndu adama i roco isa'ani† ya Āsul̄a a tyo a ama. ¹¹ Nā avu za na tsu yuwan adanshi a d̄a, vu yuwan adanshi gashi Āsul̄a na aciyayi a d̄a aa yuwusan adanshi n̄a avu. Ne e d̄e wu t̄a adama vu kamba ama, vu yuwan yi n̄a atyo o ucira u na Āsul̄a a ca nuwu. Adama e ili biti Āsul̄a a tsura ica atsuma e

Yesu Zamawawa. Tsugbain ts̄a yi nu ucira wa yi a ri nu utyo shi. Ami.

Atsumalima adama e itoni

¹² Ama a va, she i yuwan asalama wan na a ca d̄u atsumalima gashi akina. She i yuwan majijim gashi ili i ro i da ko'o wan. ¹³ Amma i yuwan mazanga adama a na i uwai a atsumalima a Zamawawa. Adama yo o'wo n̄a mazanga ma abunda a mantsa ma na o rocoi tsugbain tsu Zamawawa. ¹⁴ Ne e isula d̄u adama a ala a Zamawawa, i ushi t̄a aba'un, adama a na u roco t̄a tsugbain ts̄a Ruh̄u va Āsul̄a u to obolo n̄a adu. ¹⁵ U lobono t̄a i sowo awuya n̄a yu una vuma, ko i yuwan wivu, ko ili i vama i ro. Ne da waru ni i damaton aciyadu ugondoru atsuma e ili ya ama o ro, ulobono t̄a i sowo awuya. ¹⁶ Amma ni i sowo atsumalima adama a na yo o'woi aza e Itoni, she yu uwwa wono wan. Amma i cuwa Āsul̄a a na i ri na ala o ndolo.

¹⁷ Gogo nda mantsa ma da a na Āsul̄a aa fara uge'etosu na ama o u'wa wa yi ne'en. Waru nu uge'etosu u fara n̄a atsu aza e Itoni, cu'un vu uge'etosu wu usufuwu u na waa yuwaan aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a yi? ¹⁸ Adanshi a Āsul̄a a damma ta,

“Nu u ri usan za va abula† tsura iwawi,
cine tsa da woo o'wo e ekere a aza a na e revei Āsul̄a shi, n̄a aza o unusu?” ◊

¹⁹ Adanshi a nda suru ayi da na yoo sowuso atsumalima ununa Āsul̄a a zuwai, i lyuwa elime na mayan me mejege, i ca okolo, Āsul̄a za na yuwan ndu u ta kamba d̄u. Amayun a da wāa kud̄a a kamba d̄u shi.

5

Uritosu adama a azagbain

¹ Gogo gba, n ta yuwusan adanshi a tyo a azagbain† a aza e

Itoni. N ta patishi ɗu ana zagbain fo. Amu me ene ta ɗsumalima a na Zamawawa sowoi. Waru n ta tsura n uwa ɗsuma a tsugbain nu ucira wa yi a mantsa ma na u kambai. ² I kalyuwa ama a na Asula a zuwai e ekere a ɗu, ununa aza a aguba a tsu kalyuwusa ikyon i le. I yuwan ne adama a na i cigai, agba she i yuwan adanshawuya wan. I yuwan ne adama a na yaa uwwusa uyo'o i yuwaan Asula aganda. She i yuwan adama e ili yu uvadi i na yaa tsura wan. ³ She yo o'woto aciyadu ana zagbain, a zuwusa ama mayan me ili wan, amma yo o'woto aciyadu iroci yi ili i na i ri ulobonu. ⁴ Ne da, na Mogono ma Aguba ma tawa, u ta ca ɗu iliyinkapa adama a na i ta uwa obolo na ayi ɗsuma a tsugbain nu ucira wa yi u na u ri nu ukotu shi.

Muwun n yuwan tsutoni na mbara

⁵ Adu olobo, i kuru mbara. Reve suru ndu, i kambulai gashi agbashi a Asula a na a tarai aciyele ili i ro shi, adama a na,
 "Asula a ta a nlangi na za na tarai aciyayi ili i ro,
 agba u tsu ca ta ama a na a tarai aciyele ili i ro shi isa'ani ya yi." ◇

⁶ Adama o ndolo, i kambuwa aciyadu zalā e ekere o ucira wa Asula, reve na mantsa ma na mantsayi ma tawa, ayi na aciyayi u ta 'yasan ɗu zuwa. ⁷ I lyawaa Asula ili i na yaa damatosun ɗu suru, adama a na u ta adama a ɗu.

⁸ I dana nu ugbozu kuci, waru i dana ufofu. Mekerencesu,† ma'yuwatan ma ɗu ma da, waru u te igaru a yisaali ana kamu a zama za na wee reme awu u tama. ⁹ I dana nu ucira ɗsuma e ili i na yoo tonon, ne da yaa 'yuwan yi nu ucira wa Asula. I cuwan

aza e Itoni yi Zagbain ubata suru ɗsuma o uvadi a ta uwwusa cu'un va ɗsumalima'a.

¹⁰ Ni i sowo ɗsumalima mantsa wa'a, Asula na aciyayi u ta lapula ili, reve u gbamato ɗu asuvu, awu u shuwa ɗu yi isawan nu ucira. U ta yuwan ne adama a na ayi za vi isa'ani i da kuci. U zuwa ɗu ta fo i tsura tsugbain tsa yi babu ukotu adama a na u ɓolo ndu na Zamawawa. ¹¹ Ayi da za tsugbain nu ucira u babu ukotu. Ami.

Icasu

¹² N tara ta Sila ana mawun ma anawu, waru ayi da za na maa ca asuvu. Ayi da u kamba numu dana mokodi me mepepeli me ma nda. N dana ta adama m gbamato ɗu asuvu, reve waru n damma ɗu isa'ani i na Asula a ri na amayun, adama i lyuwa elime nu ucawu wo okolo a ɗu ya'a yi. ¹³ Aza e Itoni a na a ri Babila*† a ta casasa ɗu. Asula a dangwa le ta fo cine u dangwa ndu. Mawun ma va Marku ta casasa ɗu. ¹⁴ I casalai ulobonu ɗsuma e icigi ya aza e Itoni. N ta avasa Asula a ca za vi Itoni va Yesu Zamawawa suru asuvu nden.

◇ 5:5 Udm. 3:34. * 5:13 Ayi "Babila", aza o urevu wa adanshi a Asula a ta dansa a na adanshi a Roma da a yuwusan.

Mepepelime me Ire ma Bituru

Ucuduwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi da mepepelime me ire ma na mo utai e ekere a Bituru a tyo aza e Itoni a na a ri ubazu bata suru.

Atsuma e mepepelime ma nda Bituru damma ta aza a na e desununa atsuma a yi a na Asula o rono ta adanga a ama a na a danai Adanshi a Asula a nda, adama o ndolo za vi Itoni suru u reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Waru u cuduwa ta a na munlu me epen n ri lo, waru u roco ta cine ee reve ili ye epen ni ili ya amayun. O ukosu, u damma ta a dana nu uzuwu wo okolo o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba.

Ana'an munlu me epen n ta lo na abunda waru uritosu we epen o ta lo na abunda. Adama o ndolo, u ta dana ulobonu aza e Itoni ana'an e reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Na tsu kalyuwa Adanshi a Asula tsu te ene Zagbain Yesu ta lo a kamba atsuma o uvadi u nda, ayi da i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo u na nanza aa usa yi e ekere a tsu shi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Cine wu ntsayi aza e Itoni yi Zagbain a yuwan wuma (1:3-15)
3. Tsugbain tsu Zamawawa (1:16-21)
4. Amasula e epen na munlu me epen (2:1-22)
5. Ukambu wu Zagbain atsuma o uvadi amayun a da (3:1-18)

Ucuduwu

¹ Amu da Simo Bituru. Amu aag-bashi e Yesu Zamawawa da waru obolo na aajiya a yi. N dana ta mepepelime ma nda a tyo ya'a du suru aza a na a ri na cu'un vu

ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo o ndolo u tu ulobonu waru Yesu Zamawawa da ca ntsu ayi. Ayi da Asula na Zamawawa tsu, waru u kambato tsu ta vede na Asula.

² N ciga ta Asula o roco du isa'ani na asuvu nden a yi a abunda a na yaa lyuwa elime na mereve me Yesu kuci adama a na ayi da Asula na Zagbain tsu.

Ili i na i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo

³ Ana wo o'woi tsu reve ta Yesu mejege, u ta yuwusan ulinga nu ucira wa zuwa wa yi, u ca tsu ta ili suru i na tsu cigai adama tsu yuwain wuma u na waa zuwa Asula mazanga. U de tsu ta tsu ushi tsugbain ni isa'ani ya yi! ⁴ Waru nu ucira u dada, u ca ntsu ili i gbagbain na nzuwulai n sa'ani. U yuwan ta nzuwulai n na yaa fatsa e ili yi idaba i na i ri ukandaruwu na adu suru. Ili i ndolo ele da ili i na icigi i lipu i tsu zuwa. Waru u yuwan ta nzuwulai n na yoo o'wo vadamma Asula.

⁵ Adama o ndolo i yuwan ukadu i dashi isa'ani o ucawu wo okolo a du. Wuma wi isa'ani u tsu zuwa du ta i reve Asula lon. ⁶ Urevu wa Asula u tsu zuwa du ta i gura guza aciyadu. Uguzu wa aci u tsu zuwa du ta i kaba asuvu, waru makaaba ma asuvu ma tsu zuwa du ta i yuwan wuma suru suru adama a Asula. ⁷ Ni i yuwan wuma tsundolo, i ta ciga aza a du, o ukosu i ta ciga vuma suru ni icigi ya amayun. ⁸ Ni i lyuwa elime nu udashishi wi ili i sa'ani i nda, a ta geshe du atsuma a mayan me ili ye pere, reve a zuwa du i yuwan ili ya abunda adama o urevu wu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁹ Amma aza a na a 'yuwain a yuwan ili i ndolo nrumba n da waru e tse ene mejege shi. E icina ta de a na Asula a kambato nle cece diga a akuci o ure a wuma u le vu unusu.

¹⁰ Ama a va, adama o ndolo i lyuwa elime nu ukadu tsara i roco ama a na Asula e de ndu, waru i roco le a na a dangwa ndu yoo o'wo ama a yi. Ni i yuwan ne yaa tadatsa shi waru yaa puwaan shi. ¹¹ Ne da Asula aa ushi du ulobonu atsuma o tsugono tsa Zagbain tsu na Zamawawa Yesu.

Ipoloo ikaka ya Asula atsuvu

¹² I reve ta de ili i nda suru, waru i ta mishin nu ucira atsuma a amayun. Suru na ne n ciga ta n dana a cuwusaan du ni ili i nda suru. ¹³ U lobono ta n dana a cuwusaan du adama e ili i nda hali she na n kuwa. ¹⁴ Waru Zagbain Yesu Zamawawa roco mu ta na maa jima shi n ta kuwa. ¹⁵ Adama o ndolo n ta yuwan ulinga babu uro tsara n lyawa du i reve ili i nda ulobonu. N ciga du ta i dana a cuwusan ne ele a mantsa na abunda acapa a va.

¹⁶ Ana tsu damma ndu cine Zagbain Yesu Zamawawa aa kamba nu ucira, yitele yu ugbozu i na za ro dammai da tsu dana i dansaa du shi. Ne da u ri shi! Amma tse ene ta tsugbain tsa amayun tsa yi ne esu a tsu. ¹⁷ Asula Dada da ca niyi tsugbain nu ucira ana u deyi nu udyo wu ucira u Tsugbain tsa Abunda tsa yi adansa, "Ayi nda macigata ma Mawun ma va ma da, waru n ta mazanga na ayi." ¹⁸ Waru atsu na aciyatsu tsu dana ta obolo na Yesu a masasan ma akiza, waru tsu uwwa ta udyo u nda a yuwusan adanshi diga de zuva.

¹⁹ Ili i nda suru i zuwa tsu ta tsu reve ili i na amasula a dammai amayun a da. Adama o ndolo i kambuwa ugbozu e ikaka i le, cine yaa yuwan na fitila na a dabai atsuma e irumbu. Ilyuwa elime na mayan me ili i nda, hali she urana u na Zamawawa tawai avu ekan a

akina a yi e ikana atsuma o okolo a du.* ²⁰ Ili i na i la'ai suru ayi da, i ciga i 'yuwan i reve adanshi a na amasula a dammai a majiyan me le ma da wu utai shi. ²¹ Amasula'a a yuwan adanshi adama a na ele aciyele a cigai a yuwan adanshi a da shi. O'o, ne da u ri shi! Ruhu va Akiza da zuwa nle a yuwan adanshi e ikaka ya Asula.†

2

Munlu me epen

¹ De acapa a yuwan ta amasula e epen a na a yuwayin aza a Isra'ila adanshi, ne da waru munlu me epen maa tawa atsuma a du. Nu ugbozu u da aa tawa nu uritosu we epen adama a Asula a na waa lungusa ama. A ta yasaan Zagbain le na tsupai adama u wawa le aci. Ele na aciyele aa jima shi a ta lungusa le. ² Ama na abunda a ta kuru uritosu wi iwuya i le. Avu waru a kuru ili yi idaba i wono i le. Reve adama e le ama a yuwan adanshi a vama adama a Zamawawa nu ure wa amayun a yi. ³ Munlu n nda aza o utsan a da, waru a ta yuwusan ulinga nu ugbozu ne epen adama a paala du. Agba Asula o kototo le ta de nu ujimu, waru ulungusu u le u ta lo a pura le.

⁴ Ko nlingata ma Asula, Asula a kufa a ca le atsumalima shi, ana a yuwain unusu. U caco le ta a tyo a akina reve u zuwa le atsuma a aabanu e irumbu. Waru na a ciga a 'yuwan a danu pe hali mantsa mo uge'etosu. ⁵ Waru Asula a kufa a ca uvadi u mantsa ma Nuhu† atsumalima shi. Avu u wawa Nuhu na ama o u'wa wa yi ama e cindere. Agba Nuhu rono ta uvadi atsuvu adama o uge'etosu wa Asula wa abula. Dada gba Asula a lungusai

* **1:19** Ele idanshi i Tshuheleni pa nda ele da "she nu urana u koto reve talyo'o vu usana 'yon pe atsuma o okolo a du." † **1:21** Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i Tshuheleni pa nda ayi da "Ciga 'yuwan vu reve babu vuma na aa gura tsura urevu wi ikaka ya amasula na aciyayi goon."

uvadi wu aza a na a 'yuwain Asulā suru nā mini ma gbain.

⁶ Waru u ca tā ilyuci yo Sodom nā Gomora† atsumalimā na u kulāto nle na akina reve o o'wo okomo. Wo o'woto le tā iroci yi ili i na yaa tsurā ama a na a kuruyi Asulā shi. ⁷ Agba ko nā ne, Asulā a wawa tā Lutu.† Lutu ayi da u shi u danuyi cine Asulā a cigai, reve ili yi idaba ni iwuya i na ama a na u ri nden ne ele i damaton yi. ⁸ Adama a na u shi vuma va abulā a yuwusaan Asulā tsutoni, reve atsumā a langasa yi ana we enei iwuya, reve wu uwwa iwuya i na aa yuwusan urana suru.

⁹ Ili i nda i to rocosu Asulā a ta gura wawa ama a na a kuru niyi mejege ko atsumā a atsumalimā a na oo sowuso. Reve waru o roco Asulā a tsu reme tā ama a na a ca niyi tsugbain shi. Waru u ta casu le atsumalimā kuci hali a tyo o urana wu uge'etosu.

¹⁰ Asulā a tsu dashi tā ama atsumalimā, aza a na aa kurusu ili i iwuya i na lipu le cigai, reve waru a 'yuwan a kuru azagbain. Icu'un ya ama a nda a tā nu u'yaasan wa aci no okolo o ugbamu. A ri nā wovon shi, hali a tsi isula tā azagbain a zuva, agba ko okolo a tsu je'en le shi. ¹¹ Agba nlingata mā Asulā n la'a tā icu'un i munlu me epen a nda ucira nā tsugbain. Agba ko nā ne, a tsi isula azagbain a zuva a makakan mā Asulazuva shi.

¹² Ama o ndolo o rotso tā inama yu una, aza a na a tsu yuwan majiyan shi. A matsan le tā adama o urana u ro e reme o una le langa. Ama a nda a tsu yuwan tā adanshi a vama e ekere a Asulā adama e ili i gbagbain i na e revei aciyele shi. Cu'un wuma babu ulobonu u le u tā tawaa le nu ukwa. ¹³ Atsupu e le o to o'wo ulungusu adama a

wamatowun u na a amatoyin ama. A tsu dana tā a mazanga a mantasa ma na aa yuwusan iwuya i na a cigai nu urana gayin. A tsu tawaa tā nā wono atsumā a du, reve a zuwa du yoo o'wo ili yi idaba. A tsu lyuwa tā elime na mayan me ili ye epen ma nda a mantasa ma na a lyuwusa ilyalya nā adu ubata wa abuki. ¹⁴ A ta yuwusan tsipere ne esu e le, waru icigi i lipu ye esu e le a tsu cuwan shi. Reve a dana o mpolo n na o oto ama a na a ri mishin shi atsumā o unusu. Ayu o rito aciyele o o'wo aza o utsan. Ama a nda obolo a ama a da aza a na a yuwayin una. ¹⁵ A lyawa tā de ure u mejege, reve a kuru ure wa Balam† vumavasulā ve epen, mawun ma Beyuru.* Ayi vuma da za na cigai u tsurā ikebe o ure u na u ri mejege shi. ¹⁶ Agba reve mololi ma bara yi nu udyo wu vadilimā. Nama na tsu yuwan adanshi shi, avu u yuwan adanshi u geshe tsulo tsā yi.

¹⁷ Ama a nda a tā gashi esumini a na e 'yewei. O rotso tā eleshe a na a tsu dana e igaru zuva atsumā o upepu. Ili i nda i tsu yuwan tā gashi abulā nā abunda agba ko ili a tsu tawaa shi. Babu usan Asulā a tā caco ama o ndolo atsumā o ubata u na u la'ai irumbu suru suru. ¹⁸ Ama a nda a tā nu u'yaasan wa aci atsumā o ofoli a adanshi. Nā za ro teme de a lyawusa ure wu unusu, ama a nda a tsu yuwan tā ulinga ni ili yu unusu u na vuma ndolo cigai adama a kambato yi atsumā e ili i na i ri ulobonu shi.

¹⁹ A yuwaan tā ama nzuwulai mu nden faan. Agba ele na aciyele na amayun agbashi a nden mi idaba n da, adama a na ama agbashi a da e ili i na a la'a cigai. ²⁰ Ama a

* **2:15** Atsumā a alabari a Balam a aatagada a na o foboi diga KLP "Alabari a Musa" (Mkc. 22:1-24:12), tse ene tā ubata u na Balam dammai Mogono Balak ili i na Asulā a damma niyi u damma. Ayi dada ne alabari a Balam goon shi. Mantasa mo ro Balam ushi tā ikebe e ekere a Balak reve u ronoo aza a Isra'ila a danga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda wu pe atsumā a atagada a na KLP yuwain de atsumā a "Alabari a Musa" shi.

lyawa ta ili yu uvadi i na yaa lungusa le, a mantsa ma na e revei Zagbain Zamawawa tsu Yesu. Agba ni ili yu uvadi i remishe ama o ndolo reve o polo le, atsumalima e le u tsu la'a ta atsumalima o ufaru. ²¹ U shi ta la'aa ama o ndolo na a shi e reve ure wa Asula shi suru suru. U tsu la'a ta uwuyanun na vuma reve ure u sa'ani, reve u 'yuwan ili i cece ni ili i sa'ani i na Asula a ca niyi. ²² Ili i na i ri amayun atsuma o udammu u nda, u ta fo amayun e ekere a ama a na a ri ne: "Musan ma tsu shaama ta, reve u kambisa u lyuwisa tsushaamu'u." Waru, "Magurusumu ma na a sumbai, u tsu kambisa ta atsuma o yilyo'o."

3

Yesu ta tawisa

¹ Ncigata n va, ayi nda ayi da mepepelime me ire ma va a na n danaa ndu. A mpepelime'e n gura ta roco du cine yaa yuwan majiyan ma sa'ani, avu waru i cuwan mejege. ² N ciga du ta i cuwan avu i reve ikaka ya amasula a akiza† de nu ujimu, waru n ciga du ta i cuwan avu waru i reve ili i na Zagbain tsu na Zamawawa zuwai ajiya a du a damma du i yuwan.

³ U tu ulobonu i reve a na a mantsa mo ukosu aza o ulamu a na oo zo'oso amayun a ta tawa, avu a yuwan cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. ⁴ Avu a damma, "Te da utawu u na u yuwain nzuwulai n na waa tawa? Azagbain o ufaru a kuwa ta de, agba ili biti i ta lo ununa a ri diga a mantsa ma na a fara yuwain ili biti."

⁵ Reve ama a nda e icina a na de nu ujimu, na adanshi a da Asula a yuwain zuva. Reve waru a yuwan ida atsuma a mini avu mini ma kandaruwa ida'a. ⁶ Ana a tarai mantsa, reve Asula a zuwa mini'i u sodu uvadi. ⁷ Reve waru gba Asula

a zuwa zuva ni ida yo gogo a dana lo a nden mi ipiri ma akina a na o fofoi adama o urana wu uge'etosu, reve u lungusa ama a na e revei Asula shi.

⁸ Ama a va ncigata, she yi icina a na Asula a tara ta urana u ta unata ana a'wan ukpakukupa (1,000) wan, waru u tara ta a'wan ukpakukupa unata nu urana u ta. ⁹ Ama o ro a ta jiyasan gashi Zagbain ta jima, she nu u shiton nzuwulai ma yi suru. Agba Zagbain waa jima ununa ama o ndolo a tarai shi, u ta yuwusaan du ankuri. U ciga ko vuma ta kuwa shi, amma u ciga ta vuma suru vadala† u lyawa unusu. ¹⁰ Urana wu Zagbain u ta tawa babu urevetyowu, cine vivu tsu tawa. Zuva ta rukutsa na yisaali i gbain, avu akina o kototo ili biti. U to roco a alanga eteshe cine uvadi u ri ni ili i na i ri pe suru.*

¹¹ Adama a na a ta lungusa ili suru, icu'un ya ama a ne a da u lobonoi yo o'wo? Adama o ndolo i yuwaan Asula aganda, i yuwaan yi tsutoni cine yaa yuwusan nden n du. ¹² I zuwa ugbozu u du o urana u ndolo, reve i kamba yi i zuwa yi u rawa go'o. A mantsa mo ndolo a ta lungusa zuva na akina, waru ili i na i buwai suru i te jeruwe atsuma o usuuwu. ¹³ Agba tsu ta kalyuwusa tse ene zuva ni ida i sa'avu na Asula a yuwain nzuwulai waa yuwan, uvadi u na koyan da aa yuwan ili i na Asula a tarai mejege.

Icasu yu ukosu

¹⁴ Ama a va ncigata, adama o ndolo i yuwan nden n na moo yo'onoto Asula okolo, i yuwan ili i na yaa yuwan, i yuwan nden cece babu unusu atsuma a rana na yaa pura ili i nda i fara.

¹⁵ I cuwan, Zagbain te ipiri adama ama a tsura mantsa ma

* **3:10** Akuci a atagada o ro o koso ta uguzu u nda ni idanshi i nda "waru ili yu uvadi i nda i te jeruwe nu usuuwu wa abunda lon."

na a wawa le, cine za tsu Bulu macigata ma danaa ndu nu urevu u na Asula a ca niyi. ¹⁶ Bulu yuwan ta adanshi e ili i nda suru atsuma a mpepelime ma yi. Agba akapi e ili i na u dammai a tu usan u merevee. Ama o ro aza o ulambu wu urevu aza a na a ri ugbamu atsuma e itonishi, reve a vadala ikaka ya yi'i a dansa ili i ro ko'o ni ili i na waa dansa. Ne da waru a yuwusan na akapi a Adanshi a Asula. Ne da gba oo fobusoo aciyele ulungusu.

¹⁷ N'utsa n va, o rono ta atsuvu a du kafu mantsa'a! I dana ufofu adama i kuru atsuma o unusu wa ama e iwuya a nda wan. She yu uta atsuma o ucawu wo okolo o ucira u du wan. ¹⁸ I lyuwa elime atsuma e isa'ani na atsuma o urevu wu Zagbain tsu na Zamawawa Yesu. Tsugbain nu ucira suru wo o'wo za va yi babu ukotu. Ami.†

Mepepelime mo Ufaru ma Yahaya

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Yahaya ɗana ta mpepelime n wawa'a aza a ta'atsu a tyo ama koko'o. E mepepelime mo ufaru ma nda, u de ta aza e desununa va yi muwun ma yi. Ana wo o'woi Yahaya aajiya a da waru zagbain va aza e Itoni a da a mantsa'a, u ta dansa mepepelime ma nda za va aza e Itoni a da suru.

Atsuma a aatagada a nda, Yahaya yuwan ta adanshi cine vuma aa dana zuzu na Asula a yuwusaan yi aganda. U yuwan ta adanshi cine aa dana zuzu na Asula e re re. Ure wu ufaru ayi da vuma isawan atsuma e ekan a Asula. Ure we ire ayi da vuma isawan atsuma e icigi ya Asula.

Aatagada a nda a damma tsu ta a na tsi isawan atsuma e ekan ayi da tsu yuwan wuma cine Asula a cigai, ne da ili i ro yaa dana lo usokowu e ekere a ama ko ubata wa Asula shi. Aatagada'a fo u damma ta a na vuma isawan atsuma e icigi ya Asula ayi da a cigalai pa atsuma o uvadi. O ukosu, u cuwaan tsu ta na tsu ri na abajini o ulyuwu wa aci na tsu ri uɓolu na Zamawawa.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Adanshi a na a tsu ca Wuma (1:1-4)
2. Asula ekan a da waru Zamawawa da iroci i tsu (1:5-2:6)
3. Wila u Sa'avu (2:7-17)
4. N'yuwatan mu Zamawawa na Muwun ma Asula (2:18-3:10)
5. Icigi ya Asula ni icigi i tsu (3:11-4:21)
6. Ulyuwu wa aci wu uvadi (5:1-21)

Adanshi a wuma

¹ Za na danai wuma diga a mantsa mo ufaru, ayi da tsu uwwai adama a yi, waru tse ene yi ta ne esu a tsu, reve tsu kalyuwa yi ulobonu, waru tsu ju'wan yi ta ne ekere a tsu. Ayi da Yesu Kristi Zamawawa, Adanshi a wuma. ² Za na a casu wuma tawa ta ubata u tsu! Tse ene yi ta, waru atsu esu e ili i na tse enei da. Gogo tsu ta dansaa du adama a wuma a babu ukotu za na danai na Dada reve u tawa ubata u tsu. ³ Ili i na tse enei waru tsu uwwai i da tsaa dansaa du, tsara adu fo i yuwan nden m muwwulai obolo na atsu. Waru nden n tsu obolo na Dada na Mawun ma yi Yesu Zamawawa da. ⁴ Tsu danaa du ta ili i nda tsara i dana tapu na mazanga obolo na atsu.

Asula ekan a da

⁵ Apa a nda ikaka i na tsu uwwai ubata wa Yesu Zamawawa ayi da gba tsaa dansaa du gogo: Asula ekan a da, waru u ri ni irumbu shi, ko ke'en. ⁶ Na tsu damma tsu ta a nden obolo na Asula, agba atsuma e irumbu i da tsu ri nden, epen a da tsaa yuwusan, tsoo tono amayun shi. ⁷ Amma na tsu ri nden atsuma e ekan, ununa Asula a ri atsuma e ekan, tsu ta a nden m muwwulai. Waru mpasa m Mawun ma yi Yesu n ta zaza'usa nusu tsu.

⁸ Na tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, aciyatsu a da tsaa lumusa, waru amayun a ri pe atsuma a tsu shi. ⁹ Amma na tsu damma nusu tsu, u ta yuwaan tsu gafura vu nusu tsu adama a na ayi za na tsu shiton nzuwulai n da, waru ayi za na tsu yuwan ili na abula a da. Ayi waru u ta za'wa tsu diga a nusu na tsu yuwain. ¹⁰ Na tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, tsu ta kambuwusa Asula za ve epen, waru tsu to rocosu ikaka ya yi i ri nu ubata wu nden o okolo a tsu shi.

2

Yesu da za vi ikambi i tsu

¹ Ncigata m muwun n va, n ta danasaa du ili i nda adama i yuwan unusu wan.

Agba na tsu yuwan unusu, Yesu Zamawawa za na ri za va aḅula, u ta pati Dada o unā u tsu.

Agba ni i yuwan unusu, Yesu Zamawawa tsu yuwan tā ili i na yi ntsayi kuci, u ta pati Dada o unā u tsu. ² Ayi da kucci adama a nusu tsu. Nusu tsu da u tarai goon shi, amma hali na nusu va ama atsuma o uvadi suru.

³ Tsu te reve na amayun tsu reve tā Asula na tsu toni ikaka i na u dammai suru. ⁴ Za na suru dammai, “N reve tā Asula,” agba u yuwan tsutoni ni ili i na u dammai shi, vuma ndolo za ve epen da, waru amayun a ri pe atsuma a yi shi. ⁵ Amma na tsu yuwan tsutoni ni ili i na Asula a dammai, tsundolo tsa da icigi ya Asula yaa lamba ili i ro atsuma a tsu shi, ne da waru tsee reve tsu tā pe atsuma a yi. ⁶ Na tsu damma atsu ama a yi a da, tsu yuwain cine Yesu yuwain.

Asula a damma tsu cigai ama

⁷ Ncigata n va, maa danasaa du tsara n ca du wila u sa'avu shi. Za na a fara ca ndu dada, waru ikaka i na yu uwai de da. ⁸ Amma hali n gogo u tu usa'avu. Zamawawa roco tā wila u nda amayun a da, aḅu waru i roco tā ne. Ye ene tā irumbu i tā makara, waru ekan a amayun a te ikanasa ulobonu.

⁹ Vuma na dammai suru, “N tā a nden atsuma e ekan,” avu u 'yuwan za va yi, cu'un vuma ndolo hali n gogo u tā pe nden atsuma e irumbu. ¹⁰ Za na cigai aza a yi suru u ta a mmalu atsuma e ekan, waru waa tawaa nu utadatsasa shi. ¹¹ Na tsu 'yuwan ozo o ro, tsu tā nden atsuma e irumbu, waru tsu tā a mmalu atsuma e irumbu. Tsu reve ubata u na tsaa tyo shi, adama a na tsaa gura ene ili atsuma e irumbu shi.

¹² N ta danasaa du muwun n va,

adama a na Asula a yuwaan du tā gafura vu nusu du atsuma a ala e Yesu Zamawawa.

¹³ N ta danasaa du nan dada, adama a na i reve yi tā, vuma na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne esheli, adama a na i lyuwa tā aci a za vi iwuya.

N ta danasaa du muwun, adama a na i reve tā Dada'a.

¹⁴ N ta danasaa du nan dada, adama a na i reve yi tā, vuma na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne esheli, adama a na i tā nu ucira.

Adanshi a Asula a tā pe atsuma a du,

waru i lyuwa tā aci a za vi iwuya.

¹⁵ She i ciga uvadi ko ili yu uvadi wan. Ni i ciga uvadi, icigi ya Dada yi pe atsuma a du shi. ¹⁶ Apa re vu uvadi: tsu ciga tā tsu uwaa aciyatsu uyo'o wu unusu, icigi yi iwuya i na tse eneshe, waru a 'yasasan avangaci adama e ili i na tsu ri na ayi. Atsuma e le babu ili i na yu utai ya Dada, amma suru nle o uvadi u da o utai. ¹⁷ Uvadi ni ili i na i ri pe suru a na ama a cigai suru o to koto, amma vuma na o tonishi ili i na Asula a cigai u tā tsura wuma u babu ukotu.

Ma'yuwatan ma Yesu

¹⁸ Ncigata m muwun n va, rana vu ukosu da nda'a. Yu uwaa tā de a na ma'yuwatan ma Zamawawa ma ri lo a tawa, gogo gba n'yuwatan ma abunda mu Zamawawa n tā pa. Ne da tsu revei a na rana vu ukosu da. ¹⁹ Ama a nda a lyawa tā a'isa a aza e Itoni a tsu, adama a na ko de e pe atsuma a tsu na amayun shi. Na a shi pe atsuma a tsu na amayun, a shi te isawan obolo na atsu. Ukaru u le u roco tā a pe atsuma a tsu shi.

²⁰ I tā nu une'e u na Za va Akiza ca ndu, adama o ndolo suru ndu i reve tā amayun. ²¹ She na n danaa du adama a amayu'un shi,

adama a na i reve yi t̄a d̄e. I reve t̄a a na ama e epen e pe at̄suma a amayun shi. ²² Zane d̄a za ve epe'en? Vuma na wasain Yesu ayi d̄ada Zamawawa'a, ayi d̄a za ve epen. Vuma na dammai ne suru, ayi ma'yuwatan ma Zamawawa ma d̄a, waru u 'yuwan t̄a Dada'a na Mawu'un. ²³ Vuma na wasain Mawu'un, vuma ndolo fo u wasan t̄a Dada. Amma na tsu damma tsu usu t̄a Mawu'un, tsu usu t̄a Dada fo.

²⁴ I lyuwa elime ni itoni yu uritotsu u na i tsuraj̄i nu ufaru. Ni i lyuwa elime ni itoni yi ili i na i tsuraj̄i nu ufaru, i t̄a d̄ana o'bolo na Mawu'un waru o'bolo na Dada'a. ²⁵ Apa ili i na Zamawawa yuwaan tsu nzuwulai n na waa ca tsu: u ta ca tsu wuma u babu ukotu.

²⁶ N ta d̄anasaa d̄u tsar̄a n rono d̄u atsuvu adama ama a na a cigai a luluma d̄u. ²⁷ Amma ad̄u, Zamawawa tsuw̄an d̄u t̄a Ruh̄u va yi. Na Ruh̄u va yi ri o'bolo na ad̄u, yaa ciga nanza roco d̄u shi. Adama a na Ruh̄u va yi tsu rito d̄u t̄a ili suru, waru ili i na woo ritotsu amayun a d̄a, epen a d̄a shi. I toni uritotsu u Ruh̄u, waru i lyuwa elime na mobolo na Zamawawa.

²⁸ Amayun, ncigata m muwun n va, i lyuwa elime o'bolo na Zamawawa, adama nu u kamba, tsu to o'wo babu wovon waru tsu uwwai wono a makakan ma yi wan. ²⁹ I reve t̄a Zamawawa t̄a na abula. I reve waru vuma na a yuwusan ili ya abula suru wo o'wo t̄a mawun ma Asula.

3

Atsu muwun ma Asula n da

¹ Dada ciga tsu t̄a abunda lon, adama o ndolo a d̄a e d̄e ntsu muwun ma Asula. Amayun atsu muwun ma yi n da. Adama a na ama o uvadi e revei Dada'a shi, ayi d̄a i zuwai e reve ntsu shi. ² N'utsa n na n cigai, gogo atsu muwun ma Asula n da, agba koto u roco tsu

ili i na tsoo o'wo shi, na Yesu Zamawawa kamba. Agba tsu reve t̄a nu u tawisa, tsu to o'wo cine u ri, adama a na tsu te ene yi cine u ri na amayun. ³ Aza a na a usuyi adanshi a nda a guzasa aciyele cece cine Zamawawa ri cece.

⁴ Vuma na yuwain unusu suru u kuda t̄a wila wa Asula, adama a na unusu unata u da u ri na nlangi na Asula o'bolo na wila wa yi. ⁵ I reve t̄a Yesu Zamawawa tawa t̄a tsara u tawa unusu, waru ayi u ri nu unusu shi. ⁶ Adama o ndolo vuma na aa danu o'bolo na ayi waa lyuwa elime na mayan mo unusu shi. Vuma na gba lyuwai elime na mayan mo unusu koto we ene yi shi waru koto u reve yi shi.

⁷ Muwun n va she i lyawa nanza luluma d̄u adama e ili i nda wan: na ama a yuwusan nden n sa'ani, a ta yuwusan ne adama a na aza a abula a da, cine Yesu Zamawawa ri na abula. ⁸ Vuma na lyuwai elime na mayan mo unusu wo o'wo t̄a vuma Mekerenkesu.† Mekerenkesu ma ta yuwusan unusu diga o ufaru. Agba Mawun ma Asula ma tawa t̄a tsara u lungusa linga va yi. ⁹ Aza a na a ri muwun ma Asula a tsu lyuwa elime na mayan mo unusu shi, adama a na u ca nle wuma u sa'avu. Waru adama a na Asula a da Dada le, aa gura lyuwa elime na mayan mo unusu shi. ¹⁰ Tsu ta gura reve ko zane da mawun ma Asula, waru ko zane da mawun me Mekerenkesu. Vuma na a yuwusan ili i sa'ani shi suru, mawun ma Asula ma da shi. Vuma na gba cigai za va yi shi, mawun ma Asula ma da shi.

I cigalai

¹¹ Cu'un vi ikaka i nda ayi da yu uwwai diga o ufaru: tsu cigalai. ¹² She yoo o'wo ana Kayinu† wan, za na o'woi za vu za vi iwuya reve wu una zawa'a va yi. Nye i zuwai wu una niyi? Adama e ili i na Kayinu yuwain iwuya i da, agba ili i

na zawa'a va yi yuwain isa'ani i da. ¹³ N'utsa n va, she i yuwan asalama wan na ama o uvadi a nda a 'yuwan ndu. ¹⁴ Icigi i na tsu cigalai u roco ta tsu pasa ta ukwa a tyo wuma. Vuma na ri ni icigi cu'un nda shi, u buwa ta ukwa. ¹⁵ Vuma na 'yuwain za va yi za mona da, waru i reve ta aza a mona a ri na wuma u babu ukotu atsuma e le shi.

¹⁶ Apa cine tsu revei ili i na a tsu de icigi: Yesu ca ta wuma wa yi adama a tsu. Adama o ndolo atsu fo u lobono ta tsu cayi wuma u tsu adama a ama o ro! ¹⁷ A damma za ro ta nu utsuru avu we ene vali ko ka nu ulambu, reve u 'yuwan a kamba yi. Icigi ya Asula i ri atsuma a cu'un vuma ndolo shi. ¹⁸ Muwun, tsu roco ta icigi a tyo ubata wa ama, na tsu kamba le na amayun, amma tsu yuwusain adanshi a aci a yi goon wan. ¹⁹ Na tsu ciga ama, tsu reve ta na tsu ri pe atsuma a amayun, waru tsu ta na asuvu nden a makakan ma Asula. ²⁰ Amma na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu shi adama o wono, to, Asula a la'a ta okolo a tsu, waru u reve ta ili suru.

²¹ N'utsa n va, na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu, tsu ta dana a makakan ma Asula babu wovon. ²² U ta ca tsu ili i na tsu patiyi suru, adama a na tsu to tonon yi waru tsu ta yuwusan ili i na yoo yo'onotosu yi okolo. ²³ Apa ili i na Asula a dammai: tsu usuyi Mawun ma yi, Yesu Zamawawa, avu waru tsu cigalai. Ayi da waru ili i na Yesu roco ntsu tsu yuwan. ²⁴ Aza a na aa yuwusan tsutoni na wila wa Asula, a ta pe nden atsuma a Asula, waru fo u ta pe atsuma e le. Tsu reve ta Asula a ta pe nden atsuma a tsu adama a Ruhu na Asula a ca ntsu.

4

Munlu me epen

¹ Ncigata n va, she i usu vuma na tawai suru a dansa u ta na Ruhu

va Asula wan. I lyungwa le ne'en suru, tsara i reve ko amayun a da o uta ta ubata wa Asula. Ama a Asula e epen a abunda a kara ta de a uwa atsuma o uvadi. ² Apa cine yee reve Ruhu va Asula: Vuma uta ta ubata wa Asula nu u damma Yesu Zamawawa tawa ta o uvadi tsu vadilima. ³ Amma vuma na wasain adanshi a nda a adama e Yesu u ri na Ruhu va Asula shi. Cu'un ruhu vuma ndolo wu uta ta ubata u ma'yuwatan ma Zamawawa. I reve ta de a na ma'yuwatan mo ndolo ma ta tawa atsuma o uvadi, waru u tawa ta de.

⁴ Muwun n va, adu aza a Asula a da, waru i lyuwa ta aci a n'yuwatan n ndolo. Ruhu va Asula ta pe atsuma a du, waru u la'a ta za na ri pa o uvadi ucira lon. ⁵ N'yuwatan n ndolo a ta yuwusan adanshi e ili yu uvadi adama a na ele fo aza o uvadi a da, waru ama o uvadi a tsu zuwaa le ta atsuvu. ⁶ Atsu gba ama a Asula a da, ayi da i zuwai aza a na e revei Asula aa zuwusaa tsu atsuvu. Na ama a Asula a da shi, aa zuwaa tsu atsuvu shi. Ne da tsee reve ko vuma ta na Ruhu va amayun ko ruhu ve epen.

Ubata wa Asula u da icigi i tsu uta

⁷ N'utsa n va, tsu cigalai, adama a na icigi e ekere a Asula a da wu utai. Za na rocoi icigi suru mawun ma Asula ma da, waru u reve ta Asula. ⁸ Vuma na ri ni icigi shi, u reve Asula shi, adama a na Asula icigi i da. ⁹ Asula o roco tsu ta icigi ya yi ana u lyunguyi Mawun ma ta ma yi atsuma o uvadi tsara u ca tsu wuma. ¹⁰ Apa icigi ya amayun: Atsu da tsu cigai Asula shi, amma ayi da u ciga ntsu dada u lyunguyi Mawun ma yi wo o'wo kucci vi ili i na yaa tawa nusu tsu. ¹¹ N'utsa n va, adama a na Asula a ciga ntsu tsunda, atsu fo tsu cigalai. ¹² Babu vuma na enei de Asula, amma na tsu cigalai, Asula a to obolo na atsu,

waru icigi ya yi i ta tapu atsuma a tsu.

¹³ Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ne da tsu revei a na tsu ri obolo na ayi cine u ri obolo na atsu. ¹⁴ Asula a lyungu ta Mawun ma yi wo o'wo Za vi Iwawi yu uvadi. Tse ene yi ta, dada i zuwai tsaa dansaa ama o ro adama a yi. ¹⁵ Za na tarai Yesu Mawun ma Asula ma da, u to obolo na Asula, Asula fo u to obolo na ayi. ¹⁶ Atsu aciyatsu tsu reve ta cine Asula a ciga ntsu lon, waru tsu ca ta okolo a tsu e ekere a yi suru suru.

Asula icigi i da. Na tsu lyuwa elime na ncigalai, tsu to obolo na Asula, waru u to obolo na atsu. ¹⁷ Na tsu ciga aza a tsu ni icigi ya amayun, avu tsu danu cine Zamawawa yuwain atsuma o uvadi u nda, tsaa uwwa wovon o urana wu uge'etosu shi. ¹⁸ Babu wovon atsuma e icigi, icigi ya amayun i tsu lo ta wovon. Na vuma ri a uwwusa wovon u ta majiyan gashi a ta ca yi oforo. Na vuma ri a uwwusa wovon, icigi ya Asula koto i ri ug-bamu atsuma a yi shi.

¹⁹ Tsu te icigi adama a na Asula a da a fara ne'en ciga ntsu. ²⁰ Na vuma damma, "N ciga ta Asula," avu u 'yuwan za va yi, za ve epen a da. Aza a na a cigai aza e le a na e eneshe kuci shi, aa ciga Asula a na koto e enei shi. ²¹ Apa wila u na Asula a ca ntsu: aza a na a cigai Asula a ciga a 'yuwan a ciga aza e le.

5

Ulyuwu wa aci wu uvadi

¹ Vuma na usuyi suru a na Yesu Zamawawa da, mawun ma Asula ma da. Vuma na cigai dada u ciga ta mawun ma yi fo. ² Apa cine tsu revei tsu ciga ta muwun ma Asula: na tsu ciga Asula avu tsu yuwan ntoniloi ni ili i na u dammai. ³ Tsu roco ta tsu ciga ta Asula na tsu yuwan ntoniloi na wila wa yi, waru a ri usan u na tsaa

kuru shi. ⁴ Vuma na ri mawun ma Asula suru, u ta lyuwa aci o uvadi, waru ucawu wo okolo a tsu ayi da ili i na i tsu ca tsu malyuwa ma aci'i. ⁵ Zane da aa gura lyuwa aci o uvadi? She vuma na usuyi Yesu da Mawun ma Asula.

Adanshi a sa'ani adama e Yesu

⁶ Yesu Zamawawa da tawai ya'a tsu o ure u na a rumbu niyi na mini na mpasa mo ukwa ma yi. O ure u mini ma da u tawai goon shi, amma obolo na mpasa na mini. Waru Ruhu na aciyayi u damma ta adanshi'i amayun a da, adama a na Ruhu'u a amayun a da. ⁷ Ili i ta'atsu i ta lo i na i yuwain adanshi adama e Yesu: ⁸ Ele da Ruhu, na mini, obolo na mpasa, suru nle adanshi a amayun a ta a da aa yuwusan. ⁹ Tsu usu ta ama na a damma ili i ro amayun a da. Amma ili i na Asula a dammai u la'a ta ucira, waru ili ya amayun a na u damma ntsu ayi da adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Za na usuyi Mawun ma Asula suru u reve ta ili i na Asula a dammai a aci a yi amayun a da. Amma za na usuyi ili i na Asula a dammai amayun a da shi, nu u yuwan tsundolo u de ta Asula za ve epen. ¹¹ Apa ili i na Asula a damma ntsu: Asula a ca tsu ta wuma u babu ukotu, waru Mawun ma yi, ayi da u zuwai wuma u ndolo wo o'wo ne. ¹² Vuma na ri na Mawu'un u ta na wuma u nda, za na waru ri na Mawun ma Asula shi u ri na wuma'a shi.

Wuma u babu ukotu

¹³ N ta dansaa du aza a na a usuyi Mawun ma Asula, tsara i reve i ta na wuma u babu ukotu. ¹⁴ Tsunda tsu ta gura 'yawa ubata wa Asula babu wovon, waru tsu reve ta u ta uwwa tsu na tsu pati yi ili i na u cigaa ntsu. ¹⁵ U tsu uwwa tsu ta mantsa ma na tsu pati niyi. Adama a na tsu reve ta a na amayun a da, tsu reve ta waru u tsu ca tsu ta ili i na tsu pati niyi suru.

16 Nā ve ene za vi Itoni a yuwusan unusu u na u rawai ukwā shi, i pati Asulā, u ta ca vuma ndolo wuma. N ta yuwusan adanshi adama a ama a na a yuwain unusu u na u rawai ukwā shi. Agba unusu u na u tsu tawāā nu ukwā u tā lo,* n zuwa ḏu i yuwan avasa ubāta wā Asulā adama a cu'un ndolo shi.

17 Mantsa ma na i yuwain iwuya suru, unusu u ḏa, agba cu'un vu unusu suru ḏa tsu tawāā nu ukwā shi.

18 Tsu reve tā aza a na a ri muwun mā Asulā a tsu lyuwa elime nā mayan mo unusu shi. Yesu Zamawawa Mawun mā Asulā mā tsu kalyuwusa le tā, waru za vi iwuya aa gura ju'wan le shi.

19 Tsu reve tā e ekere a Asulā ḏa tsu ri, agba ayi za vi iwuya ta yuwusan tsugono tsu uvadi suru.

20 Tsu reve tā a na Yesu Zamawawa Mawun mā Asulā mā tawā tā avu u roco tsu Asulā a amayun. Tso o'wo tā obolo nā Asulā a amayun, adama a na tsu ri a muwwulai nā Mawun mā yi Yesu Zamawawa. Ayi ḏa Asulā a amayun za na tsu ca wuma u babu ukotu.

21 Muwun n va, i ciga i 'yuwan i suma itoni ya amali.

* 5:16 Unusu u na u tsu tawāā nu ukwā ayi ḏa vuma 'yuwan a usu Yesu Zamawawa, waru vuma 'yuwan a ciga aza a yi. She nā ayi za vu unusu u vadala ḏa goon wāā tsurā gafura.

Mepepelime me Ire ma Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi da mepepelime me ire ma na Yahaya danai. E mepepelime ma nda, u damma ta u dana yi a tyo a “ka na Asula a dangwai obolo na muwun ma yi.” Ucasu wa atsumalima a aza e Itoni a dana ta lo a mantsa'a, Yahaya yuwan ta ulinga ni idanshi i nda o una wa aa'isa na ama a na a ri pe.

Yahaya damma ta icigi ili ya abula i da e ekere a Asula, ne da fo icigi i ri na abula e ekere a aza e Itoni. A mantsa mo ndolo, ama o ro a dansa ta a na Zamawawa vuma da na amayun shi, amma ruhu da na ama ee ene ne esu e le. Reve Yahaya damma ayi ndolo epen a da, amma amayun ayi da Yesu Zamawawa vuma da na amayun. Reve u damma aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen.

Ana'an fo, munlu me epen n ta lo aza a na a yuwusan uritosu wa amayun shi. Aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen n ndolo. Ili ya abula i da aza e Itoni a ciga amayun, waru a cigalai.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Amayun ni Icigi (4-11)
2. Icasu yu Ukosu (12-13)

Icasu

¹ Amu, Yahaya zagbain,* amu da n danai mepepelime ma nda a tyo a ka na Asula a dangwai obolo na muwun ma yi.[†] N ciga du ta na amayun. Amu da n ciga ndu goon shi. Ama a na e revei amayun suru a ciga du ta fo. ² Tsu ciga du ta adama a amayun a na a ri pe

atsuma a tsu waru u ta dana pe babu ukotu.

³ N ta yuwusan avasa tsara Asula Dada na Yesu Kristi Zamawawa za na ayi da Mawun ma yi u yuwaan tsu isa'ani waru we ene iliyali i tsu! Lyawa a ca tsu asuvu nden, na amayun ni icigi.

Amayun ni icigi

⁴ N yuwan ta mazanga ma abunda ana mu uwwai muwun n du n ro oo tonon ure wa amayun, cine Dada damma ntsu tsu yuwan.

⁵ Nawayi va, n danaa wu tsara vu yuwan ili i sa'avu i ro shi. N danaa wu ta tsara n damma du i cigalai, ayi da ili yu ufaru i na a damma ntsu tsu yuwan. ⁶ Ayi nda ayi da icigi: na tsu yuwain ili i na Asula a damma ntsu tsu yuwan. Waru u damma ta diga o ufaru i cigalai.

⁷ Munlu me epen na abunda a ta kandaruwusa atsuma o uvadi. Aza a wulumu a nda a ta dansa a na Yesu Zamawawa ri na lipu cu'un vu vadilima shi. Agba aza e epen a da waru n'yuwatan mu Zamawawa n da. ⁸ I yuwan ugbozu. Ni i yuwan ugbozu shi, i ta gura lamba ili i na i lingai adama a yi suru. Amma ni i yuwan ugbozu, i ta tsura iliyinkapa i du tapu. ⁹ Vuma na isawain atsuma o uritosu wa Yesu Zamawawa shi, avu u feletyo, u ri obolo na Asula shi. Vuma na isawain atsuma o uritosu'u u to obolo na Dada na Mawun. ¹⁰ Na vuma tawa atsuma e ibolo i du, agba u yuwan uritosu wa amayun a aci a Zamawawa shi, she i banu yi a 'wa du ko i casa yi ko ke'en wan. ¹¹ Ni i raba cu'un vuma ndolo, i yuwan ta fo cu'un vu ulinga vi iwuya ya yi.

Idanshi yu ukosu

¹² N ta ni ili ya abunda a na n cigai n damma du, agba n ciga n dana le a aa'vu'un shi. Amma n ta

* **1:1** Danshi Tsuheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara tsu zagbain. [†] **1:1** Ayi ka obolo na muwun ma yi u ta yuwusan adanshi a aa'isa a aza e Itoni na aza a na a uwusa pe.

a majiyan n tawā n yuwan adanshi
 nā adū esu esu, tsarā tsu danā tapu
 nā mazāngā.

¹³ Muwun mu za vā wu vu ka za
 na Asulā a dangwai ā tā lyungusāa
 wu ni icasu i le.†

† **1:13** Ka na a yuwusan adanshi a aci ā yi pa nda aa'isā a na Yahaya danai ana u danai mepepeli mepepe ma nda ma da, muwun ele da aza a na a uwusa atsuma ā aa'isā ā aza e Itoni.

Mepepelime ma Ta'atsu ma Yahaya

Ucufiwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi da mepepelime ma ta'atsu ma na Yahaya danai. E mepepelime ma nda, u damma u ta danasaa Gayu i'utsa ya abula ya yi.

Yahaya danaa ta Gayu a cuwusa yi cine u kambai munlu ma aza e Itoni ma amayun a mantsa'a. U yuwan ta fo adanshi a Diyotarifi, za na 'yuwain a kamba aza a na o ritoi amayun.

Ana Yahaya yuwaan ntsu adanshi a ama e re a nda, u roco tsu ta iroci i wuma i sa'ani na wuma u babu ulobonu.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu a tyo ya Gayu (1-4)
2. Ulobonu wu mmalu obolo (5-12)
3. Icasu yu Ukosu (13-15)

Icasu

¹ Amu, Yahaya zagbain, * amu da maa danasaa wu mepepelime ma nda, i'utsa i va Gayu. N ciga wu ta adama a na tsu to tonon amayun.

² I'utsa i va, n ta yuwusaan wu avasa adama ili suru i wala wu mejege, waru vu dana na lafiya lipu cine n revei asuvu a wu a ri atsuma e Itoni. ³ N zangana ta lon ana aza e Itoni o ro a tawai a damma numu adama a amayun a wuma a wu na cine voo tonon ure wa amayun. ⁴ N tsu yuwan ta mazanga kuci na mu uwwa a na muwan n va n to tonon ure wa amayun. Babu ili i ro i na i la'ai ili i ndolo mazanga.

⁵ I'utsa i va, vu ta yuwusan ili ya abula adama a na vaa kambusa munlu ma abula aza a na a ri

atsuma a mmalu, ko na wo o'woi omocin a da e ekere a wu. ⁶ A damma ta aza e Itoni adama e icigi ya wu. N ta patishi wu vu kamba le o ure u na Asula aa uwwa uyo'ona a lyuwa elime atsuma a mmalu n na aa yuwusan. ⁷ A baza ta atsuma a mmalu n le tsara a yuwaan Yesu Kristi Zamawawa aganda. A tsu ushi ili i ro e ekere a aza a na koto o o'woi aza e Itoni shi. ⁸ Adama o ndolo atsu na aciyatsu tsu kamba nle tsara tsu lingai obolo adama a amayun.

⁹ N danaa ta de aa'isa mokodi me mepepelime, amma Diyotarifi vuma na cigai wo o'wo zagbain atsuma e le, u 'yuwan ta a uwwa tsu. ¹⁰ Na n tawa n ta damma ili i ro i na waa yuwusan na adanshi a vama a na waa yuwusan a aci a tsu. Ili i na i la'ai usan ayi da, u 'yuwan ta a usu munlu nna n tawai. Hali waru u tiga ta aza a na a cigai a raba le, reve u lo le atsuma a aa'isa.

¹¹ I'utsa i va, she vu toni ili i na i ri iwuya wan, amma vu toni ili i na i ri ulobonu. Za na a yuwusan isa'ani suru vuma va Asula da. Amma za na a yuwusan iwuya koto u reve Asula shi. ¹² Ama suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a Dimitiriya, waru wuma u sa'ani wa yi u roco ta a na vuma va abula da. Atsu fo tsu ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a yi. Waru vu reve ta ili i na tsu dammai suru amayun a da.

Idanshi yu ukosu

¹³ N ta ni ili i na n cigai n damma wu na abunda, agba n ciga n dana le a avu'un shi. ¹⁴ N ta majiyan n tawa ubata u du go'o, avu tsu yuwan adanshi esu esu.

¹⁵ Avasa a va a da Asula a zuwaa wu aba'un a asuvu nden! N'utsa ma wu pa nda suru a ta casasa wu.

* 1:1 Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara ana zagbain. † 1:15 Adanshi a Asula o ro a ta na guzu 14 amma ozo o ro a ta na guzu 15, amma ele adanshi a ta a da aa yuwusan babu za na kalamai ni ili i ro, adangulu a da goon.

N te ipati ya wu vu c̄asa n'utsa suru
de na ala.†

Mepepelime ma Yahuza

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahuza da za na danai mepepelime ma nda. Ayi zawa'a va Yesu da. Tsu reve ta ne adama a na u dammai ayi mawun ma anawu ma Yakubu ma da, waru Yakubu zawa'a va Yesu da.

Yahuza dana ta mepepelime ma nda adama u rono aza e Itoni e Yesu atsuvu adama a munlu me epen. U rono ta aza e Itoni atsuvu adama o tonoo uritosu we epen wa ama o ndolo wan. U rono le ta waru atsuvu adama o tonoo iroci yi iwuya i wuma ya ama o ndolo wan.

Munlu me epen n ta lo ana'an. O ufaru vu te ene gashi ili ya abula i da oo toni le. Reve addama a abunda a kara a tawusa. Aatagada a Yahuza o to ritosu tsu cine tsee revei munlu ma amayun na munlu me epen.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1-2)
2. Ugesu wu ucawu wo okolo e ekere a munlu me epen (3-23)
3. Avasa o ukosu (24-25)

¹ Mepepelime ma nda e ekere a va a da wu utai, amu da Yahuza. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da, waru zawa'a va Yakubu. Asula za na ayi da Dada, u de ta ozo o ro a dana pe atsuma e icigi ya yi waru Yesu Zamawawa ta kalyuwusa le. Icu'un ya ama o ndolo a da maa danasaa.

² Lyawa i tsura isa'ani ya Asula, na nden mo okolo, ni icigi ya yi kukuci.

Ili i na i tsu cina aza o unusu

³ Ncigata n va, n shi ta n ciga n danaa du ili ya abunda adama e iwawi i na tsu tsurai. Agba gogo n ciga n 'yuwan n danaa du adama e ili i ro ko'o. N ciga n 'yuwan n

danaa du adama i geshe amayun a Alabari a Sa'ani. Asula a ca ta amayun a nda a na a ri n vadala shi u ta o una u mantsa suru adama a ama a akiza† a yi.

⁴ N damma ta ili i ndolo adama a na ama a na a 'yuwain a yuwusaan Asula tsutoni a uwa ta e memere ma du usokowu. O to ritosu a na Asula a ta ni isa'ani waru u tsu yuwaan ta ama gafura vu unusu. Ne da u ri, amma reve a damma adama o ndolo a ta gura yuwan ili yu uwuyan u na a cigai a yuwan biti. Asula a dangwa ta de ili i na waa yuwan ne ele nu ujimu adama a na a wasan ta Zagbain na Mogono ma tsu, Yesu Zamawawa.

⁵ N ciga ta n cuwaan du ni ili i na i revei de: Asulazuva a wawa ta de ama a yi a na wu utaa nle atsuma a Masar.† Agba a mantsa mo ro reve u lungusa aza a na a 'yuwain a usu yi. ⁶ Waru n ta cuwusaan du adama a nlingata ma Asula aza a na e isawain o ucira u na Asula a ca nle shi. A lyawa ta ubata u na a ri, reve gba Asula a gutsu le na akani o u'wa wa ali wi irumbu. Gogo a ta pura urana wu uge'etosu. ⁷ Waru she yi icina ilyuci yo Sodom na Gomora,† ni ilyuci i na i shi zuzu ne ele wan. Ilyuci i ndolo i shiwan ta na tsipere waru na cu'un tsipere suru. Akina a kulato ta ilyuci i ndolo suru suru, waru ele da iroci ya akina a babu ukotu a na aa ca aza e iwuya atsumalima.

⁸ Hali na ne, munlu me epen n nda a ta dansa a zuwaa le atsuvu adama a alavu e le. Avu a lungusa lipu le na nshinda n tsipere. Reve a 'yuwan a yuwan tsutoni na tsugono, avu a yuwaan ucira wa azagbain a zuva ulamu. ⁹ Agba ko Mika'ilu malingata ma Asula† ma gbain wu uwwa ta wovon u na waa tawaa Mekerkesu unusu na adanshi a vama, agba ayi da zagbain vu nlingata suru suru. Ana Mika'ilu dana i a mawasan na Mekerkesu adama a aakwakwa

a lipu va Musa, ili i na u dammai goon ayi da, “Zagbain bara wu.”

¹⁰ Amma munlu n nda n ta yuwusan ulamu, waru a ta yuwusaan ili i na e revei shi una. A ta vadamma inama. A ta yuwusan ili i na lipu le cigai a yuwan, ne da aa tawaā aciyele nu ulungusu.

¹¹ Atsumalima o uwuyan u ta cina le! Adama a na o toniyi iroci yi iwuya ya Kayinu,† za na unai zawa'a va yi. Vadamma Balam,† a ta yuwan ili suru adama a tsura ikebe.* Waru vadamma Kora,† a ta kuwa adama o u'yaasan wa aci e le.

¹² Nna ama a nda a danu obolo na adu a abuki a alya e ilyalya yi Zagbain, a tu ushinda u na aa lungusa ilyalya'a. Aciyele a da goon a tsu kalyuwusa o ure u na u tsu tawaā na wono. A ta vadamma upepu u na wunla u tsu kebe a tyo e ida agba u tsu ro'o shi. A ta waru gashi danga na ri na muwun shi a mantsa mo uta'an. Ukwā wa ndana u da a ri goon shi, amma a kuwa ta o ure suru suru, adama a na a mula ta aralu e le. ¹³ O tsu roco ta ili i wono i na aa yuwusan a alanga eteshe gashi upepu u mala za na tsu tabaluwa ashinda a mini. A ta vadamma italyo'o i na i ri a agara na a 'yawi na a tawi, waru a ta 'yawa ubata e irumbu ya abunda i babu ukotu. ¹⁴ Anuhu fo za na shi za cindere diga o ugundo wa Adamu, u yuwan ta adanshi o usokowu a Asula adama a ama a nda, avu u damma,

“Uwwai, Asulazuva a ta lo a tawa obolo na nlingata ma abunda ma yi n na aa gura kece shi.

¹⁵ U te ge'eto ama o uvadi.

U to roco ama a na a 'yuwain o toni Asula a ta nu unusu wi

iwuya suru i na a yuwain a na a 'yaayin Asula aci.

Waru u to roco aza a na a ri aza o unusu obolo na aza a na a ri na Asula shi, a ta nu unusu adama a na a ta yuwusan adanshi a vanvama a aci a Asula.”

¹⁶ Ama a nda aza a adanshawuya a da, waru mantsa suru a tsu dana ta a adanshi a vama. A tsu yuwan ta cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. A tsu 'yaasan ta avangaci e le, waru a tsu yuwaan ta ama adanshi uyo'o adama a tsura ili i na a cigai.

Vu lyuwa elime nu ulinga

¹⁷ N'utsa n va, i 'yuwan i ciga i cuwan ili i na ajiya a Zagbain Yesu a damma ndu. ¹⁸ A damma, “A tyo de zuzu nu ukosu u mantsa, ama a ta dana lo na aa wasan Asula, waru ili i na aa ciga a yuwan goon ayi da, aa kuru ili i na okolo e le a cigai na aa yuwaan Asula unusu.” ¹⁹ Gogo gba a mantsa ma nda, a ta pa, waru ele da aza a na aa kakasasa du. A ta yuwusan wuma ni icigi i lipu adama a na Ruhu va Asula ri nden atsuma e le shi.

²⁰ Amma n'utsa n va, i 'yuwan i ciga i suwa aciyaadu e ikyun yu ucawu wo okolo ya akiza a du. Waru i lyuwa elime na avasa cine Ruhu va Akiza† rocoo ndu. ²¹ I guza aciyaadu atsuma e icigi ya Asula ko na yaa pura isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa u rawato du a wuma u babu ukotu. ²² Vu kaba asuvu na aza a na koto e revei ili i na aa kuru shi. ²³ Vu wawa ozo o ro, vu usa le diga e elentsu a akina o uge'etosu. Ama o ro a ta lo aza a na vee ene iliyali, amma vu danu nu ugbozu ne ele gashi unusu u le u zuwa ta itana i le yo o'wo na ashinda.

* **1:11** Atsuma a aalabari a Balam a na a ri pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa (Mkc. 22:1–23:12), tse ene ta Balam dammai Balak Mogono ili i na Asulazuva a damma niyi u damma. Ayi nda ayi da aalabari a Balam goon shi. Mantsa mo ro Balam ushi ta ikebe e ekere a Balak reve u rono aza a Isra'ila adanga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda a pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa a KLP shi.

Avasa e ica

²⁴ Gogo, i ca Asula tsugbain, adama a na u gura ta kalyuwa du tsara i riyā wan, waru u ta zuwa du yo o'wo aza a na a ri nu unusu shi, reve waru u ca du mazanga lon. Avu waru u tawato du ubata u tsugbain tsā yi. ²⁵ Nu ujimu de, a tyo mantsa ma nda, hali a tyo o ukosu, Asula a da Za vi Iwawi i tsu adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu. Tsugbain suru za va yi da. Tsugono suru za va yi da. Ucira suru suru za va yi da. Waru ili suru i ta o ukere wa yi.

Ami.

Wenu wa Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Aajiya Yahaya da danai aatagada a nda. U damma ta ili i na we enei atsumā a alavu alavu adama e ili i na Asulā o foboi waru ni ili i na yaa fara o ukosu wu uvadi.

Ikaka'a u ta na pasu ta'atsu. U damma ta a na cira vi iwuya ta pe atsumā o uvadi o ulinga, adama o ndolo aza e Itoni o to sowo atsumalima waru a ta kuwa. U yuwan ta adanshi a Magiri'i ma Asulā, za na ayi da Yesu. U ta lyuwa aci a ama e iwuya suru na cira na ri a nlangi na Asulā. O ukosu, Asulā a ta ni iliyinkapa i sa'ani yaa abunda i na waa ca ama a na aa lyuwa elime nu ucasu wo okolo ya Kristi Zamawawa. Ikaka atsumā a aavu'un suru ayi da Asulā a ta na akiza waru u ta nu ulyuwu wa aci.

Aatagada a nda wenu wi ili i na ama aa gura ene da shi. Yahaya yuwan ta ulinga ni idanshi ya ama adama u damma cine ili ya zuva i ri. Re ta lo na abunda a na vaa gura reve ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda, amma abajini e ikaka u ta a alanga eteshe waru u vadala shi. Apa abajini e ikaka'a: Yesu Kristi lyuwa ta aci a cu'un vi iwuya suru ubata suru. Urana u ta lo a tawa a na Male na cu'un vi iwuya suru aa tsun le atsumā a mala ma akina, reve zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu u tawa ubata u na aza a na o toniyi Yesu aa dana obolo na ayi na asuvu nden.

Ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda

1. Adanshi o usokowu diga Yahaya (1:1-8)
2. Alavu alavu a Asulazuva a Wuma (1:9-20)

3. Mpepelime a tyo a'isa e cindere (2:1-3:22)
4. Alavu alavu a aganda de zuva (4:1-11)
5. Aatagada ne erepu e cindere (5:1-6:17)
6. Aganda a makakan ma ndanata ma Asula (7:1-17)
7. Avana e cindere (8:1-11:19)
8. Aagangu na Adodo e re (12:1-13:18)
9. Alavu alavu o uge'etosu wa Asula na mekede (14:1-15:8)
10. Akwanu e cindere o upan wa Asula (16:1-21)
11. A lyuwa ta aci a n'yuwatan ma Asula (17:1-20:10)
12. Uge'etosu wu ukosu (20:11-15)
13. Zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu (21:1-8)
14. Urishelima sa'avu (21:9-22:5)
15. Kristi Zamawawa ta kamba babu ujimu (22:6-21)

Yahaya yuwan ta adanshi a aatagada a nda

¹ Apa ili i na Asulā o rocoi Yesu Kristi Zamawawa, adama u damma agbashi a yi ili i na Asulā aa yuwan nu ujimu shi. Avu Yesu lyungu malingata ma yi u roco aagbashi a yi Yahaya'i ili'i. ² Reve Yahaya damma ili i na we enei biti adama e ikaka ya Asulā na adama e ili i na Yesu Zamawawa dammai ni ili i na u yuwain waru. ³ Asulā a ta zuwaa za na ee dewushe ama idanshi yi ikaka i nda nu una aba'un, waru u ta zuwaa za na uwwai reve u yuwan tsutoni na ayi aba'un. Adama a na mantsa ma yuwan ta zuzu a na ili i nda yaa fara.

Yahaya casa ta a'isa a aza e Itoni e cindere

⁴ Apa mepepelime ma na Yahaya danai a tyo ubata wa a'isa a aza e Itoni e cindere a na a ri a Asiya.*
N ta avasa Asulā o roco du isa'ani na asuvu nden a yi. Asulā ayi

* 1:4 "Asiya" e ida ya Roma ayi da akapi e ida ya Tukiya.

da za na ri lo diga o ufaru, u ta lo gogo, za na waru ri lo a tawa. Waru nan ruhu e cindere a na a ri a makakan ma ndanata n tsugono tsa Asula o to roco du isa'ani na asuvu nden. ⁵ Ne da waru Yesu Zamawawa za na a zuwayi ucira o udansa wa amayun adama a Asula. Ayi da za na fara 'yoyin atsuma a akwakwa. Ayi da mogono mo tsugono mo ngono mu uvadi.

Ayi da za na ciga ntsu, waru ayi da u zuwa ntsu tsu la'a ucira wu unusu u tsu ana wo ocoi mpasa reve u kuwa adama a tsu. ⁶ Adama o ndolo reve wo o'woto tsu mmaci ma yi nan ganu a yuwusaan Asula Dada va yi aganda. Tsugbain nu ucira babu ukotu za va Yesu Zamawawa da! Ami.

⁷ Kalyuwai, ayi da ndolo a tawa e eleshe! Koyan da te ene yi, hali na aza a na a zuwa a sapa niyi ni ibata, waru elentsu o uvadi suru a ta shon lon adama a yi. Ne da, u to o'wo ne! Ami.

⁸ Asula Zagbain damma ta, "Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da za na ri lo gogo, n ta lo diga o ufaru, za na waru ri lo a tawa. Amu da Asula Mogono me Ili Suru."†

Yahaya ene ta Zamawawa na yoyin

⁹ Amu da Yahaya, za du atsuma e Itoni ya Yesu† Zamawawa, waru o bongi mu ta cine o bongi ndu. N ta atsuma o tsugono tsa Asula cine adu fo i ri. Waru n ciga n 'yuwan n yuwan ankuri n ka6a asuvu na atsumalima a va cine yaa yuwusan. A caco mu ta nden mu u'wa wa ali a Batamusa, ida i memere ma mini, adama a alajiya e ikaka ya Asula na amayun a na Yesu Zamawawa rocoi. ¹⁰ O urana wu Zagbain, reve Ruhu va Asula shiton wuma u va, reve mu uwwa abajini o udyo tse mesun

ma aavana acapa a va. ¹¹ Avu udyo'o u damma, "Dana atsuma a aatagada ili i na ve enei reve vu lyunguwa a'isa a aza e Itoni a na a ri e ilyuci i cindere i nda: Afisu, na Simirina, na Birigamu, na Tayatira, obolo na Sadisu, na Filadali-fiya na Lawudikiya."

¹² Reve n vadala adama me ene za na aa yuwusan adanshi na amu, avu me ene wisawatan wi iftila i cindere i na a yuwain na zinariya. ¹³ E memere ma wisawata'an, vuma dana ta pe na rotsoi vadilima. U dana ta wotowu na atugu a gbagbain a na a rawai a ana a yi, na mapadi mo umuna ma na a dawai na zinariya ukanda'u a makakan ma yi. ¹⁴ Anji a yi u'uri puwu ana tsikilu, esu a yi waru e ikanasa tse elentsu a akina. ¹⁵ Ana a yi waru a madala tsu rumushili na aruma a tsu ruma reve o gboro yi, udyo wa yi u rotso ta magugwa ma mini ma abunda. ¹⁶ Reve u guza italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi, na matsun me pe'eni ma na e tewein ma na re o utusa o una wa yi. Urewesu wa yi a madala tse ekan o urana a aci.

¹⁷ Ana me ene niyi, reve n kadato a makakan ma yi n jingada shi. Avu u kuruwa mu ukere usa'ani wa yi reve u damma, "She vu uwwa wovon wan, amu da Ufaru nu Ukosu. ¹⁸ Amu da za na aa casu wuma. N shi ta n kuwa, amma gogo n ta wuma u na u ri n koto shi. N ta na mkpatu'utsu n na maa casu mu ucira u na maa kpatu'wa ko m baru ubata u na akwakwa a ri, reve n kambato le wuma.

¹⁹ "Vu dana atsuma a aatagada ili i na vee inda gogo suru ni ili i na yaa tawa elime. ²⁰ Nda ucuuwu wu usokowu wi italyo'o i cindere i na ve enei o ukere usa'ani u va'a, na wisawatan u zinariya wi iftila i cindere: Wisawatan i cindere'e a'isa a aza e Itoni e cindere a da,

† 1:8 Alfa na Omiga idanshi yu ufaru na yu ukosu yi idani i Tshuheleni tsa da, u ta dansaa tsu Yesu ta lo kafu a yuwan ili i ro waru u ta dana lo babu ukotu.

ele waru italyo'o i cindere'e nlingata mā Asulā n cindere n na māa kalyuwusā a'isā a aza e Itoni e cindere a da."

2

Ikaka a tyo Afisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā† mā aa'isā a aza e Itoni† a lyuci va Afisu. Za na guzai italyo'o i cindere o ukere usa'ani wā yi'i, za na waru ri a mmalu e memere ma wisawatan wi ifitila i cindere, u tā lyungusaa wu ikaka i nda: ² N reve tā ili i na vaa yuwusan suru, me ene tā ulinga wa amayun nā makaḡa ma asuvu mā aḡundā mā wu. N reve tā a na vu 'yuwain ama e iwuya. Vu lyungwā tā aza a na a dammai ele ajiya a da, agba na amayun ne da shi, reve vu cina le aza e epen a da. ³ Vu yuwan tā ankuri vu kaḡa asuvu ni iḡongi adama a va, waru okolo a wu a tu ukaḡu kuci atsuma e itoni i va.

⁴ "Agba n ta bara wu adama e ili i ro. Vu buwa e icigi ya aza a wu aza e Itoni cine vu yuwain ana vu fara usu numu shi. ⁵ She vi icina ununa vu riyai atsuma o unusu wan! Vu vadala reve vu lyawa mayan mo unusu, reve vu yuwan ununa vu yuwain ana vu fara usu numu. Nā vu lyuwa elime nu unusu, n tā tawā n ca wu oforo n tawa wisawatan u fitila wa wu ubatā u na u ri. ⁶ Amma n tā cuwa wu adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan. Vu 'yuwan tā ili i na otoni a Nikola* aa yuwusan, ununa aḡmu fo n 'yuwain ili i na aa yuwusan.

⁷ "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhū aa dansaa a'isā a aza e Itoni! N ta lyawa za na biti lyuwai aci u lyuwa muwun mu uḡanga n

na n tsu ca wuma, za na ri atsuma o u'wa u wivuwun† zuva."

Ikaka a tyo Simirina

⁸ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Simirina. Za na ayi da Ufaru waru ayi da Ukosu, za na kuwai agba wo o'wiso tā wuma, ayi da waa lyungusaa wu ni ikaka i nda: ⁹ N reve tā nā atsumalimā a wu nu ulambu wā wu, agba vu tā nu utsuru! N reve tā ni ili i babu ulobonu i na ama o ro a dansa a aci a wu. A ta dansa ama a Asulā a da, agba ne da a ri shi na amayun. Oḡolo a ama a da a na a ri aza a Male. ¹⁰ She vu uwwa wovon wan, nā vu yuwan majiyan mā atsumalimā ma na vu ri azama vu sowo. N ta dansaa wu, Mekerencesu ma ta zuwa le a lyungwā wu a zuwa ozo o ro a du o u'wa wa ali, waru o to ḡongi wu hali rana kupa. Vu guzā mejeje, ko nu u shi wo o'wo a to una wu, n ta ca wu wuma u babu ukotu vadamma ookokolo† wo o'wo wu iliyinkapa adama a na vu lyuwai aci.

¹¹ "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhū aa dansaa a'isā a aza e Itoni! Za na biti lyuwai aci e iwuya, woo sowo atsumalimā o ukwā we ire shi."

Ikaka a tyo Birigamu

¹² Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Birigamu.† Za na ri nā matsun me pe'eni ma na e tewein mā nā re va yi, ayi da za na a lyungusaa wu ni ikaka i nda: ¹³ N reve tā vu tā nden atsuma a lyuci na Male† mā ri o tsugono. Aḡu za vi Itoni† va amayun a da, waru wu

* **2:6** Aza a na oo tono Nikola ama o ro a da a na aa yuwusan uritosu we epen aza a na a cigai ama a yuwaan aḡali aḡanda reve waru a yuwan unusu u tsipere. † **2:12** Atsuma a lyuci ḡbain va Birigamu, a'isā a ḡana tā lo ubatā u na ama a yuwusayin mogono mā Roma aḡanda tsā Asulā. Zuzu nā ayi aḡajini a masa'a a ḡana tā lo ubatā u na a tsu yuwaan aḡali a Zafasa aḡanda. Birigamu aḡajini a lyuci a da na Male mā ḡana i yuwusan tsugono atsuma o uvadi.

kudā a usu mu shi, ko ke'en. Vu usu tā a mantsa ma na a zuwai o unai Antiba adama e isa'ani ya yi a lyuci du, ubata u na Male ma ri o tsugono. Antiba rocosu tā ama a na ayi za vi Itoni va amayun a va a da a adanshi ni ili i na u yuwusain.

¹⁴ “Agba n 'yuwan n ciga m bara wu adama e ili i ro. Ozo o ro atsuma a du o to tonon uritosu wa Balam,† za na rocoyi Balak cine waa zuwa aza a Isra'ila† a yuwan unusu. † Balam gbagba le tā a tama inama i na ama a padayi amali a na a yuwusaan aganda. Waru u zuwa le tā a yuwan tsipere. ¹⁵ Ununa aza a Isra'ila a yuwain unusu, ne da waru ozo o ro a du a yuwain unusu ana o toniyi uritosu wo otoni a Nikola. ¹⁶ Gogo vu vadala vu lyawa nusu va wu! Na vu yuwan ne shi, aa jima shi n ta tawa wu reve n yuwan nlangi na ama o ndolo na matsun me pe'eni ma na moo ufusa o una u va.

¹⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! N ta ca za na biti lyuwai aci atsuma a mana† na o sokoi.‡ Waru n ta ca za suru aatali a uri a na a danai aala a sa'avu de. Za na ushiyi aatali a nda a da goon ee reve aala a nda.”

Ikaka a tyo Tayatira

¹⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Tayatira. Mawun ma Asula, za na esu a yi e ikanasa tse elentsu a akina waru za na ana a yi a ri a madala tsu rumushili na o gboroi de, ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ¹⁹ N reve ta ili suru i na vaa yuwusan. N reve ta a na i cigalai waru adu otoni a amayun a va a da. N reve ta cine i

kambulai, waru n reve ta a na vu kabai asuvu na ankuri. N reve ta a na gogo vu ta yuwusan upasu na cine vu yuwusain ana vo o'woi za vi Itoni va cacawu.

²⁰ “Agba n ciga n 'yuwan m bara wu adama e ili i ro. Vu geshe ka ndolo Yezebe shi, za na a yuwusan epen a na ayi vumavasula da. Ana u ri o uritosu a pususan agbashi a va ana, adama a yuwan tsipere waru a lyuwusa ilyalya i na a cayi amali. ²¹ N ca yi ta mantsa u vadala u lyawa nusu va yi, agba avu u 'yuwan a lyawa tsushakala. ²² Adama o ndolo, n ta zuwa wo o'wo ubanakun. N ta zuwa aza a na a yuwusan tsipere na ayi o sowo atsumalima lon. N ta yuwan ili i nda gogo shede na a vadala a lyawa mayan me iwuya i na aa yuwusan. ²³ N to una otoni a yi. Reve a'isa a aza e Itoni suru e reve a na n revei majiyan ma za suru waru ni ili i na a cigai suru. N ta ca za suru atsuma e le atsumalima cine unusu wa yi u ri. ²⁴ Ozo o ro a du atsuma a Tayatira o toni uritosu wa yi shi. Koto i rito ili i na otoni a yi e deyi 'Ili yu usokowu i gbain i Male' shi. N ta ni ili i ta i na maa damma du: ²⁵ I lyuwa elime ni itoni i va na amayun hali she na n kamba.

²⁶⁻²⁸ “N ta lyawa za na lyuwai aci u dana na cu'un vu ucira u na waa yuwan tsugono tsa na Dada va ca numu. N ta yuwaan ne za na lyuwai elime na mayan me ili i na n damma niyi u yuwan, hali a tyo mantsa mo ukosu wu uvadi. N ta ca yi ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru. Nu u yuwan tsugono tsa nda, u ta dana usufuwu, waru u ta kpasu'wa le reve o boso le miri-miri ununa ama o tsu boso mpondo mo olo'o. Waru n ta ca

† 2:14 Mkc. 25:1. ‡ 2:17 Aza a Isra'ila a usu ta a na Irimiya vumavasula soko ta upondo u mana u na a shi a zuwai atsuma a Akpati a Nzuwulai. A tyo o ukosu, a ta tsura ili i nda waru u ta lyuwato ama. § 2:26-28 Talyo'o vu usana: Adama a na ama na abunda a mantsa mo ndolo a usu ta a na italyo'o i tsu zuwa ta ili i na i cina nle atsuma a wuma u le, a ca tsugbain a tyo a talyo'o na la'ai ucira a ta dansa u tu unata cine Zamawawa a yuwusan tsugono tsu uvadi magula.

yi talyo'o na tsi ikana nā wasasa, § iroci yu ulyuwu wa aci wā yi. ²⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni!"

3

Ikaka a tyo Sadisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo ubata u malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Sadisu. Za na ri o tsugono tsa nan ruhu e cindere a na aa yuwusaan Asula tsugbashi, waru za na banai italyo'o i cindere, ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka'a: n reve ta ili i na vaa yuwusan. Ama a ta dansa gashi vu ta wuma, ashe gba akwakwa a da vu ri amayun. ² Yon! Vu buwa nu ucira gbain shi, u ciga ta mokotoo. Adama o ndolo vu ghamato ili i na vu ri na ayi. Me ene ta ili i na vaa yuwusan u rawa ili i na Asula a va a ciga nuwu vu yuwan shi. ³ She vi icina ni ili i na o rito nuwu, ni ili i na vu uwwai wan. Toni yi, vu lyawa unusu wa wu. Na vu 'yon shi, n ta tawa mantasa ma na vu zuwai shi, cine vivu tsu tawa. ⁴ Ozo o ro atsuma a du aza a na a ri pe atsuma a Sadisu koto i lungusa itana i du nu unusu shi. Ama a nda o to oto itana i uri reve a wala obolo na amu adama a na a rawa ta a yuwan ne. ⁵ Vuma na lyuwai aci o unusu biti, u to oto itana i uri cine ama a nda a yuwain. Ma kimusa aala a vuma ndolo na a danai atsuma a aatagada a ama a wuma wa amayun shi. Na mi isawan a makakan ma Dada va obolo n lingata ma yi aza a na a yuwusaan yi aganda, babu usan u da maa damma a na n reve yi ta.

⁶ "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni!"

Ikaka a tyo Filadalifiya

⁷ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Filadalifiya. Za na ri na akiza na amayun u tu ubanu na makpatu'utsu ma Dawuda.* Nu u kpatu'wa unantsu babu za na aa gura kpatu yi. Waru nu u baru yi, babu vuma na aa kpatu'wa yi. Ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ⁸ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru. N reve ta a na ama a tara nuwu tsa vuma gbain shi. Waru vu toni ta uritosu u va, koto vu damma, 'N reve Yesu shi shi.' M kpatu'wa ta de unantsu a makakan ma wu, za na vuma aa gura kpatu yi shi. ⁹ Gogo vu te ene ili i na maa yuwan na ama a na a ri o tonon Male. Ele a damma ta a na ama a Asula a da, agba epen a da le. N ta zuwa le a tawa a kingyo a makakan ma wu. Ne da ee reve a na n ciga nuwu. ¹⁰ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu cine n damma nuwu vu yuwan. Adama o ndolo, n te geshe wu a mantasa ma na ma lyungwa ama o uvadi, na n zuwa le a uwwa atsumalima a abunda. ¹¹ N ta lo a tawa gogo. Vi isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo a wu, tsara nana usa ookokolo a wu wan, za na va ushi adama a na vu lyuwai aci. ¹² N ta zuwa vuma na lyuwai aci e iwuya wo o'wo aatsura a na a tsu banu u'wa u gbain ubata u na maa yuwusaan Asula aganda. Vuma nda ta dana de kuci. N ta dana ala e re a lipu va yi, aala a Asula a va, waru na aala a Urishelima† Sa'avu, ayi da aala a lyuci gbain va Asula a va, za na aa cipa ubata wa Asula de zuva. N ta danaa yi waru a lipu va yi aala a sa'avu a va.

¹³ "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni!"

* 3:7 Makpatu'utsu ma Dawuda urevu wa yi ayi da u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono.

Ikaka a tyo Lawudikiya

¹⁴ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula atsuma a aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Lawudikiya. Ayi da Za na Ri Ne. Waru ayi lyusu va abula da waru u tsu yuwusan ta adanshi a amayun kuci. O ure wa yi u da Asula a yuwain ili suru. Ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ¹⁵ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, vu ri usuuwu shi,† agba vu ri utanu shi. U shi ta la'a ulobonu na vu ri za ta. ¹⁶ N ta 'yuwan wu adama a na vu ri damu. ¹⁷ Vu damma, 'N ta nu uturu, waru m bolotowo ta aciyawa ili ya abunda. N ciga ili i ro shi, ko ke'en.' Agba vu reve cine vu ri shi na amayun: ili i wono i da vu ri, ni iliyali, ko ili i ta vu ri na ayi shi, irumba i da vu ri, waru vu ta ata. ¹⁸ Adama o ndolo, n ta casu wu asala vu tsula zinariya na maa winasa. Zinariya na e jeruwetoi da waru a lapula yi ta. Tsula yi tsara vo o'wo za vi ikebe. Ciga 'yuwan tsula itana i uri adama vo otoo aciyawu, tsara waru vu lyawa a uwwusa wono a na ama a te inda wu ata. Ciga 'yuwan vu tsula mani'in ma aguma tsara vu putala e esu, tsara vu gura ene.

¹⁹ “N tsu bara ta awu waru n ca ama a na n cigai biti oforo. Vu yuwan atyo a na vaa gura, awu vu vadala vu lyawa mayan mo unusu. ²⁰ Vu zuwa atsuvu, amu da nda mishin o ukobu wu u'wa wa wu a yuwusan, 'Azo'wa!' Vuma na uwwa numu awu u banu mu n uwa, n ta uwa pe atsuma o u'wa'a awu n lyuwa obolo na ayi.

²¹ “Aza a na a lyuwai aci, a ta danu zuzu na ndanata n tsugono tsa va, cine amu ana n lyuwai aci, awu n danu zuzu na ndanata n tsugono tsa Dada va.

²² “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

4

Yahaya ene ta zuva

¹ Ana me enei ili i nda n kotoi, reve me enishe alavu alavu nu unantsu u na a kpatu'wai a tyo zuva. Reve vuma na ri nu udyo vadamma aavana yuwisan adanshi na amu, u damma, “Kumba a tawa pa nda n to roco wu ili i na yaa fara na nda koto.” ² A jima shi reve Ruhu va Asula golo bushi numu, awu me ene pe atsuma a zuva'a ndanata n tsugono n na nanza ri nden. ³ Za na ri de nden te ikanasa madu-madu ne ekan a na a ri ushili na mini ma awu'un gashi atali e ikebe lon. Kambu kandaruwa ta ndanata n tsugono'o e ikanasa. ⁴ Ndanata ushin na aza a nashi n kandaruwa ta ndanata m mogono'o. Azagbain ushin na aza a nashi a dana ta de nden. O oto ta atugu a uri no okokolo a zinariya a aci e le. ⁵ Ili i nda a to utusa diga a ndanata m gbai'in: imadatsu, na agiri'a, na tsata. Akata a akina e cindere, aza a na a ri nan ruhu e cindere a Asula, a dana ta a madala elime a ndanata n tsugono'o. ⁶ Waru, ubata u na u danai uru'u elime a ndanata'a u ta gashi mala ma na a yuwain tsa madubi tsa na vaa gura ene ili ye elime.

Ili i wuma i nashi i kandaruwa ta ndanata'a, ebele a yi suru. Ili i wuma i nda a dana ta wupalu ne esu elime na acapa.

⁷ Za vu ufuru dana ta na aaci gashi kamu. Za ve ire dana ta na aaci gashi oogono a nan. Za va ta'atsu gba shi u dana ta nu urewesu gashi urewesu u vuma. Za va nashi dana ta gashi akuru a na a ri a tsu'yan. ⁸ Ili i wuma i nashi i nda suru a ta ne evelu a tali tali,

† **3:15** Ubata u nda 'usuuwu' u ta nu urevu za na cayi aciyayi atsuma o ulinga wu Zamawawa na amayun, (Vu yuwan atyo a na vaa gura) nu 'utanu' u ta nu urevu ulambu wu ucawu atsuma o ulinga wu Zamawawa.

waru a ta wupalu ne esu, hali na a mpakatalai me evelu'u. Ayin nu urana a lyawa ucanasa wi ishpa shi:

“Zagbain ta na akiza. U ta na akiza. U ta na akiza.

Ayi da Asula Mogono me Ili Suru Suru.

Ayi da za na ri lo diga o ufaru, waru u ta lo gogo, za na waru ri lo a tawa.”

⁹ Ili i wuma inda a lyuwa ta elime a cibalasa za na ri nden a ndanata n tsugono'o. Waru a ta casu yi fo tsugbain waru o godyusho yi. Ayi da za na yuwain wuma babu ukotu. ¹⁰ A mantsa ma ta waru azagbain ushin na aza a nashi'i a kingyo ta elime a za na ri nden a ndanata n tsugono'o. Waru a mantsa ma na a yuwusaan za babu ukotu'u aganda, avu a zuwa okokolo e le elime a ndanata'a reve a damma,

¹¹ “Zagbain tsu na Asula a tsu, vu rawa ta vu ushi tsugbain, tsugono nu ucira adama a na vu rawa ta vu ushi le.

Avu da vu yuwain ili suru, waru vu zuwa le ta a dana wuma cine a ri adama a na vu ciga nle ne.”

5

Magiri'i ma kpatu'wa ta aatagada

¹ Ili i na me enishei atsuma a alavu alavu a va ayi da za na danai nden a ndanata n tsugono, u guza ta aatagada a na a katalai a na a danai uga'an na a danai de idanshi a pasu ra.* Asula a kutsulu yi ta avu u sura yi ulobonu ne erepu o urotsu e cindere.† ² Waru avu me ene malingata ma Asula mo ucira, za na dammai na abajini o udyo: “Zane da rawai u rabuwa

erepu a aatagada a nda avu waru u kpatu'wa yi?” ³ Agba atsuma a zuva ko o uvadi ko zala vu uvadi a tsura vuma na rawai na waa kpatu'wa yi avu u denuna shi.

⁴ N dana ta e mesun lon, adama a na babu vuma na rawai u kpatu'wa aatagada o ndolo reve u deyinuna. ⁵ Avu zagbain ta atsuma e le damma mu, “Lyawa mesun! Kalyuwa, ndede vuma na lyuwai aci. A tsu de yi ta Kamu, mogono ma gbain ma na mo utai o ugundo wa Yahuza.† Ayi da ikyun i Mogono Dawuda ana akaya a gbain a yi. Ayi da waa gura rabuwa erepu e cindere'e reve waru u kpatu'wa aatagada'a.”

⁶ Me ene ta Magiri'i mishin zuna ndanata n tsugono'o. Ili i wuma i nashi i kandaruwa yi ta obolo na azagbain. Lipu va yi rotso ta gashi a pada yi ta o una u kucci. U ta na avana e cindere ne esu e cindere, ele da nan ruhu e cindere va Asula a na u lyunguyi a tyo pasu suru atsuma o uvadi. ⁷ U 'yawa ta u ushi aatagada a na za na danai nden a ndanata n tsugono'o n danai uguzu na ayi o ukere usa'ani. ⁸ Ayi pe atsuma a mayan tsundolo, avu ili i wuma i nashi na azagbain ushin na aza a nashi a kadato a makakan ma yi. Za suru dana ta na kumburu na aakwanu a na a yuwain na zinariya za na u banai o ukere wa yi. Akwanu o ndolo a dana ta tapu ni ili i maguru na o o'woi o una wa avasa a ama a na aa yuwusaan Asula aganda. ⁹ Avu a cana ishpa i sa'avu i nda:

“Avu da vu rawai vu tara aatagada'a

avu waru vu rabuwa erepu o urotsu wa yi

avu vu kpatu'wa yi.

* 5:1 Aatagada o ukatalu: Atsuma a rana ndede a tsu yuwan ta aatagada a avu'un o uga'an reve a katala yi a madanga. † 5:1 Atsuma a rana ndede a tsu baru ta mepepeline ma na a danai ne 'erepu' reve a zuwa iroci yi za na dana niyi. Na a kpatu'wa yi, erepu'u u tsu rabuwa ta waru babu vuma na a gura kpatu yi tsu ufaru. She za na za vi ili cayi ucira u da goon waa gura kpatu'wa erepu o urotsu o ndolo.

Ili i na i zuwai ayi da ama o una wu ta,
daɗa mpasa ma wu mo o'woi at-supu

ana vu tsupayi gundo, ne elentsu,
na ama, ni ida,

avu gogo o o'wo ama a Asula.

¹⁰ Vu kambato le ta o o'wo mmaci ma yi

nan ganu aza a na a yuwusaan Asula aganda.

Waru a ta yuwan tsugono atsuma o uvadi."

¹¹ Avu n kalyuwisa, daɗa mu uwwai nlingata ma Asula e ishpa.

A danga ta abunda lon a la'a ta ucira u na vuma a gura kece le.

A kandaruwa ta ndanata n tsugono'o, ni ili i wuma na azagbain.

¹² A danga ta e ishpa na abajini o uɗyo:

"Tsu ta yuwaan Magiri'i ma na o unai ica,

waru adama a abajini o ucira a yi, nu utsuru, nu urevu, nu ukadu wa yi.

U ushi tsugono na tsugbain ni ica suru suru!"

¹³ Avu mu uwwisa ili i na i ri wuma suru e ishpa, ele aza a na a ri pe zuva suru, nu uvadi, na zala vu uvadi, na mala. Apa ishpa i na aa yuwusan:

"Za na ri nden a ndanata n tsugono obolo na Magiri'i

a ta ni ica na tsugono na tsugbain nu ucira kuci babu ukotu."

¹⁴ Avu ili i wuma i nashi'i a usu, "Ne daɗa u ri!" Avu azagbai'in a kadato avu a yuwaan yi aganda.

6

Magiri'i ma rabuwa ta erepu

¹ Reve me ene Magiri'i'i a rabuwusa eerepu† o ufaru atsuma a aza e cindere a aatagada'a. Avu mu uwwa za ta atsuma e ili i nashi i wuma u damma nu uɗyo u na u ri gashi tsata, "Tawa!" ² Reve n kalyuwa, avu me ene do uri. Za na

kumba niyi danga ta nu utan, reve u ushi ookokolo. Reve u kara o uta gashi za na lyuwai de aci o uvon na abunda, waru u ta dashi lyuwisa aci.

³ Reve Magiri'i'i ma rabuwisa eerepu e ire, reve mu uwwa ili i wuma i ire i damma, "Tawa!"

⁴ Reve do ro na ri ushili gashi akina o uta. Za na kumba niyi u ushi ta ucira u na waa zuwa ama a yuwan nlangi atsuma o uvadi, adama o unulai atsuma o uvon. Za na kumba niyi ushi ta matsun me pe'eni ma gbain.

⁵ Reve Magiri'i'i ma rabuwisa eerepu a ta'atsu, reve mu uwwa ili i wuma ya ta'atsu adansa, "Tawa!"

Reve n kalyuwa, avu me ene do lima. Za na kumba niyi u tu uguzu ni ili yu uritosu yu ume o ukere wa yi.

⁶ Reve mu uwwa ili i ro gashi uɗyo o utusa e memere me ili i wuma i nashi. Avu uɗyo'o u damma, "Ikebe i na nanza tsu tsura

o ulivu u ta,* ayi da a tsu tsupa o una u makundatsu ma ta ma yitabo.† Waru na abunda e ikebe i

daɗa aa tsupaa nkundatsu n ta'atsu mi ishina. Waru she i lungusa mani'i'in na masayan ma inabi†

wan."

⁷ Reve Magiri'i'i ma rabuwisa eerepu a nashi a aatagada'a, reve mu uwwa ili i wuma ya nashi i damma, "Tawa!"

⁸ Avu n kalyuwa reve me ene do vu ukporu. Za na aa kumbusa yi u ta na aala Ukwā, waru za ro ta lo za na a tsu de Ukwisa oo tono za vu ufaru zuzu. Asula e ne'eshen ta ama o uvadi abaci a nashi. Ukwā nu Ukwisa a ushi ta ucira u na oo una aabaci a ta e le atsuma a abaci a nashi'i nu uvon, na ambulu, na mɓala icu'un

icu'un, ne ekere e inama yu una.

⁹ Reve Magiri'i'i ma rabuwisa eerepu a tawun. Reve me ene kwisa va ama o ro e ikyun i masa'a.

Ele nda ele da aza a na n'yuwatan

* 6:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da "dinari ta." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe."

7

mu unai adama a na a dammai ikaka ya Asulā na amayun. ¹⁰ Reve kwisa'ā a saala na ābajini o uɗyo adansa, “Asulā Mogono me Ili Suru Suru, vu t̄a na akiza na amayun! Tsu te ipati ya wu, she vu jima wan vu ge'eto reve waru vu ca aza a na o una ntsu atsuma o uvadi atsumalima.” ¹¹ Asulā a ca t̄a za suru atsuma e le utugu u uri avu u damma le a yuwan ipiri ya ankuri wa'a ne'en. A yuwan ne hali she na n'yuwatan n le mu una aza e le a agbashi na aza e le cine o una nle hali she no o shiton abunda a na a cigai.

¹² Reve me enishe Magiri'i'i a raḅuwusa eerepu a tali. Reve a yuwan uramosu wi ida nu ucira. Reve urana u lyawa e ikanasa, avu a yuwan irumbu kpara-kpara. Reve woto u suluwan saan ana mpasa. ¹³ Reve italyo'o i riyā diga zuva a tyo o uvadi cine biri na ri igishi tsu riyā diga o uɗanga na a yuwan upepu wu ucira. ¹⁴ Avu eleshe a puwan gashi a katāla t̄a aavalu avu a tara yi a kara. Avu nsasan suru ni ida i memere ma mini suru a lyawa batā le adama e ijingadu yi ida'a.

¹⁵ Reve ama suru, hali na ngono, a yuwan ukadu a pa'an atsuma a abanu ko e memere ma atali o uga'an atsuma a nsasan. Ama a nda fo a yuwan t̄a ukadu u na aa pa'an: Ama a gbagbain o ulinga u gwamnati, nan yali a asoja, aza o utsuru, ama o ucira, na akapi a ama suru, ko na agbashi a da ko na agbashi a da shi. ¹⁶ Reve a kara e desu vu nsasan na atali adansa, “Tsu te ipati i du, riyā ntsu tsara i pala tsu adama za na ri nden a ndanata n tsugono me ene tsu wan, waru Magiri'i'i ma tsura u ca tsu oforo shi.” ¹⁷ Amayun a da nnu Urana u na Asulā na Magiri'i'i maa ca za suru oforo ma tawa, ko za a la'a oforo a nda shi.

Ama a Isra'ila a na a zuwai urotsu

¹ Ana ayi ndolo kotoi, avu me ene nlingata ma Asulā n nashi mishin e ebele a nashi o uvadi e geshei upepu nashi tsara upepu u lapa uvadi ko mala ko uɗanga wan. ² Avu me enishe malingata ma Asulā mo ro mo utā asana, u danā t̄a ni ili yu urotsu i na i tsu zuwa urotsu wa Asulā a wuma. U de t̄a nlingata n nashi'i aza a na a cayi ucira a ca uvadi na mala atsumalima lon na abajini o uɗyo. ³ Reve malingata'a u damma, “She i lyawa upepu u lungusa ida, ko mala, ko uɗanga wan, she na tsu zuwa rotsu e icin ya agbashi a Asulā a tsu ni ili'i.”

⁴ Mu uwwa t̄a ana u deyi nu ucira ilamba ya aza a na nlingata ma Asulā n zuwayi urotsu wa Asulā e icin i le. Laamba'a danā t̄a ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000). Ama a nda'a o utā t̄a diga o gundo va ama a Isra'ila kupa ne ejere. Ele da aza a na nlingata ma Asulā n zuwayi urotsu:

⁵⁻⁸ A yuwaan t̄a ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Yahuza,† a yuwaan t̄a ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Roben waru urotsu.

A yuwaan t̄a fo ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Gado, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Asha.

Waru a yuwaan t̄a ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Nafutali, avu waru a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Manasa.

A yuwaan t̄a ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Saminu, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Levi.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isaka, ʼavu a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wā Zebelun.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wā Isuhu, waru a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Banyami.†

Suru suru a yuwaan tā ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) urotsu.

Abajini o obolo a yuwaan tā Asula aganda

⁹ Ana ayi ndolo kotoi, ʼavu n kalyuwa daḏa me enei de obolo a ama a la'a tā ʼabunda a na wuma aa gura kece le suru. O uta tā ʼatsuma e ida, o gundo, na ama, ne elentsu suru, ʼavu e isawan a makakan ma ndanata n tsugono na Magiri'i'i. O oto tā ʼatugu a uri, suru nle a guza tā ashuwa-shuwa e ekere e le. ¹⁰ A dana tā a yisaali na ʼabajini o udyo, “Asula a tsu a da obolo na Magiri'i'i a wawa ntsu,

Asula a tsu u tā nden a ndanata n tsugono.”

¹¹ Nlingata ma Asula'a suru obolo na azagbain ni ili i wuma i nashi'i a dana tā lo mishin zuzu na ndanata n tsugono. A kadato tā a ndanata n tsugono ʼavu a yuwaan Asula aganda. ¹² A dana tā adansa, “Tsu ta dansa Asula a tsu a tā mg-bain,

Lyawa tsu yuwaan niyi ica, tsu ca niyi tsugbain nu urevu, tsu to godyusho yi, u tā nu ucira nu ukadu, aza a yi a da suru babu ukotu. Lyawa wo o'wo ne!”

¹³ ʼAvu zagbain tā ece mu, “Nan zane da gba aza a na o otoi ʼatugu a uri? Te da o utai?”

¹⁴ ʼAvu n usu, “Zagbain, n reve shi, amma ʼavu vu reve tā.”

Reve u damma mu, “Ele nda ele da aza a na a yuwain ankuri a kabai asuvu na ʼatsumalima agba a kuwa shi. A za'wa tā ʼatugu e le cece na mpasa m Magiri'i za na zuwai o o'woi u'uri.

¹⁵ “Adama o ndolo a tā mishin a makakan ma ndanata n tsugono tsa Asula.† A ta yuwusaan yi aganda urana na ayin ʼatsuma a Aa'isamapada a yi. Waru za na ri nden a ndanata'a u tā danu obolo ne ele tsara u kalyuwa le ulobonu.

¹⁶ “Ama a nda aa dashi yuwan ambulu shi, waru akuli aa dashi reme le shi. Urana u buwa a damaton le shi, babu usuduwu u na waa ju'wan le, ¹⁷ adama a na Magiri'i za na ri zuzu na ndanata n tsugono to o'wo za va aguba le. U ta tara le a tyo ubata u na mini ma na ma tsu ca wuma moo utusa. Waru Asula a ta tasa abara e le.”

8

Eerepu e cindere

¹ Ana Magiri'i'i ma rabuwai eerepu o urotsu† e cindere o ndolo, a uwwa ilama de zuva shi, hali akapi a rumu tā.

² ʼAvu me ene nlingata ma Asula m gbagbain n cindere mishin a makakan ma Asula, ʼavu a ushi avana.

³ ʼAvu malingata ma Asula mo ro ma tawa wi isawan elime a masa'a.† U dana tā uguzu na mataḏa za na a yuwain na zinariya na a kulatosuyi ili i maguru.† U ushi tā ili i maguru i nda na ʼabunda obolo na avasa a ama a Asula suru. Ayi malingata'a u zuwa tā sadaka nda a masa'a ma na a yuwain na zinariya na ri de a makakan ma ndanata n tsugono'o. ⁴ Ili i maguru i ndolo i dana tā a makula a mataḏa ma na malingata'a ma dana'i uguzu na ayi, ʼavu waru mikyon obolo na avasa a ama a Asula a rawa de zuva ubata wā Asula. ⁵ ʼAvu u tara akinkina de a masa'a ʼavu u shiton mataḏa'a. ʼAvu wo oco yi a tyo o

uvadi. A yuwan ta elemu a abunda, na tsata tsata abunda ni imadatsu, avu waru a yuwan uramosu wi ida nu ucira.

Nlingata n nashi mi ivula ta avana

⁶ Avu waru nlingata n cindere n na n danai na avana e cindere a dana ufofu u na ee ivula le.

⁷ Ana malingata mo ufaru me ivulai aavana a yi, dada nlingata n variyi atayan obolo na akina ujambaru na mpasa a tyo o uvadi. Avu akina'a a kulato aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o uvadi, dada u lungusai danga na anlya suru a na a ri pe atsuma a aabaci a nda.

⁸ Dada waru malingata me ire me ivulai aavana a yi. Avu a vari ili i ro gashi abajini a masasan ma na ma ri a makula na akina atsuma a mala. Aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu u mala'a wo o'wo ta gashi mpasa. ⁹ Avu ili suru i na i ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a kuwa, antsun a na a ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a lungusa le ta.

¹⁰ Ana malingata ma Asula ma ta'atsu me ivulai aavana a yi, avu abajini a talyo'o za na a kulusa gashi aakata a akina, o uta diga zuva a tyo e ida. Avu u riyai a aabaci o udolu a ta atsuma o dolo ta'atsu na aabaci a lyusu mini ma ta atsuma e esu a ta'atsu. ¹¹ Aala a talyo'o ndolo a da Aguma o Okono. Aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a mini o ndolo a kamba ta okono. Ama na abunda a kuwa ta adama a na mini'i u danai okono lon.

¹² Avu malingata ma Asula ma nashi me ivula aavana a yi. Avu ili i ro i faba urana dada u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana, avu waru u faba woto ni italyo'o dada u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o woto ni

italyo'o. Avu mantsa me ekan me jebe, irumbu i da i danai atsuma a aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana.* Avu woto ni italyo'o a 'yuwan a ca ekan a aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a ayin.

¹³ Ana n kalyuwai, avu me ene aakuru a tsu'yan de zuva o mogogolo, avu mu uwwa yi a yisaali na abajini o ufofu, "Atsumalima! Atsumalima! Atsumalima a ta cina ama suru a na a ri pa atsuma o uvadi, na akapi a nlingata ma Asula n ta'atsu n na n cigai e ivula avana e le e ivula."

9

¹ Avu malingata ma tawun me ivula aavana a yi, avu me ene ili i ro tsa talyo'o na riyai diga zuva a tyo o uvadi. Ayi talyo'o'o a ca yi ta makpatu'utsu tsara u kpatu'wa aakari a aru'un lungu-lungu. ² Ana u kpatu'wa niyi, avu mikyon mu uta gashi mikyon n na n shitoyin aakari a na a ri tapu na akinaf a na a ri usuduwu lon. Ayi mikyo'on n shiton ta zuva avu u putsaa urana a na waa ca ekan dada gba ubata wo o'woi irumbu. ³ Avu akyun a abunda a cipa atsuma a mikyon o ndolo a tyo atsuma o uvadi, waru a tsura ta ucira u na aa tada ama tsa agashi. ⁴ A damma le ta, "I ciga i 'yuwan i tada ama a na a ri na rotsu va Asula e icin i le wan, she ama a na Asula a zuwayi rotsu va yi shi. Waru she i tada danga ko anlya wan." ⁵ Asula a lyawa le ta a zuwaa ama o ndolo atsumalima a abunda hali woto ton, amma u lyawa le o una le shi. Mbala n le n rotso ta cu'un vu mbala mu ugashi. ⁶ Atsuma a rana ndolo, ama a ta zami ili i na yoo una le, amma aa tsura shi. A ciga a kuwa, amma aa tsura shi.

* 8:12 Urana u tsu ca ta ekan irumu kupa ne ejere, amma a mantsa mo uguzu u nda, rumu kunla da goon u tsu ca ekan. Unata u da u ri na woto ni italyo'o, rumu kunla da goon a tsu ca ekan. A mantsa ma na aa casu ekan shi irumbu i da suru suru.

7 Ele akuyu'un o rotso tã ido i na i ri ufoɓu adama o uvon. A tã no okokolo a zinariya a aci e le, waru urewesu u le u rotso tã urewesu wa ama. 8 Anji e le a tu uga'an gashi anji a amaci, anga e le waru gashi anga e ikamu. 9 A nla tã atugu e irumu a nkakan n le. El-emu a na evelu e le aa yuwusan u yuwan tã gashi elemu e ido e ikeke yu uvon e iladi a 'yawa ubata o uvon go'o. 10 A tã na aya e ezan e le aza a na a tsu ca le ucira u na a zuwaa ama atsumalima hali woto ton. 11 Mogono me le malingata ma Asula ma da ma na maa yuwusan tsugono a akari a aru'un lungu-lungu. Aala a yi a da Za vu Ulungusu, (na Tsuyahuda† ayi da Abadan, na Tsuheleni† gba shi a tsu de yi tã Afoliyo).

12 Atsumalima o ufaru o koto tã. Amma atsumalima o ro e re o tã lo a tawa.

13 Avu malingata ma Asula ma tali me ivula aavana a yi. Avu mu uwua uɗyo u yuwan adan-shi na amu atsuma a avana a mɓanga m masa'a ma na a yuwain na zinariya, za na ri mishin a makakan ma Asula. 14 Uɗyo'o u damma tã malingata'a, "Baɗa nlingata n nashi aza a na Asula a shi a nla a abajini o Uɗolu u Yufir-iti!" 15 Daɗa u baɗai nlingata ma Asula n nashi'i, aza a na Asula o foɓoi a yuwan ulinga a rumu nu urana u nda oɓolo na woto u nda na adama aa'wan a nda. Daɗa a 'yawai tsara o una aabaci a tã atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi maɓula. 16 A uwaa tã asoja elime aza a na a danai ukumbu e ido. A damma mu tã a dana tã ama ukpakukupa udoɓonuwu ukpakure (200,000,000).*

17 Atsuma a alavu alavu a va, me ene tã ido na aza a na a kumba nle. A nla tã atugu e irumu a nkakan n le aza a na a danai ushili gashi

akina, nu ulima tsa aakaramuna, na mini ma tsusumba. Aci e ido'o a yuwan tã gashi aci e ikamu, waru akina na mikyon na farinwuta o utusa a na le. 18 Ele mɓala n ta'atsu n nda, (ele akina, na mikyon, na farinwuta na mo utusa a na vi ido'o) o una tã aabaci a tã o oɓolo a ama atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi suru. 19 Na vi ido daɗa ne goon shi, ezan e le fo a tã nu ucira u na a taɗa ama. Ezan e le a tã gashi iyo na aci a na a tsu kaɗa ama.

20 Amma ama a nda a kuwa atsuma a mɓala n nda shi, a 'yuwan tã a na a vadala a lyawa iwuya i le. A lyuwa tã elime a yuwusaan otoni a lima aganda, waru a ta yuwusaan amali a na a rumai na zinariya, na azurufa, na rumushili, na aza a na e she'ein na atali, na danga aganda. Amali a nda e tse ene shi, waru a tsu uwua ili i na a dammai shi, waru a tsu wala shi! 21 Ama a nda a lyawa munulai shi, ko mayan ma nkunu, na tsipere, na wivu shi.

10

Malingata ma Asula na mata-gada

1 Reve n yuwisan alavu alavu, avu me ene malingata ma Asula mo ucira o utusa diga zuva.† Avu u kanda'wã aciyayi ne eleshe gashi umuna, u shi tã na kambu ukandaruwu a aaci a yi. Avu urewesu wa yi u dala gashi urana, ana a yi waru gashi atsura a akina. 2 U tu uguzu na matagada ma na wu baruwai. U zuwa tã anana o usa'ani wa yi a mala, anana o ugula wa yi gba a alanga. 3 Reve u saala na abajini o uɗyo gashi uɗyo wu kamu. Ana u saalai, reve tsata n cindere n usu. 4 Ana tsata n cindere'e n yuwain adan-shi, reve n fara maɗana. Avu mu uwua uɗyo de zuva adansa, "Vu soko ili i na tsata n cindere'e n dammai

* 9:16 Asoja 200,000,000 a dana tã lo. Laamba nda tã abunda wa'ashi.

ulobonu, waru she vu dana le wan.”

⁵ Reve malingata ma Asula'a ma 'yasan ukere usa'ani wa yi a tyo zuva. ⁶ Avu u kucina na ala a Asula, za na aa kuwa shi, waru za na yuwain zuva ni ida ni ili i na i ri pe atsuma e le suru, a na amayun a da waa dansa. U damma ta, “Asula oo puro waru shi, kafu u yuwan ili i na u foboi. ⁷ Agba nna malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, reve Asula a yuwan ili i na i ri usokowu hali ana'an, cine u dammai agbashi a yi, amasula.”

⁸ Reve udyo diga zuva u dewishe mu: “Kara a 'yawa vu ushi matagada ma na wu baruwai, za na malingata ma Asula'a ma guzai.”

⁹ Reve n kara a 'yawa ubata u malingata ma Asula'a, avu n damma yi u ca mu matagada'a. Reve u damma mu, “Vu tara matagada'a reve vu tama yi. O una wa wu u ta dana alimu tsi ishiki, agba a atsuma a wu u ta dana okono.”

¹⁰ Reve n tara matagada ma na u dana'i uguzu na ayi avu n tama yi. Avu u dana alimu tsi ishiki o una u va, agba ana n sodu niyi, reve wo o'wo okono gashi n ta shaama. ¹¹ Reve a damma mu, “Na vu 'yuwan vu ciga vu dammisa ili i na Asula o foboi na waa yuwan na ama, ni ida, ne elentsu, waru na ngono suru.”

11

Ama e re a na o o'woi esu

¹ Reve n ushi aadanga o uritosu, avu Asula a damma mu, “Kara a 'yawa vu rito Aa'isamapada a Asula na masa'a, reve vu kece ama a na a ri pe a yuwusan aganda.

² Amma she vu rito agalaci a Aa'isamapada'a wan, adama a na amu Asula n ca ta de aza a na a

usu numu shi ubata'a. A ta yuwan tsugono tsa lyuci va a'wan a ta'atsu na akapi.* ³ N ta lyungu ama e re a va, aza a na e enei ili i na i farai, adama a yuwan alajiya a amayun a va. O to oto itana i na o tso oto adama a atsumolangu waru a ta dana a yuwusan alajiya a va atsuma a a'wan a ta'atsu na akapi o ndolo.” ⁴ Ama e re a na a yuwusan alajiya a adanshi a Asula e te isawan a makakan ma Asulazuva za na a yuwusan tsugono tsu uvadi magula. Ama e re'e ele da danga zetun† re waru na wisawatan wi ifitila re. ⁵ Nna za ro yuwan mpolo n na waa amaton le, reve akina o uta a na le o kototo n'yuwatan n le. Tsunda tsa da Asula oo una za na yuwain mpolo n na waa amaton le suru. ⁶ A mantsa ma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, u ca le ta ucira a putsaa ni iro'i. Waru a ushi ta ucira u na a kambato mini mpa, waru a zuwa cu'un vu mballa suru a amaton uvadi. A ta gura yuwan ili i nda a mantsa ma na a cigai suru.

⁷ Na ama e re'e o koto alajiya e ikaka i le, reve aadodo a na o utai diga a akari a aru'un lungu-lungu a yuwan uvon ne ele. U ta lyuwa aci e le reve wu una le. ⁸ A ta vari lipu le o ure u gbain u lyuci u na a varai Zagbain le a akpata.† A kurato ta lyuci'i na Sodom† na Masar. ⁹ Ama suru, ni ida, nu ugundo, ne elentsu, a ta kalyuwa akwakwa e le. Agba aa lyawa za ro cido le shi, hali she na a yuwan rana ta'atsu na akapi. ¹⁰ Ama o uvadi suru a ta yuwan mazanga adama a na ama e re a nda a kuwai. A ta yuwan abuki reve waru a lyungulai ne'e, adama a na amasula e re a nda a zuwa ta ama o sowo atsumalima lon.

¹¹ Amma ana a yuwain rana

* **11:2** Atsuma a aatagada a nda mantsa ma na a zuwai a'wan a ta'atsu na akapi u ta nu ucira abunda lon. A yuwan ta ulinga na re koko'o. Ure u ro u na a yuwain ulinga na ayi da “mantsa na mantsa me re na akapi a mantsa.” Ure u ro waru ayi da “woto amunga ne ejere,” ure u ro waru ayi da “rana ukpakukupa nu ukpakure na kupotali” (1,260). Kalyuwa Wen. 11:3; Wen. 12:6, 14; Wen. 13:5.

ta'atsu na akapi, reve Asulā a zuwa wivuwun u wuma atsuma a amasulā e re'e waru. Reve a 'yon mishin, avu za na ene nle suru wu uwwa wovon lon. ¹² Reve amasulā e re'e a uwwa abajini o uɗyo o utusa diga zuva adansa, “Tawai pa nda!” Reve a karā a tyo zuva atsuma e eleshe, n'yuwatan n le mishin a akanlā e le.

¹³ Avu idā i ramo nu ucira avu aabaci a tā atsuma a aɓaci kupa suru a ramo atsuma a lyuci'i. Ama ukpakukupa ucindere (7,000) u ɗa kuwai adama o uramosu wi idā u ndolo. Avu aza a na a buwai wuma a uwwa wovon lon, reve a ca Asulā a na a ri zuva tsugbain.

¹⁴ Atsumalimā e ire o koto tā, agba za va ta'atsu tā lo a tawa.

Aavana e cindere

¹⁵ Reve malingata ma Asulā me cindere me ivulā aavana a yi, avu mu uwwa nlingata ma Asulā† ma zuva a yuwusan adanshi nu ucira adansa,

“Asulā a tsu waru na za na u dangwai wo o'wo Zamawawa u tā nu ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru, waru Asulā a ta yuwan tsugono babu ukotu.”

¹⁶ Reve azagbain ushin na aza a nashi, aza a na a ri nden a ndanata n tsugono a makakan ma Asulā a kingyo nu urewesu u le e idā avu a yuwaan yi aganda. ¹⁷ Reve a damma,

“Asulazuva Mogono me Ili Suru, za na ri wuma gogo, waru u tā wuma mantsa suru, tsu to godyusho wu a na voo rocosu tsu ucira wā wu, waru vu fara tā tsugono.”

¹⁸ Ama o uvadi a yuwan tā upan na avu, amma gogo mantsa mo upan ma wu ma rawa tā.

Mantsa ma ɗa na vee ge'eto akwakwa, avu vu tsupa agbashi a wu.

Vu ta tsupa amasulā a wu na ama a akiza† a wu, vu ta tsupa ama a na a uwwusa wovon wa ala a wu, diga a za ke'en a tyo a zagbain.

Waru vu tā lungusa za suru na tawayi nu ulungusu atsuma o uvadi.”

¹⁹ Reve Aa'isamapada a Asulā ɗe zuva a kpatu'wa, reve e ene Akpati a Nzuwulai† pe. Avu a yuwusan imadatsu, na agiri'a, na tsata, nu uramosu wi idā na atayan a gbagbain.

12

Ka na aagangu

¹ Reve me ene iroci i gbain ɗe zuva i na i zuwai za suru asalama. Ka ɗana tā lo, umuna u na gba wu nla urana u ɗa. U kuru tā ana a yi o woto. Wo oto tā ookokolo a na a ri ni italyo'o kupa ne ejere a aaci.

² U ɗanu tā limatan, avu mɓala na atsumalimā a limata'an a zuwa yi yisaali. ³ Avu me eneshi iroci i ro zuva, aagangu a gbain a shili na aci e cindere a na a ri na avana kupa. Aaci suru u tā na mokokolo.

⁴ Avu wizan wā yi u raɗa aabaci a tā atsuma a aɓaci e italyo'o a ta'atsu suru diga e eleshe'e, reve u vari le a tyo o uvadi. Avu aagangu'u e isawan a makakan ma ka'a adama u sodushi mawu'un nu u matsan yi.

⁵ Reve u matsan mawun mo ulobo, za na ri nu ucira suru u na waa yuwan tsugono tsa ama o uvadi u nda. Avu malingata ma Asulā ma usa yi mawu'un reve u tewee Asulā adama u ɗanu a ndanata n tsugono tsā yi. ⁶ Avu ka'a u suma u uwa o ogozo, ubata u na Asulā o foɓoo niyi. A tā kalyuwa yi pe ulobonu hali a'wan a ta'atsu na akapi. ◊

⁷ Babu usan avu e temushi uvon ɗe zuva: zagbain vu nlingata ma Asulā Mika'ilu na nlingata ma yi

mā Ḃsulā a yuwan uvon na aagangu'u, reve aagangu'u nā nlingata mā yi fo a piri. ⁸ Agba aagangu'u u lyuwa aci shi, waru āā dāshi lyawa yi obolo nā nlingata mā yi a dānu zuva shi. ⁹ Reve Mika'ilu obolo nā nlingata mā yi mu utāā abajini a aagangu'u diga zuva reve a cāco yi obolo nā nlingata mā yi a tyo e ida. Aagangu a nda ayi dā za na ri lo wuma nu ujimu. Ayi dā za na a tsu de Mekerrenkesu ko Male. Ayi dā za na āā lulumusā ama suru.

¹⁰ Ḃvu mu uwwa nanza a yuwusan adanshi diga zuva nā abajini o uđyo adansa:

“Gogo Ḃsulā a tsu a ta wawa ama a yi!

Gogo u ta yuwan ulinga nu ucira wā yi,
reve u yuwan tsugono ana mogono!

Gogo Zamawawa† vā yi to roco ucira wā yi a aci o uvadi!

Adama a na Mekerrenkesu māā dāshi isawan ubatā u na Ḃsulā a tsu a ri shi,
waru waa tawisaa āzā a tsu agbashi na addama na ayin nu urana shi.

O utāā tā Mekerrenkesu diga zuva!

¹¹ Ama a tsu a lyuwa tā aci e Mekerrenkesu

adama a mpasa m Magiri'i,
obolo na alajiya e ikaka i na aa yuwusan.

Aa uwwusa wovon u na āā kuwā shi.

¹² I yuwan mazāngā suru ndu ađu na i ri nden zuva.

Agba ađu na i ri nden atsumā o uvadi na a mala, i to sowo atsumalimā lon.

Adama a na Mekerrenkesu mā karā tā a cipā ya'ā du,
waru u tu utsutsu,
adama a na u revei waa jima shi avu e isawaton yi.”

¹³ Ana aagangu'u we enei a vari yi tā a cipā o uvadi, avu u teme a sabusa ka na matsain mawun mo ulobo'o. ¹⁴ Reve ka'a u ushi evelu a abajini a akuru tsarā wu 'yawan a kambā ubatā wā yi o ogozo. Ubatā u na āā kalyuwā yi ulobonu hali a'wan a ta'atsu na akapi, [◇] waru aagangu'u aa gura amaton yi shi. ¹⁵ Reve aagangu'u a puvu mini tsu udolu adama u lyuwa ka'a u karā nā ayi. ¹⁶ Ḃvu gba ida i kamba ka'a, reve u kpatu'wā unā wā yi reve u sođu mini ma na aagangu'u u puvuyi. ¹⁷ Reve aagangu'u u yuwan upan lon nā ka'a, avu u karā a 'yawa u yuwan uvon na akapi a muwun mu ka'a, aza a na o toniyi ili i na Ḃsulā a dammai, waru o toniyi ikaka i na Yesu rito nle.

¹⁸ Ḃvu aagangu'u e isawan a nge'en m mala.*

13

Aadodo a na o utai atsumā a mala

¹ Atsumā a alavu alavu a vā avu me ene aadodo o utusā atsumā a mala. U tā na aci e cindere na avana kupa. Aavana suru a tā na mokokolo. Aaci suru u tā de ni idana ya aala i na yaa yuwusan adanshi a vama e ekere a Ḃsulā. ² Ayi aadodo a nda o rotso tā utasu, agba ana a yi a tā uga'an waru u tā ne eleme waru akpatā a ana a yi a tā uga'an, gashi nama gbain vu una na a tsu de biya. Unā wā yi waru u rotso tā una wu kamu. Aagangu a ca tā aadodo ucira unatā nā za vā yi, avu waru u ca yi ndanata n tsugono nā tsugono. ³ Aaci a tā a dānā tā na aalana a wuntsu u na u rocoi a na o una niyi, agba wuntsu'u wi ina tā. Atsumā o uvadi vuma suru o'wo tā a asalama a aadodo o ndolo. ⁴ Suru nle a yuwaan tā aagangu o ndolo aganda, za na cayi

◇ **12:14** Wen. 11:2. * **12:18** Adanshi a Ḃsulā o ro a zuwa tā guzu nda atsumā o uguzu wa 17, ozo o ro gba tsunda tsa dā a zuwa nle, cine uguzu wa 18 u ri. Akapi a Adanshi a Ḃsulā gba shi idanshi i nda atsumā a aadiva a 13 uguzu wa 1 u dā a zuwa nle.

ḡadodo ucira. Ḃvu waru a yuwaan ḡadodo'o ḡanda reve a damma, “Babu za na ri tṣa ḡadodo a nda! Babu za na aa gura lyuwa aci ḡ yi.”

⁵ Ḃsula a lyawa tḡ ḡadodo o ndolo a yuwan uvadu nu ucira wḡ yi daḡa gba u yuwaan niyi adanshi a vama. Ḃsula a lyawa yi tḡ u danḡ nu ucira u ndolo hali a'wan a ta'atsu na akapi. ⁶ Ḃvu u danḡ a yuwusaan Ḃsula adanshi a vama. Waru wi isula tḡ ala ḡ Ḃsula, nu ubatḡ u na u ri nden, obolo na aza a na ḡ ri zuva suru. ⁷ Ḃsula a lyawa yi tḡ u yuwan nḡangi na ama ḡ yi ḡvu u lyuwa aci e le. A ca yi tḡ ucira u na u la'ai gundo, ne elentsu, na ama, ni ida suru. ⁸ Ama suru a ta yuwaan yi ḡanda, ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma kafu a yuwan uvadi shi. Aatagada'a za Magiri'i ma na o unai da.

⁹ Vuma na ri na atsuvu, wu uwwa.

¹⁰ Za na Ḃsula a dangwai adama e reme yi, e te reme yi.

Za na Ḃsula a dangwai adama o una yi na matsun me pe'eni, ḡ to una yi. Ḃyi nda u ta dansa ama ḡ Ḃsula a ciga a 'yuwan a kaḡa asuvu ḡvu waru ḡ danḡ nu ucawu wo okolo.

Ḃadodo e ire

¹¹ Waru me enishe tḡ ḡadodo o ro a na o utai diga e ida. U tḡ na avana e re gashi aza ḡ magiri'i, daḡa gba u yuwain adanshi nu uḡyo wa aagangu. ¹² Ḃyi ḡadodo a nda wi isawan tḡ ḡ makakan ma ḡadodo o ufaru, ḡvu u yuwan ulinga na cu'un vu ucira na ḡadodo o ufaru ḡ ri na ḡyi. Adama o ucira o ndolo a zuwa tḡ ama o uvadi suru a yuwaan ḡadodo o ufaru ḡanda, za na danḡi na wuntsu u na wu una niyi ḡvu wi ina yi. ¹³ Daḡa waru gba ḡadodo e ire a yuwain abajini e iroci yi ili ya asalama. U zuwa tḡ akina ḡ cipa diga zuva ḡ tyo o

uvadi, ama gba ḡ akanḡa. ¹⁴ Ḃsula a lyawa tḡ ḡadodo e ire a yuwan ili ya asalama a makakan ma ḡadodo o ufaru. Adama e ili ya asalama o ndolo, u gura tḡ lumḡ ama o uvadi. U zuwa le tḡ a ruma ḡamali ḡ ḡadodo o ufaru, za na o unai na matsun me pe'eni agba u kambḡ tḡ wuma. ¹⁵ Ḃsula a lyawa tḡ ḡadodo e ire a yuwan ḡamali'i adama wo o'wo wuma, adama waru u gura yuwan adanshi waru u gura zuwa le o una aza a na a yuwaan niyi ḡanda shi. ¹⁶ A zuwa tḡ ama suru a yuwan rotsu o ukere usa'ani ko e icin i le, ko ama a gbagbain a da ko muwun, ko aza o utsuru ko alambi, ko agbashi ko aza a na ḡ ri agbashi shi. ¹⁷ Aza a na ḡ ri na rotsu da goon aa lyawa a tsula waru ele da goon aa lyawa a wina. Ḃyi urotsu u nda ḡyi da urotsu wa aala ḡ ḡadodo ko laamba na ee isawan a aala ḡ yi.

¹⁸ U to lobono vu tsura ugbozu adama vu reve laamba va ḡadodo'o! Na vu ri nu ugbozu, vu te reve yi. Laamba va yi ḡyi da ukpakuḡali na kupotali na aza ḡ tali (666), waru laamba'a u tḡ ḡ nden ma aala a vuma.

14

Magiri'i na ama ḡyi

¹ Ḃvu me ene Magiri'i mishin a Masasan ma Sihiyona.*† Ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) ḡ danḡ tḡ mishin obolo na ḡyi. Ele da aza a na a danai e icin i le ala ḡ Magiri'i na Dada va yi. ² Mu uwwa tḡ nanza a adanshi de zuva. Uḡyo wḡ yi u rotso tḡ ilama i mini ma abunda ma na mo ocusho ko tsa tsata tsu ucira. U shon tḡ gashi mesun ma ama ḡ abunda a wa'asa ikumburu. ³ Ele da ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) ḡ

ḡ 13:5 Wen. 11:2. * 14:1 Sihiyona aala o ro ḡ Urishelima a da, ubatḡ u nda u ta yuwusan adanshi adama ḡ abajini ḡ lyuci va ama ḡ Ḃsula.

tā mishin zuzu nā ndanata n tsug-ono, obolo ni ili i wuma i nashi, na azagbain. A dana tā a canasa ishīpa i sa'avu, za na babu za na aagura rito yi, she ele goon. Ele da aza a na a tsupayi o utaa nle atsuma a ama o uvadi suru. ⁴ Ele da ama a na a lyawai aciyele cece a na a 'yuwain a yuwan tsipere, adama o ndolo a da a ri cece. O toni tā Magiri'i ubata u na u tyoyi suru. A tsula le tā atsuma a ama reve a ca le tsa makuda mā kucci vu ufaru, reve a ca Asula nā Magiri'i'i. ⁵ A tsu yuwan epen shi, waru a ri nu unusu shi.

Nlingata mā Asula n ta'atsu

⁶ Avu me enishe malingata mā Asula ma 'yawan zuva lon. U ciga tā u damma ikaka ya Alabari a Sa'ani a na a ri n koto shi a tyo ubata wa aza a na a ri pe nden atsuma o uvadi, ele da ida, nā gundo, ne elentsu, obolo na akapi a ama a na buwai. ⁷ Reve u damma nā abajini o udyo, "I ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain avu i yuwan adanshi a tsugbain tsa yi. Adama a na mantsa ma yuwan tā a na wee ge'eto ama o uvadi suru. I ca yi tsugbain, adama a na ayi da u yuwain uvadi nā zuva, mala ne esu a mini a na o utusa e ida."

⁸ Reve malingata mā Asula me ire ma 'yawan zuva cine za vu ufaru yuwain avu u reme adansa, "Abajini a lyuci a Babila a riyā tā! Ayi lyuci gbain da za na tsipere tsa yi tsa zuwai ida suru a yuwain ili yi idaba. U yuwan tā gashi wo o'woto le tā ososowi nā tsipere tsa yi, ili i nda i ta zuwa Asula a ca le atsumalima."

⁹⁻¹⁰ Avu waru malingata mā Asula ma ta'atsu u toni le, a saalasa, "Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda suru avu waru a yuwaan aamali a yi aganda, a tā nu urotsu wā aadodo e icin i le ko e ekere e le. Asula o to sowoto le masayan ma inabi

mo oforo mā yi. Masayan ma nda a sula yi nā mini shi, waru Asula na aciyayi a da a tsuyin oforo a yi atsuma o mokoto mo upan mo ndolo. Cu'un va ama o ndolo o to sowo atsumalima na akina a makula a farinwuta lon a makakan ma nlingata mā Asula ma akiza obolo nā Magiri'i'i. ¹¹ Akina a na aa kulato le u to o'wo babu ukotu. Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda obolo nā aamali a yi waru a ri nu urotsu wa ala a yi a lipu le, atsumalima o to obolo ne ele ayin nu urana." ¹² Ili i nda suru u ta dansaa aza e Itoni a yuwan ankuri atsuma a nden n le. Ama a nda ele da aza a na a yuwain tsutoni nā wila wā Asula, avu waru o toni Yesu na amayun.

¹³ Avu mu uwwa udyo zuva adansa, "Dana ili i nda: Aza aba'un a da aza a na a kuwai diga gogo a 'yawa adama e Itoni yi Zagbain!"

Reve Ruhū usu, "Ee, a te ivuwan atsuma a linga va atsumalima a na a yuwusan, linga sa'ani le na a yuwusain to toni le."

Ugasa wu uvadi

¹⁴ Dada n kalyuwai, avu me ene eleshe a uri. Ili i na i ronsoi vuma dana tā nden de e eleshe'e. U tā no ookokolo a zinariya a aaci a yi waru u tā nu ugonu wa alyu uguzu o ukere wā yi. ¹⁵ Avu waru malingata mā Asula mo ro mo utā atsuma a Aa'isamapada, avu u saalaa vuma na ri nden e eleshe nā abajini o udyo, "Fara ikani nu ugonu wā wu. Ili i na i lobonoi a kana atsuma o uvadi e ina tā de, gogo da mantsa ma na wu ntsayi o golofo le." ¹⁶ Avu za na ri nden e eleshe'e u rono ugonu wā yi, dada gba u kanai ca'an vu uvadi.

¹⁷ Avu me enishe malingata mā Asula me ire za na utai de a Aa'isamapada a zuva, waru u dana tā nā matsun ma alyu o ukere wā yi. ¹⁸ Avu waru malingata mā Asula mo ro ma ta'atsu, za na ri

nu ucira e ekere a akina, wu utā de a masa'a. Ayi malingata mā Ḃsulā ma nda u de tā malingata mā Ḃsulā me ire adansa, "Tara matsun ma wali mā wu Ḃvu vu paḁa ataci† a alya o uvadi adama a na limatan va yi e ina tā." ¹⁹ Dada gba malingata mā Ḃsulā† mā vutalāi matsun mā yi atsumā o uvadi. Dada u bolotoi limatan na ri pe atsumā o uvadi a tyo ubatā u na o kpoko nle. Ne da gba Ḃsulā o tsu kpoko aza e iwuya nā waa casu le oforo. ²⁰ O kpoko tā muwun ma ataci'i a alanga a lyuci gbain, Ḃvu mpasa mu utā ubatā u na o kpoko nle gashi uḁolu u na u ri imili ukpakure (200) uga'an nā aru'un ana uton.

15

Mbala n cindere mu ukosu

¹ Ḃvu me enishe abajini e iroci de zuva a na a zuwai ama suru o o'woi a asalama. Nlingata mā Ḃsulā n cindere m banā tā mbala n cindere mu ukosu. Nā Ḃsulā o koto a casu ama oforo nā mbala n ndolo, waa dashi yuwan upan waru shi. ² Reve me ene ili i na i rotsoi mala mā madubi* ma na a jambarai na akina. Ḃvu waru me enishe aza a na a lyuwai aci a aadodo nā aamali a yi, ayi da aadodo za na a danai aala a yi nā laamba. A danā tā mishin zuzu nā mala mā madubi, waru a guza tā ikumburu i na Ḃsulā a ca nle. ³ Reve a cana ishpa i na Musa† aagbashi a Ḃsulā a canai Ḃvu waru a cana ishpa i na Magiri'i ma canai, adansa, "Ḃvu da Ḃsulazuva Mogono me Ili Suru, vu ta yuwusan abajini abajini e ili ya asalama. Vu ta yuwusan tsugono tsu uvadi u nda suru. Atsumā e ili i na vaa yuwusan suru amayun a da obolo nu ulobonu.

* 15:2 Ayi "madubi" ayi da Ashingini a tsu de "masukaci".

⁴ Vuma suru ta ca wu tsugbain, Ḃsulazuva!

Ama suru a ta damma, 'Vu tā nā tsugbain nu ucira.

Babu vuma na ri na akiza, she Ḃvu goon.

Ama o uvadi suru a tā tawā a yuwaan wu agandā.

Ama ene tā mejege me ili i na vu yuwain suru.' "

⁵⁻⁶ Ḃvu me ene de zuva, nlingata mā Ḃsulā n cindere aza a na a banai mbala n cindere o utā pe atsumā o Upasu wa Akiza† a Aa'isamapada. Za suru oto tā itana i uri i na i danai a madala, a kanda'wa tā amuna a na a dawai nā zinariya a nkakan n le. ⁷ Atsumā e ili i wuma i nashi i ndolo za tā ca tā malingata mā Ḃsulā biti aakwanu a zinariya tapu nā atsumalima a Ḃsulā, za na ri nā wuma u babu ukotu, a tsun atsumā o uvadi. ⁸ Ḃvu Upasu wa Akiza'a u shiwan nā mikyon n na moo utusa diga de ubatā u tsugbain tsā Ḃsulā nu ucira wā yi. Babu vuma na aa gura uwa pe atsumā a Aa'isamapada o ndolo she nā mbala n cindere n na nlingata n cindere n ndolo n tawayi n koto.

16

Akwanu o upan wa Ḃsulā

¹ Mu uwua tā abajini o uḁyo de a Aa'isamapada a dansaa nlingata mā Ḃsulā n cindere'e, "Yawai yo oco akwanu e cindere o upan wā Ḃsulā'a atsumā o uvadi." ² Dada malingata mo ufaru mā 'yawai dada wo ocoi ili i na i ri pe atsumā a aakwanu a yi atsumā o uvadi. Dada dodi vu mbala mu usan lon o utai a lipu va aza a na a danai nu urotsu wā aadodo'o waru a yuwayin aamali a yi aganda.

³ Ḃvu malingata me ire mo oco ili i na i ri pe atsumā a aakwanu a yi a tyo atsumā a mala, dada gba mala mo o'woi mpasa gashi mpasa mā aakwakwā a vuma, reve ili i na i ri

pe wuma atsumā a mala'a suru a kuwā.

⁴ Reve malingata ma ta'atsu mo oco ili i na i ri pe yi atsumā a aakwanu a yi a tyo atsumā o dolu ne esu a mini, reve a kambā mpasa.

⁵ Dada mu uwwai malingata ma na māā kalyuwusā mini ma dammai, “Avu da Asulā a Akiza.

Avu da vu ri wuma gogo, waru vu tā lo wuma kuci!

U tu ulobonu u na vee ge'eto uvadi tsunda.

⁶ Aza e iwuya a zuwa tā mpasa ma ama a wu nā ma amasulā n yene.

Adama o ndolo a da vu ca nle mpasa o sowoi.

A tsurā tā ili i na a cigai!”

⁷ Avu mu uwwa udyo o utusa diga a masa'a adansa:

“Ee, Asulazuva Mogono me Ili Suru,

Ure u na vu tsu ca ama e iwuya oforo amayun a da waru wu ntsaa tā.”

⁸ Avu malingata mā nashi mo oco aakwanu a yi zuva vu urana, avu Asulā a lyawa urana'a wu vava ama nu usuḍuwu wā yi. ⁹ Avu abajini o usuḍuwu wu vava ama suru, dada a yuwayin ala a Asulā adanshi a vama, za na tawayi nā mbaḷa n ndolo. Nā ne suru a 'yuwan tā a vadala o unusu u le avu waru a 'yuwan a cuwa tsugbain tsā yi.

¹⁰⁻¹¹ Avu malingata ma tawun mo oco ili i na i ri pe atsumā a aakwanu a yi a ndanata n tsugono tsā aadodo, reve ida i na waa yuwusan tsugono tso o'wo irumbu. Ama a na a danai pe a dana tā a magaga ma anga me le adama a na antsu e le a tā a mbaḷa lon. Nā ne suru a yuwaan tā Asulā adanshi a vamaḷa reve a 'yuwan a vadala a kambā ubata wā Asulā tsarā a lyawa iwuya i le.

¹² Dada waru malingata mā tali mo ocoi ili i na i ri pe atsumā a aakwanu a yi a tyo a abajini o Udolu wā Yufiriti dada mini mo udolu'u u 'yewei. Ni ili i ndolo i fara, dada ngono diga asana aā tawā nā asoja e le. ¹³ Avu me ene otoni a lima a ta'atsu a na o rotsoi opodo. A to utusa o unā wā abajini a aagangu, nā o unā wā aadodo o ufaru nā waru o unā wā aadodo e ire vumavasulā ve epen. ¹⁴ Ele otoni a limaḷa a nda a tā nu ucira u na aa gura yuwan iroci yi ili ya asalama. A 'yawā tā bata o ngono mu uvadi suru, tsarā o boloto le ubata u tā tsarā a yuwan uvon nā Asulā Mogono me Ili Suru a abajini o urana u na wee ge'eto ama.

¹⁵ Reve Zagbain damma, “Zuwai atsuvu! N tā lo a tawā cine vivu tsu tawā vuma babu urevu. Asulā a ta zuwaa vuma na ri e ipiri ni itana ya yi ufoḅu aba'un, adama u wala ataḅu ama e ene ataḅu a yi, wu uwwa wono wan.”

¹⁶ Avu otoni a lima'a o boloto ngono'o ubata u tā, ubata u na a tsu de Amagedon nā Tsuyahuda.

¹⁷ Avu malingata me cindere mo oco ili i na i ri pe atsumā a aakwanu a yi de e eleshe. Dada Asulā a yuwain adanshi nā abajini o udyo diga de a ndanata n tsugono atsumā a Aa'isamapada, adansa, “N koto tā ili suru.” ¹⁸ A yuwan tā imadatsu nā agiri'a nā tsata tsā abunda, dada gba ida i ramoi nu ucira u na u la'ai aza a na aa yuwusan hali na Asulā a yuwain vadilima atsumā o uvadi. ¹⁹ Abajini a lyuci o ndolo e ne'eshen tā toto uta'atsu, reve ilyuci i ro atsumā o uvadi a ramo suru suru. Avu u cuwan nā nusu lyuci gbain va Babila, avu waru u zuwa ama a Babila o sowo oforo a na a ri atsumā o mokoto mo upan mā yi.

²⁰ Ana ida i jingadai tsundolo, ida i memere mā mini suru nā nsasan m

* 16:21 Ume wa atayan u la'a tā ume u bufu siminti.

bete'we tā. ²¹ Reve abajini abajini a atayan a riyaa ama diga zuva. Ume wa atayan a rawa tā uritowu wu ume ukpaku.* Amma adama a na Asula a lyunguwa nle na atayan tsara u ca le atsumalima lon ama a yuwaan yi tā adanshi a vama.

17

Aashakala a ka obolo na aadodo

¹ Avu malingata mā tā atsuma a nlingata n cindere n ndolo aza a na a ri na akwanu e cindere u tawa ya'a va reve u damma mu, "Tawa, n to roco wu cine aa ca aashakala a na ama suru e revei atsumalima, ayi daa abajini a lyuci a na a suwai zuzu na dolu va abunda. ² Ngono mu uvadi n yuwan tā tsipere na ayi, waru ulambu u wono wa yi u zuwa tā ama suru o o'wo gashi ososowi a mara atsuma a tsipere sa yi."

³ Avu atsuma a alavu alavu'u a na Ruhu roco numu, reve malingata mā Asula ma tara mu a tyo o ogozo. Dada me enei ka ro nden a aadodo a saan. A dana ta wisulusa wa Asula a lipu va aadodo'o ubata biti, waru u dana ta na aci e cindere na avana kupa. ⁴ Ayi ka'a wo oto ta itana i tsugono i na i ri sawun daandaan na aza a na a ri saan. Waru wo otowiso ta ili i na a yuwain na zinariya, na atali a madala icu'un icu'un ni iyedi yi ikebe.† O ukere usa'ani wa yi u ta lo na mokoto ma zinariya ma mara tapu, ayi daa ili yi idaba ya abunda na tsipere tsa na waa yuwusan. ⁵ A cin va yi a dana ta de aala a na a ri nu urevu wu usokowu, "Amu da Babila vu ucira, mma va ashakala suru suru, mma va aza a na a yuwusan ili yi idaba suru suru atsuma o uvadi."

⁶ Reve me enei ka'a u sowo mpasa ma aza a na a yuwusan adanshi a sa'ani a Asula, aza a na o unai adama a na a dana i uguzu na Yesu ugbamu. U zuwa yi ta wo o'wo ososowi.

Ana me enei niyi mo o'wo ta a asalama lon. ⁷ Dada malingata'a me ece numu, "Nye i zuwai vu ri a asalama? N ta damma wu ili yu usokosu yi ka nda obolo na aadodo a na u kumbai, za na ri na aci e cindere na avana kupa. ⁸ Ayi aadodo a na ve enei nda gogo u dana ta wuma, amma gogo aakwakwa a da. U ciga ta motaa atsuma a aakari a aru'un lungu-lungu, reve u kara a tyo ubata u na Kristi Zamawawa† oo kototo yi suru suru. Ama a na a ri pa o uvadi u nda, aza a na Asula a dana i ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi ana a yuwain uvadi, a ta yuwan asalama abunda na a kalyuwa aadodo'o. U dana ta wuma, agba gogo u tu ukwa, agba u ta kambisa wuma.

⁹ "I ciga ta okolo a sa'ani o urevu tsara i reve ili i nda. Ele aci e cindere o ndolo ele da agadi e cindere a na ka ndolo ri nden. Aci o ndolo waru ngono n cindere n da a dansa. ¹⁰ Ngono n ton n riyaa ta de, gogo za va tali da ri o tsugono, za ve cindere koto u tawa shi, agba tsugono tsa yi tsa jima shi. ¹¹ Ayi aadodo u dana ta wuma, amma gogo aakwakwa a da, waru ayi fo ayi da mogono ma kunla. Atsuma o ngono n cindere n ndolo n da wu utai, waru u ta pe a mmalu a tyo ubata u na oo kototo yi suru suru.

¹² "Ele avana kupa a na ve enei, ele da ngono kupa n na koto a yuwain tsugono shi, agba a ta tsura ucira u na aa yuwan tsugono tsu ngono obolo na aadodo hali rumu ta. ¹³ A ta usu a ca yi ucira na tsugono tse le. ¹⁴ A ta yuwan uvon na Magiri'i, agba Magiri'i mo ndolo ma ta lyuwa aci e le adama a na ayi da Zagbain a aci a azagbain na Mogono mo ngono suru suru. Ama a yi ele da aza a na u deyi waru u dangwa le ta waru a ta kurusu yi na amayun kuci."

¹⁵ Avu malingata'a ma damma mu, "Dolu na ve enei, bata na

aashakala a ri nden da, ele da obolo a ama, ni ida, ne elentsu, na gundo. ¹⁶ Avana kupa na aadodo a na ve enei a ta 'yuwan aashakala'a. A ta usa ili i na u ri na ayi suru avu a lyawa yi atabu. A ta yanzala lipu va yi reve a tama yi, reve waru o koso kulato akapi a lipu va yi na akina. ¹⁷ Ngonon kupa nda n ta yuwan ne adama a na Asula a zuwa le ta a yuwan ili i na u cigai. Adama o ndolo a ta usu suru nle a ca aadodo o ndolo ucira u na woo o'wo le mogono. A ta yuwan tsu-toni na aadodo o ndolo hali mantsa ma na Asula a zuwa ifobi ya yi i shiwan. ¹⁸ Ayi ka na ve enei ndolo ayi da abajini a lyuci a na a ri nu ucira za na mogono ma yi mo o'woi mogono e ekere o ngono e ida suru atsumam o uvadi."

18

A lungusa ta Babila

¹ Ana alavu alavu a na me enei ka na kumbai aadodo o ndolo a karai, dada me enei malingata ma Asula mo ro a macipa diga zuva. U ta nu ucira lon, avu ekan a gbain o uta diga ya'a yi, reve wi ikana uvadi.

² Reve u saala nu ucira: "Abajini a lyuci va Babila a langa ta suru suru.

Ama a buwa pe shi, otoni a limam icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

Waru nnunu mi idaba icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

³ Ida suru o o'wo ta ososowi a mara ma yi,

ayi da maluwa ma tsipere tsay yi. Ngonon mu uvadi suru n yuwan ta tsipere na ayi,

waru aza a awina a tsu tsura ta ikebe ya abunda

adama a na u cigai ili i sa'ani ya abunda."

⁴ Avu mu uwvisa udyo u ro diga zuva adansa:

"Ama a va, utai atsumam a lyuci gbain ndolo,

tsara i yuwan unusu cine ayi u yuwain wan,

tsara waru i tsura oforo cine ayi waa tsura wan.

⁵ Nusu va yi rawa ta aaganga o obolo a na a rawai de zuva, waru koto Asula e icina ni iwuya i na u yuwusain shi.

⁶ I ciga i 'yuwan i yuwaan yi cu'un vi ili i na u yuwain

cine u yuwain a tyo e ekere a akapi. Amayun, i tsupa yi toto ure na cu'un vu unusu u na u yuwain.

I ciga i 'yuwan i tsun mara ma na ma ri nu ucira toto ure o mokoto ma yi,

cine u foboyi akapi.

⁷ U ca ta aciyayi tsugbain lon, avu waru u tsura ili i na u cigai suru.

I ca yi atsumalimam na atsumolangu lon.

U ta yuwusaan aciyayi uvadu, avu u damma,

'Apa mu nden, amu ka da na n ri a yuwusan tsugono.

N ri na vali na aa kuwa mu shi, adama o ndolo maa shon adama a yi shi.'

⁸ Adama a na Babila ka 'yasain avangaci tsundolo,

waa jima shi, avu Asula a ca yi atsumalimam nu ubanakun,

avu waru ama a yi a kuwa,

waru u ta yuwan ambululu.

Akina a ta kulato yi,

adama a na Asula a na ee ge'eto yi, a ta nu ucira."

⁹ Ngonon mu uvadi n na n yuwain tsipere na ayi reve a lyuwa atsumam o utsuru wa yi, e te ene mikyon m magugwa ma akina za na aa lyuwa yi, a ta shon reve a yuwan atsumolangu adama o ndolo. ¹⁰ E

isawan ta alanga, adama a na o to wovon a na o to sowo atsumalimam

cine woo sowuso. A ta damma, "Atsumalimam!

Cine waa danam wu na atsumalimam,

abajini a lyuci na lyuci vu ucira Babila, adama a na atsuma a rumu ta oforo a tawa wu ta!”

¹¹ Waru aza a awina atsuma o uvadi a ta shon waru a yuwan atsumolangu adama a yi, adama a na babu za na aa tsula itana i na aa winasa. ¹² Apa ili'i: zinariya, na azurufa, na atali a madala e ikebe,† ni iyedi yi ikebe,† ni itana i na i la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, ni itana i na i ri sawun daan-daan, ni itana yu ulobonu i na i ri saan, na danga icu'un icu'un i na i ri na maguru mo uyo'o lon, na akapi e ili i na a yuwayin na anga a agiwa na danga vi ikebe, na rumushili, ni irumu, na atali e ikebe o usaa, ¹³ ni ili i maguru† i na a tsu de furenkisen† na mur† adama o usa'an, waru adama a masa'a, waru adama o usukumu a lipu, na masayan ma inabi, na mani'in, na yira, ni ishina, ni inan, ni ikyon, ni ido, obolo ni ikeke yi ido i na a tanusu itana, obolo na agbashi, na ama a na e remei ubata o uvon.*

¹⁴ Aza a awina a ta damma yi, “Ili i sa'ani i na vaa zuwusaa okolo suru o koto ta, waru ili i na yaa zuwusa wu vo o'wo ulobonu a puwan ta, vaa dashi tsura le waru shi!”

¹⁵ Aza a awina, aza a na a tsuraj utsuru adama a na a winaa niyi itana'a, e te isawan alanga na ayi, adama a na a ri e iladi i na oo sowa atsumalima cine ayi woo sowuso. A ta shon awu waru a yuwan atsumolangu. ¹⁶ A ta damma:

“Atsumalima!
Atsumalima a ta cina wu awu abajini a lyuci a nda!

U dana ta o otosu itana yi ikebe, ni itana i sawun daan-daan, ni itana i na i ri saan lon.

U oto ta waru ili i na a yuwain na zinariya,

na atali a madala e ikebe† icu'un icu'un!

¹⁷ Atsuma a rumu ta awu a lungusa utsuru wa yi suru!”

Zagbain vu uluwu u wantsun u gbain suru na alingi a yi a te isawan alanga na ayi. Waru aza a na a yuwusan mmalu atsuma a antsun a mala a te isawan alanga na ayi, ne da fo aza a na a yuwusan pe awina e itana i na a tawayi atsuma a antsun. ¹⁸ A ta saala lon ne e ene mikyon ma akina ma na maa lyuwa yi, “Koto a yuwan cu'un va abajini a lyuci vu mgbain nu ucira tsunda shi!”

¹⁹ A ta tsun mabula a aci e le tsara o roco a ta na atsumolangu. Waru a ta damma:

“Atsumalima,
Atsumalima a ta cina wu awu abajini a lyuci!

Abajini o utsuru a yi a zuwa tsu ta suru ntsu

tso o'wo nu utsuru.

Gogo atsuma a rumu ta o koto ta suru.”

²⁰ Adu aza a na i ri zuva, i yuwan mere,

adama a na Asula a lungusa ta de Babila.

Adu ama a Asula,

obolo na ajiya na aza a na a dansa ikaka ya Asula i zangana.

Adama a na Asula e ge'eto yi ta

adama e ili i babu ulobonu i na u yuwaan ndu.

²¹ Reve malingata mo ucira ma tara aatali a gbain, gashi aatali a yira, awu u vari yi atsuma a mala reve u saala:

“Babila, awu lyuci gbain, cine n variyi aatali a nda,

ne da Asula aa lungusa wu nu ucira u gbain!

Ama aa dashi ene lyuci nda waru shi.

²² Ko za aa dashi uwuwa ama a wa'asa ikumburu shi, ko ndobiya shi,

* **18:13** Atsuma e ili i maguru o bolo ta na mur na furenkisen, ili i ta i da na aza a na aza o urevu a tawayi Yesu une'e.

ko ama e ivulusa papin ko avana shi.

Ko za aa dashi yuwan ulinga atsuma a wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa ilama i yira shi.

²³ Ko za aa dashi ene ekan e ifitila a wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa udyo u vali ko ka a yuwusan lolo shi.

Aza a awina e itana a shi ta a la'a ama o uvadi suru ucira.

Tsuboci tsa wu tsa pusaan ta ama o uvadi suru ugbozu.

²⁴ Asula a ca ta Babila atsumalima adama a na wu unai amasula, na ama a Asula suru.

Ee, Babila una ta akapi a ama atsuma o uvadi suru."

19

Ama a na a ri zuva a yuwaan ta Asula ica

¹ Ana malingata mo ucira'a mo kotoi adanshi, reve mu uwwa mesun ma abajini o obolo a ama zuva a yisaali:

"A cuwa Asula!

Iwawi, na tsugbain, nu ucira za va Asula a tsu a da!

² Cine waa casu ama e iwuya oforo amayun a da waru wu ntsaa ta.

Wi isawaton ta cine waa ca aashakala o ucira o ndolo atsumalima,

za na zuwai ama o uvadi a nda a yuwain tsipere na ayi.

Asula a tsupa yi ta adama a na wu unai agbashi a yi."

³ Reve waru a saalisa:

"A cuwa Asula!

Mikyon ma akina n na n kulatoi lyuci gbai'in

n kara ta a gawusan babu ukotu!"

⁴ Avu azagbain ushin na aza a nashi obolo ni ili i wuma i nashi a kadato avu a yuwaan Asula aganda, za na danai nden a ndanata n tsugono. Avu a damma, "Ami!† Tsu cuwai Asula!"

Abuki o lolo a Magiri'i

⁵ Reve mu uwwa nanza e dewu atsuma a ndanata ma Asula'a, adansa:

"Suru ndu aza a na a ri ama a gbain na aza a na a ri azagbain shi,

suru ndu aza a na aa yuwusaan Asula aganda

damma niyi, 'Tsu ca wu ta tsugbain.' "

⁶ Reve mu uwwa mesun ma abajini o obolo a ama zuva a yisaali. U ta gashi magugwa ma abajini a mini a riyisa na mesun ma tsata ma gbain. Mu uwwa le ta adansa:

"Cuwai Asula!

Adama a na Asulazuva a tsu, Mogono me ili suru suru, Mogono ma da!

⁷ Tsu yuwain mere

reve waru tsu zanganai.

Tsu cuwai tsugbain tsa yi!

Adama a na mantse ma yuwan ta ana aa yuwan abuki o lolo a Magiri'i'i.

Kasa'avu va yi fofo ta aciyayi adama o ndolo.

⁸ Asula a ca yi ta utugu u lolo, u na u la'ai utugu u na a yuwain na tsikilu,

waru u ta cece a madala."

(Utugu'u ayi da ili i sa'ani i na ama a Asula aa yuwusan.)

⁹ Reve malingata ma Asula'a ma damma mu, "Vu dana ili i nda: Asula a ta zuwaa za suru na a banuyi a tyo ubata wa abuki o lolo a Magiri'i'i aba'un." Avu waru malingata'a u dammisa, "Ili i nda i na Asula a dammai amayun a da."

¹⁰ Avu n kadato a makakan ma malingata'a adama n yuwaan yi aganda, amma avu u damma mu, "O'o, she vu yuwaan mu aganda wan! Amu aagbashi a da tsa wu na aza e Itoni, aza a na a guzai amayun e ili i na Yesu palu'wai. I yuwaan Asula aganda!"

Adama a amayun a na Yesu palu'wai ayi da i zuwai ama aa yuwusan adanshi e ikaka ya Asula.

Za na kumbai do uri

¹¹ Reve me ene zuva ukpatu'u, na do uri lo mishin. Waru za na danai ukumbu o do'o aala a yi gba Za va Afula na Amayun. U tsu yuwan ta uge'etosu mejege waru u tsu yuwan ta uvon u na wu ntsayi.

¹² Esu a yi a dana ta a madala gashi akina, waru wo oto ta okokolo a abunda. A dana ta aala a lipu va yi, agba ayi da goon u revei urevu wa yi.

¹³ Avu wo oto atugu a gbagbain a na a tsupuyi atsuma a mpasa. Aala a yi a da "Aadanshi a Asula."

¹⁴ Asoja a zuva a kumba ta ido i uri waru o tonishi yi ta. O oto ta itana i uri, aza a na a la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, waru a ri cece.

¹⁵ Avu matsun me pe'eni ma wali mo uta o una wa yi, reve u yuwan ulinga na ayi u lyuwa aci e ida. U ta yuwan tsugono tse le na aadanga a rumu. U to roco ucira wu upan wa Asula Mogono me Ili Suru, nu u kpoko umatsun u inabi ubata u na o kpokuso masayan. ¹⁶ Ubata wa atugu a gbagbain a na a palai aagutsu a yi, a dana ta:

MOGONO MO NGONO NA ZAG-BAIN VA AZAGBAIN.

¹⁷ Reve me ene malingata mo ro mishin pe o urana. Avu u yuwaan asala a na a ri a tsu'yan zuva suru adanshi na abajini o udyo: "Tawai! I boloto adama i lyuwa ilyalya ya abunda ya abuki a na Asula oo fofo! ¹⁸ Tawai! Yi kada lipu vu ngono, na nan yali a asoja, na asoja, obolo na lipu vi ido na aza a na a tsu kumba le. Tawai! Yi kada lipu va ama suru: aza a na a ri agbashi na aza a na a ri agbashi shi, na azagbain, na aza a na a ri azagbain shi!"

¹⁹ Avu me ene aadodo obolo na ngono mu uvadi suru, obolo na asoja e le o bolotosu adama a yuwan uvon na za na kumbai do'o na asoja a yi. ²⁰ Reve e reme aadodo'o, obolo na vumavasula ve open za na yuwaan niyi ulinga wa asalama. (U yuwan ta ulinga

wa asalama o ndolo adama u pusan aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o aza a na a yuwayin aamali a yi aganda.) Aadodo'o na vumavasula ve epe'en a vari le ta wuma atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta. ²¹ Za na ri ukumbu zuva vu do'o wu una ta asoja'a suru na matsun me pe'eni ma na ma danai o utusa o una wa yi. Avu asala a kada lipu le suru hali atsuma e le o o'wo bafa-bafa.

20

A'wan ukpakukupa

¹ Ana za na kumbai do uri lyuwai aci a aadodo'o, na vumavasula ve epe'en, obolo na asoja e le, reve me ene malingata ma Asula a cipusa diga zuva, u guza ta akani o ug-bamu na makpatu'utsu ma aakari a aru'un lungu-lungu. ²⁻³ Avu malingata'a me reme aagangu'u, za na danai yo diga de za na fo a tsu de Mekerencesu ko Male. Avu u tara akani'i avu u takpara yi. Reve u vari yi atsuma a aakari a aru'u'un. Avu u katsu unantsu wa aakari a aru'u'un na makpatu'utsu ma na u danai na ayi uguzu o ukere, reve u to unantsu'u cine za lo na aa gura kpatu'wa yi shi. Na Mekerencesu ma ciga ma 'yuwan u dana pe hali a'wan ukpakukupa (1,000). A mantsa mo ndolo, waa gura luluma ama o uvadi shi. Na a'wan o ndolo o koto, avu malingata'a ma bada yi mantsa wa'a.

⁴ Reve me ene ndanata n tsugono na abunda, waru aza a na a ri de nden aza a na Asula a cayi ucira u na aa yuwan tsugono tsa da. Kwisu va aza a na n'yuwatan n kukodoi a aci e le a da adama a na a dammai ikaka ya Yesu obolo na adanshi a Asula. Ama a nda a yuwaan aadodo'o ko aamali a yi aganda shi, waru a ushi urotsu wa yi e icin i le ko e ekere e le shi. A kambu ta wuma reve a danu a ndanata n tsugono'o, avu a

yuwan tsugono obolo na Kristi Zamawawa hali a'wan ukpakukupa (1,000).⁵ Ayi nda ayi da mantsa mo ufaru ma na Asula aa 'yasain ama diga o ukwa. (Akapi a akwakwa aa kambu wuma shi, hali she na a'wan ukpakukupa o ndolo o koto.)⁶ Aza a na Asula a 'yasain atsuma o ukwa a mantsa ma nda a yuwan ta mazanga lon, ele ama a yi a da. Oo kototo le atsuma a mala ma akina shi, za na o'woi ukwa we ire. O to o'wo nan ganu avu a yuwaan Asula na Zamawawa va yi na u dangwai aganda, reve a yuwan tsugono obolo na ayi hali a'wan ukpakukupa (1,000) o ndolo.

Asula a lyuwa ta aci a Male

⁷⁻⁸ Nna a'wan ukpakukupa'a (1,000) o koto, malingata'a ma ta bada Male ubata u na wu nla niyi. Reve wu uta avu u pusaan ama e ida aza a na a bazai atsuma o uvadi ugbozu. Ida i nda i da a tsu de Gogu na Magu. Male'e mo to boloto le ubata u ta, ubata u na aa yuwan uvon. A ta dana abunda a na za lo aa gura kece le shi.⁹ A baza ta suru atsuma o uvadi reve a kandaruwa uvalata wa ama a Asula ayi da lyuci na u cigai. Reve gba akina a tawa diga zuva reve u kototo le.¹⁰ A shi ta de a vari adodo'o obolo na vumavasula ve epen va yi atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta, reve waru a vari Mekerencesu'ut pe, za na pusayin ama a nda suru ugbozu. Akina'a a ta zuwa suru nle o sowo atsumalima ayin nu urana babu ukotu.

Uge'etosu wu ukosu

¹¹ Avu me ene ndanata n tsugono n uri za na ri mgbain, reve me ene za na ri de nden. Ana u rocoyi aciyayi, reve ida na zuva puwan waru ko za enishe le waru shi.¹² Waru me ene ta aza a na a kuwai de lo mishin a makakan

ma ndanata n tsugono'o, aza a na a ri ama a gbagbain na akapi a ama a na a buwai. Reve a kpatu'wa atagada a na a danai ili i na vuma yuwain suru. Reve a kpatu'wisa aatagada o ro, aatagada a na a danai aza a ri obolo na Asula kuci.* A yuwaan ta aza a na a kuwai de uge'etosu e ili i na a yuwain, cine a ri udanu atsuma a atagada'a.¹³ Avu ama a na a kuwai atsuma a mala e isawan a makakan ma ndanata n tsugono'o, adama Asula a yuwaan le uge'etosu. Ukwu obolo nu Ukwisa a tawaa na akwakwa a na a ri pe atsuma e le, reve Asula a yuwaan le uge'etosu e ili i na a yuwain.¹⁴ Avu a vari Ukwu nu Ukwisa atsuma a mala ma akina. (Ayi mala ma akina ma nda, ayi da ukwa we ire.)¹⁵ Reve a vari ama atsuma a mala ma akina,† ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi.

21

Zuva sa'avu ni ida i sa'avu

¹ Ana alavu alavu a Asula o uge'etosu wu za suru kotoi, reve me ene zuva† sa'avu ni ida i sa'avu. Zuva vu ufaru ni ida yu ufaru a puwan ta, waru babu mala mo ro.² Avu me ene Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima† sa'avu, waru u dana ta a cipusa diga zuva. Lyuci sa'avu'u u dana ta gashi kasa'avu na otoi utugu u lolo adama o lolo va yi, waru gogo u tu ufobu u na waa 'yawa u ga'an na vali va yi.³ Reve, mu uwwa za ro e dewu diga a ndanata n tsugono'o, adansa, "Gogo ndanata ma Asula n ta atsuma a ama! U ta danu obolo ne ele, waru o to o'wo ama a yi. Asula na aciyayi u ta dana obolo ne ele, waru u ta dana Asula e le.⁴ U ta tasa abara o urewesu u le suru. Za buwa aa kuwa waru shi, ko ke'en. Ko za aa yuwan

* **20:12** Idanshi ya aatagada i na a yuwayin ulinga u damma ta "Aatagada a Ama a Wuma."

atsumolaṅgu shi, ko u shon, ko wu uwwa m̄bala waru. Akuci e ili suru a puwan ta.”

⁵ Avu za na ri nden a ndanata n tsugono'o u damma, “Kalyuwai! N ta kambatosu ili suru usa'avu!” Reve u damma mu, “Vu dana ili i nda, adama a na adanshi a nda amayun a da waru a ta zuwaa le ucira.”

⁶ Reve waru u damma, “N yuwan ta ili i nda suru! Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. N ta ca za na ri a uwuusa akuli suru mini u sowo diga e esu a mini ma na me yeneshe ma na maa casu wuma. Agba aa tsupa shi. ⁷ Aza a na a lyuwai aci a ta ushi ili i nda ya'a va: N to o'wo Asula e le, ele waru o to o'wo muwun n va. ⁸ Amma ama a nda gba'a shi a ta tsura ubata atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta: Owovoton, waru na aza a na a lyawai itoni i va, waru na aza a na a kambatoi aciyele ili yi idaba adama o unusu u na a yuwain, na aza a mona, na aza e tsipere, na aza a na a yuwusan nkunu, na aza a na aa yuwusaan amali aganda, na ama a na a yuwusan epen suru. Ayi da ukwa we ire.”

Urishelima sa'avu

⁹ Avu malingata mo ro ma tawa ma damma mu, “Toni mu! N to roco wu usheli u na waa yuwan lolo na Magiri'i'i.” (Malingata ma nda, za ta da atsuma a nlingata n cindere n na n danai uguzu na akwanu e cindere aza a na a danai pe na mbala n cindere n na a yuwain o ukosu.) ¹⁰ Reve Ruhu va Asula shiton mu, avu malingata'a ma tara mu a tyo o mogogolo ma masasan mo uga'an. De da u roco numu Lyuci va Akiza na

Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima'a, waru u dana ta a cipusa diga zuwa. ¹¹ Lyuci'i u shiwan ta na tsugbain tsa Asula waru ne ekan a madala gashi mini ma shili na mini ma avu'un vadamma atali e ikebe, waru u ta cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹² Avu a kandaruwa yi nu ukari wu ugbamu wu uga'an. U dana ta na nantsu kupa ne ejere waru unantsu suru u dana ta na malingata ma Asula† e ipiri ya yi. A nantsu'u a dana ta ala o gundo kupa ne ejere a aza a Isra'ila, aala a ta suru o unantsu u ta. ¹³ Eebele suru u ta na nantsu ta'atsu: aza a ta'atsu asana, aza a ta'atsu waru ugana, aza a ta'atsu uyagi, na aza a ta'atsu alivu. ¹⁴ Ukari u lyuci'i gba a suwa yi ta zuwa va atali a gbagbain kupa ne ejere. A aatali suru a dana ta aala a aajiya a ta atsuma a kupa ne ejere a Magiri'i'i.

¹⁵ Malingata ma na ma danai a adanshi na amu ma dana ta na aadanga a na a yuwain na zinariya. U ta yuwan ulinga na ayi tsara u rito lyuci'i, na nantsu va yi na kari va yi.* ¹⁶ Ana u rito niyi, reve we ene u ta gashi aakpati. Washin we ebele a yi nu uga'an u mishin wa yi unata u da a ri: mili ukpakukupa nu ukpakuton (1,500) u da. ¹⁷ Reve malingata'a mo rito ukari'i, agba nu uritosu u vuma ugbamu wa yi u ta zuzu na ana ukpakure na kupa na aza a tali (216). ¹⁸ Ukari'i a suwa yi ta na atali a na a ri a madala† gashi akina a shili na akina a mini ma avu'un. Ili suru atsuma a lyuci'i a yuwan yi ta na zinariya na ri cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹⁹⁻²⁰ Aatali suru atsuma a atali kupa ne ejere'e e ikyun yu usaa'a aatali e ikebe ko'o da. Ozo o ro a ta ushili, ozo o ro gba shi mini ma tsusumba, ozo o ro gba mini ma avu'un, ozo o ro gba mini ma

* **21:15** Na vuma teme mmalu diga Isalka a 'yawa Jos, reve u kambisa toto uta'atsu, ayi da u ri unata na washin wu ufa6u wa abajini a lyuci'i.

akaramuna.† ²¹ Nantsu kupa ne ejere'e iyedi kupa ne ejere e ikebe a da. Unantsu suru a yuwan yi ta na yedi ta. Ure u gbain wa atsuma a lyuci'i a yuwan yi ta na zinariya na ri cece tsa madubi'i.

²² Me ene Aa'isamapada atsuma a lyuci'i shi, adama a na Asulazuva Mogono me Ili Suru na Magiri'i'i mo o'wo ta Aa'isamapada'a.

²³ Lyuci'i waa zama urana ko woto adama u ca yi ekan shi, adama a na tsugbain tsa Asula tsu ta casu yi ekan waru Magiri'i'i u te ikanasa yi gashi fitila. ²⁴ Ama o uvadi suru a ta danu pe atsuma e ekan a na e ikanasa lyuci'i. Ngono waru n ta tawaa nu utsuru u le de. ²⁵ Nantsu lyuci'i ta dana ukpatu'u urana suru. Aa baru le shi, adama a na aa yuwan de ayin shi, ko ke'en. ²⁶ A ta tawaa ni ili yu ulobonu nu utsuru wa ama o uvadi atsuma a lyuci'i. ²⁷ Ko ke'en a lyawa ili i wuya i uwa pe shi, waru za na yuwain ili yi idaba, waru za na yuwain epen aa lyawa yi u uwa pe shi. She aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma a Magiri'i'i ele da aa uwa pe.

22

Udolu u na waa casu wuma

¹ Ana malingata ma Asula'a mo kotoi o rocosu mu lyuci sa'avu'u, avu waru u roco mu udolu u na u ri na mini ma na maa casu wuma. U shi te ikanasa tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. Reve u uwa e yeneshe a ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden. ² Reve u yene a cipa e memere mo ure ma lyuci'i. Danga na aa matsasan muwun n na maa casu wuma a ta

lo a nge'en mu udolu'u biti. A tsu matsan ta kupa nu ure a aa'wan, u ta o woto u ta. Ama o uvadi a ta yuwusan aguma na avu'un e le. ³ Una u na Asula a yuwayin de ili biti a tawa yi ta. Ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden u to o'wo pe a lyuci'i. Avu agbashi a yi a yuwaan yi aganda. ⁴ E te ene urewesu wa Asula waru aala a yi a ta dana ufanu e icin i le. ⁵ Aa dashi yuwan ayin waru shi. Aa zama ekan a fitila ko ekan o urana waru shi, adama a na Asulazuva Asula a ta ca le ekan. Reve a yuwan tsugono babu ukotu.

Utawu wa Yesu

⁶ Reve malingata'a u damma mu, "Adanshi a nda amayun a da, waru ili i na aa usu da. Waru Asulazuva Asula za na tsu ca amasula Ruhu va yi, u lyungu ta malingata ma yi u roco agbashi a yi ili i na yaa fara babu ujimu."

⁷ Yesu† damma ta, "Uwwai! N ta lo a tawa gogo. Aatagada a nda a damma ta ili i na yaa fara gogo na alanga jima. Asula a ta zuwaa aza a na a kuruyi ili i nda aba'un."

⁸ Amu da Yahaya, za na uwwai waru we enei ili i nda suru. Reve ana mu uwwai waru me ene nle suru, avu n kadato adama n yuwan aganda a ana a malingata ma Asula ma na mo roco numu ili i nda. ⁹ Amma avu u damma mu, "Ko ke'en! She vu yuwaan mu aganda wan! Amu fo aagbashi a da tsa wu, obolo na amasula aza a wu, na aza a na aa kurusu adanshi a na a ri a aatagada a nda. Vu yuwaan Asula aganda!"

¹⁰ Reve u damma mu, "She vu putsaa ama e reve ili i na a dammai atsuma a aatagada adama e ili i na

† **21:19-20** Ele icu'un ya atali kupa ne ejere a nda, suru nle a ta na ala na Tsunasara obolo na Tsugana. Apa cine a tsu de le na Tsunasara: Za vu ufaru ayi da jasper, she sapphire, she chalcedony, she emerald, she sardonyx, she carnelian, she chrysolite, she beryl, she topaz, she chrysoprase, she jacinth she amethyst. Apa cine a tsu de le na Tsugana: Za vu ufaru ayi da yasfa, she saffir, she agat, she zumurrudu, she onis, she yakutu, she kirisolat, she beril, she tofaz, she kirisofaras, she yakinta she ametis. [Aza a KLP: a dana ta ala a atali o ndolo fo ununa a dana nle na Tsunasara na Tsugana, cine a dana nle'e wu uta ta a NIV na Adanshi a Asula a Tsugana.]

yaa fara gogo ni ili i na yaa fara na alanga a jima wan. Mantsa ma na ili nda yaa fara waa jima shi. ¹¹ Hali mantsa mo ndolo ma tawa, ama a na aa yuwusan iwuya suru a lyuwa elime na mayan me iwuya, aza a na waru aa yuwusan ili yi idaba a lyuwa elime na mayan me ili i ndolo. Aza a na waru aa yuwusan ili i sa'ani a lyuwa elime na mayan me ili i sa'ani, aza a na waru a ri na akiza a 'yuwan a ciga a suma iwuya."

¹² Yesu damma ta waru, "Uwwai! N ta lo a tawa babu ujimu. N ta tawa adama n ca ama suru iliyinkapa ko atsumalima adama e ili i na a yuwain. ¹³ Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da n yuwain ili biti, amu da waru atyo e ili biti.

¹⁴ "Asula a ta zuwaa aza a na a za'wai atugu e le cece aba'un, adama o ndolo a ta lyuwa muwun mu udanga n na maa casu wuma, reve a uwulai nu unantsu a uwa atsuma a lyuci'i. ¹⁵ Agba a ta putsaa icu'un ya ama a nda na aa uwa atsuma a lyuci'i: Aza a na o'wotoi aciyele idaba nu unusu u na aa yuwusan, na aza a nkunu a uwa pe shi. Waru aza a tsipere, na aza a mona ma ama a uwa pe shi. Ne da waru aza a amali, na ama a na aa yuwusan epen suru a uwa pe shi.

¹⁶ "Amu Yesu, n lyungu ta malin-gata ma va u ca du ikaka i nda a tyo ubata wa aza e Itoni. Amu da

Ikyun, ana Akaya, na Mawun ma Tsukaya mo ugundo mo Mogono Dawuda.† Amu da Talyo'o na tsi Ikana na Wasasa."*

¹⁷ Ruhu va Asula na kasa'avu Magiri'i'i a damma ta, "Tawa!" Lyawa za na uwwai adansa tawa biti u damma "Tawa!" Za na aa uwwusa akuli suru, lyawa u tawa, za na cigai u sowo mini ma na maa casu wuma lyawa u tawa u sowo pere.

Ukosu

¹⁸ Amu Yahaya, n to ronuso aza a na a uwwai ikaka ya aatagada a nda atsuvu. Ikaka'a adama e ili i na yaa farasa gogo ni ili i na yaa fara na alanga jima da. Na vuma ro dashi ili i ro atsuma e ikaka i nda, Asula a ta dashi yi atsumalima. U ta zuwaa yi mballa n cindere n na n cuduwai atsuma a aatagada a nda. ¹⁹ Waru na za ro fodo ili i ro atsuma e ikaka i na i ri atsuma a aatagada a nda, Asula a ta putsaa yi na waa ushi aba'un a na a yuwain adanshi atsuma a aatagada a nda. Waru Asula a ta putsaa yi na waa lyuwa muwun mu udanga n na maa casu wuma, waru waa lyawa cu'un vuma ndolo u danu atsuma a lyuci va akiza'a shi.

²⁰ Yesu, za na dammai ili i nda suru amayun a da, u damma ta, "Amayun, n ta lo a tawa babu ujimu."

Ami. Tawa, Yesu Zagbain!

²¹ Lyawa Yesu Zagbain roco suru ndu isa'ani i gbain ya yi. Ami.†

* **22:16** Talyo'o nda, ayi da Ashingini a tsu de "zangada."